This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

NATIONALBIBLIOTHEK
IN WIEN
399530-D
PERIOD.

Digitized by Google

T. fol 525.

Digitized by Google

Österreichische Nationalbibliothek
+Z254077503

399530-D
PERIOD

Digitized by Google

Digitized by Google

Broj 1. U Trstu 1. Januara 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi Odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO i ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i cilju ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetevanja po što se pogode oglasnik i Odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Poziv na predplatu.

Poslje sedam godinah mi smo bili odlučili prekinuti izdavanje ovoga pučkoga lista, jedno što smo obterećeni dužnostmi svojega stališa, a drugo što radi neuredna plaćanja mnogih predbrojnikah moramo na koncu svake godine nazirati, odkud ćemo smoći trošak za zadnje mu brojeve.

Ali srdce nas je bolilo, ostaviti naš siromašni puk i bez ove malene utjehe, kojoj se je tu i tamo kao kruhu priučio. Toga radi smo nakanili uztrajati. u nadi, da ćemo dojduće godine naći pouzdanije podpore.

U tu svrhu smo evo naumili List poljepšati i povećati tako, da će odsad unapred biti štampan na ljepšoj hartiji, novimi slovi i mjesto dvajuh na tri velika stupa. Gledat ćemo, da mu bude i sadržaj što koristniji i zanimiviji, donašajuć s jedne strane sve, što može unaprediti pučko blagostanje, a s druge dojavljujuć obične svjetske novosti, koje kao da misle biti nastajuće godine mnogo zanimivije od prošlih.

Ali, ako se naša dobra volja i neda omjeriti nego o naše rodoljublje, da bude ovaj List ipak ono, što mi želimo i što može i mora biti, molimo sve naše vriedne domorodce, neka nam se i oni odazovu što većim brojem predbrojnikah, što točnijim plaćanjem predbrojbe i što češćim dojavljivanjem svega, što misle da nam može narodu koristiti. Samo tako će moći ovaj List obstojati te koristiti našoj narodnoj stvari, kojoj smo prama svojim silam dužni svi pomoći.

Da ugodimo mnogim predbrojnikom, naumismo u buduće štampati i svakojake oglase uz cienu, koja je gori na čelu Lista naznačena. A obećajemo, da ćemo svaki put metnuti i viesti sa tršćanskog tržišća.

Ciena Listu ostaje kao i dosada, naime 2 f. a za kmete 1 f. na godinu. Novci neka nam se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu,* na kojoj se s kraja može napisati štogod tko želi. Komu List nedodje na dobu, neka ga *reklamuje* u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina. Naposljedku molimo što uljudnije, koji nam još što duguju, neka nam to što prije pošlju, da već jednom prestanemo novom predplatninom namirivati stare troškove.

U Trstu 30. decembra 1876.

Uredničtvo.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. prosinca 1876.

Naše carevinsko vieće nalazi se sad na božićnih praznicih. Zato iz Beča neima baš ništa nova. Samo tu i tamo dižu se glasovi proti nagodbi s Ugarskom i izvan carevinskoga vieća. Ovih danah da su viećali o toj težkoj i veoma škakljivoj stvari naši i ugarski ministri pod predsjedničtvom samoga Cara. Što su zaključili, to se dakako nezna. Ali da je to viećanje moralo biti veoma ozbiljno, vidi se iz toga, što su se odmah raznosili kojekakvi glasovi, da će ostupiti jedno il drugo ministarstvo. Nego gdje će se naći ljudi ni ovdje ni u Ugarskoj: oni prvi da pristanu na očitu nepravdu, a ovi drugi na povoljnije za nas pogodbene uvjete? Ta će se rana morati najbrže sa korena liečiti.

Poslje više pripravnih dogovorah držali su dne 23. tek. mjeseca evropejski punomoćnici svoj prvi obći sastanak. Sjednica se otvorila, a po Carigradu razlegala tutnjava topovah. Turski punomoćnik i predsjednik konferencije otvori svoja državnička usta i reče: „Gospodo, ova tutnjava, što ju čujete, vam naviešćuje, da je Turska stupila u red slobodnih državah — u ovaj čas proglasio se turski ustav!“ Takom su eto šalom Turci odgovorili već unapred zaključkom evropejskih sastanakah. Nego Turčin predsjednik uze ipak te kršćanske predloge, obećavši, da će jih proučiti, pa svojom prigodom izjaviti, može li Turska u obče i u koliko na nje pristati. S druge se strane veli, da je prihvaćeno primirje opet na dva mjeseca. Tako sad eto stoje stvari na Iztoku.

Što je predlogah kršćanskih vladah, oni bi donekle mogli zadovoljiti uboge Kršćane. Jer slavenske turske pokrajine bi imale dva kršćena guvernera, naime Bugarska jednoga, a Hercegovina s Bosnom drugoga. Crnagora bi se znatno razširila te dobila i jedno pristanište na moru. Kršćani bi se sami upravljali, a 50 po 100 od svih daćah bi trošili za svoje domaće potrebe itd. Da se to izvede, a Turci i Kršćani da se opet nepokolju, nastanili bi se u zemlji strani vojnici, da poput oružnikah straže jedne i druge. Čita se, da je ta, neznamo da li čast il breme, bila ponudjena Belgiji, al da ju je ona odklonila od sebe. A kakav je pak taj turski ustav?

Borme neima mu prigovora, pak baš za to neće biti ništa iz njega. Taj ustav je prepisan od slova do slova iz sličnih evropejskih ustavah, kao da je znao tko ga je pisao, da neće služiti nego za paradu. Ali to znaju i evropejski punomoćnici, pak se neće dati nikako smesti u svom poslu. Što oni hoće i moraju tražiti, jest jamstvo iliti garancija, ne da će se Turska samo izvana pobieliti, nego takodjer iznutra promieniti. A eto to je ono, što nije nikad i nikako moguće. O tom da se je sad uz Rusku uglavila i Engleska, pak da se Salisbury i Ignatijev tako dobro razumiju medju sobom, da se stari engleski poslanik Elliot, uvredjen radi toga, seli iz Carigrada. Ele, ako je to istina, onda Ignatijevu čast!

Kako se dakle vidi, prilika rata nije još uklonjenja. Ruska vojska stoji pripravna na granici, samo što joj se razbolio vrhovni zapovjednik, knez Nikolaj Nikolajević. Pak najbrže da će se pokrenuti i austrijska i engleska vojska, jer kako se predvidja, da Turska neće popustiti, a druge države da nece htjeti svoje vojske tamo poslati: tako se drži, da će Ruska posjesti Bugarsku, Austrija Bosnu i Hercegovinu, a Engleska nekoje Otoke, i onda eto razdieljene Turske kao nekada Poljske.

U Biogradu dogodiše se nekoje stvari, koje su mogle, da je išlo po volji naime Magjarah, uplesti Srbiju i Austriju u veliku nepriliku. Nekoji Magjari su naime htjeli, da se ni pet ni šest posjedne Srbija, te tako zaplete još i gore i onako prezapleteno iztočno pitanje. A za što? Za to, jer je srbska straža sa biogradske tvrdjave pucala na jedan naš parobrod, što se proti propisom nalazio na Dunavu preveć na blizu pod njom. Nego i to se poravnalo, buduć je Srbija dala našoj vladi zahtjevanu zadovoljštinu. To je u redu, ali koliko nisu Turci u ove posljednje dvie godine zagriešili proti našoj državi paleć naša sela i ubijajuć naše ljude ne iz stege nego iz objesti, pa tko ih je što pitao? Mi toga neznamo drugčije razjasniti, nego tko se više štuje, da se od njega više i zahtjeva, pak da to služi Srbiji na čast!

Govor Dra. Vitezića

u razpravi proračuna nastave u carevinskom vieću.

(Iz „Obzora.“)

„Buduć da je već kasno, to ja neću dugo zahtievati strpljivosti visoke kuće.

Ja ću se ograničiti samo na ono, što je najnuždnije. U sjednici visoke kuće, koja je držana 13. veljače 1874., dakle skoro pred

Digitized by Google

tri godine, upravismo ja i moji politički drugovi interpelaciju na njegovu preuzvišenost gospodina ministra bogoštovja i nastave i to u dvostrukom smjeru.

Prvi dio odnosio se na to, da se priznadu valjanimi svjedočbe o izpitu zrielosti onih mladićah iz Istre i kvarnerskih otokah, koji su učili na hrvatskoj gimnaziji na Rieci, i koji ondje polažu izpit zrielosti.

Drugi dio odnosi se na to, da se uvede slavenski jezik u škole onih istranskih okružjah gdje je veći dio pučanstva slavenski, i imenito da se podigne sa slavenskim nastavnim jezikom gimnazija i jedan zavod za odgojenje učiteljah u Istri ili na kvarnerskih otocih.

Nu pošto na tu moju interpelaciju do sada nije još ništa odgovoreno, akoprem je minula toli duga perioda vremena, to se, obzirom na §. 68. poslovnog reda, usudjujem upitati njegovu preuzvišenost gospodina ministra bogoštovja i nastave, hoće li što prije odgovoriti, ili ako neće, koje zaprieke stoje na putu tomu odgovoru.

Njegova preuzvišenost gospodin ministar nastave izrekao je u jučerašnjoj sjednici vrlo simpatične rieči za slavensko pučanstvo čitave Austrije. Ja bih samo želio, da tim riečim odgovaraju i djela. Njegova preuzvišenost rekla je medju ostalim (čita):

„Ja mogu samo izreći uvjerenje, koje sam već opetovano dao, da mi je duševni interes svakog plemena svake narodnosti u našoj ljubljenoj velikoj Austriji, sasvim jednake vriednosti, i da ja smatram svojom zadaćom, da taj duševni interes u svakom smjeru unapredjuje, neobaziruć se na jezik, na narodnost.“ (Glasovi: čujte!)

Njegova preuzvišenost u istoj je sjednici na dalje rekla (čita):

„Oni“ — naime Slaveni — mogu čuvati svoju narodnost, oni mogu gojiti svoj jezik, on se uvažava u uredu i školi.“

Tom sgodom moram najprije konstatovati, da medju timi izrekami i onimi, koje je prije nekoliko danah izustio jedan drugi član ministarstva, nenalazim podpunog sklada.

Njegova preuzvišenost gospodin ministar pravosudja, odgovarajuć na govor gospodina zastupnika dra. *Dordia*, izjavio je, da se s taljanskim pučanstvom južnoga Tirola, što se tiče gojenja njegovog jezika, u razmjerju prema drugim narodnostim države — izuzam naravski *Niemce* — mnogo bolje postupa, i da ono s toga neima nikakvog uzroka tužiti se.

Njegova preuzvišenost gospodin ministar pravosudja ujedno je osobito iztaknuo, da se sa Slaveni nemože isto tako postupati, jerbo nestoje na dosta visokom kulturnom stupnju.

Nu, moja gospodo, ja mislim, da je kultura medju Slaveni tako daleko napredovala, da se sada sigurno nemože učiniti takova izreka; to je, ja mislim, već svladano stanovište. (Pravo! s desna.)“

Promislite, moja gospodo, na kakovom se stupnju izobraženja nalaze češki, poljski srbski i hrvatski jezik. *U* tih jezicih uči se ne samo u pučkih školah, nego i u srednjih školah, dapače i na sveučilištih. Kako se dakle naproti tomu može učiniti takova izreka, toga ni malo nepojmim.

Ja se sada povraćam na navode njegove preuzvišenosti gospodina ministra bogoštovja i nastave. Akoprem mjesta, koja sam netom pročitao, nisu ništa drugo, do li izljev ustanova §. 19. državnih temeljnih zakonah, to ipak žalibože moram priznati, da se ona u istinu nesliede.

Tužbe, koje su u jučerašnjoj i današnjoj debati podignute iz Moravske, Češke, iz Galicije, iz Kranjske i Dalmacije, sigurno dovoljno dokazuju, da je moja tvrdnja istinita. Što se pak, moja gospodo, tiče moje domovine Istre, i tamo nije ništa bolje, već još mnogo gore.

Pučanstvo Istrije jest dviemi trećinami slavensko, a jednom trećinom taljansko. Je li to istina ili ne? Molim da se u tom pogledu pročitaju samo statistički podatci. Ali, moja gospodo, pučke škole sve su skoro taljanske. (Glasovi: Čujte! Čujte!)

Srednje škole! Mi imademo dvie gimnazije, jedna je sasvim taljanska, a druga sasvim njemačka, akoprem Istra, kako je poznato, neima njemačkih stanovnikah.

Realne škole! Mi imademo samo jednu taljansku realku u Piranu i jednu njemačku dolnju realku — vojnički zavod — u Pulju. Na preparandiji uči se iz milosti hrvatski i slovenski jezik, ali ništa našim jezikom.

Na pomorskoj školi u Lošinju predaje se takodjer samo taljanski. Drugih školah mi neimamo.

Što se tiče službenog jezika, jerbo njegova je preuzvišenost takodjer rekla, da se u uredih rabi slavenski jezik, to bi mogao navesti imena činovnikah toli kod političkih, koli kod financijalnih i sudbenih uredah u čisto slavenskih okružjih, koji nerazumiju ni rieči slavenski, a kamo li da bi pisati znali. Meni će se sigurno reći: da u Istri neima mladićah, koji bi mogli uredovati slavenskim jezikom. Ali to je i sasvim prirodno, kad se Istri nedalu škole, niti pučke niti srednje škole, a jerbo u ovostranoj državnoj polovini nepostoji nikoje sveučilište, gdje bi se barem jedan predmet predavao slavenskim jezikom, onda nije niti moguće, da imademo činovnikah, koji bi znali slavenski. U Zagrebu postoji doduše jedno hrvatsko sveučilište, ali je poznato, da njegove svjedočbe nevriede u ovostranom dielu monarkije.

Ja bih imao još mnogo pritužbah spomenuti, ali ja ču, jer je već kasno, završiti, i želim samo dati sgodu njegovoj preuzvišenosti gospodinu ministru nastave, da odgovarajuć na moju interpelaciju djeli pokaže ono, što je jučer rekao. Hic Rodhus, hic salta! (Pravo! Pravo! s desna.)

Dopisi.

U Baški; na dan izbora izbornikah, dne 16. decembra 1876.

Nadao sam se donieti vam odavle radostne viesti, al eto nemogu nego jako žalostne: mi narodnjaci propadosmo!... Da vam kažem posve na kratko, reći ću vam, da je borba bila ljuta i vodila se do sdvojenja, a k tomu jutros i strašna kiša, da nije svaki ni mogo doći. Ali to sve nebi pomoglo, kad uz ostalo protivna stranka nebi silan novac prosipala. Mi narodnjaci imadosmo 43 glasa, a protivna stranka 44, i to ako hoćete i nepravično, jer na br. 158 II. izborništva glasovao neki Nicolò Seršić fu Giovanni, domicilio Besca, t. j. na ime istoga ovoga, neki čovjek iz Drage, koji, kako Dražki župan veli, nema pravo glasovati, budući da toga Dražanina ni prije nije u listinah bilo. Niko pak Seršić pok. „Ivana“ je Jurandvorac, a niti Dražanin niti Primorac. U tom smislu dva naša izbornika telegrafično su preuz. Namjestniku u Trstu prosvjedovali, kad ih se ovdje nije htjelo slušati.

Izbornici protivne stranke bjehu, poznati glavar de Dessantich, 3 učitelja, 1 krčmar, pisar ili tajnik občine, i 1 Dražan, koji će bez dvojbe, kako se čuje, glasovati za Eluscega. A vele, da se je glavar jur prije izrazio, da mora svu silu upotriebiti, jer da nalog od „Politika“ (sic) imade. Zato ako nebude pomogao štogod napomenuti utok, propadosmo sasvim i osramotismo se!

A slutim, da se silan pritisak u tom smislu i drugdje pripravlja. Oprostite jer je u hitnji.

Iz grada Krka, dne 19 dec. 1876.

Prvi put izabrasmo, kako jur znate, našim zastupnikom u Sabor preuzvišenoga gospodina Namjestnika Pina. Nu Krčani i Cresani u gradih, kao nam u prkos, htjeli ga po tom i oni izabrati svojim zastupnikom. Presvj. gosp. Pino zbog svojih razlogah primio je njihovo poslanstvo, a našega se odrekao. Te tim mi seoski Kotari u Krku, Cresu i Lošinju ostali smo s jednim zastupnikom, i zato nam valjalo drugoga opet izabirati. Slavno Namjestničtvo u Trstu razpisalo nov izbor, i to ne samo zastupnika, nego i izbornikah. Izbori izbornikah bijahu dne 13, 14, i 15 tekućega mjeseca, a izbor zastupnika na Sabor, bijaše uprav danas dne 19. t. mj. Uza sve nepogodno vrieme, svi izbornici iz Dobrinja i Vrbnika potrudiše se danas do Krka, ali niti naši protivnici nestajahu prekrštenih rukû, nego svi iz Baške, Omišlja, Dubašnice, Cresa i Lošinja, svi bez iznimke pohrliše na birališće. Tu dakako, bilo svakakova i pismena i ustmena nagovaranja i pritiskivanja. U Baški prilikom izbora izbornikah pripustili su i nekoga, koji nebijaše zvan [1]), pak uprav radi toga *jednog jedinog glasa* premogla stranka nenarodna il šarenjačka ne samo u Baški u izboru izbornikah, nego sliedovateljno takodjer u Krku u izboru zastupnika. U Omišlju pako Načelnik i njegovi pristaše, išli tja u Sv. Vid podkupljivat glasove, kad su vidjeli, da doma ništa nemogu opraviti. Al o tom hoćete, mislim, dobiti i posebne dopise, zato se ja vraćam na današnji izbor, na izbor našega zastupnika za porečki Sabor. Razmatrajuć mi izbornici iz Dobrinja i Vrbnika, da je mogao samo Sabor pokrajinski, i to nakon ovjeravajućeg pregleda, a ne namjestničtvo nove izbore razpisati; razmatrajuć da su imali oni prvi izbornici izabrati i drugoga na Sabor zastupnika, dočim su izabrali samo jednoga, kad se je Pino odrekao, to smo mi izbornoj komisiji ovdje u Krku predali pismeni prosvjed navadjajuć, uz ostale, gori naznačene razloge. Nu, ta komisija i ne pročitav našega prosvjeda, i ne razpitav koliko su, koliko li nisu temeljiti u njem navedeni razlozi, na predlog nekoga Pojana, odbacila taj Prosvjed i sa izborom napredovala. Mi smo ondje odmah očitovali, da ćemo dakle prosvjed upraviti na višu Oblast, te smo to i učinili, poslav jedan na slavno c. k. namjestničtvo, a drugi na saborski Odbor u Poreč, odrekav se ujedno glasovanja.

Hoće li neće li imati kakav uspjeh ti naši prosvjedi, to ćemo kašnje vidjeti, svakako meni vam je očitovati, po nas žalostnu viest, da je ovdje ostao izabran saborskim zastupnikom za Poreč: Signor Alessandro Elusceg i. r. Capitano Distrettuale. To ime sam čuo tako izgovarati i od onih, koji talijanski neznadu, kako da bi se tobož uvriedio Gospodin Kotarski Kapetan Elušeg, kad bi se tko usudio njegovo ime izgovoriti našim hrvatskim jezikom!

Nu tomu čovjeku htjelo se kašnje i veće časti, pak eto ti odmah po izboru gradska krčka glasba (muzika) počela sviriti pred občinskim krčkim Uredom, a odatle svirajuć išla pred stan Gospodina zastupnika Elušega i tu mu zasvirala neznam baš koliko i kakovih glasbenih komadah. I tako se eto dokončala za ovaj put naša izborna borba! Što čovjek dalje živi, više doživi i nauči.

O čovječjem tielu. [2])

I.

Čovjek je kruna božjega stvorenja, tielo njegovo, ravno kò svieća, kaže se gospodarom sviuh stvarih. U glavi, za jasnim čelom, stoje čovjeku *možgani*, a u njih um, pamet i pamćenje. Iz možganah, kao iz klupka niti, razvijaju se po svem životu tanke žilice i kitice. Ovimi čovjek ćuti i se osjeća. Ako

---

[1]) To se pripetilo baš ovih danah i u izboru jednog od tršćanskih zastupnikah, kog za to, ovjeravajući saborski odbor nehtjede odobriti.

[2]) Vrli slovenski rodoljub, pokojni Lavantinski biskup Slomšek, kao pravi pastir skrbeć ujedno za dušu i tielo svojih ovčicah, napisao je za svojega dugoga života mnogo stvarih veoma koristnih puku. Po nekom njegovom spisu priobćujemo evo i mi nešto našim čitateljem u želji, da se i oni okoriste njegovim liepim naukom. Ured.

Digitized by Google

možgane raniš, čovjek pade u nesviest, izgubi pamćenje, postane neosjetljiv i u smrtnoj je pogibelji. Čuvati se je zato jaka pića i svega ostala, što preveć u glavu dira. *Oči* pod čelom čovjeku su okna, kroz koje gleda. Oko u napetih jabučicah ima svoju tekućinu, a u sriedi zenicu. Ako tekućina usahne il izteče, oka tad nestane te čovjek osliepi. Oči su obrvami zastrte, nu treba, da je i mi od svakog truna čuvamo. Jao si ga sliepu čovjeku! *Uši* su čovjeku dvoja vanjska vrata, liepo zavrćena kao rog, da tako glas po njih u nutarnji bubanj udari, pa da čujemo. Preduboko u nje vrtati, jest pogibeljno, tim se bo lahko bubanj probije i ogluši. Čovjek, koji se gluh rodi, nezna ni govoriti. Za glušce pametni su ljudi utemeljili škole, u kojih se ti nesrećnici svega što treba, i bolje nego tko drugi, nauče. *Usta* su u čovjeku poglavita vrata, a jezik im vratar, kadkada jako hudoban. Jezik sve pokusi, osudi i poveda, što je za pojesti i što za zavrći. *Nos* je straža na sried lica, on bdije i svojima nosnicama njuha, da li je što dobro, ili nije. *Ruke* i *noge* sastavljene su iz nebrojenih žilah, kitah i kostiuh; što čovječje ruke znadu izraditi, kamo noge čovjeka ponieti, to nije moguće dopovedati. *Kosti* su stabri po svem tielu, na kojih je tielo naslonjeno, da se nesruši. Usried kostiuh teče mozak, koji im je hrana. Nesramnom bludnošću mozak se u kostiuh suši. *Želudac* je kuhinja u tielu: 32 *zuba* samelju hranu, jezik ju slinom umjesi i po grlu želudcu izruči, da ju skuha. Požderuh naloži preveć želudac, a ov tada obnemogne; na pol sirova hrana, u želudcu ostane, želudac ju bo prekuhati nemože; moć tada u čovjeku oslabi, život se trese i krv skvasi.

Srce je u našem tielu jedro sa dvie sobe (kamarami), iz kojih se krv po dvih srčnih žilah od srca izlieva, i po dvih drugih opet u srce ulieva. Srce u jednom hipu (minutu sekundu) iz sebe izlije i opet u se ulije 55 funti krvi, što se u obće računa u odraslu čovjeku. Srce u zdravu čovjeku, u vrieme jednog časa (minuta) udari 70 puta, u vrieme jedne ure 4,200, u vrieme jednog dneva, 100,800, u vrieme jedne godine 36 milijunah 792,000 puta. Oh čudo, da nepukne! Od srca dohadja tielu moć i toplina. Ako se srce ohladi, neima već čovjeka, nego mrtvo tielo.

Pluća su čovjeku mieh u prsih, koje zdrav zrak u se vuću, a škodljiv odaganjaju; podobna su spužvi punoj krvi. Ako čovjek preveć teče, skače, pleše, vina il rakije pije, pluća se tada prenapune krvi te s nutra prekinu. Ako je pako krv u plućih preveć vruća, i čovjek prenaglo što mrzla pije, il se prehladi, tada se krv skrutne (sgutsne) kao kiselo mlieko, i nemože napried po žilah; pluća počnu gnojiti se, tielo se sve to više suši, dok napokon nepogine. Iz plućah do ust ide grkljan, koji se stisne il razširi, kao što se kad na tanko il na debelo oglasimo. Grkljan u ustih zapira malen ježičac, kojim govorimo, što živina nemože. Al dao Bog, da bi samo uvjek pravo i dobro govorili! Sveti duh veli: „Smrt i življenje u ruci su jezika. Tko besjedom nepogriesi, taj je posve čovjek.“ Tko pa da vlada našim govorenjem? Nitko drugi nego naš razum i dobroćudno pošteno srdce.

II.

Kako valja skrbiti za zdravlje.

1. *Neugibaj se poslu*, nego radi s veseljem; ako i ne toliko za vremenito dobro, koliko za viečno blago. Hrdja izjeda željezo, lienost pako troši tielo.

2. *Nenagli preveć u poslu*, osobito kad bi se s kojim drugim natjecao, mogao bi se lahko prenapregnuti te bi obnemogao. Životinja, koja se preveć natovari, izgubi moć, a kadkada i pogine.

3. Ako si *potan*, pa ti na čelo pot udara, tad *nepij prenaglo*, i pazi, da se ne prehladiš; pot lahko udari pod kožu, krv se u plućah smrzne — i tad lahko dobiješ zaduhu il sušicu, ili si pako krv pomutiš i pokvariš. Prije nego što piješ, dobrahno se odahni, pa štogod I prigrizni. Čim polaganije piješ, tim holje po te.

4. *Ako te dažd premoči iliti vlaga (mokrota) udari u obuću, a ti se preobuci što prije možeš*, noge si osuši i glavu otari.

5. *Ljeti vruć u vodu neidi*; prije nego što ćeš u vodu, dobro se razhladi. Čedno i marljivo se umivaj i peri, da omazan nehodaš; čistoća je gotovo zdravlje.

6. *Zimi se poskrbi za dobru obuću*; nu odviše kosmatih kapah ili šubarah ne meći na glavu; bolje je, da si gologlav, nego li bosonog. Pretiesna obuća i premalena odjeća polovica je bolesti.

7. Jutrom i večerom marljivo si *izpiraj usta*, zube operi srednjim prstom, osobito dobro si operi uši i oko njih; ako točno ovako učiniš, neće te zubi boljeti.

8. *Skrbi se za zdrav zrak iliti uzduh*, izvietraj često stanovanje, osobito pako spavaonicu, imenito po zimi. U zatvorenih kućicah (kolibah) spavati, pa se nadihati smrada i nadimiti dima, veoma je škodljivo: ta ista riba pogine, ako neima čiste vode. *Ako si gologlav, a noge su ti tople, tielo pa odprto* bolesti ti se bojati nije.

O Snieti.

Mnoge su bolesti, koje u poljodjelstvu smetaju travam žitaricam. Najobičnije od tih bolesti jesu njeke male bilinice, koje se zovu nametnice. Na različitih mjestih i žitijih, različite su i ove nametnice: njeke se od njih dadu, njeke samo kadkad, a njeke nikad odstraniti. Uzroci su pako svima nepogode vriemena, podneblja, vlage i još uz te štokakvi drugi.

Medju ove nametnice, koje nam žito truju, spada i sniet (carbonchio). Ova nametnica imade dvie dobe: prva joj je, kad je ona još skrivena pod koricom žitarice; a druga joj je, kad se pojavi vanka na koru, te je tad obložena pretankom bielom opnicom, kroz koju se može vidjeti crni prašak, koji, kad se opnica (kožica) razpukne, počme izpadati.

S koga uzroka sniet postaje, to se dosad nezna. Hlubek je opazio, da se sniet najviše poradja u onomu tlu, u komu neima soli; dosliedno tome, opazio je, da snieti neima nigde blizu mora; ili, ako je i ima, to je u sasvim malom mnoštvu. Njeki opet govore, da je vidjeti najviše snieti u močvarnu tlu. I moglo bi lje biti tako, buduć da se sniet uzdrži samom vlagom.

Nu niti je to do same oskudice soli, niti do same prevelike vlage, već je i do istoga sjemena.

Rečeni je Hlubek za više godinâ sijao staru pšenicu, a to trogodišnjicu, da se uvjeri, je da li je obstanak snieti do sjemena; te je zbilja iznašao, da je starije sjeme manje snietljivo, buduć da u njem imade manje vlage.

Ako se dakle gospodar želi snieti izpriprostiti, gledati će, najprvo, da mu tlo, kada sije, nebude preveć vlažno; da mu sjeme nebude jednogodišnje, već barem dvogodišnje, a još bolje trogodišnje; nu ne starije, buduć da prestaro sjeme izgubi rodnu snagu: osim toga nastojat mu je da mu ono što čistije bude. I prvo nego sjeme posije, triebat će da ga topi u zelenoj galici okolo 18 sati, ali ne više; jer bi mu inače moglo izgubiti svoju klicavost. Na 21 Vagan sjemena biti će dosta fun. $3^1/_2$ *do* $4^1/_2$ galice. Ako pak nebi imao ove, tada nek se istim razmjerom posluži vapnom ili Glauberovom solju. Sva ova tielesa ne samo, da imadu te svojstvo, da sniet u žitu utamane, nego još budu prva hrana zrnu.

Zelena galica, vapno, Glauberova sol nestoje zlata, niti truda, već se hoće odlučne volje, da se gospodar što prvo s njimi posluži.

(Gosp. List Dalm.)

Je li koristno odveć utovljenu (odebeljenu) marvu prodavati.

(Iz „Pučkoga Prij.a)

Loš je gospodar, koji marvu mršavu na pazar vodi, dočim bi ju mogao utovljenu prodati. Ali važno je pitanje, jeli probitačno (koristno) odveć utovljenu marvu prodavati?

Kada počmemo marvu toviti, brzo raste i deblja se, težina se očevidno umnaža. Nu nije tako kasnije. Težina pri koncu tovljenja veoma lagano raste, tako da prirast mesa od 1 kilograma dvaput toliko krme potrebuje, koliko na početku. Ali zato je prirast kasnija mnogo vriednija, jer sabire najviše hranivih česticah, što nam je lasno dokučiti, kada promislimo, da se tovljenjem sve više iz tjela voda gubi, a mjesto njezino zauzimlju čestice mastne, hranive. U mršava vola imade u 100 kil. mesa kadkada i 70 kilogramah vode, dočim u mesu utovljena vola jedva ćeš 20 kilogramah vode naći. Baeunlin, lučbar, uzeo je iste česti tjela od dvajuh volovah, da njihovu vriednost prispodobi. Meso tovljenoga vola vagalo 476 kilogromah; bilo lojem proraslo i kratko, dočim meso mršavoga vola, koje vagalo 325 kilogramah, bilo kano tamno obojeno, dugačko i bez loja.

U 100 česti mesa vola

mesa	36 %	pronadjeno	30	%
loja	24 „		8.1	„
soli	1.5 „		1.4	„
hranivih česti	61.5 %		39.5	%
vode	38.5 „		60.5	„

Bijaše dakle u mesu tovljenoga vola 50 % više hranivih česti, nego li u mesu mršavoga. Po tom bi se moralo ono meso dvaput skuplje prodavati, jer je dvaput vriednije. Ali naše občinstvo za ovu, prem veliku razliku ništa ne mari, radi česa dolazimo do uvjerenja, da je po nas bolje toviti marhu na pol, to jest utoviti dva vola na pol s koristju, a ne jednoga do kraja sa škodom.

Najbolje se pomaže govedče od vodene krme; liepo ga je u istinu i vidjeti; ali je samo nabreknuto, te nije tako dobro, kano što ono od govedčeta hranjena jedrom, suhom krmom.

Neukû Nauka.

Sredstvo proti zecevom.

Nijedna rana t. j. ozlieda nije mladim voćkam toliko opasna (ubitačna), kao ona, koju jim zecevi nanesu sa svojimi zubmi; jer oni stablo t. j. koru tako pregrizu i razciepe, da kora podnipošto zacieliti (zarasti) neće.

Ali umni gospodari nadjoše i tomu lieka i to sa raznim sredstvom, kojeg ću evo i vama, *vriedni moji poljodjelci*, malo niže priobćiti.

Ovih danah iduć kroz neko ovdješnje selo, to mi se počmu seljaci tužit, da su im zecevi ove godine mnogo kvara učinili (naredili) voćkam, a naročito jabukam.

S toga sam malo popostojao i ovo im sredstvo što toplije preporučio i to s toga, što sam ga i ja sâm već više godinah izkusio; pa zato ga evo i vam, vriedni čitatelji „Naše Sloge“, iz dna srdca preporučam, tim više, što je — kako rekoh — iz izkustva pisan. Evo ga:

Uzmi 56 dekagramah ugašena vapna; 3 kilograma i 36 Dg. vode; 28 dekagr. čadje i napokon 2 kilograma izmetine od psa. Ovo se sad sve skupa pomieša i u jeseni (možeš i u mjesecu siečnju) dva put dnevno namazati, — a ja kriv, ako ti se zec pokaže poslije nekoliko zimah kod stabla t. j. kod voćke.

Nikola Vežić, providnik.

***

Kad da se presadjuje drveće.

Gospodarske knjige, pak i voćari tvrde većinom, da je bolje presadjivati stabla s proljeća nego

Digitized by Google

pod jesen, a u novije vrieme počeli su jesen preporučivati za presadjivanje. Izkustvo nas svojkrat uči, da obe ove dobe valjaju za presadjivanje, samo se mora gledati kod izbora dobe, gdje ti je voćnjak.

Gdje jesen obično dulje traje, pak je suha, te slabo pada kiša, ondje zemlja nemože dosta nakisnuti: ondje dakle nevalja presadjivati stabla u jesen, jer će ti slabo prolistati, a potle će većinom posahnuti. Samo ako nadodje na suhu jesen mokra zima, proći ćeš dobro s tvojim drvećem; ako pako nastanu mrazovi, zlo po tvoja stabla. U kratko da rečem: zima ubija mnogo drvećah, zato je najbolje presadjivati ih u rano proljeće; nu ako je ikako moguće, izkopaj im jame već u jesen, da se zemlja napije vlage i zraka preko zime.

***

Okapanje kupusa. Trganje lišća škodi mu.

Čim presad počme razvijati svoje perje, počmi okapati i okapaj neprestano dotle, dok se kupus tako nerazraste, da bi mu okopavajući perje oštetio. Toga se osobito čuvaj. Trganje lištja mu škodi. Gospodarice jadikuju, da im kupus gnjije ili trune. Tomu su same krive, što su čupale s kupusa bezobzirce zdravo perje kao i trulo, nemisleći, da ovako ostaje na korenu rana, od koje se zameće trulež te trune koren i glavica, dok neiztrune; kad se kupus razširi, ostavi ga na miru i nepuštaj nikoga više u kupusnjak, ako nećeš, da počini, makar i nehotice, štetu. Neboj se, neće ti perje propasti, samo se strpi do jeseni, pa onda ćeš ga trebati za krmu marhi.

Različite viesti.

Tršćansko gradsko vieće, što se dne 24. prošloga decembra sastalo, da u prisutnosti njeg. preuzvišenosti g. namjestnika položi prisegu, izabralo je tom prilikom opet za svojega predsjednika i načelnika grada presvjetloga gosp. Maksimilijana Dra. D'Angeli, a gg. Hermet-a za prvoga Pitteri-a za drugoga podpredsjednika. Na Božić pred samo podne pozdraviše novo vieće petero raznih zadrugah tršćanskih, došavši pred gradsku viećnicu sa svojimi zastavami uz mnogobrojnu pratnju gradjanah. Na zajednički pozdrav odgovori novoimenovani načelnik u dvorani, a sakupljenu pred viećnicom svietu progovori sa shoda drugi podpredsjednik.

Crkvene viesti iz tršćansko-koparske biskupije. Č. g. Pop Mate Markić, župnički kapelan u Laništćah, prošao je za kapelana crkve sv. Katarine u Pićnu na mjesto č. g. Popa Dekleve, koji ide u Laništće.

Iz Creskoga i Lošinjskoga otoka pišu nam takodjer, da su tamo na dan zadnjeg izbora izbornikah gospoda šarenjaci sa svojimi psićî na svaki način strašili, lovili i silili naše kmete, da dadu svoj glas jedino za one izbornike, za koje su oni htjeli. U selo Orlec, da bje poslan čovjek, u oči izbora obnoć, da naviesti ljudem, da pod globu od 5 for. moraju doći u grad Cres, da glasuju. A kad ljudi sutradan tamo, nekako prestrašeni, glasovaše za nenarodne izbornike. A i nekoji zloglasni ćelo da je na putu ljudem svojim nagovaranjem veoma dodijao.

Razbojnici, što su ono pred nekoliko mjeseci kod sv. Vincenta u Istri bili napali i porobili c. k. diližansu, dobiše zasluženu kaznu, bivši ovih danah u Rovinju odsudjeni na težko tamnovanje do smrti.

Telegrami sa 10 rieči po 30 novčićah, koji bjehu dosle samo provisorno uvedeni, uvadjaju se odsle unapred stanovito. Za svaku rieč preko napomenutih 10, plaćati treba 2 novč.

Bugarska Deputacija, što je bila kod svih europejskih dvorovah, posjetila je i njemački carski dvor, te bila veoma prijazno primita i od kneza Bismarka.

Četrnaest-godišnji junak. U rumunjskom listu „Volturulu", čitamo sliedeće: Mlado Bugarče iz Srištova, Stefan Monov, imajuće 13—14 godinah, vojevaše izvanrednom hrabrošću u boju kod Zajčara. Tu nasrtajući nevidjenom odvažnosti na Turke, napokon pade polumrtvo. Ono bijaše prenešeno u paračinsku a napokon u biogradsku bolnicu, te akoprem imade 16 ranah i 6 zrnah u tielu, to ipak ozdravi i sad se nalazi u Rusiji, kamo ga je odveo gjeneral Novoselov. Taj je mladi junak odlikovan i od kneza Milana i od Černjajeva.

Bivša franceska carica sa svojim sinom Napoleonom IV. bila je prošlih danah u Rimu te pohodila i svetoga otca Papu, s kojim se na dugo razgovarala. Na odlazku da jih je Papa krasno darivao.

Austrijanske pošte god. 1875 odpremile su 319,001,962 komadah malom poštom, t. j. listovah, dopisnicah, itd., od kojih 59.357,526 komadah izvan austrijanske granice. Preporučenih listovah bijaše 19,800,509 komadah, a od poštarine oprostjenih 38,357,557 komadah. Teretnom poštom odpremljeno što omotah, što novacah, škrinjah itd. u vriednosti naznačenoj 37,236,627 komadah, koje važe 16,270,141 kilogram u pravoj vriednosti for. 4,710,055,966 od ove svote odpade na Cislajtaniju 4,004,438,247 for. a na Ugarsku 705,617,719 for.

Pak igrajte na lot! Neki nesrećni Talijan, imenom Francesconi umorio je onomadno u Beču c. k. pismonošu jedino zato, da si prisvoji novce, što je ovaj, kao poštarski činovnik, sobom nosio, da je izruči onim. kojim su bili namienjeni. Nesrećni Francesconi, bje za ta svoj zločin prošlih danah u Beču osudjen i umre na vešalih. Nekoji ljudi, koji bi htjeli nepravim putem i preveć na hitro obogatiti, sastaviše već po navadi nekoliko numerah (brojevah) i staviše je na lot, pridodav im što veću svotu novacah, da im tako tobože bude veći dobitak. U one dane, kako čitamo u novinah, ljudi samo u Beču zaigraše preko četiri sto tisućah forinti! Al kad tamo, sastavljeni numeri nedojdoše; — lotarijske se kase, kao nikad dosle ponapuniše, a tužni igrači, kao uvjek, dugim nosom ostaše.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah

Košara Blaž, kapelan u Kanfanaru f. 1. — Ujčić Mate, f. 1. — Bastian Mate, f. 1. — Karabaić Anton f. 1. — Flego Petar bisk. kapelan f. 4. — Karabaić Ivo f. 1 svi u Trstu. Guteša Ilija u Zagrebu f. 5.

Pregled tršćanskoga tržišta.

dne 30. decembra 1876.

		Od f.	Do f.
Pšenica ruska	za 100 K.	13.40	17.50
ugarska	„	13.50	14.80
galačka	„	11.50	13.—
Raž	„	9.—	—.—
Ječam	„	8.—	—.—
Zob ugarska	„	9.—	—.—
arbanaska	„	8.—	—.—
Kukuruz ruski	„	8.50	—.—
ugarski	„	8.—	—.—
Pasulj, polag vrsti robe	„	11.—	13.—
Kafa Portoriko	„	129.—	132.—
S Domingo	„	108.—	112.—
Rio	„	94.—	114.—
Cukar austrijski	„	45.—	47.—
tučeni	„	44.—	47.—
Ulje dalmatinsko i istarsko	za 1 baril	49.—	50.—
italij. najbolje	„	64.—	69.—
„ nižje vrsti	„	60.—	62.—
Vuna bosanska	za 100 K.	120.—	—.—
morejska	„	130.—	—.—
arbanaska	„	130.—	—.—
istarska	„	51.—	—.—
Kože volovje dalmatinske i istarske		72.—	125.—
janječe	za 100 kom.	90.—	95.—
dalmatinske	„	65.—	80.—
Vosak bosanski i srbski	za 100 K.	205.—	210.—
Papar	„	50.—	—.—
Smokve Kalamata		16.—	17.—
puljezke		15.—	—.—
Limuni skrinjica		3.—	5.—
Naranče „		2.25	—.—
Karube puljezke	za 100 K.	10.—	—.—
levantinske	„	6.—	—.—
Mendule polag vrsti	„	80.—	85.—
Šljive	„	27.—	—.—
Oriž talijanski	„	20.—	25.—
inglezki	„	18.—	20.—
Kameno ulje u barilah		38.—	40.—
kasetah		41.—	42.—
Muka tršćanska Nr. 5	za 100 K.	21.—	—.—
„ 6	„	20.—	—.—
„ 7	„	17.75	—.—
„ 8	„	16.—	—.—

Ték Novacah poiag Borse u Trstu

dne 30. decembra 1876.

Carski dukati (cekini) 5.94. — Napoleoni 9.99. — Lire Ingleske 12.68. — Srebro prid (aggio) 113.—.

LISTARNICA.

Gosp. Jalžić S., Zagreb: Dobro, kako vam drago. — Gosp. Bočina M., Lećevice: Vašu predplatu primismo u svoje vrieme. — Gosp. Matiača J., Castelvecchio: Namireno do konca pr. godine.

OGLASI.

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.

Nikola I. Petrović-Njeguš.

Generali: **M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S. Protić.** — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojko Lešjanin.** — Oberslajtnanti (podpukovnici): **Sava Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković.** Major **Paja Putnik** i arhimandrit **N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centim. široka.

Ciena je slici f. 1 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković,

Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; komu je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Prepodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna obitelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne Gore sa turskom carevinom.

VELEČASTNOMU SVEĆENSTVU!

Kod doli podpisane nahodi se spravišće

svake vrsti crkvenih stvari

kanoti: **Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstorah, Košuljah** itd. itd.

Prima takodjer

svakovrstne naručbe

toli crkovnih koli svjetovnih stvarih i najpomnjivije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovara se odmah.

Katarina udovica Garusa
u Trstu Via Nuova.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

. Broj 2. U Trstu 16. Januara 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

☞ *Izostao nam je dovoljan broj iztisakah 1. broja, zato ako se još tko želi predbrojiti na ovaj list, jest uvjek na dobu.*

Uredničtvo.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. siečnja 1877.

Nikakvih novostih, u nikom smislu: sve po staru toli kod nas, koli u ostalom svietu.

Što je ove polovine carstva, to će se skorih danah opet sastati carevinsko vieće, a u Českoj već po tolike pute biti opet izbori u ime rečenog vieća, u koje Česi neidu te neidu, pak je upravo smiešno ono tamošnje vjekovito razpisivanje izborah. U onoj pako polovini Magjari da izjaviše, da oni nepristaju na nikakvu druga nagodbu nego na onakvu, kakvu će oni. Tim se mora ova naša strana il pokoriti, il prekinuti svako dalje pogadjanje s Magjari.

Iztočno je pitanje postalo baš pravim pitanjem, jer sav sviet pita, što je odanle nova, a nitko nezna odgovoriti ni cigle rieči. Danas bi reći, hoće bit rat; a sutra, bit će mir. Danas su Rusi nadigrali Ingleze, a sutra Inglezi nasamarili Ruse. Danas se raznosi glas, evo zadnje konferencije; a sutra se počima iz nova dogovaranje evropejskih punomoćnikah sa šaljivimi Turci. Metež pa metež, a u tom metežu je istina samo to, da Turska nepristaje na nikakve evropejske predloge, a evropejski punomoćnici da popušćaju te uzmiču pred Turskom, kao glupa djetca pred noćnim strašilom. Ako ovak uztraje, još će ju prositi, da prosti, što su joj toli dodijali!

Je li to nesposobnost, il je to strah, to sam Bog zna. Ali što svi znamo jest, da će Evropa hvirati i propadati, dokle se god konačno nerieši iztočno pitanje. Jer što najviše tlači Evropu i podkapa njezino blagostanje? Ništa drugo nego ona silna sila oružja i oružnikah, koji toliko troše i trate, a ništa nerade i neprivredjuju. A evo, dokle se nezna tko će i kako će nad iztokom gospodariti, nijedna se država nepouzdaje razoružati svoje vojske, jer se jedna boji druge. Neka se pako danas konačno rieši iztočno pitanje, eno odmah oružja na kljinu, a momakah u polju, gdje rade i pjevaju, a sviet se veseli i raduje negdanjemu obćemu blagostanju. Tko toga nevidi, taj nevidi ništa na svietu. Za to mi, buduć iskreni, baš molimo Boga, neka bude gore, da bude već jednom bolje; to jest, neka uzplamti rat, da se već jednom progrije i pročisti ovej zadušljivi zrak evropejski. Nam treba napredovati u znanosti i blagostanju; dole dakle s Turci, koji nas prieče u tom svetom nastojanju!

Dokle se u Carigradu na taj način šara i vara, Srbi se i Turci uzprkos primirju kod Negotina biju, a Crnagora pripravlja ratu. Nego o Srbiji se raznose i ovi glasovi, da će ona bez Rusije na svoju ruku sklopiti mir s Turskom, pak da se u tu svrhu ima sastati i narodna skupšćina. Doskora ćemo viditi, koliko ima u tom istine; no što mi želimo, jest, da se iztočno pitanje već jednom konačno rieši.

Magjarski djaci u Trstu.

Pod tim naslovom piše tršćanski talijanski list „Il Cittadino“ sliedeće:

„Je li nije li bilo pametno, što su peštanski djaci zaključili poslati turskomu gjeneralu Kerim-Paši deputaciju, da mu izruči počastnu sablju, nećemo da izpitujemo, buduć je ta stvar već izpitana i osudjena od svega evropejskoga novinstva.

„No bila je prava nesreća za tu deputaciju, što je morala u Carigrad kroz Trst; a još veća, što se imala i nešto ovdje baviti te odputovati po bielu danu.

„Za nju bi bilo najbolje, kad bi se bila mogla ukrcati dobom sovuljah i drugih noćnih životinjah, a još bolje, kad bi bila mogla, došavši na kolodvor, stupiti tiho tiho na parobrod te se sakriti — makar na dno broda — da je nitko nevidi, pa ni sami zimorodi, najumjerenija životinja na svietu.

„Ali što je bilo, bilo je.

„Junaci magjarskoga turkoljublja odputovaše juče u dva sata poslje podne sa Josipova Ključa (Molo Giuseppino) u Carigrad na jednom Lloydovom parobrodu.

„Nego glas o njihovu dolazku i polazku u rečenu uru bio se raznio u tren oka po cielom gradu; pa odmah po podne sastale se hiljade i hiljade Tršćanah, koji ljube Turčina baš u protivnu smislu nego li Magjari, to jest kao piesak u očima, da reku *sbogom* tim zastupnikom magjarskoga čustvovanja.

„Magjare, njih 25 na broju, koje je vodio neki odvjetnik, po svoj prilici veliki govornik, što naliči kao brat bratu jednomu ovdje Grku, našemu prijatelju, vitezu Jamaru — čudna slučaja! — najbrže predvidjajuć, kako će jih pučanstvo nemilo pozdraviti, ili pak po savjetu ljudih, koji poznaju način misljenja pitoma grada Trsta, odoše na brod jedan po jedan, kao nekakvi bjegunci, bez svoje narodne nošnje i mnogo prije od polazka.

„Nu *sbogom* je morao biti, pa je i bio; i to takav *sbogom*, da ga neželimo nikomu, koji radi jednog il drugog uzroka mora da putuje: tu se čulo vikanje smrt divljakom (morte ai barbari) i zaglušno kruljenje, žviždanje i psikanje, uz bacanje na brod gnjilih limunah i narančah, kao takodjer balotah od blata, te uz hrapavo tuljenje u mornarske rogove sa brodovah, što bijahu usidrani s jedne i s druge strane ključa iliti mola.

„Bijaše to svečan prosvjed. Bijaše nešto sasvim protivna onomu, što su Magjari doživili, kad su godine 1862. bili u Trstu.

„Dječaci na taj neugodni pozdrav bijahu s početka kao pobijeni, njih 23 na provi, a 2 na krmi od broda; al jih napokon ohrabri strah, pak uzeše izazivati pučanstvo bezobraznim odzdravljivanjem.

„To je bilo hrdjavo, toga radi, da se popravi njihova više prividna nego li prava srčanost, bude dignut most sa ključa, netom odbiše dva sata, te tako prekinuto obćenje izmedju broda i svieta na kopnu. To je bilo baš pametno, jer bi drugačije srdita množina na jedan il na drugi način bila gledala izkaliti svoje srdce, i to siguro ne u prilog tih siromašnih dječakah.

„Brod se odtisne odmah od kraja: da se završi demonstracija, još jednom zaori urnebesno produljeno žviždanje; zatim sastanici na Ključu odoše mirno na objed.

„To vam je gola poviest.“

Dopisi.

Iz tršćanske okolice, mj. prosinca.

Kad su se u tršćanskoj Okolici dne 10. pr. mj. obavljali izbori za tršćanski sabor i gradsko zastupstvo, tršćanski su se okoličani izkazali u obće pravi rodoljubi, stanoviti i odlučni za svoje kandidate. Da je žalibože i med njimi koj siromašina, koji je Talijanom za nekoliko patakunah prodao svoj glas, nije čudo, jer takovih ima posvuda, i med narodi, koji su najzreliji u politici. — Lukavi Talijani i grdni izdajice Šarenjaci poznadu slabost nevoljice našega kmeta, pak i ovdje u Trstu mislili su, da će naći slovenske kmete tako sklonjene na njihova prazna obećanja i novce, kao što ih nadju po Istri. Nu ljuto se prevariše. Čuj već

Digitized by Google

jednom, kmete istarski, i dobro si zapamti za vrieme svakoga budućega izbora, izgled stanovita značaja i poštenja te nemoj se već kako slaba trstika simo i tamo gibati, kad no u te puhnula bude otrovana sapa šarenjačkoga napastovanja. Čuj, velim ti, i dobro si zapamti, da se budeš i ti vazda tako ponašao.

U R., liepu selu malo izvan Trsta, približi se u dan izbora neki izdajica gospodin C. kmetu A. M. te sladko, nu lukavo poče izkušavati njegovu stanovitost, veleć mu: „Zdravo, Tone, ideš i ti glasovati?“ — „Idem, gospodine“, odgovori prijazno kmet s kapom u ruci, nemisleć zla napastovanja od takova gospodina. „Komu misliš dati svoj glas?“ — pita ga opet napastnik. „Eh, komu? čudim se, gospodine, da me to pitate: komu drugomu, nego obljubljenomu, vrlomu *našemu* L.“ — „Tone“ — ponizno i tiho doda kupljeni gospodin, — „dat ću ti 5 forintah, ako glasuješ za B., talijanskoga kandidata.“ — „Gospodine, da li me nepoznate, il za koga me držite“, odvrne kmet živo upirajuć oči unj. — „Na, ovo dat ću ti 10 for.!“ nadaljuje kukavni gospodin. — Kmetu bilo je već dosta, vrže si kapu na glavu te nešto porugljivo, nešto jadno, a i pomilujuć nesramnog napastnika, krepkim glasom zavrne: „Gospodine, čujte! Ne za 5, ne za 10, ne za 100, ali nit za tisuće, nit za dvie tisuća, ne prodam svoj glas, i s njim svoje poštenje, svoj značaj, svoj rod i milu domovinu svoju! Tja od mene, kupljeni napastovatelju! Prodao ste sam sebe i toliko ste novacah dobio, da mislite da možete s njimi i druge kupiti, al ipak ja vam velim, da ih neimate dosta, da moje pošteno srdce kupite; hajd odtale!“ ponosno zavapi, okrene pleća prevarenomu gospodinu, i ravnim putem ide, gdje se je glasovalo, da dade svoj glas za narodnoga zastupnika L. Al još nije bilo dosta poštenomu kmetu, nego misleć, kad takov gospodin kupuje glase za protivnika, da bi ipak moglo zla biti, i da bi mogao prodrieti talijanski kandidat; ostane u dvorani, dok se sve glasovanje nedovrši, da, ako bi bilo zla, prosvjeduje proti izboru. Ali toga nije bilo od potrebe, vrli bo kmeti slovenski nisu se dali podkupiti: glasovanje svrši i narodni kandidat L. bje izabran. Kad to željno ime ču izustiti A. M., iz svega grla zavapi: „Živio naš narodni zastupnik L.!“ A ja vapim: Živio pravi i pošteni kmet A. M.! Živili svi tršćanski Okoličani, koji su se kako on pošteno ponesli!“

Al u nevoljnoj našoj Istri, koliko je kmetah, da bi im se moglo tako radostno i od srdca vapiti: „Živio“?! Joh, kukavna nam majka! na prste mogli bi se izbrojiti u njekojih mjestih! Koliko ih je na Buzešćini, na Pazinšćini, na Motovunšćini, na Porešćini a i na Otocih, gdje su u zadnjih izborih za pol forinta, za 1 forint, za 5 forinti, prodali svoj glas? Sramota i proklestvo na takove! Koliko ih je, koji su za jednu mornarsku kapu, za cigar virginije, za kupicu rakije, prodali Talijanom svoje narodno poštenje? Sramota i proklestvo na takove! Koliko ih je i med bogatijimi kmeti, koji su Talijanu dali svoj glas, samo za to, jer se ovaj kadkad s njimi rado razgovarao, pokumio i pružio im prijateljski (?) onu ruku, koja će jih nesretnih malo po malo zatrti i podpisati im morda smrtnu osudu? Sramota i proklestvo na takove! Da li vam, o vi, koji ste takovi, negovori srdce, da ste se veoma zlo ponesli i zagriešili? Oh bez dvojbe govori! Ta imate med vami bratje, koji vas opominju na dobro, na čast narodnu, pak vas je sram i pred nje doći. Sramujte se slobodno: dobra je sad stvar za vas sram, ali bit će još bolja, kad ga od vas posve bude nestalo.

Zapamtite si, o Istrani bratjo, izgled, što sam na vaše podučenje povjedao, pak u vrieme budućih izborah da ste svi pravi i pošteni kmeti za naš rod, za našu krv, odlučno i stanovito kao što je bio vrli A. M. u tršćanskoj Okolici. Oh kako ćemo veselo ono današnje *„sramota i proklestvo na takove!“* promjeniti te iz svega srdca zavapiti: Živila naša bratja, živili naši istarski kmeti!

JEDAN ISTRANIN.

U Kastvu 8. siečnja.

Jučer se vrstila kod nas riedka svečanost. Naš obće ljubljeni i vele zaslužni nadžupnik, prečastni g. Vjekoslav Vlah, slavio je petdesetogodišnjicu svojega svećeničkoga dostojanstva, kao što je to bilo već unapred javljeno u vašem listu. Evo glavnih točkah te liepe svečanosti.

Svečanost se počela, može se reći, osam danah prije, jer se osam danah zajedno zvonilo u slavu ter pucalo iz mužarah, opaliv po 21 hitac svako pôdne.

Dne 7. u jutro naviestilo se puku zvonjenjem i pucnjavom, da je svanuo svečani godišnji dan. Već dva sata prije službe božje bijaše crkva dubkom puna, a koji su kasnije došli, nenašavši mjesta, padoše okolo crkve kao magla. Računa se, da je tom prigodom bilo u našem gradu od 9 do 10 hiljadah ljudi, što domaćih što stranih. U 10 sati sastalo se svećenstvo u crkvi, odkud ode sa zastavom sv. Jelene i s križem u župnički stan po Svečara, da ga prati k oltaru. U stanu, kao najstariji po redu i po godinah, pozdravi Svečara kratkim krasnim govorom mnogo častni g. Kranjec, župnik voloski. Čestitav mu te izraziv radost svoju i svoje po svetom redu braće, što mu je Bog dao u zdravlju i jakosti doživiti liepi dan, gdje se evo sprema svetkovati petdesetu ljetnicu svojega svećeničkoga dostojanstva, pokloni mu na uspomenu toga radostnoga dogadjaja prekrasni srebrni kalež u ime svega svećenstva ovoga prostranoga Dekanata, kao znak njihove ljubavi i štovanja. Na to zaori srdačni *Živio na mnoga ljeta!* Ganuta srdca zahvali Svečar na čestitki i na daru te zamoli svoju po redu braću, neka mu budu i unapred onako privrženi, pomažuć mu u ovo žalostno doba nositi u svetoj slogi i požrtvovanju svećenički križ, koji neka njemu i svim urodi krunom vječne slave i blaženstva!

Za tim Svećenici, bilo jih 24, odvedoše Svečara u crkvu, pjevajuć Psalam: *Izpovjedajte Gospoda, jer je dobar; jer je do vieka milost njegova* itd. Pred povorkom sviraše glasba, a po stranah stajaše puk, sve glava do glave, od župničkog stana tja do crkve. Da vam je bilo vidjeti siedog starca, kako su ga oblievale suze od radosti; a vierni puk kako ga je milo motrio i ljubeznivo pozdravljao!

Došav u crkvu, što sjajnije narešenu, starac zapjeva pred oltarom: *Pridi Duše sveti!* tako svežim i krepkim glasom, kao kakav mladić. Za tim nastupi sveta Misa uz podvorbu petorice Svećenikah. Kod nas se sačuvao do dana današnjega starinski običaj, da se služba božja obavlja u našem jeziku, što na osobiti način savršuje veličanstvenost svetih obredah, te bodri pomnju i bogoljubnost pravovierноga puka.

Prigodni crkveni govor držao je župnik lovranski, mnogo častni g. Andrija Štrk, školski kotarski nadzornik i bivši profesor crkvene povjesti. *Ovo je dan, što ga priredio Gospod,* bijaše mu sasnovak iliti tekst, a predmet govora, *čast i dostojanstvo svećeničkoga stališa.* Napomenuv u uvodu radost cieloga puka ovom prigodom, gdje mu ljubljeni pastir obavlja zahvalnu službu božju na onom istom oltaru, na kom je prije 50 godinah služio svoju prvu Misu; onda pobrojiv u kratko njegove službe, dok se nije iz ljubavi prama domovini i starici majci zahvalio na časti Prošta sustolne crkve koparske, te došao kao nadžupnik u Kastav, ovo svoje rodjeno mjesto: predje govornik na razpravu, u kojoj iztakne njegove riedke krieposti, odgovarajuće u svem, a po najprije u izpunjivanju svojih svećeničkih dužnostih, velikoj časti i dostojanstvu svećeničkoga stališa. Ali, ako je s jedne strane govornika uznosila uzoritost staroga Svečara, to ga je s druge strane zabrinula sve to veća nestašica (pomanjkanje) svećenikah, nad kojom već od neko doba crkva težko tuguje, te kojoj treba doskočiti. Tu naravskim prelazom stane govornik bodriti roditelje i preporučivati jim, neka šalju svoju djetcu na nauke, da se nezatvore izvori milosti božje i nezamuknu trublje vječne istine. Jest, težko je to, reče, u naše vrieme, jer je zavladalo pukom siromaštvo; ali što nemože jedan, to može više njih, ako si bratske pruže ruke i medju sobom pomognu. Za to im preporuči, neka stupe u „Bratovšćinu hrvatskih ljudi“, kojoj je Svečar predsjednik te koja sabire novčić po novčić, da pomogne ubogim roditeljem izdržavati u školi svoju djetcu, da crkva i domovina neostanu na jedan put bez svojih poslenikah, što bi bila gotova propast za jednu i drugu. Veliku važnost tog Družtva su veoma jasno shvatila naša braća u drugih krajevih i kraljevinah, pak mu tamo od dana do dne raste broj članovah i drugih darežljivih promicateljah. Neka se dakle u njih ugledàju i Kastavci, pa se listom upišu u „Bratovšćinu“, ako su radi sebi, crkvi i svojoj domovini. Jednom besjedom „Bratovšćinu“ razjasni i preporuči veoma krasno. Na koncu čestita Svečaru u ime svećenstva, kastavskoga puka i svega Dekanata.

Po izpjevanu poslje mise *Tebe Boga hvalimo,* odosmo iz crkve, da se, došav do skalah, kojimi se snilazi sa crkvišća, ustavimo. Tu na oči nebrojene množine puka gori pohvaljeni župnik voloski preda preč. Svečaru hrvatsku prigodnu pjesmu zlatom tiskanu i veoma ukusno vezanu, a spjevanu u Trstu po našem zemljaku g. M. B—nu, koju mu u ime puka mnogo častni g. Ernest Jelušić, ravnatelj kastavske škole, pročita zvonkim i dirajućim u srdce glasom, te koju evo i vam šaljem, da ju objelodanite u svojem listu. To vam je bio trenutak, koji se neda opisati. Mnogo je tu oko proplakalo, a i starac bio ganut do suzah. A kad čitalac zavapi *Živio!*, nebijaše vikanju i srdačnu čestitanju kraja ni konca. Za tim se pjesma na hiljade razdielila medju jagmeći se za njom narod.

Na koncu sjedosmo za stol. Preč. g. Svečar nije nikoga pozvao, nego tko mu stupio pod krov, bio mu je dobrodošli gost. Za stolom nas je sjedilo do 40 gostovah, što svećenikah što svjetovnjakah, medju kojimi kotarski Kapetan, poglaviti g. Dr. Petris i Načelnik obćine kastavske, poštovani g. Franjo Marotti. U svoju horu digne se g. Kapetan te nazdravi Svečaru časom u ruci, ovaj mu zahvali na časti i napi susljedno svetomu otcu Papi, Nj. Veličanstvu Caru i Presvj. g. Biskupu. Iza toga čitalo se i dielilo, jedna pjesma u talijanskom i jedan častbeni Epigram, od spomenutog našeg zemljaka, u latinskom jeziku, kojega vam takodjer šaljem, da ga tiskate. Nemogu premučati, da su se našega Svečara domislili i Častna gospoda Svećenici trnovskoga Dekanata, gdje je on za svoje mlade dni bio kapelanom, poslavši mu krasnu spomenicu, koja se osobitom pomnjom i zahvalnošću slušala koli od Svečara, toli od njegovih gostovah. Pročitao se još za stolom i ovaj latinski heksameter:

„Cingite florenti florentem flore senectam!“

što se imao zlatom tiskati na svilenu traku, viseću sa kite svježa cvieća, al se u hitnji nije dospjelo. Na to zaredi napitnica za napitnicom, kao što je navada u takvoj prigodi. Uz častbinu kroz cielo vrieme je glasba pod prozori Svečara svirala po izbor komade.

Ali, ako smo se mi veselili s našim starcem, htiedosmo uzradovati i naš budući prirast, našu naime školsku mladež. Toga radi usta u ime „Bratovšćine“ gori pohvalno spomenuti g. župnik Štrk, te izgovoriv kratko al jedro slovo, pozva goste neka se neogluše na ciku naših golićah, za koje se tom prigodom nabralo 62 f. u bankah, a 3 f. u srebru. I tako prodje ta nezaboravna svečanost, a da se nije pripetio ni najmanji nered ili neprilika. Neka nam dobri Bog poživi još na mnoga i mnoga ljeta vriednog pastira!

PREČASTNOMU GOSPODINU

GOSPODINU

VJEKOSLAVU VLAHU

KANONIKU I NADŽUPNIKU KASTAVSKOMU
VITEZU REDA FRANJE JOSIPA I.
POČASTNOMU DUHOVNOG STOLA SAVJETNIKU
BIVŠEMU KOPARSKOMU PROŠTU
ITD. ITD. ITD.

PRERADOSTNOM PRIGODOM

PETDESETE LJETNICE

Njegova svećeničkoga dostojanstva

DNE 7. JANUARA 1877.

KASTAVCI.

Evo Svećenika, koji je u dni svoje omilio Bogu.
Ekl.

Petdeset se lietah danas navršuje,
Što se glas Tvoj budni sa oltara čuje;
Angjeli što božji, plamtećem u roju,
Odnesoše Bogu prvu žrtvu Tvoju.

Oni su Te opet kod istog oltara,
Kako onda mlada, dvorili sad stara:
Onda su Ti vili krunčice od cvata,
Danas Ti jih viju od srebra i zlata!

Tko, ah tko da shvati veselje i radost,
Koju danas ćuti Tvoja krepka starost,
Promatrajuć okom, kô na stablu grane,
U njivi gospodnjoj proživljene dane? —

Digitized by Google

Koga Bog na zemlji posebno milúje,
Tomu nít života na daleko snuje;
Tomu daje vladu nad drugimi ljudi,
Da jih ravna, uči i mudro im sudi.

To je dao Tebi, božji ugodniče,
Petdesetoljetni vriedni Svećeniče!..
Veliki je ugled, velika je slava,
Kojom se ovienča danas Tvoja glava! —

Neka nam Te božja milostiva ruka,
Na diku i ponos svega ovog puka,
Drži i poživi, kô Melkizedeka,
Vesela i zdrava do najdužeg vieka!

AD
REVERENDISSIMUM DOMINUM DECANUM
ALOYSIUM VLAH
FAUSTA OCCASIONE
QUINQUAGESIMI ANNIVERSARII
EJUS SACERDOTII
DIE VII. JANUARII MDCCCLXXVII.

Epigramma.

Ecce nitet roseis Tua nunc quoque mensa coronis,
Cum facis aeterno Sacra secunda Deo.
Et merito; quondam fulgebas quippe juventae,
Nunc fulges senii flore fragrante Tui.

Matthaeus Bastian
Sacerdotum histrorum interpres.

Kako valja skrbiti za zdravlje.

II.

Kako valja skrbiti za odmor i počitak.

Po dovršenu djelu — veli se — sladak je počitak; liečnici tvrde: *da dvie ure spavanja prije polnoći, više vriede nego pet jutrnjih.* Mladi ljudi rado s večera luduju, s jutra pako dugo spavaju, a to jih ubija i tielu veoma škodi.

1. *Netrati vrieme* kojekakovimi ludorijami, kojimi bi si mogao lahko naškoditi. Tako su u nekom kraju nepametni veseljaci sir gnjeli za stolom. Nekakova slabića dobe u svoju sredinu, te su ga tako dugo stiskali i gnjeli, dok nije u njem nešto puklo, i krv mu udarila na usta i na nos. Eto što je stiskanje!

2. *Po noći ludovati* — s drugim se spolom okolo motati, pomaže paklenski skušatelj. Tako se dogadja u jesen za vrieme trgatbe, ili kad se rakija kuha, gdje se mužki i ženske podavaju pitju. Mnogo jih je od velika pitja oboljelo na tielu — nu još više na duši. Čuvaj nas Bože toga!

3. S božjimi se darovi rugati, — grdo je a i grieh. Negda su se preuzetni i obiestni težaci hitali kruhom, šurlicami, bobom i krumpirom; — došlo je vrieme, da bi jih rado jeli, al jih neimaju.

4. *Neopijaj se za dobru volju*; jedi i pij, jedino koliko ti je za potrebu. Prava mjera u jelu i pitju najbolje tekne; zdrava pako hrana najbolje je bogatstvo u kući.

Kako valja skrbiti za zdravu hranu i pitje.

1, *Za zdravu hranu imadu skrbiti gospodarice.* Prva hrana je *krušac dragi*, koj nas prositi uči Isus; nu mora biti dobro umješen i pečen. Vruća kruha jesti, nije zdravo — a isto tako ni plesniva. — Zaduhljiva muka, od zrnja, koje zaduhne, neda zdrava krušca. Bolje ti je sahraniti zrnje u pljevi, ako ga skrbno nepresušiš.

2. *Bolje je zdravo sočivo nego li mesnina.* Meso, koje vonja, veoma je škodljivo, ribe, s kojih ljuska pada, otrovne su. Isto tako nesmije premastno jelo plivati u smoku; naša poslovica veli, što je premasno ni s kruhom nije dobro.

3. *Hranu soliti i više puti promieniti, za zdravlje su dvie potrebite stvari.* Prenaglo jesti, kao što i s punim trbuhom trčati — neprudi zdravlju.

4. *Najzdravije pilo je voda iz studenca*, ako nije mlačna, kao što n. pr. po nizinah Hrvatske. Ipak na nekoja jela, kao na krastavce (kokomare), šljive itd. ne pij odmah vode, da si želudac neprehladiš i nepokvariš.

5. Po ljetu je za težake najbolje pitje, ako se med zdenčanu vodu pomješa nekoliko kapljicah octa; to bo hladi. Isto tako zdravo je i kiselo mlieko, sirutka, kao što i zrelo voće.

7, Za ljude, koji se težkim poslom bave, *zdravo je vino, ako ga umjereno piju*; ono jih bo kriepi. Prejako vino, ako ga preveć piješ, slabi moć čovječju. Oslašćeno vino, kakvo no po nekojih birtijah prave, veoma je nezdravo pitje.

7. Gdje neima vina, tamo *kuhaju pivo ilili biru.* Takovo je pitje zdravo, ako je dobro kuhano.

8. Tko težakom *rakiju* daje, otrov jim daje. *Ljudi, koji rakiju piju, brzo onemognu, često i kod istog djela umru, il pako okržljave, i nedožive niti polovicu svoje dobe.* Sv. Duh nas liepo uči: *„Čovjek, koji živi pametno i umjereno, mirno će i zadovoljno spavati, te je vazda veseo i dobre volje.“* — Koji je pošten i zdrav, lahko mu je posvuda švikati i pjevati. Zapjevajte i vi: Zdravicu Hrvatom. Takova pjesma pristoji kopačem.

(Sliedit će.)

Nešto o izboru bika (baka) za prigoj.

Svaki napredan gospodar, prigodom izbora bika, ima sliedeće *zlata vriedno načelo* pred očima, naime: *„da uzgoji takovo potomstvo od životinjah, koje će biti savršenije od roditeljah, dakle i veću hasan (korist) gospodaru nositi.*

To zlatno načelo preporuča glasoviti stočar (živinar) Vekherlin.

Zaisto, mili moj brate, izabereš li dobra bika za uzgoj, znaj, da ćeš gori rečeno sasvim postići; suprot izabereš li bika takova, koji je lien, pretežak, zatim ako je zločeste pasmine (race), tada ne samo što ćeš si sa ovakovim bikom pokvariti svoju stoku (živinu), već od ovakova bika koristi nikakve upravo nećeš imati, izuzam dakako za mesnicu (?).

S toga bi od vele koristi bilo za naš siromašni hrvatski puk, ako bi se obćine zauzele za dobre bike.

Kod naprednih narodah biva to, da n. p. obćine daju bika jednom dobrom i marljivom obćinaru (dakako ima bit ujedno i marljiv gospodar) tako, da se ovaj ima obvezati, čistiti bika i sa dobrom ga hranom hraniti — rječju, da se može zvati dobar bik; nu ako li se obćinar ovog rečenog bude držao, tada mu se dade kakva *nagrada.* Polag ovog treba da se u svakoj obćini ustanovi po jedno povjerenstvo (dakako od umnih gospodarah), a ono, da ima tu zadaću: da bikove sve pogledaju, je li su za priplod dobri, zatim da nadgledavaju kupovinu istih.

Isto povjerenstvo imalo bi takodjer i na ovo da pazi: da svi privatni ljudi, koji žele držati bikove, imaju se prije *povjerenstvu javit*, za da isto odobri koje imaju držati za prigoj.

Obćine mogu takodjer vriednijim gospodarom uz izmjenice obćinske bikove davat, a zato od obćine dobivaju oštetu n. p. što je hranio i njegovao bika.

Dakako ovakovi bikovi imaju se pregledat i to svake godine po sastavljenom odboru vještijih gospodarah, zatim od živinara, itd., tada se stopram proglasi, koji je bik dobar za prigoj, a koji nije. —

Ele vriedni i rodoljubni *načelnici*, *bilježnici* i *odbornici* obćinah pokažite sad bar ovim: da puk svoj ljubite, znajte, da će vas tada svojim zvati t. j. da za njega radite, ako ovim pokažete rodoljublje svoje; jer je ovo *jedini način*, da se naši mili hrvatski poljodjelci zadobave *dobre pasmine.*

Čujte me, mili poljodjelci, dalje što ću vam kazati.

Bik, ako se dobro hrani i njeguje, može se pušćati na skakanje još u *drugoj godini* (tako bar ja sâm činim), on treba dalje da je jaka i misičasta (žilava) pružena tiela; 2. male glave; 3. rogovah debelih; 4. oči velike i vatrene; 5. nesmije biti pretežak, lien i možda objestan; 6. bik nesmije biti veći od krave podnipošto i to s razloga, što bi pri teglenju (radnji) bilo vele neugodnih posljedicah; pa zato te, mili moj, svesrdno upozorujem na ovo što rekoh!

Bik se može upotrebit do 5 godinah; nu on je za razplod najprikladniji od 2—4 godinah.

Jedan dobar bik, može 60—70 kravah naplodit i to onda, ako se plodjenje obavlja kroz cielu godinu i ako se ne moraju možda krave za jedan mjesec naplodit; jer u tom slučaju treba dva bika.

Takodjer te, mili moj, upozorujem na ovo: da dvaput ili tri na dan istog bika nepušćaš, s razloga, što će tim plod bit nesiguran i nestalan.

Rekoh u početku, da se bik mora dobro hranit i njegovat u vrieme naploda; pa zato još jednom gori rečeno što toplije preporučam svim poljodjelcem na praktično izvršavanje.

N. Vežić,
upravitelj vlastelinstva Vukšin-Šipak.

Uzgoj mlade prasadi.

Ima u Hrvatskoj krajevah, gdje uz najgluplji postupak svinjami, a navlaš mladom prasadi, ipak te ruke gospodarstvo nosi znameniti dobitak, pače gdje što namiruje najglavnije potrebštine, primjerice: porez. odielo itd. Što bi istom bilo, da se u takovih krajevih drže umna pravila za uzgoj prasadi? Ovoj ogromnoj potrebi moglo bi se doskočiti u podružnicah gospodarskoga družtva, da one sastave posebna družtvanca za poboljak u uzgoju svinjah, kao što to biva drugdje, poimence u naše braće Slovakah. Tako čitamo u izvrstnom slov. „Obzoru“ da se „spolok hospodarsky pro udolie Nitry“ radi posebnih okolnosti svoga priediela najviše stara, da uputi narod, kako ima postupati mladom prasadi, da mu se svinjogojstvo što bolje izplati. Vriedno je, da iz dotičnoga naputka, što za družtvo u to ime izda, izvadimo nekoliko svuda jednako valjanih ustanovah.

Prije svega valja upamtiti, da nemarnost u gojitbi mlade živine nigdje ne ima tako očevidno zlih posliedicah kao kod prasadi; neka je krmče u prvoj godini života bud s nedostatka hrane budi zbog prevelike zime zakržljalo: ne će mu toga gubitka više nadomjestiti kasnije ni najbolja njega i hrana. Tko valjano ne pazi odojčeta i mlada praseta, ne će od njega nikada uzhraniti prasca il prasice od 4 do 5 centi. Kao u uzgoju ždrebadi tako i kod svinjah mogu nam služiti uzorom englezki gospodari, koji se, gojeć mladu prasad, strogo drže sliedećega reda. Prvo jeste: da se prasici i njezinim mladîm dnevice izmieni stelja i da je bude dosta, da prasad leži na suhu i mekanu; kad zavlada ciča zima obloži se kotac slamom tako, da ne može unj zima probijati. Odojčad ostavlja se kod matere 3 nedjelje, za kojega se vremena ne hrani ničim van materinjim mliekom; iza trijuh nedjelja metne se odojčad u posebnu ogradu iz koje može kroz malenu rupu do stare svoje. U svojem hlievu (kotcu, svinjcu) imade prasad uviek u nizkoj kopanjici zobi, koje mogu jesti uviek koliko jih je volja a tada odilaze k materi, da se mlieka nasišu. Iza četvrte nedjelje odieli se odojčad od matere sasvim te joj se podaje zobi i kisela mlieka, s kojega se ima prije sav skorup (kajmak, vrhnje) obrati. Ne škodi ovdje napomenuti, što je ovih dana doniela bečka „Milchzeitung“ da je opasno izlagati kiselo mlieko sunčanim trakovom, jer da s toga nastaje u njem neka otrovna tvar, s koje je jur mnogo svinjah boljelo a i poginulo. U mlieko dobro je umiešati nešto stolarske klije i to se čini do osme nedjelje. Tada se pako ostavlja klije te se mjesto nje meće u mlieko smrvljeni ječam i kuhani korun. Uz ovakovu dvorbu i hranu diže se prasad kao „iz vode“ te kad se u drugom četvrtgodištu svoga vieka uzme običnom svinjskom hranom hraniti, pomaže se i nabire, da ju je milota gospodaru gledati. *(Gosp. List.)*

Digitized by Google

Naši mornari.

O naših mornarih pohvalne se stvari čitaju u mornarskom Koledaru za g. 1877. Piše ih onaj, koji je imao prigodu, da ih uprao dobro spoznade, sam Weyprecht, što ih je vodio na brodu Tegetthoff u sjeverno more. Skoro svi su bili Hrvati, što Primorci, što Dalmatinci, što Otočani, što Istrani; dakle svi braća po vjeri i po krvi. Njegova hvala je naš ponos.

Čita se naime tu, da su oni, rodjeni na jugu, svojim krepkim tielom podnašali ljutu studen lagljе nego oni, koji su se rodili u sjevernom ledu. Kad ovi rade, dobro su obučeni i rukavice im ruke brane, dočim naši kad je raditi, svuku rukavice i svaku drugu odjeću, koja bi im mogla u poslu smetati. Svako jutro bi si prali gola prsa studenom vodom, kao što naredjuju mornarska pravila. Tielo im je tvrdo, a duša junačka. Mi si nemožemo ni misliti, kako je strašna studen, gdje su bili naši mornari. Na daleko i široko sledilo se more, dva puna duga duga mjeseca brod i oni na brodu zakopani u ledu! Tko da ih izkopa? Obraćaj se simo, obraćaj se tamo, al sve okolo tebe neizmjerna ledena pustinja, a nad tobom mračno ledeno nebo! Tko da neizgubi srca? Svi, a i isti sjeverni mornari, samo ne naši mornari, nego kopaj, sjeci led, radi dok su se iz leda izbavili.

Al u naših mornarah ima i liepih duševnih vlastitostih, med njimi takovih, koje su svakomu, a najveć mornaru potrebne: posluh, trieznost i viernost. U sve vrieme onoga dugoga putovanja nije nikada bilo potreba koga pedepsati. Dosta bilo reći: Čuvaj se, da nebudeš pedepsan; razglasit će se, kad se u domovinuu vratimo, da si bio nevaljan i nepošten — dosta bila ta opomena i svi su bili u redu.

Svoju trieznost su pokazali naši mornari osobito u Bergenu, kad su njim na čast pripravili objed, i sve na njega pozvali. Prije neg bi na kopno stupili, opomenuo bi ih kapetan, da se liepo ponesu; i u istini njihovo ponašanje bilo na izgled i najizobraženijoj gospodi.

A viernost naših mornarah? Na brodu bilo sve otvoreno, nu tata nije bilo da ukrade: u sve ono vrieme nestalo je samo dvih staklenicah *konjaka*.

Tako hvali Weyprecht naše mornare, a mi dodajemo samo to, da već put se čita u ovdješnjih novinah o neredu, koje počinjaju mornari drugih narodah, al od naših malo kad, ili baš nikada. Slava našim mornarom, koji nam i doma i u dalekom svietu proslavljuju milu domovinu. Nastojmo biti svi i svuda vriedni i pošteni, triezni i radini, umni i pametni, pak će nam sigurno prolistati i procvjetati liepa hrvatska domovina, jer Bog samo kriepostnim narodom dieli stalnu sreću i obće blagostanje!

X.

Različite viesti.

Statistika grada Trsta godine 1876. Prošle se godine u Trstu rodilo 2339 mužkih i 2091 ženska, ukupno 4430; preminulo 2089 mužkih i 1841 zenska, ukupno 3930; poručilo 944 para. Rodilo se jih dakle 500 više nego li preminulo. Naprama 1875. godine, ove se jih je godine rodilo 225 više, preminulo 151 manje i poručilo 67 parah manje.

Dobra djela. Dvie inglezke gospodje, Jrby i Johnston, koje liepo hrvatsko sbore, mnogo se muče i veliko su dobra učinile za ubogu prebjeglu bosansku djecu u Hrvatskoj i Slavoniji. One su dosle podigle u krajini 14 školah za bosansku djecu i same plaćaju učitelje. Prošlih su danah odputovale put Hercegovine, da i tamošnjoj hercegovačkoj sirotčadi pomognu, što im bolje bude moguće. — I g. Kristijan Palmer, posjestnik u Zagrebn, uzeo je k sebi trideset bosanskih sirotah, koje il u školu pošilja, il daje da se uče kakvo djelo; dok dojdu na ljeta, bit će jim stitnikom g. Ilija Guteša. Živili dobročinitelji!

Nešto za reserviste. Po naredbi vojničkoga ministarstva odsle unapried kad bude koji reservist pozvan za kakvo svjedočanstvo vojničkomu sudu, dobiti će, kao što se čini kod civilnih sudovah, naplatu za učinjene troškove putovanje itd.

† **Kanonik Kofol,** bivši poznati ravnatelj centralnog goričkog Sjemenišća, preminuo je nakon kratke i težke bolesti dne 3. tek. mjeseca. Bog ga pomiluj!

Strašna nesreća dogodila se je nekoj željeznici kod Asklanda u Ameriki. Bio je zapao tamo velik snieg, a željeznica da si prokrči put na nekom mostu, udari u snieg svom svojom moću. Al kad to učini, od velika se udarca most prelomi, a vlak sruši u strašan ponor 75 nogah dubok. Vele, da je ostalo stotina mrtvih i prieko 50 ranjenih.

Srbsko školstvo. Srbska vlada izdala je statistični pregled školstva u kneževini Srbskoj, koja imade 1,200.000 stanovnikah. Polag toga pregleda bijaše g. 1873. 1 sveučilište sa 17 profesorah i 196 slušalacah, 1 bogoslovna škola sa 11 profesorah i 279 pitomacah, 17 gimnazijah sa 95 profesorah i 1186 djakah, 11 realkah sa 49 profesorah i 549 djakah, 1 učiteljište sa 11 učiteljah i 59 pitomacah (pripravnikah), 1 viša djevojačka škola sa 26 učiteljicah i 238 učenicah, 507 narodnih (pučkih) školah sa 627 učiteljah i 22.756 učenikah. U obće može se uzeti 1 škola sa 44 djece i 1 učitelj sa 32 učenika.

Studen u Rusiji. Ove je zime zavladala u Rusiji strašna studen. Skoro svuda zapalo je toliko snjega, da su komunikacije većinom zaprte i prestala trgovina. U Petrogradu skoro svagda termometer (toplomjer) kaže od 30—35 stup. izpod ništice (zera); po trgih i dvorih gore ognji, da se ljudi lahko ugrijati mogu, a ubogim se po kućah dieli čaj (the). Smrznjenim nosom i uham nezna se broja. Vele da je već 123 god. odkad u Petrogradu nije bila tolika studen. U gradu Moskvi termometer je kazao 27 stup. a u Arkangjelu 42 stup. izpod zera; u Sebastopolju pako 9 stup. odzgor zera. Odtud se vidi, da je u Rusiji izmed skrajnog sjevera i Krima liepa razlika od 51 stupnjah.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 15. januarja 1877.

		Od f.	Do f.
Pšenica ruska	za 100 Kilogramah	13.40	14.25
ugarska	„	13.50	14.50
galačka	„	11.50	13.—
Raž	„	9.—	10.—
Ječam	„	8.—	8.10
Zob ugarska	„	8.80	9.30
arbanaska	„	7.70	8.—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	8.—	8.50
ugarski	„	7.70	8.20
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	12.—	12.50
Papar	„	50.—	—.—
Smokve Kalamata	„	15.—	—.—
puljezke	„	14.—	—.—
Limuni skrinjica		3.—	4.50
Naranče „		2.50	5.—
Karube puljezke	za 100 Kilg.	9.—	9.50
levantinske	„	6.—	—.—
Bademki iliti mendule polag vrsti	„	80.—	85.—
Šljive	„	22.—	27.—
Oriž talijanski	„	19.50	26.—
inglezki (kitajski)	„	17.—	18.50
Lješnjaci	„	28.50	29.80
Leća	„	12.—	13.—
Bob	„	—.—	—.—
Lišće od javorike	„	11.50	15.25
Jabučice (lumber)	„	11.50	15.50
Ulje dalmatinsko i istarsko	za 1 baril	46.—	47.—
italij. najbolje	„	64.—	69.—
„ srednje vrsti	„	60.—	62.—
„ nižje vrsti	„	48.—	49.—
Kameno ulje u barilah		27.—	28.—
kasetah		36.—	37.—
Maslo	za 100 Kilg.	84.—	92.—
Loj dulmatinski i naški	„	50.—	52.—
Mast (salo raztopljeno)	„	66.—	70.—
Slanina	„	64.—	66.—
Kafa Portoriko	„	129.—	132.—
S. Domingo	„	112.—	116.—
Rio polag vrsti	„	96.—	116.—
Cukar austrijski	„	50.—	51.—
tučeni	„	47.50	48.—
Vuna bosanska	„	118.—	125.—
morejska	„	130.—	—.—
arbanaska	„	130.—	125.—
istarska	„	51.—	—.—
Kože suhe volovje dalmatinske i istarske		72.—	125.—
janjeće naših stranah	za 100 komadah	90.—	95.—
dalmatinske	„	65.—	80.—
zečje u srebru	„	25.—	27.—
Bakalar	za 100 Kilg.	36.—	43.—
Sardele baril		15.—	24.—
Galvići istarski		33.—	34.—
Ruj naški		8.20	9.25
„ istarski		9.—	9.30
Cunje (štrace)		17.75	23.75
Katram dalmat.	za 100 Kilg.	14.—	16.—
Pakal baril od 84 Kilg.		3.75	9.—
Vinske strgotine (Gripula)		31.—	46.—
Vosak bosanski i srbski	za 100 Kilg.	205.—	210.—
Med	„	32.—	38.—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 15. januara 1877.

Carski dukati (cekini) 5.94. — Napoleoni 10.04. — Lire Ingleske 12.64. — Srebro prid (aggio) 114.50.

Književne viesti.

U ovdašnjoj biskupijskoj Kancelariji ima na prodaju poznata molitvena knjiga **„Otče budi volja tvoja“** tvrdo vezana s kožnim hrbtom za samih 40 novčićah. Tko ju želi nabaviti, neka se obrati rečenoj Kancelariji.

***

„Pučke Novine“, časopis za gospodarstvo, obrt i narod, počeo je novom godinom izhadjati u Zagrebu pod uredničtvom g. Ljudevita Tomšića. Izlaziti će svake subote, a stajati na godinu za domaće 4 for., a poštom 4 for. 60 nvč.

LISTARNICA.

P. n. gg. Radić P., Popovača: Vaša je predplata namirena do konca prošle god. 1876. — M. J. Granić žup., Muć: Nemožemo Vas poslužiti. — Matejčić P. žup., Crkvenica: Predplatu primismo, srdačna Vam hvala na nastojanju. — Kavana Dolovček, Zagreb: Opet Vam javljamo, da naš list stoji 2 for. na godinu. — Nar. Čitaonica, Makarska: Onima 2 for. namirena lanjska predplata. — Franković M., Brseč: Dobro.

Današnjemu je broju dodan Katalog knjigah, što su izišle u tiskarnici g. Pretnera u Dubrovniku, koje mi na osobiti način preporučamo našim p. n. čitateljem.

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.

Nikola I. Petrović-Nieguš.

Generali: M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S. Protić. — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojko Lešjanin.** — Oberslajtnanti (podpukovnici): **Sava Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković.** **Major Paja Putnik i arhimandrit N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centim. široka

Ciena je slici f. 1 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković,

Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; kome je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Preprodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna obitelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne Gore sa turskom carevinom.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 3. U Trstu 1. Februara 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. siečnja 1877.

Što nije vanjskih, to se naša austrijska domovina nalazi i u velikih domaćih neprilikah, jer nagodba s Ugarskom neće nikako da uspie. Jedni i drugi ministri sjede i dogovaraju se sad tu sad tamo, sad sami sad pod predsjedničtvom Carevim, ali nemogu nikako da uhvate kraj na pasmu, što im ga je razmotati. Osobito Banka, koju Magjari išću, a naši nedaju, zadaje svim trista jadah; jer i tu valja ona poslovica: Ako i jesmo mi braća, nisu nam kese sestre. Za to se čuje, da će se riešenje te stvari najbrže odgoditi, da se za ovih ozbiljnih vremenah prekine barem to trvenje med jednom i drugom polovicom carstva, koje da nemože odoljivati tolikoj vanjskoj i nutrašnjoj trešnji. To će reći, ostaviti ranu, neka se još i dalje zledi i ljuti, jer joj se nezna lieka.

Dne 16. bio je svečano otvoren sabor dalmatinski, u koji su sad uprte oči svih južnih Slavenah, jer se drži, da će opet pokrenuti pitanje o cielokupnosti trojedne Kraljevine, te zahtievati sdruženje s Hrvatskom, koja nemože ni sebi pomoći, ni biti carevini pravim uporišćem, dokle je proti pravu i pravdi ovako razkomadana. U Hrvatskoj se od neko doba oposizicija iliti odpor silno zapomaže, i to najviše radi magjarske intemperancije iliti neumjerenosti, kojom bezobzirno tlače najasnije i najsvetije nagodbene zakone. Reć bi, da neće dugo postojati vrieme, te će i sadašnja vladajuća većina stupiti u opoziciju, da se opre tim prekodravskim mušicam, jer što je preveć, nije zdravo. Il se neka zakon drži, il se neka sprži; pak će svaki znati, gdje mu je mjesto. Kad nebi drugo, bilo bi dosta ono oktevanje s utjelovljenjem bivše vojničke Granice, da svaki Hrvat pita sama sebe, kakvi su mu saveznici ti blaženi Magjari.

Sa ostaloga svieta imamo danas zabilježiti najznamenitiji dogadjaj, što se vrstio, odkad se ono na Iztoku oprla sila sili, te zametnuo ovaj sadašnji tamo metež. Taj dogadjaj jest, da je Turska izjavila Konferenciji evropejskih punovlastnikah, da ona odbija sve njihove savjete i predloge glede postupanja sa svojimi podanici, bili oni kršćeni il nekršćeni. Na tu izjavu gospoda Konferencijaši zadjenuše svirale za pojas, nakloniše se i odoše. Da okoti taj svoj odgovor, Turska pozva u sastanak prve dostojanstvenike i velikaše iz svega carstva, njih dviesta na broju, koji su svi u jedan rog zatrubili te izjavili, *da vole smrt nego sramotu*, to jest, nego pristati na evropejsko miešanje u turske domaće poslove. Da nije u Turskoj, ta bi izjava bila veličanstvena.

Vriedno je znati, da su tom prigodom uz turskoga vjeropoglavicu Šeik-ul-izlama i židovskoga Nadrabina carigradskoga, sjedili za istim stolom i prvi crkveni dostojanstvenici iztočne i zapadne crkve, kakono vseleni Patrijarka carigradski, katolički Patrijarka armenski, pravoslavni Eksarka bugarskl itd. pak da su ta gospoda bila najvrućа u branjenju turske časti i obraza. Sad su naša pravoslavna braća dobila barem zamjenu, pak će moći kad i kad mjesto rimskoga Pape, koji da tobože drži s Turci, opsovati u svojih novinah u isto ime i poglavicu pravoslavne crkve, koju Turci neposredno tlače i neizmierno više od katoličke.

I tako se eto svršila ta carigradska komedija. A to se je sve dogodilo za to, što nekoji evropejski punovlastnici nebijahu složni u ničem nego u tom, da padkopaju čast i ugled Rusije, govoreć naime u Konferenciji jedno, a radeć izpod ruke drugo. Ruski se poslanik sietio toj hrdjavoj igri, pak da u nevrieme neizazove nikoga, popuščaj i on Turkom i punovlastnikom tako, da su se i sami čudili, što radi i za što tako radi. Ali svaki lahko vidi, da mora da je Rusija neizmieno uvriedjena, jer je radi te igre najveća sramota baš na njezin obrazpola, pa svaki pita, hoće li voditi rat, il neće.

Rusija nije još rekla ni da hoće ni da neće, ali se oruža kao da misli sutra stupiti na bojno polje. Radi toga čini to isto i Turska. Nego, ako je Rusiji težko izdržavati dugo onoliku vojsku, Turskoj je to sasvim nemoguće. Zato će onako naoružana il sama sebe izjesti, il najposlje morat i neizazvana udarit na Rusa, da preloni svoje kukavno stanje. A baš to je ono, što bi reći da Rusija čeka. Istina, da se s druge strane čuje, da je car Aleksandar nanovo neizmierno miroljubiv; al se čuje i to, da misli odstupiti te izručiti vladu sinu, kao takodjer da na Gorčakovo mjesto ima doći gjeneral Ignatijev. Pa to sve nebi značilo drugo nego rat te rat.

Sad je izvjestno, da Turska nastoji sklopiti mir sa Srbijom i Crnom Gorom, a te dvie kneževine da su stupile s njom i u dogovor o tom poslu. Čuje se, da im i Rusija svjetuje, neka se pomire s Turskom. Ruski dobrovoljci su već svi ostavili Srbiju. Kako se sve to to slaže s ruskim držanjem on kraj rieke Pruta, neka sam Bog zna. Turci, odkad imaju i oni ustav, da su baš podivljali, pa da u Bosni gone i mrcvare tužne Kršćane, a ovaj put naime Katolike, kako nikad do sada. Još se neprestano muca, da će Austrija ipak posjesti Bosnu. Veoma prebrisana bi morala biti glava, koja bi u ovom metežu imala na pouzdano reći, što je laž što li istina.

Dajmo se na djelo.

Skrajna je doba, da se u Istri osnuje jedno naše političnо družtvo, kao što je to bilo već po dva puta naglašeno u ovom listu; jer viesti, koje nam dolaze odanle o zadnjih pokrajinskih izborih, jesu tako tužne i žalostne, da nemogu biti žalostnije. Iz tih se viestih vidi, da naš tamo puk još ni sad pravo nezna, što su izbori i kolika je njihova važnost.

Tako nam na primjer pišu, da naši birači na mnogih mjestih nisu ni došli na birališće, kad je trebalo izabrati izbornike iliti povjerenike, nego da su pustili, nek ide i bira tko hoće i kako hoće. Na nekojih drugih mjestih da su i došli, al da su glasovali tako neskladno i nesložno, da su se i sami njihovi protivnici u pest smijali, kako im svojom neumnošću idu na ruku. Negdje pako da su se dali nagovoriti, negdje podmititi, negdje ustrašiti od Petra il Pavla, pa da su glasovali za takove izbornike, koji su poslje izabrali za poslanike u sabor njihove najveće protivnike. Tu i tamo da im je bilo dosta reći, glasujte za toga i toga, pa da su to i učinili, kao da će tim ipak nekomu ugoditi a sebi tobože ni najmanje naškoditi. U obće da bi reći, da naš narod u Istri drži, da je sabor nekakva igra, koje se osobito gospoda iz obiesti rada igraju. Njemu da nije ni na kraju pameti, da se kod te puste igre radi o njegovoj tužnoj koži, o njegovu trudu i muci, o njegovu napredku il nazadku, o njegovu naposljedku obstanku il nestanku. I toga radi da je sirota nemaran, nesložan i čak podmitljiv tako, da se poslje izborah njegovi nesudjeni obskrbnici medju sobom pregu i kore spočitujuć si: Ti si ga prevario, ti zaveo, ti podmitio, ti ustrašio — baš kao da se neradi o razumnû stvorenju božjem, nego o nerazumnoj niemoj životinji!

Kolika je tu razlika, kad se naša Istra uzporedi s drugimi Carevine pokrajinami, gdje ima našega plemena! Eno na primjer dične Dalmacije, gdje naša braća glasuju

Digitized by Google

složno i odvažno kao jedan čovjek za jedne ter iste narodne zastupnike tako, da mu se čude prijatelji i neprijatelji. Eno s druge strane Gorice na Soči, gdje vidimo to isto čudo. Ali da netražimo podalnjih primjerah, evo tršćanske Okolice, gdje se protivna stranka okanila baš i miešati se u njezine izbore, znajuć, da bi joj bio trud uzalud. Tu svaki zna, što i kako mu je raditi u vrieme izborah; pa kad dojde onaj dan, samo da se čudiš, gdje to ide sve kao ura. Zaman su tu nagovaranja, zaman zastrašivanja; jer ako se birači još česa boje, to se boje svoje sramote i prikora svojega naroda i ništa drugoga. Iz svega toga se vidi, kako smo mi u Istri ostali daleko za našom braćom u rečenih pokrajinah.

Po našem sudu, tomu se zlu nemože pomoći nego političkim istarskim družtvom, koje bi imalo zadaću podučavati puk o svojih državljanskih dužnostih i pravicah, a u vrieme izborah bodriti ga i voditi, da bira zastupnike po svojem osvjedočenju, ne pako po voljici svojih protivnikah. Na taj su način ustale na svoje vlastite noge gori navedene pokrajine, na taj bi način ustali i mi u Istri. To bi družtvo imalo osobito skrbiti, da se naime birači nadju svi na svojem mjestu onda, kad se biraju izbornici, jer o njih sve visi. Kad bi sav puk glasovao nije moguće, da bi predobili naši protivnici, jer većina puka nit je zadužena, nit pokvarena. Po naravskom zakonu, broju puka mora odgovarati i broj pravih narodnih zastupnikah. Gdje toga neima, izabrani se protivnički zastupnici nemogu hvaliti, da zastupaju narod, koj jih je tobože izabrao; jer je proti naravi, da tko izruči sebe i svoje imanje u neprijateljske ruke, dokle nije poludio, il dokle ga nije tko ružno prevario. To družtvo bi nadalje imalo zadaću, naći vriedne ljude za zastupnike, pa jih onda preporučiti izbornikom, da jih izaberu i pošlju u sabor. Ono bi nadziralo občinska poglavarstva te nastojalo, da se gdje prigodom izborah nepodkrade kakva nezakonitost; a gdje bi se to dogodilo, odmah bi prosvjedovalo i tražilo, da se hotomna il nehotomna pogreška odstrani i popravi. Jednom besjedom to bi družtvo imalo biti pravi naravski voditelj našega u Istri puka u svih njegovih političkih odnošajih. Za to bi imalo uplivati i na občinske izbore, jer občinska zastupstva neupravljaju samo občinskim imetkom, nego su u nekojih slučajih pozvana, da izjave i narodnu volju naprama višim državnim i pokrajinskim oblastim. Na koncu političko družtvo polag zakona ima pravo iliti mu je slobodno, upravljati u ime naroda prošnje i prosvjede ne samo na ministarstvo i na namjestničtvo, nego i na pokrajinski sabor i carevinsko vieće. Koliko dakle nebi samo radi toga koristilo našemu u Istri puku u svih onih slučajih, u kojih se pojedini ljudi neslušaju, il občine neznaju il nemare da rade.

I tim mi smo evo izrekli, kako smo znali, našu misao, sad pako neka promišljaju o toj stvari naši istranski rodoljubi, neka pišu i neka se dogovaraju s uvjerenjem, da im mi i ovaj naš list stoji svagda na službu. Ali neka se popašće, da to družtvo stupi što prije na noge, jer naše pravice od dana do dne sve bolje propadaju, i jer je stara latinska rieč: *Vigilantibus jura*, što će po naša reci: *Kad tko neore, susjed odorava!*

Dopisi.

Iz Istre, mjeseca Januara 1877.

Čitale se u prvom broju ove godine zadarskog „Narodnoga Lista“ kriepke i znamenite rieči: „Vrieme je godina 1877, da se vidi na svjetskom obzorju i hrvatska zastava. Narod skupljen na saboru u Zadru, izniet će i on svoju staru zastavu. Neka ju iznese i narod skupljen u Zagrebu, pa će se te dvie zastave sjediniti, da izvoište zajednički ono, što nam se hoće svima da živimo kao narod.“ — Evo što može pisati vele cienjeni i puno zaslužni „Narodni List“, koji je u slavnom ratu od samo desetak godinah predobio, ponižio a zadnjih danah prošle godine skoro posvema uništio oholu silu puljizku i autonomašku u Dalmaciji, list, koji može punim pravom i ponosom kazati, da je javno glasilo ciele Dalmacije. Narod hrvatski u Dalmaciji je poslje desetgodišnjih zaprekah, borbah i svake vrsti nevoljah stao posvema na svoje kriepke noge, otresao tudjinstvo, a u zadnjih izborih tako sijajno pobiedio, da u svojem gorirečenom glasilu javlja, da će ove godine iznieti staru svoju zastavu, onu zastavu, koja je nekada bila jedna sa hrvatskom i slavonskom, samo nemila jih sudbina tako dugo raztavljala i dielila.

Kako nas je razveselila ta liepa izjava naroda u Dalmaciji, toli nas je u isto doba i raztužila! Mi bo Hrvati u Istri nemožemo tako kazati, niti nam je dosudjeno iznieti svoju zastavicu te ju sjediniti s hrvatskom i dalmatinskom. — I u Poreču sakupit će se zastupnici Istre, ali koli su oni različni od onih, koji će se u Zagrebu i Zadru dogovarati i složiti na temelju narodnih hrvatskih pravah, da trojedni narod, do sad pociepan, — da trojedna hrvatska zastava, do sad raztrgana, trojedni ko do sad i od sad ostanu na papiru il u cesarskom i banskom naslovu, nu da jedan postane u djelovanju. — U Poreču sakupit će se do 30 zastupnikah, što će oni izjavit, koju zastavu razviti? — Od ovih 30 *sama četvorica* je posvema *naša*. Žalostna nam majka! Sama četvorica! A ostali? Od ostalih brojimo ih 8—9 koji nisu naši, nu neće nam, se nadamo, biti nepravedni. A ostali 17—18, dakle saborska većina, su nam protivni, niti se imamo što nadati od njihove već dobro i predobro nam poznate pravednosti. To će nam biti ove i još drugih pet dugih godinah (tobože naš) porečki sabor! — Šta da izjavi takov sabor? Četvorica naša u tolikoj većini protivnikah, zgubit će se, i jedva će moći prosvjedovat, ako bi se šta nam protivna zaključilo i naredilo, a da šta nam koristi, morat će se sdružit s onim 8—9 koji su pravedniji, da barem ustanove opozicjonalnu važnu manjinu, te većini ne budu slobodne ruke, ko što su joj do sad bile, da nas bez svakoga obzira ne guli i nemilo tlači. A ta neprijateljska većina šta da izjavi, koju zastavu da razapne? Izjavila je već i zastavu razvila neprijaznu kako nam, tako i cielomu carstvu. Ona bo je sastavljena od prošlih zastupnikah, koji su izjavili, što žele, što hoće, kamo im srce hljepi, i to izjavili svetčano u ime tobože svih Istranah, u zadnjoj sjednici dne 1. Aprila prošle godine pred vladinim povjerenikom. Taj je na izjavu mučao, a mučala je i tobožnja sveta osoba pokrajinskoga kapetana. Ova dvojica, koji bi bili morali zabraniti izjavu, svojemsu ju šutenjem odobrili. A ta izjava jest: *„Istra je jurve pokrita veličanstvenom sjenom Mikelangjelove kupole ..... Carska će vlada morda moći, da nam nametne drugi jezik u usta, ul drugo ćućerije u srce neće nikad! Istra bje uzgojena, jest i biti hoće uvjek u školi one zemlje: „Koju je narav od drugieh oddielila, — te Alpami i morem opasala.“*

Je li ta izjava svega kolikoga puka u Istri? Nije: Oni ne zastupaju nas. Kad su se lanjske godine onako izjavili, bilo ih najmanje 27; a da ove godine opetuju onu izjavu, našlo bi se ih samo 17 da ju odobre; doć će vrieme da se ih neće naći nego 12 i morda još manje.

Po lagano, al ipak i mi idemo naprjed. To nas tješi i hrabri. Ako se promisli, koliko je trpio naš puk od pet-šest sto godinah pod mletačkom *serenissimom*; a od kada je ona poginula sve do sada nije imao prijatelja niti od strane onih, koji bi mu bili morali pomoći, nije težko razumit zašto malimi koraki idemo naprjed. Nimamo svojih školah, nimamo svojih učiteljah, nimamo svojih odvjetnikah, nimamo svojih ljekarah, nimamo svojih činovnikah, — jedino što imamo svojega je nekoliko svećenikah, koji su od nas potekli i nam se nisu iznevjerili — ovi su narodnu zastavu razvili i pred 7 godinami svetu narodnu borbu počeli proti taljanstvu i svakomu tudjinstvu. Razmišljaj, na jednoj strani mala četica popovah med zapuščenim do sad a uvjek tlačenim, pogrdjenim i najveć siromašnim narodom, a na drugoj strani sva tako zvana inteligentna vojska odvjetnikah, ljekarah, činovnikah, mletačkih *illustrissimah*, a med timi i izrodjenih kmetskih sinovah, nadošlih nam krnjelah i naših gadnih *šarenjakah* — pak se nemoj čuditi, da se išlo malo napred. Jedan narodni zastupnik u carevinskom vjeću, četîri posvema narodni u pokrajinskom saboru, a u istom drugih devet koji neće nam biti neprijatelji — je malo — nije dosta — nu je mnogo i dosta pod takovimi okolnosti i u samo 7 godinah.

Zašto to pišem? Na svoju i braće boriteljah utjehu; na svoje i njihovo poticanje na dalju borbu. Ne samo zato, nego da spoznadu okolnosti naše i mila braća u Hrvatskoj i Dalmaciji. U jednoj i drugoj kraljevini malo se mislilo do sad za nas, tako da smo mi skoro mislili da za nas niti nemare; ali lahko izpričamo i oprašćamo im jer znamo da im bilo malo kad, jer sami su se borili za svoja prava. Nu sada i odsad napred sjećamo ih da i u Istri živi narod i onkraj i takraj Učke i Raše, narod, nebrojeć kvarnerske otoke, dosta mnogobrojan do 150 hiljada, koji govori hrvatski i počeo je ćutiti hrvatski, narod za prava kojega već 7 godina šaka narodnih boriteljah trpi i poruge i klevete, i prognanje i svake vrsti nevoljah od strane taljanah i šarenjakah i njekojih c. k. činovnikah i nadalje je pripravan trpeti, samo da do željenoga cilja dojde, to jest, da se narod posvema otrese tudjinslva i da ne ljubi drugo nego Boga i svoju hrvatsku majku.

A da do toga laglje i prije dojdemo moraju nam pomoći braća u Hrvatskoj i Dalmaciji, jer po vjeri i jeziku jesmo im mi jedno te isto pleme. Bog im blagoslovio sjedinjene i nutarnije djelovanje; nu ih domišljamo što su pisali: „Borba je uvjet vriednu životu“ pomozite nam boriti se, kad znate, za što se borimo. Borimo se, kad je zakonita i poštena naša borba.

S otoka Krka, mjeseca siečnja.

Slabo li ti je polje na ovom Otoku za političke stvari, ako nećeš o izborih govoriti; za to se i ja eto opet vraćam na izbore. Izbori su minuli i mnogomu se srdce umirilo, al se nije umirilo Eluscegu, netom izabranim otočkim zastupnikom u porečki sabor, osobitim nastojanjem Podestatah, občinskih bilježnikah i činovnikah. Njemu nije srdce mirno osobito s toga, što su narodni birači iz Baške, a opet hvalevriedni izbornici iz Dobrinja i Vrbnika prikazali prosvjed proti njegovu izboru Evo tih dobrinjskih i vrbanskih izbornikah i prosvjedovateljah: Pop Ivan Justinić, p. Antun Kirinčić, p. Antun Malešić, Franjo Kirinčić, Ivan Gržetić, Ivan Mavrić, — a vrbanski: Feretić, Ostrogović, Toljanić i Harbić.

Izbornici iz Dobrinja i Vrbnika znaju, kako se kod nas troše skupne novce na popravak cestah, talijanskih gradovah, a ne hrvatskih občinah; izbornici iz Dobrinja i Vrbnika znaju, kako se većina tih skupnih novacah troši za talijanske škole po talijanskih gradićih, a ne po hrvatskih selih; oni znaju, kako se timi novci podpomažu talijanski, a ne hrvatski učenici. Dobrinjski i Vrbanski izbornici imadjahu i imaju kandidata, za koga su posve osvjedočeni, da će jih braniti svom dušom i tielom svom umjećom i svimi silami proti svakoj prevladi i krivici talijanskoj u našoj Pokrajini. Zato oni imadjahu pravo taj prosvjed predložiti, jer od Eluscega nisu ni najmanje osvjedočeni, da je on htjeo biti njihovim zastupnikom željom, da brani i štiti njihove pravice, da utvrdi njihovo narodno obstojanje i osjegura njihovo blagostanje. A da to dokažu, nije im treba ovdje drugo, nego jedino napomenuti tko i kakav je bio Elusceg u Dalmaciji našoj tamošnjoj braći, tko i kakav je jošte i dan danas po tom ga odanle prevališe u ove naše samotne otoke, kako on od srdca ljubi, brani i preporučuje naše narodne ljude. Nu po ovom se otoku ipak razglasuju nekoje zasluge, što ih tobož za nje imade g. Kapetan. A najveća zasluga, mu se pripisuje, što je njegovom pomoću odieljena bila Dobrinjska občina od vrbanske. Ja ću vjerovati da je i on tomu pripomogao, al tko je uvjeren, da bi Elusceg ikada preporučio, da se n. p. Dubašnica, Poljice, Punat il Kornić od vejske občine odluče? I to, kanim reći, ne radi druga uzroka, nego jedino za to, što ta mjesta spadaju vejskoj a ne kojoj drugoj na otoku občini.

Digitized by Google

Nego, na koncu, neka nitko nemisli, da mi vojujemo na sliepo proti osobam. Nam leži jedino na srdcu zadovoljstvo i pravo blagostanje našega naroda, pa tko se tomu ma kako protivi, njemu ćemo se, bio on tko mu drago, protiviti i mi svom silom neustrašivo sada i uvjek.

Sa otočića S. Marka, početkom nove godine.

Svaki pravi rodoljub najvećom pomnjom prati sve ono, što se med njegovim narodom dogadja; pa kao što se veseli i raduje, kad vidi, da mu se rodjena bratja iz mrtvila i duševna sna probudjuju, isto tako tuguje i žaluje, kad vidi, da sve to više propadaju. Takovo je ćućenje, bez dvojbe, ćutio svaki pravi istarski Hrvat, osobito u vrieme borbe netom dovršenih izborah za porečki Sabor. — Što se u to vrieme u pojedinih izbornih kotarih zlamenita dogodilo, toga ja neću navadjati, jedino ću reći koju o onom, što se dogodilo na našem otoku Krku.

Kako je tom sgodom naš otočki narod bio uprav zauzet u izbornih borbah, može nam biti poručanstvom, da još u naših žilah teče stara hrvatska krv. Netom bjehu izbornici lošinjsko-krčkog kotara izabrali svoje zastupnike na sabor, dojavi nam žica, da su i tamošnji gradovi, kao obćinam na uztuk, izabrali g. baruna de Pina svojim zastupnikom. Kako dočuh tu novost, trgnuh se i rekoh, ako obćinam g. barun de Pino pošalje zahvalnicu, evo ti prigode našim protivnikom, da na nas jurišaju. Što rekoh, to se i dogodilo. Nije mnogo prošlo, i eno vlada nam razpisala druge izbore izbornikah i zastupnika na miesto g. baruna de Pina, koji se na našem mandatu zahvalio. Veoma se bojah, da ovog puta nećemo si osvjetlati lica, jer nam se odasvuda neprijatelji strahovito pripravljaju.

Ostah zapanjem na prvo navedenom, ali što mi je dušu još većma ražalostilo bijaše kobna viest, da protukandidat narodne stranke je g. Aleksander Elušeg. — Akoprem bijah u duši radi toga tužan, rekoh: Otočani i njihovi vodje dobro znaju prošlost i sadašnjost toga svog protukandidata, zato iz petnih će žilah nastojati, da prodru svojim narodnim zastupnikom.

Ali u željah mojih ostadoh prevaren, dušmani nas bo u izboru nadvladaše. Nu da barem pred vanjskim svietom svoje zemljake opravdam, reći mi je koju, što bijaše uzrokom, da smo ostali nadvladani.

Meni su dobro poznati odnošaji, koji vladaju navlastito na otoku Krku u vrieme svakovrstnih izborah. Evo su vam živi primjeri, koje sam doživio i ja prigodom izborah zastupnika za carevinsko vieće. Nekoja gospoda, kojoj nije stalo nego do svoje časti i trbuha, šalju po kućah svoje pandure, rodbinu itd., da ovi lisičjim načinom narod u njihovo kolo sakupe, govoreći n. p. prvomu: *Ako nećeš votat uz nas i za onoga za koga budemo i mi, sina od vojničke službe oslobobiti nećeš;* drugomu pako *groze se globom*, koju će morat platiti, ako mu diete izostane iz škole, slušali pak njih, prost je od svega; trećemu obećaju kao za nagradu *komad obćinske krase;* četvrtomu nalažu, *da ako izaberu zastupnika, koga oni krste liberalcem ili antiklerikalcem, da će jim izposlovati gradjenje luke, cestah, mostovah i drugog koješta.*

Reći ćete mi, to se sve može učiniti medju kmetovi, ali s inteligencijem nije tako. Nije do duše tako lahko predobiti naše mlade narodno svećenstvo i mladji naraštaj, ali mislite morda, da mogu i ovi mirno i bez uvriedah i klevetah svoju narodnu političku misiju vršiti? Jok vala! To je kod naših protivnikah skoro nemoguće. Oni vam znaju crnim i poganskim svojim jezikom govoriti i osvadjivati narodu njegove svećenike i mlade rodoljube nazivljajuć ih *buntovnici, panslavisti, smutljivci, izdajicami* itd. itd.

Kada ta gospoda dočuju, da mladji i bndniji naraštaj zove narod u kolo narodne sloge i sporazumka, tad se oni znaju groziti i žandarî i tamnicom i inimi drugimi kaznenimi sriedstvi. Ovo možem jamačno i ja posvjedočiti, jer sam većkrat što takova doživio i od drugog vidio.

Al, Otočani braćo, vrieme je, da otvorite već jednoč oči, otvorite velim i pripoznate, da u istih vaših njedrih gojite zmije otrovnice; nastojte, da se ih što skorije oslobodite.

Nu žalibože još mi je ovdje napomenuti, kao što se u zadnjih izborih iskusilo, da najzagrizeniji protivnici naše narodne stranke, izuzamši one, koji nisu takovi, nahode se med našimi obćinskimi glavari, med našim obćinskimi bilježnici iliti pisari i med pučkimi učitelji. Ipak tko bi vjerovao, ovu gospodu plaća i uzdrži puk svojimi žulji!

Po mojem čednom mnienju, uz naše hvale vriedne svećenike, koji se uprav svojski brine za boljak i napredak moralnog i materijalnog stanja našega naroda, dužni bi bili na istom polju raditi osobito naši pučki učitelji. Al kako to biva kod nas, navlastito na otoku Krku? Odgovaram na to, da je uprav strahota. — Učiteljski stališ, novim zakonom emancipirao se od crkve i njezinih faktorah, a sad se drugo neradi, nego hvalisavo govori učiteljem i to još od ovog i onog školskog glavara: Nemojte podnipošto slušati svećenike, oni s vami neimaju ništa, *mi smo vaši predpostavljeni poglavari!*

A što bi se mi ikada, otočani braćo, nadati mogli od ljudi, koji bilo da nepoštuju Boga i njegove namjestnike, koji da neljube naš jezik i našu narodnost? Što li drugo, nego da će nam pokvariti nevinu nam dječicu i otudjiti ju na našu obću žalost od crkve i domovine? Radi česa poprimite odsle unapred ovo načelo, da svaki, bio on kojigod mu drago, koji se u prisutnosti vašoj il u potaji podufa pogrdno govoriti o svetinji vašeg materinskog jezika, koji vas odvratja od crkve i njezinih glavah, otvoreno mu recite: Okani se nas, mi te dobro poznamo, jednoč si nas lisičji varao, ali odsle nećeš više!

FRANINA I JURINA.

Ju. Bim ti, Franino, neč povedel, al da to ostane med nami, ač nebim otel...

Fr. Boga ti, Jurino, ča me držiš za babu, il se vlih od čera poznamo; ter smo već više puti čagod jedan drugomu povedeli, pa kî je od toga kada ča doznal?

Ju. No tako znaj, ma pst! — Jedan gospodin od naše Diete da je rekal, da će istarska Dieta ovoga puta jako po tamijanu vonjat.

Fr. Viš zlodeja! To je najbrže zarad popi?

Ju. Da ča; ale ja znam još jednu drugu.

Fr. Kû?

Ju. Da će vonjat moćno i po tabaku, a još više po ćiki!

Kako valja skrbiti za zdravlje.

III.

Nauk o domaćem redu i čistoći.

1. *Raznu perad iliti letuću živad, svinje i drugu životinju netrpi u kući*; nepriučavaj ju, da ti dolazi u kuhinju il na kućni prag. Korito neka bude pred kotcem. Mačke pako neka love miševe, a neskaču po stolih.

2. *Prebivališća ljudska neka su što čišća i dobro svietla.* Po nekojih mjestih naša braća Hrvati imadu svoje drvene kuće čedno uredjene i pobieljene kao da su zidane. O većih blagdanih očiste je marljive i pomnjive djevojke, a skrbne žene liepo omažu i pobjele kao brgleztica svoja gnjezda. S veseljem čovjek unidje u takove kućice, ma bile one još više uboge. U takovih se kućicah lahko napelje dim na dimnjak iliti kroz cievi, metlom se omete podkrovlje (sofit) i zidi, pukotine se zamažu, da se mnogovrstni smrad nezakoti. Zidane sobe (kamare) moraju se svako ljeto pobieliti.

3. Ako ima u kući *kacljah i stienicah (čemažah)* već odprije, treba je čim prije pobiti i iztriebiti, postelje, klupe i stolce kropom popariti. I do mala svega će toga nestati.

4. *Svake subote na večer* vriedne žene operu iliti poribaju dobro stolove, klupe i skrinje, očiste prozore (ponestre) i okvire, da je sve bielo, kao laneni, bieli rubac.

5. Dobre gospodarice priskrbe svojim kućanom po *dvie košulje* za preoblačenje te jih tako priuče, da se svake nedjelje u jutro preobuku, a osobito djecu, koja se lasno oblati. Isto tako u nedjelju i blagdan prostru po stolu stolnjak iliti obrus, a to i onda, kad koji tudjin dodje.

6. *Svakoga mjeseca poberu sa posteljah uzglavlja i ponjave* te metnu u pranje. Valja pako skrbiti, da bude svega toga u kući po dvoje iza pranja, ako bi slučajno koji tudjinac došao, da mu mogu čistu prteninu prostrieti. Bez ponjave nepusti valjana gospodarica nikoga ni u slami spavati. Zato po zimi ranije ustaje i prede, da si domaćega platna pripravi, to bo je gospodaričino prvo blago. Staru, jurve nošenu odieću, prteninu (rubeninu) i suknenu i drugu robu nekupuj koje kuda od kojekakvih trgovacah i preprodavacah.

7. Bez svake postelje *po goloj se klupi il skrinji valjati* — ili se pako u zapećku pariti, to kućanom valjana gospodarica nedopusti. Od debela platna načini slamnice (slamnjače), napuni je kukuruznim perjem iliti slamom, te tako dade svakomu svoju postelju. Slamnice mogu se takodjer napuniti šumskim mahom, koji se prije u hladu posuši, te se na njemu upravo gospodski spava.

8. *Svako jutro* naprave ženske sve postelje, čedno i dostojno pokriju; prije jela pometu kuću, prah sa stola, skrinjah, klupah i stolacah pobrišu, te svaku stvar postave na svoje mjesto, da svatko, tko u kuću dodje odmah vidi i spozna, da su u toj kući žene čestite i vriedne.

9. *Po objedu nevalja ostaviti stolno posudje, zdiele, tanjure (piate), žlice i ostalo* u neredu i neoprano, muham za pašu, nego se odmah bez otezanja posuda pomije i spravi u ormare i žličnjake. Mjedena (od rama) i kositerska posuda kao: lonci, sure, žlice itd., ako se dobro neperu i nečiste, uhvati se jih zelena otrovna kora. Isto tako valja marljivo i često opirati na vodi pòlicu, žličnjake i ostalo drveno posudje.

10. Kućne stvari nepusti ležati poprieko u najvećem neredu u tvom stanu, priuči se metati svaku stvar na svoje mjesto, da ti nebudu na putu.

Uza svu tu skrb, pametne i vriedne žene nezaborave niti na se. One nehode okolo razpućene, razkosmane (nepočešljane); posliednje idu spavati a prve se ustaju, pa se ne umivaju i ne češljaju na oči mužkih. *Svjetlih velikih mendjušah (rećinah)* nenosi nijedna *pametna seljakinja, nešnjofa, a još manje puši*, jer takova nečistoća nije za kuhinju. Nesnažna i nečista žena u kući, pa bila još više bogata, slična je svinji s zlatnimi mendjušami (rećini). *„Ništa nije ljepšega“*, govori sv. Duh, *„što je čedna duša. Što j' svietlo sunce na čistom nebu cielomu svietu, to je dobra žena u svojoj kući* — svietla luč i zlatni stup (stabar).“ — Liepo ono naši ljudi govori: *Žena u kući tri ugla drži.*

Takove, djevojke moje, morate i vi biti, na red i čistoću priučiti se već za mlada, na sve priviknuti, što vidite. Zato sam zaprosio gospodina župnika, da najvriednije izmedju vas, koje čekate na kršćanski nauk, smiju doći u župni stan, gdje će vam kuharica, dobra i prijazna duša, svake nedjelje po štogod pokazati, sad u kuhinji, sad u istbenici, kako se stol prestire, kako postelja napravlja, kako se jedna ili druga stvar postavlja, koju je vam od potrebe da znate.

(Sliedit će.)

Digitized by Google

Raspis natječajah.

Č. k. Namjestničtvo u Trstu raspisalo je dne 15. Januara ove godine sliedeće natječaje za podpore (stipendije) siromašnoj Istarskoj učećoj se mladeži:

Br. 13733 II.

Početkom prvog tječaja školske godine 1876-77 podielit će se jedan stipendij, utemeljen po pokojnom biskupu Ravniheru, od godišnjih 100 for.

Na taj stipendij imaju pravo izključivo mladići, koji su se rodili u Tršćansko - Koparskoj biskupiji, a med timi na prvom mjestu oni, koji su rodjeni u Istarskih krajevih iste biskupije, te uče javno na kojoj gimnaziji u Primorskoj, Kranjskoj ili Koroškoj pokrajini.

Molbenice za taj stipendiji sa priloženimi svjedočbami krsta, ciepljenih kozicah, siromaštva i zadnjih dvajuh školskih tječajah da se pošalju kroz predpostavljeno školsko Ravnateljstvo preč. biskup. Ordinarijatu u Trst, najdalje do 10 Februara 1877.

***

Br. 590 II.

Početkom prvog tječaja školske godine 1876-77 podielit će se Milotićev stipendiji od godišnjih 40 f.

Imaju na njega pravo, počamši od pučkih pak sve do svršenih gimnazijalnih školah, oni djaci, koji su najprvo po krvi, a za timi i po mlieku u rodu Antunu Milotiću, iz Gračišća, koji je preminuo dne 5. augusta 1840. a ako nije i dok nije njemu rodjakah, ostali djaci iz Gračišća.

Molbenica za taj stipendiji sa svjedočbami krsta, ciepljenih kozicah, siromaštva i zadnjih dvajuh školskih tječajah, a k tomu svjedočba dokazujuća rodbinu s gori rečenim pokojnim Antunom Milotićem, ili barem gračišćanskog domovinstva neka se pošlju kroz predpostavljeno školsko Ravnateljstvo c. k. Namjestništvu u Trst, do 10. Februara 1877.

***

Br. 589 II.

Početkom prvog tečaja školske godine 1876-77. podielit će se dva Torreanska stipendija po godišnjih 52 f. 50 novč. svaki.

Pravo na ova stipendija imaju širomašni djaci, koji su rodom Pazinci.

Molbenice sa svjedočbami krsta, ciepljenih kozicah, siromaštva i zadnjih dvajuh školskih tječajah da se pošalju kroz predpostavljena školska Ravnateljstva občinskomu odboru u Pazin, najdalje do 10. Februara 1877.

Književne viesti.

„Smilje“, list sa slikami za mladež, izlazi u Zagrebu svakog 1. mjeseca na cielom arku i nestoji nego 62 nvč. na godinu. Mi ga na osobiti način preporučujemo svim našim istarskim školam.

***

„Liečnički viestnik“, počeo je izhadjati novom godinom u Zagrebu i stoji 5 for.

***

„Vienac“, taj jedini hrvatski liepoznanski list, biva od godine do godine sve to zanimiviji toli radi sadržaja, koli radi krasnih slikah, što ga rese i kite. Mi ga preporočujemo što vruće i našem čitateljem.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko - koparskoj biskupiji. Anton Baštjančić, pobožni i od svih štovani i ljubljeni župnik kod S. Ivana u Vrdelju blizu Trsta, preminuo je u Gospodinu dne 13. pr. mjeseca po kratkoj nu težkoj bolesti, koju je pretrpio izglednom krstjanskom odanostju u volju božju. — Umrô je dne 8. pr. mjeseca i Kutnar Josip, bivši dekan u Krkavcah, a sad u pokoju u Crkljah na Kranjskoj. — Č. g. Ivan Hrovat, dosad duhovni pomoćnik u Oprtlju, ide za subsidjara u Pasju-Vas, a u Oprtalj ide Vjek. Brozović. — U mir idu M,. Č. gg. Mat. Brauher nadžupnik u Gospu i Jos. Zahar župnik u Sočergi. — Razpisan je natječaj za Vrdeljsku župu do 20. dojdućega Februara.

Frane Mandić iz Kastva u Istri, kandidat svega liečničtva, bio je u četvrtak dne 21. prošloga prosidca 1876. o 12 satih na visokih školah Karla-Ferdinanda u Pragu doktorom svega liečničtva javno proglašen.

Ples, što su ga sveučilištni djaci u Zagrebu priredili na korist „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“, izpao je veoma sjajno, buduć bilo primito tom prigodom 1800 f. One iste večeri, sastavši se mladići u djački komers, sakupiše u to isto ime 80 f. Srdačna hvala srdačnoj braći!

Hrvatska sveučilištna mladež da kani poslati Nikoli knezu crnogorskomu sablju bana Zrinjskoga, sigetskog junaka. To je odgovor na sablju, što su ju magjarski djaci poklonili Kerim-Paši. Ugarski Srbi pako da misle prikazati počastnu sablju srbskomu gjeneralu Hrvatoviću, što se za posljednjeg rata na više mjestih baš odlikovao proti Turčinu.

Lajoš Košut, taj slavački izrod i najljući neprijatelj slavenskog plemena, izlazi opet na glas. Prije nekoliko vremena napisa nekakvo pismo, u kom namienjuje i turskim i svim drugim Slavenom vječno robstvo baš kao 48 godine, kad se je pod njim Ugarska borila tobože za slobodu, a ono nije nego za robstvo i ujarmljenje ugarskih Slavenah. Čegledska županija ga je iza toga izabrala svojim zastupnikom no ugarskom saboru, te prošlih danah bila depatacija u Italiji, gdje se sad nahodi u dragovoljnom progonstvu, da ga privoli, neka se povrati u domovinu, da ju pomogne spasiti od pogibeli, što joj prieti u obće od strane Slavenah, a napose Rusah. Košut odbi taj poziv, rekav, da nemože nikamo, dokle je ugarski kralj zajedno i austrijski car. Jadna domovina i jadan narod, gdje se ljudi nagradjuju za to, što su se proslavili tlačenjem drugih ljudih i drugih narodah!

Magjarski djaci bijahu u Carigradu od Turakah veoma milo dočekani. Onaj nož iliti sablju izručili su Kerim-Paši što svečanije. Vidili su i Sultana, s Vezirî se i Pašami gostili i po Bosforu vozili, a naposljedku bjehu svi odlikovani turskimi adličji. Bivši riečki guverner Ziči, sin sadašnjeg austrijskog poslanika u Carigradu, nije mogao da se nepomieša meda-nje, te da tom prigodom nereče koju, iz koje se vidi, da magjarski poslanici u Carigradu nezastupaju toliko Austrije, koliko Magjare. Nekoje njemačke novine, udariše lagati, da je onomadna demonstracija proti tim djakom u Trstu bila naručena od Slavenah, kojim nemogu da dozamjere, što su se tobože usudili takvo šta učiniti proti državljanom jedne ter iste države. Ovdje bi se moglo pitati, zar nisu i Slaveni članovi te države, pa za što su Magjari na onak način proti njim demonstrirali? *Quod uni justum, alteri aequum!*

Poljaci i Rusija. Čuje se, da je ruska vlada u Poljskoj opet uvela poljski jezik u poljske gimnazije, što ga je prije nekoliko godinah bila odstranila i ruskim zamienila. Da je Rusija pametna, ona bi Poljskoj dala sve, što želi, pa stopram onda bi se u Evropi znalo, što je i tko je Rusija. Ali dokle tlači braću Poljake, a hoće da razkuje južne Slavene, nitko joj pravo nevjeruje.

Rusko-srbski gjeneral Černjanjev bio je onomadne u Pragu, ali radi dočeka, što su mu Pražani spremili, morao je od policije preko granice, odkud je kroz Njemačku odputovao u Pariz.

Za Presjednika dalmatinskog zemaljskog Sabora bje izabran i od cara potvrdjen načelnik bokejskog Novigrada Juraj Vojnović, a za podpredsjednika načelnik zadarski Trigari. Sabor se otvorio 16. januara.

***

Starost drvetah. Kajsija (armelin) i breskva traju po 20 i 80 god., šljiva 50 i više, trešnja i jabuka po 80 do 100, kruška 150 do 200, vrba 100 do 200, bor do 300, brest 300 do 350, topola do 400, bukva do 500, javor i črni bor do 600, kesten do 700, pomoranča 800, orah 900, bršljan do 1000, lipa 1200, rast 1609, kedar i maslina do 2000, tis 3500 do 4000, mamutovo drvo do 5000, a kiparis i do 6000 godinah.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 31. januara 1877.

Carski dukati (cekini) —.— — Napoleoni 9.80. — Lire Ingleske 12.34. — Srebro prid (aggio) 115.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 31. januarja 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Pšenica ruska	za 100 Kilogramah	13	40	14	25
ugarska	„	13	50	14	50
galačka	„	11	50	13	—
Raž	„	9	—	10	—
Ječam	„	8	—	8	10
Zob ugarska	„	9	—	9	30
arbanaska	„	7	70	8	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	7	90	8	25
ugarski	„	7	70	8	20
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	12	—	12	50
Smokve Kalamata	„	15	—	—	—
puljezke	„	12	50	13	50
Karube puljezke	„	9	—	9	50
levantinske	„	6	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Bademki iliti mendule puljezke	„	83	—	87	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Šljive	„	22	—	27	—
Oriž talijanski	„	19	50	26	—
inglezki (kitajski)	„	17	—	18	50
Liešnjaci	„	28	—	29	—
Leća	„	13	—	1.	—
Bob	„	—	—	—	—
Lišće od javorike	„	11	50	15	25
Lumber (jabučice od javorike)	„	11	50	15	50
Maslo	„	84	—	90	—
Loj dalmatinski i naški	„	49	—	50	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	66	—	70	—
Slanina	„	64	—	66	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	112	—	116	—
Rio polag vrsti	„	97	—	116	—
Cukar austrijski	„	46	—	46	50
tučeni	„	—	—	—	—
Vuna bosanska	„	118	—	125	—
morejska	„	130	—		—
arbanaska	„	130	—	125	—
istarska	„	51	—	—	—
Bakalar	„	36	—	43	—
Galvići istarski	„	—	—	—	—
Cvetje trave buhače (Grisantomo)	„	90	—	115	—
Ruj naški	„	8	20	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Cunje (štrace)	„	7	75	23	75
Katram dalmat.	„	—	—	—	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Vosak primorski i ugarski	„	—	—	—	—
Med	„	32	—	38	—
Vitriol modri	„	35	—	36	—
zeleni	„	5	80	6	—
Ulje istarsko	„	47	—	—	—
dalmatinsko	„	47	—	—	—
italij. najbolje	„	64		68	—
„ srednje vrsti	„	63	—	64	—
„ nižje vrsti	„	60	—	62	—
Kameno ulje u barilah	„	28	—	—	—
u kasetah	„	36	—	—	—
Kože suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
strojene naške	„	170	—	200	—
janjeće naške	za 100 komadah	90	—	95	—
dalmatinske	„	65	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	90
vunene suhe	„	—	49	—	50
slane	„	—	40	—	66
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Limuni skrinjica		2	50	4	50
Naranče „		2	50	—	—
Sardele 1 baril		10	—	24	—
Pakal baril od 100 Kilg.		14	—	16	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske „		44	—	74	—
Grede „		12	—	14	60
bukovičè		13	—	14	—

Ljubiteljem drvetja.

Podpisani daje na znanje, da ima na prodaju priličan odgojak

MLADIH CIPRESAH

(čemprizah)

trećega srasta, visokih 70 do 90 centimetrah, i to na *razsadišću* po 1 f. svaki struk, a *franko* s poštom po 1 f. 30 nvč. Tko naruči deset strukah, dobit će jih po 1 f. 15 nvč. Naručbe se uvažuju samo uz gotove novce. Tko se prijavi, neka izvoli točno naznačiti ime, prezime i zadnju Poštu.

A. Bastian, posjednik

Pošta: **Kastav (Castua) Sv. Matej.**

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 4. U Trstu 16. Februara 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carovine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. veljače 1877.

Kod nas u Austriji su stvari tako šarene, da nemogu biti šarenije. Magjari na priliku hoće, da svu vlast k sebi pritegnu, Niemci se tomu otimlju, a Slaveni s kraja gledaju, što ta dvojica rade, dok država gine i propada. To je naša nutarnja politika. Onda, Magjari drže za Turke, Niemci za Pruse, a Slaveni za uboge Kršćane. To je naša vanjska politika.

Niemci nemare ni za naš domaći razvitak, samo da ugode Prusiji, kamo škilje, kao Židovi iz Egipta u Zemlju Obećanu. Tako nisu onomadne mislili dozvoliti ni malen strošak za svjetsku izložbu, što se ima dojduće godine otvoriti u Parizu, jer neće ni Prusija na nju. Magjari pako bi se sutra pobili sa svim svietom, pa makar upropastili i sebe i državu, samo da obustave, kad bi to bilo ikad moguće, razvitak slavenskog plemena, od kojeg se toli boje, da pravo neznaš, bi li jih pomilovao, il jim se smijao. Ta jih strah neće minuti, dokle se god nerieši iztočno pitanje il ovako il onako, to jest, dokle god nevide, da su il sasvim propali, il da su barem za nekoje vrieme osigurali svoj kukavni obstanak.

Pa dotle će i u državi rogoboriti, kao što su ovih danah, gdje je magjarsko ministarstvo izjavilo Caru, da odstuplja, jer da nije uspielo dogovoriti se s našom vladom glede Banke, u kojoj Magjari naziru još jedini spas svojemu poremećenomu novčanomu stanju. Ali s druge strane vide i naši, kakvi su Magjari gospodari, da bi uprastili i sebe i nas, pa odtud taj vjekoviti daj-nedaj. Car bio i pristao na taj odstup, ali eno nije se našao nitko, da u ovih okolnostih uzme u ruke državno kormilo, pak se ministar Tisza opet dogovara s našimi ministri te mlati praznu slamu, nebi li što izmlatio. A čuje se, da možebit i hoće nešto, jer da su i naši ministri nešto popustljivi odkad se raznio glas, da bi u Ugarskoj mogla lahko prihvati državne uzde tako zvana konservativna stranka, pak da bi se onda i naše ministarstvo sa temelja uzljuljalo. Jedna ruka pere drugu, a obedvie obraz.

U Českoj su opet nadvladali narodnjaci, te tako, neznamo već po koliki put, odgovorili Niemcem, da se češka kraljevina nepokorava nikomu, nego svojemu pravu. Dalmatinski sabor bio iznenada odgodjen, a vele da za to, što je kanio poslati Caru upravnicu, te u njoj naglasiti sdruženje s Hrvatskom i poboljšanje stanja Kršćanah u susjednoj Turskoj, što su dakako stvari, kojih nečuju radi ni u Beču ni u Pešti. Izbor glasovitoga tamo odpadnika Ljubiše nije bio ovjerovljen.

U Turskoj po turski! Mitad-Paša, početnik turskog ustava, morade prvi okusiti trpko mu voće, jer je tobože na temelju nekog paragrafa toga ustava bio prognan iz Turske, pak se sad potuca po Zapadu. Vele, da su krivi njegovu prognanstvu stari Turci, kojim su Mitadove novotarije bile vazda trn u peti, dokle nisu evo izvadili i trn i njega. I tako se eto razplinula turska ustavnost, akoprem se iz Carlgrada poručuje, ako je Mitad i pao, da ustav ipak obstoji. Nitko nemože ni slutiti, što ćemo još iz Carigrada čuti, ako Ruska neiztriebi ono gnjezdo najgadnije lahkoumnosti i pokvarenosti, što se je ikad naslala okô trula i klimajuća prestola, kao što je evo turski. A hoće li to Rusija?

Hoće, to je naše tvrdo osvjedočenje, samo što čeka dokle je prozujio Iztokom prvi proljetni vjetar, a to doba nije daleko. Dotle pako gleda zabaviti nekako svoje prijatelje i neprijatelje, pak se eno Srbija i Crna Gora na njezin mig kao da mire s Turskom, a Gorčakov piše diplomatičke Note na evropejske velevlasti, da tobože vidi, što i kako one misle poslje ojalovljele carigradske konferencije, koja je Ruskoj dobrahno ruke razvezala, ako ju je prividno donekle i ošinula.

Sad te velevlasti da se dogovaraju, što da odgovore na to rusko pitanje. Engleska da predlaže, neka se pismeno neodgovori ništa nego ustmeno, i to suglasno na jedan te isti način. Vidi se, da Engleska il nije sigurna o tom suglasju, il da neće da se zaplete pismenim odgovorom. U engleskom parlamentu, što se odskora otvorio, diglo se više glasovah za Kršćane, a proti Turskoj, pak je možda i to, što drži englesku vladu, da neizadje na svjetlo naročitom izjavom. Reć bi, da ima i tamo ljudih, koji sude, ako se Engleska u Indiji nemisli i na dalje bojati Muhamedovih sljedbenikah, da bi bilo najpametnije prigušiti im poglavicu u Carigradu, kad pade naime glava, da se i udi ukoče na tom gnjilom tielu.

Ruski gjeneral Ignjatijev, vraćajući se iz Carigrada u domovinu, prošao je kroz Beč te se tu razgovarao sa nekojimi državnici to stranimi to domaćini, a bio je primit i od našega Cara. Vele, da se osvjedočio, da u slučaju rata neće Austrija biti ni za Rusiju ni proti Rusiji, nego da će mirno gledati, što se na Iztoku dogadja. Mi mislimo, da neće tako biti, nego da će Austrija dogovorno s Rusijom osvojiti Bosnu i Hercegovinu. U ostalom svietu sve po staru.

Odgovor

Ministra bogoštovja i nastave Dra. Stremayera na Vitezićev upit.

„Gospodin zastupnik Dr. Vitezić spomenuo je u najnovijoj proračunskoj razpravi interpelanciju, koju su učinili u jednoj prijašnjih sjednicah on i njegovi drugovi radi slavenskih školah u Istri i na kvarnerskih Otocih.

Čast mi je u ime vlade na tu interpelanciju odgovoriti:

Pitanje I. Je li ministar nastave voljan pripoznati kao valjane svjedočbe onih mladićah iz Istre i kvarnerskih Otokah, koji su svoje nauke na gimnazijah sa hrvatskim nastavnim jezikom i imenito na gimnaziji riečkoj svršili i tù svjedočbu zrelosti zadobili, ili koju imaju zadobiti, dok bude postojao sadašnji školski red?

Odgovor: Izpit zrelosti nije obični gimnazialni izpit, on ima biljeg državnoga izpita i na-nj naključuju se znameniti uslovi, radi toga mora se sa svimi svjedočbami zrelosti, koje podanici austrijski u drugih zemljah zadobiju, jednako postupati, i nije ministarstvu dopušćeno odlučivati, da li se one pripoznaju u prilog inozemskih zavodah. S toga nisam u stanju svjedočbe zrelosti gimnazije riečke ili koje druge sa hrvatskim nastavnim jezikom naprosto za valjane pripoznati.

Pitanje II. Koje naredbe i sredstva misli ministar nastave upotrebiti, da se zadovolji pravu izobraženja u svojem jeziku u javnih učevnih zavodih velikoj većini živućih Slavenah u Istri i na kvarnerskih Otocih usljed §. 19. drž. temelj. zak. od 21. prosinca 1867 br. 142 drž. zakona?

Odgovor: Svakomu plemenu je već sada u pučkih školah posvema zadovoljeno u pravu, da si brani i njeguje svoju narodnost i jezik. U viših školah nemože se to oživotvoriti radi pomanjkanja učiteljah i knjigah. Tomu pomoći pobrinula se je vlada obilnimi i mnogobrojnimi štipendiji za učiteljske pripravnike, i preduzete mjere, da se zadobije knjigah, imaju nekako, al ne dostatan uspjeh. Usljed toga neostaje privremeno ništa drugo, nego da se ostane pri kursih (i da se jih još veće podpomože), koji obstoje na istarskih srednjih školah za njegu pokrajinskih jezikah.

Digitized by Google

Pitanje III. Je li kani ministar nastave, da zlu bar djelomice čim prije doskoči, oživotvoriti u kratko gimnaziju i učiteljišće sa hrvatskim nastavnim jezikom u Istri ili na kvarnerskih Otocih?

Odgovor: Baviti se o pitanju utemeljenja jedne gimnazije u Istri i to na kvarnerskih Otocih, dali su povoda upravi za nastavu još u prošloj godini dodatci biskupa i glavara krčkoga. Iz točnoga obaviešćenja pako doznalo se, da bi taj projektirani IV. zavod samo malo dijakah polazilo i da nebi to bilo u nikakvom razmjerju sa troškovi, a nije niti najznamenitijoj predpostavi obstanka slavenskih pučkih školah u Krku zadovoljeno.

Kod takovog stanja stvari činilo se najshodnije, tako dugo dok bude pružena bolja prilika k višim naukom za kvarnerske Otoke, pomagati učeću se siromašnu mladež sa ustrojenjem štipendijah; i takovih štipendijah ustrojeno je i razdieljeno deset po 100 forinti. Početkom školske godine 1875-76 bilo je nadalje toliko učinjeno, da za Goricu, Gradišku, Istru i Trst obstoji u Kopru jedno mužko, a u Gorici jedno žensko učiteljišće. Učiteljišće u Kopru ima 3 paralele (uzporednice) za slovenski, ilirski i talijanski jezik. U prvom tečaju bila su već u prošloj školskoj godini 3 odieljenja u život uvedena, ali u svih trih zajedno bijaše 47 pitomacah, Srbsko-hrvatsko pleme bilo je još u obće veoma slabo zastupano, dočim je medju svimi 113 mladići svega zavoda, samo pet Srbo-Hrvatah.

Budući da se za odgojenje učiteljah pučkih školah sa hrvatskim nastavnim jezikom ne samo ustrojenjem učiteljišća u Kopru, nego i onoga u Arbanasih kod Zadra dovoljno pobrinulo, to nije sada potrebito ustrojiti koje novo učiteljišće sa hrvatskim nastavnim jezikom.

Pošto je gosp. Dr. Vitezić umolio za rieč i ona mu dana bila te izjavio, da s odgovorom podnipošto zadovoljan nije, predložio je da se o njem u jednoj dojdućih sjednicah razpravlja. Al taj njegov predlog bio je sa velikom većinom odbit i prešlo se preko njega na dnevni red.“

Veleštovano čitajuće občinstvo neka samo uslied obstojećih okolnostih svoj sud o tom odgovoru ministrovu stvori. Mi ćemo svoju u budućem broju reći.

Dopisi.

Iz Pazina, mjeseca siečnja 1877.

Taljanština orijaški napreduje. U ovom malom mjestu govorili su kmeti i gospoda nazad 30 godinah skroz hrvatski. Sada svuda otimlje mah tudjinstvo. Gospoda, iznevjeriv se svojemu rodu, sva se pošarenjačila. U normalskih sadašnjih školah uči se hrvatska mladež i mužkoga i ženskoga spola u izključivo taljanskom jeziku. Mladež u svemu zaostaje. Četvrtoškolnici neznaju najjednostavnije pisamce svojim roditeljem proučiti. Neplaćanim dašto vjeroučiteljem skoro se zabranjuje kmetsku djecu učiti hrvatski kršćanski vjeronauk. Ćudorednost i vjera sve većma hladnu. Duševno robstvo s jedne, a nasilničtvo istranskih begovah i pašah s druge strane neda se opisati. Kmet je njim sliepo orudje, sužanj, živinče — prava raja!

Čujte što ću Vam kazati. Iz iste crkve, kmetskimi žulji sazidane i uzdržane, hoće sada talijanski fanatizam da protjera hrvatske pjesme od pamtivieka pjevane! Dosele imadijasmo nekog Niederkorna za orguljaša. Brao je plaće malo preko stotine. Ovaj se ipak — valjda pametniji — nije usudio dirati u staro hrvatsko pojanje. S njim bio je puk skoro zadovoljan. Ali eto biesa! Na jedanput dodje amo neki glasbar Giorgieri, rodom iz Italije. Prvi odstupi, a njegovo mjesto zaposjedne drugi sa liepom plaćom od 800 f., a neki govore i više. Kmet će morat i tu posiegnuti žep... Giorgieri nezna jedne rieči naški, a vrh toga se osobito kod dvie prigode zamjerio našim kmetom. Govori se i to, da uči mladež taljanski crkvenomu pojanju.

Mi prijateljski savjetujemo gospodina Giorgiera da se toga ostavi. Giorgieri, inače strukovnjak kako čujemo, hoće znati, da je čovjeku za Bogom narodnost i jezik prva svetinja... Giorgieriju i ostaloj pazinskoj gospodi dovikujemo možda za zadnji put, neka ne draže više kmeta. Prijateljski ih molimo i najdražim, što imaju zaklinjemo, da jednoč progledaju i pameti se dozovu. Uvjeravamo ih, da je kmetu već do nokata dogorilo i njegova strpljivost dospjela kraju. Očuvaj nas Bože oda zla!

U Baški, dne 10 veljače 1877.

Lebdeć mi pred očima uzvišeni smisal naše zlatne narodne poslovice „Bez zdravlja neima bogastva,“ latih se pera, da ovdje u koliko je moguće nacrtam, kako uvažuju sadržaj rečene poslovice navlastito naši občinski zastupnici sa svojim glavarom plemenitim de Dessantichem. — Na prvom mjestu moram navesti, da pučanstvo političke Baščanske občine broji po prilici 5200 dušah. Priznat mi mora svaki, da medju ovim pučanstvom, i to neračunajuć na veliko, svakog je dana bolujućih 7 po %, sbrojivši ove po %, osvjedočit se hoće svaki, da je broj dosta znatan. Razdielimo ovaj broj na tri diela, i uvrstimo medju prve one, koji boluju od neopasne bolesti; druge koji dulje vriemena boluju; a medju treće one vrsti bolestnikah, koji od opasne bolesti napadnuti leže. Recimo, da prvi po sreći i volji božjoj ostanu živi, ali drugim i trećim visi život o koncu! Koliko se jih ovdje kod nas nezakopa u hladni grob, i to sve iz uzroka, jer kad čovjek pogibeljno oboli, neima mu blizu ni liečnika ni ljekovah! Mogao bi mi tko reci: Ja i članovi moje obitelji većkrat bijasmo težko bolestni, pak evo nas svi smo živi bez pomoći liečnika i liekovah U ovakvom uprav bezumnom mnienju nalazi se većina naroda na selu i to sbog svoga neznanstva, jer misli, ako se u bolesti liečnikom posluži, da će odmah umrieti, drugi to isto čine jer nežele dobra sebi ni drugomu. Ovomu bi se zlu moglo jedino doskočiti, kad bi naše občinsko zastupstvo otvorilo jedan krat svoje oči i uši, da vidi i čuji jauk ovog mnogobrojnog pučanstva, gdje mu svakim danom dovikuje: Što nevidite kako nas danomice nestaje,“ dajte liečnike i ljekove, ako Boga znate! — Al da stvar što bolje razložim treba mi ovdje napomenuti da je Pučanstvo ove političke občine podneslo višekrat svoje jadikovke pismeno i ustmeno političkoj oblasti da na temelju zakona strogo naloži poglavarstvu ove pol. občine, da ustanovi plaću i ostala beriva občinskog liečnika, a netom bude ovaj predmet u sjednici pretresan i zaključen da se odmah u javna glasila razpise natečaj. Isbilja naše občinsko zastupstvo ove jeseni u jednoj od svojih *bučnih* sjednicah na brzu ruku jedino iz tog gledišta, da svojoj političkoj misiji zadovolji, zaključi razpisadti natečaj obć. liečnika uz godišnju plaću od for. 500. Dopisnik je budnim okom pratio cieli razvoj te stvari pak na koncu sve se sbilo, što je i slutio, da to nije ništa drugo, nego narodu i višjoj vlasti piesak u oči. — Što dakle zahtievate vi, reći će mi tko odnaših občinskih zastupnikah, da mi sve naše obć. dohodke žrtvujemo za plaću jednog liečnika? Nije od potriebe toga toliko, dosta bi bilo, da se jednoč uvede red i štednja u našoj občini, da se netroše občinski novci za nepotriebite stvari, da se svake godine uredno vode računi a isto tako i proračun što je najglavnije da naši starešine svake godine na svjetlo iznose občinski račun o prijetku i o potrošku Zašto se sve drži u tmini, il jim nije poznata ona poslovica: „Zaklela se zemlja raju da se sva tajna zna ju.“

Poziv na sabiranje dobrovoljnih prinesakah

za prebjegle u vojničku krajinu Bošnjake

Poznato je cielomu svietu skoro petstogodišnje robstvo Bošnjakah i Hercegovacah pod turskim zulumom, koje je prošle godine vrhunac dostiglo, uslied čega se porodio hercegovački ustanak, koji bijaše povodom, da su sve kršćanske porodice od pogibelji za život, u susjednu si našu monarkiju prebjeći morale, gdje im je utočište osigurano, i gdje im vlada pruža pripomoć iz državnih sredstvah za uzdržavanje. Ali predieli, u koje su ti nevoljnici nastanjeni, toliko su pogledom na materialno stanje različni, kao siromak i bogataš, ter tako nastala je nevolja medju bjegunci u karlovačkoj vojnoj krajini, gdje su sve nevolje i bez bjegunacah od vajkadah svoje gnjezdo savile, da jatomice pomiru od raznih bolesti, koje se poradjaju iz takodjer raznih oskudica za obično ljudsko življenje. Neima dovoljno, dapače jedva polovica obične proste hrane, neima stana, neima odjeće, neima ogrieva, a to su sve oni nemili gosti, koji u svom krilu kriju smrtonosne striele, koje su kadre oboriti i najvećeg gorostasa, a kamo li ne iznemoglu, djecu, žene i starce. Žito, ta jedina hrana tamošnjega naroda, poskupilo preko mjere, a čim i odkuda kupiti ga?

Pošto dakle obična od države bosanskim bjeguncem dozvoljena pripomoć nije kadra, da sačuva ovaj mučenički narod od sigurne mu propasti, oni koji su zdravi nedobiju pomoći od države ništa, obzirom na nevoljno stanje one neobradjene i svakog dobrostanja konačno lišene zemlje, kao i njenih svake godine sa gladi i ostalom nevoljom borećih se stanovnikah, gdje je sada nastanjen, i pošto i taj sam domaći narod od porodivših se uslied ovoga nevoljnoga stanja raznih bolesti strada, i još će, — obzirom na oskudicu nuždnoga živeža, — svaki dan sve to više stradati, to nam nalaže sveta dužnost čovječnosti, da svaki po mogućnosti prinese svoj ako i malen darak, na najsvetiji oltar ljudske i bratske uzajamnosti, kojim će se moći olakšati i ublažiti crna sudbina ovih nesretnika.

Svaki i najmanji darak biti će sa zahvalnošću kod podpisanoga, zatim kod uredničtva „Obzora“, „Narodnih Novinah“ i „Agramer Zeitunga“ primljem, u kojih će se takodjer sa zahvalnošću objelodaniti.

U Zagrebu, 20. siečnja 1877.

U ime odbora: **Ilija Guteša.**

Hoćemo i nadalje krtove proganjati?

Bit će tomu okolo 30 godinah, da je naša vlada bila izdala nalog, da se imadu vrabci po cieloj carevini hvatati i ubijati, jer da čine mnogo kvara na trešnjah, pšenici, jačmenu, kukuruzu i na ostalih domaćih bilinah. Bi e još naručeno da se glave vrabacah nose na porezne urede, gdje će stibra onomu koji više glavah donese, kao za nagradu, biti umanjena!

Možemo si misliti da je nastalo sveobće neusmiljeno hvatanje i pomor kukavnih vrabacah.

Al na sreću malo zatim, dodje drugi nalog, kojim se ukida smrt, i proglasuje amnestia — sveobće pomilovanje vrabcem. Uvidjeli su bo tada naši zakono-krojci, da ono malo škode, što vrabci na trešnjah, pšenici itd. počine, preko mjere nam nadoplate hvatanjem gusjenicah i ostalih škodljivih zareznikah. Izpoznalo se najme, da je i vrabcu ko što i svim ostalim stvorovom već od naravi velika dužnost naprtjena, t. j. da nije stvoren jedino da jede, već takodjer da radi — da si zasluži svakdanju hranu.

Kao što vrabcem, s početka, isto se tako i krtu do najnovijeg vremena vikalo: ubij ga, ipak sa marljivim istraživanjem životinjah i promatranjem njihovog života došlo do zaključka, da je ta nepromišljena odsuda na smrt, ne samo nekoristna već dapače veoma škodna. Parižki vrtlari — ti umjetnici u vrtlarstvu — hvataju krtove po livadah i šumah te je prenose u vrtove i bašće, da njim ondje hvataju gusenice crve i razne škodne životinjice.

Kako je kod nas u tom pogledu?

Mnogi se od naših gospodarah i danas slaže sa onom prvom naredbom vlade, da se najme progone i vrabci i krti — viču i oni smrt krtu! nu počekaj brate, neprenagljuj se — mogo bi se pokajati — evo ti savjetah pametnih i vriednih gospodarah i učenjakah — čitaj dakle pak misli te sudi zdravim umom i razumom, s kojim te Bog nadario.

Znadem dobro da su tvoji stariji krta proganjali misleć da im podjeda korenje travi, a k tomu rovao njim zemlju.

Tako su oni mislili — nu ti nesmieš tako, jer danas znade više jaje nego njekoč kokoš, a drugo čuti ćeš da krtovi nerade onog, što im se spočituje Krt nemože škoditi travam, jer se on travom nehrani, on se hrani mesom, čemu dakle da truje i ništi trave? E! kazati ćeš, zašto se dakle nalazi

Digitized by Google

krt najviše kod korena? On se nalazi kod korena, jer ondje traži crva koji koren travi podgriza. Mačak nejede žito već čeka na miša koji ima doći k žitu.

E pa dobro kazati ćeš dalje, nek krt živi u vrtu, orati će mjesto mene — nek ništi crve i gusenice — nu što će krt na livadah i sjenokošah? Pitanje tvoje jest na mjestu, samo uztrpi se pa eto ti odgovara: Na livadah i sjenokošah osobito starijih, hoćeš li da ti mnogo bujne trave naraste, moraš jih svake godine posipati pepelom, sadrenim prahom (gips) ili pognojiti jer se već izjalovile.

Zemlja na livadah i sjenokošah imade u sebi jošte hrane t. j. hranivih česticah, od kojih trava žive, nu te su prenizko, moraju se podignuti te zrakom spojiti. Tlo na livadah i sjenokošah se s vremenom izrodi, svu plodnost zemlje trava izsiše, buduća trava nema hrane — izrodi se i ona, te dobiješ mjesto trave, trnje i mašinu. To se obično kaže: zemlja se izrodila ili izjalovila t. j. dala je sve što je u sebi imala.

Posipljemo li često naše livade i sjenokoše pepelom, sadrom, ili polievamo gnojnicom t. j. vodom koja se nalazi u barah gdje se gnoj drži, tada ćemo pomalo iztriebiti mašinu (mah), pomnozit ćemo hranive čestice — oplodit ćemo zemlju. Tako rade pravi gospodari, nu to je morda za nas preskupo — tražimo dakle drugi jeftiniji (cjeniji) način.

Mnogo više pomožeš zemlji, dotično travi, ako tlo ili zemlju preoreš ili prekopaš, jer se tada neplodna zemlja pomješa sa zrakom, t. j. sa ugljikom, kiselikom, vodikom i dusikom, ili bolje rekuć sa hranivimi česticami; nu nit taj način oplodjivanja zemlje nije bez novca i truda; — tražimo dakle još drugi koji cjeniji način.

Uzoriti gospodar neštedi doduše ni truda ni novca, jer znade da će mu se uloženi novac stostruko naplatiti, on dade livadu preorat, nagnoji ju, posije kroz nekoliko godinah na njoj žito ili posadi koju vrst zelenine, oplodiv tako zemlju nasije na nju ostanke siena (zjedi) sjeme deteljine i druga sjemena trave. Taj način oplodjivanja zemlje vriedi samo ondje, gdje u proljetju ne nastaju povodnji, jer bi voda odnesla zemlju u šupljine, potoke, jezero il more.

Ondje nepomaže gospodaru učenost ni uvidjavnost, te bi morao te livade i sjenokoše zapustiti, nek nad njima gospodari korov i mašina.

Nu nije tomu tako. Gdje si čovjek pomoći ne može ili nezna, pomože mu sama priroda. Ona mu šalje na livade i sjenokoše malog krta, nek on ore i kopore kako i koliko mu drago — dakako ako ga čovjek ne proganja.

Krt sve po naravskom nagonu gonjen, ore danas ovdje sutra ondje, od dana, do dana od ljeta do ljeta preore on cielu sjenokošu, i to bar bez buke, sasvim tiho, da se jedva opazi. Preorana tako zemlja, dodje na zrak, pomješa se s njim, napije se ga — a to njoj daje hranivost. Da je zemlja krtom podignuta i zrakom napojena mnogo bolja, o tom su se već od davna dobri gospodari osvjedočili. Toliku pomoć pruženu od prirode neznadu često naši gospodari ocieniti, već oni grde, psuju i progone male nedužne krtove, i to jedino s toga, što nepoznaju njegove koristi, drugo što njime podignutu u vrhunce zemlju moraju raztresti da jim se kosa kod košnje ne otupi. — Zaisto težak to posao! Svaki gospodar morao bi s veseljem to neznatno dielo obaviti, jer to mu je od velike koristi, to mu ne ostane neplaćeno. Možemo biti osvjedočeni, da svaki i najmanji stvor na zemlji imade svoja prava i svoje dužnosti, nekoji doduše prisvajaju si veća prava nego su jim dužnosti, nu to nije kod našeg krta, već obratno.

Ako smo dakle do sada proganjali nedužnog krta, prestanimo s tim, držimo se jednom već i mi pametnijih prosvjetljenijih narodah i ljudi — nije moguće da je većina drugih narodah neotesana i zalupana, a mi sami da smo pametni! Zaboravimo na ono malo zla što nam krt učini, tà njegova korist jest mnogo veća, a napokom nismo niti mi ljudi na svietu neškodljivi, pa ipak nas naš Stvoritelj trpi. Nebrodimo proti vjetru, jer ćemo potonuti, uvažujmo malene i koristne stvari, pak ćemo se naučiti uvaživati i mnogo koristnije.

Još te jednom sjećam, brate, rieči: milost krtovom.

M—ć.

Kako valja skrbiti za zdravlje.

(Konac.)

Al i vam, mladići moji, moram reći, da ni ono sve nevalja, što bi vi radi po svojoj volji. Vrlo je ružno, ako se po klupah il skrinjah valjate ili pako iz zapečka zijala prodavate, osobito po zimi. Vriedni muži nisu nikad bez posla; ako neznaju što će začeti, a oni neka pletu od slame slamnjake ili od žukve košiće i košarice. Grdo je i ružno vidjeti mužke, kako bezposleni čiste svoje lule, te tako pepeo (lug) i smrdljive ostanke po sobi razsiplju. Da bude u kući što veći red i čistoća, i mužkim je za to skrbiti.

1. *Morate se umivati (prati)*, kad ste god blatni ili zamazani, a osobito pako, kada idete k stolu na blagovanje. Svaku večer očistite si zube, čistom jih vodom izplahnite i izperite; — jutrom pako ušesa i usta, a koji šnjofa, neka si opere i nos.

2. *Više puti se počešljati, vrlo je potrebno*, nu ne na stol ili pak na prozor, nego na kakav poveći papir (kartu).

3. Nokata nevalja obgrizati, nego je liepo nožem ili škaricami obrezati, čim začnu crniti.

4. Kojemu mužkomu *brada raste*, neka si ju svake subote obrije, a isto tako kad ide u crkvu ili kakvoj gospodi.

5. Mužkim je skrbiti, da se sve u kući *odmah i hitro popravi*, što se je potrlo, n. pr. stolovi, stolci, klupe, skrinje itd.

6. Gnojišće nesmije se napraviti pred kućnim pragom, nego za hlievom (stajom, pojatom) na mjestu, gdje sunce neudara; gnojnica je zdravlju škodljiva, a gdje je smrad onamo neide rado pošten čovjek. Isto tako valja i drvnik (mjesto gdje drva stoje) marljivo u redu držati i više puta popraviti.

7. *Odieća mužkoga spola neka bude pristojna čista i ciela; isto tako i obuvalo osnaženo*, bilo to čizme, opanci il postoli. Razdrapani i cunjavi hode okolo lienčine, pošteni muži pako u cielini; isto tako potepuhom viri palac iz čizme.

FRANINA I JURINA.

Ju. Ča človek dalje živi, to ti ih čuje i vidi svaki dan lepših u našoj Istri!...

Fr. Ča je to opet novoga?

Ju. Stara miserija a nova lukavština! — Čul sam da će se zidat u Pazinu neki konvikt za naše mladiće, da jim bude laglje roditeljem uzdržavat jih po školah, pak sam šal tamo, da vidim i da čujem sam, kako ta stvar stoji...

Fr. Pak?...

Ju. Pak, dragi moj Franino, ljuto sam ti se prevaril; namesto konvikta za naše kršćene mladiće, sam ti našal i vidil početak nekakove *židovske Sinagoge*...

Fr. Ča misliš s tim reć?

Ju. Da su u Pazinu sad dva Židova, jedan kotarski ljekar, a drugi profesor na gimnaziji: a ni jedan ni drugi, tako su mi povedali, da nezna ni pisnuti ni po našu, ni po taljansku.

Fr. Pa kako su došli u Pazin?

Ju. A poslali su ih tamo od zgora...

Fr. Ma viš! kî bi bil to mislil?!

Ju. Žalostno ti je to, moj pobratime, kad pitaš, kako ponižni i dobri sin, neke otce, dà ti dadu *kruha*, a oni tebi *kamen*; moliš jih za *jaje*, a dobiš *škorpijuna*; prosis jih za *ribu*, a gnjetu ti *zmiju*.

Fr. Ter ti ja vavek dem, da mora bit i gore, ako misli jedan put bolje!

Ju. Veselo dakle, jer na ta način, ono vreme nije daleko!

Književne viesti.

Ovomu broju dodajemo listić **Hrvatska Pčela**, što izlazi u Varazdinu kao prilog „Pučkomu Prijatelju“ pod uredničtvom vriedno poznata g. Fr. Stepaneka, da ga i naši čitatelji pregledaju te se na njega što u većem broju predbroje. Malen trošak, a velik ponapredak za seljaka, koji se želi pčelarstvom okoristiti.

***

Početkom ove godine počele su izhadjati u Zagrebu **„Pučke Novine“**, Časopis za gospodarstvo, obrt i narod. Smier rada im jest, da u narodu učvrste ljubav do čitanja, da ugodnim i lahkim načinom i niže razrede našega pučanstva upoznaju sa svim, što bi kao naobraženi ljudi znati imali. — Izlaze svake subote, te stoje poštom dobivane f. 4. 60 nvč. na godinu, a razmierno prema ovoj cieni na pol i na četvrt godine. Novci da se šalju „knjižari Mučnjak i Senftleben u Zagrebu“. Što toplije ih preporučamo i našimu čitaocem.

***

Hrvatski učitelj, časopis za školu i dom. Izlazi u Zagrebu 1. i 15. dan svakoga mjeseca. Ciena mu je f. 3 na godinu, a f. 1.50 nvč. za pol godine. Novci se šalju: gosp. Žuliću, profesoru velike realke u Zagrebu. — I ovaj list preporučamo što toplije našemu puku.

***

Statistički ljetopis za god. 1874. Izdao statistički ured kr. dalm.-hrv.-slavon. zemalj. vlade. Zagreb 1876. Tipografski i litografski zavod D. Albrechta. 37 tiskanih tabakah u vel. 8mini (hrvatskim i njemačkim jezikom ujedno). Ta knjiga podaje cjelokupnu sliku provincijalne i krajiške Hrvatske i Slavonije, Šteta te manjka Dalmacija. U njoj se govori o svih granah javnoga života, pa dakako i o školi.

SVAŠTA PONEŠTO.

Zanimiv pojav na nebu. Dne 27. t. m. u večerno doba, ako bude vedro nebo, neka nitko nezamudi paziti na mjesec, koji će te večeri do kraja pomrknuti. Te večeri će se moći svaki osvjedočiti, da pomrčina mjeseca nije drugo nego sjena, što od zemlje na njega pada; jer će mal da ne u isto doba i mjesec izlaziti i sunce zalaziti, te se tako zemlja u sredini medju jednim i drugim nalaziti. Prava promrčina će početi u 6 urah i 23 minuta na dolnjem kraju mjeseca. Zemaljska sjena će malo po malo na njem rasti tako, da će ga u 7 sati i 20 minuti sasvim pokriti, te mjesca sa neba kao nestati, samo što će se kad i kad na onom mjestu vidjeti kao nekakvo crveno svjetlo. U 8 sati i 57 minuti hoće se početi malo po malo svjetliti, a u 9 i 54. hoće mjesec u svoj svojoj sjajnosti opet po nebu putovati: jer će ga i zadnja pega zemaljske sjene sasvim minuti, te sunce na njega svom svojom silom opet svietiti. Kod svega toga najljepše jest, što je sve tako na tanko proračunano. Pa dočim se čovjek čudi točnomu i strogomu zakonu, što na nebesih vlada, to se s druge strane čudi i raduje i svojemu umu, što je taj zakon odkrio i raztumačio.

***

Koliko vrsti životinjah ima. Sisarah ima na 1500 vrsti; tičah preko 6000, gušterah, žabah, kornjačah i zmijah 1270, ribah preko 5000 vrsti; od sitnije životinje ima bubah, leptirovah, muvah i drugih preko 80,000, paukovah, i rakah na 3000, puževah i školjakah preko 1500, gljistah 1200 vrsti, a onom još sitnijem gadu ni broja se vrstima nezna.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah

P. n. gg. Ivan Munić postolar u godiš. prinos 50 nvč., Ivan Ferlan u g. prinos 50 nvč., Maria ud. Dukić kmetica u g. prinos 50 nvč, Franjo Dubrović djak u g. prinos f. 1, Antun Puž kapelan u glavnicu f. 3 u g. prinos f. 1, Maria ud. Vlah kmetica u g. prinos nvč. 30, Dr. Juraj Catti lieč-

Digitized by Google

nik u Beču u g. prinos f. 5, Franjo Mandić medicinar u Pragu u g. prinos f. 1, Anton Spinčić župnik u glavnicu f. 4 u g. prinos f. 1, Vicko Spinčić u g. prinos f. 1, Franjo Volčić pom. kapetan u g. prinos f. 1, Albert Šnedić u g. prinos f. 1, Ivan Dešković crkv. posluž. u g. prinos f. 1 svi u Mošćenicah. Vinko Zamlić kapelan u Opatiji u g. prinos f. 1, Jakov Ladavac kapelan u Berseču u g. prinos f. 1, Ivan Vranić kapelan u Krkavcah u g. prinos f. 1, Josip Janc kapelan u Rukavcu u g. prinos f. 2, Ivan Košak trgovac na Rieci, u glavnicu f. 5 u g. prinos f. 1, Antun Petris u Vrbniku u g. prinos f. 1, M. Brechler u g. prinos nvč. 30, Luka Turato u g. prinos nvč. 30, Niko Kumbatović u g. prinos nvč. 30, N. Antončić u g. prinos nvč. 30, svi u Omišllju. Valerian Zuvičić u Zagrebu u g. prinos f. 1, Antun Stihović u g. prinos f. 1, Josip Lovrinić u g. prinos nvč. 30, Mate Češić u g. prinos nvč. 30, svi u Lindaru. Ivan Ivić kapelan u Tinjanu u g. prinos f. 1.50 nvč., Franjo Vala u g. prinos nvč. 50, Ivan Rabar filosof u g. prinos f. 1, Sk. Lochmer u g. prinos f. 1, Eug. Sladović u g. prinos f. 1, Iv. Karabajić u g. prinos f. 1, Drag. Vipavec u g. prinos f. 1, Nik. Fabijanić u g. prinos f. 1, Perić filozof u g. prinos f. 2, Kratter u g. prinos f. 1, Iv. Bencan medic. u g. prinos f. 1, And. Stanger medic. u g. prinos f. 2, Mato Laginja pravnik u glavnicu f. 1 u g. prinos f. 1, svi u Gradcu. Ant. Korlević filosof u Sv. Ivanu u g. prinos f. 1, Iv. Ev. Obalo župnik u Kozljaku u g. prinos f. 1, Ant. Kirinčić svećenik u g. prinos f. 1, Ant. Malešić svećenik u g. prinos f. 1, Iv. Justinić svećenik u g. prinos f. 1, Iv. Radić svećenik u g. prinos f. 1, Iv. Variola svećenik u g. prinos f. 1, Miko Uravić kmet u glavnicu f. 1 u g. prinos nvč. 30, svi u Dobrinju. Jos. Lazarić pomor. kapetan u Mošćenicah u g. prinos f. 1, Rajm. Jelušić duh. pomoćnik u Pićnu u glavnicu f. 1 u g. prinos f. 1, Petar Marković filosof u g. prinos f. 1, Franjo Sollar pravn u g. prinos f. 1, Devčić Jos. concip. u g. prinos f. 1, Juro Arnold filos. f. 1, Juro Jakčin pravn. u g. prinos f. 1. svi u Zagrebu. Petar Dorčić župnik u glavnicu f. 5.40 nvč. u g. prinos f. 3, Petar Čubranić svećenik u g. prinos f. 1, Marko Mrakovčić svećenik u glavnicu f. 1 u g. prinos f. 1, Mih. Mihalić u g. prinos f. 1, Marko Hero Fr.nov u g. prinos f. 1, Pet. Mih. Bonefačić u g. prinos f. 1, Franjo Dorčić p. Petra u g. prinos f. 1, Nik. Barbalić u g. prinos nvč. 30, Dinko Seršić u g. prinos f. 1, Vinko Pajalić pok. Marka u g. prinos nvč. 30, Franjo Premuda u g. prinos f. 1, Marko Barbinić svećenik u g. prinos f. 1 (novi član), svi u Baški. Jos. Glavac učitelj u Kastvu u g. prinos f. 1, Franjo Bahman liečnik u g. prinos f. 1, Lav Bahman dijak u g. prinos f. 1, oba u Bistrici. Mat. Zahija župnik u glavnicu f. 1 u g. prinos f. 1, Jos. Volarić svećenik u glavnicu f. 1 u g. prinos f. 1, Jos. Brusić svećenik u glavnicu f. 1 u g. prinos f. 1, Iv. Sparožić duh. pomoć. u g. prinos f. 1, Mat. Volarić Antunov u glavnicu nvč. 30 g. prinos nvč. 30, Mat. Mahulja pok. Ant. u glavnicu nvč. 30 u g. prinos nvč. 30, Nik. Butković u glavnicu f. 1 u g. prinos f. 1, svi u Vrbniku.

Slavnomu uredničtvu „Naše Sloge“ u Trstu.

Prigodom glavne skupštine držane dne 25. siečnja 1877. sakupio sam za istarske hrvate od niže naznaćenih članovah družtva sliedeće iznose i to:

Gajdek Tomo kanonik i predsjednik družtva „Svetojeronimskoga“	f. 5.—	nvč.
Stražimir Dragutin, župnik na Zelini .	„ 1.—	„
Belas Pavao župnik u Berdovcu. . .	„ 2.—	„
Krapac Ivan župnik u Sveticah . . .	„ 1.—	„
Iveković Franjo, profesor na sveučilištu u Zagrebu	„ 1.—	„
Stiglić, profesor na sveučilištu u Zagrebu	„ 1.—	„
Trnski Ivan, pukovnik u Zagrebu . .	„ 2.—	„
Kržan Antun, rektor na sveučilištu . .	„ 2.—	„
Vončina Ivan, narodni zastupnik . .	jedan dukat	
Rašić Dane, ravnatelj rač. ureda . .	f. 1.—	nvč.
Lopašić Rade, županj. perovodja. . .	„ 1.—	„
Verkljan, perovodja kod voj. zapovjednić.	„ 2.—	„
Cerovski Jakob, župnik na Bistri . .	„ 2.—	„
Bućar Petar, župnik u Mrežnici. . .	„ 1.—	„
Kostrenčić Ivan, sveučilištni knjižničar	„ 2.—	„
Koharić Janko, sveučilištni profesor .	„ 1.—	„
Belas Mirko, župnik na Stupniku . .	„ 2.—	„
Rieger Josip, sveučilištni profesor . .	f. 2.—	nvč.
Stadler Josip, „ „ . .	„ 1.50	„
Pliverić Ivan, prebendar	„ 1.—	„
Vojnović Kosta, profesor na sveučilištu	„ 2.—	„
Ukupno .	f. 33.50	nvč.

i jedan dukat u zlatu, koju svotu častim si slavnom uredničtvu „Naše Sloge“ dostaviti s molbom neka ju družtvu „hrvatskih ljudi u Istri“ dostaviti izvoli.

S osobitim štovanjem

U Zagrebu dne 7. veljače 1877.

Tomo Gajdek, kanonik i predsjednik.

ZAHVALA.

Podpisani Odbor izrazuje ovim najvruću zahvalu zagrebačkoj Akademičkoj mladeži, preč. g. kanoniku Gajdeku, predsjedniku družtva svetojeronimskoga, i svoj čestitoj gospodi skupštinarom onog družtva, na obilatom novčanom daru, što su ga izvolili poslati u pomoć siromašnim hrvatskim djakom istarskim.

U Kastvu 14. veljače 1877.

ODBOR

Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupji. Č. g. Mahnić Ivan, do sad duh. pomoć. u Škednju, ide kano kapelan u Staradu. — Umrli su: dne 2. ov. mj. m. č. g. Freybauer Josip, umirovljeni župnik goričke nadbiskupije u Trstu. — Dne 5. o. m. č. g. Tamaro Dominik, kapelan u Strunjanu. — Preč. g. Ukmar Anton, kanonik i umirovljeni nadžupnik u Tomaju. — M. č. g. Fik Matej, župnik u Pasjoj-vasi. Počivali u miru! — Razpisane su do konca dojdućega Marča župe Tomajska, Gospa (Ospo) i Pasje-vasi.

Pust u Trstu bio je ove godine bučniji i veseliji nego više godinah nazad. Uz liepo i baš proljetno vrieme zadnji dan pusta odlikavao se nebrojenom povorkom karucah po korsu i neobičnim bacanjem slastičarijah. Jučeranja *Adria* veli, da su samo četvorica gospode, stoječ uz kors uvjek na jedno mmjestu, izbacali preko 6000 forinti najfinijih slašticah. A po navadi i na čistu sriedu po pôdne odvezla se imućnija gospoda na šetališke sv. Andrije uz more u preko 300 karucah. Pješakom pako ni broja se nezna. Nečemu je dakle ipak i pust koristan, jer dočim gospoda bezobzirno troše, sirotinja uvjek nešto zasluži.

† **U Lindaru** blizu Pazina umro je dne 7. ovoga mjeseca umirovljeni kapetan lovački *Anton Stihović* u 84 god. svoga vieka — Išao je u svojoj mladosti u vojnike, te je služio pod Franjom I., Ferdinandom I. i sadašnjim Cesarom. Pošteno se uvjek ponašao, bio poslušan svojim zapovjednikom, vjeran svomu cesaru, hrabar i neustrašljiv proti neprijatelju. Timi kriepostmi, akoprem od proste seljačke kuće, dokopao se do kapetanske časti, što nije malo ako se promisli, da su se u ona doba vojničke časti dielile više plemenitoj krvi, nego plemenitim zaslugam. — *Nije bio šarenjak*, nije se sramio majčina jezika, ko što se sramuju mnogi drugi, koji su do nekog ugleda došli; dapače najradje se naški razgovarao s kojim je znao da zna naški. Bilo mu milo gledati, kako se naš narod u Istri počeo buditi i tudjinstva oslobodjati: da mu je bilo 30 godinah manje, odkad se počela ova narodna borba, bez dvojbe bio bi on svagdje prvi uz narod i za narod. S toga je vriedno i pristojno, da mu se u „Našoj Slogi“ spomen ostavi. Pokoj njegovoj junačkoj i rodoljubivoj duši!

Turski poklonici, magjarski djaci, nemogavši rad zla vremena kroz Dunav, moradoše se iz Carigrada vratiti kroz Trst u domovinu. Čujemo, da im se i na povratku, naime dne 8. u večer, spremao isti doček, kao ono na polazku, al da ga je redarstvo prepriečilo tim, što im nije dalo u grad, nego jih iz parobroda kradomice preukrcalo na željeznička kola, kao da su sobom iz Carigrada kugu donieli. Isto tako da su na svih željezničkih postajah, kud su imali proći ti magjarski delije, bili namješteni žandarmi, dokle su god stupili na ugarsku zemlju. Tamo dakako nije već trebalo te opreznosti, jer u Ugarskoj biesni i onako turska kuga, pak se kužan od kužna neima čega bojati. Tim se i čita, da su u Budim-Pešti na kolodvoru dne 11. bili baš kraljevski dočekani, jer da jih je pozdravilo barem 40 tisućah ljudi. Tom prigodom u raznih govorih bijaše rečeno i koješta, česa nebi smjeli Slaveni nikad zaboraviti, da su Magjari netko drugi, nego li jesu, ali ovako neka jih. Latini su velili: *Vana est sine viribus ira.* A to će po našu reći: *Zaba krekeće, ale ujesti neće, jer neima zubih.* Najsmješnije jest, što se čula i ova rieč; da su se na to putovanje magjarskih djakah u Petrogradu baš saznuli; onda politička shodnost toga putovanja da se vidi najbolje iz toga, što je razljutilo tobožnje Ilire i ostale Slavene. Ne, gospodo Magjari, Slaveni se vas neboje nit se na vas ljute, nego vam se jedino smijaju, kako ste sirote pomahnitali i u moru svoje oholosti i tiranske ćudi i zadnji kap moždanih izgubili!

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 16. februara 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Pšenica ruska	za 100 Kilogramah	12	50	13	50
ugarska	„	7	60	8	—
galačka	„	7	50	8	—
Raž	„	9	—	10	—
Ječam	„	7	75	8	—
Zob ugarska	„	8	75	9	25
arbanaska	„	7	70	8	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	8	50	8	—
ugarski	„	7	60	8	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	12	—	12	50
Smokve Kalamata	„	15	—	—	—
puljezke	„	11	50	12	—
Karube puljezke	„	—	—	—	—
levantinske	„	—	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Bademki iliti mendule puljezke	„	85	—	87	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Šljive	„	22	—	27	—
Oriž talijanski	„	19	—	25	50
inglezki (kitajski)	„	16	10	18	—
Lješnjaci	„	28	—	29	—
Leća	„	12	—	14	—
Bob	„	—	—	—	—
Lišće od javorike	„	11	50	15	25
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	—	16	—
Maslo	„	84	—	90	—
Loj dalmatinski i naški	„	48	—	50	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	68	—	70	—
Slanina	„	64	—	64	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	—	—	—	—
Rio polag vrsti	„	108	—	112	—
Cukar austrijski	„	46	50	48	—
tučeni	„	46	25	48	—
Vuna bosanska	„	118	—	125	—
morejska	„	30	—	—	—
arbanaska	„	130	—	125	—
istarska	„	51	—	—	—
Bakalar	„	36	—	43	—
Galvići istarski	„	—	—	—	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	—	—	—	—
Ruj naški	„	8	20	9	25
„ istarski	„	—	—	—	—
Cunje (štrace)	„	17	—	9	50
Katram dalmat.	„	14	—	16	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	135	—	140	—
Vosak primorski i ugarski	„	—	—	—	—
Med	„	—	—	—	—
Vitriol modri	„	35	—	36	—
zeleni	„	5	80	6	—
Ulje istarsko	„	47	—	—	—
dalmatinsko	„	47	—	—	—
italij. najbolje	„	64	—	68	—
„ srednje vrsti	„	63	—	64	—
„ nižje vrsti	„	60	—	26	—
Kameno ulje u barilah	„	28	—	—	—
u kasetah	„	36	—	—	—
Kože suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
strojene naške	„	170	—	200	—
janjeće naške	za 100 komadah	90	—	95	—
dalmatinske	„	65	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	—	—	—
vunene suhe	„	—	—	—	—
slane	„	—	—	—	—
zečje za 110 komadah, u srebru		—	—	—	—
Limuni skrinjica		—	—	—	—
Naranče „		—	—	—	—
Sardele 1 baril		10	—	24	—
Pakal baril od 100 Kilg.		14	—	16	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Daske koruške jelovice		—	—	—	—
štajerske „		—	—	—	—
Grede „		—	—	—	—
bukovice		—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 16. februara 1877.

Carski dukati (cekini) 5.86 — Napoleoni 9.88. Lire Ingleske —.—. — Srebro prid (aggio) 113.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 5. U Trstu 1. Marča 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naimo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 28. veljače 1877.

Naši ministri popustiše, pitanje o Banki je svršeno, odsad unapred ćemo imati austro-ugarsku narodnu Banku, tim Tisza i njegovi drugovi ostaju i nadalje ugarski ministri. Sad nemanjka drugo, nego da na to pristanu naše carevinsko vieće i tako zvana gospodska iliti starešinska kuća, a da hoće o tom da neima ni dvojbe. I tako razdieliše baljine njegove, a na rizu njegovu baciše kocke. — Sad ćemo drugih deset godinah trpiti i gledati, kako Niemci i Magjari imadu svu vlast u rukama, a mi uživamo tekar ono, što slučajno pade sa njihova gospodskoga stola. Ali nemože i neće ni to do vjeka trajati. Koliko će pako trajati, to visi o poznatom magjarskom gospodarstvu, onda, i to u prvom redu, o riešenju iztočnoga pitanja, koje će na Austriju, a tim i na naš u njoj položaj, odlučan upliv imati.

Da će se pako to pitanje početi do skora riešavati, o tom nas je uvjerio i njemački car Vilim u govoru, što ga prošlih danah držao u Berlinu njemačkim zastupnikom prigodom otvaranja njemačkoga parlamenta. Iz toga se govora vidi, da je i Njemačka sita turskoga na Iztoku vladanja, toga radi da u tom pitanju stoji nepomično uz Rusiju, koja je eno gotova da prekorači Prut te oružjem u ruci poboljša stanje iztočnih Slavenah i ostalih tamo Kršćanah. A što ga nije još prekoračila, uzrok je tomu, kako vele, nepovoljno zimsko vrieme, a drugo što još i sad čeka odgovor velevlastih na pismo svojega kancelara, koji jih je, kako naši čitatelji znadu, zapitao, što kane glede Turske poslje neuspjeha carigradskih sastanakah. Čuje se, da Engleska misli odgovoriti na to pismo, neka se Europa još nešto vremena uztrpi, da vidi, hoće li se moći Turska sama popraviti ili neće, pa stopram onda da joj se zaprieti oružjem u ruci. Ali na tu englesku uztrpljivost težko da će se Rusija obazreti, jer dobro zna da to nije moguće, a drugo da joj to Engleska predlaže za to, da uhvati vremena, koje u takvih stvarih donese više puti sobom nenadanih dogadjajah, te im otvori nov odušak.

Nego ti dogadjaji kao da misle i nadalje biti svi za Rusiju a proti Turskoj. U Carigradu bo odkad je prognan Mitad-Paša nezna se ni tko pije ni tko plaća. Tu se govori opet o promjeni Sultana, jer da je i sadašnji Abdul-Hamid isto onako sulud, kao i njegov svrženi brat, Murat V. Onda se govorka o nekakvoj zavjeri softah iliti turskih djakah, koji da pristaju uz prognanika Mitad-Pašu, a uza nje da stoji i dobar dio turske vojske. Naposljedku da Turci sieku kršćanske namjestnike, koji su po smislu novog turskog ustava postavljeni u nekojih pokrajinah, kao što se to dogodilo negdje u Bosni. Uza sve to da se juče u Carigradu sastao prvi turski parlamenat, koji će najbrže tim plodom uroditi, da će biti zlo još i gore. Tim imadu baš pravo nekoje ruske novine, koje vele, da se Ruska može i okaniti rata s Turskom, jer da će se Turska i sama razpasti.

Iz Srbije, kao uvjek tako i sada, nikad pouzdanih novostih. Šad bi reć da će mir, sad da neće. Tako se n. p. čita, da je ugovor mira već i sam knez podpisao, a s druge strane da skupština, koja se ovih danah sastala, da neće da o miru ni čuje. S jedne strane bi reći, da ima i sada svu nadu u Rusiju, a s druge se čuje, da se s njom grdi, te nezahvalno iznaša pred škupštinu nekoja pisma, iz kojih da se tobože vidi, da ju je Rusija nagnala na lanjski rat, koji se za nju onak nesretno končao. Tu se dakle pravo nezna, ima li još sporazumljenja izmedju Rusije i Srbije, il neima. Knez Nikola crnogorski, kako bijaše junak na bojnom polju, tako je evo sada i na diplomatičnom. Pa akoprem se i on dogovara s Turci o miru, ipak nije prilike da će doći do mira, jer Crnogorci, kao što imadu i pravo, traže od Turakah koješta, na što će Turci težko ikada pristati. Tim su Crnoj Gori uvjek otvorena dvoja vrata, il naime popustiti, il u boru opet udarĥti. I tako smo eto naslikali, što smo najbolje znali, sadašnje stanje stvarih.

Odgovor ministra Stremayera.

Natisnuli smo zadnji put odgovor gosp. ministra za bogoštovje i nastavu na interpelaciju Dra. Vitezića. Nismo mu dodali nit rieči. Želili smo, da ga svako po svojem poznanju stvari sudi i vidi, dali je dostojan popečitelja za bogoštovje i nastavu. A sad evo nas, da svoju rečemo. Odgovor je možda nešto nejasan, jedno, jer ga je visoka osoba govorila, a te obično za niže vrsti ljude jasno negovore, drugo, što smo htjeli vjerno prevesti rieči ministrove, a to nije najlakši posao, a treće, jer je bio nešto prenaglo preveden. Hoćemo s toga najprije priobćiti sadržaj toga odgovora.

Gospodin popečitelj za bogoštovje i nastavu odgovara na interpelaciju, koju je nanj upravio Dr. Vitezič i njegovi drugovi u jednoj od prijašnjih sjednicah. Budi samo mimogred rečeno, da se je ta jedna od prijašnjih sjednicah početkom godine 1874. obdržavala, da su najme izmedju interpelacije i izmedju odgovora skoro dvie godine prošle, i da bi bila još koja prošla, da nije slučajno Dr. Vitezić g. ministra na svoju interpelaciju sjetio.

Svu interpelaciju Dra. Vitezića sbio je g. ministar u tri točke: 1. dali će pripoznati g, ministar valjanimi one svjedočbe, koje zadobiju istarski mladići na hrvatskih gimnazijah imenito na gimnaziji riečkoj. 2. Dali je voljan uvesti u istarske škole hrvatski jezik kao nastavni i 3. dali je voljan ustrojiti u Istri gimnaziju i Učiteljišće sa hrvatskim učevnim jezikom? — Postaviv si ta tri pitanja odgovara na nje. Na prvo odgovara sa *ne*. — Na drugo veli, da ima svaki narod pravo izobraziti se u svom jeziku u pučkih školah. U viših da toga biti nemože, jer nejma k tomu nit potriebnih učiteljah nit potriebnih knjigah. Da se tomu zlu doskoči ustrojila je vlada mnogo štipendijah za učiteljske pripravnike; pobrinula se za knjige, al joj je briga u tom skoro uzaludna, pak nije za sad druge, nego da se na viših školah uči hrvatski tko hoće. — Na treće odgovara takodjer što se gimnazije tiče sa ne, jer bi bilo tako malo djakah, da bi škoda novacah koji bi se potrošili te, da nejma Krk (Veja) niti najpotriebitijega zahtjeva za gimnaziju, da nejma pučke škole sa hrvatskim jezikom. Što se Učiteljišća tiče to veli, da je žensko u Gorici a mužko u Kopru ustanovljeno, i da je uza ta dva i uza Arbanaško kod Zadra, novo Učiteljišće posve suvišno — da se imaju Hrvati gdje izobraziti, al da jih školu veoma malo polazi. —

Nepripoznavajuć g. ministar svjedočbe riečke gimnazije za istarske mladiće, pozivlje se na njeki zakon. Taj zakon pogledom na cielu Translajtaniju ima njekog smisla, jer je svim poznato, da su magjarske škole veoma slabo uredjene. Al pogledom na Hrvatsku je posve neopravdan, jer su hrvatske škole isto onako uredjene kao i njemačke i češke. S obzirom na to mogao bi izpod toga zakona izuzeti hrvatske škole. Obzirom pako na to, da Hrvati iz Istre svojih sriednjih školah neimaju, a da imaju pravo izobraziti se u svojem jeziku, što jim nit g. ministar neporiče, morao bi uništiti vriednost toga zakona za svjedočbe zadobljene na hrvatskih gimnazijah, a najpače na riečkoj i na senjskoj,

Digitized by Google

kamo je istarskim mladićem veoma blizu i gdje jih njihovi roditelji mnogo jeftinije odgoje nego gdje drugdje. —

U najnovije vrieme učinilo se je štogod za pučke škole, al da bi se svaki mogao naobraziti u svojem jeziku, to naprosto nije istina.

I statistike, knjige školske, pripoznate dakle od gosp. ministra, kažu nam, da ima u Istri i na kvarnerskih otocih 150,000 Hrvatah. Da jih idemo brojiti, možda bi jih i više bilo, al budi jih samo 150,000. Tih 150,000 ljudi nejma nego jednu četverorazrednu školu sa učevnim jezikom hrvatskim: tro- i dvo-razredne pučke škole dobro uredjene na prste bi pobrojio. Pak da se mogu svi Hrvati u svojem jeziku naobraziti!! Pak da je zadovoljeno §. 19. temeljnih državnih zakonah!! — Ko ustanovljuje učevni jezik u pučkih školah, nije posve jasno, dali obćinski, dali kotarski školski savjeti. Kako se kod nas radi, najbolje će razjasniti sliedeći primjer. Nije tomu davno ustanovilo je kotarsko školsko vieće pazinsko, da se ima u Tinjanu, gdje neima duše neznajuće hrvatski govoriti, a gdje ima jedan dva li naseljenika Talijana, podučavati u talijanskom jeziku. Obćinsko školsko vieće uložilo je proti tomu svoj utok, na što je imalo namjestničtvo svoju reći, odlučiti medju kotarskim i obćinskim viećem. Ono je poslalo svog čovjeka, nadzornika pučkih školah, tamo. On je stvar razvidio i odlučio, da ima škola talijanska biti, a u njoj da se ima i hrvatski jezik učiti! Još da se je kasnije hvalio, da je tobože za Hrvate mnogo učinio, jer da se prije nit hrvatski učili nisu!! — Postupanje naše vlade s nami, što se pučkih školah tiče, liepo je ovim primjerom ilustrirano, pak odlučivalo o nastavnom jeziku obćinsko ili kotarsko vieće. Ako obćinsko, zašto nije vlada svu silu uložila, da se zakon vrši, t. j. da se podučuje u hrvatskom jeziku, kad to obćina zahtjeva. Ako pak kotarsko, onda je na vladi još veća krivnja. U kotarskih viećih uvjek je veće c. kr. činovnikah nego li slobodnih neodvisnih gradjanah, pak su oni ništa drugo nego puko orudje, koje onako radi, kako se nanj djeluje. Kotarska su vieća c. kr. uredi, pak su kao takovi obvezani na uredovne tajne, a vlada je za nje isto tako odgovorna kao i za c. kr. kapetanate.

Što g. ministar pod „višimi“ školami razumieva, to nije iz njegovih rieči posve jasno. Svakako ili gradjanske škole ili sriednje škole. Koje mu drago, on veli, da za nje neima nit učiteljah, nit knjigah. Ja velim da ima učiteljah i preveć, a da ima knjigah dosta. Nije tomu davno, došao je mlad jedan izpitani za sriednje škole Istran k nadzorniku srednjeh školah za cielo „austr. Primorje“. Kad mu je rekao taj mladić, da je usposobljen za predavanje u hrvatskom jeziku, odgovorio mu je nadzornik, činovnik ministra za bogoštovje i nastavu, *da on mladićah usposobljenih za podučavanje u hrvatskom jeziku u svom djelokrugu nepotriebuje, te ga je poslao u Dalmaciju.* Jednomu drugomu molećemu mjesto na jednom sriednjem *ustavu u „austr. Primorju“*, odgovorio je isti gosp. nadzornik. činovnik gosp. ministra nastave, *da može ono mjesto samo Niemac zadobiti.* — Bilo bi učiteljah uz sve slabe okolnosti, u kojih se Hrvati u Istri nalaze, al jih Vi nećete, al jih Vi tjerate, al jim Vi nedate nit mrvicah sa stola, koj Vam oni svakim danom napunjuju. Bojite se, da nebiste onda imali dovoljno brane za Tirolce, za „Pemce“ i u obće za sve one, koje u naše škole namješćate, te koji bi imali pokvariti i duh i srdce mladićah naših u školi. Što mi neimamo svojih školah nije kriva nestašica učiteljah, nego je krivo nješto drugo, kriva je želja nas germanizirati. Da Vam je to trud uzaludan, kažu Vam dosadanji Vaši pokusi. Pokažite nam samo jednoga, koga ste dosad germanizirali. Nemožete, a ako će Bog, nit nećete. — Da neima potriebnih učiteljah! A neima li na istih istarskih sriednjih školah istarskih Hrvatah! Neimaju li oni tu izvanrednu i jedinu u svojoj vrsti utjehu, da moraju oni, Hrvati, predavati mladićem Hrvatom u obojem tudjem jeziku, u kojem je i njim teže predavati, a kojega istarski mladi Hrvati naprosto nerazumiju! A ako i svi ti učitelji usposobljenja za predavanje u hrvatskom jeziku neimaju, uzrok je što toga usposobljenja nigdje upotriebiti nemogu, dapače, što se takovo usposobljenje veće u grieh nego li u zaslugu upisuje. A nije li istarskih Hrvatah i izvan Istre raztepenih! Moradoše ostaviti svoju užu domovinu, jer njim u njoj obstanka nebijaše, jer jih u njoj skoro nitko nit vidjeti nemože. — Pak i kad nebi bilo Hrvatah iz Istre, koji bi podučavali hrvatski na sriednjih istarskih školah, što bi iz toga sliedilo? Zar to, da valja ustrojiti njemački gimnazij, da valja nanj pozvati okorjele Niemce ne iz Istre nego sa raznih stranah našega carstva? Zar nebi bilo naravnije, da se za hrvatsku djetcu ustroji hrvatska gimnazija, pak da se na nju pozovu Hrvati bili oni iz kojega mu drago diela naše države?! Valjalo bi razpisati službe za popunjenje jedne gimnazije, i kad bi se vidjelo da neima prositeljah, onda bi se stoprv moglo govoriti, da učiteljah neima. Prije nikad! Prije govori se temeljito. — Da nejma potriebitih knjigah! Neima doista nit „srbsko-hrvatskih“, nit „slavenskih“, nit „ilirskih“, al ima hrvatskih knjigah. Ima knjigah u onom jeziku, u kojem govori narod u Istri, ima hrvatskih za sve škole osobito pako za niže i sriednje škole, veće nego u kojem drugom tobož izobraženom jeziku. Dapače ima jih i za visoke škole, i svakim danom jih je veće. Ko će se o tom osvjedočiti netreba mu nego u Zagreb ići, ili s manjim trudom pisati kojemu knjižaru u Zagreb, da mu pošalje sve školske knjige. — Da je vlada prilično mnogo štipendijah za učiteljske pripravnike ustrojila, to je istina. Kako se je za knjige pobrinula i kako je njezina briga uzaludna, biti će njezina tajna.

Tim smo pretresli prva dva odgovora g. ministra. Na treći svratit ćemo se budući put. —

Dopisi.

Iz Tinjanšćine mjeseca Veljače.

Svaki razboran i pošten čovjek priznaje potrebu školah. Buduć poznato, gdegod neima narodnih školah, u kojih se djeca podučavaju u svojem materinskom jeziku, da siromašni narod leži zakopan u tmini neznanstva, ter pošto mu manjka nauk, jedino sredstvo, kojim može on postignuti izobraženost, nazaduje mjesto da napreduje, i tako tužan spodablja više niemoj živini, nego li razumnu stvoru božjemu.

Neobhodno potrebita jest škola, i upravo zato što je škola neobhodno potrebita narod želi, da bi ta škola bila od kakove koristi, ali do sada se jako malo ili baš nikakva ploda od nje nevidi.

Djeca ovde polaze marljivo školu, i znadu nekoji čitati i pisati dobrahno, ali ono što čitaju nerazume nimalo, jer je sve to u nepoznatom im jeziku. Kako može dakle siromašan narod ovakvimi školami doći do izobraženosti? Postići prosvjetu, kako je u svih drugih narodah? Sve ovo dobro znade naše obćinsko zastupstvo, ali jako malo ono mari i brine se za našu korist i blagostanje. Evo takovu školu imamo u Tinjanu, ovdje bo se knjige hrvatske drže u ormaru, a talijanskimi se djetca guše i dave. Ja u mojoj slaboj razumi mislim, kad nebi bilo u našem carstvu hrvatskoga naroda, kako naši neki protivnici buncaju, da nebi bečka književna naklada tiskala niti izdavala takovih knjigah. Kad se dakle štampaju, ja mislim, da se štampaju te izdavaju za našu djetcu. Višje Oblasti znaju dobro, da živi u Austriji više narodah, znaju dobro da djeca se mogu okoristiti samo onakovimi knjigami, koje su u materinskom jeziku, budi njemačkoga, talijanskoga, il hrvatskoga naroda, i zato čine tiskati takove knjige, jer §. 19. očito zahtieva, da se svako pleme odgaja u svojem jeziku U našem Tinjanu pohadja školu preko 40 djece, od kojih su samo tri do četiri Talijani; dakle zar samo radi ovih mora da bude ova škola posvema talijanska? Podnipošto?

Znajte dobro, predraga braćo Tinjanci, da su nam izbori na vratih i da ćemo do malo tjedanah opet birati svoje obćinske zastupnike. Zato vas sada, ljubljena braćo, iskreno opozorujem, da otvorite oči i da razvidite, koji i kakovi ljudi bi vam dobro radili i skrbili za napredak budi u školi, budi u drugih obćinskih stvarih. Bdite i budite pozorni, jer će drugčije naša obćina biti unesrećena za uvjek. Znajte, da je do sada, t. j. do dielitbe obćinskih zemljišćah, imala blagajna (kasa) blizu 24 hiljada kapitala. Znajte, da je prvo glavarstvo bilo zanemarilo plaćati porez, tako da je narasao preko 2000 for. i da niste čim brže složili te sakupili novce, bile bi danas naše liepe i krasne sjenokoše Bog zna u kojih tudjih rukah. Sad su, hvala Bogu, razdieljene sjenokoše i šume i ćemo imati opet blizu 24 hiljadah dakle ukupno okolo 48 hiljadah kapitala.

Ovo je, dragi Tinjanci naš novac, koji ćemo mi velikom mukom i žulji nakupiti. Treba dakle da ovaj naš mučno stečeni novac izručimo ljudem poštenim, ljudem koji ćeju dobro i koristno upravljati našim novcem, ljudem govorim koji ćeju gledati korist obćine, a ne svoju vlastitu.

Vi pa Supetarci i Križanci, nemojte misliti, da je to samo za Tinjance, znajte da spadate i vi pod Tinjansku Podestariju, gledajte dakle i vi da jedanput iztriebite ljulj iz pšenice, da nebudete opet govorili: „Vrag jih je izabral! vražji pojideži! itd.“; jer tako ćete sami sebe zaklinjati, a koristi vam nebude. Vam se je više putah reklo dosada, i sada vam opetujem, da jedanput ustanemo na svoje vlastite noge, da sami svojim gospodarimo, da nas jednom prestane pridošli tudjin tlačiti; i ako tako budemo učinili, svoje ljude u obćinsko zastupstvo izabrali, imati ćemo školu u svojim jeziku i napredovati će upraviteljstvo naše obćine u boljem redu nego li do sada, a napokon će biti čast i korist nam, a drugim za dobar izgled. U to ime Bože pomoži!

Jedan rodoljub.

Kako se pravi miešanac-gnoj (kompost)?

Mili prijatelju poljodjelče! — Želiš li, da ti sjeme uspjeva i na lošu tlu, to moraš svoje polje gnojiti.

Ali često nedostaje ti stajskoga gnoja, te bi morao s nerodice nastradati, da se nije mudrost ljudska dosinula načinu, kako da se doskoči i tomu zlu. Mudri bo gospodari (poljodjelci) nadjoše, da su mnoge stvari, koje ti inače bez nikoje koristi pred očima leže, kadre barem donekle nadomjestiti stajski gnoj, te malo ne kao ovaj poduspješiti razvitak rastlinstva. Ta svrni okom, molim te, okolo sebe.

Tu ti leže kojekakvi odpadci, izmetine, za koje bi na prvi mah pomislio, da nisu k ničemu, ali umni gospedari odavno već rabe te stvari za gnojenje; pa zato da vidiš njihova polja (oranice), kako se je to liepo uzcvietalo, uzrodilo i nabujalo, da je milina pogledati.

Želiš li možda znati, koje su to stvari kadre nadomjestiti stajski gnoj, ja sam ti sklon kazat, a ti me čuj i nećeš se kajati. — A sad na posao!

***

Miešanac razumieva se gnoj dolazeći iz raznih sastojinah i raznih odpadakah bilinskih, životinjskih i rudnih (mineralnih).

Obćeno upotrebljava se za sačinjenje miešanca onakovih odpadcih, koji sami po sebi ostanu ne-

Digitized by Google

uvaženi, pa bi zemlji (oranici) povratili samo neke gnojne tvari; nu smiešani i pripravljeni davaju izvrstnu hranu za rastljine (bilje).

U svakom gospodarstvu nalazi se za cielo stvari, koje su sposobne za pravljenje miešanca, te je tim svakom poljodjelcu pružena mogućnost: da se zadobavi svake godine množtvo gnoja.

Koji gospodar obiluje sa gnojem, tada slabu (lošu) zemlju (oranicu) u dobru promieni, a svojem gospodarstvu prihod umnoži.

Medju stvarih prikladnih za pravljenje miešanca služi ponajprije zemlja, jer ju gospodar može lahkim načinom dobiti. Nadalje valja upotrebiti sliedeće: krv, meso, drob, mrcine, rogove, kopita, dlake, kose, perje, četinje, staru kožu, vunu, zatim ne gašeno vapno (osobito onda, ako se u miešancu nalaze tvari, koje vele težko sagnjiju), ruševine od zidovah, blato iz grabah, prah sa cestah itd., dalje suho lišće, trulo drveće, hrdjava pljeva, odpadke kućevne i sapunarske i napokon svakojaki korov (drač), koji je sam po sebi ubitačan za gnojenje na poljih, jer bi oranicu sa svojim zločestim sjemenom pokvario.

Takodjer umni gospodari upotrebe za miešanac-gnoj i čovječje izmetine, koje se ovim načinom u malom gospodarstvu najljepše u korist obrate.

Sve ovo gori rečeno dajte za miešanac.

Mili poljodjelče! Promotri, molim te, sve ove gori rečene tvari, pa ćeš vidjeti, da ih se većina tako blizu nalazi, da ih svaki poljodjelac može lahko nabaviti, samo ako ima volje, da ih upotrebi za hasan (korist).

A sad me čuj, mili moj, kako se ovaj miešanac — gnoj pravi.

Gospodar (poljodjelac) ima nastojati, da miešanac pravi blizu pravog gnojišta i to s toga, što bi sa neznatnim troškom mogao što češće miešanac sa gnojnicom polievati.

Takodjer je vriedno pazit, da se i takovo mjesto nadje, koje se nalazi u sieni (hladu) s razloga, što će izhlapljivanje miešanca prepriečiti.

Čim smo tako našli mjesto za pravljenje miešanca, tada se ima umah na doljni prostor nasuti zemlja (5 c. metra — 8 c. m. visoko); na ovu gori rečene tvari sa sliedećim redom: ponajprije naslagu ustrojni tvari, pa opet zemlju, vapno, ruševine, smeće. Ovo se baca na 32 c. metra visoko, pa se na ovo opet zarastre tanka naslaga zemlje. Ovo se sad sve sa osokom (mokraćom) polije.

Na gori rečeno opet se meće razne stvari n. p. svakojaki gnoj — živinske i ljudske izmetine, zatim piljevinu, drvocjepinu, slamu, lišće itd.

Sad ćeš ovo opet dakako sa osokom politi, te u stanovito doba po koj put prekopati (najmanje dva put na godinu).

Ovo polievanje sa osokom mora tim češće bivat čim su sušije sastojine upotrebljene za pravljenje miešanca i čim se više u miešancu nalaze onakve tvari, koje vele težko gnjiju. Ako gospodar osoke neima, tada se mora voda upotrebiti za polievanje.

Prekapanja (mješanje) pako ima dvojaku ciel, jedno što se sa gnojem dobro izmieša, a drugo što se čisti od raznog kamena itd.

Gomila od rečenih stvari nesmije biti nikad visoka, najviše 1 meter i 58 c. m. do 1 m. i 90 c. m. (ili 5—6 stopah), s razloga, što će zrak imat pristup i tako će isti znatno poduspješiti raztvorbu i gnjiloću ovih stvarih.

Kad već vidiš, da ti je ovakova gomila ugrijana i da počme da vrije, tada se pusti, dok se opet ohladi, pa se onda probaca i dobro promieša.

Kad jednoč vidiš, da je iz njega t. j. miešanca postala crna zemlja, tada se izvaža u vinograd, na oranice i livade.

Miešanac je osobito izvrstno hranivo za gospodarske biline, kano ti: za okopavine, sočivo, djeteline, zatim i za trgovačko bilje (n. p. hmelj, repicu itd.) i napokon za vinograde (je izvrstan gnoj).

Pri koncu te još i na ovo opozorujem: da miešanac prije ne izvažaš na svoje oranice, dok se nisi uvjerio, da je u njem nalazeće se sjemenje od raznog korova (drača) uništeno il sagnjilo; jer bi — kako gori rekoh — više štetovao nego li koristio t. j. pošto bi ti mjesto posijana žita uzbujao korov — zator svakog gospodara.

Pri zaključku ovog člančića velim: da će svaki *marljiv gospodar (poljodjelac) sakupljati razne stvari i upotrebiti za miešanac-gnoj* bez kojeg gospodar u gospodarstvu nemože napried.

Opet velim: da kuće medj nama gospodari neima, koja nebi mogla miešanac-gnoj pravit; *samo treba ozbiljne volje.* Jer zapamti, mili moj, onu zlatnu rieč, koja kaže: *Tko sam sebi pomaže tome zaisto i gospod Bog pomaže!* Zdravstuj!

Tvoj iskreni prijatelj

N. Vežić,
upravitelj vlastelinstva Vukšin-Šipak.

Vinski kom (trop) konjska hrana.

Ne može se reći, da je u nas trop skroz bez koristi, jer neki pale od njega rakiju komovicu, drugi njim začinjaju svinjsku hranu ili ako jim ne rabi ničemu drugomu, tada ga miešaju u miešanac gnoj za gnojenje vinograda. U Njemačkoj i Franceskoj pale od njega u velike spirit, a u Austriji u Brunu ima tvornica Köhlerova, koja pravi od njega razne kvasine i žeste, što različito rabe u vinskoj tehnici itd. Po najnovijem izkustvu vriedi kom jošte više kao konjska hrana mjesto zobi.

On je pače hraniviji od sáme zobi, što dovoljno dokazuje kemička analyza. Spaliv 1 centu zobi (zrna) dobivamo od nje 30 funti pepela, u kojem će naći kemik $5^{42}/_{100}$ fnt. drasla. $1^{12}/_{100}$ fnt. vapna a $6^{15}/_{100}$ fnt. praničnine, koje treba za rast svakoj životinji navlaš za tvorbu kosti. U 100 funti vinskoga koma ili tropa ima tih istih česti i to od svake nešto više, a navlaš više vapna ako se grozdje nije ruljilo već gnječilo s petljami. Nu trošeć ovako kom, nesmijemo ga konju nikada podavati čista već smiešana sa sječkom i to *jednom petinom.* Iz ne ruljena koma, (s petljami) valja petlje izabrati te je zasjeći a onda u sječku primiešati pa će tu hranu konji, ma i jeste nešto kisela, radi žderati. Jedino ako je kom spliesnio, ne valja za hranu, već je bolje spaliti ga i raztrusiti po trsju za gnojivo.

Mi mislimo, da će se kom i onako dobro izplatiti kako njim rade naši Zagorci. Oni sjeku izgnječeni trop, sieku ga u tanke ploče, suše i mliju. Njegova múka rabi poput posijah, a u nuždi primiešava se bome i u ljudski kruh. Kako se vidi iz pomenute analyze, nije ni ta primjesa bez ikakove hranivosti.

(Gosp. List.)

Neukû Nauka.

Krompir i čistoća.

Učeni se ljudi pregu mnogo medju sobom o tom, koji je najizobraženiji narod na svietu. Jedni hoće, da je onaj, koji potroši najviše gvoždja iliti željeza, jer potrošak željeza jest znamenje velike obrtnosti i prometa. Drugi vele, da je onaj, koji trati najviše hartije iliti papira, jer na hartiji se piše i tiskaju knjige, pa da takav narod najviše čita i uči. Opet treći tvrde, da je onaj koji razpjeni najviše mila iliti sapuna, jer da ljubi snagu i čistoću, a gdje je čistoća da je i blagostanje i napredak. Ako u potrošku sapuna stoji izobraženost, onda lahko za naš narod, jer gdje ima krompira (koruna), bit će u izobilju i izobraženosti. Obnašlo se naime, da kod bieljenja rubenine mjesto sapuna služi veoma dobro i olupljeni krompir. Dapače da neizjeda toli robe, a i nestalne boje (koluri) da nesmagnu tako rado od krompira, kao smagnu od mila iliti sapuna. Kad se hoće rabiti, da ga treba okuhati, ali tako na lahko, da se nemrvi, kad se rabi. U ostalom da se rabi kao svaki drugi komad sapuna. Ako je to istina, kao što se ozbiljno čita po novinah da jest, onda naši seljaci i naše seljakinje neće se više moći izgovarati, da nose crne i zamazene košulje i ostalu odjeću, jer da neimaju novčića za komadić sapuna, tko ima bo u kući krompira, ima i sapuna, da mu netreba nego nešto skrbi, pa da se bieli i lasne kao bieli prepadani snieg u blagdan i djelavnik. Gospodarice, skusite i krompirom držati čistu svoju družinu, jer ako je čistoća dio izobraženosti, to je najbrže zato, što je temelj tjelesnomu zdravlju i duševnoj okretnosti.

***

Liek za rane.

Tko se posječe ili se drugačije kako rani, neka uzme kokošje jaje, pa ga neka na tvrdo skuha. Zatim neka bielanjak jajeta odlupi, tako da mu samo žutanjak ostane. Onda neka uzme kakove stare vilice ili drugoga što od željeza, neka zapali svieću ili trsku, pak neka taj žutanjak tako dugo na plamenu peče, dok pričme curiti iz žutanjka neko ulje. Dakako, da se mora podstaviti kakav tanjur ili crep, kamo će ovo ulje curiti. S ovim onda uljem neka si s gusjim ili kokošjim perom namaže ranu, tko ju ima, pak za tri četiri dana posve će rana izliečiti. — Ja vam to iz izkustva govorim. Probajte, pak ćete viditi, da je istina.

Nikola Jambrović.

Književne viesti.

Molitvenikah Otče budi volja tvoja se toliko već rasprodalo u tršćanskoj biskupskoj kancelariji, da smo ovlašćeni javiti, da ne šalju za nje novacah oni, koji ne spadaju tršćanskoj biskupiji. Ono malo iztisakah, što još ostaje, hranit će se samo za one koji pripadaju ovoj biskupiji. Ciena za ove ostaje ista koja je označena u 3. broju „Naše Sloge".

***

Jugoslavenski stenograf. Ima pismo, kojim se može onako brzo pisati, kako tko brzo govori. Takovo se pismo zove brzopis ili „stenografija", a rabi se u velikih skupščinah i saborih, gdje se važni govori govore, koje treba da ljudi rieč po rieč čitaju. Nauku u tom vrlo koristnom pisanju podaje nam list „Jugoslavenski stenograf", što ga izdaje i uredjuje saborski brzopisac g. Antun Bezenšek u Zagrebu. Mladi naš sviet, kojemu se otvaraju vrata u nepoznatu budućnost, ne bi smio prepustiti liepe prilike, da se nauči brzopis. List ovaj ugodnim načinom tumači stenografiju tako, da ju može svatko i bez posebna učitelja naučiti. Ciena je listu, koji svaki drugi mjesec izlazi, 1 for. 40 nvč. za čitavu godinu. Novci se šalju gori označenu uredniku u petrinjskoj ulici br. 365.

***

Treće izdanje **Latinske slovnice** za male Gimnazije od Adolfa Vebera, izašlo je u Zagrebu, te se može nabaviti u Fiedlerovoj knjižarnici.

***

Šumarski list hrvatskim i njemačkim jezikom izhadja u Zagrebu pod uredbom upravljajućeg odbora hrv. slav. šumarskog družtva. Ovaj list toli važan za šumare, stoji na godinu 5 for., za prave članove 4 for., za lugarsko pomoćno osoblje, koji su članovi 2 for., a za nečlanove 3 for.

Različite viesti.

Pomrčina mjeseca Ono crveno svjetlo, što se je kad više kad manje vidjelo na mjesecu prigodom prekjučeranje pomrčine dne 27., po sudu učenjakah nije drugo nego prelamanje sunčanih zrakah na zemaljskom zraku te njih padanje u onu tminu, u kojoj se nalazio mjesec kad mu se sunce sakrilo za našu zemlju, to jest, kad mu je pomrknulo. A može da je to i odsjev ono nešto malo svjetla, što pada na mjesec sa drugih nebeskih tjelesah iliti zviezdah, koje zajedno s njim po nebu putuju. Ovdje u Trstu nismo mogli željeti ljepše i vedrije noći, da se naužimo toga prekrasnoga nebeskoga pojava.

Ovdje u Trstu obstoji dobra zaklada (fondacija) pod imenom „L' unione patriottica triestina di soccorso", kojoj je svrha podpomagati vojnike iz Trsta, Istrije i Dalmacije, ranjene u bojevih bilo na moru, bilo na kopnu. I stariji u boju poginuvših vojnikah dobrom se nadom ovoj zakladi uteći mogu. Prošlih danah bje odprt natječaj za tekuću godinu, pak tko ima pravo, neka nekasni prositi.

Nepoznatu čovjeku nepovjeruj! Ima, žalibože, ljudi, a osobito u gradih tako zlih i opakih, koji bi prevarili i ukrali, samo da bi što komu mogli. Tako se više puti čuje, da je kakov gradski delija prevario n. p. ovog seljanina, što mu je divlje na mjesto dobro zlato, prodao, onog, što mu je zatukao pozlaćene igraće biljege na mjesto cekinah, a opet onog, što mu je pojeo muogo forintah, krivim obećivanjem, da će pak s njim tobože poć iskopati sakriveno blago. Isto tako prošlih danah ovdje u Trstu neki kmet pošto je voz liesa prodao, izručio je nekom mladiću, što se je dalje vremena liepo s njim razgovarao, banknotu od 10 for., da mu ju ide promjeniti u bližnji stačun. Al čekaj ga i čekaj, sve zaostunj, nebilo već ni njega ni desetače. Opet drugi kmet predao je istovrstna kalupa

Digitized by Google

čovjeku novacah, da mu ide kupiti nekoliko centah soli, pak se i ovaj siromak ludo prevario, nevidiv već ni novacah ni soli!

Radi toga treba, da se svaki čovjek uvjek pošteno i oprezno s drugimi vlada, jer kao što nigdje nitko neće dati ništa za ništa, isto tako treba znati, da ima u svietu i takovih ljudi, koji svakim danom išću prigodu, samo da što komu otmu i ukradu.

Novo narodno kazalište graditi se misli do nekoliko godinah u Zagrebu. U tu svrhu ustanovilo se družtvo, koje će po cieloj Kraljevini sakupljati darove.

U grobničkoj občini, gdje radi lanjske slabe ljetine i radi nikakva zaslužka zavlada med pučanstvom velik glad, bje ustanovljeno više odborah nalogom, da sabiraju dobrovoljne prinoske za nevoljne stradajuće. Tko dakle može, nek pomogne!

Južna ruska vojska pod zapovjedničtvom velikoga vojvode Nikole, brata cara ruskoga, jurve od novembra mjeseca nahodi se sakupljena na medjah turskoga Carstva u Besarabiji i u Krimu. U tih pokrajinah, kako se piše, sabrano stoji 6 odielah vojske, nebrojeć kaukazku koja će imati do 100,000 momakah. Dva odiela rečene vojske nastanjena su u Odesi i Sebastopolju, a ostala 4 u Besarabiji, i broje ukupnu silu od 275,000 pješakah, 20,000 konjanikah, 150 baterijah sa 800 topovah. Kaukazka vojska, vele, da će u slučaju rata, vojevati proti Turkom u Aziji. Vrhovni stan južne ruske vojske nahodi se u velikom besarabskom gradu Kišenevu, koji broji do 100,000 dušah. Južna ruska vojska, vele, da se nahodi u dobrom stanju, te da je kadra svaki čas preći na tursku zemlju. Konji za vožnju, silni most, na kojem, bi u jedan sam dan mogla preći Dunaj sva vojska, mnogovrstni brodići i ladje, svakovrstno streljivo, sve da već odavna stoji pripravno. Oboružanje vojske sliedilo je dosti hitro, nakon 20 danah bilo je sve u redu. Vojnici primili su poziv u vojsku najvećim oduševljenjem i pripravnošću; množina njih poslje 6 urah nahodila se je jurve na odredjenom mjestu, svi pako, a i oni koji su najdalje stanovali, u 24 urah. Tamošnji stanovnici iskazali su se veoma pripravni da posluže vojsku u svemu, što joj je trebovalo. Ruska svaki dan sve to više pomnožuje svoju vojsku, i vele, da već sad ima do 600,000 mom. na nogah. Radi česa, skoro bez dvojbe može se reći, da će naskoro buknuti rat iliti vojska med njom i Turskom, a dao Bog, da bi pak dovrsio kao što se je nadati porazom i protjeranjem Turčina, koji je najljući i najokrutniji neprijatelj Kršćanstva i svakoga ljudskoga napredka!

Turska zločinstva. Po izvješćih, koje je sabrao ruski Poklisar u Carigradu General Ignjatiev, krvoloci Turci, od početka hercegovačkog Ustanka pak do danas, spalili su 2,600 kršćanskih selah, 96 pravoslavnih i 7 katoličkih crkvah i samostanah i 11 školah; posjekli su ženah, djece i staracah, koji nisu mogli pobjeći, 6,000; ugrabili Kršćanom do dva milijuna i pol forinti. U Dalmaciju, Hrvatsku i Srbiju pobjeglo je svega ukupno preko 185,000 ljudi. Ustašah na oružju ima jošte 4,000, poginulo jih u vrieme boja do 2,000, a jošte sad nahodi se jih u bolnicah 100.

U sreći nesreća. Čita se u novinah, da je neka kmetska djevojka iz mjesta Parupke kod Barana u Ugarskoj dobila na Lot 960 for. Pošto je novce primila na dotičnom mjestu, zaprosi kotarskog sudca, da joj odredi jednog čovjeka, koji bi ju za bolju sjegurnost do domi pratio. Sudac pristane na njezinu prošnju i odredi joj za druga jednoga pandura. Kad pak nakon dugog putovanja bjahu jurve blizu mjesta Parupke, djevojka reče panduru, da se on sad slobodno može vratiti natrag, jer da se joj već nije bojati nikakve pogibelji. Pandur na to pusti djevojku i udari putem natrag. Al malo zatim, što je djevojka sama ostala te prispjela na neko razkrižje, udari na nju iz potaje parupkavski glavar, umori ju i otme joj novce! Med tim pako pandur poče promišljati i koriti sam sebe, kao da nije pravo učinio, što je pustio djevojku samu otići i nije ju, kao što mu je sudac naložio, dopratio sve do kuće. Radi česa, a i jošte nadom, da će morda od djevojke dobru ruku dobiti, hitro se vrati za djevojkom. Nakon pol ure hoda, opazi u jednoj jami kraj puta tielo umorene djevojke. Vas žalostan, što hitrije teče u selo, da dojavi selskomu glavaru žalostni dogadjaj. Al kad tamo, eno selskoga glavara još krvavih rukuh gdje broji otete djevojci novce. Nakon kratka medjusobnog prepira, glavar spoznavši se kriva, poče moliti pandura, da neka muči; nu pandur nehtjede ništa slišati, nego silom povuče glavara u Baran pred sud, gdje izpovjede svoj zločin i dobi plaću otimačem i razbojnikom namienjenu. I ovdje valja ona naša narodna: „Prisegla je zemlja raju, da se sva otajna znaju!

LISTARNICA.

P. n. gg. Lokas N., Šibenik: Ovoljetnog koledara neima. — Damijanić F., Pula: Plaćeno do konca prošle godine 1876. — Škerlj J. duh pom., Jelšane: Zadnjim poslatim forintom naplaćena lanjska godina. — Kalac J., Pazin: Ništa se neskrbite, šaljemo Vam hotimice. — Nežić Anton, plovan, Keršan: Namjereno do konca tek. god. — Ritoša Anton, Novavas: Dobro, dobro!

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 1. Marča 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Pšenica ruska	za 100 Kilogramah	12	50	13	50
ugarska	„	13	50	14	50
galačka	„	11	50	13	—
Raž	„	9	25	9	75
Ječam	„	7	75	8	—
Zob ugarska	„	8	75	9	25
arbanaska	„	7	70	8	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	75	7	75
ugarski	„	7	60	8	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	12	—	12	50
Smokve Kalamata	„	13	—	14	—
puljezke	„	11	50	12	—
Karube puljezke	„	9	—	9	50
levantinske	„	—	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Bademki iliti mendule puljezke	„	86	—	90	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Šljive	„	18	—	25	—
Oriž talijanski	„	19	—	25	50
inglezki (kitajski)	„	16	50	18	—
Liešnjaci	„	28	—	29	—
Leća	„	12	—	14	—
Bob	„	—	—	—	—
Lišće od javorike	„	11	50	—	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	—	16	—
Maslo	„	84	—	90	—
Loj dalmatinski i naški	„	48	—	50	—
Salo	„	66	—	70	—
Mast (salo raztopljeno)	„	68	—	70	—
Slanina	„	62	—	64	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	107	—	112	—
Rio polag vrsti	„	95	—	112	—
Cukar austrijski	„	46	25	48	—
tučeni	„	46	25	48	—
Vuna bosanska	„	118	—	125	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	130	—	125	—
istarska	„	51	—	—	—
Bakalar	„	36	—	43	—
Galvići istarski	„	33	—	34	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	—	—	—	—
Ruj naški	„	8	20	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Cunje (štrace)	„	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	14	—	16	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Vosak primorski i ugarski	„	—	—	—	—
Med	„	32	—	38	—
Vitriol modri	„	35	—	36	—
zeleni	„	5	80	6	—
Ulje istarsko	„	47	—	—	—
dalmatinsko	„	47	—	—	—
italij. najbolje	„	65	—	68	—
„ srednje vrsti	„	63	—	64	—
„ nižje vrsti	„	60	—	62	—
Kameno ulje u barilah	„	21	50	22	—
u kasetah	„	27	—	28	—
Kože suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
strojene naške	„	178	—	200	—
janjeće naške	za 100 komadah	90	—	95	—
dalmatinske	„	65	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	90
vunene suhe	„	—	49	—	59
slane	„	—	46	—	66
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Limuni skrinjica		—	—	—	—
Naranče „		2	—	5	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Pakal baril od 100 Kilg.		—	—	—	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske „		44	—	74	—
Grede „		12	—	14	60
bukovice		8	—	14	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 27. februara 1877.

Carski dukati (cekini) 5.88 — Napoleoni 9.96. — Lire Ingleske —.—. — Srebro prid (aggio) 113. .

Ljubiteljem drvetja.

Podpisani daje na znanje, da ima na prodaju priličan odgojak

MLADIH CIPRESAH
(čemprizah)

trećega srasta, visokih 70 do 90 centimetrah, i to na *razsadišću* po 1 f. svaki struk, a *franko* s poštom po 1 f. 30 nvč. Tko naruči deset strukah, dobit će jih po 1 f. 15 nvč. Naručbe se uvažuju samo uz gotove novce. Tko se prijavi, neka izvoli točno naznačiti ime, prezime i zadnju Poštu.

A. Bastian, posjednik
Pošta: **Kastav (Castua) Sv. Matej.**

VELEČASTNOMU SVEĆENSTVU!

Kod doli podpisane nahodi se spravišće

svake vrsti crkvenih stvari

kanoti: **Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstorah, Košuljah** itd. itd.

Prima takodjer

svakovrstne naručbe

toli crkovnih koli svjetovnih stvarih i najpomnjivije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovara se odmah.

Katarina udovica Garusa
u Trstu Via Nuova.

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.
Nikola I. Petrović-Nieguš.

Generali: M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S. Protić. — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojko Lešjanin.** — Oberslajtnanti (podpukovnici): **Sava Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković.** Major **Paja Putnik** i arhimandrit **N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centim. široka.

Ciena je slici f. 1 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković,
Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; kome je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Preprodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna obitelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne Gore sa turskom carevinom.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 6. U Trstu 16. Marča 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Opomena.

Uljudno molimo sve one naše predbrojnike, koji nam još što duguju za lanjsku godinu, da ta svoj dug, sto prije podmire, drugčije jim bo lista nećemo više slati.

Uredničtvo.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. ožujka 1877.

Kako smo zadnji put javili, naši i ugarski ministri su se ono nekako sporazumili glede Banke, ali ni kod nas ni u Ugarskoj nije toga sviet najzadovoljniji. Dapače bi reći, kad bude ta stvar jednom došla pred parlamente, da će tu i tamo nabasati na žestoku protivšćinu, jer jedna i druga polovina carstva drži, da joj je krivo učinjeno. I tako eto država nemože nikako iz gliba, u koji ju je zaniela razdvojba od 1867. godine. Tomu neka se još doda, da ima ljudi i kod nas i u Ugarskoj, koji su počeli razklimavati i sustav Delegacijah, pa je slika gotova.

Vele, da će se negdje u travnju sastati za kratko vrieme zemaljski sabori, da obave najpotrebitije domaće poslove. Kako su onomadne bili u Českoj popuniteljni izbori za carevinsko vieće, tako će biti doskora i za onaj kraljevinski sabor. Ovih danah imaju biti izbori i u Tirolskoj, gdje je bio razpušćen zemaljski sabor.

Srbija se dakle s Turskom pomirila. I narodna skupština, koja se bila baš u tu svrhu sastala, pristade na mir. Knez izdade proglas, u kojem javljajuć to narodu veli, da je oslobodjenje iztočnih Kršćanah došlo u jače i krepče ruke od njegovih, zato da se srbski narod može mirne duše povući natrag u osvjedočenju, da je učinio svoju dužnost prama stradajućoj braći. A to će Srbiji svako pošten rado priznati, pa će i lanjski srbski rat, ako i nije uspeo, ipak ostati zapisan zlatnimi slovi u srbskoj i u obće slavenskoj povjestnici, jer baš Srbiju ide zasluga, što se sa temelja uzljuljalo tursko carstvo, te što mu se sad od dana do dne čeka konačni razpad. I Crna Gora se miri, ali na takav način, kao da i nemisli na mir. Njezini poslanici su u Carigradu, ali onako tvrdi i nepomični u svojih zahtjevih, kao žive stieni njihove junačke domovine. Vele, ako do 21. tekućega Turci nepopuste te pristanu na sve njihove zahtjeve, da će opet na nje udariti. U Bosni biva svaki dan življe. Ustanak se širi, a ustaši pripravljaju, da prvom zgodnom prigodom nastave svoje osloboditeljno vojevanje. A što Rusija?

Ona još i danas čeka odgovor na Gorčakovljevu okružnicu, jer zapadne vlasti nemogu nikako da se slože, što će i kako će joj odgovoriti. Jedina Engleska zna što hoće, naime obstanak Turske, ali se sama nemože Ruskoj oprieti, pak zateže drugač dosta jasnim odgovorom. A Ruska, da nekako izpuni ovo zimsko vrieme pred svojim ratom s Turskom, poslala je Ignjatieva od dvora do dvora, kako onomadne Engleska svojega Salisburya, da nasliša, što se gdje misli i govori. Sad se nalazi u Parizu, odtud da će u London i Rim, pa na povratku u Beč. Na koncu toga putovanja hoće se najbrže znati na čem smo.

Odgovor ministra Stremayera.

(Konac.)

U Istri nit na kvarnerskih otocih veli nadalje g. ministar, nemože se ustrojiti hrvatska gimnazija, jer bi gimnaziju imajuću se ustrojiti u *Krku* malo djakah polazilo, jer bi troškovi bili preveliki prama malenoj koristi iz toga, jer *Krk* neima pučke hrvatske škole. — Pita se gimnazija ne izključivo u gradu Krku, ne izključivo na otoku Krku nego na kvarnerskih otocih ili u Istri. Pa kad bi se baš i u gradu Krku ustrojila, zar valja u obzir uzimati gradić brojeći kakovih tisuće stanovnikah ne čistih Talijanah, a posve s vida pušćati sve gradiće i sela, koli na Krku toli na Cresu i Lošinju, koji imaju ili koji bi morali imati hrvatske pučke škole? Neimaju li ove upravo odlučivati?! — A molim g. ministra nastave, gdje je u Istri ili na kvarnerskih otocih ma samo jedna *njemačka* pučka škola?! Ipak je on ustrojio gimnaziju sa *njemačkim* učevnim jezikom u Pazinu. A i znao je, da neima nijedne njemačke škole, jer je ustrojio pripravni tječaj, u kojem imaju se dječaci bar toliko usposobiti u njemačkom jeziku, da mogu slušati njemačka predavanja. Tako se dogadja, da nije našim dječakom dovoljno svršiti pučku školu, kaošto po cieloj državi, pak uliezti u gimnaziju nego da moraju jednu godinu veće gubiti. Kad bi išlo o pravu naobrazbu nebi li g. ministar i u Krku takav pripravni tječaj, u kojem bi se imalo usposobiti u hrvatskom jeziku, ustrojiti morao. Nu toga nebi potrieba. Netreba nego ustrojiti pučke škole sa hrvatskim jezikom, na koje ima hrvatski narod u Istri pravo, pak će dječaci iz njh ravno u gimnazij moći. — Kad bi se u nas uredile pučke škole, kako valja, i kad bi se u obće s nami drugače postupalo, onda bi se stoprv vidjeti moglo, da li bi jedna srednja škola sa hrvatskim učevnim jezikom, imala dosta djakah ili ne. Vidilo bi se, da li bi troškovi odgovarali uspjehu ili ne. Svakako bi troškovi manji bili nego li sada, jer nebi trieba uzdržavati pripravnoga tječaja, kaošto se sada rad pazinske gimnazije uzdržuje.

U Gorici obstoji žensko učiteljišće. U koju svrhu? Za odgojenje hrvatskih učiteljicah? Nipošto! U tom učiteljišću odgajaju se same slovenske učiteljice. Kad ga je g. ministar ustrojio, rekao je, da si pridržaje za se način kako će se pobrinuti za hrvatske učiteljice. Valjda si taj način još i sad za se drži, občinstvu je to dosada tajna. Naše smierno mnienje jest, da bi se u tu svrhu za sada najbolje pobrinulo, kad bi se nekoliko štipendijah ustrojilo, te s njimi poslalo nekoliko istarskih djevojčicah na žensko učiteljišće u Zagreb. Ujedno bi se bez svake odvlake imale pripoznati valjanimi svjedočbe stečene na školah u Zagrebu i za istarske škole, čim bi se možda jur sada koja učiteljica iz Hrvatske dobila, te tako malo po malo otvarao put k naobraženju ženskoga spola u Istri. — Mužko učiteljišće obstoji u Kopru i to s trimi odieli: hrvatskim, slovenskim i talijanskim. Ti su posve jednakopravni. Al prosimo g. ministra: k čemu onoliko njemačkoga jezika? K čemu postupično njemčarenje? Zašto se moraju Hrvati, Slovenci i Talijani učiti jur u drugom razredu njeke predmete u njemačkom jeziku, u trećem još veće, u četvrtom sve? Zar za to, da mogu pak dobro predavati hrvatski, slovenski ili talijanski?.. Poštedite nas, molimo Vas najuljudnije, sa blagodati njemačkoga jezika! Mi ćemo biti mnogo zadovoljniji bez nje, a budite osvjedočeni, da ćemo bez nje i bolje napriedovati! — Jeli se gosp. ministar popitao za uzroke, zašto je tako malo Hrvatah u tom koparskom učiteljišću? Zašto jih je školske god. 1875-76. samo pet bilo? Odkuda imaju doći ti Hrvati, kad nejmaju nego jednu četverorazrednu školu? Kod te, naime u Kastvu, obstoji i jedini pripravni tječaj. I taj jedini slabo se pohadja s toga, što se od strane vlade neizpunjuje ono, što se je obećalo onim, koji unj stupe. Početkom obećalo se pomoći svakoga polazećega ga sa 100 for. pak sa 50, a napokon nisu dobili nego po 25 for. i to ne svi. Kad se obećanje jur prama prvim izpunilo nije, izgubilo se sve

Digitized by Google

povjerenje u obećanja, tako da, kolikom se je željom od početka dječake u tu školu pošiljalo, toliko se to sada malo dobrom voljom čini. Netreba nego ići u Kastav pak se o tom osvjedočiti, ne treba nego pitati koliko je dječakah prve godine tu školu polazilo, koliko jih polazi ljetos. Dapače možemo dodati i to, da su roditelji jednoga pitomca, koji je veoma dobrim uspjehom svršio tu školu i imao zakonom ustanovljenu dobu, kod kuće samo s toga zadržali, jer njim se nije izpunilo ono što jim se je u Kastvu obećalo, pak su se bojali da neće jim se nit ono izpuniti što jim se je za Kopar obećivalo. — Valja si uzpostaviti povjerenje. Dječakom polazećim pripravni tječaj u Kastvu, *valja ne samo polovicu ili skoro polovicu manje podpore davati, nego li se daje dječakom u sličnih slovenskih i talijanskih tječajih*, kaošto se je to lani učinilo, nego jih valja i bolje pomoći. — K tomu moralo bi se, a jur sada i moglo bi se, bolje urediti pučke škole, pak onda ustrojiti bar jedan pripravni tječaj sa hrvatskim učevnim jezikom u zapadnom dielu Istre, a jedan i na Otocih. To bi bilo možda raznjerno veće nego za Talijane učinjeno. Al valja pomisliti, da imaju Talijani sriednjih školah, pak da mnogi dječaci iz njih s kojekakvih uzrokah u učiteljišće prestupe, a da to kod Hrvatah moguće nije, jer neimaju nijedne sriednje škole.

Dopisi.

Iz Tinjanšćine mjeseca Ožujka.

Vaš dopisnik iz Tinjanšćine, u zadnjemu broju „Naše Sloge“, liepo je opisao potrebоću narodne škole, bez koje narod nemože postići izobraženosti i prosvjete. Ali ota škola mora biti narodna, to jest, mora se u njoj učiti onim jezikom, koji rabi narod medjusobom. Nu u našoj se školi to čini, kao i prvi dopisnik kazaše, protivno. I kako protivno! Evo:

U prvomu ljetu se djeca niti slovca nepodučava u svomu hrvatskomu jeziku, nego samo u talijanskom, i to valjda zato, što ima u prvomu razredu preko 16 Hrvatah, a dva (ako su i oni pravi) Talijana. U drugomu i trećemu ljetu, to jest razredu, samo se malo čita druga hrvatska čitanka. Djeci se više stvari tumači u školi, ali sve se to čini u talijanskom jeziku, te takovim načinom naša djeca, što bi imala postajati bistrija i učenija, postaja tuplja i mukija. Što više? U ovoj učioni ima djece, koja ni bila tri mjeseca nit podučavana nit pitana. Siromašni roditelji šalju djecu u školu, da bi se izobrazila, te da bi im bilo jednom polazivanje škole od koristi, ali tu svrhu mi u tinjanskoj školi nemožemo postignuti. Tinjanci su jednom svojom molbenicom sklonuli namjestničtvo, da pošalje amo svojeg školskog nadzornika. Ovaj, akoprem nije odredio, što bi bio morao po duši, da se podučava posvema hrvatski, ipak je odredio, da se ima podučavati i hrvatski. Dakako sva djeca mala i velika, i to je valjalo nesamo za vrieme, dok bijaše ovdje učiteljem g. Tonza, nego valja i sada. Zato pitam ja prvo sadašnjega g. učitelja u Tinjanu: Zašto on nepodučava u prvomu razredu nit slovca hrvatski? Zašto se nebrine bolje podučavati u hrvatskomu jeziku djecu drugog i trećeg razreda? Zašto on nepodučava i nepita nikada nekoju kmetsku djecu? Kojom vlastju on to čini? Zašto nije on dopustio uljezti manjoj djeci školu ono jutro, kad bijaše ovdje školski nadziratelj iz Pazina, buduć druga jutra im otvori vrata školska zadovoljno? A drugo pitam mjestno školsko vieće:

Zašto je postavljeno mjestno školsko vieće? Koje su dužnosti mjestnoga školskoga vieća? Gospoda zašto nosite otu čast? Odgovorite činom i ćemo vam se pokloniti.

Tinjanci, braćo! otvorimo oči naše i pogledajmo dobro, jer drugčije ćemo propasti. Izbori su nam ovdje, te do malo vremena ćemo opet birati občinske zastupnike. Dà, mi ćemo birati ljude, kojim ćemo izručiti okolo četrdeset i osam hiljadah forintah. Koliko i koliko puta nismo si mi obrisali čelo, dok smo lani i ljetos skupili svotu, da platimo one hiljade u kasa cesarsku za porez, da tako nepojdu u tudje ruke naše sjenokoše!

Mi smo s velikim trudom i mukom naše sjenokoše i druga občinska dobra oslobodili, ali nismo još onih 48 hiljadah for. osjegurali. Osjegurajmo jih dakle, jer novac se težko nakupi a lahko razprčka. Čujte, Tinjanci, mi neimamo kuće za ured občinski ili podeštariju, nit za stanovanje školskog učitelja, a borme i drugih stvari nam manjka. Zato treba da budemo pozorni i pomnjivi. Porazgovorimo se na vrieme, koga ćemo izabrati. Negledajmo nit na duge nit na kratke bargeše, nego gledajmo na poštenje, razbornost i dobrotu, jer ovo troje biva takodjer u kratkih bargešah i u benevrekah. Na dan izbora dojdimo svi, kojim pripada pravo za glasovati, pa neslušajmo k..e nego naše ljude, a osobito naše svećenike, koji nas uvjek na dobro vode i upućuju.

Križanci i Supetarci, i vam će moja draga braćo, biti dobro, ako budemo imali dobre zastupnike občinske. I vi ćete občinskomu zastupstvu izručiti kasu i druge stvari. Budite dakle složni s nami, jer *slogom rastu male stvari a nesloga sve pokvari*. Nepustimo se prevariti od nikoga. Čuvajmo se pridošlog tudjinca, kojemu je želja nam nesamo zapovjedati. ma i našom mukom si trbušinu i džep napunjivati. Nepustimo se tlačiti i guliti.

Tinjanci, Križanci i Supetarci, dojdite svi na izbore, pa pokažite, da ste razborni i pametni ljudi, što ako neučinite će vas vaša djeca kad budete u hladnomu grobu počivali, kleti.

Složno dakle!

Kirin.

Iz občine pazinske.

Ako se primjeri stanje današnjega poljodjelstva ovuda s onim nazad deset godinah, mora se pripoznati, da se i ovdje, ako i pomalo, ipak napred ide. Gdje si vidio nekad samo šikaru, robidu, smreku, krasu itd. vidiš danas vinograda, njive, sjenokoše, pašnjake itd. A to se počelo osobito od onda tako marljivije obradjivati (obdelavati) odkad se je porazdielilo i razprodalo občinsko dobro, koje je ležalo do sad bez pravog gospodara — zapušćeno — svačije i ničije.

A nije drugače ni moguće. Zemlja sama po sebi, ako nije valjano obradjena, ne daje nista; ljetine su slabe, plaćila — porezi, prirezi, nametki — rastu svake godine, a i druge potrebe rastu, pak odkud to namiriti, ako ne u potu svojega čela? To su mnogi uvidili i stali marljivije raditi, a tako će sbacit sa sebe onu ljagu lienosti, koja da im je, kako kaže neka knjiga govoreć o Istranih, prirodjena.

Ako se je počelo malo bolje paziti na poljedjelstvo u obće to treba napose još misliti na voćarstvo, a da se čim lasnije podmire potrebe. U koliko se vidi, naša je zemlja prikladna za raznovrstno voće, dakle nesmije se prepustiti prilike, a da se neposade voćke, koliko više moguće. U zimi osobito ima se dosti vremena, nesamo da se razdiela, ogradi i skrši zemlja, nego da se i sadi ili presadjiva voćke svakovrstno, kakono jabuke, hruške, šljive (kreke), trešnje, smokve, i gdje uspjevaju — ulike, ili da se presade divljake za oplemenjenje i da se ciepe, čim uhvate dobro žile i počmu rasti na novom zemljištu. To se i donekle čini, ali još premalo, mnogo više bi trebalo nasaditi voćakah. I doista kad bi primislio koji gospodar, da mu je voćka, koja ga sasvim malo truda stoji, kapital, koji ga nikad skoro ništa nepita, nego mu daje obilne interese, da mu je voće kad oplodi, nepričekani dar s neba, koji ga može iz Bog zna kakove neprilike izbaviti, nasititi već put njega i djecu mu: kad pomisli, da pade pri tom nešto i životinjam domaćim u diel, dakle da mu druge hrane prištede, da se dade voće prodati, osušiti, speći itd.

Kad bi to pomislio, nebi žalio uložiti malo više truda u njegovanje voćakah, nego bi nasadio i naciepio svake vrste voća i po šumah, i blizu vinogradah i sjenokošah, u koliko nebi više škodilo nego li koristilo. Napose pak ima se sad prigode saditi ih na bivših občinskih dobrih, jer kako sam prije kazao občinsko se je dobro skoro posvuda u ovoj občini porazdielilo izuzam nekojih podobćinah kako n. pr. Gračišće. Nu i tu bi se bilo već porazdielilo, da se nisu protivili Poljani, tvrdeć, da su šume i pašnjaki okol Sv. Križa, u Vetri itd. vlastitost samo onih žiteljah, koji onuda stanuju, a ne ciele občine Gračaške. Nego dotična oblast bi morala već jednom za uvjek odlučit, čije je to, a da se neponavljaju uvjek smutnje zaradi toga. Kako se je dosad činilo, nije bilo drugo nego huckanje Gradjanah na Poljane, a ovih na komisiju, koja je došla da dieli. Trebalo bi odlučiti, jer onakovi oglasi, kako prošle godine, da se neće sad dieliti, podpirivaju još više oganj, pak drugi put Bog zna, što bi se moglo dogoditi. Nu ako i ie šume i ti pašnjaki dopadu samo Poljanom, svejedno moralo bi se med njimi razdieliti, a da se po tom ustanove plaćila i da se zemlja bolje obradjuje. Na koga to spada, neka gleda.

O izgoju zobi (ovsa).

Kako se je zemlja ociedila i mrazovah nestalo, odmah se marljiv gospodar (poljodjelac) lati posla oko svog gospodarstva, to jest počimlje sijat svoje oranice raznim jarim žitkom.

Ponajprije od svih jarih usjevah počet će zob sijat, jer je kod iste (zobi) osobit značaj taj, ako se ranije posije, onda gospodaru velik iznos donese.

S toga se evo i laćam pera, da ti mileni moj seljače, preporučim, da čim više ove jare žitarice siješ, tim više, što se ona gospodaru u novije doba dobro izplaća. — Toliko imadoh reći — a sad me čuj dalje:

Suvrsti. Zobi imamo mnogo vrsti, koje se po raznih zemljistih sije. Od ovih ću navesti štovanim čitateljem „Naše Sloge“ evo ove, kanoti: ozimu i jaru (t. j. našu domaću), bielu i crnu, englezku i rusku itd. itd.

Zemljište za zob. Što se zemljišta tiče uspjeva skoro na svakoj zemlji, izuzam suhu pjeskulju. Ali zato možda nemisli, štovani čitatelju, da se za istu zemlja dobro obraditi (obdjelati) nesmije, dapače gledaj da ju čim bolje obradiš; jer ćeš onda stopram uvidjeti, da ćeš od zobi znatan prihod dobiti.

Zob valja dakle na onakovu zemlju posijat, koja je dovoljno vlažna i gnojna t. j. koja mnogo obiluje gnojnih sastojinah. —

Zob uspjeva skoro poslije svih usjevah kao i za samom sobom tako, da se može sijati više godinah na istoj oranici jedno za drugim s razloga, što ona toliko necrpi (t. j. neslabi) zemlju buduć je zadovoljna i sa malom hranom.

Takodjer uspjeva poslije pšenice, raži i ječma, najbolje pako rodi poslije krumpira, kukuruza, djeteline i na novoj zemlji.

Gnojitba. Je li zemlja na kojoj si željan sijat zob odveć slaba, tada ćeš dobro učiniti, ako ju pognojiš; jer zob podnosi svako gnojenje i to zato, što nije podvržena poleganju.

Sjetva. Pošto zob više vlage potrebuje od ječma, zato se mora rano sijati. Toga radi treba umah sa proljeća oranicu preorati i umah posijati. Je li pako gospodar (poljodjelac) svoju oranicu još u jeseni preorao (omekotio), onda će mu dostatno biti, ako samo sa branom predje t. j. pobrana pa odmah i posije.

Tako rade onakovi poljodjelci, koji ne mogu na sve dospjeti i takovi, koji svoga blaga (marve) neimaju.

Ali je svakako bolje i u proljeću preorat oranicu za zob, jer će na ovakov način ista bolje rodit i tako gospodaru veći prihod donjeti.

Za sjetvu zobi najbolje je vrieme — kako rekoh — rano proljeće t. j. mjesec veljača (dakako ako vrieme dopusti), zatim ožujak i tija mjesec travanj. Na pjeskovitoj zemlji valja zob posijat rano, dočim na ilovači malo kasnije, jer zob mnogo više vlage zahtieva za klijanje, nego ječam.

Zato velim opet: da bi za svakog naprednog poljodjelca dobro bilo, da zemljište za zob opredjeleno još u jeseni preore i to s toga, što će zima zemlju sasvim pripraviti; pa zato je onda mnogo izdašnija t. j. više gospodaru prihoda podaje.

Na jedno jutro (ral) zemljišta ide zobi $2^1/_2$—3—$3^1/_2$ vag. sjemena. Zob dozrieva mjeseca kolovoza i rujna.

Žeti se mora onda stopram, kad se počme žutiti i to zato, što joj je onda zrno nejtežje. —

Ovo sve što govorim, govorimiz izkustva; pa zato te, *mili brate, upozorujem, pače i svesrdno molim, da sa žetvom neokljevaš; jer će prezrieti i tako ćeš mnogo sjemena izgubit.*

Nemaran poljodjelac će mi možda reći: da zob u ne vrieme dozrieva; ali ako on pričeka dok se sva zob izjednači i požuti, svršio je dielo t. j. izgubio mnogo prihoda.

S toga čim opaziš, da je veći dio požutio, a ti umah daj požeti i u snope spraviti (metnuti) i ostaviti tako dugo, dokle dobro nedozrije.

Digitized by Google

Na jednom jutru zemlje može zobi prirasti poprečno 10—20—32 vag. i 18—20 ct. slame.

Zobljeno brašno (mûka) je crno, suho i grko, pa zato i nije dobro za kruh. Sa zrnom pako hranimo marvu, osobito konje; jer u 50 ℔ zobi ima toliko hrane koliko je 100 ℔ dobra siena.

Što se same slame tiče ista je vele hranivna; pa zato ju i rado marva jede, tim većma, kad se u obliku sječke istoj podaje.

Iz sveg ovog što rekoh, možeš se, štovani moj brate i prijatelju, osvjedočiti, da je vele koristno zob sijati, pa zato ti, evo ovaj sastavak odpošiljam preko vriedne „Naše Sloge“ nebi li ovo mojih nekoliko iskrenih rieči uzsvojio onako isto, kako sam ih za dobrobit tvoju napisao. Daj Bože!

N. Vežić,
upravitelj vlastelinstva Vukšin-Šipak.

Na djelo voćari.

(Po „Soči“.)

Nije bolje dobe u godini, da se skrbi za voćna stabla, od proljetja, koje nam se već približuje. U proljetju ima poljodjelac najljepšu priliku, da si novih voćnih stabalah nasadi, da slaba stabla okriepi, da pridjela takovo voće, koje će lahko drago prodati. Nije dosta da stablo raste kako samo hoće, nego poljodjelac mora zanj skrbiti isto onako, kako onaj koj goji živinčad, pak liepo i umno oko nje skrbi da mu čim ljepše i plemenitije raste i napreduje. Ima ih, koji misle, da se nemože popraviti stablo; kakovo je stablo, da će uvjek i voće tako roditi. Istina je, da se skrblju nepromjeni vrst voća; nu se promjeni, ili da bolje rečem, bolji i plemenitiji mu postane ukus, i tim se dražje i proda. I za to mora svaki razumni poljodjelac skrbiti. Što valja činiti, da stablo liepo raste i razvija se, a voće da mu bude bolje i ukusnije, to ćemo sad u kratko viditi.

Glavna stvar liepû razvitku svakoga voćnoga stabla je hrana, zrak naime, svjetlost i toplota. Imadu li naša stabla svega toga, da nam po tom rode, plemenito i ukusno voće? Reći moramo, da ne. Kod gojenja voćnih stablah najveć se varamo, kad im pripisujemo neku posebnu moć, kako nijednoj drugoj rastlini, to jest, kad mislimo, da stabla rodi iz ničesa. Tko je još ikad vidio ili čuo o rastlini, da se razvila i urodila, a da joj nije za to imalo dosta potrebne hrane? I stablo može tad samo dobro i obilno roditi, ako ima u zemlji dosta hrane, s koje se more ne samo les, nego i voće dobro razviti. Već put se čuje nekojih tugovanje, da su im u proljetje voćke liepo cvale, kasnje da se pokazao i obilan plod, ali nekako tamo u sried ljetne dobe, umah nestalo ploda, sve na tla popadalo. Evo, čemu je uzrok kriva nam misao, da stablo samo od sebe živi i rodi! Takovom stablu pomanjkalo je potrebne hrane, voće se prikaže, nu se ne može razvijati, požuti, osuši se i odpade. Nije htio poljodjelac po zimi ili u rano proljetje jednu samu košaru dobro sagnjila gnoja dati onomu stablu, koje bi mu bilo obilno i dobro voće donesło; a sad se grize i jedi, da mu voćna stabla ništa ne donašaju, a ne zna, i nemari znati, da je tomu on sam najveći krivac. Na djelo dakle poljodjelci, spomenite se malo vaših gladnih i stradajućih stabalah, ter prekopajte zemlju oko njih, i pognojite ih dobro sagnjilim, nikako pak friškim gnojem. Zahvalno će vam biti stablo; rodit će vam obilno, voće će se dobro i liepo razviti, da vam ga bude lahko prodati. Uprav pomanjkanje hrane jest koj put krivo, da stabla ne rode onakovo voće, koje bi mogla, da imaju potrebnu hranu. Već puti se poljodjelac jezi na onoga, koji mu je tu ili onu vrst voćnih stabalah prodao, i kune ga, da njegovo stablo ne rodi tako liepo i debelo voće, kako mu je bilo rečeno. Kod prazne zdjele nije se još nikada nijedan razdebelio; niti će stablo, ako nima hrane, ikada roditi debelo i podpuno razvito voće.

Daj, poljodjelče, stablu, što zahtjeva, i ono će tebi dati, što zahtjevaš. „Ruka ruku umiva“, pravi stara poslovica. Da nam pak stablo dade ne samo liepo i debelo voće, nego i ukusno, i u tom može mu poljodjelac pomoći. Voćni ukus visi o njegovoj zrelosti, a zrelost visi o zraku i toploti. Vinogradar zna dobro, da će mu tim biti bolje groždje, čim je toplije i ugodnije vrieme, kad groždje zori. Jednak upliv ima toplota i na voće kad zori. Toplotu mora dakle priskrbiti poljodjelac i voću, ako želi, da mu bude okusno. A to je pak moguće, ako stablu odreže i odpili sve preobilne grane, koje u sred stabla čine preveć sjene i gušća, da sunce i zrak nemogu dopirati do voća. Kako je neumno misliti, da će stablo tim već roditi, čim već ima granah i mladicah! Kad i kad, istina, da rodi; nu šta? Namjesto plemenita, dozrela voća, koje bi se moglo za skupi novac prodati, jest kiselo, nezrelo, vriednom samo da se svinjam vrže. Sad uprav je zadnja doba, da se odstrane preobilne grane, koje brane sunčanim trakom do voća; barem da se odstrigu one grane, koje se zapliću od jednoga u drugo stablo, a zareze, ako je moguće, valja zamazati ciepilnim voskom. Ako bude stablo imalo uvjek dosta toplote, hoće voće dobro sazoriti, jednakomjerno zoriti, i dobit će pravo dobar ukus. Koja korist poljodjelcu, kad po ljetu otrese svoja stabla, da voće proda, a najde ga nekoliko zrela samo okolo kraja, dok je u sredini još posvema zeleno. Hoće da ga prodade, pak smieša zrielo i zeleno sve skupa, i tako sve pokvari; težko mu ga prodati, i ako ga proda, malo mu hiti.

Još jednom ponavljam: Poljodjelci, od velike je koristi gnojiti i obrezivati voćna stabla; ako niste još to učinili, dajte, učinite, i vidit ćete, da vam se neće biti već potreba tužit na neplodnost i nevaljanost vaših voćkah iliti voćkih stabalah.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah

Vrla sveučiliščna zagrebačka mladež poslala je onomadne 80 for. 55 nvč. „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri“, onda opet ovih danah 292 for. sabratih na akademičkom plesu, na čem joj bratovšćinski odbor i opet što srdačnije zahvaljuje.

P. n. gg. Niko Jederlinić učitelj u god. prinos f. 1, Niko Albanež župnik u g. pr. f. 1, Jerko Franki kapelan u g. pr. f. 1, Petar Lesica trgovac u g. pr. f. 1, Juraj Lesica trgovac u g. pr. nvč. 30, Maria Brecher učiteljica u g. pr. nvč. 30, Niko Antončić mornar u g. pr. nvč. 30, Niko Kumbatović mornar u g. pr. nvč. 30, Ivan Pindulić kmet u g. pr. nvč. 30, Ant. Franki kmet u g. pr. nvč. 30, Niko Kumbatović u g. pr. nvč. 30, Anton Pavačić kmet u g. pr. nvč. 30, Niko Fabijanić kmet u g. pr. nvč. 30, Luka Turato kmet u g. pr. nvč. 30, Niko Raffo trgovac u g. pr. f. 1, svi u Omišlju. Franjo Zupan kapelan u Poljanah u g. pr. f. 4. Ant. Klemenčić župnik u g. pr. f. 1, Ant. Stihović kapetan u g. pr. f. 1, Fr. Jedrejčić u g. pr. f. 1, Marija Fabris udovica u g. pr. nvč. 30, Angjeo Fabris u g. pr. f. 1, Ivan Stefanutti u g. pr. nvč. 30, Josip Klenovar u g. pr. nvč. 50, Andrej Jedrejčić u g. pr. nvč. 30, Ant. Škoflić u g. pr. nvč. 30, Mate Češić u g. pr. nvč. 30, Ivan Zidarić u g. pr. nvč. 30, Mate Filiplić u g. pr. nvč. 30, Jos. Lovrinić u g. pr. nvč. 30, Jos. Fabris krčmar u g. pr. nvč. 30, Marin Jugovrac u g. pr. nvč. 30, Šime Jedrejčić u g. pr. nvč. 50, Mate Revelante postolar u g. pr. nvč. 30, Ant. Fabris duh. pomoć. u glavnicu f. 2 u g. pr. f. 1, Ant. Brumnić u g. pr. nvč. 30, Fr. Gojtan kmet u g. pr. nvč. 30, Josip Stihović postolar u g. pr. nvč. 30, N. N. Lindarac u glavnicu f. 1, svi u Lindaru. Jakov Volčić kapelan u Zarečju u glavnicu f. 1 u g. pr. f. 1. O. Adj. Benigar franjevac u g. pr. nvč. 50, Ante Kalac duh. pomoć. u g. pr. f. 1, Jos. Kalac kmet u g. pr. nvč. 50, Iv. Farožić c. k. pošt. činovnik u g. pr. f. 1, O. Vened. Hermann franjevac o g. pr. f. 1, Stjep. Načinović u g. pr. nvč. 50, svi u Pazinu. Juraj Miletić, župnik u Kuterovu f. 2.

Natječaj.

Oni istarski djaci, koji po §. 23. pravilah „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“ imadu pravo na njezinu podporu, neka svoje molbenice, poduprte svjedočbami siromaštva i prvog školskog tečaja, il dotično obavljenog sveučilistnog kolokvija iz budi kojeg glavnog predmeta, pošlju najdalje do 15. Aprila t. g. ovomu odboru u Kastav.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri.

U Kastvu dne 8. Marca 1877.

Vjekoslav Vlah Predsjednik.

Pop **Ern. Jelušić** Tajnik.

Neukû Nauka.

Čim treba hraniti kokoš, da nam i po zimi jaja nosi

Piše Anka B—ć. u „Puč. Prij.“

Zima je obično uzrokom, da nam kokoš jaja ne nosi; po letu najviše 60 jajah snese. Gospodari zatvaraju perad u sobe, gdje im je toplije, samo da i po zimi kakvu korist od njih imaju. Nije dosti, da je kokoši samo toplo, njoj treba i hrane. Evo kakove ja im dajem:

1. Hranim kokoši toplom hranom ito ako ikako mogu malo prženim ječmom.

2. Pržen ječam može se i malo pokuhati, pa kokošim bacati, a voda, u kojoj se je kuhao, dade im se za pilo.

3. Po letu naberem plodonosne mlade koprive i posušim je; zimi pako je skuham a čim se ohladile dajem je kokošim.

4. Čula sam takodjer, da je dobro dati kokošim opečen i u vinu namočen sdrobljen kruh.

Vrlo je koristno na sitno (drobno) stući ljuske (kore) jajah pa je pomiešati u hranu. Kokoši rado i više onda jedu i dvaput toliko jajah nesu. Zašto? Toplinom se usavršivanje jajah pospiešuje; dobra krma dade potrebitih česticah, koje su za stvaranje bielanka i žutanjka potrebne a rastučena ljuska ili vapno daje sve, što treba za tvorenje nove ljuske. Ako ovih tvari kokoš hranom neprima, nemože se u njoj jajce tvoriti, pa zato je i nenosi. Gospodarice uvažite i ove rieči na svoju korist.

Književne viesti.

Milozvuk sbirka popievakah za mladež obojega spola. Uglasbio Ivan pl. Zajc. Knjižica sadržaje 42 pjesme, koje je naš slavni skladatelj hrvatskoj mladeži uglasbio. Stoji 35 novč.

***

Katolički Propovjednik, zove se list, u kojem p. n. g. pop Hinko Hladaček prisjednik duh. stola i župnik u Gradištu, izdaje Propovjedi (predike) za svaku nedelju i blagdan crkvene godine. List ovaj, počam od nove godine, izhadja svakoga mjeseca najmanje u 4 tiskana tabaka u *Gradištu* zad. p. *Županje* (u Slavoniji), a stoji 5 f. na godinu. Mi ga nemožemo dosta preporučiti i našim p. n. istarskim svećenikom, kojim će u izpunjivanju svoje propovjedničke dužnosti svakako bolje služiti hrvatske nego li talijanske i njemačke propovjedi, gdje moraju stopram misliti, kako će jih preodjeti i svojemu slušateljstvu prilagoditi.

Različite viesti.

Novačenje iliti leva. Usljed zakona od 23. Decembra prošle godine, polag kojega ova stran carevine mora dati za tekuću godinu 54,541 vojnika u stalnu vojsku, a 5,454 u pričuvnu ili reservnu, ovdašnje c. k. namjestničtvo javlja, da jih na Trst, Goricu i Istru spada 1497 *prvoga*, a 150 *drugoga reda*. Novačenje će se obaviti: I. U Trstu: na 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13 Aprila. — II. Na Goričkom i Gradiškom: U Tržiću (Monfalkonu) na 9 i 10 Aprila — u Tominu na 19, 20, 21, 23 i 24 Aprila — u Kanalu na 16 i 17 Aprila — u Gorici za Gorički grad na 7 i 9 Aprila — u Gorici za Goričku okolicu na 10, 11, 12, 13 i 14 Aprila — u Ajdušini 4 i 5 Aprila — u Plecu na 26 i 27 Aprila — u Sežani na 30 Aprila i 1 maja — u Komenu na 3 i 4 maja — u Gradiški na 7 i 8 maja — u Kormonsu na 9, 11 i 12 maja. — III. U Istri: U Kopru na 13, 14, 16 i 17 aprila — u Piranu na 20 i 21 aprila — u Buljah na 23, 24 i 25 aprila — u Poreču na 27 i 28 aprila — u Rovinju na 30 aprila i 1 maja — u Puli na 3, 4, 5 i 7 maja — u Podgradu na 3, 4 i 5 maja — u Buzetu na 7, 8 i 9 maja — u Labinju na 11 i 12 maja — u Motovunu na 11, 12, i 14 maja — na Volesko na 14, 15 i 16 maja — u Pazinu na 16, 17, 18 i 19 maja — u Krku (Veji) na 18 i 19 maja — u Malom Šelu (Losinju) na 22 i 23 maja, u Cresu na 25 i 26 maja.

Digitized by Google

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji Dobio je mirovinu m. č. g. Franjo Troha, nadžupnik u Kostaboni. — Č. g. Josip Mikuš, dosad duhovni pomoćnik u Truškah ide kano subsidjar u Prosek. — Č. g. Anton Favento, umirovljeni subsidjar novogradskog kaptola, umro je u Kopru dne 4. ov. mj. u 28. godini svoga vjeka.

Tršćanskoj občini vrgao je prošle godine 1876. namet iliti dacij na vino i meso svotu od 2 milijuna 175 tisućah 15 for. 14 nvč.

U magjarskom parlameatu zapitao netko od zastupnikah ministre, da što neima redarstva u Austriji, da se mogla bez pedepse dignuti u Trstu onolika huka i buka na magjarske djake, kad su ono putovali u Carigrad. Za odgovor mogao bi tko u našem parlamentu u Beču pitati, kako je mogla magjarska vlada dopustiti, da magjarski softe vriedjaju na onaj način narodnu i kršćansku sviest Slavenah, kojih u austro-ugarskoj državi ima četiri puta koliko Magjarah? Tko su i što su Magjari u Austriji a da nisu to isto toliko više i Slaveni?

Ovakovih trebaju Magjari. Onomadne premjestio se s ovoga u drugi bolji život poznati grčki bogataš nastanjen u Beču, Šimun Barun Sina, pustivši svojoj djeci silno bogatstvo. Od posjestvah, što je pokojnik ostavio samo u Ugarskoj, platiše njegovi nasljednici ugarskomu eraru iliti državnoj kasi u ime takse nasljedničtva svotu od 306,841 f. i 47½ nvč. Da si Magjari potarene kosti poprave htjelo bi im se, da svaki dan jedan barun Sina umre. —

Židovska lakomnost. U četrtom razredu jedne pruske željeznice, koja pelje u Berlin, slišao je onomadne željeznički kondukter blizu sebe vapiti: „Ah Bože moj, zadušit ću se, ah Bože moj, zadušit ću se!“ Pregledav bolje oko sebe, osvjedoči se, da taj vapaj izhadja iz jedne vreće, što je bila na tlu blizu nekoga stara žida (hebreja). Kondukter hitro primi za vreću, ju odveže i spraznjuje, al eto gdje, na veliko čudo, vidi izlaziti iz nje na pol mrtva poljskog žida. Na kondukterovo pitanje, što to pomeni i gdje mu je vozna listnica, odgovori stari mimostojeći žid: „Za ono, što koji putnik nosi u vreći se neplaća!“ Nu sve to našim židom nije pomoglo, jer na prvoj postaji bjehu usiljeni platiti ne samo voznu listnicu, nego još i globu (multu) varalicam namjenjenu.

Trgovina s vinom g. 1875. *Francuzka* te je godine prodala u inozemstvo 3,730,872 hektolitra vina svake vrsti u vriednosti od 247.5 milijunah franakah. Računajuć na poprieko Francuzka pridjela na godinu od 40 do 45 milijunah hektolitarah vina. *Italija* iste je godine prodala u inozemstvo 367,138 hektolitarah vina u bačvah u vriednosti od 17.9 milijunah lirah, i 10,000 centi u bocah u vriednosti od 2.7 milijunah lirah. Italija pridjela poprieko na godinu od 25 do 30 milijunah hektolitarah vina. *Austro-Ugarska* napomenute je godine prodala u inozemstvo 303.998 carevinskih centih vina, a još k tomu Dalmacija 222,868 carinskih centih u ukupnoj vriednosti od 4 do 5 milijunah forinti. Autsro-Ugarska pridjela poprieko na godinu od 20 do 25 milijunah hektolitarah vina, a proda ga u inozemstvo od 2.5 do 3 milijuna.

Srećan otac. Neka gospodja u Francuzkoj porodila je petero djece.

Koliko je ljudi na svietu? Po Behmovoj najnovijoj statistiki ima na svietu 1 milijard, 423 milijuna i 917.000 ljudi, koji živu na prostoru od 51 milijun i 340.000 četvornih miljah. Po ovom računu živi dakle na prostoru 1 četvorne milje 28 ljudi. U Europi ima 309 miljunah i 178.000 ljudi; u Aziji 824 miljuna, 548.500; u Africi 199 miljunah 921.600; u Australiji 4 miljuna, 748.600 u Americi 85 miljuna, 519. 800. U Europi imade Rusija najviše stanovnikah i to 71 miljun, 730.980; za Ruskom pride Njemačka 42 miljuna, 723.242; zatim Austrija s Ugarskom 37 miljunah, 700.000; onda Francezka (36 miljunah, 102.921) a napokon Englezka 33 miljuna, 450.000.

Od novacah iliti reklutah, koji su prošle godine 1876 bili upisani u vojsku, znalo jih je od 1000 čitati i pisati: u Nižjoj Austriji 984, u Šleziji 946, u Zgornjoj Austriji 839, na Českom 810, u u Solnogradskom 756, na Štajerskom 755, na Moravskom 671, na Koruškom 581, na Tirolskom 366, a Primorju 307, na Rieci 286, na Erdeljskom 146, na Hrvatskom i Slavonskom 143, u Galiciji 114, na Kranjskom 106, u Bukovini 39, u Dalmaciji 33, u ugarskoj kraljevini pako 358.

Koliko časopisah izhadja u Parizu. U glavnom francuzkom gradu Parizu izhadja što svakdanjih, što tjedanjskih itd. 836 časopisah (gazetah). Med ovimi ima jih 48 vjerskih, 66 pravničkih, 85 političkog i trgovinskog gospodarstva, 20 geografičkih i povjestničkih, 74 kratkočasnih, 20 poučnih, 52 književnih, jezikoslovnih i knjigopisnih, 15 plemenitih umjetnostih, 3 fotografičnih, 9 graditeljstvenih, 4 arkeologičkih, 8 glasbenih, 7 teatralnih, 74 liečničkih i ljekarničkih, 77 tekničkih, 43 znanstvenih, 22 vojničkih i pomorskih, 31 poljodjelskih, 68, koji govore o modi iliti nošnji (a med ovimi 3 o češanju), 16 koji govore o jašenju i 17 o različitih stvari.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 16. Marča 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	106	—	110	—
Rio polag vrsti	„	95	—	112	—
Cukar austrijski	„	50	—	51	—
tučeni	„	46	—	47	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	—	—	—	—
Naranče skrinjica		1	75	5	—
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	—	—	—
levantinske	„	6	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	12	—	14	—
puljezke	„	11	50	12	—
Limuni skrinjica		4	—	5	50
Bademki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	88	—	90	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lješnjaci	„	28	—	29	—
Šljive	„	18	—	25	—
Pšenica ruska	„	13	—	14	—
ugarska	„	13	50	14	50
galačka	„	11	50	13	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	75	7	40
ugarski	„	7	60	8	—
Raž	„	9	—	9	50
Ječam	„	7	75	8	—
Zob ugarska	„	9	—	9	30
arbanaska	„	7	70	8	50
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	11	—	11	50
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Oriž talijanski	„	19	—	25	50
inglezki (kitajski)	„	16	50	18	—
Vuna bosanska	„	118	—	125	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	130	—	125	—
istarska	„	51	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske „		44	—	74	—
Grede „		12	—	14	60
bukovice		8	—	14	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg	48	—	49	—
„ najbolje	„	65	—	68	—
„ srednje vrsti	„	60	—	62	—
dalmatinsko	„	48	—	—	—
istarsko	„	47	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	21	—	—	—
u kasetah	„	26	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	90	—	95	—
dalmatinske	„	65	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	49	—	59
suhe	„	—	—	—	—
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	35	—	36	—
zeleni	„	5	80	6	—
Maslo	„	84	—	92	—
Loj dalmatinski i naški	„	48	—	50	—
Salo	„	65	—	66	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	60	—	61	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	32	—	34	—
Ruj naški	„	8	20	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	11	50	15	25
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	32	—	34	—
Lumber (jabučico od javorike)	„	13	—	16	—
Pakal baril od 100 Kilg.		—	—	—	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 15. Marča 1877.

Carski dukati (cekini) 5.82 — Napoleoni 9.85. — Lire Ingleske 12.37. — Srebro prid (aggio) 111.—.

LISTARNICA.

P. n. g. Plević Petar, Zagreb: Namireno do konca tek. god. — Zukon Martin, Pomer: Mogli ste nam poslati koliko i lani, al kad ste onoliko, slati ćemo vam napose. — Mikuličić Stanislav, Porto Sayd: Primismo poslata nam 2 for., al da se naplati veća poštarina, treba još 1 for. — Urlić-Ivanović Grgur, Risan: Dobro i jedno i drugo.

OGLASI.

Oglas.

Podpisani ima čast dati na znanje častnim Plovanijam, da je otvorio jedno

Skladište voščanih

SVIEĆAH

prve mletačke tvornice.

Prima naručbe voštanicah, duplirah i vazmenih sviećah svake težine i veličine po tvorničkoj cieni i obećaje svu skrb, da budu zadovoljna ona gospoda, koja ga počaste svojimi naručbami.

Augusto Rizzoli

Mirodijar u Trstu

All'angolo delle Vie *Malcanton* e *Pozzo bianco* in Città Vecchia.

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.
Nikola I. Petrović-Nieguš.

Generali: **M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S. Protić.** — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojko Lešjanin.** — Oberslajtnanti (podpukovnici): **Sava Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković. Major Paja Putnik i arhimandrit N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centim. široka.

Ciena je slici f. 1 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković,

Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; kome je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Preprodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna obitelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne Gore sa turskom carevinom.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 7. U Trstu 1. Aprila 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Nasnačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. ožujka 1877.

Naši carevinski poslanici odoše iz Beča, da vazmuju u krilu svojih obiteljih. Zato odanle neima baš ništa nova. Kad se tamo negdje po Vazmu opet sastanu, da će viećati o tako zvanoj ugarskoj nagodbi, koju će dakako i pribvatiti. U Tirolskoj je kod izborah nadvladala konservativna stranka. U Ugarskoj sad toliko nebuče, ali tim marljivije rade. Prekjuče je ugarski parlamenat zaključio, uzeti na posudu, sa 12 po sto interesa, sedamdeset milijunah forinti, od kojih pet da pada na Hrvatsku. Sám Bog zna, kamo će Magjari dospieti sa svojim gospodarstvom, a s njimi i braća nam Hrvati!

Ignatijev se povratio iz Londona, odkud kao da u saboru svoje suknje nosi rat u Rusiju, jer Engleska neće mira. To jest, ona bi htjela mir, ali da u Turskoj ostane sve po staru, čega pak neće Rusija. Ignatijev nudjaše badava Engleskoj na podpis nekak zapisnik, usljed kojega bi morala Turska u stanovito vrieme il sama poboljšati stanjanje svojih kršćenih podanikah, il biti na to prisiljena od ma koje evropejske države. Engleska ne samo što nije htjela na to pristati, nego je dapače nasuprot tražila od Rusije, neka ona razpusti svoju vojsku, da se Turska može mirnije oporaviti. Baš za to je sada rat bliže nego ikada. Ovih danah na povratku iz Londona bavio se Ignatijev u Beču, odkud se zaputio kroz Berlin u Petrograd. Naš Car da ga je veoma liepo primio, dapače i pozvao za svoj carski stol; iz čega da bi reći, da neće Austrija smetati Rusiji u ratu s Turskom. To se veli zato, jer sav sviet zna, kako se Magjari napinju, da zarate Austriju s Rusijom. Ali naš Car da neće o tom ni da čuje. Zato bi se još mogla Engleska gorko kajati, što nije uhvatila Rusku na rieči. Ali najbrže da nije mogla, jer zna, da Turskoj nedostiže nikakvo vrieme, da se sama popravi, pak je valjda mislila, da će svojom odvažnostju ustrašiti Rusiju i prepriečiti rat. Možda se još predomisli. Englesku nije mar za Tursku, nego za sebe, zato se ovako boji rusko-turskoga rata.

Crnogorci se nisu još ni sad pomirili s Turcî, a i neće: dapače se čuje, da su se vezali sa susjedi Miriditî, koji već vojuju na Turke. U Bosni ustanak raste. U Carigradu pako sjedi i vieća turski parlamenat, koji se otvorio stopram sad, a ne prije mjesec danah, kao što smo ono bili u naglosti pogrešno javili, ali kao da se od njega nitko ničemu nenada. Dapače tamo hoće, da oružani Softe prisile Sultana, neka pozove natrag Midat-Pašu, jer da je on još jedini, koji može spasiti Tursku. Tako eto stoje stvari u Carigradu, dočim na vodi Prutu čeka pol milijuna Rusah na zapovjed, da pjevajuć provale u Tursku.

Još jednom
odgovor ministra Stremayera.

Zastupnik istarskih Hrvatah, Dr. Dinko Vitezić, postavio je na ministra bogoštovja i nastave početkom godine 1874. interpelaciju. Nedobiv skoro tri godine (nesamo skoro dvie, kaošto bijaše predzadnji put nepromišljeno rečeno) nikakva odgovora, sjetio je istoga gosp. popečitelja na nju, te ju u kratko opetovao. Interpelacija odnosila se je na to, da se svjedočbe zrielosti istarskih Hrvatah i na Rieci stečene valjanimi pripoznadu; da se ustroje hrvatske pučke škole u hrvatskih kotarih, i da se podigne gimnazija i učiteljšće sa hrvatskim nastavnim jezikom u Istri ili na kvarnerskih Otocih. Zahtjevi su to, kojim se posve lahko zadovoljiti može, koji u sebi ništa nezakonita nesadržavaju, koji se dapače na istom zakonu i prirodnom i pisanom osnivaju, te se dakle nezakonito radi, ako jim se zadovolji; zahtjevi su to samo posve smierni prema onomu, što mi kao Hrvati i kao državljani austrijski zahtjevati *po zakonu* možemo. A što na nje gosp. popečitelj za bogoštovje i nastavu poslie skoro tri godine odgovara? Da se svjedočbe zrielosti stečene na Rieci valjanimi pripoznati nemogu prema njekoj ustanovi — kao da se nemože kod nje kao kod svake koja iznimka posve opravdana i potriebita učiniti. Da je, što se tiče narodnoga jezika u istarskih pučkih školah zakonu posve zadovoljeno; a mi smo vidjeli da je u cieloj Istri samo jedna četverorazredna učiona sa hrvatskim nastavnim jezikom, a da jih je tro- ili dvorazrednih dobro uredjenih veoma malo. Da se gimnazija u gradu Krku ustrojiti nemože, jer nebi imala dovoljno slušateljah, i jer Krk neima hrvatske pučke škole — a nije se pitalo gimnaziju izključivo samo u Gradu Krku, a jedva kad bi se gimnazija na kvarnerskih Otocih ili u Istri ustrojila, i kad bi se podigle pučke škole onako, kako bi morale, moglo bi se govoriti o broju njezinih slušateljah. Da neima ljudi za podučavanje — a mi smo vidjeti da jih ima preveć, da se jih iz Istre tjera, da se jih nesluša, da oni Hrvati Hrvatom njemački predavati moraju. Da neima knjigah — a mi znamo, da obstoji jur mnogo godinah prilično mnogo sriednjih školah obskrbljenih svimi potriebitimi knjigami; da obstoji sveučilišće sa onim nastavnim jezikom, koj želimo da se uvede u naše škole... Da se pri svem tom niti za odgojenje učiteljah niti za knjige nebrine, što bi bila sveta dužnost vlade, kad jih nebi bilo, netreba niti govoriti.... Odprostite! Ustrojeno je 10 štipendijah svaki po 100 forinti za siromašne mladiće iz kvarnerskih Otokah. (Ti štipendiji imaju tobože nadomjestiti hrvatsku gimnaziju. Pak nit tih 1000 for. nesluži za naobrazbu hrvatskih mladićah, jer se u Istri u svom jeziku naobraziti nemogu, a na Rieci nit drugdje u Hrvatskoj nesmiedu.) Na istarskih sriednjih školah obstoje kursi za gojenje ~~pokrajinskih jezikah~~ Učiteljšće u Kopru — da ima smjer germanizacije, vidjeli smo — ima i hrvatsku sekciju. Tako veli gosp. ministar, a tako i zbilja i jest. A budimo malo i računari, pak vidjimo koliko sve to stoji. Izključivo za hrvatsku sekciju nije bilo niti razpisano nijedno mjesto niti ima sada takove sile. Samo su 2 glavna učitelja, koji su i za hrvatsku sekciju imenovana, koji i u hrvatskoj sekciji podučavaju. Recimo, da ta dvojica, i još možda koji sat toliko u hrvatskoj sekciji predavaju, da bi sve njihove ure sačinjavale ure, na koje je obvezan jedan učitelj za sriednje škole, a veće jih neima, to dobijemo jednoga pravoga učitelja za hrvatsku sekciju. Plaća jednoga učitelja u službi u sriednjih školah iznosi 1200 for. Trošak dakle na učiteljišće u Kopru kao hrvatsko iznosi 1200 for. na godinu. Slobodni kursi na sriednjih istarskih školah za hrvatski jezik koštaju vladu 1000 for. (na gimnaziji u Pazinu 400 for. na gimnaziji u Kopru drugih 400 for. a na učiteljišću u Kopru 200). Štipendiji za mladiće iz kvarnerskih Otokah iznose na godinu 1000 for. (10 štipendijah po 100 f.: $10 \times 100 = 1000$). Na učiteljišću u Kopru ima 10 Hrvatah. Uživa li svako njih podporu od 100 for. to iznosi trošak na nje 1000 for. ($10 \times 100 = 1000$). Sbrojiv sve to, dobijemo svotu 4200 forinti ($1200 + 1000 + 1000 + 1000 = 4200$). Pridodav još k tomu 720 for. što jih dobiva učitelj pripravnice u Kastvu, dobivamo svotu 4920 for. ($4200 + 720 = 4920$) velim četiri tisuće devet sto i dvadeset forinti. I to je sva svota, (možda još koji forint veće, al tu se neradi o kojoj forinti) koju naša visoka vlada na naobrazbu Hrvatah — i po njezinu 150,000 ljudi — troši. Četiri tisuće devet sto i dva-

Digitized by Google

deset! Hrvati u Istri i na Otocih nestoji li to u liepom razmierju sa onim, što vi plaćate?! Nije li porez jedne vaše obćine veći nego li trošak na cielu Istru kao hrvatsku?! Nego tih 4920 for. troši se samo na naobrazbu istarskih Hrvata. Možda se veće troši na naobrazbu istarskih Hrvaticah? Vidjeli smo zadnji put, da ne nit novčića. Moguće, da se na štogod drugo mnogo troši? Pogledajmo.

Službeni jezik u uredih spomenuo je g. Dr. Vitezić, sjećajuć gosp. ministra na svoju interpelaciju, te uztvrdio, da bi mogao navesti imena činovnikah toli kod političkih koli kod financijalnih i sudbenih uredah u čisto hrvatskih kotarih, koji nerazumiju nit rieči hrvatski, a kamo li da bi pisati znali. Ovo uztvrdjenje je gosp. ministar za bogoštovje i nastavu mimoišao, i svojom šutnjom pokazao, da nije istina, da se uvažava narodni jezik u uredu, kako je to koji dan pred tim uztvrdio bio. Kad se i on u ured zamješao, morao bi bio ili odgovoriti na primjetbu, što se ureda tiče, ili pako bi bio morao na to nagovoriti svoga kollegu ministra nutarnjih posalah ili onoga za pravosudje. Nije učinio nit jedno nit drugo. Nije nit mogao. Tvrdnji gosp. Vitezića nemože se nit rieči prigovoriti, od nje se nemože nit rieči oduzeti, dapače može se dodati: da bi na prste pobrojio činovnike, koji znadu hrvatski pravilno govoriti i pisati: da jih ima, koji znadu koji dialekt „peštati“, nu da velika većina tih samo se onda tim dialektom služi, kad što od Hrvatah zahtjeva, a da ga nezna, kad bi imao prama tomu Hrvatu kakvu dužnost, da se dapače jeziku toga Hrvata mnogi ruga i smiehu ga izlaže.

Kad se nit tu na nas kao Hrvate ništa ne troši, možda se gdje drugdje? Možda vlada koji hrvatski list uzdržaje za naobrazbu našega puka? To još manje! Dapače u svojem službenom listu za sve jezike, dapače i za isti njemački, premda neima nit cigloga Niemca u Istri, mjesta nadje, osim za hrvatski. Svoje oglase tičuće se čisto hrvatskih obćinah i podobćinah tiska ona njemačkim i talijanskim jezikom.

Gdje se dakle za nas štogod troši? Zar smo mi samo za to da poreze plaćamo? Zar neimamo mi imati skoro ništa od onoga, komu dajemo svoj krvavo stečen novac? Zar imamo mi biti samo obterećeni dužnostmi, a neuživajući državljanskih pravicah? Ali, gospodo, onda prestaje pravi pojam države; onda samo jedna od stranakah uvjete ugovora vrši; onda već nismo državljani slobodne ustavne države, nego, da nerečem robovi, pastorki u jednoj te istoj kući. Ovo vam negovorimo u zlu ni radi zla, nego u čistoj državljanskoj odanosti, tekar da se i nas spomenete. Oslobodite nas jedared ovoga stanja! Mi smo doista prilično neizobraženi, al glavni krivci mi tomu nismo. Mi smo uvjek svoje državljanske dužnosti točno ovršivali, mi smo uvjek vjerni svojim poglavarom bili: zadnja je doba, da nam se pruži prilika, da možemo i državljanske pravice uživati, i da se našoj vjernosti ljubavju odgovarati počme!

Toliko na rieči gosp. ministra za bogoštovje i nastavu. A sad, u ljubavi i prijateljstvu, dvie tri g. Viteziću. Tko je pročitao odgovor g. ministra Stremayera na Vitezićevu interpelaciju, mogao je opaziti, da se gosp. Stremayer s nazovom našega jezika igra. On ga zove sad slavenskim, sad hrvatskim, sad ilirskim, sad srbo-hrvatskim, tako da mu napokon nit imena neznamo. Tomu je ponešto kriv gosp. zastupnik hrvatskoga naroda u Istri. On zove uvjek naš jezik *slavenskim* jezikom, pak nije čudo da ga gosp. popečitelj razno zove, dapače nebi se čudili, kad bi ga i češkim i poljskim i ruskim nazvao, jer su to sve slavenski jezici. Slavenskoga jezika davno je nestalo, a onim pravom, kojim naš gosp. zastupnik zove hrvatski jezik slavenskim, može ga sutra tko drugi indoevropejskim, preksutra fleksivnim, a prekpreksutra ljudskim jezikom nazvati. Slavenskoga jezika neima, ima samo slavensko jezično pleme. Jur taj uzrok bio bi dovoljan, da se hrvatski jezik nezove slavenskim. Kad se pak pomisli, da se dan danas u obće riečmi veoma mnogo na štetu obstojnosti igra; kad se znade, da je gosp. Stremayer zastupnikom pitajućim jedno učilišće sa *slavenskim* nastavnim jezikom odgovorio, da ima toliko slavenskih jezikah, da nezna na koj jezik gg. zastupnici misle: kad se znade da u Istri imade i naše braće Slovenacah, pak da oni žalibože neimadu još knjigah za sriednje škole u svih oborih, te da je mogao g. popečitelj i na nje misliti, kad je rekò, da neima knjigah za sriednje „slavenske“ škole u Istri: onda je i s gledišća našega probitka kao i s gledišća znanosti opravdana naša prošnja upravljena g. zastupniku Dru. Viteziću, da naš i njegov materinski jezik odsad unapried zove onim imenom, koje ga ide, hrvatskim!

Svakomu svoje.

Kad se radi o zlu, onda možemo biti sigurni, da će ga naši protivnici zavaliti na pleća našemu narodu, ako siromak i nije kriv; s druge pako strane, kad o kakvu dobru, o kakvoj krieposti il vrlini, tad neima dvojbe da će mu ju gledati il potamniti, il umanjiti il čak ugrabiti.

Tako se je dogodilo i onim našim ljudem, koji su ono na brodu „Tegetthoff“ bili s Weyprechtom putovali u daleki ledeni sevjer, da tamo s njim trpe muke svakojake u iztraživanju nepoznatih još stranah naše zemlje. To baš nije nikakvo čudo, al je ipak slavno i junačtveno toli za vodju koli za njegovu čeljad, naime kad se promisli, koliko su ti ljudi morali pretrpiti, dokle su se opet sretno vratili u svoju domovinu. Slavni g. Weyprecht je pred cielim svietom pohvalio njihovu viernost, poslušnost, umjerenost, radinost, stegu i mukotrpnost; pa te vrline služe svakako na čast i slavu toli njim koli onomu plemenu, iz kojega su potekli. A sav sviet zna, da su to ljudi našega plemena, da su to Hrvati iz Istre, iz hrvatskoga Primorja i Dalmacije. Ali eno našao se u Italiji netko, koji je napisao knjigu i u toj knjizi rekao, da su to ljudi talijanskoga plemena, da su to sami čisti Talijani. Komad iz te knjige preštampao je onomadne i jedan trščanski talijanski list, dodav dakako još koješta u pohvalu tih slavnih tobože Talijanah. To se nekomu ovdje našincu dalo na žao, pa da odgovori kako valja toj bezobraznosti, zamoli g. Weyprechta, neka mu izvoli poslati imenik tih njegovih drugovah, te ujedno reći, kojega su plemena i jezika. G. Weyprecht, odazvav se toj prošnji, posla rečenomu našincu traženi imenik iz kojega se vidi, da u svoj njegovoj pratnji nebijahu nego cigla dva Talijana, jedan naime trščanin i Marola iz Rieke, kao što se čitalo u ovdašnjem talijanskom listu „L' Adria“, koja je taj imenik štampala i svojimi ga opazkami propratila. Na to je protivnički list odgovorio, da je Jadransko More talijansko more, da se na austro-ugarskih brodovih zapovieda talijanski da se talijanski ne samo zapoviedalo nego i kunilo i na brodu „Tegetthoffu,“ da svi rečeni Weyprechtovi drugovi razumiju i govore talijanski, za to da nisu i da nemogu biti nego pravi pravcati Talijani. Doznav za tu prepirku mornar Morola, što leži težko bolestan u riečkoj bolnici, izjavi u gori navedenoj „Adriji“ da ni on nije Talijanac nego riečanin, pa da u sve vrieme onoga putovanja nije bio razlikovan glede narodnosti od svojih ostalih drugovah.

Ali još ni tim nije se svršila ta stvar, jer je netko iz Cresa pisao u spomenuti protivnički list, ako je baš i sva Weyprechtova čeljad bila hrvatska, da lje nije cresanin kapetan Lusina (Lužina); jer da se u Cresu ne samo piše i govori talijanski, nego dapače kopa i sadi; jer da u Cresu nije onomadne bio nitko u stanju ne samo razumiti nego ni pročitati nekakva službena pisma, što je došlo iz Hrvatske na onu Podestariju; jer da i samo ime Lusina nedolazi iz hrvatske besjede *lug*, nego iz latinske *lude* itd. itd.

To se je vrlomu cresanu g. kapetanu Lusini vidilo baš preludo, pak evo što je u gori pohvaljenoj „Adriji“ dne 25. marča broj 68 odgovorio onomu svojemu zemljaku, čim i mi svršujemo ovo svoje izvješće:

„Gospodine!

„Buduć da ste vi htjeli dokazati, da je *Cres talijanski*, i to izvadjajuć rodoslovje moje obitelji, te imenujuć mene na osobiti način, držim da sam vam dužan odgovositi.

„Italija ima u tolikom obilju narodne, gradjanske i osobničke slave, da joj baš netreba ni creske ni moje. Ja sam bio član sjeverne ekspedicije, ali nisam za to ni Kolombo, ni Vespucci, ni Marko Polo, a niti koji mu drago drugi slavni il neslavni Talijanac. Nu držao sam vazda, dokle mi vi, g. dopisniče, niste protivno viestili, da sam rodom Slaven, i to radi jedinoga uzroka, što su moji roditelji govorili s menom slavenski, odkad sam ugledao božje svjetlo; moj djed pako i moja baba, dobre duše, nisu znali talijanski ni pisnuti, kao što nezna nitko na Crešćini, dokle nije to naučio il po moru il u školi; a toga, vriedni g. dopisniče, nisam ja izvadio baš iz ljetopisah, nego našao u mjestu, gdje sam se rodio i gdje sam živio.

„Glede jezikoslavnog iztraživanja, u koje se vi upuštate u svojem članku, reći ću vam, da se nerazumim mnogo u taj posao; ali mi se čini, tko bi htio letiti za mečtom, da bi mogao dokazati, da je otac Adam bio pravi pravcati Turčin; jer u turskom jeziku rieč *adam* neznamenuje ni više ni manje nego čovjeka. Dapače molim vas, da nezabacite ove viesti, moći će vam rabiti, kad vam bude trebalo u kojoj drugoj prigodi, reći koju i u prilog onih jedljivčinah Turakah.

„Da u Cresu nisu znali ni pročitati ni razumiti slavenske okružnice, kao što vi velite, čini mi se malko čudnovato; stalno je pako, da bi ju bio razumio svaki seljak bolje od plaćnika, samo kad bi mu ju bio taj pročitao. Ali vi dobro znate, da mi na ovoj izobraženosti imamo sve zahvaliti onoj staroj politici, radi koje, kad bi se bila obćenito sliedila, bogzna koliko bi narodah bilo izgubilo i ime i poreklo.

„Na koncu vas molim, vriedni g. dopisniče, da više nerazbijate glave ni o mene ni o moje ime, siromaško ali pošteno, te slavensko po mojoj viesti i savjesti.

U Trstu 24. ožujka 1877.

Petar Lusina
pomorski kapetan.

Dopisi.

Iz Kastva.

Mnogim članovom, osobito koji čitaju „Našu Slogu“, činit će se čudnovito, što nije prošle godine odbor „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“ tiskao godišnjeg izvješta o svom djelovanju za god. 1875-6. Izvješće nije bilo, kako se je očekivalo u „Našoj Slogi“, nego u „Primorcu“. Nije mi sada ovdi, da navedem slučaj, s koga se nije u „Našoj Slogi“ izvješće objelodanilo, nego o tom, da se popravi barem nekoliko, što se prepustilo, te ako ne na dugo, to barem nekoliko obaviestim članove, ne samo o djelovanju Odbora prošašte, nego i ove godine, te iztaknem barem nekoje točke, koje će čitatelje zanimati.

Redovita godišnja skupština, koja se je obdržala dne 19. septembra, iz izvješća tajnikova, kojega na skupštini nebijaše, jer je morao u topliću u Karlsbad, doznala je: 1. da je družtvo ako ne najbolje ipak napredovalo, nu uzrok tomu bijaše, što po svih mjestih naše domovine nisu imenovani povjerenici, te što mnogi povjerenici mukom zamuknuše i to mnogi od kojih je družtvo najviše očekivalo. Mnogi se umolili, da budu povjerenici, ali od njih ni bjele ni crne. Odbor sam nemože sve, valja, da mu budu u pomoć i drugi, a to osobito čč. gg. svećenici, koji su u Istri i na Otocih jedini, koji mogu Bratovšćini koristiti tim, da joj pridobiju čim više članovah. 2. Da je bratovšćina sa Koledarom mnogo štetovala, jer se malena knjižica nije mogla prodavati draže od 12 novčićah, te je Bratovšćina morala trpeti biljegovinu, radi toga da bi bolje, da se

Digitized by Google

Koledar više netiska. Osim toga još koješta, što je već u „Slogi“ bilo javljeno.

Blagajnik Anastaz Jelušić izviesti, da Bratovšćina ima gotova novca 1923 f. 63 novč. Odbornik g. M. Brusić je predložio, neka godina gospodarstvena nepočima sa 1. oktobra, nego sa 1. januara, računi pako neka se zaključuju koncem julija, te buduć se mnogi izjavili, da nisu platili za godinu 1874. nego 1875, te buduć toga mnogo na dugu, to neka se računa kao da je družtvo započelo god. 1875, na što je skupština privolila. Isti predložio, neka se Koledar više netiska, već što više podpomaže „Danica“, koju izdava Družtvo svetojeronimsko. Poslije podugačke razprave složiše se prisutni u tom, da se izdavanje Koledara prekine, a Odbor neka se sporazumi sa vlastnikom „Naše Sloge“, da bi kao prilog tiskao godišnje izvješće i imenik članovah. Odboru se dopustilo, da razdieli i više od 150 f., i to gledeć na broj moliteljah. Mnogo se govorilo o tom, kako da se društvo pomože da dojde do žudjeneg cilja. Ako si nepomognemo sami, to nam lje neće niko; zato nebudimo ni topli ni mrzli, jer vrag nespava. Neprijatelji naši očito rade, pa zašto da mi radimo potajno? Nebojmo se, po trnju nam valja hodati, želimo li doći do ravna i gladka puta. Samo nam valja htjeti, pa ćemo i moći. Koliko se puti sabiraju novci u crkvah za humanitarne svrhe, pa zašto nebi i za Bratovšćinu? Nećemo li sabirati, a mi ju barem preporučimo. Mnogo jih ima u našoj Istri i na Otocih, koji nit ne znaju za našu Bratovšćinu, zato na noge povjerenici i vi braćo svećenici, svaki novčić će Bratovšćini dobro doći, mladež će vam hvaliti, a Bog naplatiti.

G. Mate Dukić predložio, neka se izbere Predsjednik, koji bude na licu mjesta, jer dosadanjem predsjedniku, g. Dr. Viteziću, je veoma mučno prisustvovati odborskim sjednicam. Uz ovaj predlog pristala skupština, s tim da se zahvali g. Dr. Viteziću na velikih zaslugah, što je on imao za Bratovšćinu.

Koncem izabere skupština odbor za g. 1876-7, te bijaše jednoglasno izabran Predsjednikom presv. g. Vjekoslav Vlah, a odbornici: Mato Brusić kr. financialni ravnatelj na Rieci, Josip Janc kapelan u Rukavcu, Ernest Jelušić nadučitelj u Kastvu, Juraj Premuda kapelan u sv. Mateju, Vinko Zamlić kapelan u Opatiji i Anastaz Jelušić sad c. k. šumarski pristav u Podgradu. Odbor si izabra podpredsjednikom g. Mata Brusića. Liepo se zahvalio M. Brusić na podeljenoj mu časti, te medju ostalo reče: Koliko se Bratovšćina neznatnom činila iz početka, toliko on misli, da može imati velikih posljedicah. Valja da si pomognemo sami, jer drugi nam neće pomoći. Skrbimo za postavljeni cilj, pak budimo uvjereni, da ćemo ga doseći. Hteti je moći.

Da čitatelji „Naše Sloge“ doznaju štogod i o djelovanju odborovu poslije III. skupštine, evo im nešto u kratko. Odbor se sastao i izabrao tajnikom Popa Ernesta Jelušić, a blagajnikom Popa Antona Puža, kojega izabre Anastaz Jelušić svojim zamjenikom. Odbor je morao njega izabrat, jer drugog odbornika neima u mjestu.

Tajnik izviesti odbor o novčanom stanju Bratovšćine iz kog se vidi, da je družtvo do 31. decembra prošle godine dobro napredovalo, jer je čistoga novca ukupno sa nedignutimi kamatami na Štedionici u obveznicah javnih i privatnih 2232 f. 50½ novč.

Odbor se pogovorio, koliko da se daje podpore i o načinu, kako da se natječaj razpiše, te se u tom složio, da se neimenuje svote, nego sve neka se ravna po broju moliteljah, jer je pazio osobito na to, da će sigurno biti mnogo moliteljah pogledom na prošlu slabu godinu. Osim toga odlučio je, da se natječaj otvori do 15. Aprila.

Odbor se i u tomu složio, da se poslije buduće redovite skupštine tiska račun o družtvenom novčanom stanju i imena svih članovah.

Tajnik izviesti, da je Družtvo svetojeronimsko ponudilo ovomu družtvu, da će rado u buduće tiskati u koledaru „Danici“ godišnji ljetopis Bratovšćine, te pozive ujedno neka mu se čim prije pošalje ljetopis, da ga može već u budućoj „Danici“ objelodaniti. Ova viest je odbornike radostno dirnula, te ne samo da je ponuda bila primljena, nego i srdačna se zahvala na toj ponudi izrekla. Jer tim će Bratovšćina mnogo više članovah zadobiti, dočim se „Danice“ toliko hiljadah tiska, te ona i bogatu i siromahu u ruke dojde. S toga priporuča odbor svojim povjerenikom i svim prijateljem Bratovšćine, neka skrbe, da se „Danica“ med pukom čim više razširi, te neka skrbe pri tom, da ne samo Bratovšćini nego i Družtvo svetojeronimskomu čim više članovah pridobiju.

Koncem javi tajnik odboru, da je visoki Rektorat kr. sveučilišta Franje Josipa u Zagrebu poslao 292 f. kao suvišak troškovah Akademičkog plesa na korist Bratovšćine. Na toj liepoj podpori odluči odbor da se umoli visoki Rektorat, neka dotičnoj akademičkoj mladeži svesrdnu hvalu izreče.

Ipak se miče, nu moglo bi biti bolje, jer da je koji drugi narod ovakovu Bratovšćinu ustanovio, to bi već na hiljade brojila. Što drugi mogu, zašto nebi i mi. Složno dakle napred. Vi braćo Hrvati, deder na noge, pružite nam i nadalje vašu darežljivu desnicu, te stupite čim mnogobrojniji u naše kolo, a i vi braćo Slovenci, osobito iz Istre, pristupite k Bratovšćini i bogati i siromaši. Jednako će se podpirati i vaša učeća mladež, jer Bratovšćina je ustrojena za sve istarske Slavene, bili oni Hrvati ili Slovenci.

Koncem moli odbor sve povjerenike 1. neka mu jave imena onih, koji bi, bilo u Istri bilo u Trojednici, preuzeli povjereničtvo, jer čim imamo više povjerenikah i to radinih, tim se možemo nadati boljemu napredku; 2. neka jave odboru, kad bi bili službeno premesteni, mjesto kamo su išli, i ime onoga komu su povjereničtvo izručili; 3. neka točno jave imena onih članovah, koji su se preselili i kamo, i onih koji su samo jednom za uvjek platili štogod u kapital, ili pak stupili iz Bratovšćine.

Iz Boljunske občine 10. Marča 1877.

Više puta se čuje i vidi čudo, koje se nebi čovjeku ni prisanjalo. Takovo je čudo i ovo naše občinsko zastupstvo. Koncem godine 1872. bijaše izabrano novo zastupstvo (rapreženteanca) za Boljun, a potestat i konžiljeri (kod nas tako zvani) u drugoj polovici Aprila 1873. Prošle godine, kad se je približivao konac trih godinah danah potestatova službovanja, pozove on svoju, obitelj iliti rapreženteancu, da će joj občinske račune predat, i da će po tom razpisat liste za novo biranje rapreženteantah. Kad bje odlučen dan občinskih računah, dodje i g. kotarski Kapetan, koji upita da li su bili ti računi, polag prepisa, 14 danah na vidjelo izloženi. Onda što? A nisu. Pak? Onda drugi put opet svaki rapreženteant po svoju, i to trajaše tri ili četiri puta, a da još ni dan danas neima pravoga računa. A sa svim tim bje izabrana nova rapreženteanca Boljunska dne 19 i 20 Julija 1876. i slučajno stari podestat, proti komu je proteštovala veća strana občinarah, rekavši, da bi morao stupiti iz te častne službe, jer da prošle tri ciele godine nije dao niti puku niti rapreženteanci nikakva računa, niti sada na koncu; jer da isti potešta, kako je jurve „Naša Sloga“ oglasila u br. 16. godine 1875, jest puno potrošio za nekakvo propravljanje občinskih putevih, a ne za poboljšanje komunikacijah; a i škola buduć u njegovoj kući mjesto u občinskoj, da nije zato uglednija itd. Sada pak neznamo pravoga uzroka, zašto nije jurve blizu 8 mjesecih izabran tako zvani kod nas novi konžilj. Bit će po svoj prilici uzrok, il što je podeštat usljed protesta Boljunskih občinarah dobio poziv od Višnje Oblasti, da odgovori na prigovore proti njemu, pak da su ti pozivi ostali najbrže neuspješni, kao da mu občina neplaća pisara, koji je dužan raditi za njega i za občinare; ili pak što je valjda Boljunski Signor Podestà osoba tako na glasu kao n. p. Gladstone, Derby il magjarski ministar Tisza, koji se je pred malo vrieme odpovedio svoje ministarske časti, samo da se objema rukama opet ministarstva tim jače prihvati.

Jedan občinar.

U Zlatnom Pragu 12. Marča 1877.

Hrvati ili hrvatski narod u Pragu oživio je ovih danah novim i čilim životom. Već se dugo vremena snovalo i smišljalo, kako bi si mladi Hrvati na visokih školah Pražkih zasnovali akademičko-literarno družtvo. Rekoh dugo, jer negdje nebilo mnogo — bar u svih ne — želje, drugda bilo nas malo, a evo sada hvala Bogu imade jednoga i drugoga. Što se dakle dugo smišljalo postade ovih danah činom. Tri puta smo podastrli pravila družtva „Hrvat“ c. k. namjestničtvu na potvrdu, dva put nam je odbiše, nu mi držeć se stare hrvatske „po treći put Bog pomaže“, ne klonusmo duhom — te pomogo i nas Bog.

Potvrdjena pravila stigoše nam početkom ožujka, a 10. istog mjeseca bi obdržavana prva glavna skupština, u kojoj se imalo družtvo konstituirati te izabrati upravu, koja će družtvom upravljati. U prisutnosti jednog policajnog komisara konštituirao se „Hrvat“ i obavio u najljepšem redu izbor odbora, sastojećeg od sliedećih pet članovah: M. Mandić predsjednik; Stj. Jakčin podpredsjednik; J. Milčetić tajnik; Al. Bjelobrk blagajnik i B. Micov knjižničar. —

Ovom prilikom moram da spomenem i to, što su naša braća Bugari u naše kolo stupili nelecajuć se imena „Hrvat“ ko što to ina braća — ovdešnji Jugoslaveni čine.

Članovah imade „Hrvat“ već do sada više, nego ih je valjda igda do sada u Pragu bilo — a biti će ih u drugom tečaju i više.

U prvoj skupštini uredio se red predavanja, koja će se u svakom sastanku držati.

Svrha družtvu je medjusobno znanstveno naobrazivanje, k tomu širiti dobro mnienje o Hrvatih, ili razjasniti braći Čehom krive i nama neblage pojmove o hrvatskom narodu. Mora bo zaista svakog ma i hladnog Hrvata srdce zaboliti, kad ga krste svimi mogućimi imeni, jedino ne onim, koje mu je najmilije — kojim se sam krsti.

Da se rečena svrha postigne, pružati će družtvo članovom sliedeća sredstva: 1. znanstvena predavanja, 2. javne listove, 3. shodna djela iz raznih djelah literature, 4. shodne zabave u hrvatskom duhu. Družtvo će zamoliti sva naša družtva, književnike i listove, da ga po mogućnosti podpomognu i novinami i knjigom, a nadamo se da nam se neće nitko oglušiti, koji pojmi liepi cilj, svetu svrhu našeg mladog družtva.

Ko što imade u svih akademičkih hrvatskih družtvih rapresentantah hrvatske Istre, imade ih i u ovom te se nadam da će se ti češće sjetiti „Naše Sloge“, obavieštujuć ju o dalnjem razvitku i djelovanju našeg „Hrvata“.

M—ć.

Mûka od proklijana žita.

Kao što imade čovječji život četiri dobe, tako isto je imade i rastlinski, naime: klijanje, busanje (kad bilini narastu stablo, grane i lišće), cvatnja i plodnja.

U tih dolah razvijaju se pojedini glavni dieli biline t. j. u prvoj klica, u drugoj stablo, u trećoj cviet, u četvrtoj plod.

Progovorit ćemo u kratko samo o prvoj dobi. Klijanje jest ono doba, kad se iz sjemena razvije klica. Nu sjeme neće klicati ako neimade dosti svjetla, vlage i topline. Sjeme neklije u suhu tlu niti ondje, kamo nemože zrak, svjetlo i toplina.

Nekoje vrsti sjemena prokliju odmah, druge nakom više tjedanah, mjesecah ili godinah. Često se dogodi, da žito proklije već u žitnicah ili skrinjah. Što da radi neuki gospodar s takovim žitom?

Evo mu savjeta:

Kad počme zrno klicati, promjeni se posvema. Mnogimi pako pokusi je dokazano, da ta promjena leži u tom, što se u zrnih nalazeće ljepivo (jedro) razpusti. Pomješamo li mûku s vodom, tad će se mûka liepiti t. j. hvatat će se posude i prstih; o tom je osvjedočena svaka i najlošija gospodarica. Tvar ili materija, koja to ljepljenje prouzrokuje, nazvana jest ljepivom (Kleber). Nu razpuštenjem ljepiva gubi mûka, koja se u zrnu nalazi, svoju prvotnu raztežljivost i pružívost (elastičnost) tako, da se od takove mûke neda testo umjesiti, ili kako se običnim govorom kaže, neda se testo smladiti.

Nadalje razpusti se kod klijanja u zrnu jedan dio škroba (amydum) te predje u slador (cukar) i u sladki škrob (dextrin). Tim dobije mûka sladki ukus što njoj dakako neškodi.

Odatle sliedi, da se mûka od proklijanog žita takovim sredstvom popraviti dade, koje daje pokvarenomu ljepivu prirodjene vlastnosti, t. j. pružívost i raztežljivost. To sredstvo je kuhinska sol.

U vojničkih pekarnah u Draždjanih učinilo se više pokusah s mukom proklijana žita. Takovog su žita samleli 160 funatah — dakako sa svimi klicami. Od toga žita došlo je 102 funta dobre muke, 17 malo gore, 15½ crne, 16½ posijah (mekinjah) a 9 funatah išlo u prah.

Dobre mûke zadjelali (smiesili) 40 funatah sa 31 funta vode, običnim načinom. Hljebi od takova testa umiešeni razpustili se kô testo, kad je prekvasno, korica jim popucala a od zdola opazio se modrasti talog; kruh se nemogao jesti.

Kod drugog pokusa pridali na svake 3 funte mûke 1½ lota kuhinske soli, hljebi se ne raztvorili, al je korica ipak odpadala ozdola bio jošte tanki talog, nu kruh se mogao jesti.

Digitized by Google

Napokom su dodali na svake 3 funte mûke 2 lota soli. Taj put nije odpadala korica, testo bilo raztežljivo niti bilo zdola išta opaziti, kruh bio tečan i pruživ. Sol, koja se ima pridati mûki, mora biti u vodi raztopljena.

Ovaj dodatak soli more dakle mûku od proklijanog žita tako popraviti, da se od druge dobre mûke ničim nerazlikuje.

Osim toga djeluje sol na kruh i drugim koristnim načinom. Kruh se malo više razsoljeni mnogo laglje probavlja nego li obični. K tomu je poznato, da se slanoga kruha ne dojimlje tako lahko pljesan, te se može kroz više mjeseca nepokvaren sačuvati, dočim kruh obični spljesni za nekoliko danah.

Napokon vriedi i to, što je slani kruh uvjek bjeliji nego li je onaj, koga pečemo bez soli, od iste mûke. Zaključujem ove redke vrućom željom: daj Bože Istranom toliko žita, da nebi znali kamo s njim, već da bi jim u' žitnicah proklicalo!

M—ć.

Nekolike opomene o sjemenu.

Liepo kaže gospodarska poslovica: *Kakvo sjeme, takva žetva.* S toga svim naprednim poljodjelcem što toplije preporučujem sliedeća, izkustvom pohvaljena pravila:

1. Za sjetvu treba izabrati onakovo sjeme, koje je *zdravo*, *jedro*, *dobro razvijeno* i *dobre vrsti*. Neima li sjeme tih svojstvah, neg je smrdljivo, šuplje i ne zrielo, ili loše vrste, tada sve pogode kiselika i zemlje neće dati rastlini bujna života.

Sitno i nedozrielo sjeme, ako i uzraste, rodit će kržljave i neplodne hiljke.

Ono pako sjeme, koje je pliesnivo, neće ni niknuti.

Istina je dakle, da je samo težko i podpuno zdravo zrno za sijanje dobro, i ono će gospodaru trud i trošak znatno naplati.

2. Često se dogadja da na jednoj strani oranice (lehe) usjev bolje uzrodi i uzplodi nego li na drugoj; s toga treba tu bolju stranu ostaviti za sjeme, i tako na poseb požeti. Ovakovo mjesto treba čisto držati od drača i travnog sjemena, kano: *kukolja*, *grašice*, *glavnice*, *snieti* i tako dalje.

Ovakov je način bolji, nego da se sve skupa poženje i omlati, pa se poslije iz hrpe sjeme uzme za sjetvu.

3. Kad već imamo takovo sjeme, koje je podpuno *zrielo*, *težko*, *zdravo* i *sasvim čisto*, tada ga treba na suho i prozračeno mjesto spraviti; ali ga nesmiemo držati na gomili (kupu), već ga moramo *lopatom* češće prebacati, da se bolje osuši, i da svoju *klicavost* ne izgubi.

4. Želiš li, da umnožiš i poboljšaš svoju ljetinu, treba da često puti mienjaš sjemenje, a naročito da ga potražiš od onakovoga gospodara, koji je izkusio da mu ova ili ona vrsta sjemenja znatan prihod pridonaša.

Izkustvo nas uči, da se sjeme izmetne (izrodi), ako se više godinah na jednoj te istoj oranici sije; za to je vrlo koristno mienjati.

N. Vežić,
upravitelj vlastelinstva Vukšin-Šipak.

Različite viesti.

Dva nautična stipendija za Cres ustanovilo je Nj. Veličanstvo naš Car iz svoje vlastitosti. Ova dva stipendija svaki od godišnjih 200 for. podjelivati će isto Nj. Veličanstvo svake godine creskim mladićem, počamši od dojduće školske g. 1877-78.

Naš porečki sabor hoće se otvoriti dne 5. tek. aprila. Isti dan hoće se sastati, osim dalmatinskoga i galičkoga, i ostali pokrajinski sabori.

Bogostečan čin. Crkvica sv. Ivana krstitelja u Verdeli u tršćanskoj Okolici, ako nije prva, kako misle i tvrde nekoji, jest svakako jedna od prvih katoličkih crkvah u ovih krajevih. Ta crkvica je imala više vremena svojega kapelana, izdržavana od nekojih ondašnjih gospodskih obiteljih. Kad su te obitelje propale, propade i crkvica tako, da u zadnje doba tek što se nije srušila. Da se ta starina očuva, kmeti su se već puti dogovarali, da ju poprave, ali badava kad nebijaše novca. Naposljedku odluči vrli g. Josip Godina Verdeljčan, da ju dade na svoje troškove ne samo popraviti, nego da joj uzidje i zvonik, kojega nije doslje imala. Popravljanje se počelo mjeseca novembra 1876, a sad je evo djelo gotovo, te crkvica baš liepa i prijatna. Spreda nad vratimi čitaju se zaklesane u kamen sliedeće besjede: *„Dal popraviti Josip Godina Verdeljčan leta 1876."* Iznoseć na vidjelo ovaj liepi čin, mi nemožemo da neviknemo vriednomu gosp. Godini: *Od ljudih Vam hvala, a od Boga plaća!*

Preč g. Ivan Flamin, riečki župnik i poznati hrvatski spisatelj, bi imenovan proštom one kolegialne crkve i opatom sv. Jakova *ad palum*, što je pod Učkom u Opatiji. Opatovao zdrav i vesel na mnoga ljeta!

U Kastvu, kako čujemo, namjeravaju osnovati „Gospodarsko družtvo" za onu stranu naše pokrajine. Mi se radujemo toj viesti, jer ona znamenuje, da se počelo i tamo spoznavati, da nije dosta djelati zemlju rukama, nego da ju treba i glavom, ako će da gospodaru trud i trošak naplati.

Znani ustaški vodja Ljubibratić, štono bijaše od austro-ugarske vlade uhvaćen te odveden prvo u Linac onda u Gradac, a sad usljed srbsko-turskog mira pušten na slobodu, vratio se u kneževinu Srbiju.

Liepa navada. U bavarskom gradu Hohenbergu vlada liepa navada, da naime svako diete, kad dovrši hoditi u školu, posadi na priredjenoj občinskoj zemlji jedno voćno stablo, koje biva njegovo vlastničtvo dok živi, a poslje smrti postane občinsko. Djeca imadu tim veliko veselje i budi se u njih ljubav do voćarstva. Nebi li se i po naših selih što takova moglo uvesti?

Novoselov, ruski general, koji se onomadne u Srbiji borio proti Turkom, preminuo je ovih danah u Petrogradu od zadobljenih ranah na bojišću. Isto tako preminuo je u Odesi od dopadnutih ranah i mladi knez **Kečko,** brat srbske kneginje Natalije.

Inglezki bogataš. Prošlih je danah prispio amo u Trst John Wylie inglez, imajući 70 milionah for. imetka, koji već od 7 godinah na svojim brodiću Kuter sa obiteljom i mnogobrojnom pratnjom brodi po moru.

Golubja pošta u Rusiji. Rusija je nakúpila u Belgiji veliku množinu golubah namjerom, da njimi uvede u svojih vojničkih pristaniščih golubju poštu. Za uzdržanje tih golubah namjenjena je godišnja svota od 16,000 for.

Javna zahvala.

Uvršćeni u 5. broju o. g. velecienjenoga lista „Naše Sloge" „Liek za rane", dobro sam zapamtio. I u dobar čas, jer eto brze nesreće.

Kopajuć 14. ovoga mjeseca s drugoj uri po podne, ranio sam mali prst lieve ruke tako, da ako bi se bila rana izliečila, bez nikakovoga lieka u 25 danah, nebi odviše brzo. Bio sam podaleko od kuće, mililo mi se je posao ostaviti, radio sam, ako i po manje, do noći. Kada sam u večer došao doma, odmah sam dao skuhati jedno jaje, onda sam bielanjak odlupio, a žutnjak sam nataknuo na vilice i stao ga peći na svieći naljetoj uljem od masline iliti ulike; iz kojega je okolo dvadeset kapljicah ulja kapnulo. S ovim uljem natopio sam ranu i omotak svaki put, kada je došao nad ranu. Ovako sam učinio i drugi večer, t. j. 15 o. m. a potom ništa drugo. Rana mi se je počela liečiti tako brzo, da je danas sve zdravo i izliečeno.

Ovim dakle najvrućje i najodanije zahvaljujem mojemu dobročincu i vrlomu prijatelju štovanomu g. Nikoli Jambroviću, koji je blagovolio pružiti ovakovo sriedstvo brzolieka. Bog mu plati!

U Bršecu 19. Marča 1877.

Ivan Galović Perišić
kmet.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 30. Marča 1877.

Carski dukati (cekini) 5.82 — Napoleoni 9.85. — Lire Ingleske 12.37. — Srebro prid (aggio) 111.—.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 30. Marča 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	106	—	10	—
Rio polag vrsti	„	95	—	112	—
Cukar austrijski	„	50	—	51	—
tučeni	„	46	—	47	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	—	—	—	—
Naranče skrinjica		1	75	5	—
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	—	—	—
levantinske	„	6	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	12	—	14	—
puljezke	„	11	50	12	—
Limuni skrinjica		4	—	5	50
Bademki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	88	—	90	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Liešnjaci	„	28	—	29	—
Šljive	„	18	—	25	—
Pšenica ruska	„	13	—	14	—
ugarska	„	13	50	14	50
galačka	„	11	50	13	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	75	7	40
ugarski	„	7	60	8	—
Raž	„	9	—	9	50
Ječam	„	7	75	8	—
Zob ugarska	„	9	—	9	30
arbanaska	„	7	70	8	50
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	11	—	11	50
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Oriž talijanski	„	19	—	25	50
inglezki (kitajski)	„	16	50	18	—
Vuna bosanska	„	118	—	125	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	130	—	125	—
istarska	„	51	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske „		44	—	74	—
Grede „		12	—	14	60
bukovice		8	—	14	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg.	48	—	49	—
„ najbolje	„	65	—	68	—
„ srednje vrsti	„	60	—	62	—
dalmatinsko	„	48	—	—	—
istarsko	„	47	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	21	—	—	—
u kasetah	„	26	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	90	—	95	—
dalmatinske	„	65	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	49	—	59
suhe	„	—	—	—	—
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	35	—	36	—
zeleni	„	5	80	6	—
Maslo	„	84	—	92	—
Loj dalmatinski i naški	„	48	—	50	—
Salo	„	65	—	66	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	60	—	61	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	32	—	34	—
Ruj naški	„	8	20	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	11	50	15	25
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	—	16	—
Pakal baril od 100 Kilg.		—	—	—	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

Oglas.

Podpisani ima čast dati na znanje častnim Plovanijam, da je otvorio jedno

Skladište voščanih

SVIEĆAH

prve mletačke tvornice.

Prima naručbe voštanicah, duplirah i vazmenih sviećah svake težine i veličine po tvorničkoj cieni i obećaje svu skrb, da budu zadovoljna ona gospoda, koja ga počaste svojimi naručbami.

Augusto Rizzoli
Mirodijar u Trstu
All'angolo delle Vie *Malcanton* e *Pozzo bianco*
in Città Vecchia.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 8. U Trstu 16. Aprila 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmjerno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku Uputnicu. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim svitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 nvč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. travnja 1877.

U Beču se opet dogovaraju naši i ugarski ministri o austrijsko-ugarskoj nagodbi, koju će jedni i drugi morati prvom prigodom iznesti pred dotične parlamente, da ju ti il prihvate il odbiju, kako jim već bude il nebude po volji. Čuje se, da tu ima još mnogo nesporazumka, akoprem se ono tvrdilo, da je već sve do kraja izgladjeno i poravnano. Česi su po staroj navadi i ovaj put izabrali u svoj kraljevinski sabor sve takove ljude, koji neće da se pomaknu ni za dlaku sa temelja svojih kraljevinskih i narodnih pravicah. Iz pokrajinskih saborah, koji sad sjede i viećaju, ništa nova.

U Hrvatskoj se od neko doba mnogo piše i govori o spojitbi bivše vojničke Granice sa materom zemljom, koja kao da misli na usta svojih zastupnikah odrešito iskati od Beča i Budim-Pešte, neka se već jednom priznaju njezina prava te uslišaju narodne joj želje. O spojitbi Dalmacije nemože biti ni govora, dokle se nije spojila Granica, zato se mora Hrvatska il odreći svih svojih težnjah, il gromkim glasom viknuti, neka se zakon vrši. Hrvatska ima mnogo vanjskih i nutarnjih protivnikah, što pod ovom što pod onom krinkom; ali ima hvala Bogu i na što se uprieti, da jih svlada i razoruža U sili zakona stoji moć i sila hrvatska. Hrvatska se na temelju prava i zakona očuvala do dana današnjega: na temelju prava i zakona mora se ojačati te očuvati u sva buduća vremena.

A nastupak tih budućih vremenah, koja će slavenstvu uliti nov život, već je evo pred vratmi. Rusko-turski rat, koji ima preobraziti iztočnu Evropu, jest stvar gotova. I Turci i Rusi su već krenuli jedni naproti drugim: Turci bacivši mostove prieko Dunava, a Rusi prieko Pruta. Dan na dan čeka se prvi pokolj il u Aziji il u Evropi. Što je dakle bilo od protokola, koji je imao tobože prepriečiti rat? Engleska se bila doista predomislila te ga i podpisala, ali ga odbila Turska, te tim razvrgla sva evropejska nastojanja, da se ta stvar mirno konča. Turska je odbila i čedne crnogorske zahtjeve, pa se sad i tamo od dana do dne nadati blistanju crnogorskih handžarah, uz sjevanje dakako ljutih arbanaskih demiškinjah.

Nego na što se Turska zanaša u toj svojoj oporitosti? Ona se zanaša na viersku ugrijanost musulmanskoga svieta, onda na slučajnu zavist i neslogu zapadnih državah, a naposljedku na sigurnu pomoć englesku. Pak se već i čuje, da se Engleska, Franceska i Italija kane vezati medju sobom na onaj način, kao što su Rusija, Prusija i Austrija. Ali uz Rusiju bi onda stojala i Amerika, koja ima već od nekada zub na Englesku. Iz toga se vidi, da taj rat može u nekom slučaju zahvatiti cio sviet, pa da takova nisu još ljudi doživili. Eto u kakav se požar razplamtila ona maljušna iskrica, što je prije dvie godine na Nevesinju u Hercegovini sjevnula!

A što će naša Austrija? Mi držimo za stalno, da će s Rusijom rukom pod ruku, pa kad dodje do komadanja Turske, da će joj pripasti Bosna i Hercegovina. Neće tomu moći na put stati ni naši Niemci ni Magjari, jer je sila dogadjajah jača od ljudi.

Njemačko se carstvo prošlih danah nalazilo baš u grozničavu stanju. Knez Bismark kao da je sit svega, pak je htio stupiti za uvjek iz carske službe; ali na carevu prošnju da će samo ići u mir na četiri mjeseca. Nezna se pravo, što je dalo povoda toj njegovoj odluci. Već se govorilo, da će za njim i grof Andrassy, ministar naših vanjskih stvarih. Na koncu nam valja spomenuti i to, da se u svoj Evropi drže katolički sastanci kao odziv na Papin govor od dne 12. pr. mjeseca, u kojem se tuži na talijansku vladu. Stvar koju zastupa crkva, jest obće i vjekovite naravi, koje nemože nikoja vlada na svietu nikad i ničim nadomjestiti; zato svaka razborita vlada il mora iti s crkvom, il joj se barem nesmie očito protiviti, ako želi imati mir u državi.

Šaljimo svoju djetcu
u učiteljšće!

Svi znamo, da je hrvatski narod u Istri na nizku stupnju izobraženosti, tako nizku, da se jedva o kakovoj izobraženosti govoriti može. Uzrok tomu obći jest, što je taj narod zapušćen, što se za njega vjekove i vjekove nit znati htjelo nije. osim kao za služinčad, za robove. Uzrok posebni i osobiti za sada jest, što taj narod nesamo viših nit srednjih, nego nit nižih školah neima. Kriva je tomu nješto zloba stanovitih ljudi, koji bi htjeli taj narod samomu sebi otudjiti; nješto predsude, da znanje jezika toga naroda malo vriedi, a još manje koristi; nješto prostota, sudeća, da naobraženost sastoji u poznanju tudjih jezikah; — a nješto takodjer okolnost, da mi do sada svojih učiteljah neimamo. Nismo tomu krivi za prošlost, a nit za sadašnjost, al mogli bi biti krivi za budućnost.

Naša vlada počela se je koliko toliko i za nas brinuti. Pruža prilike, da se naša djeca bar djelomično u svojem jeziku naobraziti mogu. Ustrojila je pripravni tječaj u Kastvu sa hrvatskim učevnim jezikom. Ustrojila je učiteljišće u Kopru, gdje je i hrvatskim dječakom nešto mjesta dala. —

Čini se žalibože kao da neuvidjamo važnosti tih dvijuh školah.

U pripravnom tječaju u Kastvu neima nego osam deset li djakah, a medju njimi samo dva podpuno punoljetna. Bojimo se, da će vlada tu učionu zatvoriti, nebude li bolje pohadjena. Zapriečimo da se to nedogodi! Istina neimaju odkud doći u taj pripravni tječaj, jer neimaju istarski Hrvati skoro nikakvih svojih pučkih školah, al ipak imaju njekoje, a sada bi se morali s patriotičke dužnosti i osebnici za to pobrinuti. Jeli moguće, da nebi škole kastavska, klanjska, mošćenička, omišaljska, opatijska, poljanska, rukavačka, svetomatejska, vrbnička, zvonečka i još možda koja svaka po kojega djaka pružila? Jel moguće, da ciela iztočna kopnena strana Istre desetak djakah smoći nemože? Jel moguće, da su čisto hrvatski kvarnerski otoci dosada u učitelišće u Kopar samo jednoga dječka poslali, a u Kastav nijednoga? Jeli moguće, da nebi rodoljubi i u onih hrvatskih krajevih naše zapušćene pokrajine, gdje su talijanske pučke škole, po kojega duševno nadaranoga dječaka našli, te ga riečju i činom pomogli, pak poslali u školu? Jest moguće! Dakako, da se požrtvovnosti hoće — požrtvovnosti, bez koje se nijedan narod na svietu naobrazio nije. bez koje nijedan narod sa sebe tudjega jarma svrgao i slobodan postao, bez koje nije nijedan narod blagostanja dostigao. Bez nje neće nit naš narod ništa zadobiti, a valja da se žrtvuju oni, koji su prosvjećeni, koji su sviestni narodnosti svoje.

U pripravnom tječaju u Kastvu dosta je biti jednu godinu, i onda valja imati 14 godinah. Dječko punoljetan, imajući 14 godinah i boraveći izvan Kastva grada, može dobiti pomoć. Lietos bila je dvojica takovih, i oni su dobili svaki 50 for.

Da svako, koj hoće u učiteljišće u Kopar, taj pripravni tječaj u Kastvu polazi, preporuča se veoma, al nije neobhodno potriebito.

Od svakoga dječaka, koj hoće u učiteljišće u Kopru zahtjeva se:

1. da ima svršenih 15 godinah.

Digitized by Google

2. da je dobra ponašanja, i da je na tjelu zdrav.

3. da donese svjedočbu pučke ili građjanske škole.

4. da učini primateljni izpit.

Kod ovoga izpituje se dječak iz sliedećih predmetah: vjeronauka, učevnog jezika (za nas hrvatskoga), zemljopisa i povjesti, računstva i geometrije, fizike i naravoslovja, i iz njemačkoga jezika. Netreba se prestrašiti ovih predmetah. Glavni obzir uzimlje se na učevni jezik i računstvo. Iz ostalih predmetah dovoljno je, da ima dečko njekoliko uvodnih pojmovah, a te nauči jur u pučkih školah.

U učiteljišću valja ostati četiri godine. Ko je siromašan, i ko se dobro uči dobiva podporu od vlade, i to tim veću čim je siromašniji i čim se bolje uči, i čim je u višem razredu. Od 100—200 f. svaki dječak dobije. Jur u prvom razredu imao je lani jedan 160 forinti.

Eto, koli je lahko odgojiti mladića koristna našoj užoj domovini! Kad bi roditelji i sami trošili četiri ili pet godinah, nebi to bilo Bog zna što. Al netreba jim se žrtvovat samim, vlada će jih pomoći.

Učitelji imaju jur danas prilično plaću, nadat se je, da će i bolju imati. Imaju oni k tomu još njeko drugo dobro. U našoj je državi dandanas svako vojnik dakle i učitelj i učitetjski pripravnik. Nu učiteljski pripravnik, ako je u vojnike uzet prije nego je svršio škole, može biti oslobodjen u toliko od vojničke službe, da nesluži ciele tri godine, nego da se vježba samo u školskih praznicih. Onaj pako mladić, koj prije svrši svoje nauke i izpit zrielosti položi, nego li je uzet u vojnike po zakonu oslobodjen je od vojničke službe ciele godine, a može biti samo u šk. praznicih na vježbe zvan. Hrvatski roditelji u Istri! Znamo, da vam nije najdraže, da vam sina u vojnike uzmu. Znamo da ste često pošiljali svoje sinove po 8 po 12 godinah u školu i na nje sami trošili kroz toliko godinah, samo da jih vojničtva oslobodite, zašto da se neposlužite i ovom polakšicom, koju učitelji imaju što se vojničtva tiče! —

Učitelji imaju te polakšice u vojničtvu, učitelji imaju prilične plaće, svojih učiteljah možemo s malim požrtvovanjem u kratko vrieme imati, učitelji su nam potriebiti: šaljimo svoju djetcu u učiteljšće! Izišavši iz njega pomoći će mnogo našoj prosvjeti, prosvjetom jedinom možemo doći do žudjene slobode, a slobodom do blagostanja, koje iz srdca želimo svim i svakomu, a najpače hrvatskom narodu u Istri!

Dopisi.

Iz občine boljunske, dne 10. Aprila 1877.

Da dovršim dopis iz občine boljunske dne 10. marča 1877. želim još nešto obznaniti i novim občinskim zastupnikom (raprezentantom) priporučiti. Kako se čuje, biti će doskora izabran novi boljunski podestat; a zato treba, da se prije pogovorite i složite o mužu, komu da izručite podestariju.

Kako se prošlih godinah kod nas gospodarilo — vi dobro znate. Ako tko toga nezna, nek pogleda u občinske račune, kojih žalibože nema još do dandanas zakonitih. — A k tomu eno ti kasa prazna, ceste zapuštene, puk razdvojen i nemiran, škola malo pohadjana i to talijanska, crkva skoro pada, plovanija se nepoštuje. Težko je dakle breme pripravno novoj raprezentanci. Njoj će biti poravnati staze, njoj doline napuniti, njoj gore snižiti, njoj na tanko cjedilo proceditи račune sijora podestata upravo onako, kao što je to on sam drugim činio.

Sve što je briegovito i strmno neka bude ravno, nu cesta nova u Boljun, koja liepe stotine stoji, nemože nikad biti ravna, ali ćudi boljunske nek se poravnaju i slože, i to bilo u crkvi bilo izvan nje.

A svega toga, o Boljunci, neznа i neumije Vam nitko bolje i tanje ovršivati neg *Josip Buretić*, komu neće ni politička vlast te častne službe odreći.

Ta on će i sam pisati i bez pisara občinskog, kad bude sila, a sada što se piše i dopisuje je tajnost gosp. učitelja, gosp. pisara, i gosp. podestata i svega svieta, jer ključ občinske kancelarije je skoro vavek u vratih.

Dakle na noge junačke Vi Boljunci, Hrućani, Pažani, Posrćani, Letajci, Sušnjevci, Vranjci i Brešćani! Nemojte više da budete sliepi — progledajte, pa recite: Josip Buretić nek bude naš župan; a uz njega občinski kasir. Razpišite konkurs za občinskoga pisara, al izaberite samo onoga, koji Boga vjeruje i se ga boji, da bude dobro u občini, a mir u crkvi!!

Jedan občinar.

O uzgoju kukuruza (Zea Mais).

Kukuruz (turkinja) je jedan od najkoristnijih naših usjevah. Zato je sijanje kuruze postalo u najnovije doba tako važnim, da mu se u mnogih predjelih (krajih), osobito u južnih (dakle i kod nas Hrvatah) daje izmedju svih gospodarskih usjevah prvo mjesto. Zašto? Zato, jer on ne samo što daje svakom čovjeku vele hranivnu hranu, već takodjer i našoj domaćoj stoki (marvi, blagu). Još i to nije što daje dakle sa svojim zrnjem tovnu (gojeću) hranu, nego i njegova slama se odlikuje hranivošću, tim više, ako se zelena pokosi i podaje kravam muznicam. Što se pako suhe kukuruznice tiče, i ona je hranivna, pa ju krave, volovi i ovce rado jedu u zimno doba tim većma, ako se ista polije sa slanom vodom, onda ju stopram blago sa velikom pohlepnošću jede t. j. ždere.

Toga radi dužnost nam nalaže, da kukuruzu što više sijemo i dobro njegujemo. Zato me je evo, vriedni moj brate i prijatelju poljodjelče, potaknulo, da ti cieli uzgoj ove nahvaljene biljke iz dosta prilična izkustva napišem i odpošaljem preko zaslužnog časopisa „Naše Sloge“ nebi li te potaknuo na bolju pazku i njegu oko ove hvaljene biljke. —

Suvrsti. Od kukuruze imamo mnogo vrsti, nu do sada je kod nas poznata samo jedna i to: *navadna iliti obična kukuruza.* Od ovog ima mnogo odrodah, koji se po boji i obliku zrna jednog od drugog razlikuju.

Medju ovimi odrodi zaslužuju sliedeće vrsti najviše uvaženja, kano li: *Amerikanski krupni bieli, Amerikanski konjski zub, rani kuruz Kralj Filip* (ob ovom ću drugom sgodom napose govoriti), *patuljasti kuruz (Cinquantino), bergamaski žuti, filadelfijski bieli, krŝljavac bieli, Amerikanski šećerac* i tako dalje.

Dalje se razlikuju mnoge vrsti, gledeć na boju i oblik zrna n. p. gledeć na boju *crveni, šareni, bieli, žuti, mpdri* i *crni.* Po obliku zrna dieli se kuruz na: 1. *Plosnati, gladki* i *smežuzani;* 2. *okrugli;* 3. *uglasti;* 4. *šiljasti.* —

Koje podnebje kukuruz ljubi? Kuruz zahtieva podnebje toplo i umjereno vlažno s razloga što je iz toplijih predjelah južne Amerike k nam donešeno. Zato i vidimo (opažamo), kad je ljeto suho i toplo mnogo prije kuruz dozrije, nego kad je neprestano kišovito i hladno.

Kakvo tlo (zemlju) kuruz ljubi to jest zahtieva?

Poznato je nam gospodarom, da kuruz uspjeva malo ne na svakoj zemlji (izuzam dakako čistu ilovaču); nu koji gospodar (poljodjelac) želi, da od posijane kuruze dobije nekakov hasan (korist), to je prisiljen oranicu za kuruz opredjeljenu dobro obdjelati i pognojiti.

Evo primjera: Ja imam na ovom imanju, gdje sam kao upravitelj mnogo oranicah sastavljenih ponajviše iz pjeska na kojoj mi neće niti pšenica, a niti ječam rasti; ali kuruz vrlo dobro raste i to s toga, što se dobro pognoji i uz to dobro obdjela. Zato velim: *Kuruz u svakoj zemlji raste i naplaća gospodaru obilno trud i trošak i to stopram onda, ako je (t. j. zemlja) dovoljno pognojena, dobro i duboko obdjelana.* —

Poslje kojih biljkah kukuruz uspjeva?

Kuruz uspjeva najbolje na *ugaru,* zatim poslije *djeteline, krumpira, kupusa* i svakog drugog usjeva, koji se okopavati mora, jer se na ovakov način zemlja bolje od korova (drača) očisti, a čista i pognojena zemlja jeste najbolja za uspjevanje kuruze.

Gnojitba za kukuruz.

Rekavši gori, da se pod kukuruz ima dobro gnojit, ako želimo od istog dobit kakovu korist. To dakle evo opet opetujem, moleć, sve moje vriedne poljodjelce, da me poslušaju; jer se na ovakov način imaš stopram nadati, da će ti kuruz dobrim rodom uroditi.

Dakle pod kukuruz gnoji mnogo, jer nećeš nigdar pregnojiti i to ćeš najbolje učiniti, ako isti gnoj još u jeseni (dakako ako je moguće) na oranicu t. j. na onu na kojoj kuruz želiš sijati, izvežeš i umah zaores s razloga, što će ti preko zime strunuti i na ovakov način kuruz će bolje uroditi. Također kuruz ljubi *gnojitbu svieżu* t. j. pred sjetvu; nu opazilo se je, da u ovom posliednjem slučaju jeste kuruz izvržen bolesti tako zvanoj *snieti.* —

Rekoh gori, da kuruz uspjeva na svakoj zemlji, nu rekoh, da se ta zemlja ima duboko uzorati i to u jeseni s razloga, što će zimska mrzlina, vlaga, vjetrovi, i druge žestine zraka takovu zemlju mnogo bolje razdrobiti nego li plug i brana.

Radeć ovako mnogo ćeš biti napredniji u proljeću i to zato, što se mnogo puti dogadja da je proljeće vele zločesto i tako si prisiljen za kukuruzu samo jedanput orati. Ali zato, mili moj, zapamti, da jedno oranje nije dovoljno za kukuruzu. —

A sad, vriedni moj čitatelju, dopusti, da ti u kratko protumačim: *zašto se toliko preporuča jesensko t. j. pod zimu oranje?*

Glasoviti gospodari prikričuju nam mladjim (gospodarom) evo ovo zlatno pravilo: *„ori uvjek u horu t. j. onda kad je tomu doba; nikad se nije gospodar pokajao, da je prerano orao, ali mnogi jesti što je orao prekasno.“*

Težke ilovače i smoljnjače neobhodno je potrebno pod zimu t. j. u jeseni preorati i to zato, što će — kako gori rekoh — mraz takovu zemlju razdrobiti. Evo kako:

Preorana zemlja bolje i lakše usisa vlagu i dalje ju može uzdržati, dočim kod ne preorane toga nigdar vidjeti nećemo.

Ako sad dodje mraz na ovakovu vlažnu zemlju, tada će se vlaga t. j. voda smrznuti i naravno će se širiti, ovaj pako učinak razdvoji pojedine čestice t. j. dielove zemlje. Ovako razdvojena i raztrešena zemlja ostaje dugo takova i ne može se sama od sebe lahko slieći i spojiti.

Na ovakovu izprelamanu zemlju, jače dieluju prirodne sile i njiov upliv je mnogo napredniji nego kod težkih i žilavih oranicah.

S toga je jesensko oranje mnogo probitačnije od proljetnoga i jesensko oranje treba uvjek predpostaviti proljetnom oranju; jer pri ovom posliednjem, upliv silah je mnogo slabiji a i kraće vrieme traje. Proljetno oranje ima jedini zadatak taj, da zemlju tek površno prevrne i vlažniju naslagu na vrh iznese, kako bi sjeme brže proklijati moglo; suprot jesensko oranje ima stopram pravo biti (oranje). — Gospodar od proljetnog (oranja) traži onaj posao, što se od jesenskog očekuje i što ono izvršiti može, što kod proljetnog oranja nikako biti — kako gori rekoh — nemože.

Scienim, da sam ti, štovani čitatelju, u jezgri predočio: zašto se preporuča jesensko oranje — a sad prelazim dalje na stvar. —

Doba sjetve. Sjetva kukuruze obavlja se početkom mjeseca svibnja i tija u mjesecu lipnju. Ja bar sijem kuruzu uvjek od 1—15 svibnja, pa se još nisam pokajao; jer je ovo upravo doba, gdje mrazovah nestaje — glavni neprijatelj ovoj biljki. Također je vele koristno i na to paziti, da se kasnije ne sije, jer kasnije posijan kuruz daje sitnije klipove i sa manjim zrnom rodi. Kasnije se kuruzu može jedino sijat za zelenu krmu marvi, ali za zrno podnipošto neupotriebi kasniju sjetvu i to s toga, što će kuruz kasno uroditi i mnogo puti se dogadja da niti ne urodi.

Još te i na to upozorujem, da sjeme za sjetvu valja odabirati od mladih klipovah od prijašnje godine, koje pri spravljanju odlučiti imamo, zatim se isti klipovi (tulci) imaju čuvati na suhom i prozračnom mjestu. Naročito klipove izbirati, koji imaju od gornjeg do doljnjeg kraja podjednako sbito i gusto zrno. Za veću sigurnost uzmimo sjeme iz sredine klipa i to sbog toga, što su ista (zrna) najbolja. Još i ovo zapamti, da u proljeću t. j. prije sjetve imaju se ovakovi klipovi oruždjiti.

Nekoji gospodari prije sjetve meću sjeme u vodu da se nabubri s razloga, što će prije (sjeme)

Digitized by Google

proklijati. Također je u tu vodu vele koristno raztopiti nešto zelene galice (FeO, SO_3), koja se u svakoj liekarni može dobit. U ovoj vodi sjeme se ima 48 sati držati. — O sjemenu govorio sam više u 7. ovogodišnjem broju „Naše Sloge“ i to pod stavkom *„nekolike opomene o sjemenu“*; pa zato štovanog čitatelja svesrdno molim, da izvoli još jednoč rečeni članak pročitati.

Način sjetve. Kukuruz se sije na više načinah, kanoti: *na omašku* (kao kod naših poljodjelacah), zatim *pod brazdu*, dalje *pod motiku* i napokom sa *mašinom* (*strojem*).

Što se prvog načina tiče t. j. na omaške (t. j. s rukom) mnogi griešе, koji tako upotriebljavaju s razloga, što se više sjemena potroši, 2. što sebi takov gospodar više posla zadaje, jer više težakah na obdjelavanje potrebuje. —

Pod brazdu sije se ovako: Ponajprije ratar uzore prvu brazdu, a za njim ide sijač, koji iz košare na svaki korak po 2—3 zrna na uzoranu oranicu (njivu) baci tako, da druga brazda pokrije posijano sjeme. Ovo se opetuje na svakoj trećoj brazdi.

Ovo za preporučit nije s razloga, što se sjeme nejednako pokrije, zatim što ptice sjeme lahko mogu pojesti, dok se on povrati na posijanu brazdu.

Neki gospodari (ponajviše naši seljaci) siju kukuruzu pod motiku. Ovaj način doduše stoji više troška, ali više put se izplaća osobito tamo, gdje se zemlja dobro obdjelati ne može (naročito ilovasta zemljišta), onda se bar sa motikom razdrobi i prigotovi za sjeme.

U najnovije doba preporučaju racionalni gospodari kukuruz sijat *pod petu*. Evo u čem se ovakova sjetva sastoji: Čim je njiva (oranica) uzorana, tada sijač predje preko svake treće brazde (koja se još može dobro razpoznati), pa tako iduć za svakim korakom udari desnom petom u zemlju i u tu jamicu baci 2—3 zrna kukuruze, koja se sa prstmi desne noge zemljom pokrije. Čim smo na ovakov način dobar dio njive posijali, tada se uzme trnova brana, pa se sa istom predje preko posijanog komada.

Napokon imamo još jedan način sjetve t. j. s mašinom (strojem).

Ovakova sjetva jeste dakako najbolja za onakove gospodare, koji posjeduju više zemljišta; suprot za siromašnije poljodjelce doći će osobito dobro gori rečeni način sjetve t. j. *pod petu*.

Ovaj način (t. j. pod petu) preporučujem što toplije, jer je izkustvo pokazalo, da je bolji od prijašnjih (izuzam dakako način sjetve sa mašinom).

Na jedno jutro (1600 □°) sjemena se potroši $^1/_4$—$^1/_2$—$^3/_4$ vag.

Kakvu njegu kukuruz zahtjeva?

Kako kukuruz nekoliko palacah (4—6″) visoko naraste odmah ga treba prvi put oprašiti. Ovo prašenje može se jedanput preuzeti, pače i dva put; jer čim se više puti kukuruza okapa, tim bolje urodi i tako gospodaru više prihoda daje. Poslije ovog sliedi okopanje (zagrtanje). Ovo se zagrtanje mora još izvršiti prije cvatnje i to ne samo zbog vjetrovah, već i zato, što će više hrane crpiti moći iz zemlje.

Branje kukuruza. Branje kukuruze obavlja se u mjesecu rujnu, listopadu i tija u studenu, dočim rani kukuruz *„Kralj Filip“* u mjesecu kolovozu. Glavno je evo ovo pravilo pri branju kukuruze, naime: *Ne beri kukuruza dok sasvim nedozrije.*

Prihod sa jednog jutra (1600 □°). Na jednom jutru može prirasti kukuruze 15—30—40 vag., pače na izvrstnoj zemlji može roditi 50—70 vag. Slame pako može jedno jutro dati 46—60 cent., koja se sva može za krmu marvi upotrebiti, tim više, ako se — kako rekoh — sa slanom vodom poškropi, zatim na mašini kao sječka razrieže.

Bilo ti ovo što rekoh na korist!... a budeš li voljan, reći ću ti došasti put nešto *o ovčjoj vrtoglavici*. Zdravstuj!

Vazda tvoj prijatelj

N. Vežić,
upravitelj vlastelinstva Vukšin-Šipak.

Književne viesti.

Vrla sveučilištna mladež hrvatska hoće i ove godine izdati svoj poznati godišnji zabavnik **Hrvatski Dom** u Zagrebu, pak mu zanositimi riečmi pozivlje svoj mili rod Hrvate i Hrvatice na što skoriju i mnogobrojniju predplatu. Tko je lani nabavio te čitao taj mladenački rád, taj mu netreda nikakve preporuke od naše strane, jer ako ikoja, to se sjeguro ta izvrstna hrvatska knjiga svakomu Hrvatu sama najbolje nudi i preporučuje. Knjiga će izaći odmah dojdućega mjeseca srpnja, a stojati predplatnike samo 1 f. Novci, uz ime prezime i zadnju Poštu, neka se pošlju do 15. svibnja o. g. ravno na „Hrvatski Dom“ u Zagrebu. Predplatnici se primaju i uz poštarsko pouzeće.

***

Troškom „Matice hrvatske“ u Dioničkoj tiskari u Zagrebu izišle su izabrane **Priče Adersonove.** Tko se je rad zabaviti izvanredno liepim čitanjem, preporučujemo mu na osobiti način tu novu hrvatsku knjigu, koja nestoji nego 80 novč. Novci se šalju il samoj „Matici“ il „Dioničkoj tiskari“ u Zagreb. Tko se upiše u Matičine družtvenike sa 3 for. na godinu, dobiva kao član njezine knjige.

***

Tiskom i troškom H. Lustera u Senju izišao je II. dio izabranih **Novelah** iliti **Pripovjedakah** glasovitog njemač. spisatelja Zsokke-a, pohrvatjene od J. Valenčića. Tko je pročitao I. dio, uvjereni smo, da neće moći da si nenabavi i ovaj drugi, jer se te pripovjedke čitaju veoma liepo i rado. Knjiga stoji 60 novč., a može se dobiti, osim Lusterove Tiskarne u Senju, u svih ostalih knjižarah naše domovine.

***

Velik riečnik, naslovom „Grosses Wörterbuch des modernen europäischen Sprachen“, počeo je izhadjati u Brnu n zalogi Alb. Pescheka i bit će dovršen u 60 sviezakah. Prva besjeda je njemačka, pak francuzka, inglezka, ruska, magjarska, češka, poljska, srbsko-hrvatska, slovačka, slovenska, rumunjska, španjolska, portugezka, holandeška, švedska, danska, novogrčka, latinska.

Franina i Jurina.

Fr. Kuda to, Jurino, vavek klatiš, da te nî nigdar doma?

Ju. A moram s trbuhom za kruhom.

Fr. Ča si pak ov put doživel tamo, kade si bil?

Ju. Tužili su mi se v jednom mestu va Istroj, da imaju jednoga kunšiljera, kî poteče od Neruna.

Fr. Neruna!

Ju. Dà, od onoga nekadajnoga rimskoga cesara progonitelja Kršćanah.

Fr. Pak?

Ju. Pak da i ta njih kunšiljer ima onu istu žicu.

Fr. Zač?

Ju. Ač da i on mrzi na sve, ča je kršćansko.

Fr. Je li moguće!?

Ju. Ma, ako je istina, ča su mi povedali, to dá.

Fr. A ča?

Ju. Da je va konšilju, govoreć od škol, predložil, neka se propela iz škol odstrane, a na ono mesto ča drugo postavi.

Fr. Ta gnjus bi najbrže otel, da se onde, Bog mi prosti, obesi stara krnjelska velada!

Ju. Dà, za znamenje naše prosvete i napredka.

Fr. Kade j' bilo?

Ju. To ću ti drugi put povedat.

Fr. Ali, ča su ti barem rekli ti ljudi, kî izbira te njihove kunšiljere?

Ju. A oni sami.

Fr. Pak još se tuže — i huje jim bilo!

O liepom držanju.

Kako se čovjeku ponašati u crkvi.

1. Najčastnije mjesto na svietu je sveta kuća božja, u njoj Bog isti prebiva. Kad u crkvu stupiš, sveti nek te strah obajde. Poškropi se te pokloni do tla Isusu u presvetom oltarskom Sakramentu, poklekni na svoje mjesto i ponizno mu se pomoli.

2. Klobuk il kapu pred crkvenim pragom skini s glave, a u crkvi nepolagaj na oltar il na svetnike, nego ako za nje neima mjesta u klupi, drži je lievom rukom il pod lievom pazuhom.

3. Mužki u crkvi idu na svoje, a ženske opet na svoje mjesto. Pri crkvenih vratih il van njih ostajati, nije pošteno, tako se samo blato na vratih otrebi i pusti.

4. Ako ti je mjesto u klupi, u njoj poklekni; nadojde li tko ugledniji od tebe, il koji stranac, odmakni im se. Isto tako starim i bolehljivim ljudem odstupi mjesto, makar ti na nogah stao, to ti bo nalaže kršćanska ljubav.

5. U vrieme službe božje stoj il kleči, kao što kad ide. U rukah imaj molitvenu knjižicu il krunicu, da nebudeš raztrešen.

6. U crkvi nemoj se smijati, obzirati, pogovarati il driemati; kad moliš, nemigaj očmi, nehlapljaj ustmi i moli na tiho, da tvojim glasom druge nemutiš.

7. Umij se, osnaži i obuci na vrieme, da u crkvu prispiješ na dobu, kako odzvoni; a kad sva služba božja dovrši, tad otidi. Pred crkvom tabak pušiti, bučiti, pjevati za drugim spolom gledati, grdo je i grieh.

8. Na putu pozdravi: *Hvaljen Isus!* Na te se rieči odkrij, glavom nakloni odgovoriv: *Vazda budi!*

9. Kada čuješ zvoniti na molitvu, odmah se prekriži i moli bez ikakva odlaganja, bio ti na putu, u kući na djelu il pri stolu. Što čovjek zanaša, to rado i pozabi. Vas sviet je kuća božja, Bog je svagdje; nikad ništa neučini, što bi Boga razžalilo, nit nezanemari, što si dužan učiniti. Bogu služiti nikad te nebudi sram! „Tko se mene pred ljudi sramuje, veli Isus, sramiti ću se i ja njega!“

10. Neka stariji nepušćaju djecu samu kud kamo u crkvu, nego nek ih sobom uzmu i na nje paze.

11. Nedjelja i blagdan nisu sveti dan samo do pôdna nego i po pôdne, zato neprepusti iti i na večernjicu, da posvetiš vas kolik dan Bogu. Kad si ovršio svoje kršćanske dužnosti, prosto ti je od Boga i od ljudi i razveselit se malo u dobrû i poštenû družtvu. Ali znaj, da igra, pijanstvo i ludo trošenje nije veselje, nego tužno i žalostno propadanje duše i tiela, zato bježi od takova družtva, jer nije ni dobro ni pošteno.

12. Ako imaš što komu reći, il se s kim pogovoriti o tvojih poslih i o tvojem gospodarstvu, i to možeš, jer tim neprekršuješ zapovjedi božje o posvećivanju dana blagdanjskoga, ako si u ostalom svoje kršćanske dužnosti točno i savjestno ovršio.

13. Najljepša pako zabava u blagdanjski dan neka ti bude čitanje dobrih knjigah il novinah. Tu ćeš naći dovoljno hrane za dušu i za tielo, a povrh toga ćeš se naučiti pravo misliti, jasno i razgovetno govoriti, a i sam materinski jezik bolje poznavati i ljubiti.

14. Naši su stari od vieka ljubili glasbu (muziku) i pjevanje, zato neka bude i nam svirba i pjesma najugodnija zabava. Gdje je moguće, neka se mladići nezaborave vježbati u glasbi i u pjevanju liepih pjesamah, kojih mi imamo silnu silu koli crkvenih toli svjetovnih, toli umjetnih koli pučkih. Kroz pjesmu naše srdce postaje plemenitije, a naš razum jasniji i bistriji. Pjesma nas hrabri i uzhićuje, jer s jedne strane nas uči poznavati naše stare junake, a s druge nam odkriva naše narodne želje i nade. Pjesmom dakle nek se počne pjesmom nek se dovrši svaki božji dan svakoga pravoga Hrvata i Hrvatice.

Digitized by Google

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Ivan Treun, do sad župnik u Repentaboru, postao župnikom kod S. Ivana u Vrdelju blizu Trsta. Jakov Leben duh. pomoćnik u Šterni i Skabar Ivan, duh. pomoć. kod S. Jakova u Trstu su dobili privremenu mirovinu. Ivan Buttignoni, mladomisnik išao kao duh. pom. u Škedenj. Razpisane su župe Kostabona i Klana.

Kretanje tršćanske trgovine Statistični ured ove trgovačke i obrtničke Komore izdao je navadnu godišnju knjigu o *kretanju tršćanske trgovine.* Iz te knjige doznajemo, da je prošle godine 1876. bilo po moru dovezeno u Trst trgovačke robe u vriednosti od sto trideset i devet milijunah 194,816 f., a po kopnu sedamdeset i osam milijunah 921,989 for.; izvezeno pako po moru devetdeset i sedam milijunah 896,374 for. a po kopnu devetdeset i pet milijunah 385,695 for.

Gosp. Nabergoj bje opet po drugoč velikom većinom i najvećim oduševljenjem izabran poslanikom tršćanske okolice u ovaj zemaljski Sabor. Živili hrabri naši Okoličani!

U c. k. morsku akademiju na Rieci primit će se početkom nove školske godine (16. rujna) dvanaest pitomacah za cielu plaću, a osam za polovicu plaće.

Petdesetgodišnjica biskupovanja Pape Pia IX. proslaviti će se u Hrvatskoj, kako javlja „Kat. list", dne 3. lipnja t. g.

Rusija se uvjek sve to više približuje ratu proti Turkom. Tako se iz Odese javlja, da se doskora pričekuju jošte tri veliki vojački odieli kao pomoć južnoj vojski te da se još uvjek težka artilerija na Prut prevažava. A i ruska flota, koja se nahodi u Ameriki i u Sredozemnom moru, dobila je zapovjed, da se povrati u Baltičko more.

Borba s vukom. Pišu „Obzoru" iz Hercegovine sliedeći kao istiniti slučaj, koji se dogodio u mjesecu siečnju tekuće godine. Jedan momak rimokatolik iz Oplećane, sela blizu Županjca u Duvnu u Hercegovini, imenom Jure Markić, nahodeći se jedan dan na paši kod ovacah, ugleda gdje mu vuk pritiskô ovcu, pa ju kolje. On poleti k vuku vičuć, a neimajući kod sebe drugoga oružja potegne i smiri ga kamenom. Kad se vuk vidi u nevolji mjesto da pobjegne, ostaviv ovcu udari na momka Juru. Ovaj se nadje još u većoj nevolji, ali nebi druge vanreda hrvati mu se s vukom golim šakama i premda je vuk Juru po rukama i po prsima i po obrazu pogdješto izčeprljo, ipak je Juri veća sreća poslužila te je vuka stisnuo obima rukama oko vrata, prihvatio jebnom rukom odzgor drugom za grkljan ozdol, i nakon take borbe pojde mu za rukom, vuku ne samo odoljeti nego ga i udaviti. Vuk bio je dugačak sedam pedlji. Pa da nije Hercegovac junak!

Gospodarskih šumarskih školah bilo je godine 1875. u kraljevinah i zemaljah ove strane našega carstva 70 i to: 1 visoko učilišče za gospodarstvo i šumarstvo, 9 gospodarskih i 3 šumarske srednje škole, 1 vinarska i voćarska škola, 26 ratarnicah, 2 šumarnice, 21 niža škola za vrtlarstvo, voćarstvo i vinogradarstvo, 5 tečajah za pivovarstvo i rakijarstvo i 2 škole za lanarstvo. Od ovih 70 učilišćah, 48 bjehu osnovana u posliednjih deset godinah. U njih je učiteljovalo 420 učiteljah a polazilo ih 2035 slušateljah. Redoviti trošak svih ovih zavodah iznosio je 577,577 for. od kojih su pokrajine plaćale 223,834 for., a država 238,515.

U pučkih školah podučavalo se je u gospodarstvu u 15,166 školah i to: u ratarstvu u 2,128 školah, u voćarstvu u 4034 školah, u pčelarstvu u 1486 školah, u svilarstvu u 86v školah.

Uz pučke škole bijaše 3215 mjestah za voće, 538 za pčele, 384 za svilce i 4034 školskih vrtovah.

Kako dugo živu nekoje životinje? Buha, muha, leptir, kao i gusjenica i crv, živu po 9 mjeseci, a crv od veće bube kao od bube šljivare živi po tri godine danah. Rak može ziviti 30 godinah. Riba je vrlo dugovieka. Štuka cara Friderika živila je 267 godinah. Obične žabe živu po 12 do 15 godinah, kornjača (morska zaba) 70 do 80 godinah. — Izmedju pticâh najduže živi papiga (papagal), sokol, gavran i guska. Sokol i gavran po 150, papiga po 120 godinah. Vrabac živi po 10 do 12 godinah. Medju sisari živu najduže slon i kit, po 2 do 3000 godinah. Srednji viek u konja je 25 godinah, nu ima primjerah, da i 40 godinah doživi. Goveda živu po 20 godinah, ovce po 12 godinah tako i koza, mačka i psi po 20 god., lav 50 god.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 15. Aprila 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	104	—	109	—
Rio polag vrsti	„	95	—	112	—
Cukar austrijski	„	48	50	50	—
tučeni	„	45	—	46	50
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	—	—	—	—
Naranče skrinjica		3	—	6	—
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	—	—	—
levantinske	„	6	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	11	—	12	—
puljezke	„	—	—	12	—
Limuni skrinjica		4	—	5	50
Bademki iliti mondule puljezke	za 100 Klg.	86	—	90	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Liešnjaci	„	30	—	—	—
Šljive	„	18	—	25	—
Pšenica ruska	„	12	50	13	—
ugarska	„	13	50	14	50
galačka	„	11	50	13	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	30	7	—
ugarski	„	7	60	8	—
Raž	„	9	—	9	25
Ječam	„	7	25	7	75
Zob ugarska	„	9	—	9	30
arbanaska	„	7	70	8	50
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	11	—	11	50
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Oriž talijanski	„	19	—	25	50
inglezki (kitajski)	„	16	50	18	—
Vuna bosanska	„	118	—	125	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	130	—	125	—
istarska	„	51	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske „		44	—	74	—
Grede „		12	—	14	60
bukovice		8	—	14	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg.	48	—	49	—
„ najbolje	„	65	—	68	—
„ srednje vrsti	„	60	—	62	—
dalmatinsko	„	48	—	—	—
istarsko	„	47	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	22	—		—
u kasetah	„	26	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	90	—	95	—
dalmatinske	„	65	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	53	—	66
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	35	—	36	—
zeleni	„	5	80	6	—
Maslo	„	84	—	92	—
Loj dalmatinski i naški	„	48	—	50	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	59	—	60	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	32	—	34	—
Ruj naški	„	8	20	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	11	50	15	25
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	—	16	—
Pakal baril od 100 Kilg.		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 15. Aprila 1877.

Carski dukati (cekini) 5.98 — Napoleoni 10.35. — Lire Ingleske 12.87. — Srebro prid (aggio) 113.50.

OGLASI.

Oglas.

Kod podpisanih ima na prodaju u velikoj množini

Sicilijanskog

Sumpora Floristele

(Zolfo Floristella di Sicilia)

sameljena najčišće vrsti za **posipanje Trsja** na malo i na veliko

uz najpovoljniju cienu.

Federico qm. Pasquale Pugliesi & C.°

u TRSTU

Via di Vienna vicino all' Hôtel Europa.

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.

Nikola I. Petrović - Njeguš.

Generali: M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S. Protić. — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojko Lešjanin.** — Oberslajtnanti (podpukovnici): **Sava Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković.** Major **Paja Putnik** i arhimandrit **N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centim. široka.

Cena je slici f. 1 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković,

Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; kome je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Preprodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna obitelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne Gore sa turskom carevinom.

Kuruza „Kralj Filip"

Kod podpisanog vlastelinstva može se nadobaviti sjemena od rane kuruze „Kralj Filip" zvane, i to vagan po 7 for. — Svojstvo ove kuruze jest: 1. *što daje dobro, sladko i puno hrane zrno,* 2. *što rano dozrieva;* pa zato se i zove rana kuruza.

Za koje vrieme napisat ću iz izkustva cieli uzgoj ove nahvaljene kuruze, pak će se svaki štovani kûpac moći uvjeriti, da je vele koristno ovu ranu kuruzu razploditi po našoj miloj domovini. — Još i ovo: Slavna podružnica jastrebarska naručila je po svom vriednom predsjednika, g. Drag. Jaugceru, 15 vag. rečene kuruze s razloga, da ju razprostrani po oooj okolici. Živila podružnica sa svojim vriednim predsjednikom!

Vukšin-Šipak, (pošta Krašić-Jaska) 5. travnja 1877.

Vlastelinstvo Vukšin-Šipak. *N. Vežić,* providnik.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 9. U Trstu 1. Maja 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za kojo se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. travnja 1877.

Ljetošnja će Jurjeva ostati u vjekovitoj uspomeni svemu slavenskomu svietu. Na Jurjev dan 24. tek. mjeseca travnja je ruski car Aleksander, nalazeći se u gradu Kišenjevu, naviestio Turskoj rat te zapovjedio svojoj vojsci, neka prestupi granicu, da raztrga okove, u kojih naša tamo braća stenju i uzdišu već petsto godinah. Tom prigodom je car osloboditelj dao na svoj ruski narod proglas, što ga i mi niže priobćujemo zajedno sa okružnicom, što ju je njegov prvi ministar, knez Gorčakov, razposlao na europejske velevlasti, da im javi tu odluku svojega cara i gospodara. Iz tih se dvajuh pisamah vidi, što je sve Rusija učinija, da mirnim putem poboljša stanje ubogih Kršćanah, ali badava; pa kako bje napokon baš prisiljena, uteći se ubojitu oružju, da postigne silom, što nije mogla milom. Ako se ikada ikoji rat vodio za pravednu i svetu stvar, to se vodi ovaj, koji neide u prvom redu ni za osvajanjem ni za slavom, nego jedino za izbavljanjem zasužnjenih narodah izpod pete njihovih okrutnih tlačiteljah. Neka Bog i sreća dadu caru Aleksandru, da izvede svoju svetu i velikodušnu nakanu, pak će se njegovo ime spominjati dok bude svieta i vieka u redu prvih dobročiniteljah roda čovječanskoga, a naime plemena slavenskoga, dosad svagda i svagdje toli mučena i zapostavljana.

I turski Sultan je dao proglas na svoje podanike, u kom veli, da je Rusija ratu kriva; pak pozivljuć pod oružje sve Muhamedove sljedbenike, obećaje, da će se i on do smrti boriti za obstanak turskoga carstva. U Carigradu i u svoj Turskoj vrije i kipi tako, da se na prvi nepovoljan glas sa ratišta može svašta dogoditi, a naime u Carigradu. Turska sad stopram vidi, da se je prevarila u svom računu, jer na njezin poziv, da ju velevlasti na temelju parižkog ugovora od 1856. brane od ruskoga oružja, bilo joj je odgovoreno, da jih onaj ugovor već na to neveže. Još su jedini Magjari u svoj Evropi, koji bi Turskoj pomogli, al nemogu; pak zato psuju na Ruse, na Niemce i na vaskolik sviet, da je rug i sramota.

Izza toga valja nam što najprije reći o našoj carevini. Ali kad reknemo, da su se opet sastali naše carevinsko vieće i ugarski parlamenat, a pokrajinski sabori, pa i naš istarski, da su skoro svi dokončali svoja vieća, to smo rekli sve, što znamo. U našem carevinskom vieću ima ljudi, koji bi htjeli, da se nagodba s Ugarskom odloži na tri godine; u ugarskom pako koji zahtievaju, da se s našom stranom carstva prekinu svi odnošaji, osim carske nad Ugarskom vrhovne oblasti. U Beču se koješta govori o promjeni sadašnjega sustava i odpustu ministra vanjskih posalah grofa Andrassy-a radi njegove magjarske politike naprama Turskoj. Onomadne su se bili sastali u Beču svi austrijski biskupi, pa da su viećali i o sadašnjem školskom zakonu. Počamši današnjim danom drži se u Beču skupština austrijskih Katolikah, koji da će viećati osim drugih stvarih takodjer o školskom zakonu, koji nemože bit gori, nego li jest. Ali u ovo petnaest danah ide svakako prvo mjesto svetkovini, što su ju visoki vojnički dostojanstvenici priredili u Beču vrhovnomu vodji austrijske vojske, nj. visosti nadvojvodi Albertu, Carevu stricu, prigodom petdesetgodišnjice njegova službovanja. Tom prilikom da se je u Beču viećalo i o budućoj zadaći naše vojske povodom sadašnjega rata.

U Berlinskom parlamentu je glasoviti vojskovodja Moltke rekao par rieči, koje su potresle svom Evropom; jer se iz njih vidi, da Njemačka njuši rat, ali se upravo nezna s kim, akoprem je Franceska otvoreno spomenuta. Na utjehu Slavenstva budi ipak rečeno, da je dosad Njemačka s Rusijom najuže vezana. U ostalom neima ništa takova, da javimo našim čitateljem, kojih najbrže više zanima sadašnji rat, o kojem ćemo jih izviestiti u navlašnu članku.

Proglas cara Aleksandra II.

i navještaj rata.

Naši vierni podanici znadu živi interes, što smo ga mi postojano posvećivali sudbini Turskom ugnjetena kršćanskoga pučanstva. Našu želju, da njegov udes poboljšamo i obezbiedimo, dieli vaskoliki ruski narod, koji je sada pripravan, doprinieti nove žrtve, da olahkoti položaj kršćanah na balkanskom poluotoku. Imetak i krv naših viernih podanikah bila nam je uvjek draga. Čitavo naše vladanje svjedoči neprestanu brigu, da Rusiji sačuvamo dobročinstva mira. Ova briga oduševljala nas je bezprekidno od početka žalostnih dogodjajah u Bosni, Hercegovini i Bugarskoj. Mi smo si prije svega bili postavili cilj, da putem mirnih razpravah i u sporazumljenju sa europejskimi velevlastmi s našimi saveznici i prijatelji polučimo poboljšanje stanja kršćanah u Iztoku.

Dvie pune godine bez prestanka trudili smo se da sklonimo Portu na reforme, koje bi kršćane u Bugarskoj, Bosni i Hercegovini osjegurale od samovolje mjestnih oblastih. Ove reforme morala je Porta bezuvjetno izvesti po prijašnjih obvezah, koje je ona svečano bila preuzela naprama ukupnoj Europi.

Naš trud akoprem poduprt diplomatičkimi predstavljanji, poduzimanimi u zajednici s drugimi vlastmi, nije medjutim postigao željenoga cilja. Porta tvrdokorno i kategorički odbila je svako jamstvo za sjegurnost kršćanah; ona je zabacila zaključke carigradske konferencije, koja je bila vodjena željom upotrebiti sva moguća pomirljiva sredstva, da skloni Portu na popustljivost.

Mi smo ostalim kabinetom predložili, da se sastavi posebni protokol, koji u sebi sadržaje hitne uvjete carigradske konferencije i da se Porta pozove, neka se priključi ovomu medjunarodnomu aktu, koji je označivao skrajne granice naših miroljubnih zahtjevah.

Naše očekivanje nije se medjutim izpunilo. Porta nije popustila jednodušnoj želji kršćanske Europe; ona se nije priključila zaključkom protokola.

Pošto smo mi tako izcrpili sva miroljubiva nastojanja, prinuždeni smo oholom tvrdokornošću Porte poprimiti odlučnije čine. Čuvstvo pravednosti, čuvstvo našega sobstvenoga dostojanstva sili nas na to. Svojim nećanjem natjerala nas je Porta, da upotriebimo oružanu silu.

Osvjedočeni najdublje o pravednosti Naše stvari i dočim se u sniženosti preporučamo božjoj milosti i pomoći, dajemo ovime našim vjernim podanikom na znanje, da je čas, koji smo mi predvidjali, kad smo izgovorili one rieči, na koje je sva Rusija toli velikom jednodušnosti odgovorila, da je taj čas sada prispio. Mi smo izrazili nakanu, da ćemo samostalno postupati, čim to budemo smatrali za nuždno, a čast i dostojanstvo Rusije budu zahtievali. Moleći danas Boga, da hrabre ruske vojske blagoslovi, dajemo im zapovjed, da priedju tursku granicu.

Dano u Kišenjevu dne 12. (24.) travnja godine milosti 1877, našega vladanja XXIII.

Aleksander.

Digitized by Google

Okružnica kneza Gorčakova evropejskim velevlastim.

U Petrogradu 24. travnja.

Carski kabinet je od početka iztočne krize izcrpio sva sredstva svoje moći, da uz sudjelovanje velevlasti dovede do trajne pacifikacije u Turskoj. Nu svi predlozi, što su redom učinjeni Porti usljed uzpostavljenoga medju kabineti vlasti sporazumljenja, naišli su na neumoljivi odpor Porte.

Protokol podpisan dne 19/31. ožujka u Londonu, bio je posljednji izraz ukupne volje Europe. Carski kabinet pristao je na to kao na posljednji pomirljivi pokušaj. On je izjavom od istoga dana pridanom protokolu označio uvjete, koji kad bi bili lojalno i iskreno po turskoj vladi prihvaćeni i izvedeni, bili su kadri uzpostaviti i utvrditi mir.

Porta odgovorila je na to novim nećanjem. Na ovu eventualnost nije se mislilo u londonskom protokolu. Europa formulirajući svoje želje i odluke bila se ograničila na to, da ustanovi, da si velevlasti pridržavaju, ako bi se vidile prevarene u svojoj nadi, da će Porta energično izvesti mjere, koje su one jednodušno smatrale neobhodnimi za poboljšanje položaja kršćanah kao i za mir Europe, označiti sredstva, koja bi one smatrale sposobnimi da osjeguraju dobrobit pučanstva i interese obćeg mira.

Tako su kabineti bili predvidili slučaj, da Porta neće izpuniti obećanja, koja bi učinila, ali nisu predvidili slučaj, da će Porta zahtjeve Europe odbiti. U isto vrieme je izjavom, koju je k protokolu dao lord Derby, konstatirano, da se, budući je vlada nj. veličanstva kraljice Englezke samo iz obzira na interese obćega mira pristala na podpisanje protokola, unapried razumije, da u slučaju, da se ova svrha nepostigne, naime zamjenita razoružba i mir medju Rusijom i Turskom, protokol se ima smatrati kao nevaljan i ništetan.

Zabačenje portino i razlozi, na kojih se osniva neostavljaju nikakve nade, da će Porta poslušati želje i savjete Europe, i izključuju svako jamstvo, da će reforme namjeravane za poboljšanje sudbine kršćanah izvedene biti, i čine nemogućim mir s Crnomgorom i izvedenje uvjeta, pod kojimi bi se moglo doći do razoružbe i pacifikacije.

U ovakovih okolnostih izključen je svaki uspjeh pokušaja nagode, te preostaje samo alternativa, ili da se ostavi, da i nadalje traje stanje svari, za koje su vlasti izjavile, da se neda složiti sa njihovimi interesi i sa interesi Europe, ili da se pokuša silom ono postići, što jednodušnomu trudu vlasti nije pošlo za rukom polučiti od Porte putem sporazumka.

Moj uzvišeni gospodar zaključio je ono poduzeti, na što je pozivao velevlasti, da š njim zajedno izvedu. Nj. Veličanstvo dalo je zapovjed svojim vojskam, da priedju granice Turske.

Izvolite ovu odluku saobćiti vladi, kod koje ste ovjerovljeni. Poduzimajući moj uzvišeni gospodar ovaj korak, izpunjuje dužnost, koja mu je naložena interesi Rusije, čiji mirni razvitak je smetan trajnimi zamršaji u Iztoku. Nj. veličanstvo je osvjedočeno, da u isto vrieme odgovara nazorom Europe.

(Podp.) **Gorčakov.**

Nešto o vrtoglavici (ludilu) kod ovacah.

Dragi poljodjelče! U posliednjem svom člančiću *„o uzgoju kukuruza“* obrekao sam pri koncu, da ću ti nešto *„o vrtoglavici“* uzpisat. Dakle što rekoh neporekoh. —

Vrtoglavica je bolest, koja mnogo puti na ovce, kadkada i na domaću stoku (marvu) navali.

Sastoji se pako u tom, da se u lubanji (t. j. u glavi) načini crv, naličan mehuru vodom napunjenu, koji neprestano raste, sve to većma na moždane pritiskuje te prouzrokuje, da od nje napadnuto janje izgubi tako rekuć sva čustva, i postane ludo i tako dalje.

Znakovi bolesti. Ova se bolest obično sa upalom moždanah počimlje, budući se pako upala tanahnih moždanskih kožicah (mrenicah) riedko kada opazuje, s toga kod ovacah većinom neudara u oči, pa ako se i očituje, a to se pokazuje onimi znakovi, kojimi upala moždanah.

Vrtoglavica se može i na sliedeći način razpoznati, naime: Marva biva nesmotrena, malo i polahko troši, kod hranenja češće prestaje jesti t. j. žderati; glavu spušta na stran, ili joj se vrtoglavi, ili glavu u vis drži, te krivim putem bježi, većinom zaostaje za stokom; u štali (staji) pod jaslami ili u kojem kutu leži, te ako bolest sve to gorom biva, stane se marvinče žestoko previjati i krč ga popada, para i srdačno žičevlje naravno ostaje, te se prema svrsi bolesti umnoža.

Ova bolest ne pojavlja se neprestano u glavi, već kadkada i to gledeć na vrieme, n. p. ako je mutnije tim češće biva. —

Tečaj, svršetak i opis bolesti. Živinče, kojemu se u moždanih načinio crv, nikad neće ozdravitî. Takovom živinčetu biva sve to bolje i čini se kao da bolest popusta, al po tom sve gora biva, svi se znakovi bolesti jasnije pojavljuju, na moždanih marvinče udari kap, te mora da pogine.

Kod starijih ovacah se ova bolest češće po više mjesecih vuče, dočim janjci mnogo brže pogiblju.

A sad čujmo kako nam neki glasoviti živinar tumači ovu bolest t. j. *kako je pronašao kod razglabanja tjela.* „Kadkada se kod moždanah u glavi nalazi po jedan ili više crvičkah, poput mehura velikoga kao orah, pače kao kokošje jaje, u tom pako mehuru na jednom ili više kupih nalaze se više manje makovomu sjemenu slične glavice od crvih, koje se mehura drže, pa s toga se taj crv i zove *moždanski mnogoglavac.* Čim je taj — veli dalje — mehur veći, tim su i moždani na onom mjestu manji, pače i kosti, kad na nje mehur pritiskuje, bivaju veoma tanke češće i luknjaste, kao da su preglodane.“

Dakako da na ovakov način živinče biva sve lošije dok napokon od težke i jake boli ne parne.

Uzrok bolesti. Ova bolest ponajviše vlada kod janjadi od 5—8 mjesecih starih i kadkada na jednogodišnje.

Mnogo puti se ova bolest odmah poslije jagnjenja pokazuje, ili ju pako već na sviet sa sobom donese.

Prouzročiti pako tù bolest može sve ono, štogodj kako mu drago škodljivo djeluje, kao n. p. velika žega, osobito na paši, kad sunce na glavu pripiće; velika sparina u štali (staji); zatim, kad se živinče u glavu udari, što se najvećma kod bodjenja dogadja.

Ta je bolest kod nekojih godinah veoma ljuta (opasna) tako, da ovakovih godinah deset puti više živine (t. j. ovacah) pogine nego li u drugih.

Liečenje. Ta se bolest lieči odstranjenjem njezinih uzrokah, nu budući da se izliečiti nemože, čim se jednom pojavila, najbolje će biti živinče umah ubiti da neizmršavi. Budi zdrav!

Tvoj iskreni prijatelj

N. Vežić,
upravitelj vlastelinstva Vukšin-Šipak.

O liepom držanju.

II.

Kako se čovjeku ponašati s gospodom.

Bog ima na svietu svoje namjestnike duhovne i svjetovne. Isto tako ima ljudi, koji radi svoga izglednoga znanja, poštenja, položaja itd., vriede da se poštuju. On hoće i zapovjeda, da se je poštuje. Kako ti se je dakle s ovimi ponašati?

1. Kad sretiš kog gospodina na putu, nemoj se ga bojati, nego ako ti je poznat kao vriedan čovjek, kad si mu jurve blizu, odkrij se i liepo ga pozdravi. Ako je gospodin vele ugledna osoba, uzmakni se malko na stran i ako te što zapita, nemoj se pokriti dok ti nereče.

2. Kad ti je pojti u kuću kog gospodina, umij se prije dobro, očeši i odjeću osnaži. Kad si jurve pred vrati, ako treba, iztrebi si iz škornjah il postolih blato, da stepenice (skale) i kuću neoblatiš, zazvoni il potuci lagahno, te kad unidješ u kuću, odkrij se i uljudno kog kućana popitaj, da li je gospodin doma i da li se može k njemu. Ako

---

(1) **PODLISTAK.**

POP MARKO

pučki svjetovatelj.

Istarska pripoviest. Napisao *Nadan Zorin.*

Bilo je 13. prosinca god. 18.. Ja i moj prijatelj Luka podjosmo na sajam k sv. Luciji. Sv. Lucija je malena crkvica na osamljenu mjestu, odaljena od Pazina za podrugu uru hoda. Bilo je liepo vrieme, ljudi sa svih stranah grnuli su na sajam. Neki gonili na prodaju vole, neki brave, opet neki prasce itd.

— Slabo je ljeto, govorilo ljudstvo, a jesti treba. Gospoda nas upravo stisnula... pak porezi... pak silni nametci... kako ćemo se prezimiti? —

Ja i Luka šetali smo dobre dvie ure po sajmu. Ljudi vrvili amo, vrvili tamo. Mjesto ono, premda osamljeno, ipak mi se jako priljubilo. Siti šetnje, sjedosmo na jednu klupu. Luka je mučao.

— Ala ti liepe nošnje u ovih kršnih junakah, rekoh ja Luki, pokazavši rukom na susjednu mizu, za kojom sjedjaše množina mladih Tinjanacah, Križanacah i Supetaracah. Gle kakva je to krv! Čini mi se da gledam same Crnogorce i hrabre Hercegovce.

— Pravo rečè, uzvrati mi Luka, više puti mislim i ja tako. Škoda što je ovaj puk zapušćen...

— Kako to?

— Neima svojih učiteljah i školah, neima svojih ljudi. Neviešt je čitanju i pisanju, pak s toga i pogaz tudjoj peti...

Nadodje krčmar i Luka zovne pô litra vina. Već bilo nadošlo podne. Založismo nešto i crnim si Križancem podkrepismo srca. Drug moj opet šutio, a i ja uz njega. Milina mi obuze srce, kad začuh tužaljivo „bugarenje“ onih gori spomenutih mladićah. Bugarili su o Kraljeviću Marku. Istrani drže da Kraljević Marko nije umrô, nego da još živi te spava pod pulskim Divićem (amfiteatrom) u podzemnih prostorijah. „Pravo ima Luka“, govorah u sebi, „ljudi bi ovi čudesa počinili, kad bi imali narodnih školah i ljudi. Nebi ih za cielo Prekomorci gazili i pogrdjivali...“ Dugo se zabavljah takvimi misli, napokon se okrenuh i htjeh progovoriti Luki, ali eno ga u živu razgovoru sa jednim zornim čovjekom. Bijahu znanci. Luka mu ponudi mjesto kraj sebe. Šime sjede, ali doda, da mora odmah kući.

— Zar se nadaš gostom? upita ga Luka.

— Bit će i njih, reče Šime, al i bolestna me Milka zove kući.

— A kako ti žena Ivana?

— Dobro, odpovrne Šime. Sretan sam i presretan! Odskoro se pridigla. Uz „Živio“ kucnuše nam se čaše. Šime izpi svoju i otide.

— Taj mi je čovjek ušao u volju, rekoh Luki.

— I može, hoće Luka. Moj nekadašnji sučenik!

— Dakle polazio školu?

— Šest cielih godinah, a i nije uzalud. —

— Bit će narodnjak?

— Da mu neima para! Sini i kćere znadu mu dobro čitati. Milota je gledati kćere mu u crkvi. Ravne su kao jelve, biele kâ snieg! Rekao bi da andjeli mole na „Otče budi volja tvoja!“ Kad hrvatski govore, kâ da grlice guču. — Hej pobratime Mirko! uzvapi najposlije Luka, da ti je barem jedan Šime u svakom selu i mjestu istranskom, sve bi se u kratko predrugačilo. Ali slušaj što ću ti kazati, Mirko: Šime mrzi svom dušom istranske Prekomorce. —

— A zašto?

— Pred 30 godinah zagledao se bio u neku Jelicu. Jelica mu ljubav ljubavju vraćala. „Svim te žarom srca svoga ljubim“, govorila bi ona Šimi. „Nitko me neodtrže od tebe...“ U Jelicu se zabuljio takodjer neki došljak Prekomorac. Došao kâ postolar u selo i u kratko se obogatio, kako bi običavao reći: *„nel pajis dei kojons“*. Sjor Tita — tako mu bilo ime — dakle htjeo imati Jelicu, s toga je i zaprosi u njezinih roditeljah. Roditelji umah pristadoše. „Viš! kćerce“, govorili bi Jelici, „sreća te velika našla. Ostavî se Šimeta. Viš! on je smutljivac, Hrvat, gospoda ga mrze, nosi kratke

Digitized by Google

reku da može, tad idi k njegovomu stanu i potrkaj člankom prsta na lahko na vrata. Ako ti se nitko neoglasi, potrkaj malo jače po drugoč i tretič; nedaje ti se još odgovora, čekaj. Na vratih uho natezati, il kroz okno viriti, je grdo. Kad pako čuješ, da ti se rekne napred, tad desnicom vrata spodobno odpri, i za sobom zapri, prijazno se gospodinu pokloni i odmah, ako te on što prije nezapita, razumljivo i u kratko razloži, što ti je reći. Klobuk il kapu drži u lievoj ruci, ako ti nereku, da gdje položiš, a i ti stoj na nogah, dok ti se neukaže, da se usjedeš. Kad sjediš, sjedi liepo pristojno, tielo nek ti je ravno, noge preda se sakupljene, a ruke na krilu. Ruke u džepu nedrži, nitî se kad njimi glavu il tielo počeši, da nebi tko slabo o tebi pomislio; na zid, na vrata il na što drugo se nenasloni.

3. Kadgod, bilo gdje, vrata odpreš, odmah je i uvjek za sobom zapri, da ti tko nebi u oči vrgao, da si kao pas, koji je nezapira.

4. Kad s kojim govoriš, osobito ako si vani na putu, nekriči i nebuči, da te je svakud čuti, nego govori na tiho i toliko na glas, koliko treba, da te čuje onaj, s kojim govoriš, a ne i mimohodeći.

5. Kad s čovjekom govoriš, glej mu u obraz, al se nikad nedaj tako na blizu, da mu tvoj dih u obraz udara. Kad on govori, ti slušaj i govora mu neprekidaj. Ako ti je što reći il opaziti, čistim i jasnim glasom reci, nikad pako ramenom, glavom il kakvim muklim glasom. Po sobi (kamari) se neobziraj, kao da bi što svoga u njoj iskao. Zube, uho il nos si netrebi, oči si netari, nekašlji i nerastezaj se. Ako ti se kad zja (zeše) il kiha, rubcem si usta pokrij, preveć jih odpirati nemoj, da se tko tvojih velikih ustah neprestraši, kihni pako što tihije možeš, bez štropota i bez buke. Kad tko kihne, reći mu: Nazdravlje, živio! A ako je častniji od tebe, liepo mu se još i nakloni.

6. Na tla, na zid il u pokućstvo nikad nepljuj, nego u pljuvaonicu il u svoj rubac. Osjeknuti se u ruku, u rukav, il na tla, pak još i nogom pogaziti, jako je grdo i gnjusno. Nosom nesmrči, usta si rukom netari, nego uvjek rubcem.

7. Kod gospode dugo se sadržati nemoj; kad si dovršio što si imao, ustani, sjedilo na svoje mjesto, gdje je i prvo bilo, postavi, pokloni se te idi.

8. Ako si pozvan na objed, drži se zadnji, dok te napred nepozovu. Nesjedi, neodvijaj si obrus, neposjegni u zdjelu i nepočni jesti, dok to gospodar i ugledniji od tebe neučini. Kad si za stolom, nesjedi milju daleko od stola, nego daj se baš blizu naslonivši nanj obe ruke do pol lakta, drugčije ćeš bo pokistiti i omazati stol, sebe i tlo, što bi grdo i škodno bilo. Glavu na jelo prignutu nedrži, samo onda ju malko nakloni, kad neseš u usta, a osobito ako je juha il što jušnata. Noge neproteži niti njimi špeheći: jelo rukami netiči, kosti zubmi neglodi nego je vilicom i nožem, ako treba, očisti i na kraj tanjira postavi. Kost, il što drugo na tla nebaci, po vučju nejedi al se ni preveć ponudjati nedaj.

9. Bolje kuse u zdjeli neprebiraj; jednog jela naprama drugom preveć neuzmi, niti hvali; ako ti koje jelo nedopada, il je morda kuhar u čemu zagriešio, tužiti se nemoj.

10. Prepunu žlicu il vilice u usta nenosi, na pol puna je dosti; u jelo nepuši, ako je vruće (gorko), na tanjiru razhladi; usta jelom neprenapuni, da nebudeš podoban onomu, koji u svirale sope, il u oganj puše. Dok nisi pogutnuo, što ti je u ustih, drugo nemetni. Jedi bez štropota zaprtimi, ne hlapljajućimi ustmi; mozak iz kostiuh nesisaj; za svakim drugim grizljom, žlicu il vilice nepoloži, a kad je položiš, na tanjir ne na stol je nagni.

11. Ako ti što treba imati, kao n. p. kruha, soli, vode itd. po stolu se nehitaj, nego slugu il kog bližnjeg poznata liepo zaprosi, da ti približi il dati izvoli.

12. Za stolom o tužnih stvarih, o ranah, o mrtvih, o kugi i drugih nevoljah, kao i o stvarih radi koj h mogao bi se tko od gostiuh razžaliti, negovori, dapače ako bi tko drugi o tom počeo što govoriti, glej, da govor drugamo napelješ.

13. Usta i prsti jezikom si neliži, obrusom je svojim ne stolnim otari. Zube prstom, nožem il vilicom netrebi, nego napošnom zbičicom, kojih ćeš navadno na stolu naći. Ako želiš dodati tvomu jelu soli il papra, rtom noža, ne prstmi iz solnice uzmi. Ustmi jelom jošte punimi, nepij, pij pako polagano bez štropota i klokotanja. Po jelu rigati il skucati nemoj; pot rubcem, ne rukom il obrusom si tari.

14. Kad dojde koji gospodin k tebi u kuću i ti ga opaziš, idi mu naproti pred kućom, veselo ga primi veleć, da te mnogo veseli, što se je udostojao doći ti u pohode. Odpri mu vrata i ulazi za njim. Ako se odkrije, primi klobuk i položi na spodobno mjesto ponudivši mu odmah sjedilo, da se usjede.

15. Kad će da odlazi, podaj mu klobuk, zahvali na pohodu i poprati donekle. Što je gospodin uzvišeniji, to ga do dalje poprati.

16. Kad hodiš s kojim gospodinom, daj mu uvjek djesnicu, a ti idi pored njega na lievo, ako je velik gospodin, drži se korak za njim. Hrbta mu neobraćaj, niti projdi kad pred njim, ako ti se je obrnuti il kamo poći, obrni se uvjek obrazom prama njemu a projdi odzad njega. Ako je više gospode u družtvu, pazi da najodličniji u sredinî ostane.

17. Ako ti je s gospodu u kočiju il u ladju, unidji zadnji, a izlazi prvi, da njim tako ulaz i izlaz olakšiš. Ako li pako tko hoće, da ulaziš pred njim, preveć se otimati nemoj, da prepir nenastane.

Slavenski rat za oslobodjenje.

Čim je dne 24. bio u Kišenjevu pročitan carski proglas i objava rata, odmah su ruske čete u Evropi i Aziji krenule na put prama turskoj granici. Već treći dan za tim bilo je u Rumenjskoj prieko sto hiljadah Rusah. Ali kažu, dokle ruska vojska dodje sva do Dunova, da će proći više vremena, zato da nećemo tako brzo čuti, da se je u Evropi pobila s Turci. Dosad se zna samo to, da su Rusi posjeli nekoja rumunjska mjesta, tvrdjave i mostove da osiguraju svoj prelaz prieko Dunava. Tako su dne 28. travnja posjeli Galac, Brailu, Izmail i Kiliju kod Suline, te metnuli stražu kod željezničkog mosta na rieci Seretu, a kod Barbaših da se kupe u većem broju. Dakako da se ne nezna, gdje će preći Dunav, ali iz toga bi reći, da će provaliti u Dubraču.

Turci kao da su Ruse čekali negdje više, pak su se sakupljali pod svojimi tvrdjavami, što jih imaju na Dunavu; dapače se govorilo, da su prošli u Vlašku i uzeli Kalafat, ali se to nije obistinilo. Sad se čuje, da se kupe kod Silistrije. Rumunje je strah, da Turci neprovale u njihovu zemlju, pak da se onkraj Dunava pobiju s Rusî. To bi za Ruse bilo još najbolje, jer će drugač kod prelaza prieko Dunava imati s njimi dosta pretežka posla; a onako

---

brageše, ča ćeš z njega... kod njega biš morala kopat, žet, mlatit, a šjor Tita je gospodin; ima liepu krčmu, gospoda ga štuju, svaki dan su mu u kući, klanjaju mu se. Kod njega ćeš jesti bieli kruh. Šjor Tita nosi pantalune i negovori kako mi, nego lepo *civilo.*" Ovakva predika zujila dan za dnevom u ušima Jeličinim, al joj se Jelica ipak opirala svom silom duše svoje, dok ju napokon vrag nezasliepi i prevari.

Jednog dana podje liepa Jelica u Pazin, posjeti si tetu Maru i dugo se u nje zabavi. Večer bješe kad se vrati doma. Sunce bilo već zašlo i mrak već pokrivao zemlju. Jelica brza kući, ali je kuća još daleko. Jelica mora kroz šumu, ali ju čeka u šumi mrki vuče... Šjor Tita je već neljubi, nego gleda da joj se osveti, ide joj na susret, liepo ju pozdravlja, liepo joj govori, kune joj se Bogom i ljudmi, obećaje joj nebo i zemlju i Jelica, nesretna Jelica, u zao čas posrne i — pade...

Šjor Tita se na jedanput promieni. Gnjusni izdajica i zavoditelj zaboravi Jelicu i njene roditelje, a Jelica od svih prezrena i ostavljena od istih roditeljah, počeo onaj mladjahni cviet venuti, ginuti dok ga sušica ne svali u tamni grob.

Šime toliko da nije išao s uma, manitao, biesnio i hodao vrebajuć za šjor Titom. Šjor Tita, videć da može zlo biti i gore, umakne u Italiju. Vrieme teklo i proteklo... Šime malo po malo došao k sebi, umirio se i sretno oženio. Bog ga obdario liepom i dobrom djecom. Šjor Tita se medjuto opet povratio u *„pajis dei kojons"* te uzeo opet krčmariti. Gospoda opet dolazila k njemu. Pilo se tu, jelo, igralo i plesalo po ciele noći, ali za malo. Na jednom presta ples i igra. Gospoda nedolazila više. Šjor Tita bio zatužen s prievarstva i odsudjen na 5 godinah tamnice. K tomu skočili vjerovnici, pa mu neosta ni krova nad glavom. Kako došlo tako prošlo! Iza pet godinah bje pušten iz zatvora. Tita uzeo opet postolarit, pak evo ga danas ovdje kraj nas, gdje se dere na sva usta. —

Radi ove pripoviesti saželih poznati lično šjor Titu, s toga i pogledah kuda mi rukom mahnu Luka, i u istini opazih nekog odrapanca, gdje se dere i viče iz svega glasa. Velika ga hrpa dječurlije obkolila. Iz radovednosti ustah sa svoga mjesta i stupih bliže, pak evo što vidjeh: Šjor Tita imao pred sobom na jednoj daski nekoliko prostih opanakah i jednu škrabicu punu drobnih kušćićah nekakvog mlinskog kamenja. Htjeo sam znati, šta će onim kamenjem početi. Šjor Tita blejao na svo grlo: „Ovo je, djeco, dragocjeni kamen. Zove se kamen sv. Lovrinca. Tko nosi kušćić ovoga kamena sobom, nemože mu nauditi ni puška, ni zmija, ni oganj, ni voda, ni kudlak, ni vještа, ni strčen... Nuto! djeco, kupite ovaj sveti kamen. Kušćić stoji samo četiri novce." — Šjor Tita se neprevari. Luda i lahkovierna dječurlija na jagmu razgrabe ono kamenje.

Vraćajući se svome prijatelju, zagledah na svoje veliko čudo množtvo ljudi, gdje se sgrnulo oko našeg stola i svetom pobožnošću slušalo neki govor. „Što je opet to", rekoh u sebi i stupih bliže. Luka mi izadje na susret i reče: „Evo ti popa Marka pučkog svjetovatelja Šiminova župnika, Šimu i svo njegovo selo osviestio i ponarodio, a sad se trudi, da osviesti ove ljude ovdje. Slušaj! kako govori."

— Da čujemo! Približih se i napeh uši. Pop Marko je po prilici govorio ovako:

— Svim narodom je svieta narodnost, a materinski jezik najveća im svetinja. Za tu svetiniu prolilo se toliko krvi, tolike se vrstile borbe. Svjet ostavlja imena njenih braniteljah za spomen potonjemu naraštaju. A i pravo je, braćo Istrani, jer čovjek bez te svetinje nemože napredovati, nemože doći do sreće i slobode. Tko gazi svoj jezik i svoju narodnost, to za Bogom najmilije blago, nije čovjek nego izrod.

„Ljubi, rode, jezik iznad svega,
„U njem živi, umiri za njega...
„Svaka zviezda svojim svietlom sjeva,
„Svaka ptica svojim glasom pjeva,
„Ti jezikom svojim zbori!
„Sladkim glasom materinim...
„Tudj tudjinu, tebi tvoj doliči,
„Tudji poštuj a svojim se diči!
„Dičiti se možeš njime:
„Njim carevi carevahu,
„Njim kraljevi kraljevahu,
„Slavne mu je loze ime,
„Slavan puk ga svojim zove..."

Tako eto pjeva ushićeno naš neumrli Preradović. —

(Sliedit će)

Digitized by Google

da se prije pobiju on kraj Dunava, kako su Rusi u većem broju, mogli bi si prelaz liepo olakčati.

Sva turska uredna i neuredna podunavska vojska, kako isti inglezki listovi pišu, neće u najvećoj sili brojiti preko 200,000 momakah, dočim jih čelo ruske vojske broji 500,000 sa 1000 topovah. Vojnici turski, skoro bez ikakva reda, slabo su izučeni u manovriranju oružja te veli se, da neće oni smjeti protustaviti se ruskoj vojsci nigdje na odprtom polju. Topničtvo tursko, akoprem u sebi dosta dobro, da čini više buke nego li uspjeha, a najviše dakako da su svemu tomu krivi glupi i nevaljani turski častnici (oficiri). — Tursko ratno brodovlje iliti flota da će se razdieliti na četvero. Jedan odiel da će poći u Crno More izmedju Akermana i Kerča, drugi izmedju Batuma i Trebisonde, tretji odiel, da će ploviti oko otoka Krete a četrti ostati u Solunu (Šalonići) ako bi trebalo poći proti Grkom.

Neg, ako prema naravi ratišta morajn u Europi stvari iti sporo, to se razvijaju u Aziji mnogo brže. Već je tamo došlo opet i opet do okršaja izmedju Rusah i Turakah. Rusi su već u Armeniji zauzeli nekoje pograničke gradiće i tvrdjavice na putu pod tvrdi grad Kars. Već je tu bilo s jedne i s druge strane mrtvih, ranjenih i zarobljenih, dočim ovdje u Europi nije ni puška pukla.

Onaj isti dan kad Rusi, krenuli su na put i hrabri Crnogorci, da s ove strane pomažu Rusiji u tom osloboditeljnom ratu. O crnogorskih susjedih Miriditih javljaju iz Carigsada, da su se pokorili, ali to neće biti istina. Nu ako i bi, nesmeta, jer će jih nadomjestiti ustaši u Bugarskoj, gdje da se je na Balknnu pojavila četa od 800 momakah, dočim u Bosni ustanak traje. A i Persija da se u ovom ratu vezala s Rusijom proti Turčinu, s druge strane da su nekoji musulmanski knezovi u Indiji veći prijatelji bielomu caru, to jest, ruskomu, nego li Ingleskoj, koja da jih ucka ali badava proti Rusiji u onih dalekih svieta krajevih.

Javno je mnenje u Rusiji, da Inglezka smjera biti saveznicom turskom, pak je vlada radi toga dala zapovjed svim pomorskim baltičkim zapovjednikom, da osjeguraju primorje torpedinami. Pa k tomu jošte ustrojava se sjeverna vojska, koja će brojiti 300,000 momakah. — Car ruski, vele, da je iz osobnog imanja darovao za vojsku 200 milijunah. Moskovska pako gradska općina da je za ranjenike darovala milijun rubaljah (rub. f. $1^1/_2$) a niže gradjanstvo 25000 rub. U Rusiji vlada medju narodom neizmierna uzhitjenost prigodom ovog rata.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Franjo Pogorelc, kapelan u Slivjah, dobio je mirovinu.

Odaslanstvo. Pobojavši se tršćanska općina, da vlada namjerava dignuti gradu Trstu slobodnu luku (porto franko), odpravila je dne 26. pr. mj. u Beč posebno odaslanstvo izabrato iz općinskog zastupstva i trgovinske komore nalogom, da bi kako isprosilo, da se to nedogodi.

Molba. Ima li gdje na slavenskom jugu kakva stara ili drugčije znamenita *lipa?* — Odgovor moli uljudno Dr. B. Šulek.

U Ugarskoj ustrojili su Magjari novi izborni red za državno vieće, po kojem će svakih 5,000 Magjarah, 8,000 Slovakah, 120,000 Rumunah, 150,000 Srbah birati po 1 poslanika. Živila ovakova ravnopravnost!

Persijska vojna sila. Čita se u novinah, da je Rusija sklopila savez sa Persijom tim uvjetom, da ako bude do potrebe i ona stupi u rat proti Turkom. Persijska vojna sila sastoji iz uredne i neuredne vojske te od domobranstva. Uredna vojska broji 83 tisućah pješakah, 500 konjanikah i 200 topovah. Neuredna sastoji iz samog konjaničtva, što ga podaju persijski selioci (skitači) narodi i broji od 25 do 40 tisućah konjanikah. Ova se vojska odjeva narodnom nošnjom i oboruža kuburami, sabljami i nekakvimi posve osobitimi sulicami. Domobranska pako vojska vrlo je slabo uredjena. Sva ukupna persijska vojska mogla bi doseći do blizu 145 tisućah momakah, od kojih samo 60,000 moglo bi ostati redovito na oružju. Jedan odiel od 30,000 momakah bje jurve namješćen naprama turskoj medji.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 30. Aprila 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	106	—	112	—
Rio polag vrsti	„	96	—	114	—
Cukar austrijski	„	—	—	—	—
tučeni	„	53	50	54	50
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	49	50	51	—
Naranče skrinjica		3	50	6	—
Karubo puljezke	za 100 Klg.	9	50	—	—
levantinske	„	5	—	6	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	11	—	12	—
puljezke	„	—	—	12	—
Limuni skrinjica		4	—	5	50
Bademki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	88	—	92	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lješnjaci	„	30	—	—	—
Šljive	„	17	—	22	—
Pšenica ruska	„	13	50	16	—
ugarska	„	15	—	16	—
galačka	„	11	50	13	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	7	60	8	—
Raž	„	10	50	11	—
Ječam	„	7	25	7	75
Zob ugarska	„	7	50	7	75
arbanaska	„	8	—	8	75
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	13	—	13	75
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	15	—	16	—
Oriž talijanski	„	12	—	14	—
inglezki (kitajski)	„	20	50	26	50
Vuna bosanska	„	120	—	130	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	130	—	125	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske	„	44	—	74	—
Grede	„	12	—	14	60
bukovice		8	—	14	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg	50	—	52	—
„ najbolje	„	68	—	70	—
„ srednje vrsti	„	62	—	64	—
dalmatinsko	„	48	—	—	—
istarsko	„	47	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	21	50	22	—
u kasetah	„	26	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	90	—	95	—
dalmatinske	„	65	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	53	—	66
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	35	—	36	—
zeleni	„	5	80	6	—
Maslo	„	84	—	92	—
Loj dalmatinski i naški	„	48	—	50	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	59	—	60	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	32	—	34	—
Ruj naški	„	8	20	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	11	50	15	25
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	—	16	—
Pakal baril od 100 Kilg.		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 30. Aprila 1877.

Carski dukati (cekini) 6.04 — Napoleoni 10.35. — Lire Ingleske 12.93. — Srebro prid (aggio) 112.85.

OGLASI.

Griena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

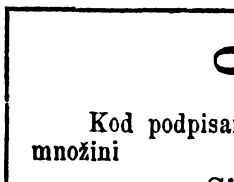

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

Nadarenih

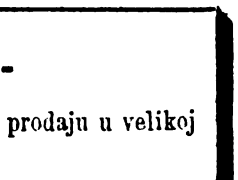

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnora mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pasinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih ljekarnah iliti Specierijah.

Oglas.

Kod podpisanih ima na prodaju u velikoj množini

Sicilijanskog

Sumpora Floristele

(Zolfo Floristella di Sicilia)

sameljena najčišće vrsti za **posipanje Trsja** na malo i na veliko

uz najpovoljniju cienu.

Federico qm. Pasquale Pugliesi & C.°

u TRSTU

Via di Vienna vicino all' Hôtel Europa.

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.
Nikola I. Petrović-Njeguš.

Generali: M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S. Protić. — Vojvode: Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrbica. — Obršti (pukovnici): Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojak Lešjanin. — Oberslajtnanti (podpukovnici): Savo Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković. Major Paja Putnik i arhimandrit N. Dučić.

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centim. široka.

Ciena je slici f. 1 20 nvč.

Narudžbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković,

Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; komu je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Preprodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna obitelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne Gore sa turskom carevinom.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 10. U Trstu 16. Maja 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštaraku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Iziazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 nvč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. svibnja 1877.

Naš i ugarski parlamenat izabraše tako zvana kraljevinska odaslanstva, koja se imaju dogovarati o predlozih jednog i drugog ministarstva glede obnovljenja nagodbe s Ugarskom. Da će se i dogovoriti, pa da će naša polovica carstva i unapred prinositi 70 po sto za skupne državne troškove, a ugarska samo 30 po sto, o tom neima već nikakve dvojbe. Kako su pravedni naši zakoni, a slobodouman naš i ugarski ustav, vidi se najbolje iz izbora rečenih odaslanstvah, jer prama broju Slavenah u državi, u tih bi se odaslanstvih moralo nalaziti barem 20 naših zastupnikah, a ono se nenalaze nego cigla dva, naimo jedan Poljak i jedan Hrvat, akoprem se tu radi i o našoj pustoj koži. Nego ostavimo ta razmatranja za bolja i nam prijaznija vremena.

Neima većega čuda na svietu, što je čudo, gledati, gdje je poludio vas jedan narod, a to da se je dogodilo sad Magjarom u Ugarskoj. Magjari su baš poludili u svojoj ljubavi prama Turkom, a mržnji proti Slavenom. Mi se ufamo, da neće proći ni godina danah, pa da će se opet raztriezniti i razbistriti; ali kakvi su sada, vriedni su svačijega saželjenja i pomilovanja, pa i našega.

Prvih danah tek. mjeseca, nemogavši srdcu zadovoljiti dočekom Sultanova poboćnika Tajir-beja, nadoknadiše to preobilato dočekom nekolicine Softah, što su im iz Carigrada došli u pohode. Što je tu bilo onih danah, to se neda opisati. Magjari su tom prigodom stupili svečano iz reda evropejskih te prešli opet u red azijatskih narodah. Pobrativši se s Turci, prisegoše vječno neprijateljstvo Slavenom, što su na putu njihovim ludim sanjarijam neke velike države magjarske.

Tim magjarskim ludorijam su Hrvati u gradu Zagrebu prošlog tjedna baš liepo odgovorili sjajnim dočekom nj. Vis. Nadvojvode Albrehta, poznata branitelja austrijskih Slavenah i osobnog prijatelja cara Aleksandra, koji je eno nprav digao mač na Turčina, gnječitelja iztočnih kršćanah. Njeg. Visost zaputila se u Hrvatsku početkom tek. mjeseca, da pregleda vojsku, koja tamo na turskoj granici smještena stoji. Kud je god prolazio prevedri Putnik, svud ga je hrvatski narod dočekivao i pratio onom poznatom prama carskoj obitelji ljubavlju i odanoštju, koja tamo od vjekovah prelazi od otca na sina. Ali kad je dne 9. prispio u Zagreb, nebje slavju i uzhitjenju ni kraja ni konca. Tako veličanstvena i srdačna dočeka, kakav je bio taj, da nije još Zagreb nikad vidio, pak da se nemože uzporediti nego sa dočekom, kojim je pred dvie godine danah naš narod dočekivao i pratio u Dalmaciji okrunjenu osobu svojega cara i kralja. Pred Nadvojvodinim stanom, kao najžešći prosvjed proti turskim mušicam magjarskim, da se je svirao i napjev ruske carske pjesme. Tom prigodom su si i učilištni djaci osvjetlali pošteno hrvatsko lice, izdavši izjavu, koju i mi niže u pretisku donosimo. Više se puti pisalo i govorilo, da su se Hrvati odbili od Slavenstva, da nemare za svoju rodjenu braću na Iztoku, da su se upregli u magjarska kola, njihova učeća se mladež da čak šuruje s magjarskimi i turskimi Softami proti svojoj rodjenoj krvi. Koliko je bilo istine u tih prenagljenih prigovorih, vide najbolje sad prijatelji i neprijatelji Hrvatah. I politika ima svoje ciljeve i puteve, a koji toga nezna, neka se u politiku nepača.

Ali sad Magjari toliko da nepobiesne od jada radi svega, što se onom prigodom dogodilo n Zagrebu. Oni kao da drže, kad su Hrvati izabrali Ferdinanda za svojega kralja, da su njim a ne njemu obećali posluh i viernost. Bez njihove dozvole kao da nebi imalo biti Hrvatom slobodno ni dočekivati kako jih volja članove carske vladajuće kuće, pak im sad priete ovim i onim do zla Boga. Ali jedna latinska poslovica veli: *Vana est sine viribus ira,* iliti po našu: I žaba bi ugrizla, ali neima zubiuh!

Iz ostaloga svieta vriedi znati to, da je poslje navještenja rata Engleska prva izjavila, da se neće miešati u taj rusko-turski posao. Za njom su to isto izjaviie Njemačka, Franceska, Italija i naša Austrija. Ali dan za tim je Engleska na Gorčakovljevu poznatu okružnicu ipak odgovorila tako ružno i nepristojno, kao tko nemisli mirovati. Pak se sbilja na vrat na nas i oruža, ali po našem sudu, ne da brani Tursku, nego da u zgodno vrieme zakvači što od njezine puste sirotinje. A najviše joj leže na srdcu nekoji grčki Otoci i sueski Prokop, kud joj iz daleke Indije teče med i mlieko u nezasitnu trbušinu.

I Rumunji su se razkrstili s Turci te pristali uz Ruse. U Srbiji ima stranka, kojoj nepodnosi radoljubivo srdce, da baš sada miruje, kad se konačno riešava iztočno pitanje, pak bi najvolila pograbiti oružje, da pomogne pridaviti svoje zlotvore Turke, ali se čuje, da ju od toga odvrače i sama Rusija radi dobra sporazumka s Austrijom. Što misli Grčka, još se pravo nezna. —

Naše školstvo

pred zemaljskim saborom.

Školski odbor u proračunu za godinu 1878. predložio je za škole trošak od for. 109,000 velim sto i devet tisuć forinti austr. vriednosti. Liepa je to svota, još ljepša kad se pomisli, da je to trošak samo za pučke škole, jer samo te spadaju u područje zemaljskoga školskoga odbora.

Pogledajmo koliko od toga troška na Talijane a koliko na Hrvate spada.

Istra ima okô 260,000 stanovnikah. Medju timi ima najmanje 180,000 Hrvatah sa Slovenci, a najveće, ako je, 80,000 Talijanah. Uslied toga svako bi mislio, i to s razlogom, da se od onih 109,000 for. troši veće nego dvie trećine na hrvatske škole, a manje nego trećina za talijanske. Al bi se prevario. U nas se ništa razložno ne radi.

Istra ima 73 škole talijanske, a samo 46 hrvatskih, a 26 mješovitih. Ima dakle talijanskih veće nego i hrvatskih i mješovitih zajedno.

Kolika nam se nepravica čini, kad pogledamo *koliko* imaju školah Talijani, a *koliko* mi. A mnogo veća, kad pogledamo, *kakve* su škole talijanske, a kakve hrvatske.

Obazrimo se samo na jedan Kotar, na voloski.

Taj ima 37,000 stanovnikah sve samih Hrvatah. U njem ima u sve 16 pučkih školah, medju kojimi jih je 14 hrvatskih a dvie mješane. Medju svimi ovimi ima samo jedna četverorazredna i ta samo sa trimi učitelji zajedno sa ravnateljem, a ostalih 15 su sve samo jednorazredne. Da nebi tko mislio, da je tomu tamošnje pučanstvo krivo, reći cemo, da ono plaća „adicionale“ za škole kao i pučanstvo svakoga drugoga kotara, da je broj učenikah upravo ogroman. U Kastvu, gdje se nalazi ta jedina četverorazredna škola, ima u prvom razredu 139 učenikah. U Rukavcu, jednorazrednoj školi, ima 300 što dječakah i djevojčicah, a sva škola, nestoji pokrajinu jedva veće od 100 for., jer podučuje u njoj požrtvovni svećenik, a kako su svećenici za školu plaćani, to svi dobro znamo. Nemisli niko, da su pri tom stanju stvari nit Rukavčani od adicionala za škole oslobodjeni. I oni jih uredno plaćaju, a ako ne, evo njim vojnika na vratih.

Je li tako u tom čisto hrvatskom kotaru, što mora biti ondje, gdje nisu si Hrvati svojega hrvatstva tako sviestni kako u kotaru volovskom, gdje su Hrvati koliko toliko s

Digitized by Google

Talijani namješani? Primetni da je na čelu kotara voloskoga rodjen Hrvat, da je školski nadzornik u tom kotaru Hrvat, i da se za takova i pripoznava; pak se i opet popitaj, kako mora bit tamo, gdje nisu niti kotarski kapetan niti školski nadzornik Hrvati?...

Al da se još bolje osvjedočimo kako se s nami pravedno postupa, prispodobimo s tim kotarom voloskim jedan drugi, n. p. lošinjski, pod koji spada Lošinj, Cres i Krk. Taj ima 36,000 stanovnikah, dakle manje nego kotar voloski. Ti stanovnici su s veoma malom iznimkom Hrvati. U kotaru ima 30 školah, dakle 14 više nego voloski. Medju timi ima 12 talijanskih, a 18 hrvatskih — liepâ li razmjerja prema pučanstvu. Jednorazrednih školah ima samo 16, ostalih 14 su većerazredne, i to 5 dvorazrednih, 5 trorazrednih, a 4 četverorazredne. Da te većerazredne sve, osim dvijuh, medju talijanske spadaju, to netreba niti spominjati. Reći ćemo ovdje samo mimogred, da je zemaljski predsjednik, Dr. Vidulich rodom iz kotara lošinjskoga.

U tom stanju nalazile su se škole naše školske godine 1874-5, dakle prošle, u tom stanju nalaze se i sada — u tom stanju nalazit će se žalibože i buduće godine. Onih 109,000 for. potrošit će se opet velikom većinom na talijanske škole, a nam će se opet milostinja od koje tisuće baciti. Da nije školski odbor, predlažuć tu svotu za školu, predložio kakvu promjenu na bolje hrvatskih školah, tomu se preveć nečudimo; jer su članovi toga odbora sami Talijani, vični raditi kao da nas u Istri neima. Nu čvrsto se nadamo, da kad nisu naši zastupnici, niti rodjeni Hrvati niti oni, koje smo za svoje zastupnike izabrali, valjda radi kratkoće prošlog sabor. zasjedanja, kod votiranja proračuna za godinu 1878., a imenito kod votiranja proračuna za škole, progovorili o nepravici koja nam se čini kod školah, te zahtjevali, da se škole urede prema narodnosti i prema plaćenju davakah i dodatakah, čvrsto s', velim, nadamo, da će to i mnogo drugo učiniti u prvoj dojdućoj prigodi. Neka tada naši zastupnici postave Saboru jedno od dvojega: ili nam dajte škole po novcu, koj za nju plaćamo, ili pako oslobodite nas od dodatakah za školu! Nije pravo da mi za tudje škole trošimo, za škole, koje nam ništa nekoriste, dapače za škole, koje nam škode, koje truju mladjahna srdca naše djetce.

Dapače naši zastupnici nek idu još dalje. Premda nespadaju srednje škole u područje sabora, ipak neka iztaknu potriebu koje srednje škole sa hrvatskim učevnim jezikom, i jave ministarstvu za bogoštovje i nastavu. Ugledajmo se u Talijane. Oni zahtjevaju i dio više škole, naime juridičko - političku fakultetu, a mi smo zadovoljni, s onim što je, s ničim? Al tako nećemo napried!

Dopisi.

S kvarnerskih Otokah.

Koliko nas je ogorčio odgovor ministra Dra. Stremayera, toga vam nemožemo doizreći. Kada je naš vrli zastupnik Dr. Dinko Vitezić još pred 4 godine, zapitao bio u ministra bogoštovja neka se i nam dade po koja mrvica sa stola njemačkoga, mi se svi po kvarnerskih Otocih vele tomu naradovasmo ufajuć se, da će se ipak štogod izkresati i za nas na carev. vieću u tih tvrdih naših gospodarah. Zato čekaj mi neustrpljivo taj blaženi odgovor na Vitezićevu interpelaciju, al kad tamo, liepa li se odgovora načekali! Pusti Njemci Reichsrathovci, nije dosta da nas Šarenjaci na sve mile načine gnjave i dave, htjeli bi nas još i oni zagušiti; ali toga nebude, tvrdu jim mi vjeru zadavamo! Zato smo mi uprav s ushitom čitali u „Našoj Slogi“ kroz 4 broja one jezgrovite članke *), kojimi je junački pretresla onaj za nas pogubni odgovor ministra bogoštovja, te bistro očitovala kolika nam se tim nepravica naniela. Desnica ti cvietom cvala, mila „Naša Slogo“!

Zato nebi ni već trebalo, da se na taj upit Vitezićev i dotično ministrov odgovor svraćamo; al nemožemo premučati — jer nas srce boli —, a da nerečemo koju ob onoj točki toga ministrova odgovora, gdje se veli, da nam je posve zadovoljeno, što se tiče jezika u naših pučkih školah; i opet gdje se veli da je ustrajeno 10 štipendijah za učeću se siromašnu mladež, a tako dugo dok bude pružena bolja prilika k višim naukom za kvarnerske Otoke.

Nećemo danas ništa reći o školah po naših Otocih (možda o tom u svoje vrieme); al što je s ono 10 štipendijah? Srce nam puca kad na to i samo pomislimo, te nismo još vjerovali, da se toli slabo misli u nekojih krugovih proti nam Hrvatom. Ministar govori da je ustrojeno 10 štipendijah za siromašnu (pamtimo ovo!) mladež itd., pa bi zbilja svatko pomislio, da se nemoremo tužit; al te podpore mjesto da našoj hrvatskoj narodnosti koriste, one nam baš škode, a evo kako.

Valja najprije znati, da mladići, koji su po gimnazijah rodom s Otoka Krka, svi su bez iznimke iz selah, ter kmetske ruke; dočim obratno oni s Otoka Cresa i Lošinja, svi su iz grada Lošinja ili Cresa, a ponajviše vlastelske ruke. Poviše valja znati, da je mnogo više mladeži s Otoka Krka po gimnazijah, nego li s Lošinja i s Cresa. Napokon poznato je, da Krčani šalju svoju djecu ili u gimnaziju riečku ili u senjsku, buduć one najbliže; a opet jedno što su putni troškovi do Senja i do Rieke posve neznatni, (jer ti djak može poći na Rieku ili Senj sa 10—50 novč., a da ide u Pazin, Kopar, Zadar itd., trebalo bi mu 10—15 for.), a drugo što se na Rieci i u Senju cjenije živi, nego li u Kopru, Pazinu, Zadru, Trstu itd., a nije riedki slučaj, da je po koji djak gimnaziju svršio od doma si hranu pribavljajuć. Po tom tko bi svoga sina dalje Rieke ili Senja poslao, nebi već bio siromah već bogat.

Kada je dakle onomlani puknuo glas, da je ustrojeno 10 štipendijah za siromašne djake kvarn. Otokah, mnogo se je bilo srce razveselilo, navlastito na Otoku Krku. Krčani si naime pomisliše, da će možda svih 10 štipendijah dopasti njihovoj djeci, radi gore navedenoga razloga, što su oni u većoj potrebi nego li creska i lošinjska vlastela il creski i lošinjski trgovci, i što njih ima više po gimnazijah nego li ovih. Ali njihovo je veselje bilo prenagljeno! Htjeli su oni zagristi u jabuku, koja je njim namienjena bila, al jim ju mrzka ruka ugrabi .... Ono 10 podporah, svaka od 100 for. podjelivat će se, odgovorili naši poglavari, samo onim učenikom, koji budu htjeli učiti u Cislajtaniji a osobito onim, koji uče njemački u Pazinu il talijanski u Kopru, al onim na Rieci, u Senju, oh tim nipošto!

A zašto ne ovim, kad ih ima najviše djakah na Rieci i u Senju i najviše siromašnih? Možda zato, što se na Rieci i u Senju hrvatski uči, a u Pazinu, Kopru itd. u nam tudjem jeziku, il se je valjda nadalo da će se djeca s Otoka Krka namamit sa ono 100 for. podpore, da se hrvatskih gimnazijah ostave, a podju drugamo a nisu niti razmišljali, liepo da bi naša djeca i uživala tu podporu a učila se u Pazinu, Kopru itd. ona bi svejedno više trošila, nego li na Rieci i u Senju, a bez te podpore. Jeli se dakle kmetskim sinovom pomoglo ustanovom tih 10 štipendijah?

Tom će se dakle odlukom zatirati naša narodnost i naš jezik a podpomagati tudji živalj. Nu uz svako takove postupanje mi Krčani, Lošinjani i Cresani vazda vierni svomu kralju, nismo i nemožemo biti nego Hrvati te Hrvati; a svaka zakonodavska ustanova prilična napomenutoj, nemože nego ogorčiti svaku dušu, koja znade, što je prava sloboda u ustavnoj državi, te koja ljubi najmiliji svoj amanet — jezik svoj. Na koncu nam je reći svim i svakomu, da naš hrvatski puk, ako nije izgubio svoj narodni hrvatski značaj kroz toliko viekovah, kroz tolike uviek njemu protivne sile, to će još manje sada, kad se je počeo dobrahno osvještivati i briniti za svojim. Mi Hrvati po kvarnerskih Otocih neprestajmo uz to uviek kucati, nek se pravica čini našemu hrvatskomu jeziku, jer ako mi što pitamo, to pitamo na temelju §. 19. državnoga zakona; a vi Talijanaši, izrodice Šarenjaci, il kako se sve zovete, uzdišite kako vam drago, kako je uzdisao î častni Dr. Stradi javno u saboru, za onom zemljom prekomorskom... Vi se bo već danas imate bojati, da kad se Hrvati u ovih naših kršnih otocih osvieste, da ćete vi ostati ono, što ste, naime manjina.

*) Priznajemo ovom prigodom, na prijateljsku opomenu g. Dra. D. Vitezića, našega zastupnika na carev. vieću, da se je naš suradnik prenaglio, kad je ono u zaključku onih četvero članakah rekao, da je tobože i on nešto kriv, što preuz. g. ministar Stremayer zove sad ovako sad onako naš hrvatski jezik, jer ako ikada, to mu baš u interpelaciji od 1874 godine nije dao tomu povoda. On da se pak u svojih govorih služi naizmjenice i nazivom „slavenski narod, slavenski jezik“, jer je zastupnikom i naše braće istranskih Slovenacah, koji nisu Hrvati, a ono su ipak zajedne s nami jednog te istog slavenskog plemena. Što se pako tiče tvrdjenja našega suradnika, da neima slavenskog jezika, naš Vitezić veli, da se on neće o tom preći; ali što dobro zna jest, da ima i da mora imati slavenska ljubav i uzajemnost, bez koje propadosmo *svi i svuda*: Srbi i Hrvati, Slovenci i Slovaci, Česi i Poljaci. Dok nas, veli nadalje, mrve i ciepaju naši protivnici, da se to donekle veoma dobro razumije; al da se nemože ni pojmiti ni razumjeti, kad to činimo sami, koji bi imali najbolje znati, u čem stoji naša obća moć i sila. Ured.

Zanimiv slučaj o ravnopravnosti narodnostih u Austriji.

C. kr. državno sudište u Beču, kako čitamo u „Primorcu“, izreklo je glede pitanja o jezičnoj ravnopravnosti u školi znamenitu presudu. Zemaljsko školsko vieće u dolnjoj Austriji naloži nedavno trim u političko okružje mistelbažko (Mistelbach odaljen je 1½ sata željeznicom od Beča) spadajućim *hrvatskim* občinam, naime Bischofwerthu, Ober-und Unter-Themenau (tko bi nam znao kazati hrvatsko ime tih občinah), da se ima u občinskih školah podučavati njemačkim jezikom na podlogi njemačkih školskih knjigah, izključiv podučavanje u slavenskom ili hrvatskom jeziku, zatim da se hrvatski jezik ima rabiti samo na toliko na koliko obrazjašnjuje njemačku obuku, i konačno, da se za te škole dotle, dok hrvatski jezik ima rabiti kao sredstvo pospješujuće obuku u njemačkom jeziku, namješćuju učitelji, koji poznaju dovoljno hrvatski jezik, ako i nisu u njem zakonito usposobljeni. (Brutalno ponjemčivanje. Ur.) Občine prizvaše se proti toj odluci na ministarstvo za nastavu i bogoštovje, no budu odbite. Rečene občine prizvaše se opet na c. kr. državno sudište i ovo uvaži njihovu pritužbu, priznavši ujedno, da su odluke zemaljskog školskog vieća i ministarstva pravno-povredljive naravi. Zanimivi su razlozi, kojimi obrazlaže sudište rečenu svoju osudu. Od tih razlogah povaditi ćemo najzanimivije, pošto se daju uporaviti na sve pokrajine s pomješanim pučanstvom.

Razlozi jesu: Po članku XIX. državnih temeljenih zakonah od 21. prosinca god. 1867. br. 142 državnog sbornika o obćih pravih državljanah svim je plemenom austrijske države zajamčeno nepovredivo pravo, da čuvaju i goje jezik i narodnost, te je tim izrično priznala država ravnopravnost svih jezikah u školi, pa zato imaju se u zemljah, gdje obitava više plemenah, javni nastavni zavodi tako urediti, da se svakoj narodnosti imaju pružiti sredstva za izobrazbu u vlastitom jeziku, neusiljujuć ju na učenje drugoga zemaljskoga jezika. C. kr. sudište konstatuje, izvidiv podatke tičuće se odnošaja njemačkog pučanstva prama tim občinam, da u rečenih trih občinah većinom stanuju Slovaci i Hrvati, da se u njih, ako i ne izključno, a ono pretežito govori samo hervatski i slovački, da je stanovničtvu tih občinah ustavno zajamčeno nepovredivo pravo, da goje i čuvaju svoj slavenski jezik, buduć ravnopravan ostalim jezikom u državi, i da se o tom staraju, kako će se djeca u tamošnjih pučkih školah naobraziti u materinskom, naime slavenskom jeziku. Pošto su prenavedenim odpisom c. kr. ministarstva za bogoštovje i nastavu izdane naredbe, protusloveće u mnogom pogledu prenabrojenim državnotemeljno zajamčenim i nepovredivim pravnim tražbinam rečenih trijuh občinah, imaju se te upravne odredbe smatrati *povredom* upitnih pravah, gornjim trim občinam ustavno zajamčenih.

Ovo pravno stanovište nemogu poraziti razlozi c. kr. ministarstva za bogoštovje i nastavu, da su tobož takove uzporedo obstojeće raznojezične škole nekim zlom za nastavu, štetne gospodarstveno i da iziskuju veliki trud obzirom na nadzor školah i učiteljsku naobrazbu; nevriede ni ti razlozi, da tobož sobstveni probitak pučanstva u tih mjestih, obkoljenih zgoljnim njemačkim življem, iziskuje prije svega njemačku naobrazbu njihove diece. Jer ovo su sve razlozi oportnniteta, koji nemogu prejudikovati pravom, što jih tim občinam zajamči

Digitized by Google

državni temeljni zakon, niti imaju biti mjerodajni za sud, koj sudi samo po pravici i zakonu. Te pravne povrede nemogu se opravdati nit pozivom na §. 6. državnog školskog zakona od dne 14. svibnja god. 1869., nit primjetbom, da po tom paragrafu samo zemaljsko školsko vieće ima odlučivati o nastavnom jeziku u pučkih školah, pošto to nije ovlašteno već naročitom u zakonu izrečenom primjetbom: „samo unutar granica zakona“ raditi proti zakonom, a pogotovo ne proti državnim temeljnim zakonom. Konačno se napominje, da se dolnjoaustrijsko školsko vieće dotično ministarstvo za nastavu nije svojimi odredbami o upitnom predmetu držalo granicah, koje zakonarstvo u par. 51. školskog i nastavnog reda od 20. kolovoza 1870. označuje zemaljskomu školskomu vieću kao nepomičnu svrhu jezične obuke u materinskom jeziku učenikah, kakovim se ovdje ima smatrati hrvatski dotično slavenski jezik. Žalibože šepa sud previše iza zbilje, gdje se danomice zbivaju takova bezzakonja. Ipak se radujemo, da je našemu hrvatskomu otočiću pošlo za rukom očuvati u školah svoj materinski jezik.

IZJAVA

hrvatske akademičke mladeži prigodom dolazka prejasnoga nadvojvode Albrechta.

Hrvatska akademička mladež prihvaća ovaj čas, da izjavi svoje najsvetije želje. Cieli sviet znade, da se braća naša Hrvati u Bosni i Hercegovini nedavno listom podigoše pod hrvatskim barjakom, kličući: „Živio hrvatski kralj Franjo Josip I.“ Tim izrekoše želju, da ih hrvatski kralj oslobodi od turskoga jarma i privede kruni, s kojom su vjekove zajedno proživjeli — kruni hrvatskoj. Braća se naša hrabro borahu, ali želja im se izpunila nije.

Hrvati znadu, da pod žezlom Njeg. Veličanstva ima *narod*, koj se brati sa mučiteljem hrvatskoga naroda i blagosivlje oružje, koje je sjeklo i sieče jednokrvnike naše.

Ferdinand I., izabran i priznan hrvatskim kraljem, obećao je braniti hrv. narod od Osmanlijah i vratiti mu, što je ruka toga silnika ugrabila.

Hrvatski narod s toga i po svojoj omladini izjavljuje vruću želju hrvatskoga naroda Njeg. Veličanstvu, hrvatskomu kralju Franji Josipu I., da dielove hrvatske kraljevine u monarkiji spoji i složi u jednu cjelinu i da hrvatski narod Bosne i Hercegovine, taj biser krune Krešimirove, oslobodi od osmanskoga jarma i ujedini vazda vjernoj hrvatskoj kraljevini te ju podigne na sreću i blagostanje, što je uživala za svojih slavnih kraljevah.

Živio Franjo Josip I., kralj hrvatski! Živila ujedinjena kraljevina Hrvatska!

Dano iz skupštine hrvat. akad. mladeži dne 7. svibnja u glavnom hrvatske kraljevine gradu Zagrebu.

Slavenski rat za oslobodjenje.

U ovo petnaest danah ruska je europejska vojska bila najviše zabavljena sakupljanjem svojih silah na lievoj obali Dunava, zato odanle neima dosad nikakakvih povećih ratnih dogadjajah. Ti će se najbrže naglo jedni za drugim vrstiti u ovoj drugoj polovici tek. mjeseca, kad bude počela vojska prelaziti prieko te široke i duboke vode.

Ruskoj je vojsci sad prva zadaća iliti vojnička duznost, da neodaje neprijatelju onih dvajuh ili triub mjestah, gdje misli preći; zato se pripravlja na više raznih mjestih, samo da ga prevari. A to joj je donekle i pošlo za rukom, jer su se Turci raztrusili tu i tamo uzduž cieloga Dunava, neznajuć pravo gdje jih baš sila čeka. To je dakle po dva razloga dobro za Ruse. Ali već je u onom podunavlju s jedne i sdruge strane polo ipak padosta topskih tanetah te izgorelo turskih i kršćanskih kućah. Turci su sa Vidina ustali bombardovati rumunjski grad Kalafat, a Rumuni, koji sad vojuju uz Ruse, Turkom odgovarati, dakako bez ikakvih drugih posljedicah, osim više propalih krovovah i razvaljenih zidovah. Nego pod Brailom, gdje su Turci sa svoje najveće podunavske oklopnjače *Sufti-Dielil* zvane, to jest, *Raskoš svieta*, pucali na onaj grad, bijaše im sreća tako loša, da su im ju Rusi tako neugadno pogodili, da se je upalila, prsnula i potonula, a s njom i 200 nesretnih joj momakah i ostalih mornarah. I to je prvi poveći dogadjaj na Dunavu. Vrhovni zapovjednik, vel. vojvoda Nikolaj carev brat, došao je u Ploješte te tu udario svoj glavni stan.

U Aziji, gdje je vrhovni zapoviednik vel. vojvoda Mihailo, carev sin, bilo je u ovo petnaest danah više okršajah. Rusi napreduju, ali pomalo, jer to stoji već u samoj naravi ruskoga naroda. A nije im toli ni lahko, jer u Jermenskih planinah, akoprem u Aziji, na nekojih mjestih da još i danas gaze snieg do koljena. Iz Carigrada poručivahu Turci, da su u nekojih okršajih bili oni slavodobitni, ali Rusah na svom putu nisu ipak zaostavili. Iz neke turske tvrdjave da je pribjeglo Rusom 700 turskih konjanikah. Poznati turski zapovjednik, Muktar-Paša, neće ni tamo ubrati ljepših vienacah, nego li je lani u Hercegovini, vojujuć proti Crnogorcem.

Još se ništa nečuje sa crnogorsko-turskog ratišta, ali u najbližoj budućnosti mora se i tamo stvar razjasniti, naime odkad su se Miriditi opet pojavili na bojnom polju. U Bosni se ustanak zapomaže. Engleska da je iz Indije naručila u Sueski Prokop 40,000 vojnikah, a i njezino brodovlje da se sakuplja za svaki mogući slučaj. Ruska je dala svojim ratnim brodovom u Ameriei zapovjed, neka se što brže to bolje vrate u Evropu. Neće li u broju tih ruskih biti i amerikanskih ratnih brodovah? U kratko hoćemo sigurno čuti o velikih ratnih dogadjajih.

O liepom držanju.

III.

Kako se čovjeku ponašati s ljudi svoje vrsti.

Svi su ljudi na svietu sinovi božji, a toga radi medju sobom braća; pošteno se dakle i ljubeznivo jedan naprama drugomu treba da ponašaju.

1. Kad ideš putem, idi pristojno, niti prenaglo niti prelagano. Sam sobom negovori, niti rukami kriljaj kao da bi vas sviet tvoj bio. Ogiblji se pijanacah, prepirljivacah i drugih pogibelji.

2. Ako te tko što zapita, prijazno mu odgovori, ako smiješ, ako ne, muči, lagati nikad. Razpitjivati koga: tko je, kamo ide, što nese itd. nije liepo, takva se pitanja pristoje pandurom i modrakom. U čemu možeš svakomu rado pomozi, a za svaku malu, plaće neuzimlji: i „Bog ti plati!“ valja nešto.

3. Kad sretiš prijatelja il koga znanca, pozdravi ga s „hvaljen Isus“, il „Bog daj sreću!“ podaj mu ruku i radostno se obaviesti kako mu je.

4. Kad dojdeš u tudju kuću, klobuk il kapu s glave skini, i kućane po navadi liepo pozdravi. Odmah za tim reci po što si došao, i ako ti ponude da se sjedeš, sjedi. Čekati i nepotrebnim govorenjem zatezati, dok te kućani zapitaju, što bi rada, nije liepo i gubitak je vremena. Kad si dovršio i sporazumio se, ustani, uljudno se raztavi te idi. U tudjoj kući ponašaj se uvjek pristojno i pošteno bilo u govoru bilo u činu. Lakte, bradu, il glavu na stol nenaslanjaj, tabaka nekuri.

5. Ako nadojdeš u vrieme objeda, što nije liepo, pozdravi blagujuće sa „Bilo vam u slast!“ i netom si obavio nalog poradi koga si došao, raztavi se i otidi. Prodavati zube, il žlice brojiti kad drugi jedu, nepristoji se; ako ti pako ponude s njimi, preveć se otimati nemoj.

6. Kad te tko od prijateljah pride pohoditi, idi mu nasprotu, prijateljski ga pozdravi, povedi u kuću i ponudi da sjede. Ako do duga neukaže, što bi rad, uljudno ga taj zapitaj, čim biš ga mogao poslužiti.

7. Svagdje i svakim rado, nu pametno govori. Kad tko drugi govori, ti muči; a kad ti je što reći, prije promisli. Klepetalo mnogo šta klepeće, dočim pametan čovjek, malo govori i ono, što reče, je pravo. Mnogo govorenje, veli sveti duh, nije bez grieha.

8. Božjimi se stvari šaliti, druga božja zapovjed prepovjeduje. Zlo od drugih govoriti, jezikom jih bosti, dražiti, žaliti, kršćanskoj se ljubavi protivi. Ako šta dobra neznaš govoriti, muči, i besjeda bo ubije čovjeka. Kad čuješ zlo od drugih govoriti, ako ti moguće, vješto govor prekini i drugamo napelji. Ako tebe tko uvriedi, il ti se što zamjeri, prije nego što odvrneš, izbroji deset, tako će ti se jad ohladiti i mržnja ugasiti. Sam sebe nehvali, ako zlo od drugih govoriti, boli, dobro o sebi, smrdi.

9. Druge neoponašaj niti posmiehuj kako tko govori, hodi, kako se nosi, kako živi. Tko se preveć tudjimi stvari bavi, rado samog sebe i svoje pozabi. Kakvom mjerom ti mjeriš, mjeriti će se i tebi. Klevetnike i posmiehljivce neprislušaj.

10. Grdo, nesramno govoriti, il takove govore slušati, velik je grieh. Isus veli, da bi takovim bilo bolje, da im se mlinski kamen na vrat objesi i da se u dubočinu mora utope.

11. Kleti, prisigati se, je grieh; lagati pako bilo za smjeh, bilo za plač, za dobitak, i nekoristno, je i hudobno. „Lažnjiva usta, dušu umore.“

12. U razgovoru preveć zijati, il se preglasno smijati, nepristoji pametnu čovjeku. Ako ti se kašlje, rubac na usta postavi, da mimostojeće neosliniš.

13. Od onog, što si čuo, dobro razluči, što se može i što se nemože povjedati. Ako i nije besjeda uvjek konj, ipak je kamen, koji se težko da odvaliti. Besjeda lahko uteče, nu težko se nazad pobere, a još se teže ozdravi rana, iskrnjemu zadata. Tko drugim sve pove, njemu neće nitko što povjeriti, i svaki se ga oklanja.

14. Ako izmedju tebe i kog druga nastane kakva razpra i zlovolja, nastoj da se sve što prije poravna, tako ćeš bo Bogu ugoditi i mir sebi očuvati.

Mila bratjo! vazda se ravnajte po pametnih i čednih ljudi, nikad pako po neotesanih i vrtoglavih. U čemu ste jednoč pogriešili, odmah se drugoč popravite, tako ćete se bo dobroj navadi priučiti. Težko mora svakoga rodoljuba u srce zaboliti, kad čuje kadkad reći: to je po kmetsku, po seljačku! Nemojte, dragi moji, da se tako i od vas bude moglo reći! Učite se i privadite svemu, što je čedno, pošteno i dobro i napredovati ćete u ljubavi kod Boga i kod ljudi. Dà, nikad ne pozabite one narodne: „Pošteno srce i mudra glava, svagdje je prava slava!“

KONAC.

O uzgoju sirka (sorghum vulgare).

Sirak se sije ponajviše u južnih predjelih (krajih) i to oko kukuružišta stranom za metle, stranom za hranu ljudem i životinjam, kanoti: svinjam (osobito dobra hrana), guskam, racam itd.

Sirište t. j. gornji dio ove biljke rabi se za metle, dočim zrno za hranivo — kako rekoh — siromašnim ljudem.

Slama pako njegova jeste prehvaljena hrana za našu domaću stoku (blago, marvu) i to onda, ako se još kao zelena pokosi i podaje umah marvi (za hranu), pošto će u ovom obliku blago (marva) tečnije žderati (jesti). *Zato opominjem, da se sirak za krmu ima kosit još mlad to jest u zelenom stanju.* —

Sirak zahtieva dobro pognojenu zemlju (oranicu), kao i aoplije podneblje.

Zemljište se dakle za sirak ima tako urediti t. j. obdjelati i pognojiti kao i za kuruzu, jer će samo tako dobro uroditi i svakom gospodaru veliki prihod dati,

Digitized by Google

Pri njegovom rastu dostatno će biti, ako se jedanput okopa i osipa (ogrne) i izraslice viši od kukuruze.

Sirak se sije u mjesecu svibnju (maju) i najbolje će biti, da se sije u redove, poput kuruze. Obično se uzima na jedno jutro (1600□°) 1—$1^1/_2$—2 v. ($1^1/_2$—2 vag. ako se sije za krmu).

Sjemena (zrna) može se dobiti od jednog jutra 10—20—30 vag. i 20—35 ct. slame.

Ovoj gospodarskoj biljki sličan je tako zvani *kitajski šećerni sirak (sorghum sacharatum)*, koji ponajviše služi kao zelena krma i takodjer za pravljenje šećera; nu pošto se veoma polagano razvija, to samo u toplijih predjelih uspjeva. Iz njegove srćike i stablenih nitih iztiskuje se šećer, (cukar) naročito je sok dobar za pravljenje žganice (rakije). Gospodari ipak većinom siju ovu biljku za krmu.

Iz sveg ovog što rekoh, možeš se uvjeriti (osvjedočiti), štovani čitatelju, da sirak zahtieva (ljubi) isto takovo uzganje kao i kuruz; s toga još jednoč izvoli pročitat moj članak „o uzgoju kuruza" tiskan u osmom broju ovogodišnje „Naše Sloge".

Vukšin-Šipak mjeseca svibnja 1877.

N. Vežić.

Različite viesti.

Nadvojvoda Albrecht, stigav prošlih danah u Peštu istu večer kad i carigradske Softe, dočuv da su se u Hôtelu u kojem si je on bio naručio sobe, i Softe nastanili, nije htjeo odsjesti u istom Hôtelu, nego se sa kolodvora neposredno odputio na ladju, koja ga je dovezla u Novisad.

Ministar Tisza odgovorio je u ugarskon sabonu na Miškatovićev upit glede spojitbe bivše vojničke Granice s materom zemljom, da toj spojitbi nije sad prava doba. Po našem računu, ta će doba biti onda, kad ju Magjari nebudu mogli prepriečiti.

Skupščina austrijskih Katolikah, što se držala u Beču prvih danah tekućeg mjeseca, razišla se poslje trodnevnog viećanja u sve krajeve prostranoga carstvà. Mi o toj skupščini nemožemo drugo reći, nego da je opet i opet zasvjedočila, kako se je kod nas silno probudio kršćanski duh; pa dočim kojekakvi nitkovići psuju i grde vjeru i crkvu, baš je utjeha gledati, gdje joj se najveći austrijski vlastelini i bogataši privijaju, kao djetca svojoj majci. Istina, da se je u tih sastancih po koja rekla, koja bi se bila mogla i zamučati, ali jezgra kršćanstva jest i ostane pravica i jednakopravnost svih plemenah i narodah. Toga radi mi se nebojimo ni najmanje onih nekojih, koji bi radi upregli vjeru i crkvu, da služe njihovim nerazboritim političkim osnovam.

Sveti otac Papa, saslušav onomadne nekoje Savojske hodočastnike, te spomenuv i rat, što se evo razbuktio med Rusi i Turci, zaprieti Rusiji rukom božjom, jer braću Poljake goni po sili u pravoslavje. Jest, tu Rusija grieši mnogo, al će joj pravedni i dobri Bog i mnogo oprostiti, jer se evo uprav sad mnogo žrtvuje za drugu svoju braću po krvi i krstu, koja stenju pod neizmierno većim pritiskom i tlačenjem, nego li je njezino u Poljskoj. Dojdućih danah ima krenuti u Rim, da se pokloni svetomu Otcu Papi, i jedno odaslanstvo iz Hrvatske. Mi se ufamo, da će tom prigodom sveti Otaç zaprietiti istom rukom božjom i Turskoj, kad mu naša braća stanu slikati neizrečene muke, od kojih je u ove zadnje dvie godine pribjeglo k nam u Austriju toliko tisućah nevoljnih Kršćanah. A to su mu naša braća ovlaštena spomenuti već i radi toga, što su naši otci na potoke krvi prolili, da obrane sveti križ i vjeru proti turskomu zvierstvu, koje ni danas nepoznaje druge politike, nego konačno izkorenjenje svega kolikoga kršćanstva. Ako se u takvih prigodah braća Poljaci tuže na Ruse, dostojno i pravedno jest, da se mi potužimo na Turke.

Naša braća Poljaci u svojoj sliepoj mržnji proti Ruskoj tako su zaboravili na sveti vez krvi i krsta, da spremaju u Carigradu četu od 40,000 dobrovoljacah, koji će pod turskimi zentavami vojevati proti oslobodjenju iztočnih Kršćanah. Nego ipak čujemo, da se svi pošteni Poljaci toga sramuju, pak se ufamo, da iz tog brašna neće biti hleba.

Sveti otac papa primiti će Hrvate, koji će k svetčanosti njegove petdesetgodišnjice doći u Rim, u posebnoj audienciji 30. svibnja. Toj deputaciji, pridružiti će se još i biskup križevački, g. J. Smičiklas, umir. vel. župan g. Miroslav Kraljević, kanonici gg. dr. Stjepan Ilijašević, dr. Luka Rumpler, dr. Fr. Šagovac u ime kaptolâ, Jos. Kovačević i drugi.

Promjene u tršćansko-koparskoj Biskupiji. M. č. g. Urban Golmajer, dosad plovan u Kubedu, dobio Tomajsku plovaniju, M. č. g. Valentin Matjan, dosad kurat u Rizanu postao plovanom u Pasjoj-Vasi.

Turski Sultan nadenuo si je ime *Nasradina*, to jest *Branitelja vjere*, pak da će prvom prigodom razviti zelenu prorokovu zastavu te poletiti na bojno polje.

Na izgled našim rodoljubom. Radošću čujemo, veli Narodni List, da odkada postoji u Dalmaciji na glavi državništva mnogopoštovanih O. O. Franjevacah zaslužni O. Špiro Tomić, sva se dopisivanja u onom važnom uredu izključivo vode hrvatskim jezikom. I što nas još više raduje, sva biskupska naredništva, pa vlada ista, neodgovaraju slavnom državništvu inače, nego hrvatski. Tako valja da bude! Junačke naše občine, rodoljubi svake ruke, na izgled vam! Do nas je samih da se otresemo ubitačne talijanštine. Pišimo mi našim jezikom, pišimo vazda, postojano, neumorno, a vlada, pa i bio tko, nemože i neće inače, nego naš primjer slieditи. Ali zaludu nam tužbe na Petra i na Pavla, ako prvi mi svoju dužnost ne vršimo!

Turski Sultan je prošlih danah po svom pobočniku Tahir beju poslao Magjarom nekakve knjige, što su jih u stara vremena njegovi predji bili ugrabili Matiji Korvinu kralju ugarskomu. Tom prilikom bijahu naumili Magjari narediti u Pešti veliku buku za Turke a proti Rusu, ali u Beču su nagovorili Tahir-beja, neka neide u Ugarsku, nego neka ondje izruči te nekada ukradene knjige, što je Ture i učinilo na veliku dakako žalost turskih tamo prilizicah.

☛ *Današnjemu je broju dodan prilog.*

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 15. Maja 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	108	—	115	—
Rio polag vrsti	„	96	—	114	—
Cukar austrijski	„	53	50	54	50
tučeni	„	51	—	52	50
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	—	—		
Naranče skrinjica		—	—	—	—
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	50	—	—
levantinske	„	5	—	6	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	10	—	11	—
puljezke	„	-	—	12	—
Limuni skrinjica		—	—	—	—
Bademki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	88	—	92	—
dalmatinske	„	—	-	—	—
Lješnjaci	„	30	—	—	—
Šljive	„	18	—	20	—
Pšenica ruska	„	17	50	18	50
ugarska	„	15	—	16	—
galačka	„	17	—	18	50
Kukuruz (turkinja) ruski	„	9	—	9	70
ugarski	„	—	—	—	—
Raž	„	8	—	8	50
Ječam	„	—	-	—	—
Zob ugarska	„	—	-	—	—
arbanaska	„	8	75	9	-
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	13	—	13	75
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	13	—
Oriž talijanski	„	20	50	26	50
inglezki (kitajski)	„	16	50	18	50
Vuna bosanska	„	120	—	130	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	130	—	125	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske „		44	—	7[illegible]	—
Grede „		12	—	14	60
bukovice		8	—	14	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg	50	—	52	—
„ najbolje	„	68	—	70	—
„ srednje vrsti	„	62	—	64	—
dalmatinsko	„	50	—	51	—
istarsko	„	50	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	20	—	—	—
u kasetah	„	24	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	53	—	66
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	35	—	36	—
zeleni	„	5	80	6	—
Maslo	„	84	—	92	—
Loj dalmatinski i naški	„	50	—	52	—
Salo	„	69	—	70	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	61	—	63	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	32	—	34	—
Ruj naški	„	8	20	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	11	50	15	25
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	—	16	—
Pakal baril od 100 Kilg.		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 15. Maja 1877.

Carski dukati (cekini) 6.04 — Napoleoni 10.35. — Lire Ingleske 12.93. — Srebro prid (aggio) 112.85.

OGLASI.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

Nadarenih

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačiunjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

☛ **Viena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.**

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste)*. — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pasinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Špljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 2

Oglas.

Kod podpisanih ima na prodaju u velikoj množini

Sicilijanskog

Sumpora Floristele

(Zolfo Floristella di Sicilia)

sameljena najčišće vrsti za **posipanje Trsja** na malo i na veliko

☛ **uz najpovoljniju cienu.** ☚

Federico qm. Pasquale Pugliesi & C.°

u TRSTU

☛ Via di Vienna vicino all' Hôtel Europa.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 11. U Trstu 1. Junija 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. svibnja 1877.

O naših domaćih austrijskih stvarih imamo od ovo petnaest danah javiti to, da se onomadne držalo u Beču veliko ministarsko vieće, kako kažu, glede Iztoka. Što se tu reklo i zaključilo, toga dakako nezna nitko. I kraljevinske deputacije ugarska i naša da su ovih danah imale svoje sastanke te odlučile, držati se glede nagodbe temeljnih načelah od god. 1867. U ostalom i naš i ugarski parlamenat posluju neumorno. Govorilo se, da se u ovo metežno doba imadu odgoditi jedan i drugi, ali ti su glasovi opet zamuknuli. Kranjski pokrajinski sabor bijaše iznenada razpušten te razpisani novi izbori. Većina toga sabora bijaše narodna. Zato je taj razpuštaj zatekao i baš neugodno dirnuo sve austrijske Slavene. Svi se nadamo, da će braća Slovenci odgovoriti i ovaj put kako valja svojim njemškutarskim protivnikom, pak da će i novi ljubljanski sabor biti u pretežnijoj većini pošten i narodan. Govori se o skoru sastanku i hrvatskoga sabora. Prelazimo na strane zemlje.

Čuje se, da se Ruska i Engleska nastoje dogovoriti, kako će poslje rata biti jednoj i drugoj pravo glede Iztoka. Polag te viesti i Engleska bi dakle ostavila Tursku svojoj sreći, netražeć drugo, nego da ju u svoje vrieme zapade što veći i ljepši dio njezine ostavštine. Kod toga dogovaranja da se u istu svrhu nahodi i naša Austrija. Ali s druge se strane čuje i to, da se misle vezati medju sobom Engleska, Franceska i Austrija, te oružanom rukom ustati proti Rusiji a na obranu Turske. Vedi si ga Bog, što je tu laž, što li istina.

U Franceskoj je predsjednik republike, maršal Mak Mahon, odpustio dosadanje republikansko ministarstvo te imenovao novo, koje da naginje više uzpostavljenju bilo kraljevske bilo cesarske napoleonske vlasti, nego li uzdržanju i razvoju republikanske iliti pučke vlade. Taj je dogadjaj neizmierno uznemirio Niemce i Talijane, koji u toj nenadanoj promjeni naziru nekakvu prietnju proti sebi i svojoj narodnoj sigurnosti. Možebit da neće bit ništa, ali se ipak Italija i Njemačka pripravljaju, da budu gotove za svaki i najskrajniji slučaj. Ako je istinit onaj savez, što smo ga gori spomenuli, onda ovaj dogadjaj u Franceskoj nebi bio nego njegov prvi zapredak, te početak takvih stvarih, koje se nedadu ni pomisliti, a da se čovjek nezgrozi.

Rumunjska kneževina proglasila se neodvisnom od Turske, pak sad joj nemanjka drugo, nego da si knez joj Karlo nadene ime kralja, što će na koncu i biti. Što je sav sviet predvidjao, to se evo i dogadja. Na glas nekojih ruskih pobjedah Turci su u Carigradu tako uzkipili proti nekojim ministrom i samomu Sultanu, da je vlada morala proglasiti odsadno stanje i sudjenje na prečac, da nebude i gore. Što će biti stopram onda, kad Rusi jednom predju Dunav, te svom svojom silom zamahnu na Tursku? Iz Carigrada i ostalih turskih gradovah bieže mnogobrojni kršćani glavom bez obzira kud tko može, da uteku na dobu turskoj osveti i bjesnilu. Grčka se nije još ni sada odvažila, a kneževina Srbija jedva da miruje. Na koncu nemožemo da nespomenemo glas, što se bio raznio prošlih danah, da će se naime u slučaju propasti turskoga carstva Bosna, Srbija i Hercegovina spojiti u jednu bilo kneževinu bilo kraljevinu, a za vladara im se postavit jedan nadvojvoda iz prejasne austrijske kuće. Što se tiče Bosne i Hercegovine, taj se glas i prije sadašnjega rata više puti čuo, ali kako onda tako ni sada nitko nezna, odkud dolazi ni koliko vriedi.

Dopisi.

S Podolijske doline, Svibnja mjeseca.

I našeg pokrajinskog Istarskog sabora, kao i ostalih kratko zasjedanje bilo i bitisalo. I naš je saber u sedam sjednicah dovršio svoj rad, a dali i svoju zadaću dostojno riešio, to će se poslje viditi. Meni je sada o tom, da iz našeg stanovišta koju rečem, za da i naš Hrvatski narod po Istri, ako i kasno, o svojem saboru štogod dozna, pošto to sada samo iz kojeg tudjeg glasila crpiti može.

Pabirčuć dakle na saborskom polju iztaknuti mi je, da je g. zemaljski kapetan otvorivši sabor, htjeo svratiti pozornost poslanikah poglavito na dvie točke, koje su imale na pretresanje doći: na izbor Pokrajinskog Odbora (Junte) i na pokrajinske račune. — Glede prvog predmeta očitovao je rečeni Kapetan i predsjednik sabora svoje uvjerenje, da će izbor na valjane sile pasti. Taj izbor bje u III. sjednici obavljen na način. da prisutni poslanici odabrani od veleporeznikah izabrahu g. Dra. Jandra pl. Petrisa, oni od gradovah, trgovištah i obrtničkih mjestah Dra. Jandra Amorosa, a napokon oni od seoskih obćinah g. Ivana K. de Franceskia, dočim je sabor velikom većinom i proti nazorom Vlade i unatoč istoj pokrajinskoj ustanovi privremeno odgodio imenovati četvrtoga presjednika za pokr. Odbor. U sliedećoj zatim sjednici u ime novoimenovanoga Odbora izustio je liepe rieči gosp. presjednik Amoroso, koje imaju i svu važnost za nas i naš narod u Istri, samo da se je izvede i vjerno obsluži, — o čem ni malo nesmijemo sumnjati, pošto se čovjek riečju veže, a jače je djelo nego besjeda, pa i onoliko čovjek valja, koliko i uradi. U toj bo prigodi pokrajinski Odbor, razvijajuć svoj program, obeća, da će se jednako za probitak sviuh bez razlike poriekla i mjesta briniti i nepristrano u svakom obziru raditi. A kamo pak sreće, kad bi se to već jednom sbilo! Imali bimo tada u prvom mjestu narodne naše škole po Istri, gdje sgoljan naš narod stanuje, pa uživajuć ista prava susjednom nam narodnostju zaufano i nenadano popeli bimo se i mi do onog stepena izobraženosti, u kojem nas nebi više preziranjem *Ščavoni* imenovali. A u tom obziru imalo je svakako nekojim zanešenjakom medju očima pući, kad došlo biaše u pretres pitanje za izhoditi od Vlade ustrojenje juridičnog fakulteta za izobraženje mladeži po narodnosti i odgoju talijanske. Dotičan bo predlog školskog povjerenstva, kao i pokrajinskog Odbora u svojem obćem izvještaju je glasio, da ta ustrojena bude u kojojgod od pokrajinah talijanskih, kano da je koja u Carstvu pokrajina sgolja talijanska ili pače da ih više imade. A na to jedan izmedju narodnih zastupnikah dokazujuć, da odmah izvan vratiuh svih primorskih gradovah u Istri stanuje puk po podrieklu, običaju i jeziku sasvim drugi, kog je on htieo tada obćenitim imenom „slavenskim“ nazvati mjesto hrvatskim, izrično kaza, da u Carstvu nema talijanske pokrajine, vanda najviše Istra i Gorica mogle bi se mješovite pokrajine nazvati, pa stoga učini predlog, da bi se imalo kazati u jednom talijanskom gradu, a ne u jednoj talijanskoj pokrajini Carstva. Al što ćeš pobro! kad na saborih sve na broj ide, a nas malo imade, pa tako i taj predlog, akoprem razložit i o kom i slepi suditi mogu, bi ipak brojem pobijen i tako odbačen. Ono pak, čemu bi se u tom pogledu svatko imao čuditi jest, što i Vladin povjerenik na Saboru ni pisnuo nije, kao da bi se sada drugi zemljopis predavao i u njemu dokazivalo, da u našem Carstvu više pokrajinah talijanskih imade. — Ali ljudi, koji na kormilu stojite, pa i udes naš u rukuh držite, budite dosliedniji u načelih, pa i prama nam pravedniji, od odviška bo topi se ladja. Jere ako ste na saboru god. 1873. pred svim svietom očito proglasili, da je našoj Istarskoj mladeži prosto naobraziti se u svojem jeziku na susjednih sriednjih školah na Rieci i u Senju, pa se svjedočbe na istih zavodih stečene neprimaju i nepripoznavaju ovdje u našoj Cislajtaniji, eto i vam susjedne, prostrane, široke i bogate Italije, da i vi kad vas prama nami sama četvrtina imade, tamo vaše nauke nastavite, pa ako vam se rači i dovršite, jer bogme ni vi u nijednom obziru nenosite državni teret u većoj mjeri nego li mi.

Druga poglavita stvar, o kojoj se viećalo, biahu pokrajinski računi. Ti svi, koliko pazbroj toliko i predrazbroj, malom promjenom biahu primljeni i odobreni. Odnosno tomu opazio je predsjednik u svojem govoru, akoprem su pokrajinske potrebštine narasle, da se s toga ipak izdatak prama prihodku nije povisio. Ako li pak to sve stoji u razmjerju sa siromašnom pokrajinom, kakova je naša, to će najlaglje svaki po svojem laktu izmjeriti i prosuditi.

Druge još važnije stvari, koje došle biahu na pretresanje jesu: izvedenje pokrajinskog zavoda o zemljarinskoj vjeresiji i predlog koj bje prihvaćen, da pokrajinskomu Odboru naloženo bude, izraditi

Digitized by Google

za dojduće zasjedanje osnovu zakona za urediti službe kod općinah i za ustrojiti mirovinsku zakladu za činovnike kod istih.

Napokon budući da ovjerba poslanikah na sabor spada, opaziti mi je, da svi poslanici biahu bez prigovora ovjerovljeni, samo se ovjerba glede dvih poslanikah zategla, i to dviuh činovnikah Lošinjskog naime i Pazinskog Kapetana, što proti izboru istih biahu pritužbe učinjene. Po predlogu pak odbora, koj bi imenovan za izvidjenje pritužbah i dotično izvješćenje, izbor Lošinjskog Kapetana bje ovjerovljen, što se s jedne strane u odnosnoj tužbi, podastrtoj isti dan izbora, nenavodi poseban koj čin, koj bi ovjerbu otegotio, i što sdruge strane supletorno glasovanje i biranje izbornikah bje od Ministarstva naloženo. O drugom pak prosvjedu, kog „Naša Sloga“ u br. 3. napominje, pri ovjerivljavanju ni spomena nije bilo, zato imalo bi se sada reći, da je sve, što je u rečenomu br. „Naše Sloge“ navedeno i iztaknuto puka izmišljotina, ili da se je shodnije pronašlo ni pisnuti o svem tom, za moći ovjerbom prodrieti. Nije pak tako ovjerba drugog kot. Kapetana prošla, o kojoj se i živahno s obiuh stranah prepiralo, pa na posljedku bi i izbor istoga većinom glasovah odbačen. A sad će na izbornicih seoskih općinah Pazina i Labinja stati, da si pri drugom izboru, koj će bit razpisan, osvjetljaju lice, kao takodjer, da čitatelji uvaže sve činjenice, koje su se stekle pri ovjerbi jednog i drugoga.

Tako se pak napokon vidi, da je i ovo zasjedanje za nas dosta mlitavo prošlo, što se poglavito tomu pripisati ima, što smo dosad neznatan i posve malen broj korenitih narodnjakah u sabornicu protisnuli, ali toliko o njimi, koliko o nami istimi izjaviti možemo očito svoje uvjerenje jur sada poslovicom: „Iver po iver nestade klade“, pa će tako za stalno doći sunce i pred naša vrata, samo da se složimo i u slogi uztrajemo, boreći se svagda za svoja prava.

Iz Tinjanšćine mjeseca Svibnja.

Akoprem zadržan poljskim djelom, koje je ljetos radi nepovoljna vremena zakasnilo, ipak ću da napišem koju „Našoj Slogi“, makar morao i kod svieće noću pisati.

Ovdje, kako je poznato čitateljem „Naše Sloge“, imamo jednu pučku školu, ovu su naši stareji utemeljili za izobraženje djece svoje. Najme da si djeca u njoj oplemene svoje nježno srce, da duh svoj narese krepostmi, te tako uzmognu jednom ustati iz tmine neznanstva i surovosti, a započnu koracati putem dobrog napredka. Znajuć pako naši razborni Tinjanci, da samo onda je škola narodu od koristi, kad biva podučavanje u materinskom jeziku, najme kod nas u liepom našem hrvatskom jeziku, jer naše matere su Hrvatice kao što su i otci Hrvati. Zato su nejedanput tražili kod više oblasti, da se dade i nam Hrvatom u Tinjanu hrvatska škola. I to punim pravom, jer §. *devetnaesti* hoće, da se u austrijskom carstvu, svako pleme uzgaja i izobraža u — *svom jeziku.* Svi plaćamo porez, tase, adicional i druga plaćila, i za moći plaćati mi se mučimo noć i dan. Od zore do mraka moramo raditi, mi moramo rukom pot iz čela brisati, jer neimamo novacah za rubac (fačol) kupiti; suha usta vodom hladimo, a želudac najprostijim i nezabieljenim jelom kriepimo. Dà, tako je u kmeta. Mi moramo prodati vino, vola, skopca, janjca, puriča, kopuna i sve do najmanjega jajeta. I to sve zato, da uzmognemo platiti cesarske zemaljske davke i druga plačila; a gdje ćeš da uzmeš novca za kupiti ulje, sol, obuću i odjeću za uzdržati jadnu čeljad. Kako ćeš da izbegne jadan kmet ruki krvopijcah (lihvarah) koji se nezadovoljavaju sa 5 ili 6 po sto, nego zahtevaju 10, 15, 20 da 50 po sto na godinu, pa k tomu dodje ta ljubezna (djavolska) zmija posjetiti kmeta, kad ima liepa groždja, lepa janjca i debela purica da mu još i to izmakne. Kako dakle možemo mi siromašni gospodari sa svojim gospodarstvom napredovati, mi nemožemo niti dobro si urediti kuće, da nas tako barem kad počivamo dažd i vjetar neuzmiruju.

Povratimo se školi. Mi kmeti plaćamo učitelja šaljemo djecu u školu, dajemo djeci novac za knjige, pera, kartu i za druge stvari. Ali eto žalosti! namjesto da se nježno srce djece naše oplemenjuje, namjesto, kažem, da se bistri um našim sinovom lepim našim hrvatskim, gnjave se i davi tudjim i nepoznatim talijanskim jezikom. Dà! tako se čini ovdje kmetskom decom. Zar je to način izobrazivanja? Tako se neizobraziva narod nego zakapa u dublje tmine neznanstva i surovosti. A zašto to? Valjda zato, da nas uzmognu i unapredak naši neprijatelji šarenjaci tlačiti i guliti, te vrh toga nazivati pogrdnim i mrzkim imenom *šćavi*, *murlaki*, *vilani* itd. Naš g. učitelj znade govoriti hrvatski, kad mu što treba od kmeta, to znam dobro, jer pred mjesec il dva danah, kad je iskao nekoje podpise, (to ću javiti drugom prigodom), govorio je dobro hrvatski. Pače došav ovamo, sam je kazao, da je polazio i hrvatsku gimnaziju na Rieci. Dakle naš g. učitelj hrvatski znade, kad on dakle govori da hrvatski neznade, to čini ili za ugoditi nekojoj gospodi, ili da, pokazav se (komu???) nesposobnim za hrvatsku školu, skokne opet na konja. Mi se nećemo nikada protiviti g. učitelju da skokne na većeg konja i milostivnoj gospodi ugadja, no protiviti ćemo se svedjer njegovim namjeram, koje je on dosada snivao. Pa ćemo nastojati, da se nam dade ono pravo, koje nam nesamo zdrav razum ma i paragraf devetnajsti daje. Mi smo Hrvati i hoćemo, da se djeca naša hrvatski podučavaju, i dok to nepostignemo mi nećemo i nesmijemo mučati makar se svi k.... li napinjali i natezali kako im drago. Školsko pako vieće pitam: Zašto se ove godine nedrži škola u nedeljah i blagdanih, da uzmogu se štogod naučiti i mladići iz Srbinjaka, onda Banki, Brečevići, Ježenjci i drugi? Zar ste se sbilja zakleli, da ćete zatvoriti vrata izobraženosti?

Tinjanci, Supetarci i Križanci na noge! Pokažimo, da akoprem smo spavali nismo umrli. Ako su nas dosele naši neprijatelji tlačili i gulili, pa nas još k tomu *šćavi*, *murlaki*, *vilani* itd. naprćivali, nepustimo toga činiti u napredak, i pridošli tudjinac će ti sve obećati ali njegova obećanja će ostati neizpunjena. Zato sada kad budemo izabirali naše občinsko zastupstvo birajmo ljude narodne, poštene i dobre, koji će znati čuvati svoje a tudje pustiti; ljudi koji će znati i htjeti činiti ono što je pravo pred Bogom i pred ljudi. Složni budimo i čuvajmo se k.... lah — šarenjakah i onih odmetnikah. *Budimo ljudi!* Zato razborni i složni! Sve u ime Boga.

U Cresu.

Čitah i pročitah, učih i proučih onomadne dopis nekoga sina slavne Italije, ali što vidih? Ne samo nieči taj gospodin narodnost g. Lusine nego i narodnost cieloga hrvatskoga pučanstva u Cresu. Zanesao se siromak na krilih razgrijane mečte, pa mislio, da je obkružen Talijani, a ono nije nego pravimi čistimi Hrvati.

Dopisnik kaže, da se ovdje kopa i sadi talijanski i da pismo hrvatsko, koje je primila creska Podeštarija, nije mogao nitko razumieti. Nije mogao jer nije htio. Nabrojit ću jih ja g. dopisniku ne deset ili dvadeset — jer bi mogao kazati, da se na prste brojimo — nego na stotine. Čuh ja čitati prostoga našega kopača *Kolopisme*, u kojih je jezik nešto iskvaren, jer je sam Dujmović ili radje „Opat od dva BB.“ silom uplićao u nje provincialisame, a drugo je čisti književni jezik. Čujem pjevati i narodnu pjesmu, koja je nikla u Cresu i cienim, da se može usporediti sa svimi drugimi te vrsti. Ali ti ljudi imaju oči, a nevide, imaju uši, a nečuju, kao što veli sveto pismo. Gosp. dopisniku reć bi je zazorno ime Hrvat te i s toga nječi naše bistvovanje. Savjetovao bi ga, da otvori stranu 290 i 300 poviesti Capuletieve (neću ni da napominjem domaćih izvorah) i depešu Dandolovu. Ova dvojica očito vele, da su Hrvati na otoku Cresu *prije* bili nego je nanj stupila mletačka noga. A da nebi rekao, da sn nas oni zatrli, evo mu protudokaza. Najslavniji sinovi Cresa bilježe se medju posjetitelje i gostove Sv. Jerolima u Rimu, kao Ivan Gaspeo, na glasu slikar (življaše oko godinah 1562 i 1570) i Franjo Patricio slavni filosof i spisatelj latinski (oko god. 1596). A u sveti Jeronim u Rim nisu mogli doći nego sami južni Slaveni. Sigurno nisu to bili ni Bugari ni Srbi nego čisti Hrvati. Ako mu nije dosta ovo, to ću mu jošte napomenuti Nikolu Mozesa, koji bijaše drug Ungnadu u hrvatsko-slovenskoprotestantskoj struji i bijaše k tomu hrvatski spisatelj. Voć u šestnajstom stoljeću imao je Cres hrvatskoga pisca i duševnoga pokretača, a sada se evo netko ustao, da nas zanieka.

Čovječe božji, ogledaj se na okolo, ruku na prsa, pa kaži, koliko je u Cresu Talijanah? Hrvatska je to krv na hrvatskoj si zemlji, hrvatsko te more, hrvatske vrleti i planine okružuju, a ti lažeš sam sebi, pa veliš, da nije istina.

Braćo, nebudite unapried takvi, nego pokažite sborom i tvorom, da ste Hrvati, probudite se iz sna i nedajte da ostanemo mrtva trupla u redu živućih. Kopači pokažite, da ste živi i da znate braniti svoje. Nesmile li vam se nevoljna djetca, kako blebeću u školi u talijanskom jeziku, a u svojem neznaju se ni Bogu pomoliti? Vrieme je, da počnemo i mi živiti, a to ćemo samo onda, ako pristanemo kao braća uz svoju ostalu braću po Hrvatskoj i Dalmaciji, jer je tamo naša budućnost, a ne u Italiji.

Jedan Cresanin.

Slavenski rat za oslobodjenje.

Veliki ratni dogadjaji, kojim smo se u ovo prošlih petnaest danah nadali na Dunavu, nisu se sve dosad vrstili. Uzrok je tomu s jedne strane silna ruska vojska, koja se u zemlji bez dobrih cestah nemože neg jako pomalo micati, a s druge silne povodnje, što su ovih zadnjih danah Rumunjsku baš poplavile. Nego negdje 5. il 6. tek. lipnja čekaju tamo glavom cara Aleksandra, što je znamenje, da je već sva vojska na svojem mjestu, pak da će na njegove oči Dunav prebroditi.

Ali i u ovo petnaest danah su Rusi zadali Turkom dosta jada. Na Dunavu su im torpedami digli u zrak opet jednu i to najveću ratnu ladju, a grad Vidin i nekoje druge podunavske gradove svojimi težkimi zrni jako oštetili. Dne 23. u tri sata u jutro, vidivši dva ruska pomorska oficera, kako se rečeni ratni brod zaputio u kanal Mačin, iztiha poletiše za njim na lahkoj ladji te baciše pod njega grozovitu torpedu, koja se upali i u koliko si rekao turskomu brodu nebijaše ni traga ni slieda, a ruski oficiri pjevajuć k levoj obali. Ta dva oficira jesu Dubašev i Šestakov, a sav sviet se čudi njihovu junačtvu i odvažnosti.

U Aziji su i ovaj put bolje napredovali, jer su Turkom osim više manjih mjestancah uzeli na juriš i Ardahan, veliku tvrdjavu sa 82 topa, i silu bojne spravi i živeža. Sad s jedne strane obsjedjuju i bombarduju tvrdjavu Kars, a s druge grnu prama Ercerumu, trećoj i najvećoj tvrdjavi u onih stranah.

Crnogorci se nisu sve dosad ogledali s Turci, ali ako nečekaju, dokle nisu Rusi prešli Dunav, onda ćemo ovih danah čuti o njihovu junačtvu, jer da se Turci spremaju, da obskrbe Nikošić hranom, što će im Crnogorci gledati siguro zapriečati. I bosanski ustaše da su se odskora pobjedonosno pobili s turskimi četami. U Rumunjskoj da se pod ruskim zapovjedničtom osnovala četa od 40,000 Bugarah kao jezgra buduće narodne vojske bugarske

Što se tiče Turakah, oni su bili bombardovali sa Crnog Mora i uzeli maleno rusko mjestance Sukum-Kale, gdje sad izkrcuju Cerkeze te gledaju, da odanle pobune proti Rusom muhamedanske stanovnike u Kavkazu, ali poznavatelji onih krajevah vele, da neće i da nemogu uspieti. Poznati Muktar-Paša, što je izgubio Ardahan, stavljen je radi toga pod vojnički sud. Iz Afrike carigradskomu Sultanu obećaje se pomoć od onih muhamedanskih vladarah. Šeik-ul-izlam, turski vjeropoglavica, naviestio je sveti rat, to jest, razvio zelenu prorokovu zastavu te proglasio, da su svi Turci od 13. godine dužni u boj proti Jauru iliti Krstu. Tko pogine, tomu se odmah otvori dženet iliti turski raj. Prigodom svetog rata mora i Sultan glavom na bojno polje. Novacah da će bit dosta, jer da su u Meki izpraznili nekoje grobove, u koje turski hodačastnici bacaju stanovitu milostinju, od kojih nekoji da nisu već bili otvoreni prieko 400 godinah.

Književne viesti.

Za prigodu pedesete godišnjice biskupovanja sv. otca pape Pija IX, koje se slavi dne 3. nastavšega junija, sbor duhovne mladeži zagrebačke izdao je veoma liepu knjigu pod imenom **Žitje pape Pija IX.** sa njegovom slikom i više drugih podobah, koju i mi našim čitateljem što vruće preporučujemo tim više, što nestoji nego ciglih 50 nvč. Svi dakle koji žele čitati tu krasnu knjigu, neka se obrate ravno na sbor duhovne mladeži u Zagrebu. — Kod istog sbora mogu se dobiti i razne knjige djetci namienjene po cienu od 25 do 37 novč. za svaki komad, kako su već prosto il zlatorezom vezane. Osobito se preporučuje molitvenik za djetcu **Isus prijatelj mladih,** koji se sada po 11. put štampa, a već ga je dosada razprodano prieko 60000 otisakah. Gospoda Katekete kako i učitelji mogu kod tog

Digitized by Google

sbora dobiti za 30 novč. i **Katekeze** A. Grubera, koje je taj zaslužni sbor iz njemačkoga preveo i po drugi put izdao. Bez te knjige nesmije biti baš nitko, koji ima s djetcom posla, bilo u školi bilo u crkvi; jer iz nje će se stopram naučiti, kako ima djetci uciepiti u glavu i srce prva načela naše svete vjere.

***

Od „Hrvatske Matice", osim poznatih već „Andersenovih Pričah", dobismo još druge dvie knjige, naime **Put okô zemlje u 80 danah** od Julesa Verne-a i peti dio **Djelah Stanka Vraza,** jednoga od preporoditeljah naše knjige i našega naroda. — Mnogi i mnogi od naših čitateljah bit će siguro čuli, kolik je glas stekao franceski spisatelj Verne u svem kolikom svietu svojimi spisî tako, da se prevadjaju i čitaju na jagmu u svih kolikih jezicih, pa evo sad i u našem hrvatskom. Verne nastoji, da putem pripoviedanja uciepi u vas kolik narod takove pojmove i misli, kojih obično neimaju i nemogu imati nego učeni ljudi. I od jednog te istog spisatelja knjiga je od knjige ljepša i čitljivija; pak se siguro nevaramo kad velimo, da od Verne-ovih spada u taj broj ona gori navedana. Tko je dakle rad znati, kako putuju pravi Engleži i što sve može čovjek na daleku putu po širokom svietu viditi i doživiti, neka čita rečenu knjigu, propletenu mnogimi podobami, koju može dobiti za 80 novč. il kod same „Hrvatske Matice" u Zagrebu, il u kojoj mu drago drugoj knjžari u našoj domovini. Što se pako tiče Vrazovih spisah, nećemo o njih ni da govorimo, jer naši jih stariji ljudi poznaju, a mladji su jih dužni znati i učiti. Nemožemo ovom prilikom, da i opet nepreporučimo našim čitateljem „Hrvatsku Maticu", koja za same 3 for. na godinu šalje svoje knjige svojim mnogobrojnim članovom.

***

Javljamo našim čitateljem, da će do skora početi u Zagrebu izlaziti dva puta na mjesec šaljive novine sa podobami pod imenom **Humoristički List**. U svoje vrieme hoćemo o tih novinah opet progovoriti.

***

Bolesti i ljekovi za domaću životinju. Sastavio prof. Ubl. Troškom kr. zemaljske vlade. Stranah 198. Ciena 1 for.

***

G. T. Tiraboschi, dalmatinac, izdao je u talijanskom jeziku knjigu, koja govori **o manovriranju na brodih.** Vele da je knjiga uprav vriedna, zato ju preporučamo onim, koji se nautikom bave.

O uzgoju Mačjega repca

(plemu pratense, Timotheusgras).

Ovu travu prvi je donio t. j. razplodio u Europi neki Thimotej Henson (odtuda i ime) iz sjeverne Amerike. Vlat joj je vrlo razgranjen, visok 63 centimetra do 95 c. m. (2—3 stope).

Ova je trava jedna od najplodnijih, najtečnijih i najhranivfjih; tlo joj netreba biti tako izabrano, jer raste na svakom (tlu), kao što ću niže reći.

Premda se toliko odlikuje, ipak nesmiemo prešutiti, da radi svog dubokog i razširenog korenja lahko postaje nesnosna (ubitačna) travurina na njivi (oranici), ako ju ne iztriebimo tim, što poslije nje posijemo takvo bilje, kojemu ova trava neškodi. Tko ju rabi kao djetelinu samu, onda treba poslije iste sijati ozimni žitak, dočim kad se rabi za čisto sjeme, onda ju treba ostaviti na ugaru.

Tlo (zemljište). Uspieva skoro na svakoj zemlji i to ne samo na suhoj i na ilovastoj pjeskulji, nego i na močvarnih zemljištih i naplavljenih (natapanih) livadah; zatim uspieva takodjer i na prhkoj pjeskulji, koju svojim *širokim* i *dubokim* korenjem učvršćuje, radi čega je osobito prikladna za sijanje na novih obalah i nasipih. Samo na vapnenjači neuspieva.

Nu ipak najbolje uspjeva na vlažnom ravnom tlu, s toga je najbolje sijati na osušenih livadah. Neprocieniva je vriednost glede velike količine krme, osobito prvih godinah, na umjetno gojenih livadah, koje se lahko mogu natapati (naplavljivati) i osušiti.

U Engleskoj ovu travu vele ciene, kao vrlu travu za gojenje dobrih livadah i pašnjakah.

Obdjelavanje tla. Za ovu travu treba da je tlo dobro obradjeno (obdjelano) i duboko uzorano, jer sa svojim širokim i dubokim korenjem, može tija dopreti do *63 centimetra* duboko u zemlju.

Sjetva. Pošto imade drobno sjemenje, to se preporučuje sijati onako, kao što i djetelinu. Sije se na omaške (s rukom) i u redove (sa stojem). Na jedno jutro potroši se sjemena 4—5 funti (2 Kilograma i 24 Dg. do 2 Kg. i 80 Dg.) — toliko treba sjemena kad se sije na omaške, dočim u redove dostatno će bit 2—2½ funta.

Žetva i uporaba. Mačji repak najviše vriedi za hranenje i najveća je količina onda, kada počme isti cvasti.

Ali buduć da rano cvate t. j. često već u lipnju (juniu), toga radi brzo izgubi tek t. j. ista brzo prozrije i otvrdne, pa zato ga blago slabije ždere.

Nu u najnovije doba počeše gospodari radje upotrebljavati ovu travu kao zelenu krmu, jer ju onda stopram goveda i konji sa velikom pohlepnošću jedu t. j. žderu. Uvjeriše se dalje da radeć na ovaj način, onda bolje raste za drugu kositbu.

Za sieno se ova trava pako kosi, čim počme cvasti, pa daje suho sieno, koje je prikladno za konje i ovce, ako ju osušenu bez pokisnuća spravimo.

Sa jednog jutra može se dobiti 23—25 centi dobra siena. Kositba poslije ovoga obično je neznatna.

U sebi hranivosti imade 68.5 diela u 100 dielovah, dakle je najhranivija od svih krmnih travah.

Tko želi zadobaviti si od ove trave sjemena, tada treba samu za se gojit; na jednom jutru zemljišta može se dobiti 2—3 centa sjemena.

Kod žetve sjemena treba vrlo pomno (pazljivo) raditi budući da sjeme, kad je prezrelo, sa vlata kod najmanjeg treskanja (titranja) odpada. Čim se dakle opazi, da sjeme počme odpadati, tada se umah mora kositi i to za jutra ili s večeri, dok je rosa na travi.

Čim se je na zraku osušilo, tada umah treba povezati u male snopiće i iste spraviti na suhom i prozračnom mjestu. Je li dovoljno suha, tada se može u zimi smlatiti i to zato, što gospodar onda ima najmanje posla sa poljskim radom.

Došasti put nešto *o livadnom glasniku* (alopecurus pratensis).

N. Vežić.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah

Škender Zamlić, župnik u Boljunu u g. pr. f. 1. Petar Pikulić, župnik u Vranji u g. pr. f. 1. Blaž Zvölber, župnik u Gologorici u kapital f. 1 u g. pr. f. 1. Martin Prenc, župe uprav. u Sušnjevici u g. pr. f. 1. Josip Jelovšek, župnik u Pázu u g. pr. f. 1. Franjo Blažić, župnik u Dolenjojvasi u g. pr. f. 1. Josip Uršić, župnik u Novakih u g. pr. f. 2. Stjepan Glavić, kmet u Boljunu u g. pr. novč. 30. Josip Buretić, kmet u Boljunu u g. pr. nvč. 30. Franjo Šabec, glavar u Podgradu u g. pr. f. 1. Anzelm Zajec, duh. pomoć. u Jelšanah u g. pr. f. 1. Antun Rogač, kapelan u Podgradu u g. pr. f. 1. Sebast. Pipp, u Podgradu u g. pr. f. 1. Mendiković Mate, kmet u Kašćergi u g. pr. f. 1. Ivan Benedek, duh. pomoć. u Hrušicah u g. pr. f. 1. Josip Šinkovic, župnik u Munah u g. pr. f. 1. Martin Poklukar, kurat n Vodicah u g. pr. f. 1. Umělecka beseda, družtvo u Pragu u g. pr. f. 5. Franjo Orlić, župnik u Žminju u kapital f. 2, u g. pr. f. 1. Franjo Bukovec, kapelan u Cerah u g. pr. f. 1. Antun Pučić, kapelan u Sv. Ivanu i Pavlu u g. pr. f. 1. Bartol Križaj, duh. pomoćnik u g. pr. f. 1. Jakov Madrušan, kmet u g. pr. novč. 30, Antun Pamić, kmet u g. pr. novč. 30, Matej Peteh Kovačić, kmet u g. pr. novč. 30, A. Roža Vidulin, kmet u g. pr. novč. 30, Miho Miličić, kmet u g. pr. novč. 30, Matija Bančić Krsanac kmet u g. pr. novč. 30, Jakov Križanac Berte, kmet u g. pr. novč. 30, Svetko Zohil, kmet u g. pr. novč. 30, Tomaž Antončić Pamić, kmet u g. pr. novč. 30, Iv. Benčić Košić, kmet u g. pr. novč. 30, Antun Ivinić, kmet u g. pr. novč. 30, svi u Žminju. Dr. Jur. Ant. Jordan, sabor. zastupnik u Trgu kod Kalocsa u kapital f. 1, Ivan Krapac, župnik u Sveticah u kapital f. 1, Janko Radočaj, župnik u Kamanju u kapital f. 1, Ivan Stišćak, duh. pomoć. u Trgu u kapital f. 1. Tomo Lukšić, obć. sudac u kapital f. 1, Vjek. Raškoj, obć. bilježnik, u kapital f. 1, Izidor Leitner, posjednik u kapital f. 1, svi u Ozlju. Joso Oljevac, učitelj u Sveticah u kapital f. 1, M. Marković, župnik u Trgu u kapital f. 1. O. Fr. Dubrović, franciskan u Cresu u kapital f. 2. Linardić Franjo, župe upravitelj u Sv. Fuski u kapital f. 1, Ravnikar Jakov, župe upravitelj u Sišanu u kapital f. 1, Bratulić Josip, umirovljeni župnik u Buzetu u kapital f. 3. Barbalić Ivan, kapelan u Puli u kapital f. 2. Smak Jakov, plovan u Lizinjanu u kapilal f. 1. Josip Valenčić u Potgradu u g. pr. f. 1.

Dne 19. aprila sastao se u Kastvu odbor „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri". Odbornici bijahu svi prisutni, a to je bilo i potrebito, jer se imalo odlučiti, koliko i komu da se podpore podiele. Prijavilo se prosiocah za podpore ukupno 12, što slušateljah sveučilištnih, gimnazijalacah i pripravnih učileljištnih. S uzroka, što se je prijavilo toliko prosiocah, odlučio je odbor, da se razdjeli ljetos 210 f. Odbor je pregledao prošnje i dotične priloge moliteljah, te odlučio nakon poduge razprave, da se podiele podpore osmorici. Prošnje trojice nije mogao uvažiti ove godine, a jednomu se vratila, dočim nit on niti otac mu ili skrbnik nije u članovih družtva.

Podpore je odbor podjelio sliedećim:

Antunu Antončiću iz Omišlja učeniku prvog gimn. razreda na Rieci f. 20; Petru Bogoviću iz Dubašnice šestoškolcu gimnazije na Rieci f. 25; Filipu Kumbatoviću iz Omišlja osmoškolcu gimn. u Senju f. 25; Matu Mahulji iz Vrbnika šestoškolcu gimnazije u Senju f. 25; Ivanu Jelinčiću iz Voloskog učenikn trećeg razreda gimnazije u Pazinu f. 25; Antunu Dukiću i Josipu Vlahu pripravnicima na c. k. učiteljištu u Kopru po 20 f.; Baričeviću iz Vranja pravniku na sveučilištu u Gradcu 45 for.

Odbor je primio na dar od pedagogičkog književnog Sbora u Zagrebu 26 slikah „Nova mjera", da je podjeli medju siromašne hrvatske pučke učione. Buduć slike veoma liepo i podučno sastavljene, to je odbor sa zahvalom krasni dar primio i odlučio spomenute slike, na troškove Bratovšćine raznim učionam poslati.

Odbor je primio na dar od preč. g. Mihovila Pavlinovića po pet iztisakah „Besede i pjesme i pučki spisi", te odlučio, neka se od svake po jedan iztisak pošalje knjižnicam učiteljskim u Kastav i Krk, c. k. učiteljištu u Kopru i c. k. gimnaziju u Pazin.

Konačno odlučio je odbor, neka se umole putem „Naše Sloge" svi povjerenici, da svojski djeluju za Bratovšćinu, jer u njih joj je najbolja nada i njihovom pomoćju jedino će se dostići žudjena svrha.

Tim bi svršena sjednica, a odbornici razstaše se sa vrućom željom, da bi na godinu mogli jošte već prosiocah usrećiti sa podporami.

U Kastvu 28. travnja 1877.

Pop **Ern. Jelušić** Tajnik.

Neukû Nauka.

Čuvajte se biesnih životinjah. Hvalevriedni hrvatski „Liečnički Viestnik" u svojem 5. broju donaša.

Biesan vuk nagrizao je dne 20. siečnja t. g. u Širokom polju na polju kod ovacah 65 ljetah stara čobanina i magare mu, a 21. siečnja u Vrbici, takodjer na polju kod marve, 15 ljetah stara dječaka, dvie krave, jedno tele i 4 glavah svinjah. Vjerojatno je, da je u jednom i drugom slučaju bio to isti vuk, o kojem izgubivšem se za tim prama Nuštaru nije upravo konštatovana biesnoća. Dječaka je odmah liečnik primio u liečenje, a o starcu nije se za onda znalo, da je nagrižen, jer se nije nikomu potužio, pa nije ni sam mislio, da bi vuk bio biesan. Tele je poginulo dne 15. veljače t. g. ali od bedrenice, jedna je krava pobiesnila isti taj dan, te je 17. veljače ustrieljena, a tako i magare 3. ožujka, koje je takodjer ustrieljeno. Stari čobanin ostav iza 20. siečnja sveudilj zdrav, osvanu 4. ožujka iza probavljene nemirne noći glavoboljom, za kojom se je zatim ciela povorka pojavah od biesnoće razvila, na kojoj je nesretnik 7 ožujka pod noć poginuo. Dječarac, jedna krava i četvero svinjah ostaše i na dalje zdravi. Primjetit se ima, da su kod obih kravah, kod teleta, kod svinjah i kod dječarca rane iza nesreće bile izdašno žgane, kod starca i magareta nije se tražilo biesnoći ničim predusresti.

Biesna mačka nagrizla je na ustnah početkom siečnja t. g. nekog seljana iz Kipa podžupanije pakračke. Seljan je mačku ubio, a rane mu bez

Digitized by Google

daljnje kakove pomoći zacielile. Tamo do 20. veljače t. g. ostade seljan posve zdrav, al taj dan pojaviše se na njem pojavi biesnoće, s koje je 5. dan bolesti preminuo.

***

Ne idite čim god u uho! — U Njemačkoj neki mjeničar, sjedeć u svojoj radionici kod pisanja podje na svoju nesreću olovkom u uho, jer ga je isto zasvrbilo. Na olovki bila glavica od kosti, — ova se odlupi i pade u zvukovnicu. Uho mu nateklo, a liečnici ne mogahu nesretne glavice izvaditi; dok nateklina splahne, odrezat će mu uho i tako izvaditi zlosretnu glavicu a uho će mu se natrag prišiti. — Na slični način mnogi je i u nas već progrešio — pazite dakle u buduće!

Različite viesti.

Nj. Visost nadvojvoda Albreht navratio se prekjučer u ovo Primorje, da pregleda vojsku u Trstu, Kopru i Gorici.

U duhovsko poblagdanje desilo se u Trstu kakvih sto carevinskih zastupnikah, što su iz Beča došli amo, da na poziv gradskoga zastupstva i trgovačke komore vide na svoje oči svakojake potrebe ovoga prvoga austrijskoga trgovišta. Medju njimi, osim predsjednika carevinskoga vieća g. Herbsta, bijahu i tri ministra, naime Stremayer, De Pretis i Hlumecky. Grad i trgovačka komora su jih veoma liepo dočekali i ugostili. Od zastupnikah bijaše tom prigodom ovdje i naš Dr. Dinko Vitezić. Mnogi htijahu viditi i Pulu, pa krenuvši tamo, vratiše se u Beč istranskom željeznicom.

Radostna viest, ako se obistini. Govorka se, da bi se naša cesarska obitelj mogla lahko osvojačiti sa carskom obitelji ruskom, jer da bi u svoje vrieme naš carević Rudolf mogao uzeti za ženu jednu rusku kneginju.

Državni dug Austrije iznosio je pr. godine 2,838 milijunah for., a godine 1874. preko 2,789 milijunah. Za kamate ili interese platilo se god. 1875 preko 112 milijunah for., a god. 1875 preko 114 i pol milijuna.

G. Velimir Gaj, poznati hrvatski spisatelj, sin pokojnoga nezaboravnoga preporoditelja hrvatskoga naroda, Dra Ljudevita Gaja, bje imenovan pravim članom učenoga družtva „L'Accademia italiana" u Pisi.

Morski psi od nekoliko godinah sve to više uznemiruju naše Primorje. Tako nam pišu, da je ova grda zvierad prošlih danah ovdje i ondje pohodila Creski otok, pak da su ribari uhvatili i ubili jednoga 3 metre duga u Martinšćici, a drugoga 5 i pol metra duga u Ustrinah.

Postojnsku jamu pohodilo je prošlih duhovskih blagdanah od 5 do 6 tisućah ljudi.

Magjari da su se uvjerili, kako se čuje, da jih baš ni narodna magjarska Banka nebi spasila od novčane stiske, u kojoj se nalaze, pak da nisu već u tom poslu onako napeti, kako nekoč.

Vambery magjarski nazovi-učenjak veli, da je za vrieme kralja Matije Korvina bio Budim grad središće evropejske civilizacije. A znate li za što? Jer da je onda bilo tu nagomilan najveći broj svakojakih knjigah. Magjarom dakle stoji civilizacija u knjigah, ne pako u glavi i srdcu!

Imenom i pomenom. Usljed neke neznatne pobjede Sultanove vojske u Aziji, njegovi mu laskavci nadjenuše gizdavo ime *pobjedonosni* iliti po turski *Gazi-Sultan*. Jest, dosad je tlačio i *gazio*, ali se nadamo da neće više.

Statistika. Mjeseca Aprila rodilo se jih u Trstu 466, 236 naime mužkih i 230 ženskih; vjenčalo 61 par; preminulo 327, med kojimi 174 mužkih i 153 ženskih. Najviše jih je preminulo 16 i najmanje 5 na dan. Volovah ubilo se 1164, kravah 172, bikovah 3, teletah 2082, drugih manjih živinah 7318.

Za uništenje divje zvieradi u inglezkoj Indiji daje vlada svake godine 10,000 sterlinah. Prošle bje godine, po urednom dokazu, pobito 22,357 zvjeri i 270,185 otrovnih zmijah. Sasvimtim tigre, pantere, leopardi, medvjedi, vuci, sloni i gadi pomorile su te godine 21,000 ljudi i 48,000 glavah živine. U samom okružju Hitagang mjeseca oktobra usmrtile su zvjeri 1000 ljudi!

Javne zahvale.

Svim, koji su našega miloga i nezaboravnoga sina **Ivana,** učenika na c. k. učiteljištu u Kopru sprovodili k grobu, osobito pako Slavnomu učiteljskomu zboru i bivšim pokojnikovim drugovom, izričemo ovim najtopliju zahvalu.

U Opatiji dne 20. maja 1877.

Razcviljeni roditelji
Josip i **Marija Tomašić.**

Ovim se srdačno zahvaljujem braći Drnišanom za prijateljstvo i naklonost. Toga radi kličem vam iz daljine, vrli rodoljubi, srdačni „Živili"!

Vukšin-Šipak 17. svibnja 1877.

N. Vežić,
upravitelj vlastelinstva Vukšin-Šipak.

Pregled trščanskoga tržišća.

dne 30. Maja 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	108	—	115	—
Rio polag vrsti	„	96	—	114	—
Cukar austrijski	„	53	50	54	50
tučeni	„	51	—	52	50
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	—	—	—	—
Naranče skrinjica		—	—	—	—
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	50	—	—
levantinske	„	5	—	6	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	10	—	11	—
puljezke	„	—	—	12	—
Limuni skrinjica		—	—	—	—
Bademki iliti mendule puljezko	za 100 Klg.	88	—	92	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Liešnjaci	„	30	—	—	—
Šljive	„	18	—	20	—
Pšenica ruska	„	17	50	18	50
ugarska	„	15	—	16	—
galačka	„	17	—	18	50
Kukuruz (turkinja) ruski	„	9	—	9	70
ugarski	„	—	—	—	—
Raž	„	8	—	8	50
Jočam	„	—	—	—	—
Zob ugarska	„	—	—	—	—
arbanaska	„	8	75	9	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	13	—	13	75
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	13	—
Oriž talijanski	„	20	50	26	50
inglezki (kitajski)	„	16	50	18	50
Vuna bosanska	„	120	—	130	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	130	—	125	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske	„	44	—	74	—
Grede	„	12	—	14	60
bukovice		8	—	14	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg	50	—	52	—
najbolje	„	68	—	70	—
srednje vrsti	„	62	—	64	—
dalmatinsko	„	50	—	51	—
istarsko	„	30	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	20	—	—	—
u kasetah	„	24	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bes.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	53	—	66
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	35	—	36	—
zeleni	„	5	80	6	—
Maslo	„	84	—	92	—
Loj dalmatinski i naški	„	50	—	52	—
Salo	„	69	—	70	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	61	—	63	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	32	—	34	—
Ruj naški	„	8	20	9	25
istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	11	50	15	25
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	—	16	—
Pakal baril od 100 Kilg.		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 30. Maja 1877.

Carski dukati (cekini) 6.04 — Napoleoni 10.35. — Lire Ingleske 12.93. — Srebro prid (aggio) 112.85.

OGLASI.

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.
Nikola I. Petrović-Nieguš.

Generali: **M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah** i **Kosta S. Protić.** — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac** i **Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojak Lešjanin.** — Oberslajtnanti (podpukovnici): **Savo Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković.** Major **Paja Putnik** i arhimandrit **N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centim. široka

Ciena je slici f. 1 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković,

Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; komu je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Preprodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna Gorelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne obite sa turskom carevinom.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

Nadarenih

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Špljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 4

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 12. U Trstu 16. Junija 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštareku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 nvč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Poziv na predplatu.

Početkom dojdućega Julija nastaje drugo poluljetje, zato pozivamo i opet naš narod, neka se predbroji na ovaj pučki list; a predbrojnike, koji nisu platili za cielu godinu, molimo, neka što prije učine svoju dužnost, da možemo bez skrbi i straha uredjivati list.

U Trstu 16. Junija 1877.

Uredničtvo.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. lipnja 1877.

Naša i ugarska kraljevinska deputacija, što pretresuju ministarske predloge, tičuće se nagodbe med ovom i onom polovinom carstva, kao da su dovršile svoj posao. Konac je taj, da ćemo mi na ovoj strani biti naprćeni više, nego prvi put, akoprem ima u Beču zastupnikah, koji vele, da neće pristati na nikakvo veće breme. Magjari sad na vrat na nos sile, da se ta stvar što brže dokonča, dočim bi u Beču nekoji najvolili, da se odloži tamo do jeseni. Možebit u nadi, da će se dotle svjetske stvari razjasniti, pak da će se moći uspješnije oprieti ugarskim tjeratbam. Hrvatski zastupnik je u ugarskoj deputaciji izišao glede temelja posebnim predlogom, ali toj akoprem koristniji za Ugarsku nije bio prihvaćen. Toga temelja da se misli držati i Hrvatska naprama Ugarskoj, kad se bude opet s njom nagadjala glede medjusobnih novčanih odnošajah. Još da će naš parlamenat dokončati porezni zakon i pretresti nekak zakon o želježnicah, pak da će se tamo koncem lipnja odgoditi na dva mjeseca.

Sutra se ima otvoriti narodna franceska skupština, pak će se čisto viditi, da li se predsjednik Mak Mahon prenaglio ili nije, kad je ono počeo raditi Republici o glavi, razpustiv onomadne izkušeno republikansko ministarstvo. Mi držimo, da Franceskoj još najbolje priliči umjerena Republika, odkad ima dvie kraljevske obitelji, koje bi htjele, da tamo vladaju. Nego po sudu nekojih ljudih, povraćenje kraljevskog ili cesarskog dostojanstva u Franceskoj, znamenovalo bi tobože bolji i stroži red u Europi; zato svi koji su zadovoljni sadašnjim evropejskim redom, vladari i narodi, opiru se iz petnih žilah svakoj tamo promjeni. Tu stoje na prvom mjestu Talijani i Niemci i njihovi vladari.

Uprav 5. tek. m. je car Aleksandar sa mnogobrojnom pratnjom iz Petrograda stigao u Ploještje u Rumunjskoj. U pratnji mu se nalazi osim sina mu prestolonasljednika i knez Gorčakov sa gjeneralom Ignatijevim. I vojska mu i rumunjska zemlja sa svojim knezom Karlom dočekaše ga što sjajnije. Prije nego će iz Petrograda, bio je pozvao k sebi na dogovor ruske poklisare iz Londona, Beča i Berlina. Sudeć po pisanju engleskih novinah, od onoga sporazumka izmedju Ruske i Engleske, što smo ga zadnji put spomenuli, kao da nije bilo ništa, već ako novine navlaš krivo nepišu, da sakriju tajnu. Što i kako se kod nas u Austriji misli o iztočnom pitanju, ako smo si dosad i laskali da nešto znamo i dokučujemo, sad moramo iskreno reći, da neznamo i nedokučujemo ništa, zato nećemo već o tom ni da govorimo.

Srbski knez Milan je jučer sa kitom svojih ministrah i generalah iz Biograda krenuo u Ploještje u pohode caru Aleksandru. Neki u tom dogadjaju vide opet rat med Srbijom i Turskom. Čuje se, da Rumunjska neće iti u ovom ratu Ruskoj dalje na ruku, ako joj ova neobeća i nezajamči rolu Piemonta na Balkanskom poluotoku. To bi Srbiju u srdce ranilo, ali kriviti kao da nebi mogla nikoga nego samu sebe; jer ako je sbilja htjela tamo ona igrati rolu Piemonta, bilo joj se iugledati prije u Piemont i Prusku. Cavour i Bismark nebi bili nikad pod timi imeni ujedinili Italije i Njemačke, pa kao da neće ni Srbija Jugoslavije. To je duboki smisao jednoga veoma objektivnog članka, što smo ga čitali u jučerajem zagrebačkom „Obzoru“. Ali neka se neboje ni Srbi ni Bugari, ni Bošnjaci ni Hercegovci, jer ako se Srbija dosad i nije tomu dosietila, ipak nije Bog Rumunjske stvorio, da vodi kolo na Balkanskom poluotoku. Prvih danah srpnja sastati će se srbska narodna skupština. U Grčkoj se promienilo ministarstvo, ali Grčka se još nemiče.

Hrvati u Rimu.

Kako naši čitatelji znadu, sveti otac papa Pio IX. je dne 3. tekućega mjeseca lipnja svetkovao petdesetu godišnjicu svojega biskupskoga dostajanstva, jer prije nego biskup rimski i tim vrhovni pastir svete Crkve bio je biskup spoletski. Da mu čestitaju na tom doživljaju dolazili su mu u pohode zadnjih danah prošlog i prvih tekućega mjeseca nebrojeni hodočastnici (rumari) sa svih stranah svieta, počamši od najviših pa do najnižih stališah. Tu su se sastajali kao braća seljaci i knezovi, svjetovnjaci i svećenici; a cari i kraljevi pismeno mu izjavljali svoju ljubav i sinovlju odanost. Ni katolici Hrvati nehtiedoše, da tom prigodom ostanu za drugimi narodî, nego mu se dne 30. prošloga maja u 11 sati i pô pokloniše u mnogobrojnoj kiti najodabranijih licah iz Hrvatske. U toj se kiti nalazio, osim mnogih svjetovnih dostojanstvenicah, i ljubinac naroda biskup Strossmayer, a predvodio ju, kao prvi po časti, zagrebački nadbiskup, Josip Mihalović. Njoj se pridružiše i braća Dalmatinci, te je tim Hrvatska bila pred papom zastupana kao cjelokupna kraljevina, u koliko naime u toj starodavnoj kraljevini, osim Hrvatah pravoslavnih, ima i Hrvatah katolikah. Papa, praćen od četrnaest kardinalah, primi Hrvate u dvorani, odredjenoj za najveće svečanosti, što sjajnije i veličanstvenije, kao zastupnike i ma kojeg mu drago drugog naroda tako, da se vidilo da jih je htio baš odlikavati. Latinsku Adresu iliti poslanicu, što ju i mi niže štampamo u hrvatskom prevodu, čitao mu je sveučilistni profesor Dr. Vojnović. Čitanje Adrese da je i papu i kardinale baš dirnulo, a iz mnogog oka i suzu izmamilo. Papi da je bilo osobito milo, što se Hrvati još i danas zahvalno spiminju velikog za njih dogadjaju, kad je naime prije 800 godinah papa Grgur VII. proslavio Hrvatsku, okrunivši joj za kralja kneza Zvonimira. Odgovoriv na Adsesu, papa je pohvalio Hrvate radi njihova vojničkog junačtva te rekao, kako što su na oružju, da su junaci i u vjeri. Preporučio im je, neka budu složni i postojani, pa da će biti i sretni. Kao njegovi predšaštnici, da je i on učinio koliko je mogao za Hrvate katolike, kad je naime prije više godinah zagrebačke biskupe podigao na čast i dostojanstvo hrvatskih metropolitah iliti nadbiskupah. A i sada da nemože srdcu ovoljeti, a da im neizkaže svoju osobitu ljubav i naklonost, za to da će sadašnjega zagrebačkoga nadbiskupa uvrstiti u broj svojih kardinalah, to jest, najvećih crkvenih dostojanstvenikah. Onda sazove svečanim obredom nad Hrvate i njihovu domovinu blagoslov svemogućega i milostivoga Boga, Otca i Sina i Duha svetoga, moleć, da iz zemaljske prispiju sretno u vječno domovinu. Za tim, u prijateljskom razgovoru popitao se za bana Mažuranića i spomenuv slavnoga pokojnika bana Jelačića, ode u svoje sobe.

A sad evo Adrese:

Sveti otče!

Množini katolikah, koji sa svih stranah svieta dolaze u vječiti grad, da se prigodom ove svetkovine petdesetgodišnjega biskupovanja Tvoga raduju i da ti svoju sinovnlju odanost očituju, pridružujemo se i mi Hrvati katolici.

Niesu to dragocieni darovi, koje Ti na spomen nosimo; ali je to živa vjera, koju od svojih predakah obaštinismo; jer iskrena harnost prama apostolskoj stolici, na koju je znatan diel naše narodne prošlosti privezan; jest duboko štovanje naprama prevriednoj osobi Tvojoj, koja ladju sv. Petra na uzburkanom moru našega vieka neustrašivo ravna, dajući svojom postojnošću kršćanskomu svietu sjajan primjer za obranbu istine i pravde.

Zahvalno se sjeća hrvatski narod one peruke, koju Tvoj predšastnik Ivan VIII. pismom od 7. lip-

Digitized by Google

nja 879. godine posla njegovu knezu Branimiru ovimi riečmi: „Služeći na Spasovo svečanu miso na žrtveniku sv. Petra apostola blagoslovismo, podignuvši ruke, tebe i sav puk tvoj i zemlju tvoju, da spašen tielom i dušom ovdje i u vječnosti, uzmogneš sretno i sjegurno vladati zemaljskom kneževinom svojom, te da se poslje smrti s Bogom u nebeskom kraju sretno raduješ i vladaš vjekovito.“ Skoro će biti tisuća godinah, odkako je taj slavni svetosti Tvoje predšastnik blagoslovio vladaoca, narod i zemlju hrvatsku; od one su dobe silni dogadjaji potresli našom na medji zapada i istoka stojećom domovinom; a ona blagoslovljena rukom Isusa namjestnika, uz vjeru i svezu sa svetom stolicom sačuva svoje biće, napadano ali ne slomljeno.

Kroz tolika stoljeća brinuše se predšastnici svetosti Tvoje, da „se otci naši — kano što pomenuti papa piše — napoje na medonosnom potoku svete propoviesti iz najčišćega vrela svete apostolske stolice“ da im se otvore obilati izvori kršćanske prosvjete, i da se odklone od njih zaprieke njihovomu duhovnomu razvoju. Veliki papa Grgur VII. uze Hrvatsku s kraljem njezinim u sunarodan državni savez kršćanski i štićaše joj taj odličan položaj svojom vlasti. U stoljetnoj borbi proti neprijatelja kršćanstva nadjoše otci naši u Rimu naslon i poticaj; a Tvoji predšastnici dielili su s njimi radost i žalost. Od stotine primjerah budi nam dozvoljeno navesti ono veselo klicanje, koje Klemente VIII. osjeti sa slavne pobjede našega oružja kod Siska dne 22. lipnja 1593. godine, štono odvrati propast od naše iznemogle domovine: „Kada nam je preradostna viest donesena — uz ostalo piše papa dne 10. srpnja hrvatskomu banu Tomi Bakaču — uzradovasmo se u Gospodu i zavapismo riečmi one glasovite Mojsijeve pjesmi: Zapjevajmo Gospodu; jer je slavno uzveličen, a onda pripisujući svu pobjedu prije svega onomu, koji jedino tvori čudnovata, zahvalismo se po dužnosti njegovoj božanskoj dobroti na samu, čim prije pako zahvalit ćemo se svečano i javno.“

A ne samo stajali su na polju bojnom uz naše junake predšastnici svetosti Tvoje, nego su i sirotinju našu, koja bi prisiljena ostaviti svoj zavičaj, primili pod otčinsko okrilje svoje; za odgoj pako mladjega naraštaja, o kojem se dom nije u okolnostih onih mogao dovoljno brinuti, otvarali su prosvjetne zavode. Što je indi Hrvatska ostala čista kršćanska zemlja i što joj nije nikada presahnuo vrutak kršćanske prosvjete, imade nemalo zahvaliti onoj sa svetom apostolskom stolicom neprekinutoj svezi.

Ni svetost Tvoja nehtjede zaostati za svojimi predšastnici u blagonaklonosti naprama domovini našoj, dočim si blagoizvolio pravednu težnju njezinu, da si u kolu naroda njezinoj osebnosti dolikujući položaj izhodi, poduprti tiem, što si joj u posebnoj metropoliji podielio crkvenu samoupravu.

Spominjajući u kratko ove iz prošlosti jasne dokaze one otčinske ljubavi, kojom Petrovi nasljednici nisu nikada prestajali vjernoga jim hrvatskoga naroda grliti, dajemo izraz čuvstvu harnosti ovom takoejer svečanom prigodom, kada k Tvojemu, sveti otče, pristupamo priestolju, da se s cielim katoličkim svietom, koj u toj nestalnosti našega vremena nazire u dugovječnom životu Tvojem osobito misao božje providnosti, sa Tvoga petdesetgodišnjega slavnoga biskupovanja radujemo. Dočim Ti, sveti otče, sinovlju odanost i nepokolebivu hrvatskoga naroda vjernost prama svetoj stolici i uzvišenoj osobi Tvojoj prikazujemo, molimo Te u svoj smiernosti, da poput slavnih predšastnikah Svojih blagosloviš hrvatsku zemlju i narod njezin.

U Zagrebu dne 13. svibnja 1877.

Dopisi.

U Pragu 9. lipnja.

Čim je naše družtvo „Hrvat“ u život stupilo, javio sam to „Našoj Slogi“, te ujedno obećao, da ću joj se oglasiti u buduće. Držim se obećanja.

Naš „Hrvat“ stupa doduše polagano nu sviestno i triezno k svome cilju; a taj jest, medjusobno poznavanje, izmjenično podučavanje i širenje boljih nazorah medju Česi o Hrvatih. Kažem boljih, jer ovdje ili nas neznaju, ili znaju pod tudjim nam imenom.

Članovah broji „Hrvat“ 25, medju kojimi je nekolicina Bugarah, koji se u svemu s nami slažu. Jedna od glavnijih točkah naših štatutah su predavanja, koja se imadu držati na svakom sastanku.

Sastanci se drže redovito svakih 15. danah u jednoj gostioni, jer privatnog stana nemožemo plaćati. U prvom sastanku t. j. 6. svibnja predavao je Bugarin Kristov „o ženitbenih običajih u Bugarskoj.“ Kristov nam nacrtao glavne momente ženidbenih običajah u njegovoj domovini iztaknuv osobito kako se kod njih malo pita za ljubav, za volju mladića i djevojke. Roditelji odaberu djevojci mladoga i obratno, te nepitaju ni jednog ni drugog, hoće li neće li, već uzmi što ti se daje. Dakako da imade i iznimakah, nu te su riedke. U ostalom imadu ti običaji mnogo sličnosti običajem hrvatskim.

U drugom sastanku 26. svibnja predavao je J. Milčetić „o Šafariku i njegovih Hrvatih.“ Naš drug potvrdio nam je dokazi i onako žalibože poznatu istinu, da nas tudji pisci osobito filolozi za sve ino drže, jedino ne za ono što nam je Bog i poviest dosudila — za Hrvate. Medju takove filologe spada i Safarik. On nas dieli i ciepka, pribraja i odbija, kako bi laglje od nas nešto novoga stvorio — budimo iskreni te neizkrivljujmo mislih i nazorah Safarikovih — on nas je htio učiniti onim, što mi jedino u Kneževini rado gledamo.

Dne 9. lipnja predavao je M. Mandić „o prirodninah Istre i kvarnerskih Otokah.“ On nam je predočio glavne proizvode iz carstva: rudstva (mineralogije), bilinstva (botanike) i živinstva (zoologije).

Nadalje napomenuto je čim se najvećma bavi naš Istranin, kako obradjuje svoju zemlju, gdje grieši proti pravilom razumnog gospodarstva i kako bi si mogao pomoći. Rezultat svega toga bio je, da nam u Istri mnogo i mnogo poduke i nauke treba.

Na koncu nemogu da ne navedem, kako se naša braća primorski zidari i kljesari, koji su ovdje kod gradnje jednog mosta namešteni, upravo kano uzor Hrvati vladaju. Ti kršni primorci dolaze svaki put na naše sastanke, te doprinesu pjesmom i riečju osobito vatrenim hrvatskim ponašanjem mnogo ugodnoj i veseloj zabavi.

Sretne li tebe Istro! kad budu svi tvoji sinovi takovi.

M—ć.

Slavenski rat za oslobodjenje.

Sa ratišta neimamo ovaj put javiti baš ništa novoga. Ruska vojska nije još ni sad premostila Dunava. Mislilo se, da će početi prelaz, odmah po dolazku cara u tabor ali se to evo ni danas nije obistinilo, akoprem je car već od 5. t. m. medju svojom vojskom. Tomu nije uzrok drugo, nego što je na Dunavu još jednako visoka voda, pa Rusi čekaju da opade. A kad jednom to bude, onda će se rat razviti u svoj svojoj sili, pa komu pomogne Bog i sreća junačka. Odkad je došao car u tabor, govori se o nekakvoj promjeni u planu ratovanja, pa o novû razmještjivanju ruske vojske on kraj Dunava, ali to se čini i govori samo za to, da se zasliepe i obmame zapovjednici turske vojske ov kraj Dunava. Da ćemo u dojdućem broju imati što reći i kazati našim čitateljem o vojnih dogadjajih, o tom smo sasvim osvjedočeni. Iz Azije se takodjer nečuje ništa nova, nego da Turci nisu nigdje u stanju, dočekati Ruse u puklu polju, pa to je i uzrok, što se Rusi nemogu nigdje proslaviti, već što straže Turke u obkoljenih tvrdjavah. To je velika danguba, a nikakvo junačtvo. Nego i tamo mora Turkom doći skoro do gusta. Muktar Pašu da će zamjeniti Derviš Paša. I Crnogorci su se dali na posao. Dne 5. potukoše hametom Turke tako, da jih je ostalo tri hiljade na bojnom polju, a njim u rukama prieko dvie hiljade pušakah i oficirskih sabaljah. Nego u nekoj drugoj bitci da su se morali i oni radi pretežnije sile natrag povući uz priličan gubitak, ako to nije izmišljotina turskih prijateljah, što će najbrže i biti, jer Turci nisu tvrdjave Nikšić ni sad živežem obskrbili, akoprem stoji baš u tom sav njihov napor. Bosanski ustaše su si i u ovo petnaest danah u nekom sražaju s Turcî liepo osvjetlali lice. Kako se vidi, neće sami ništa učiniti, ali će opet Turkom prepriečiti, da nepošlju i još koju hiljadu vojnikah na Dunav.

(2) **PODLISTAK.**

POP MARKO

pučki svjetovatelj.

Istarska pripoviest. Napisao *Nadan Zorin.*

(Dalje — vidi broj 9.)

„Braćo Istrani, nadaljuje pop Marko, čovjek ne živi samo o kruhu nego o svakoj rieči božjoj — nije dužan čovjek hranit samo tielo nego i dušu. Hrana je tielu kruh, a duši znanje! Dà, znanje hoće vam dušu ojačati i naoružati, znanje hoće vam reći da smo svi jednaki, svi djeca istoga Oca, koji je na nebesih, te s toga da nitko nesmie gazit svoga bližnjega. Svi smo za sreću i slobodu stvoreni, pa da je proklet od Boga i od ljudi, tko k toj sreći i slobodi svomu bratu brani! Braćo, u vas znanja neima, zato neima ni slobode. Najsvetija vam prava tudjinac gazi i izsmiehava. Iz crkvah, koje su vaši oci sazidali, a kojih se negda slovjenski služba Božja obavljala, gone sada vaš liepi i slavni jezik; u školah vašimi žulji sazidanih i uzdržanih uče se vaša djeca skroz u tudjem nerazumljivom jeziku. Braćo, probudite se jednoč iz toga sramotnog driemeža, zahtjevajte ono što vas ide, borite se ustrajno i hrabro za vaša sveta prava. Dajte sebe i djecu vašu na knjigu. Knjigom si bistrite um, plemenite srce. Knjiga će vam oči otvorit. Knjigom ćete, ako Bog da, i pobjediti!“

Pop Marko umukne.

— „Živio, naš dični Pop Marko!“ zaori od svih stranah, a ushićeni njegovim govorom uzdignu svi u vis svoje čaše te mu napiju zdravicu. Luka me sad predstavi Popu Marku. Izmienih s njim dvie tri li rieči, pak opet svi kucnusmo čašami uz gromovni: „Živio Pop Marko! Živili istranski Hrvati!“

Ja napokon poželih Popu Marku uspjeh i sreću njegovu trudu i nastojanju oko budjenja hrvatskog naroda u Istri.

— Vavjek Boga prosim, odvrati mi uljudno Pop Marko, da me ne uzme sa ovoga svieta, dok nevidim slobodne svoje Istrane. Puno je doista djela, a poslenikah malo; zato se molim Bogu, da pošalje poslenikah na ovo sveto djelo. Bog će me uslišiti, jer se evo počeli dobrahno buditi...

Izrekav ovo, izpi čašu i pozdraviv se srdačno sa pukom, s Lukom i sa mnom otide kući. Hrpa slušalacah isprati ga za nekoliko koračajah uz: „Živio, naš Pope Marko — sretno putovao!“ Vraćajući se zaori iz preko trideset pojastih grlah:

„Još nam Istra nij' propala,
Dok mi živimo!...“

Neki nadošli Prekomorac, htevši se našalit i prodje mimo nas i zlobno se podrugnu: „Naši Slogari!“ Jedan bradaš, okrenuv se prama njemu gnjevno mu zagrmi: „Naši će te Slogari još pameti naučiti, ako brže bolje nepobereš pete.“ Kukavni Prekomorac ne reče na to ni biele ni crne, nego tih i krotak uminu izpred naših očijuh. — Sunce se bilo nagnulo na zapad. Ja i Luka odlučismo ići kući. Pozdravismo dakle prijatelje i znance i otidosmo.

Na putu poče Luka ovako govoriti: „Već ti kazah Mirko, da je rečeni Pop Marko Šimin župnik. Šime i on jesu veliki prijatelji. Žao mi je, da Pop Marko ne župnikuje bliže: išao bih i ja višeputi do njega. Kako ti je već znano, nas trojica bijasmo suučenici, to jest, zajedno smo u školu hodili. Bit će tome ljeto danah, da sam bio u njega i liepih sprovco urah s njim. On je srce i duša svojih župljanah. Svi će mu dobro, svi ga ljube. Nema skoro duše u njegovoj župi, koja nebi znala čitati i pisati. Ala se začudih jedan blagdan čim stupih u božju crkvu! Svi skoro imali u rukama molitvenik: „Oče budi volja tvoja!“ Iz stotine grlah orilo se crkvom uz pratnju skladnih orguljah: „Padamo pred Tobom na koljena.“ Mnijah e sam u predvorju rajskom! Dodje evandjelje i sve umukne. Pop Marko stupi na propovjedaonicu i uze krepkim glasom propovjedati rieč Božju. Čisto hrvatski počeo šibati lienost i govoriti o njenih pogubnih posljedicah. Priznati

Digitized by Google

Nešto o košnji.

Za koje vrieme evo dolazi (nastaje) košnja siena, djeteline itd., gdje će marljiv gospodar iz petnih žilah nastojati, da ju čim prije izvrši (obavi) i to stopram onda, *dok je trava u cvietanju, jer je tada bilje najsočnije i najbujnije.*

Scienim da ću ugoditi, milom bratu poljodjelcu, ako mu ovaj kratki naputak priobćim. Evo ga: Naši žalibože poljodjelci, obično počmu onda kosit, kad je sjeme od trave dozrielo, te kažu, da sa košnjom dotle treba čekati, budući se tako livade sa travom zasiju.

Nu to se ne postigava, a opet se čini velika šteta.

Prvo, trava se ne zasijava u ovo vrieme (doba), jer sjeme ne može niti klijati (dakle nit rasti) medj gustim sklopom s razloga, što zrak i sunčani traci ne mogu dovoljno u zemlju prodirati.

Drugo, čini sam sebi poljodjelac veliku štetu, jerbo onda sieno nije tako tečno. niti hranivno; pošto dozrievajuć trava troši hranivne sastojine, pa zato je takovo sieno slami slično.

Da se na livadi nova trava zasije, treba ju u jeseni posijati (i to mjeseca kolovoza i rujna), jer se u jesenskoj vlagi mnogo bolje sjeme razvije i biljke mnogo ljepše i savršenije bivaju, zatim ona (trava) u jeseni posijana mnogo više i boljeg sjemena daje.

Zato ti iz dna srdca preporučam, mili moj, u ješen sijat livadne trave!

Ob ovom govorit ću više drugom sgodom i to u člancih „o uzgoju livadnih travah".

Mišliš li, mili moj, da je sieno tim hranivije i izdašnije kad sjeme ostane na biljki, tada se ti brate vele varaš, jer je sjeme ne probavljivo te neprobavljeno od stoke (marve) dolazi.

To je razlog, da nam oranice sa korovom (dračom) obiluju i to zato, što se sa gnojem na oranice izvaža.

Trava se dakle imade onda kosit, kad je veći dio livade počeo cvasti.

Tada su stopram hranivne sastojine u hranivnom stablu i lišću najjače razprostranjene i sieno će bit najtečnije.

Kosit se ima jutrom, jer se trava onda najbolje daje kosit i to s toga, što je još u rosi; pa zato i marljivi kosci polaze kosit umah čim zora počimlje svitat.

Što se do 8 sati u jutro pokosi, može se — ako je liepo vrieme — poslije drugog ili trećeg prevraćanja spraviti pod krov t. j. pod sienik.

Ja još jednoč podvikujem: Prijatelju poljodjelče! nemoj nikad s kositbom oklevati; jer kasnija košnja veli glasoviti gospodar Thurnher — propada u krmi bar trećina hraniva, što bi ga u njoj bilo, da je pokošena za cvatnje.

Da si mi zdrav, mili brate poljodjelče!

Tvoj iskreni prijatelj

N. Vežić.

Vukšin-Šipak mjeseca svibnja 1877.

O uzgoju bučah (bujačah, bundevah, tikvah. (Cucurbita pepo).

Ova gospodarska bilina (rastlina) zaslužuje, da ju svaki napredan gospodar čim više sadi i njeguje s razloga, što ne samo daje čovjeku dobru hranu, već i našoj domaćoj stoki, kanoti: ovcam, govedam i svinjam, osobito krave od nje podaju dobro i gusto mlieko.

Scienim da će svaki napredan poljodjelac (gospodar) ovu hvaljenu biljku čim više sadit (sijat) i to medju kuruzom bez da će naškoditi istoj. Premda tvrde neki gospodari, da je veoma škodljivo sadit buče medju kuruzom — to ne stoji. Jer u najnovije doba tvrde mnogi gospodarski pisci praktični i teoretični, da kuruzi neškodi tako rekuć ništa — samo zemlja mora biti dobro pognojena i obradjena.

S toga mislim, da će svakom naprednom gospodaru ovaj naputak dobro doći, tim većma, jer je upravo sada vrieme (mjesec svibanj) ovu biljku sijat. —

Buča imade više vrsti, te se razlikuju po veličini, obliku i boji i tako dalje.

Mi Hrvati najobičnije evo ove sijemo (sadimo), naime: *bielu veliku, zelenu rapavu ili črvenkastu žutu.* Ova prva i posljednja služi ponajviše za hranu ljudem, dočim *zelena rapava i bradavičava* služi za hranu našoj domaćoj stoki (blagu, marvi).

Buča uzpieva na toploj zemlji i uz to da je dobro suha i pognojena, zatim joj prija podneblje toplo, ali ne presuho. —

U pjeskovitoj i dobro pognojenoj zemlji dati će liepe i velike buče.

U njekojih krajevih običavaju saditi po čitave oranice bučah, nu kod nas toga (žalibože) ne biva, već jedino ako se posade medj kuruzom. Dobro bi bilo da se i kod nas to čini (radi) t. j. da se u većoj kolikoći sade; jer — kako gori rekoh — jeste izvrstna hrana svinjam, pošto se iste na brzo nahraniti mogu.

Rekoh, da se za buče ima zemlja dobro pognojiti i prerahliti. Ja to opet opetujem, da se tako izvrši, budući ćemo onda stopram iz nje (t. j. zemlje) korist neku crpiti. Dakle kad imamo takovu zemlju, onda se izkopa mala jamica i baci nešto gnoja, zatim se baci 3—4 bučnih košćicah i jamica se sad zagrne.

Takodjer vam, mili moji, preporučam dok ista raste, da joj se podmetne plosnati kamenčić s razloga, da ju občuvamo od gnjiloće.

Buča dozrieva, kad su jur porumenile i kad u njih odjekuje, kad se po njih pokuca. Lučba (kemija) je pronašla, da buče u sebi imaju dovoljno šećernih sastojinah, pa zato je svinjam i kravam izvrstna hrana i zato ju krave i svinje sa velikom pohlepnošću žderu.

Na jednom jutru (1600□°) može narasti bučah 250—300 centih.

Košćice imaju se na čistom zraku sušiti, a ne na peći; jerbo na prvi način sušene mnogo su bolje za sjetvu dočim sušene na peći izgube većim djelom svoju klicavost. Na jedno jutro ide sjemena 1—2 ℔.

Sad, dragi moj poljodjelče, ostaj mi s Bogom, znaj, da će me vele razveseliti, ako prihvatiš ovaj moj prijateljski savjet.

Još jednoč podvikujem: Poljodjelče, ovo što napisah bilo ti na korist!

N. Vežić,

upravitelj vlastelinstva Vukšin-Šipak.

O sjemenu bilja.

Piše M-ć.

U sjevernih stranah pokriva jurve snieg zemlju, a jošte se po selih razlieva veseli glas mlatičah i jeka ciepovah, dočim je kod nas gospodar već okusio ~~plod truda~~ svoga, a često ga siromašniji već dobar dio i izjeli. Na sjeveru se mlati i spravlja žito u žitnice, a u to doba viri šumsko bilje iznad snjega, niti se samo brine za svoje potomsvo, niti se mlatiči za njega staraju. Davno je već vjetar raznio njihovo sjemenje, njima ostala jedina nada u proljetno i ljetno sjajno odielo — na novi život.

U zimsko doba nam se čini cio biljinski sviet mrtvim, ni duša (jadro) života zatvorilo se u maljušna zrna, čekajuć dok snieg i led otali, da se iznova po lugovih i livadah u najsvečanijem odielu pojavi. Već u jeseni odumire bilje, snieg pako biva mu pokrivalom i štitom od izvanjskih neblagih uplivah. Matrimo li polje zastrto zrelim klasjem te si predstavimo bujno cvatuće zeleno polje žita, tad će nam ovo posljednje većma oku prijati; nu svatko koji znade, da stopram od cvieta postaje plod, zadovoljiti će se tim što bilina jedino tada postigava svoju cielj, kad dozriene njezino sjeme, a tim nagradjuje stostruko smrt majke si biline. Već isti razno bojadisani cviet svjedoči nam, da je bilina upotrebila bolju hranu, da si pribavi svečanije odjelo negoli za razvijanje listja.

Svjedoči li nam sladkost voća, da je ista bilina žrtvovala jošte sladjeg i silnijeg soka na usavršivanje ploda, negoli na samo cvietje, tada se lahko domislimo, da dopadne najbolji dio sjemenu; dapače da su oni dielovi biline, koji se prije razviše negoli sjeme, tu zadaću imali, da izluče hranu i sokove sjemenu nepotrebne, ili škodljive.

Odatle sliedi, da je sjeme najvažniji dio biline; cvietje i plodovi pako puka, često suvišna cifrarija.

Takodjer mora nam biti jasno zašto biline rastuće na neplodnom i pjeskovitom tlu, na svojem izvanjskom sjaju toliko štede (šparaju). Cvietje njim je obično skromno, plodovi maljušni. To sve biva radi sjemena, komu bilina sve žrtvuje.

Čovjek priznaje doduše važnost sjemena, nu većinom radi toga, što mu pruža potrebitu hranu, neobazire se na samo bilinstvo. Bilina sabere sve moguće hraneće sokove, te je reć bi žrtvuje mezimčetu-sjemenu. Akoprem uživamo rado i često lištje bilinah, kano šalat ili mesnati izvanjski dio voća (kruške jabuke, šljive itd.) ipak su naše najhranivije dakle i najvažnije bilinske hrane od kruha i variva, kano graha, leće, fažola, boba itd. Kruh se pripravlja od sjemena žita, a varivo pružaju nam biline mošnjatog ploda.

(Sliedit će)

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah

Josip Dukić, plovan u miru u g. pr. for. 1. Ljud. Jelušić, krojač u g. pr. f. 1. Ant. Dukić, posjestnik u g. pr. f. 1. Mate Mohorović, učitelj u g. pr. f. 1, svi u Kastvu. Dragutin Dukić, liečnik na Voloski u g. pr. f. 1. Pavao Baričević, pravnik u Gradcu u g. pr. f. 1. Jakov Lupis, brodovlastnik na Rieci u g. pr. f. 1. Vjek. Vlah, Dekan u Kastvu u kap. f. 1 u g. pr. f. 1. Eug. Vlah, kanonik u Kastvu u kap. f. 1 u g. pr. f. 1. Sebald Cihlár, učitelj u Kraljevici u g. pr. f. 1. Matija Sila, plovan u Rodiku u g. pr. f. 2. Anastaz Jelušić, šumar u Podgradu u kap. f. 2 u g. pr. f. 1. Mate Orlić, kmet na Puntu u g. pr. nvč. 30. Petar Bozanić, kanonik u Krku u g. pr. f. 1. Matija Oršić, duh. pomoćnik u Krku u g. pr. f. 1. Petko Žic, svećenik na Puntu u g. pr. f. 1. Fran Volarić, predstavnik u g. pr. f. 1. Petar Petris, kanonik u g. pr. f. 1. Milovčić Matej svećenik u g. pr. f. 1, svi u Krku. Stjepan Jakčin, pravnik u g. pr. f. 1. Dr. Konst. Jireček, u g. pr. f. 1. Andre Mohorovičić, filozof u g. pr. f. 1. Vladimir Crnadak, pravnik u g. pr. f. 1. Alex. Bjelobrk, filozof u g. pr. f. 1. Otokar Molnar, medicinar u g. pr. f. 1. Vinko Schmidt, tehnik u g. pr. f. 1. Andre Definis, medicinar u kap. f. 1 u g. pr. f. 1. Mato Mandić, filozof u g. pr. f. 1. „Narod Hrvatski" u g. pr. f. 3.36 nvč. svi u Pragu. Ivan Fiamin, župnik na Rieci u g. pr. f. 2. Josip Martinolić, profesor na Rieci u g. pr. f. 1. Soudat Antun, porezni nadzornik na Voloskom u g. pr. f. 1. Feliks Jurković, pomor. kapetan u Opatiji u g. pr. f. 1.

Književne viesti.

U Zagrebu postojeća „Matica Hrvatska" imenovala je g. Gjuru Vučkovića (u Trst[illegible]retto vecchio N. 15 p. I.) svojim povjerenikom za Trst i susjednu Istru. Odviše bi bilo, preporučiti rečeno družtvo, jer je svakomu od naših čitateljah već dobro poznato. Prinosni članovi plaćaju 3 for. na godinu, a dobivaju od „Matice" više prekrasnih knjigah. Mi to družtvo stavljamo na srdce osobito našim vriednim svećenikom i narodnim učiteljem, jer knjige, koje ovo daje na svjetlu, mogu i moraju najviše njih zanimati. Tom preporukom želimo našemu prijatelju Matičinu povjereniku g. Vučkoviću najbolju sreću u sve to veći razvoj i napredak naše narodne prosvjete.

***

List za pučku crkvenu glasbu „Cecilija" kani izdavati zagrebački učitelj g. M. Cugšvert kao mjesečnik u četvorini s velikimi slovi i kajdami, a na omotu sastavci i raznicami uz 4 for. predplate na godinu. Kada se prijavi 400 predbrojnikah, početi će izlaziti i to od ovoga mjeseca po 2 broja na mjesec, da se popuni godišnji broj. Nam se čini ovakov list potrebit, jeda bi sbilja poboljšao crkvenu našu glasbu. I dnhovne bi se oblasti morale malko pobrinuti za tu stvar, inače bi bolje bilo na mnogih mjestih orgulje zatvoriti. Nešto hoće da pomogne i najnovija naredba vladina od 18. svibnja, al nebude li osbiljne brige samih crkvenih poglavarah, nikad ga neimasmo skladna i liepa pjevanja i orguljanja po svih naših crkvah, da se duh na pobožnost budi i u narodu krasoćut uzgaja i srdce plemeni.

---

moram, da me je ganuo. Mišljah da se nahodim u kakvoj crkvi usred Hrvatske. Po propovjedi zapitah neke iz naroda, da li razume svojega župnika, kad im propovjeda. — Posvema, odgovori mi jedan, on govori čisto po našu, a ne po šarenjački kao prvašnji. — Istra ipak nije sva talijanska, mišljam u sebi, vraćajuć se sa Popom Markom kući.

(Sliedit će.)

Digitized by Google

Različite viesti.

Njeg. ces. i kralj. apostolsko Veličanstvo blagoizvolilo je previšnjim riešenjem od 6. svibnja o. g. kanonika stolnoga kaptola djakovačkoga i hrvatskoga učenjaka Dra. Franja Račkoga premilostivo imenovati kanonikom meštrom prvostolnoga kaptola u Zagrebu, ter mu preblagostivo podieliti naslovnu opatiju „S. Andreae de Bistrica."

Promjene u tršćansko-koparskoj Biskupiji. Č. g. Josip Bartelj do sad duh. pom. kod Sv. Jakova u Trstu je imenovan župnikom u Gospu, a na njegovo mjesto pride č. g. Eugenij Strekelj, duh. pom. u Poviru. Č. g Ivan Benedik, je imenovan žup. upraviteljem u Brezovici. Č. g. Josip Sancin do sad kapelan u Ricmanjah ide kano žup. upravitelj u Rizan, a na njegovo mjesto pride č. g. Anton Kuhn do sad kapelan u Boljuncu. M. č. g. Jakov Bokatić, župnik humski, bi imenovan župnikom u Kostaboni. — Umrô je u 77. god. m. č. g. Franjo Rossmann, župnik u Proseku. — Razpisana je župa Prosečka do 21. dojdućega Julija.

Iz carevinskoga vieća. U sjednici carevinskoga vieća od dne 11. Maja t. g. izvještjivao je zastupnik pl. Doblhoff o molbah Štajerskoga družtva za poljodjelstvo i kotarskoga zastupstva „Ravanic u Českoj", da se naime predloži nacrt zakona, po kojem bi se kod pobiranja poreza nešto popustilo radi škode uzrokovane ledom, zimovanjem i sušom. Porezni odbor zaključi a vieće odobri, da se molbe uprave na vladu, da ona nacrta zakon i što prije izruči kući da ga protrese. Po tom progovori naš zastupnik Dr. Vitezić, podupre gori spomenuti zaključak pa dostavi, da po Istri i Dalmaciji bura i jug osobito vinograde skoro posvema opustoši, dà, pustoši više nego isti grad (tuča), koji ima zakon u obziru. Nadalje veli, da je u prošloj godini u nekojih mjestih sav prihod bio uništio kao n. pr. u Rabu, Pagu i djelom u Krku i Unijah. Po tom predlaže, da se odborovu predlogu još nekoje reči dodadu. Taj odborov predlog s Vitezićevimi popravki, bio je od sve zastupničke kuće odobren i primljen.

G. Dr. Vladislav Riger, vodja češke narodne stranke, jest onomadne, opunovlaštjen od českih narodnih zastupnikah, pisao u njihovo ime Rusu g. Aksakavu, predsjedniku slavenskog Odbora u Moskvi, pismo, u kojem želi sretan uspjeh ruskoj oslobo-diteljnoj vojsci u Iztoku. To isto čine i mnoga občinska zastupstva u onoj kraljevini. Vlada je zaplienila rečeno Rigerovo pismo i razpustila občinska zastupstva, koja vole više Kršćanom nego li Turkom. Srbski djaci na peštanskom sveučilištu su takodjer poslali rečenomu Odboru izraz svojih kršćanskih i narodnih željah. Do sad se nečuje, da su bili poradi toga ukoreni od svojih magjarskih oblastih.

G. Tisza, predsjednik ugarskoga ministarstva, zabranio je rumunjskim gospodjam u Erdelju (Transilvaniji) sabiranje stare prtenine za kršćanske ranjenike. Magjarskim gospodjam je slobodno, sabirati prteninu za ranjenike turske.

Zaplienjeni torpedi. Kako nam se kaže, naručeni [illegible] ovih danah torpedi Whiteheadovi, [illegible] poslani iz Rieke put Toulona, na željezničkoj postaji Cormonsu na granici talijanskoj jer da je zabranjen izvoz oružja i streliva iz austro-ugarske monarkije.

Pišu bečkomu „Volksfreundu" iz Rima dne 31. svibnja: Jučer bijahu Hrvati u audijenciji kod pape. S njimi imali su bit primljeni i Magjari. No pošto je Hrvate predvodio gospodin Mihalović, nadbiskup zagrebački, imali su prvenstvo pred Magjari, koji bijahu u manjini i vodjeni po szatmarskom biskupu gospodinu Schlauchu. Pripovieda mi očevidac, (nevalja zaboraviti, da je „Volksfreund" list bečkoga nadbiskupa. op. ur.) da su se Magjari tiskali pred Hrvate, na što Hrvati planuše te se s mjesta obratiše na monsignora Machia, koj se nepristrano zauze za Hrvate. To uvriedi Magjare i izišav iz Vatikana krenuše drugi dan iz jutra na put, a da nisu ni vidili sv. otca pape. „Pester Lloyd" veli, da ovo neznamenuje ništa, pošto je Magjar i nadbiskup zagrebački i bio temešvarskim župnikom, prije nego posta nadbiskupom zagrebačkim.

U Varaždinu su se ljetoš. duhovskih blagdanah bila sastala sva pjevačka družtva hrvatska, te tako i opet zasvjedočila i ukriepila onu ljubav i uzjemno podupiranje, koje treba da veže uvjek i u svakoj prigodi sve kolike gradove jedne te iste domovine.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 15. Junija 1877.

		OD		DO	
		for.	nč.	for.	nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	108	—	115	—
Rio polag vrsti	„	95	—	115	—
Cukar austrijski	„	53	25	54	25
tučeni	„	—	—	—	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	—	—	—	—
Naranče skrinjica		13	—	—	—
Karubo puljezke	za 100 Klg.	9	—	10	50
levantinske	„	5	—	6	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	9	—	11	—
puljezke	„	—	—	12	—
Limuni skrinjica		14	—	8	—
Bademki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	89	—	94	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Liešnjaci	„	31	—	—	—
Šljive	„	18	—	20	—
Pšenica ruska	„	15	—	16	—
ugarska	„	15	50	17	—
galačka	„	14	50	15	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	7	50	8	—
ugarski	„	7	75	8	25
Raž	„	8	50	9	25
Ječam	„	—	—	—	—
Zob ugarska	„	—	—	—	—
arbanaska	„	7	50	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robo	„	10	50	11	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Oriž talijanski	„	20	—	26	50
inglezki (kitajski)	„	15	75	18	50
Vuna bosanska	„	120	—	130	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	128	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske „		44	—	75	—
Grede „		12	—	14	60
bukovice		8	—	9	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg	50	—	52	—
„ najbolje	„	68	—	70	—
„ srednje vrsti	„	62	—	64	—
dalmatinsko	„	50	—	51	—
istarsko	„	50	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	18	—	—	—
u kasetah	„	22	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suho volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	50	—	65
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	36	—	37	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	84	—	92	—
Loj dalmatinski i naški	„	51	—	52	—
Salo	„	68	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	58	—	59	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	32	—	34	—
Ruj naški	„	8	75	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	15	—	15	50
[illegible] Kilg		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

OGLASI.

Poziv na predplatu.

Na obću želju hrvatskih i slovenskih rodoljubah početi će u Zagrebu od 1. srpnja o. v. po dva puta na mjesec na cielom arku izlaziti ilustrovan

„Humoristički List"

pisan hrvatskim i slovenskih jezikom, poglavito različitimi dialekti tih jezikah, koj će list služiti obćemu jugoslavenskomu humoru. Ciena mu je:

Za Austro-Ugarsku	*Za inozemstvo*
na cielu godinu **3** f. — nč.	na cielu godinu **4** for.
na pol godine **1** „ **50** „	na pol godine **2** „
na četvrt god. — „ **80** „	na četvrt godine **1** „

Da možemo ustanoviti broj primjerakah naklade, molimo sve prijatelje težkoga i za današnje odnošaje veleważnoga našega poduzeća, da pošalju predplatu najkasnije do 25. o. m.:

Administraciji „HUMORISTIČKOGA LISTA"
u Zagrebu, Ilica br. 745.

Na prodaju uz najpovoljnije uvjete

— veoma liepa —

OLTARSKA SLIKA

Neoskvrnjena Začetja B. D. M.

dugačka 3 m., a široka 2 m. radjena u Itatiji od viešta umjetnika uljenimi bojami na platnu. Obratiti se na Gospodju

KATARINA udovica GARUSA

u Trstu Via Nuova.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

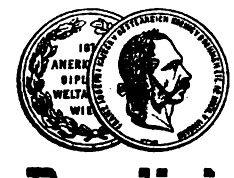

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjom

Nadarenih

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechola i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Špljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 5

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.
Nikola I. Petrović - Nieguš.

Generali: **M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S. Protić.** — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojak Lešjanin.** — Oberstajtnanti (podpukovnici): **Savo Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković.** Major **Paja Putnik** i arhimandrit **N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. Šubert.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centim. široka.

Ciena je slici f. 1 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković,

Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; kome je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Preprodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna Gorelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne obite sa turskom carevinom.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 13. U Trstu 1. Julija 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Poziv na predplatu.

Početkom tekućega Julija nastaje drugo poluljetje, zato pozivamo i opet naš narod, neka se predbroji na ovaj pučki list; a predbrojnike, koji nisu platili za cielu godinu, molimo, neka što prije učine svoju dužnost, da možemo bez skrbi i straha uredjivati list.

U Trstu 1. Julija 1877.

Uredničtvo.

Pogled po svietu.

U Trstu 29. lipnja 1877.

Zadnji put, spomenuvši austrijsko-ugarsku nagodbu, bijasmo rekli, da su kraljevinske deputacije, svaka naime za sebe, dovršile svoj posao. Ali eno, do konačna sporazumka nije još ni sad došlo, i Bog zna kad hoće. Jer kad su deputacije izručile jedna drugoj svoju poruku, našlo se, da se neslažu u načelih; dočim se bo ugarska držala više manje predloga ministarskoga, naša se od njega znatno udaljila. To je Ugarsku zateklo tako neugodno, da je stala u svojih novinah grditi i psovati naše deputate i naše zastupnike te maldane zahtievati, neka se s Austrijom prekine svako dalnje dogovarenje o toj stvari. Nu magjarski su deputati ipak napisali i poslali našim drugu poruku, o kojoj ovi baš sad u Beču viećaju i razpravljaju. Konačna pako nagodbena razprava da će doći pred dotične parlamente tekar tamo dojduće jeseni. Magjari se moraju i hoće malo po malo priučiti, da njihova valja koliko valja, pak da su prošla ona krasna vremena, kad su oni cielom državom ometali po svojoj miloj volji.

Onomadne, prigodom boravljenja u Beču dvajuh hrvatskih gjeneralah, Rodića i Molinary-a, bio se raznio glas. da će austrijska vojska posjesti Bosnu i Hercegovinu. Već su nekoje novine pisale, da je to u sporazumku s Turci, da im se na Dunavu olakša posao s Rusi; pa ako predobi Turska, da joj se vrate, ako pak Ruska, da ostanu Magjarom, da jih uče oni unapred Boga moliti. Govorilo se već i to, da je bivši Biogradski konsul Kallay odredjen za Bosanskoga guvernera. Ali, bilo nesporazumljenje bilo što drugo, magjarske i njemačke su novine na tu viest digle toliku buku, da je vlada morala navlaš izjaviti, da to nije istina. A i neka nije uz takove pjesme.

U carevinskom je vieću pitao netko ministra predsjednika, da li je istina, da je Austrija odbila ponudjeni joj od Njemačke savez proti Rusiji. Ministar je odgovorio, da nije, jer da joj taj savez nije bio nikad ponudjen. Na to su pako Bismarkove novine jasno izjavile, da Njemačka neišće ničijega saveza proti Rusiji, i to radi jednoga jedinoga uzroka, što su Njemačka i Rusija do kraja sporazumljene glede konačkoga riešenja iztočnoga pitanja. Ali Magjari kao da toga nerazumiju, pa još jednako zapitkuju svoje ministre, što će učiniti, da preprieče propast turske carevine. Nu ministri odgovaraju ipak tako, da se vidi, da su se već dobrahno ohladili i raztrieznili. Još malo pak će napokon doći i oni do spoznanja, da sila kola lomi, a brbljanje da nevriedi ništa.

U Franceskoj bilo prošlih danah silne bure med republikanci i sadašnjim ministarstvom. Ali ministri sa predsjednikom htjeli što htjeli, pa dobili od Senata dozvolu, da razpuste narodnu skupštinu, pa će sad u Franceskoj biti novi izbori. Sav sviet neuztrpivo čeka, da vidi, koja će stranka predobiti, jer se misli, da neće to ni na ostali sviet ostati bez svojih posljedicah. Engleska kao da se je opet umirila glede Iztoka, jer joj je Rusija obećala, da joj neće smetati na Suezkom prokopu, a i konačna sudbina Carigrada da se neće odkrojiti bez saslušanja evropejskih državah. Knez Milan vratio se iz Ploješta, gdje ga je car Aleksandar dosta milostivo primio te mu, kako srbski listovi kažu, kojesta rekao i obećao, da može biti Srbija sasvim mirna i zadovoljna. Znamenito je pako, što vele, da je knez Gorčakov rekao srbskomu ministru Ristiću, ako je istina: da sadašnji rat nije ni ruski, ni srbski, ni bugarski, ni vierski, nego slavenski. Poglavnije novine velike republike sjeverne Amerike da se izjavljaju sve jednoglasno za Rusiju a proti Turskoj u ovom ratu. Ljudi, koji dolaze iz Carigradu, priproviedaju, da Turci svake druge vječeri razsvjetljuju grad, da proslave tobožnje pobjede svoje vojske, a pravo za pravo da zasliepe plašljivu i nemirnu carigradsku svjetinu, dokle bude to ikad moguće.

Djakom na praznicih.

Još nekoliko tjedanah, pa će i ova školska godina proći, kud su i druge otišle, nekomu na čast, a nekomu na žao. Ipak, kakav mu drago bio školski uspjeh, svi će radostno dočekati onaj čas, kad im se bude lučiti sa školskimi klupami i sa školskom stegom.

Još se ni domaćeg kraja ne dotačè, a već ih većina smišlja svakakve zabave, kako da veselo prodje ona dva mjeseca praznikah. Bit će za cielo i onih, koji ne misle jedino na zabavu, nego koji su već odredili, koje će knjige čitati i proučiti, i čim će se najviše zanimati.

Dobro misle prvi, jer će si tim posredno i duh vedriti, ali bolje misle oni drugi, koji medjutim nezaboravljaju ni na svoj um, nego ga novimi stečevinami žele obogatiti i naoštriti.

Ni to nije sve, što može djak kroz praznike učiniti. Ima još nešto plemenitijega, jer mu je i cilj plemenitiji i jer potiče iz ljubavi domovine.

Dobro je jačiti si tielo, dobro je nasladjivati se čitanjem i naukom; ali to je napokon sve gola znaličnost i, rekao bih, sebičnost. Komu koristi od toga, ako se ti cieli dan vereš po poljih, ili ako sjediš za svojim stolom te čitaš zabavnu ili poučnu knjigu. Učiti da budeš jednom koristan svomu narodu i u koliko je moguće već sada raditi za narodnu prosvjetu, to je dostojno pravog čovjeka, pravog domoljuba.

A što može učiniti djak, koj mora sad sam učiti, a kamo li da druge uči? Oh, može i može dosta, osobito kod nas! Kakve djake ima naša Istra? Većinom sinove seljakah. Pa tko će mi kazati, da djak nemože ništa učiniti medju seljačtvom? Ta pogledajmo naše posljednje stečevine u Istri. Zar nije k svemu tomu mnogo djačtvo doprimielo? Tko je širio Bratovštinu, tko li više djelovao pri zadnjih carevinskih izborih? Djačtvo i mladje svećenstvo, uz pripomoć i ravnanje starih rodoljubah.

Djak, gdje više gdje manje, uživa dosta poštanja u puku, koj precienjujuć žalibože mal ne sve što je tudje, što ne nosi kape, cieniti će i njega, kad mu stane razgovietno i bistro pripoviedati, šta je dobra u tudjini vidio, šta li koristna naučio. Vidio sam svojima očima, kako se puk znade okupiti oko takvoga djaka, kako ga osobito mladji, željni novosti, napeto slušaju i kako se starci s njim rado u govor upuštaju te ga propitkuju i za ovo i za ono.

Može li se udesiti ljepše prilike, da pobudiš svoje zemljake na rad, na štedljivost, na dobro gospodarenje, na ljubav domovine? Držim da nije pravi rodoljub, koj takve zgode propušća.

Ja si ne mogu predstaviti dobra djaka a da ga ne pomislim zanešena za nečim višim i hranećeg se ideali. To je ono što ga odušavljava i podaje mu uztrajnosti u radu. Mladost jest proljeće života. Ako se u proljeću zeleni sag po poljanah neprostre, ako se stabla zelenim lišćem nezaodjenu i bielim cviećem nezakite, nit će se ljeti lelijati klasje niti od težine kršiti granje. Ako se djak još mladićem nezna zanest za dobrim, ako ne živi u idealih, nit će mužem biti valjan izmisliti šta vriedna, a još manje stvoriti.

Neka dakle onim čuvstvom, kojim ćuti, neka, velim, i govori, pa će vidjeti, kako će se ono južno oko na preplanjenom licu zasjati i na usnah zatitrati usmieh, znak zanosa i pregnuća. Istina taj zanos, to pregnuće bit će možda časovito, ko što je obično kod nas južnjakah, koji znamo brzo planuti ali i brzo ugasnuti; no ono ipak neće biti bez koristi, jer će uvjek za sobom ostaviti traga. Činit će mu ga za drugi put pristupnijim. A govori danas,

Digitized by Google

govori sutra, hoćeš napokon ipak nešto postići. Što je od tebe čuo, on će na to na samu misliti, ili nać će ih se dvojica, trojica, koji će uz ostalo i ob onom, što si im ti kazao, povesti govor. Možda bude medju njimi, tko je ili radnikom ili vojnikom vidio nešto svieta, pa će i on dodati nešto svoga. Sad recite mi, od tih mislih, od tih razgovorah, je li korak do djela velik? Mislim da nije. Ako ništa drugo, oni će uvidjeti, ko li je kriv, ko li je štetan onaj obični izgovor: tako je radio moj djed, tako moj otac, pa tako ću i ja! A kad si to postignuo, ipak si nešto postignuo!

No pa šta da radi djak kroz praznike za narodnu prosvjetu? Jedno bi bilo, što sam već gore napomenuo, naime često obćenje s pukom. — Ali ima jošte jedno, čemu će se možda tkogod pogrdno nasmijati; no da dobro promisli, vidio bi, da je to nečesa više, nego li posprdnog posmjeha vriedno. Ja mislim naime na pučko predavanje iliti čitanje.

Jest, pučko predavanje jest ono sredstvo, kojim su se služili i služe se svi prosvjećeni narodi, da podignu puk i pridobe ga za narodnu misao. Pred nekoliko tjedanah čitali ste u „Viencu“, da su se latili toga sredstva i Rusi u Moskvi, pa da ih je na svakom predavanju bilo preko 10,000. Mi, dakako, do toga broja nećemo nikada doći, nam će biti dosta, ako ih 30—40 dodje. I tako, što si ti kazao toj tridesetorici, znati će sutradan cielo selo.

I kod nas se uvidila vriednost sličnih predavanjah. U Zagrebu su naši mladji književnici pred nekoliko godinah javno predavali za krasni spol, ali su žalibože brzo prestali. Svake godine čitamo po novinah, gdje sad ovo, sad ono družtvo priredjuje svojim članovom uz zabavne i poučnih sastanakah. Ipak, malom iznimkom, nisam nigdje čitao, da bi se što takva i za puk priredjivalo. A što nam može biti prečega od puka? Gradjanstva, t. j. srednjeg stališa, mi imamo malo, moramo ga tek stvarati. To vriedi osobito za nas Istrane, čija je nada sva u seljačtvu.

Pregnimo dakle i probudimo puk iz mrtvila, hoćemo li da ne utonemo u talijanskom moru. Za takova predavanja ne traži se nekakva osobita znanja, niti se traži izvornost. Jedino na što treba paziti jest izbor predmeta i jasnost, radi koje se može i slovnica pregorjeti, a približiti se mjestnomu dialektu što više moguće.

Prije svega valja podučiti puk o narodnosti, o naših težnjah, o naših dužnostih prama narodu i oduševiti ga ljubavlju domovine. Kad budemo imali puk svjestan svoje narodnosti, lahko će nam biti za drugo. Zato mi moramo birati predmete iz mjestne i obće narodne povjesti, a ne moramo zaboraviti da navedemo kadgod i primjere iz povjesti inih naroda. Moramo iztaknuti potrebu škole i poticati puk, nek mu djeca marljivo školu polaze, neka oni, koji već znadu čitati ne zanemare čitanje, nego nek se uvjek vježbaju, pa neka se predplate na „Našu Slogu“, nek se dadu upisati u članove družtva S. Jeronima. Moramo ih nagovarati neka ne uzkrate svoje malene podpore našoj Bratovšćini, pa im zato njezinu korist predočimo.

Uvidjavan čovjek vidit će namah, da nam treba najprije misao narodnosti u puku probuditi, jer je kod nas malo ima, a ona je sila koja danas svietom kreće. Samo jer naš puk spava, mogao je neki Boccalari u porečkom saboru izustiti onu vele neslanu: „Non si può sostenere l'asserto di una speciale nazionalità slava in Istria.“ Samo zato je mogao neki drugi gospodin **Dr.** Amoroso, njegov drug kod zlatne koze, kazati: „Dubito fortemente che gli Slavi dell'Istria occidentale nella loro grande maggioranza sentano ed abbiano espresso il bisogno di preferire la coltura slava all'italiana.“

Jest, naš puk spava, ali on je spavao i pred desetak godinah, kad je no naš obćeljubljeni Dobrila kazao toj gospodi: puk koj spava nije jošte mrtav, pa se od onda mnogo šta promienilo i hoće se jošte promieniti, jer gdje jednom vrcne iskra narodnosti, ona se već ne ugasi. Do nas je samo da tu iskru uzpirimo, koja će obuzeti cielu našu zanemarenu Istru. Zato braćo, sjeknimo voljom, sdružimo se gdje nas ima više u selu, pa podučavajmo puk na korist njegovu i cielokupne nam domovine. Svećenstvo nam svoje pomoći uzkratiti neće. Istarski je djak sa svoje revnosti i domoljubija na dobrom glasu po Hrvatskoj i po Dalmaciji; nemojmo dakle da nam izgine glas nego ga svedjer širimo.

Uz to mi se možemo jošte i na drugom polju svomu narodu odužiti. Cieli sviet znade kakvo blago mi posjedujemo u naših narodnih pjesmah, poslovicah, zagonetkah pripovjestih itd. One imaju vriednosti ne samo za pjesnika nego i za jezikoslovca, a to valja osobito o naših čakavskih pjesmah. Nastoj dakle svako pokupiti u svom selu što više toga narodnoga blaga pa to pošalji vele cienj. g. uredniku „Naše Sloge.“ *) Znam da će to on rado primiti jer se bio već pred nekoliko godina obratio istom prošnjom na istarske rodoljube, a nekoji su mu se i odazvali. On će je pako upotriebiti kako bude najbolje znao.**) Taj bi posao mogao preuzeti „Hrvatski Dom.“ Tako rade akademička družtva i po inih slovenskih zemljah. On se valjda tomu nije jošte dosjetio, ili mu to ne dopuštaju ekonomičke okolnosti. Nu uhvajmo se da uz almanak ne će ni na to zaboraviti.

Napokon budi mi dopušteno upraviti jednu rieč našim starijim rodoljubom, jer se to mladeži tiče.

Broj istarskih hrvatskih djakah svake se godine množi, a mi neznamo koliko nas ima, kakve su naše nade, kakve li sile za budućnost. Ne bi li nam dakle mogli izkusniji rodoljubi dati pravila za kakvo družtvo, gdje bi se sva istarska hrvatska mladež našla u jednom kolu, napojila se pravim hrvatskim duhom i pripravljala za onu dobu, kad joj se bude na javnom poprištu boriti za narodna prava? Ne ću da ovdje na široko razlažem korist takva družtva, jer se ovaj članak itako nešto otegnuo nego ih samo upućujem na rieči što ih je Gambetta prozborio deputaciji parižkih djakah, gdje on zove mladež „jedinom pričuvom budućnosti.“ ***)

X.

*) Ne samo pjesme itd. nego bi trebalo pokupiti i narodne izreke i rieči, što se kod nas čuju, a u književnom jih jeziku neima. Odviše nevalja zaboraviti ni na narodne igre i igrala, počamši od djetčjih, pa do onih odraslih ljudih. U tom se krije mnogo koješta, što će jednom trebati naši učenjaci, kad budu razglabali duševni život našega naroda, iztraživali njegovu staru vjeru, povjest itd. Ured.

**) Hvala na pouzdanje. Ured.

***) Tomu se možete domisliti lahko i sami. Svrha je tu, a iz nje se sredstva razvijaju sama od sebe, pa tim je gotovo družtvo i pravila mu. Ime si nadjenite n. p. „Zapadna straža“, glavni stan družtva udarite gdje vas volja, a povratne prazničke sastanke držite od godine do godine sad ovdje sad ondje, da vas narod svuda čuje i vidi, pa da se tim budi i kriepi.

Ured.

Dopisi.

Iz Savrinije u lipnju.

Prošlih danah došao je Savrinom u kanoničke pohode presvjetli biskup, g. Juraj Dobrila, te biaše dočekan i primljem posvud sa najvećom radostju i s najljepšim počitanjem, tako da je vierno ljudstvo pritekivalo oda svih stranah da ga vidi i čuje mili glas svoga duhovnoga pastira. Ljepše nebi se mogao dočekati, primiti i pratiti nitko, nego su dočekali Savrini svoga biskupa, jer tko je vidio vierne nesamo u crkvah u Padeni, Novoj Vasi i Sv. Petru, nego i na putih i na stazeh mora reći da su ljudi zaboravili sve svoje posle i ostavili sve druge misli izvan one, da počaste svoga preljubljenoga pastira. Nekoji klecaše naslonjeni na svoje motike uz pute i pokraj njivah, nekoji na zidih, a mila djetca pružahu ruke, da primu od njega blagoslov božji. I tako biaše posvud, ali ipak na osobiti način u plovaniji Karkavčanskoj, u kojoj jezdeć od sela do sela, od jedne crkve podružnice do druge, ustavljao se Presvjetli i do pol sata, da pregleda te krasne i liepo uresene crkve i da s liepim svetim govorom, koga u pojedinih držaše o stvarih božjih, o školah i o izobraženosti čovjeka, posvud nagovari roditelje, da šalju svoju djecu u školu, da mogu s vremenom i pomoću božjom imati tko bi im lomio kruh duševni. A kad pako u mrak dojezdi u Karkavce mnogobrojni ga pravovierni dočekaše sa velikom pobožnoštju u krasnoj plovanskoj crkvi, koja biaše tako narešena, da biš bio rekao, da je sva u plamenu od sile sviećah, što su u njoj gorile.

Prije neg odide u Pomijan, hotio je Presvjetli pregledati selo, i onda evo ti najvećega veselja u puku, jer se razgovarao sad s jednim, sad s drugim o poljodjelstvu, o čistoći, o trti, o maslinah, a svi poslušahu njegov mudar i otčinski nauk, dok neka starica nedigne svoj glas veleć: „Bog im daj zdravlje mnogo let, Presvjetli!“ A za njom svi jedno-

(3) **PODLISTAK.**

POP MARKO

pučki svjetovatelj.

Istarska pripoviest. Napisao *Nadan Zorin.*

Jedne večeri podjosmo do našeg suučenika Šima, koji nas liepo dočeka i pogosti. Sjedosmo k ognju i uzesmo govoriti ob ovom i onom. Na jedanput zazuji iz obližnje sobe iz ženskog grla:

Nini ... Nani ... moje zlato — —

— Tko je to? upitah ja.

— Žena mi uspavljuje sinčića Stanka, reče Šime. Uvjeravam te, Mirko, da bjeh u srcu ganut. —

— Bit će da ima selo dobra učitelja, kad su svi vješti čitanju i pisanju?

— Neima, odgovori mi Luka. Župnik prosio za učitelja, ali prosio uzalud. Sve što zna ono mjestance, ima se ponajviše župniku zahvaliti. Čuj de što ću ti kazati:

— U onaj dan. u koji mu dodjoh u pohode, zapitah mu sestru Lucu za njega. — U školi je gospodine, odvrati mi ona i pokaza jedna sobna vrata. — U kakvoj to školi, govorah, kad škole neima u selu! Pokucah i stupih u sobu te na moje veliko čudo zagledah punu zdrave i čile djece sa „Hrvatskimi početnicami“ pred sobom, a pred djecom popa Marka, gdje jih poučava. Pozdravih ga svesrdice, čudeći se ujedno njegovu učiteljivanju. — E, prijatelju, odvrnu mi pop Marko, prosih za učitelja, al mi ga nedaju! Duša bi me boljela, da mladež ova neuka odraste, pak ju evo ja u svojoj kući u najpotrebitijih stvarih učim. Dvanaest je već godinah da tako činim. Najveća mi plaća, da se netrudim uzalud. Puk mi je haran, poslušan i zahvalan. To mi već višeputi posvjedočio na izborih. Nebi moj župljan glasovao za šarenjaka, niti za prekomorca za sto žutih cekinah, nebi za živu glavu. Znaju dobro moji župljani, da „vise vriedi dobar glas, nego zlatan pas.“ Odkad amo dodjoh, kradnja, lienost, nehajstvo, pijanstvo i druge do onda u njih ukorienjene opačine posvema su prestale. Sad možeš usred podne metnuti na cestu pun klobuk cekinah a da ti u nje nitko nedirne. Evo što učini izuka i škola! O kad bi se naše glavarstvo u Istri pobrinulo za prave narodne škole, kako bi sve u kratko na bolje okrenulo!

Dodjosmo najposlije i u Pazin. Moj Luka umuknu, a ja nemogoh naći dosta riečih, da dostojno pohvalim trud i nastojanje popa Marka.

***

Bila prošla zima i nadošlo prijatno pramaljeće. Jednoga daua podjosmo ja i Luka na šetnju put Dubravice. Šetasmo dobru uru. Po šetnji se svratismo u jednu ondješnju krčmu, da si kapljicom dobroga Pazinca ugasimo žedju, koja nam već bila dobrahno osušila grla. Približiv se začusmo neki živi razgovor u krčmi. Popostasmo malo da osluhnemo. Bio nam znani glas popa Marka.

Vi ćete meni kazati, da je Pazin od vajkada talijanski? vikao razdražen pop Marko. — Ja Pazinac, stariji od vas kažem, da je Pazin od vajkada čisto hrvatski. Molim vas za dvie tri li rieči. Djed moj Jakov, Bog ga pomiluj, govorio mi čestoputi kâ školanu o Pazinu. Čudio se kako se taj mali gradić u kratko preobrazio. Pamtio je kad su bile sve kuće izvan staroga grada — slamnice, pamtio kad se u njem govorilo samo hrvatski, kad su naši pošteni djedovi sigrali se na sadašnjem trgu. Sjećao se dobro, kad se pred vratima hrvatske još tada gospode pojale naše koledvice:

Skoči na stolicu,
I popadi klobasicu ... fijolé,

kad su predci sadašnjih pošarenjačenih obiteljih došli amo iz Bistrice i Postojne, iz Rieke, Bakra, Dalmacije, Hrvatske. Dà, Pazin je hrvatski! Još danas najvole poštene pazinske majke molit se Bogu hrvatski, još danas se rieč Božja propovjeda u miloglasnom našem jeziku. Nazad malo godinah pjevala

Digitized by Google

glasno: „Božji biskup, božji človek, blažena mat, ka te je rodila; još nismo doživeli takvoga božjega pastira, ni mi ni naša deca nećemo pozabit današnji dan!“ I zaisto, ovih se danah samo o njemu govori i govorit će se i unapredak. Bog ga poživi na mnoga ljeta!

Iz občine pazinske.

Na 22. t. m. birali se opet u Pazinu 23 izbornika a da zajedno s onimi drugih občinah ovog Kapitanata biraju na 2 srpnja jednog zastupnika za Porečki Sabor.

Kako je poznato, bio je prije izabran g. kotarski kapitan, ali nekoji ovdješnji talij. pretjeranci nisu si dali mira, dok ga nije njim prijazna većina Sabora svrgla s časti zastupničke. Budući da nisam potanje izviešćen o tom, neću ni da govorim, tko je imao pravo. Nu svakako pri toj prigodi nemogu da ne rečem visokoj vladi: Dobro ti stoji, gojila si i njegovala zmiju otrovnicu u njedrih, a ona te je piknula! To ti je zahvalnost talijanašah, što im daješ odviše vlasti u ruke, što im činiš sve po volji, što dopušćaš da se naša hrvatska djeca guše u školi nerazumljivom talijanšćinom, što činiš, da se piše u uredih, sudu itd. sve talijanski itd. a za molbe hrvatskih žiteljah Pazina, Lindara, Tinjana... da im se daje za svoj novac hrv. škola, nit ne haješ, dapače nit se ne dostojiš odgovoriti im. Morala si znati (a kako da nisi znala!), kamo škilje i što misle nekoji ovdješnji tobožnji Talijani, pak im odmah stati na rep, ali pustila si ih daleko u njihovoj zloj namjeri, pak sada ti prkose, ako li nećeš po njihovu. Udarila si zlim putem; ako nećeš u propast, pojdi drugim — za sve — a osobito za nas Hrvate pravednijim putem. Izobrazi hrvatsko pučanstvo u njegovu duhu i jeziku, onda ćeš naći ovdje najčvršći zid proti nezasitljivosti prekomorskoj. Znaj, visoka vlado, da je Talijanašem ovdje jedina svrha najprije potalijančiti nas, pak onda kako zrelom jabukom u svoje svrhe Istrom razpolagati. U tu svrhu diele se (valjda od školskoga vieća) školskoj mladeži u pučkih školah talijanske knjižice sa slikami, da se naime lakše namame na čitanje i da im tako malo po malo, a da se čovjek ni ne domisli, uguši u srcu hrvatska ćut, a u grlu hrvatska rieč. — Mnogi roditelji, koji su javno očitovali, da neće pošiljati djece u školu, dok im se neda hrvatska, mučeni su globami (multami), akoprem nimaju kod kuće, što da okuse... Svako sredstvo dobro je tim nazovi slobodnjakom, pravo silnikom. Da im podje čim bolje i čim prije njihova zla namjera za rukom, misle sad Talijanaši, a s njim i nekoji glupi kmeti izabrati za zastupnika Dr. Costantina, poznata Talijana. Da li će biti tako, vidit ćemo!

Slavenski rat za oslobodjenje.

Nismo se prevarili — ovaj put imamo pune šake ratnih novostih, i to jednu veću od druge. Rusi su napokon premostili Dunav. Bilo je to dne 22. u tri sata u jutro med Brailom i Galcom na dolnjem Dunavu. Kod prelaza nahodio se i sam car. Turci se u Dobruči nisu tomu nadali, pa nisu tamo ni namjestili mnogo vojske, zato su Rusi veoma sretno prošli. Na prvi mah je na ladjah i splavih prebrodilo vodu šest hiljada ljudih sa šest topah. Dok su se ti borili s Turcî, ostali udariše most i predjoše vodu u tolikoj množini, da su jih odmah protjerali te zauzeli tvrda mjesta, koja su tu držali. Osvojiv glavice, bilo im je lahko dan za tim uzeti i Mačin, gdje im je bugarsko svećenstvo izišlo na susret, pjevajuć crkvene pjesme, da zahvale Bogu na svojem oslobodjenju od turskoga jarma. Neki major Elsner da je bio prvi, koji je uz grozovitu tursku vatru stupio na bugarsku zemlju, pa i car da mu je svojeručno pripeo na junačka prsa vriedno zasluženo odličje. Zatim su Rusi uzeli Tulču, Izačku i Hiršovu. Sad da ima u Dobruči do 70 hiljadah Rusah. Sa Crnog se dakle Mora neimaju više bojati od Turakah, jer je dunavsko uštje sasvim u njihovim rukama. I to je prvi sretni ruski uspjeh na Dunavu.

Zatim se uzduž cieloga Dunava dan i noć vrstilo strahovito bombardovanje, gdje je god na lievoj obali namještena kakva turska baterija, dok se na jednom dne 27. nije dogodio i drugi prelaz Rusah na srednjem Dunavu. Taj je drugi prelaz bio sa tri zbora ruske vojske. Prvi zbor predje Dunav pod Zimnicom naprama Sistovi, drugi pored otaka Vardina, a treći više Gjurgjeva. Tu se osobito proslavio gjeneral Dragomirov. Glavni ruski stan da je sad u Sistovi. Turski grad Nikopolj, bombardovan od Rusah, da je izgorio. Grad Vidin s jedne strane, a Kalafat s druge da se neprestaju pozdravljati ognjevitimi topovskimi zrni, koja da su već jednomu i drugomu dosta naškodila. Rusi da su posjeli i prugu Črnavoda-Medjidje. Iz Petrograda javljaju, da je juče usljed prelaza Dunava bio grad nakićen zastavami, a u stolnoj se crkvi služila velika zahvalna služba božja. Rusi takodjer u Aziji jednako napreduju. U ovo petnaest danah su se s Turcî više puti slavno pobili, a naime sa četami, što su bile izpale iz grada Karsa, da jih tobože protjeraju iz one okolice. Nu u zao čas, jer bijahu natrag bačene, a Kars neima mira ni noću ni danju od ruskih topovah, koji mu se sve bliže primiču.

Ali što da rečemo o naših dičnih Crnogorcih, koji su ovaj put i same sebe nadvisili? Istina, Turci su uspjeli te u grad Nikšić bacili nešto živeža, ali su to veoma skupo platili. Sulejman-Paša hoće na svu silu, da ide na Cetinje; u Carigradu si već taru glavu, koga će tamo metnuri za guvernera; po svoj Evropi ide jedan jedini glas, da je Crna Gora propala, jer da proti njoj vojuju tri turski Paše sa trih stranah, a sa 60 hiljada ljudi, dapače čulo se, da Rusija prosi Austriju, neka ju brani i očuva od propasti. To je bilo baš onda, kad se govorilo, da će naša vojska u Tursku. Ali eno, Turci grnu, a Crnogorci se brane devet danah i devet noći tako, da su se Turci morali najposlje povući u Arbaniju, ostaviv u crnogorskih gudurah i klancih mrtvih od 10 do 12 hiljadah ljudi. Sad neima već na crnogorskoj zemlji ni jednoga Turčina. Vele, da se Crnogorci nisu pokazali još nikad toliki junaci, koliki ovaj put. Istina, da su izgubili i oni mnogo svojih najhrabrijih momakah, al su se i proslavili kako valja. Sad da je Hercegovina sasvim prosta od turskih vojnikah. Hoće li Turci još udariti na Crnu Goru? Crnogorci misle, da hoće, pak se spremaju, da jih i opet dočekaju.

SVAŠTA PONEŠTO.

Muhamed car turski navjestio je g. 1683. rat Leopoldu prvomo austrijskomu caru ovimi riečmi: „Po milosti velikoga Boga na nebu Molo Muhamed, Bog na zemlji, slavni i premogući car Babilona i Jude, od iztoka do zapada, kralj svih zemaljskih kraljevah, veliki kralj svete Arabije i Mauritanije, rodjeni slavni kralj Jerusolima, junak i vlastnik groba razpetoga Isusa, čvrstu vjeru zadajem tebi, cesaru rimskomu i tebi kralju poljskomu, kao i svim vašim junakom, pa onda i rimskom papi, kardinalom, biskupom i svim tvojim pobožnikom, da smo naumili udariti u tvoju zemlju sa trinaest krajevah, s jednim milijunom i tri puta sto hiljada vojnikah, pješakah i konjanikah nečuvenim nemilosrdjem i turskom našom vojskom, kakove ni ti, ni tvoji privrženici nikada jošte vidili niste. Ponajprije potražit čemo te u tvojem glavnom gradu Beču, kao tebe poljskoga kralja, tako i sve tvoje drugove, oboružanom rukom i vojskom, paleć, plieneć, harajuć, ubijajuć sve do zadnjega stvora tvoje zemlje i tvojih podanikah; mi ćemo tebe i tvoje proganjati smrću strašnom, kakovu si najstrašniju pomisliti možete, a sve ćemo vas pogubiti i ugušiti. Ja ću tebi, koj kraljuješ u malenoj zemlji, tvoju carevinu i kraljevinu uzeti, rimsko prestolje s njegovom stostrukom krunom i s njegovim žezlom uništiti, razoriti i pogubiti. To smo želili tebi, njemački caru, i tebi, poljski caru, i svim vašim privrženikom ovim pismom kazati, a ove ćemo rieči točno izvršiti i tebi dati priliku, da se o tom osvjedočiš, — ravnaj se dakle po tom. — Dano u našem veličanstvenom gradu Štambulu, koj imade 1659 ulicah, 90 bolnicah, 1000 toplicah, 997 zdenacah, 120 trgovah, 115 stajah, 485 krčmah za strane goste, 1652 velike i male školo, 1600 mlinah, 4122 munarah i džamijah. Ovaj veliki i čvrsti grad obuhvaća prostor od 4 milje a ima 560 tornjevah. Ovaj su grad naši roditelji uzeli kršćanom, kojih žene i djeca bijahu na očigled njihovih muževah i otacah zagušeni i posječeni. A mi ćemo taj grad na sramotu tebi i svim kršćanom uviek imati u svojem vlastničtvu. Dano ovdje u 25. godini našega života, a godine 7. našega mogućega vladanja. — Molo Muhamed.

(„Novine“ g. 1844.)

---

se mrtvačka misa, litanije i druge pjesme na popoldašnjih blagoslovih hrvatski. Talijanski fanatizam počeo sada i to iz naših crkvah goniti i taljanštinu usilno gnjesti.... Ali dosta o tom. Ostavimo sv. Crkvu. Nedirajmo u osinjak, mogla bi nas koja već i tako razdražena osa piknuti. Vratimo se u Pazin i prodjimo njegovo: *Vrtliśće*, *Buraj* i *Pristavu* i posjetimo u hitnji samo: Buršiće, Štihoviće, Lucigraje, Ivančiće, Dragovine, Drndiće, Slokoviće, Načinoviće, Jačiće, Puhare, Tenčiće, Kovrlice, Kosančiće, Grubiše, Radetine, Mečare, Godine, Grbce, Čehe, pak Matiće, Mrake, Petehe, Vičiće, Dobrile, Stranice, Gržetiće i pitajmo se, kažu li nam ta imena starih poštenih pazinskih obiteljih, da je Pazin od vajkada talijanski? Kažu li imena: Draželj, Vranica, Dubravica, Lakota, Ušivica, Brestovica, Volovica, Pilj, Hajdovica, Orešje, Žgajnarica, Sopac, Presjeka, Kneževica, Modruška, Rjavica, Lešće, pak Parovac, Biedenac i obližnja sela: Slavčići, Brieg, Bezići, Gabrielići, Brhaji, Rimanići, Dušani, Dvorčići, Vraničari, Vranići, Stupari, Šarci, Matići, Brežani, Srbljani, svjedoče li možda ta imena, opet vas pitam, da je to zemlja talijanska s talijanskim naseljena pučanstvom? Nikada! Tko bi mi to uztvrdio, rekô bih mu, da je sliep, gluh i lud. Pazin bio je i bit će u prkos svemu naporu vašem hrvatski gradić. Sram bilo vaše učenjačtvo, koje vas nije još *naučilo* ljubit i branit svoj rod, jezik i narodnost. —

Marko presta govoriti i gnjevan izpade iz kuće. On nas isprva neopazi, jer bijasmo vani za uglom od kuće. Luka ga viknu. Marko se okrene i nas srdačno pozdravi.

— Dva me ovdješnja tobožnja učenjaka, nadoda kad dodje bliže, razljutila tvrdeći, da je Pazin od vajkada talijanski. Dokazah im, da nije bio i da neće nikad biti! Od jada me i gnjeva nazvaše Rusom i panslavistom. Od srca se nasmijah tim ludim prigovorom i odoh.

— Ja moram ipak poći, rekne pošto se s nami još nekoliko porazgovorio. Dan se već nagnuo, a daleko mi kuća. Pazinski šarenjaci će me još kamenovati. S Bogom!

Pop Marko pozdravi i žurno ode, a od onoga dana nevidjeh više popa Marka.

***

Dodje i ljeto. Jedno popodne legoh po objedu na postelju.

— Leži i odpočini, reče mi Luka, sjutra ćeš i tako na put, pak nećeš moći spavati. Ja moram sada u „Briege“. Pod večer dodji k svetoj Petronili u vrt, tamo ću i ja doći. —

Proležah još nekoliko časa. Čavrljasta dječurlija nije mi dala spavati.

— *„Ala puška te ubila, ke ti son vero prava Maria! Sram te bilo, koša ti se fa la kon kvel bljušć dincat. Hodi doma, ti portarà la južina al ćaća in Ušivica“*, vikala je jedna mati na svoju kćer pod mojim prozorom. —

Naturam expellas furca tamen usque recurret, rekoh i skočih sa postelje, oprah se i udarih liepim šetališćem sv. Petronile. Preda mnom gordo stupao jedan Ćić. Gonio pred sobom dva mazga i ponosito svirao na svoju sviralu. Za dobre pô ure šetnje svratih se u občinski vrt, ili kako ga Pazinci zovu „giardino“. Sjednem, skinem klobuk sa glave, prekrižih ruke preko prsiju i zamislih se. Pop Marko mi vazda bio na pameti, vazda mi lebdio pred očima. Na zapadu gorilo nebo, a po nebu, kako reče naš Preradović, plovio po koji oblačić ka ružice list. Nada mnom u gustom granju vrabci čavrljali, a kraj mene u zelenoj busienci slavulj miloglasno biljisao. Večernji hlad bio puncat cvietnog miomirisa...

— A ovdje si već, nagovori me nenadno nadošli Luka, čekaš li me dugo?

— Ne dugo, odvrnuh mu, istom sada sjedoh, ali čuj što ću te zamoliti.

— Govori, reče mi Luka.

— Odkad prvom vidjeh popa Marka vazda mi je na pameti i u srcu. Prije nego ostavim Pazin, želim da mi što više o njemu pričaš.

(Sliedit će.)

Digitized by Google

Književne viesti.

Slovenska matica u Ljubljani izdavati će znanstveni časopis s naslovom **Časopis matice slovenske** i to u četvrtgodišnjih svezcih po 3—4 arka. Svaki će svezak stajati 50 novč. Predplatu prima do 20. lipnja o. g. tajnik „Matice slovenske“ g. Andrija Praprotnik u Ljubljani. Kako je u novije vrieme slovenski jezik napredovao, te se tako približio hrvatskomu, da ga je moći svakomu Hrvatu razumiti, nadamo se, da će to najnovije djelo vrlih Slovenaca i Hrvati kao svoje prigrliti.

***

Hrvatska kuharica ili pouka kako se gotove svakakva jela izašla je netom u novom pomnoženom izdanju. U njoj ima osim uvoda opisano do 700 raznih jelah, te će baš dobro doći svakoj kući, da si pripravi dobru i tečnu hranu. „Hrvatska Kuharica“ prodaje se broširana po 80 nvč., tvrdo vezana 1 for. i to u Albrechtovoj knjižari u Varaždinu i u Mučnjak-Senftlebenovoj u Zagrebu.

***

Hrvatski Svjetozor zvati će se novi zabavopoučni list, što će sa slikami izlaziti počamši od 1. srpnja pod uredničtvom dobro poznata pisca Milana Grlovića. Izlaziti hoće u velikom obliku svakog tjedna uz cienu od 6 for. u Zagrebu.

Neukû Nauka.

Čuvanje žita. Približuje se žetva, a tim i skrb za žito, kako ga čuvati. Da se žito očuva od neugodna duha i sprhlosti, treba ga dobro osušiti i stopram onda spraviti u žitnicu, koja mora biti suha i provjetriva. Bilo žito gdje mu drago, na kupu, u skrinjah il u vrećah, da nezapati, treba ga više puti promiešati i provjetriti. Ako se pak žito uz svu skrb pokvarilo te postalo, kakono vele, truhlo, tako da je kruh od njega dušljiv, žukak i neugodan, tada ga valja oprati. Žito se pere u dvih vodah, prvo naime u lužnoj mljačnoj, onda u čistoj hladnoj. U lužnoj vodi (u koju se naime vrglo nešto pepela) valja ga držati pol ure. Da je na pšenici bilo smrada, vidi se iz toga, što je voda postala crna i tamna. Izciedi lužnu vodu i oprav pšenicu u čistoj hladnoj vodi, ostavi ju ciel dan da se dobro osuši, pa onda spravi u suho mjesto. A da ti se u žitu nezalegu kojekakve mušice, rožke, gagrice itd. stavi u žitnicu po koji rukovet kadulje iliti kuša (Salvia pratensis). To ti budi rečeno za žito, što si ga spravio za svoju domaću potrebu ili za prodaju; jer sa žitom, što si ga namienio za sjeme, moraš postupiti mnogo opreznije. Već na polju kod žetve treba ga prebrati, da bude što deblje, ljepše i zrelije, onda dobro osušiti i u suho mjesto spraviti. Prije nego će ga spraviti, nekoji ga prokade sumporom, a kad je na kupu, pospu živim vapnom u prahu, da se ga neuhvati vlaga iliti mokrina. Na taj način čuva se zdravo i kljicavo, pa što je sjeme ljepše i zdravije, to je i usjev jači i bujniji, ljetina pako uz druge povoljne okolnosti bolja i obilatija.

Različite viesti.

Gospodin Franjo Povše, profesor u gospodarskoj školi u Gorici, ovih je danah po nalogu ministarstva za poljodjelstvo i obrt pregledavao u Istri goveda.

Gospodin Ivan Kukuljević, hrvatski narodni zastupnik, proputovao je prije nekoliko danah našu Istru i kako čujemo bi svuda velikom prijaznostju primljen. Gosp. Kukuljević, sabrao je novom svome putovanju starih rukopisah, knjigah, pjesamah, slikah, jednu sablju Trenkovih pandurah i drugo koješta.

Hrvati u Americi. „Narodni list.“ piše: U prošastu nedjelju bio je ovdje na prolazku iz New-Orleansa za južnu Dalmaciju naš rodoljub Bogdan Abramović. Srdce nam je od radosti zaigralo, kad čusmo pripoviedati g. Abramovića, kako naši domorodci, onamo nastanjeni, dušom i srdcem goje i u tudjem svietu naš mili jezik i našu dičnu narodnost, te prate svaki i najmanji narodni pojav na jugu, osobito u Dalmaciji. Kad stigne — veli nam — „Narodni list“, to je obća jagma, da ga svak čita i čuje što nova u miloj Dalmaciji, tko je poštenjak, tko li crna kukavica. Do 100 naših zemljakah zasnovaše onamo i rodoljubno družtvo, pa se tu kao braća miluju i o dalekoj domovini razgovaraju. To je njim na veliku čast i diku. Živili ti naši vierni rodoljubi u novom svietu!

U austrijskih kaznionicah ili tamnicah bijaše godine 1873: 15,104 kaznjenikah, 12,786 mužkih i 2318 ženskih; g. 1874: 15,649, 13,268 mužkih i 2318 ženskih; g. 1875: 16,064, 13,732 mužkih i 2332 ženskih. U mužkih i ženskih kaznionicah najveći broj ima jih od 20 do 30 godinah, za tim od 30 do 40 godinah. Najmanje kaznjenikah od 14 do 16 godinah, kanoti i onih, koji su navršili 60 godinah. Godine 1873. u mužkih kaznionicah deseti dio, po prilici, bijaše nezakonito rodjenih, a u ženskih više nego peti dio; godine 1874. mužkih nezakonito rodjenih bijaše osmi dio, a ženskih skoro četvrti dio. Tri dobre četvrtine napomenutih kaznjenikah bijahu neoženjeni, ostala četvrtina a mal da ne tretjina oženjenih i obudovljenih; samo petina mužkih i ženskih kaznjenikah imadjaše zakonite djece.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 30. Junija 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	106	—	114	—
Rio polag vrsti	„	88	—	112	—
Cukar austrijski	„	53	25	54	25
tučeni	„	—	—	—	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	49	—	51	50
Naranče skrinjica		13	—	—	—
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	—	10	50
levantinske	„	5	—	6	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	9	—	11	—
puljezke	„	—	—	12	—
Limuni skrinjica		14	—	8	—
Badomki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	89	—	94	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lješnjaci	„	31	—	—	—
Šljive	„	18	—	20	—
Pšenica ruska	„	14	—	14	75
ugarska	„	14	—	14	75
galačka	„	13	50	14	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	7	50	8	—
Raž	„	7	—	8	25
Ječam	„	7	50	8	—
Zob ugarska	„	—	—	—	—
arbanaska	„	7	50	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	50	11	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	9	—	11	—
Oriž talijanski	„	20	—	26	50
inglezki (kitajski)	„	15	75	18	50
Vuna bosanska	„	120	—	130	—
morejska	„	130	—	133	—
arbanaska	„	130	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske „		44	—	75	—
Grede „		12	—	14	60
bukovice		8	—	9	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg.	52	—	54	—
„ najbolje	„	68	—	70	—
„ srednje vrsti	„	62	—	64	—
dalmatinsko	„	52	—	—	—
istarsko	„	52	—	52	—
Kameno ulje u barilah	„	17	50	18	—
u kasetah	„	21	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	50	—	65
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	36	—	37	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	84	—	92	—
Loj dalmatinski i naški	„	51	—	52	—
Salo	„	68	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	58	—	59	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	32	—	34	—
Ruj naški	„	8	75	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	15	—	15	50
Pakal baril od 100 Kilg.		3	75	9	—
Cunje (Štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Na prodaju uz najpovoljnije uvjete

— veoma liepa —

OLTARSKA SLIKA

Neoskvrnjena Začetja B. D. M.

dugačka 3 m., a široka 2 m. radjena u Itatiji od viešta umjetnika uljenimi bojami na platnu. Obratiti se na Gospodju

KATARINA udovica GARUSA

u Trstu Via Nuova.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

Nadarenih

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechola i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 6

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.
Nikola I. Petrović-Nieguš.

Generali: **M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S. Protić.** — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojak Lešjanin.** — Oberslajtnanti (podpukovnici): **Savo Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković.** Major **Paja Putnik** i arhimandrit **N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centim. široka

Ciena je slici f. 1 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković,

Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; kome je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Preprodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna Gorelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne obite sa turskom carevinom.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 14. U Trstu 16. Julija 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštareku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Koma List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarmice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. srpnja 1877.

Ovaj put najveća novost jest ta, da se nagodbene deputacije austrijska i ugarska nisu sporazumjele, pa da je sav dogovor odložen tamo do jeseni. Carevinsko se vieće odgodilo tamo do 3. septembra. U Kranjskoj prigodom zadnjih izborah su naša braća Slovenci u vanjskih občinah sjajno pobiedili; ali većine u saboru žalibože neće ipak imati, jer su u trgovištih i gradovih nadvladali njihovi protivnici tako zvani niemškutari. Taj žalostni dogadjaj hoće svakako imati tu dobru posljedicu, da će narodna stranka odsad unapred napeti sve svoje sile, da konačno zadahne narodnim duhom i gradove, kako je eno zadahnula seoske občine. A to joj mora i hoće poći za rukom.

Car Aleksandar je prigodom provale svoje vojske u Bugarsku dao na Bugare proglas, u kojem se veli, da je konačno kucnuo sat njihova oslobodjenja izpod turskoga jarma. Ta careva izjava je neizmierno uplašila sve mnogobrojne turske prijatelje u Engleskoj i kod nas u Austriji, kao da su Rusi ustali rat voditi za što drugo, nego li baš za to. Toga radi kao da se je Engleska opet predomislila, pa sad više nego ikada mami Austriju, neka se zajedno s njom opre ruskoj tobože osvajajućoj pohlepnosti. Ali se Austrija mora sto i sto puti promisliti prije, nego pristane na ta Engleska napastovanja, jer ako i zna gdje bi imala početi i ipak nezna gdje bi mogla svršiti. Već se sad dobro zna što bi u tom slučaju radile Italija i Njemačka, a Engleska bi po svojoj navadi samo okrenula gabanicu.

U Franceskoj se sve stranke živo pripravljaju budućim izborom. Italija kao da misli u nekom slučaju posjesti Arbanasku. To bi bio velik udarac za našu Austriju. Srbski knez Milan je pri otvoranju skupštine imao veoma umjeren i miraljubiv govor. U Rusiji nastaje novo doba. Ruski se narod počeo močno buditi, a samodržna vlada, koja bi to u prošla vremena gledala priekim okom, sad kao da mu želi ugoditi. I Poljaci se sve ljepše gledaju sa braćom Rusi.

Naša trgovačka zastava.

Kad su ono prije deset godinah Niemci i Magjari prepolovili Austriju te iz nje skovali austro-ugarsku carevinu, na zahtievanje Magjarah bijaše ukinuta i stara trgovačka zastava te mjesto nje uvedena ova sadašnja. Ta zastava je prava pogrda s jedne strane čuvstva pravice, a s druge sumjernosti i ljepote. Il je možda pravo, što na njoj neima ni jednoga slavenskoga znaka, akoprem ju baš Slaveni nose u najdalnje svieta krajeve? A što da rečemo o neljepoti, kad ružnije trgovačke zastave od ove neima na cielom božjem svietu, ne izuzam ni same turske?

Nije dakle nikakvo čudo, što su se onda odmah proti njoj digli naši vrli pomorski kapetani i brodovlastnici, proseć, neka se prihvati zastava, što se je njim odvila sa srca, zastava naime, koja je i našimi narodnimi bojami ukrašena, a s druge strane tako liepa i milovidna, da joj neima u svietu para. U tu svrhu bjehu u ona doba upravljene razne prošnje, poduprte mnogobrojnimi podpisi, jedne iz Trsta i Dalmacije na carevinsko vieće, a druge iz hrvatskog Primorja na ugarski parlamenat. U Beču je te prošnje zagovarao slovenski zastupnik g. Svetec, a u Pešti hrvatski poslanik g. Orczi. Istina, onda se nije postiglo ništa, ali Slaveni neizgubiše zato vjere u svoje pravo, nego odlučise čekati zgodu, gdje će moći opet ponoviti svoje prošnje.

Ta je zgoda evo sad, gdje se Austrija i Ugarska dogovaraju, da obnove nagodbeni ugovor od 1867. na drugih deset godinah, u koji ugovor spada i trgovačka zastava, Pa baš je milo gledati, kako se u Dalmaciji i u hrvatskom Primorju živo pokrenulo to pitanje, koje duboko zasieca ne samo u pravice, nego i u čast našega naroda. Hrvatski listovi u Dalmaciji i Hrvatskoj donose članke, u kojih se ta stvar jezgrovito tumači i razjašnjuje, a občine tu i tamo pišu predstavke na dotična viša zastupstva, zahtievajuć, da se u skupnoj trgovačkoj zastavi ustupi mjesto i našim narudnim bojam po onom kroju i osnovi, koja je toli omilila svim austrijskim mornarom i brodovlastnikom. A čujemo, da naši u Trstu stanujući kapetani i brodovlastnici misle i ovaj put prednjačiti u tom poslu svojoj ostatoj braći, pa da sakupljaju podpise na dotičnu prošnju, što ju kane u septembru mjesecu poslati carevin. vieću.

Mi ovo iznosimo na svjetlo za to da se sav naš narod, gdje ga god ima, makne i složi u jednoj misli i u jednoj težnji, pa da u Austriji i u Hrvatskoj sve naše občine do jedne napišu u tu svrhu svoju prošnju, jer u slozi i skladu stoji moć i sila. U Hrvatskoj i Dalmaciji je to lahko, jer su tamo občine u narodnim rukama. To isto biva gdje i gdje i u Istri, a naime na kvarnerskih Otocih. Gdje pako toga nije, neka se slože pojedini ljudi te sakupe što više podpisah mogu na privatnu prošnju. naznačiv iz koje su občine i koliko ima našega u njoj naroda. U Austriji neka se prošnje šalju na carevinsko vieće, a u Hrvatskoj na hrvatski sabor, il na hrvatske zastupnike u ugarskom parlamentu. Mi smo rada tu stvar bodrim okom pratiti, te izviešćati naše čitatelje o svem, što se gdje u tu svrhu učini; zato molimo naše dopisnike i prijatelje, neka nas ni ovom prilikom nezaborave.

Dopisi.

Iz Boljunštine dne 12. Julija 1877.

Na 19. i 20. Julija prošle godine su se obavljali u Boljunu izbori za novu raprežentancu, pa tekar na 12. Julija ove godine bi izabran novi župan, i to Buretić Josip iz boljunskog polja.

Njegova dužnost je sada, da očisti i opere ime i poštenje boljunskog puka do sada bez uzruka crnjena po svietu i kod c. k. oblastih. Miran boljunski kmet opravlja svoja kmetska djela, pa nit nesanja o kakvoj politici, a naša braća u mjestacu Boljunu zovu ga Rusom, pa ga tim mraze kod političkih oblastih i to s toga uzroka, jer sa svojim mnogoč. g. plovanom voli hrvatsko crkveno pjevanje, u običaju odje već od starih vremenah, nego li latinsko, radi česa bijaše prošlih godinah i mnogo nemira u Boljunskom gradiću. Nu stvar je tako riešena, da se sad nepjeva nit hrvatski nit latinski. Novi župan nek dakle sjedini i umiri Boljunce, da jih presvjetla biskupija nepusti bez pastira, kao bijaše namišljeno. Sviet i vlada nek znadu, da je sva boljunska podeštarija hrvatska, pa lojalna i vierna, a dvojica il trojica šarenjakah u Boljunu nek nesanja više o nekakvoj Taliji, koja bi imala u kratke vrieme gospodarit u Boljunu. Pa zato treba da novi župan uredi školu i promieni školsko vieće, koje je do sada samo taljansku školu zagovaralo. Mi poštujemo svakog čistog Talijana i njegov jezik, nu mrzimo šarenjaka, pa zato nesmijemo više trpeti u Boljunu talijanske škole. Na noge dakle, mili župane, sa svojom raprežentancom! Dokazali ste na izboru, da smije županovat i pametan i mudar kmet, sad pokažite i to, da niste sužnji dvih karnjelskih gospodarah ili dvih šarenjakah, kojim je danas srdce posve razcviljeno.

Kakvo djelo — takva plaća! To su naši boljunski gradjani dobro spoznali od 18. Junija do 11. Julija, dok jim se mnogoč. g. plovan Škender Zamlić liečio u Krapinskih toplicah, te bijaše Boljun bez sv. mise, a tri nedelje i jedan blagdan njihove butižice i oštarije bez dobitka.

Ako neprestanu smutnje, pa Boljun bez plovana ostane, a podeštarija se premesti na polje, aj nebude treha nit butižice nit oštarije u Boljuno, pa će tada morati naši gradjani ovako govoriti: kakvo djelo, takva plaća! Moj grieh, moj preveliki grieh.

Digitized by Google

Sami smo si tomu krivi! Crkvu smo grdili, plovaniju nismo poštovali, svakomu smo se rugali, nemirnu i neposlušnu djetcu nismo karali, nemir smo sijali, nekakvu taljanštinu širili, koji je „Našu Slogu“ čitao, hrvatski govorio il pisao, Rusom smo ga razglasivali.... pa dobro nam stoji! kakvo djelo — takva plaća!

Dakle, o župane! smiluj se Boljunštini, umiri i ujedini koliko moguće sav puk, uredi školu, popravi ceste sasvim zapuštene, točno i vierno skrbi ne za svoju nego za korist svih izručenih ti občinarah, prociedi na tanko cjedilo račune prvašnjeg župana, promieni pisara, il pako pokajav se, nek poštuje nas i naš jezik, pa neka ruskim strašilom nemuti više svieta. Štogod o djelovanju i napriedovanju naše podeštasije drugi put.

Slavenski rat za oslobodjenje.

Odkad su Rusi prebrodili Dunav, odtad neprestano grnu u Bugarsku, ali do veće bitke nije još nigdje došlo. U ovo petnaest danah je najznamenitiji dogadjaj sa bojnog polja, da su Rusi uzeli grad Trnovu, staru bugarsku prestolnicu. Nekoliko danah za tim bio je u Trnovi i car Aleksandar, gdje su ga Bugari dočekali tako, da neće dovjeka već nikoga drugoga cara ni kralja ljepše i srdačnije. Rusi su uzeli i Bielu, a svoj glavni stan da su prenesli iz Sistova u Batak. Glavni turski stan je u Šumli, a što Turci misle, nezna se. Nego s druge strane svi drže, da u kratko vrieme mora doć tamo do velike bitke. Mi bi i potanje nasnačili položaj vojujućih stranakah, ali šta bi to koristilo naime našim seoljačkim čitateljem, kad su najbrže riedki, koji će imati zemljovid onih dalekih stranah. U Aziji nisu Rusi tako sretni kako u Evropi, jer da su se morali povući natrag takodjer izpod Karsa. Tomu je krivo, što su bacili tamo premalo vojske, a s druge strane, što su im se izza ledjah pobunili na polak pokoreni Muhamedovi sliedbenici. Nu i tomu će zlu doskočiti, jer da baš sad šalju u Aziju silnu vojsku. Sulejman-Paša, što je ono onako postradao u Crnojgori, otišao je sa ostalom si vojskom u Bugarsku. Engleska flota iz Pirea doplovila je u Besiku, da bude na bliže Carigradu, gdje da se spremaju i stanovi za englesku vojsku. Mnogi misle, da to neznači pomoć Turskoj, nego predujam na ono, što kani jednom tražiti izza propale Turske.

Vojska i pomorstvo.

U ovaj čas, kad se na iztoku odlučuje sudbina mnogih narodah, svakako je vriedno znat u glavnih crtah, koji su tu ljudi, koji na jednoj i na drugoj srani ravnaju sudbinu tolikih milijunah. S toga priobćujemo ovdje mali izkaz glavnih zapovjednikah ruske, rumunjske i turske vojske:

1. Ruska vojska.

A. Ruska južna vojska. Glavni stan. Vrhovni zap. vojske: Veliki knez Nikolaj Nikolajević.
Načelnik gl. štopa: GLt. i glavni pobočnik Artur Nepokojčickij.
Načelnik topničtva: GLt. i glavni pobočnik knez Mihail Masalskij.
VIII. vojni zbor: Zap. GLt. Fedor Radeckij.
IX. vojni zbor: Zap. GLt. Barun Krüdener III.
XI. vojni zbor: Zap. GLt knez Šahovskoj.
XII. vojni zbor: Zap. GLt. Vanovskij.
B. Primorska vojska. Zapovjednik GLt. i glavni pobočnik Semeka.
Tehnički upravitelj obrane obalah Ingenien-General i gl. pobočnik Eduard Totleben.
Zap. u Sebastopolu: Podadmiral Nikonov.
Zap. u Nikolajevu: Podadmiral Arkas.
Zap. u Taganrogu: Podadmiral Turnhjelm.
C. Kavkazka vojska. Vrhovni zapovjednik knez Mihajlo Nikolajević.
Njegov namjestnik i zapovjednik XV. vojnog sbora: GLt. Loris-Melikov.
Načelnik glavnog štopa: Gm. Pavlov.
XV. vojni sbor: GLt. Loris-Melikov.
XVI. vojni sbor: GLt. knez Orbeljàni.
XVII. vojni sbor: GLt. Devel.

Ova sveukupna ruska vojska imade 446.000 ljudi, 74.000 konjah i 1000 topovah.

2. Rumunjska vojska.

Vrhovni zapovjednik: knez Karol I.
Načelnik gl. štopa: Pukovnik Gjuro Slaniceanu.
I. vojni sbor: Zap. Gen. Gjuro Lupu.
II. vojni sbor: Zap. Gen. Radović.

Rumunjska vojska imade 46.000 momakah.

3. Turska vojska.

A. U Evropi. Vrhovni zapovjednik: Srdar Ekrem Abdul Kerim Paša.
Nač. gl. štopa: Livâ (Brigadir) Aziz Paša.
Zapov. dunavske vojske: Mušir (Maršal) Achmed Ejub Paša.
U Vidinu: Osman Paša; u Silistriji Sulami Paša; u Nikopolju: Fizulah Paša; u Ruščuku: Nedjib Paša; u Šumli: Fazly Paša; u Dobrudži: Ali Paša; u Sofiji: Hasan Paša; u Varni Blum Paša.
Zapovjednik u Albaniji: Mušir Ali Saia Paša.
Zapovjednik u Bosni: Ferik (Divizionar) Veli Paša.
Zapovjednik u Hercegovini: Mušir Sulejman Paša.

Evropska vojska iznosi 290.000 m. 12.000 konjah i 590 topovah.

B. U Aziji. Vrh. Zap.: Mušir Muktar Paša.
U Erzerumu: Mušir Selim Paša.
U Karsu: Ferik Ali Paša.

Ukupno 73.000 momakah 3.600 konjah i 96 topovah.

***

Ruska baltička mornarica imade danas ukupno 142 broda razne vrsti i veličine, neračunajuć male ladjice. Najveći i najljepši brod ciele mornarice jest veliki monitor „Petar Veliki.“ Ima mjesta za 10,000 bačavah, nominalna mu je sila od 1400 konjah i brzina 10 uzlovah na sat.

***

U taljanskoj vojsci zbile su se vrlo važne promjene. Dekretom kraljevskim od 17. svibnja umirovljeni su gonerali: Angelino, R. Cadorna, Deleuse, Francini, Incisa, Parodi, Pettinengo, Petitti i Valfè. Četvorica su stavljeni u razpoloživost a 15 ih je novo imenovano. Mal ne svi vojni sborovi dobili su nove glavare. — Ove promjene vrlo su uzrujale taljanski parlamenat. Novinstvo je osobito nezadovoljno s umirovljenjem generalah: Cadorne, Pettinenga, i Petitta, slavnih junakah, koji su Italiju pomogli sjedinit.

***

Englezki generali: Rowan, Yorke i Lord Strethnaire, (prije Sir Hugh Rose) imenovani su od englezke kraljice prigodom njezina rodjen dana feldmaršali.

(Svjetozor).

ZMIJE.

Napisao *P. Krempler.*

Toplo prolieće nastalo je, te vabi na ugodno sunce svakojaku životinju, koja je do sada kojekuda sakrita bila, da se od ciče zime očuva.

Medju takovu životinju spadaju i *zmije.* One se u jeseni zavlače u zemlju, pod korenje, u šuplo drveće, pod kamenje u pukotine pećinah, gdje jih je često u klupku smotanih naći.

Ne ima skoro životinje, koje bi se tako često i najhrabriji čovjek uplašio, kao što zmije. Idemo li šumom ili livadom, pak što pred nami zašušti, eto nas, gdje se lecnemo, i ponajprije na *zmiju* pomislimo. Već se je maleno diete koje o zmijah još ni pojma ne ima, plaši i viče, što god može u pomoć, kada zmiju opazi. Svakomu se čovjeku gadi, pak i mnogomu, kojemu je kao zanat, da se iztraživanjem i proučivanjem naravi bavi. Poznajem ljudi, koji se ničesa ne boje, ali će pred zmijom ipak strepiti. To sve kano da je u čovječju narav jur usadjeno, a dolazi od gladka, tanka, pružena tiela, što ga na sve strane uzvijati može, kao i od sjevajućega joj oka. To dolazi i stoga, što se na tako čudnovat način jezikom sigra, itd.

Zmije se diele u dva razreda. Diele se u zmije *neotrovne* i u zmije *otrovne.* Jedne i druge gdje god sakrite, često savite, vrebaju na kraj njih prolazeći plien. Iznenada bacaju se na svoj plien. Najveća stran neotrovuih zmijah razvaljenimi raljami plien svoj hvata i proguta, druge se oko pliena istom

---

(4) **PODLISTAK.**

POP MARKO

pučki svjetovatelj.

Istarska pripoviest. Napisao *Nadan Zorin.*

— Hoću drage volje, viknu moj Luka. Ta to mogu lahko učiniti: od djetinstva prijateljujemo i povrh toga u istom se selu rodismo. Ja ti doista mogu mnogo toga pripovjediti o njegovu životu. Skupa smo bili pastiri, skupa školu polazili, ali vidiš, svi nemogu biti gospoda. Ja ostah težak, a on bôme častni gospodin, komu svatko klobuk skida!

— Školu da ste skupa polazili? bit će bio dobar školan?

— Moj Mirko, onda su ti bila druga vremena. Dok je imao Kloštar školu, bili su svi dobri, jer je tada još šiba rabila, a sada? Mjesto ih učiti Boga molit, to ih uče kao vojnike, skakati i muzikati. Ali da ti istinu kažem, naš je Marko, kako čestoputi i njegova majka kazivala, bio već od djetinstva dobar.

Još mu nije bilo 6 godinah a on znao već sve molitvice jednoga kršćanina kâ: „oče naš!“ Kad li ga tko od susjeda slušâ gdje moli, rekâo bi Jelici: „dajte diete u školu, bit će vam biskup.“ — Jele si te besjede dobro zapamtila.

Jednoga dana dodje popodne neki vojnik, poslan od suda u naše selo. Ja i Marko skakali po rudinah pred kućom. Svatko nas piskutao na svoju „sopelicu.“ U kuću nehtjesmo, jer se bojasmo nadošlog vojnika te ostasmo dugo vrieme, sigrajući se po rudinah. Bilo prama večeru, sunce bilo na zapadu, a nas dvoje ogladnilo te se stoga odpravismo kući, ni nemisleći više na vojnika. Kad na prag stupismo, a to vojnik još u kući.

— Kam bežite, vikne vojnik, Slovenac iz Ljubljane, nij treba se bati. Vi ste dobri, kaj ne? Ti da veš lepò Bogà molit, reče Marku. Dobro, dobro! Ko si tako priden, bom ti nekaj dal. — Vojnik izvadi iz žepa stari krajcar pak nastavi prama Marku: — Glej! ta krajcar ti bom dal, če mi čisto rečeš: *anc, cvo, draj!* Marko videći gdje mu kaže krajcar, on čas izbroji njemački ne samo prve tri brojeve nego sve do deset. Čuo ih bio još prije od nekog starog vojnika Bortula Brešćara, pak si jih zapametio.

— Mamka! vikne opet vojnik iz Ljubljane naprama Jelici, vi imate pravo. Vaš sin je pravo čudo, vaš Markič je prebrisane glave. Pošljite ga v šolo. Za gotovo bo z časom kakšni škof in vi boste postala velika gospa v svili! — Kad će upravo tako Bog, progovori ozbiljno Jele, neka neka bude. Markić, čuj me! tamo za sve Svete kupit ću ti liepu robicu i liepu obućU, pak u ime Božje poći ćeš u školu!

— Hoću mama hoću, viknu Marko veselo obrćuć u rukama stari krajcar, a jesu li još daleko svi Sveti?

— Nisu daleko sinko ne. Brzo će doći a medjuto budi dobar, inače nebih ti kupila robice, niti bi išao u školu. —

Od to doba, tko je bio sretniji od Marka: Svakomu bi se hvalio, da će poći u školu, pak da će mu mama kupit liepe brageše i liepe knjige, pak da će postat veliki gospodin.

Svi Sveti najposlije i došli. Marko u istini dobi novu opravu i pošao u školu u Pazin. S njim podjoh i ja.

— K fratrom u Kloštar? upitah Luku.

— K fratrom, k fratrom, nastavi moj drug. Bile su onda druge škole nego li sada. Koliko ljudi odgoji onaj prevriedni, onaj blaženi Kloštar! Pak kako su u strahu Božjem djecu držali! — Nikad nezaboravim onog dana kada smo ja i Marko pošli prvi put u školu. Bilo je jedno liepo jutro. Sunce se baš dizalo iznad naše Učke. Jata vranah i svrakah lećela iznad strništa. Po vinogradih ovce se razštrkale a pastiri kolebali se na lozinih kolebuljah. Ali mi zato kao da ne hajasmo. Jedna nam se misao neprestano vrzla po glavi — škola! Dodjosmo napokon k žudjenom cilju.

Neki plešivi fratar s naočalima nas dočekâ na vratih. Zvali ga Fabijan. Oči mu sipale oganj. Čim nas uoči malo se smiri i reče mojemu ocu:

Digitized by Google

omotaju jakimi svojimi mišicami ga udave i smrve, onda ga polagano progutaju. Zmija otrovnica iznebuha navali na plien, ujede ga i pusti, dok pogine, onda ga istom polagano proždire.

Zmije se otrovnice od neotrovnih tim razlikuju već po vanjštini, što imaju glavu u trokutu tako, da se dobro vidi, gdje jim vrat počima. Neotrovnim vrat je gotovo tako debeo, kao i glava.

Da je u otrovnicah glava kao trokut, pak deblja od vrata, dolazi od tuda, što sa stranah odstraga glave otrovne žliezde ima. Zmije otrovnice imaju dva poveća šuplja zuba, koji u žliebu, kad su čeljusti zatvorene, u dolnjih ustiu leže. Ti su zubi na gornjoj čeljusti. Kad otrovnica usta otvori, ovi se zubi izprazne. Ovi su šuplji zubi spojeni s cievju sa žliezdami, gdje otrova ima. Kada dakle zmija usta otvori, da koga ugrize, zubi se ponajprije izprave, kada zubi stisne i ugrize u čije meso, tim se stisnu i otrovne žliezde, a otrov curi kroz ciev u šupalj zub, iz šupljega zuba pako u ranu, gdje se krvju pomješa! Nije dakle istina, što se još uvjek vjeruje i što su i mene nekoč profesori u školi učili, da zmija jezikom bode, kao što pčela žalcem. Ona bi tada morala tvrd jezik imati, kao što pčela žalac ima. Nu ona ima jezik posve mekan, naravski je dakle, da jezikom ubosti ne može.

Ima jih, koji nas upućuju, da u nas samo na nekojih mjestih otrovnih zmijah ima. Mi pako dobro znamo, da jih svagdje odviše ima. Ima jih na kamenitih gorah, gdje se na vruću kamenu sunčaju; ima jih u močvarah, u šumah, na livadah, na poljih i u vrtovih, rečju svagdje. Svagdje treba nam na oprezu biti. Najobičnija od otrovnih *je ridjovka* koja se i na kamenitih mjestih i u tresetu nalazi. *Crna* ima na *Krasu*, al ne dvojim, da bi se i drugdje našao. Opasniji od obadvih je *poskok*, pak se i *ljuticah* u nas nalazi.

Otrov od zmijah žućkast je, proziran bez svakoga vonja i okusa. Svake zmijo otrov nije jednako pogibeljan. Od otrova nekih zmijah čovjek će poslje nekoliko časovah umreti, od drugih za uru ili dan, od mnogih samo ćemo oteći, ili će velika bol u nami ostati, dok živili budemo, a da od njega ne umremo. Otrov od zmijah škodi samo onda, kada se krvlju pomješa. Zato možemo ranu od otrovne zmije izsisati, pak nam ne će otrov ništa nahuditi, *samo ako nam usta ranjena nisu.* Najopasniji je otrov u zmijah, koje davna ništa ujele nisu. Čim češće ugrizu, tim je otrov slabiji. Isto je tako otrov zmije pogibeljniji, kada se je svukla, nego kasniji.

Otrovnica zmija čovjeka često iznenada ugrize, te tako odpuza, da ju čovjek ni opaziti nije mogao. Stoga mnogi misle, da su se na trn ili o što drugo naboli. Stoga ne će zgorega biti, da ovdje nekoje znakove zabilježim, po kojih je moći sigurnošću reći, da ga otrovna zmija ugrizla.

Obično kad nas otrovna zmija ugrize, poćutimo neku čudnovatu bol. Mjesto, gdje nas je ugrizla, oteče, sile nam tjelesne i duševne malakšu, postanemo trudni i umorni, hoće nam se bljuvat, bljujemo često i krv. Postanemo pospani, napokon tako oslabimo, da boli više niti ne ćutimo. Čim se krv u nami brže razstavlja i truje, tim nam uda brže natiču. Otrovani se često pretvara u živa mrtvaca, a studen ćuti cielim tielom. Ugriženi ljudi grozno jauču, psi strašno zavijaju. Napokon stanu zubi škripati i cielim tielom trgati, što je siguran znak smrti.

Naše otrovnice zmije nisu doduše tako otrovne ni pogibeljne kao one južnih zemaljah, te obično ljudi od zmijina ugriza ne umru, al jih ipak toliko od toga pogine, da ne će suvišno biti, ako nešto i o tom ovdje spomenem, kako se takav čovjek liečiti mora.

Liekovah proti zmijinu ugrizu vrlo mnogo ima, nu većina njih ne valja. Dobro je ranu podvezati, izpaliti, izsisati, a tko sve to ne može, dobro će učiniti, ako na ranu, dok liečnik ne dodje, kamenčić što jače pritisne i što jače priveže. Indijanci imaju nekakav kamen, što ga na ranu meću i često pomaže. Slična dva kamena posjedovahu neki župnik u *Kupincu pri Jaski* i prebendar neki u *Jaski*, koji nisu još tako davna mrtvi, al ih nezdušni ovršitelji oporukah uzeli i izgubili, te jim je sada traga nestalo. U mojem kraju još i sada ima množina ljudi, koje su ta dva čovjeka izliečila. U toplih krajevih ima takodjer bilinah, kojimi se otrovani liečiti mogu. No mi toga svega ne imamo, al imamo nešto, što nam pod svaki način pomoći može. Evo toga lieka, kako nam ga *Brehm* daje:

Koga otrovnica zmija ujede, neka pije što više moguće vinovice, špirita, araka, konjaka, ruma, rakije ili ako svega toga ne ima, što jačega vina. Velim naročito *što više, na mjerice, poliće! Pri tom se ne boj, da ćeš se opiti, bar ne ćeš ćutiti, da si pijan, a ozdraviti ćeš nedvojbeno.* Osim toga hodaj, skači, trči okolo, što više možeš. Ako sam već skakati ne bi mogao, neka te drugi pod ruke primu i s tobom okolo skaču. — *Pij dakle što jače piće i što više ga imaš, i mnogo okolo skači, i ozdraviti ćeš.* Ovo je nedvojbeni liek proti ugrizu zmijah otrovnicah, kojim se liče ljudi i u najvrućijih zemljah, kad jih i najotrovnije zmije ugrizu.

Naš prevrli *Petar Bučar* ovim liekom, koga uvjek u pripravi ima, zmijom otrovane liječi:

Uzme se *biela smola, vosak i slanina*, te se u tavu metne, da uzkipi. U to se baci od jagodnjaka lišće i koren (najbolje, kad cvate) i dobiti ćemo od toga melem. *Ovim se melemom namaže rana od zmije, a komadić se ga u veličini od kuruzna zrna progutne, i bolestnik će ozdraviti.* G. Petar *Bučar* jamči, *da probatum est*, da je to posve dobar i izkušan liek.

Nekoji, koji se za veleučene i velemudre drže, govore nam često, da ne ubijajmo zmije, jer da su koristne. Tim ljudem ne vjerujmo, jer ako nam zmije i nešto malo koriste, ipak svuda skoro više kvara nego hasni čine. Takovim reći ću ja i vi jim recite sa slavnim *Brehmom*: „Daleko budi od mene, da ja tu gamad branim, pak ako iz drugoga uzroka ne, to radi toga, što naše neotrovne zmije navlastito takovom se životinjom hrane, koja nam je koristnija od svojih razbojnikah. Tko sve zmije, koje nadje, ubije, ne čini nikakove štete; tko se samo jednom prevari, te otrovnu neotrovnom drži, može svoju lahkoumnost životom i zdravljem platiti!“ — „Doiste tko iz prevelike ljubavi prema životinjam zmija brani, griješi proti ljudem. Bolje je, još jednom velim, sve nedužne i dužne, neškodljive i škodljive uništiti zmije, nego da samo jedan jedini čovjek ugrizom otrovne zmije život izgubije, ili da se život jednoga jedinoga čovjeka ovim paklenim otrovom u neprekidnu, groznu, vječnu muku pretvori.“ — Ne primaj u ruke ni jedne zmije, već ju odmah ubij. Ti ne poznaš pravo otrovne i neotrovne zmije; pa kraj toga često su si vrlo nalične, te bi se prevariti i svoju prokšiju životom platiti mogao. Nitko nije zmije bolje poznavao od glasovitoga *Dumerila*, pak se i on prevario. Držao zmiju neotrovnom, uzeo ju u ruku, ona ga ugrize i on na svoju najveću tugu opazi ridjovku, te malo da od toga ugriza i zaglavio nije! — Svaki bi učitelj morao djecu upoznavati sa zmijami i kako se najlaglje ubiti mogu, udarcem naime kakovom šibom po hrbtenjači. Morao bi ju upoznavati s naravskimi neprijatelji zmijah itd. No ja ću o zmijah još koj put što pripoviedati.

(Pučke Novine).

O sjemenu bilja.

Nastavak. — Piše M-ć.

Od repice i lanenog zrnja dobivamo ulje; od ovog poslednjeg proizvadja se lanena muka koju liečnici rabe. Druge razne vrsti sjemena pružaju nam mirisnog hlapinog ulja i drugih tekućinah. Kod upotrebljavanja sjemena u gospodarstvu opažamo da se u tom sjemenu nalaze tvari (materije), kojih u ostalih dielovih biline neimade, bar ne tako čistih i u tolikoj mjeri, inače bi bio čovjek već od davno do toga došao, da čitavu biljku boba n. p. ili pšenice kano hranu pripravlja, a ne jedino sjeme.

One tvari pako radi kojih žito i ostale u gospodarstvu toli potrebite biline sijemo i njegujemo dapače umjetno podupiremo da nam uzmognu više i boljeg ploda donieti na štetu deko ostalih dielovah biline — one tvari su u prvom redu skrob i hlapivo ulje.

Škrob sačinjava glavni dio žita, kuruza, pirinča, itd. (naša muka je čisti škrob, akoprem se pod tim imenom u običnom govoru škrob od krompira i pšenice razumieva, kojim se pralje pod imenom štirke služe). Škroba nam daju nadalje plodovi kostanja, leće, graha, boba i lješnjaka. Ulje nalazi se u sjemenu bilina mohunjača (amo spada repica, rotkva, riga, kupus, repa itd.) u zrnju našeg voća, u maku i lješnjaku.

— Što ćete pak vi?

— Dopeljao sam, prečastni oče, dva dečka u školu — mojega sina i susjedova — —

— Dva jada više, reče ljutito pater Fabijan. Neka stupe nutar i neka budu dobri, s Bogom! Nama ukaza mjesto u prvoj klupčici, a moj ćaćo otide.

Za nešto trenutakah nasta grobna tišina. Muha bi se bila čulu letiti po školi.

— Karlo Jurale! hajde simo! viknu pater Fabijan. Otrok blied kao krpa platnena izadje iz klupe.

— Tužili te, da si bio prošlih praznikah školskih u vinogradu Buršićevu... Sedmo: neukradi!... Marš!... Jurale htjeja tajiti.

— Muči, zagrmi pater Fabijan, pak viknu cieloj školi: *Halb links!*

Sva škola najedanput zatuče glave pod klupe pa i ja i Marko takodjer. Bijah u strahu, ali ujedno i znatiželjan, šta će s njim početi. Na sreću klupa imala jednu rupicu na sprednoj daski te liepo vidio Juralu i patra. Što se dogodilo? — Moj Fabijan spusti dječku gaćice, pak ga šibicom dobro poškaklja po goloj... Dobiv tako dječak, što ga je išlo, vrati se plačuć u klupu, a mi se digli.

— To nije štrkat po livadah, rekoh u sebi, i strah me obuze.

Jedan drugi dan došao jedan školan sav umrljan i blatan u školu. Vjere mi, bašelak bio bi mu rasao u ušima!

— Neimaš rukuh da se umiješ; zaviknu pater. Daj dlan! Šik, šik, šik! zvizdnu šiba, a otrok ciknuo da se čulo i na ulicu. Od onog ga dana nevidjeh nikad blatna....

Jednoć nam je tumačio Katekizam. Govorio je o stvorenju svieta, o Adamu i Evi itd. Dva otroka u zadnjoj klupi nešto šaputali. Stvar ih se nedojimaše jer nerazumievaše njemački. Pater Fabijan zaviknu: Simače! šta veli četvrta zapovjed božja? Poslušaj otca i mater i starije od sebe.... *Gut!* Ja ti zapoviedam da mučiš i da paziš pomnjivo... poslušaj me! Šimak imao prevruću krv, stao opet ritati pak i — smijati se.

— Malovredniče, zagrmi pater, tko te učio „krijanciji“... a? Marš van i klekni.

— Mnogo bih ti mogao još povjedati, nu moram prestati, vidiš bo da se već unoćalo reče mi Luka.

— Nemoj Luka, moljah ga. Ta evo puna mjeseca iznad Vilindara. Najljepša je to ura za zabavno razgovaranje. Kada smo bili skupa zajedno, molim te? Sjutra odlazim i Bog zna kad ćemo se opet sastali. O školah mi je dosti. Pričaj mi štogod još o popu Marku.

— Hoću kad ti je drago. Vratimo se dakle na našeg Marka. Rekoh ti već da smo cielih osam godinah zajedno školovali. Bio sam s njim sve do četvrte latinske. Prijateljevasmo i dobro se učasmo al dodje vrag i nas razvadi... U drugom tečaju četvrtog ljeta bjeh prognan iz škole. Zašto to ćeš kašnje čuti.

Naš Marko sretno svrši nauke u Paziuu i podje za Sve Svetce istoga ljeta na Rieku. Hrvatska riečka gimnazija bijaše i onda na glasu. Profesori i učenici bijahu vatreni narodnjaci. Učenici se često sastajali, te se vježbali u hrvatskom pisanju i besjedovanju, u pjevanju i pjesničtvu. I naš Marko dodje po sreći u kolo tih vilovnikah. Ovi ga svesrdice primiše. U kratko planulo srce našem Marku svetim ognjem domoljublja. Marko se marljivo laćao čitanja. Tadašnji „Neven“ bješe mu duševna hrana. Do mala liepo je hrvatski govorio i pisao. I drugih slavenskih nariečjah nije prezirao. Već u mladosti bio naumio stupiti u svećenički stališ, pak je radi toga učio uz češki i ruski staroslovjenštinu. Glagolitica mu bila jako mila. Sada je na glasu glagoljaš. U njegovoj se crkvi u svako Došašće poju „Zornice“ iz glagolitskog misala u svu srdnju i porugu nekih Prekomoracah.

Dika je bilo obćiti s njim za školskih praznikah. Nije on kod kuće dangubio nego bar dvie ure na dan učio već onda svu selsku mladež čitanju i pisanju, a nešto i pjevanju.

Svršiv osmi razred s dobrim uspjehom, dodje opet kući. Ona dva mjeseca obćio je neprestano sa mnom i ovdješnjom hrvatskom mladeži.

(Sliedit će.)

Digitized by Google

Škrob dolazi u veoma sitnih bielih zrncih (osobito u sjemenu), koja napunjuju one malene prozračne mjehurčiće, stanice nazvane, od kojih je svaka bilina sastavljena.

Množina škroba, što ga koja bilina daje, označuje njezinu glede hrane gospodarstvenu korist i vriednost.

Često imade škroba u stanicah lištja, nu u vrlo malom razmjerju napram sjemenu. Od tih škrobom nabitih stanicah u kostanja, boba, fažola i graha polaze prva dva listića, koji se za rana iz zemlje pojave, te koje je zaisto već svatko vidio. Kod drugog sjemena, primjesice pšenice i žita zaokružuju stanice škrobom nabrekle malenu kličicu sjemena. Klica jest onaj dio sjemena, od kojeg postaue vremenom čitava bilina. Kod žita dakle pruža nam škrob onaj zavoj oko klice t. j. tvar, koja klicu okružava, kod sočivnicah pako davaju istog prvi listići. Kao što se škrob u sitnih zrncih tako se ulje u podôbi malenih kapljicah u stanicah nalazi.

Nekoje sjeme sadržaje kako rekosmo mirisavo ulje, tako n. pr. ružično, ružmarinovo, bademovo (mendulovo), klinčicevo ulje. Tog ulja imade i u lištju, nu u tolikoj mjeri nikad.

Taremo li medju prsti lištje ružmarinovo, basiljkovo i majkine dušice, tad će nam ne samo prsti već i sve oko nas mirisati.

U Sjemenu bademah, šljivah i trešnjah je to ulje otrovno, te se zove uljem grskih ili žuhkih bademah (mandole amare), jer se u tih bademah toliko otrovna ulja nalazi, da se male životinje, kao što je miš, veverica ili pitomi zec, jedinim zrnom otrovati dadu.

Ulje napunjuje kao što rekosmo stanice bilinah, u kojih se u obće nalazi, u podobi sitnih kapljicah, škrob pako dolazi u velikoj množini u stanicah, koje sačinjavaju prvo lištje već u sjemenu, kano u bademe, lana i lješnjaka, ili tvori debeli zavoj oko kličice u sjemenu, kao što to biva n. pr. u kokosovog oraha, gdje je klica veoma mala u razmjeru napram veličini sjemena.

(Sliedit će)

Različite viesti.

Novoimenovani kardinali. Preuzv. g. Josip Mihalović, nadbiskup zagrebački i gosp. Kutscher, nadbiskup bečki, bijahu imenovani od Pape kardinali.

Spomenik bar. Mollinariju podići će grad Bag u svojoj sredini. Izraditi će ga pako naš dobro poznati kipar Rendić, koji je radi toga došao iz Rima u Zagreb.

Drugi spomenici. U Šibeniku kane podignut spomenik čuvenomu Tommaseu. — I pokojnomu lavantinskomu biskupu Ant. Mart. Slomšeku, znamenitomu rodoljubu Slovenskomu, kleše sad slovenski kipar Zajec spomenik, što će mu ga podiguut u stolnoj crkvi mariborskoj.

Darovi sv. otcu papi prigodom petdesetgodišnjice njegova biskupovanja, što su mu odaslanici raznih kršćanskih narodah u novcu poklonili, iznose 14 milijunah forinti. Kroz prošla dva mjeseca pohodilo je sv. otca 45,000 hodočastnikah. Od ovih bje 14,000 iz Francuzke; 6,000 iz Holandije; 1000 iz Švajčarske; 1,500 iz Njemačke; 3,000 iz Austrije (medju njimi do 120 Hrvatah); 2,500 iz Inglezke; 2,000 iz Amerike; 7,000 iz Italije; iz drugih različnih krajevah svieta 7,200. Poklonilo se dakle sv. otcu do 700 hodočastnikah na dan.

Nadjena uspomena. U Možgancih u dolnjoj Štajerskoj su dne 4. t. m. našli u pjesku bakrenu medjulju (medalju). Na pravom licu jest slika bana Nikole sa napisom: „Nikola Šubić knez Zrinjski Ban Hsvatski“, a s traga: „Na Uspomenu Hrvatskih Junakah Pod Sigetom 1566.“

LISTARNICA.

P. n. g. K. F., Kersikla: Za lanjsku godinu smireno. — Djačka Čitaonica, Rieka: Dobro, kao vam drago. — Ivanović Ivan, Porto Said, primismo od prijatelja f. 3. — D. L. n Mart. na otoku Cresu: Umirite se: što je rečeno za jedno mjesto, jest rećeno i za sva druga, ako i nisu imenovana, jer se tražila polakšica za svu pokrajinu. S druge pako strane znajte, da je samo Bog sveznajući, pa tko se nejavi i nepotuži, da se nemože ni imenovati.

Pregled trščanskoga tržišća.

dne 15. Julija 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	-	-
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	108	—	115	—
Rio polag vrsti	„	95	—	115	—
Cukar austrijski	„	53	25	54	25
tučeni	„	49	—	51	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	—	—	—	—
Naranče skrinjica		3	—	—	—
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	—	10	50
levantinske	„	5	—	6	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	9	—	11	—
puljezke	„	-	—	—	—
Limuni skrinjica		4	—	8	—
Bademki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	89	—	94	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lješnjaci	„	31	—	—	—
Šljive	„	18	—	20	—
Pšenica ruska	„	15	—	16	—
ugarska	„	15	50	17	—
galačka	„	14	50	15	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	7	50	8	—
ugarski	„	7	75	8	25
Raž	„	8	50	9	25
Ječam	„	7	75	8	25
Zob ugarska	„	—	—	—	—
arbanaska	„	7	50	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	50	11	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	9	—	11	—
Oriž talijanski	„	20	—	26	50
inglezki (kitajski)	„	15	75	18	50
Vuna bosanska	„	120	—	130	—
morejska	„	128	—	130	—
arbanaska	„	128	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske	„	44	—	75	—
Grede	„	12	—	14	60
bukovice		8	—	9	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg	50	—	52	—
„ najbolje	„	68	—	70	—
„ srednje vrsti	„	62	—	64	—
dalmatinsko	„	50	—	—	—
istarsko	„	50	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	18	—	—	—
u kasetah	„	22	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	50	—	65
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	36	—	37	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	84	—	92	—
Loj dalmatinski i naški	„	51	—	52	—
Salo	„	68	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	58	—	59	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	32	—	34	—
Ruj naški	„	8	75	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	15	—	15	50
Pakal baril od 100 Kilg.		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.
Nikola I. Petrović - Nieguš.

Generali: **M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah** i **Kosta S. Protić.** — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac** i **Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojak Lešjanin.** — Oberslajtnanti (podpukovnici): **Savo Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković.** Major **Paja Putnik** i arhimandrit **N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.
Sliku je litografisao A. ŠUBERT.
Slika je 53 centimetera visoka a 90 centim. široka.

Ciena je slici f. 1 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu: **P. JANKOVIĆ, Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.**

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; kome je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Preprodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad pe 1 for. i franco pošiljanje.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna Gorelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne obite sa turskom carevinom.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

Nadarenih

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da budo na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Špljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 7

Knjižara, knjigovezara i posudna knjižnica.

Trgovina glasbeninami i umjetninami.

Sikadište svih školskih i nagradnih knjigah.

Mojom nakladom upravo izašla te se u svih knjižarah dobiva:

Hrvatska Kuharica

ili pouka, kako se gotove svakakva jela.

Novo, po metričkoj mjeri preradjeno i pomnoženo izdanje, 8.° 283 stranah. Ciena broširanoj knjiži je 80 novč., u tvrdih koricah ukusno vezano 1 f. U cielom platnu te pozlačeno 1 f. 30 nvč. Najprikladnije se naručuje ako se novac poštovnom doznačicom pošalje te se 15 novč. pridoda, gdje gg. naručitelji knjigu franco dobivaju.

Nadalje:

NOVA METRIČKA VAGA I MJERA,

za puk napisao MILAN KUČENJAK, župnik pod Bielom.

7. izdanje u pet hiljada komada.

Ciena istoj 5 novč. ili groš. Ta veoma koristna knjižica razpačana je dosele u 25.000 kom.

DRAG. ALBRECHT ml. knjižar.

Varaždin, župni trg br. 69 — **DRAG. ALBRECHT ml.** — Varaždin, župni trg br. 69.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 15. U Trstu 1. Augusta 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierne 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 nvč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. srpnja 1877.

Naša cesarska kuća je prošlih danah slavila ugodan obiteljski dogadjaj, naime proglašenje samostalnosti nj. c. k. visosti Carevića Rudolfa. Kažu, da će mladi Carević dojdućega mjeseca oktobra krenuti na put, da pohodi prve u carevini gradove. Nj. veličanstvo naš Car da će se dne 8. nastajućega augusta sastati u Solnogradu sa njemačkim carem Vilimom.

O nagodbi s Ugarskom muk. Ni trgovački ugovor s Njemačkom da nije uspio, pa i to da zadaje trista jadah našim ministrom. Delegacije da će se sastati u septembru. I hrvatski sabor da će se za kratko vrieme otvoriti u nastupajućem mjesecu augustu. U Hrvatskoj je zavladala velika ogorčenost proti Magjarom radi krajiške željeznice, koja bi se imala graditi na svu njihovu korist, a hrvatskimi krajiškimi novci. Hrvatski vojnički zapovjednik Mollinary da je radi toga dao svoju ostavku. Bezobraznijega i nepravednijega naroda od Magjarah neima na cielom božjem svietu. Blago onomu, koji neima s njimi posla!

Jučer da je bilo u Beču pod carevim predsjedničtvom veliko ministarsko vieće, u kom da se odlučilo, pokrenuti austrijsku vojsku te spremiti ju za rat. Ali taj dogadjaj da nije upravljen proti Rusiji, nego da se tim država kani jedino pripraviti onoj zgodi, kad joj bude trebalo na granicah braniti svoje interese. A to da će bit onda, kad Engleska posjedne ma koji dio razpadajuće se turske carevine. I mi tako mislimo, a drugač i nemožemo, jer nam preveć na srdcu leži obstanak ove naše stare domovine.

Stari magjarski buntovnik i turski opravnik, gjeneral Klapka, nalazi se sad u Austriji, kamo da je došao iz Carigrada, nebi li ju sklonuo na rat proti Rusiji. Dne 26. desio se u Budim-Pešti, gdje je bilo taj dan veliko magjarsko spravište te huckanje na Rusiju, kao da u Austriji neživi skoro 20 miliunah Slavenah, koji rata proti Rusiji neće pa neće. Čujemo, da se u Hrvatskoj spremaju, da prosvjeduju proti toj magjarskoj ratobornosti te Magjarom dokažu, da nisu sami u državi. Nu Niemci i Magjari će to ipak sve dotle držati, dokle se svi austrijski Slaveni neslože u jednom jedinom programu, da spase naime sebe i državu od skrajne propasti. Ako ikada, sad je vrieme, da se o tom promišlja. Zašto se nesazove jedan slavenski austrijski kongres, koji bi jasno i točno razložio i naglasio svoja načela naprama svojim ostalim sudržavljanom? Što je Magjarom slobodno, nemože biti ni Slavenom uzkraćeno.

U Carigradu biva svašta. Sultan, čuvši o neradu svoje evropejske vojske, svrgnuo je Kerim-Pašu, te povjerio vrhovno zapovjedničtvo Mehmet Ali-Paši. U nadi, da će it bolje, promienio je i ministarstvo. Vele, da to sve radi po naputku engleskog poklisara Layarda, komu da se je tielom i dušom zapisao. Pomilovao je i Midat-Pašu, koji se baš sad nahodi u Beču, gdje spletkari proti Rusiji. Novi ministar vanjskih posalah, sliedeć stope svojega predšastnika, razaslao je na sve evropejske vlade okružnicu, u kojoj tuži Rusiju, da tobože postupa okrutno sa Turci, pak da on nejamči, da se radi toga i Turci Kršćanom neosvete, gdjegod budu mogli. Turci i njihovi prijatelji već si neznaju drugače pomoći, nego su evo udarili proti Rusiji u laž i klevetu.

Od neko se doba austrijske i talijanske novine medju sobom uprav vlasaju, jer da Italija nakon sadašnjeg iztočnog meteža nemisli ostati bez budi kakva dobitka, pak joj radi toga naši kratkovidci strašno zamieraju. Mi bi rekli, da Italija nije nikad bacila oka na Arbanasku, nego na komad sjeverne Afrike; pa sve što sad radi i neradi da nije drugo, nego veoma lukavo zapreden manever. Da li je tako, to ćemo poslije viditi. U Franceskoj će na biralištih, kako je sva prilika, nadvladati republikanci, jer dosad u tu svrhu najuspješnije rade. Iz Njemačke neima druge novosti, nego da stoji nepomično uz Rusiju. Velika amerikanska republika je u velikoj brizi, jer su njezini željeznički radnici udarili u plandovanje iliti u neposlicu, pak skuša i oružjem u ruci, da jih dozove pameti. Te radničke mušice od neko se doba tu i tamo po svietu redovito pojavljaju, tè su očevidne predteče velikih družtvenih prevratah, koji će naše potomstvo u više il manje dalekoj budućnosti mnogo groznije zateći, nego nas što su zatekli politični i narodni odnošaji, ako jih tadašnji ministri i državnici nebudu znali mudrije predusresti.

Djakom iza praznikah.

Pod naslovom „djakom na praznicih“ napisao je moj prijatelj X. u 13. broju „N. Sloge“ članak, dostojan da ga svatko uvaži, a istarski Hrvati duboko u srdce zabilježe.

Nu jedno znamenito pitanje, koje preveć u budućnost hrvatskoga naroda u Istri zasjeca, jošte nije bilo dotaknuto, s toga želim obratiti na njega pozornost čitateljah „N. Sloge“ i svih hrvatskih rodoljubah.

Hrvatskih djakah iz Istre i kvarnerskih otokah imade na svih boljih sveučilištih austro-ugarske t. j. u cis- i translajtaniji.

Da vidimo sada, koja li neposredna korist Istroj od onih djakah, koji uče u translajtaniji dotično u Hrvatskoj? Djaci ti pošto dovrše nauke nemogu se vratiti u domovinu, jer im izpiti Translajtanije ne vriede za Cislajtaniju, moraju dakle ostati ondje, gdje nauke dovrše.

Ovdje moramo iztaknuti naše hrvatsko sveučilište, na kojem imade svakako više Istranah nego li igdje drugdje.

Istarski mladić ide ponosno na hrvatsko sveučilište, jer mu se predaje u sladkom materinjem jeziku — jer je to i njegovo sveučilište.

Istarski Hrvati žrtvovali su već do sada široj domovini više vrstnih silah, silah kojih Istra treba kano ozebao sunca; njim je pomogla doduše hrvatska vlada u naucih, nu te sile su — dok ne budemo jedni — naše, te sile morala bi nam hrvatska vlada povratiti ili barem put utrti, da se uzmognu u zapuštenu domovinu povratiti.

Istarska mladež mora se kojekuda po svietu potucati, tudje jezike žvakati, a to je doista žalostno, znajuć da imade svoje sveučilište, kojeg se nesmie po želji i volji naužiti, neće li da mu tudjin još više Istru poplavi.

Koliko cienimo hrvatsko sveučilište, poznavajuć njegovu uzvišenu zadaću, veliku kulturnu misiju za sve Hrvate, koliko milo gledamo u našu hrvatsku Meku, to ipak moramo bolnim srdcem svakoga Istarskoga Hrvata od hrvatskog sveučilišta odvraćati; dužni smo to činiti sve dotle, dok nam hrvatska vlada neizhodi povratak u domovinu po dovršenih naucih na našem sveučilištu. Neka se ove rieči od nikud zlo ne tumače, jer njim nije zla namjera niti isti smisao, one su izliev bolna srdca.

A kako da ne budu!? Jednog smo gospodara podanici, jedan smo narod, uzmi još k tomu: narod nekoč velik, slavan i ugledan, a danas raztvoren, razciepkan i raztrkan ko stado bez pastira, taj narod podigao i oživotvorio svojom mukom vlastitim znojem hram prosvjete, a djeca tog istog naroda nesmiedu se okoristiti prosvjetom, koja od tog hrama odsieva, neće li naškoditi svojemu rodnomu kraju.

Hrvatsko novinstvo moralo bi potaknuti već jednom i to pitanje, a vlada na dotičnom mjestu kucat — ako jošte otvaraju — nebi li napokom i nas koja mrvica sa gospodskog stola dopala.

Hrvatskoj mladeži istarskoj ne preostaje za sada ino van tražiti nauke u tudjini, da se svi u domovinu vratiti uzmognemo te složnimi silami iz Istre kukolj i korov iztriebimo.

Malo nas imade pak se jošte mi kojekuda razbiegnimo, nu doći će vrieme, gdje će svatko o svom djelovanju račune polagati, onomu pako koji se može navratiti u Istru, a ne vraća se, biti će strogo sudjeno. Ne uredjuje se niti se predaje u Istri hrvatski, nu može se i mora se jedno i drugo u hrvatskom duhu.

Mladeži istarska! Vraćajmo se svi gdjegod koji bio u krilo mile nam majke Istre, ta ona će nas njegovati ljepše nego li ikoja druga, a mi ju razumijemo bolje nego itko drugi.

M—6.

Digitized by Google

Dopisi.

Iz Barbanšćine u Istri.

Dne 23. proš. srpnja bio je u ovoj općini izbor načelnika iliti kako naš narod veli sudca (župana) te šestorice savjetnikah. Načelnikom ostao je izabran g. Dragutin Kleva; savjetnici pako gospoda: Ivan Ruba, Sebastian Malabotić, Mate Bulić, Martin Perkot, Jakov Rojnić, i Mate Mirković Mrgan.

Protikandidat g. Kleve bio je g. Josip Batel. Izabiralo se je pismeno, jer je tako većina starešinstva zahtievala akoprem se je prošlih godinah činilo sve ustmeno. Nekoji vele da je bila većina napućena, da se pismeno bira, jer da su već imali pripravne cedulje pisane sve od jedne ruke. Nekoji tvrde takodjer da kod ustmenog izbora bio bi ostao izabran načelnikom g. Batel. Ako je nekolicina mislila, da bi bio bolji g. Batel za načelnika, imali su se malo bolje vrtiti i govoriti otvoreno svoje razloge. Svaki ima usta. Kad se pako djela za napredak općine i naroda ne valja je držat zatvorena, nego dobro je kazat istinu, ne obazirajuć se na nikoga. Više njih su odlučili izstupiti iz starešinstva, jer nije izbor izpao po njihovoj želji. To bi žalostno bilo. Načelničtvo nemože ništa važnoga opraviti, ako ne po dovoljenju ukupnog starešinstva u punoj skupštini. Oni moraju radi toga ostati, da svojom dobrom besedom zabrane, da se ne učine stvari, koje bi bile proti koristi i napredku općine, a i proti narodnom hrvatskom duhu. Starešinstvo mora bit već radi toga složno, što će se u budućoj skupšćini odrediti da li imadu načelnik i savjetnici dobiti plaću il ne. Po zakonu (§. 24. općinskog zakona od 10. srpnja god. 1863) ima biti služba bezplatna. Starešinstvo može pako u punoj skupšćini dozvoliti plaću kakovu hoće načelniku i savjetnikom. Ali ono nije obično u manjih općinah, gdje su dohodci maleni, pa gdje načelnik nima toliko posla koliko po gradovih. I u Barbani nebi smio dobivati načelnik, plaće; g. Kleva pako neće za stalno nikakvu plaću htjeti, ako bi mu ju starešinstvo i ponudilo, jer je on bogat pa mu zato netreba novca i od siromašnih kmetah, onda jer bi narod lahko mogao misliti, da se je on brinuo biti načelnikom samo da dobije kakovu plaćicu. Dosada istinabog je imao načelnik plaću; ali ako se pomisli da je g. Malabotić trudio 23 ljeta za općinu, može se i uztvrditi da je bio vredan i veće plaće. Neka bude takodjer na ovom mjestu izrečena javna hvala gosp. Malabotiću u ime ciele općine za njegovo neutrudivo poslovanje na korist općine kroz 23 godine!

U kratko će se morat takodjer imenovati mjestno školsko vieće. Opozorujem starešinstvo, da se ima u ovo izabrati trojica iz starešinstva ili zastupstva, onda da ima jedan učitelj i jedan svećenik iz općine ustup u to vieće. Kad se bude izabirala ta trojica, od kojih jedan jest načelnik, neka se izaberu muži, koji znadu šta treba njihovomu narodu, koji misle u narodnom duhu. Barbanci, mi smo svi Hrvati, jer hrvatski govorimo, a i hoćemo da nam i škole budu hrvatske Barbanci! Kad čujem da se većina od nas prokletim imenom *Šćavuni* krsti, čini mi se, da mi se majka proklinja, koja me je naučila, da hrvatski govorim. Ime *Šćavuni* to su nam Mletčici nadenul, koji su naše šume izsjekli, da galije grade, na kojih su se mletačka gospoda po širokom moru u srebru i zlatu obučena vozila; ovo ime su nam Mletčići dali, koji su naše otce daleko peljali okovane na galijah, na kojih su se morali do krvi navozit; ovim imenom su nas Mletčići nadarili, koji su naše najbolje zemlje po sili, strašeći nas svakojakimi kaštigami, uzimali, nas pako vrhu toga silili da njim ova polja zabadava (za niš) težimo i obdelavamo. Pak mi da nosimo ovo ime?! Barbanci, recimo za zadnji put, mi se nećemo više zvati imenom, kakvim su nas oni krstili, koji su nas u ona vremena blizu crkve zatvarali da sagnjijemo kad ji već nismo htjeli služit, koji su naš kruh jeli pak nas vrhu toga varali i s nami se rugali, jer smo slobodni ljudi. Mi govorimo hrvatski i zato smo Hrvati, kako su Francezi oni, koji francezki govore. A jer smo Hrvati, hoćemo da nam budu i škole hrvatske! Kad mi našimi žuljevi školu, učitelja i činovnike (impiegate) uzdržavamo, imamo i sveto pravo zahtievati, da se naša narodnost i naš jezik štuje u crkvi, u školi i po uredih (oficijih).

Naš se je narod u istini zgrozio, kad je dočuo da će ovamo doći jedan učitelj rodom iz Rovinja, koji neće moći našu djetcu u našem materinskom jeziku podučavati. Tim više smo se prenačudili, da se baš u Barbanu šalje učitelj, koji nije bio dobar za Novu Bašku na otoku Krku. Zar smo mi možda gori od drugih, da se baš nami slama nameće, ili nisu možda naša djetca vriedna boljeg učitelja? Zar smo zbilja odsudjeni biti tudje nakovalo?! Vidi se, da slavno zemaljsko školsko vieće nepozna ili neće da pozna naše okolnosti u Istri, jer je ovom odlukom dokazalo, da se s nami smie raditi, kao da smo mi talijanski narod. Neka dojdu porečka gospoda ovamo u skupšćinu našeg starešinstva, pak ćemo vidjeti, dali budu rekli da smo Talijani il Hrvati, kad budu vidjeli biele hrvatske benevreke i čuli liepi hrvatski govor. Pak neka dojdu slobodno i Talijani iz Rima i Florence osvjedočit se, da li smo Talijani il Hrvati. Da bi nas malo pohodit došli, nebi u svojih knjigah pisali, da smo čisti Talijani, a naša zemlja da pripada Italiji. Čas je, da sviet znade, šta smo i šta hoćemo; ali himbeni sviet neće da znade za istinu.

Za danas hoću omuknuti; ali mislim se u kratko još oglasiti ako „Naša Sloga“, štitilica naših pravah, bude dobrostivo moja pisma primala. *)

U Pragu mjeseca srpnja.

Akademičko družtvo „Hrvat“ dovršilo je sretno ovogodišnje djelovanje.

Kod posljednje glavne skupštine izviestio nas najprije tajnik o radu družtva. Odborskih sielah bilo je redovitih 6, jedno izvanredno. Sastanakah bilo je u sve 5, jedna glavna skupština i 4 predavanja.

Dalje izviestio blagajnik financialni dio družtva t. j. u družtvo unišlo je u sve 40 f. i 43 novčićah zaostatka imade 13 f., za buduću godinu imade u blagajni 7 f. 69 novč.

Napokom nam knjižničar pročitao stanje knjižnice. Časopisah hrvatskih imade 10 a 81 svezak raznih djelah u jeziku hrvatskom i nešto u slovenskom.

Članovah bilo u sve 25, što je svakako za Prag liepi broj.

I istoj skupštini predade družtvo upravu i imovinu predsjedniku, koji ostaje u Pragu. Poslje oficioznog diela sledio je zabavni, koji je te večeri nadkrilio sve dosadanje, čemu doprinese ne malo 30 primorskih Hrvatah radnikah.

„Hrvat“, kako se iz navedenog zaključiti dade, radio je po opredieljenih mu zakonih, stupao je polagano nu stalno po poduzetoj si stazi.

Svrhe nije postignuo, jer se ta u toli kratko vrieme postići nedade, a niti si je ikoji od članovah utvarao, da bi se moglo nešto takova u kratko doba postići; treba tu rada, marljivog rada, uztrajnog nastojanja pak ćemo veselo uzkliknuti: nismo radili badava!

Kako rekoh, bilo je ljetos 25 članovah, nu većina tih odilazi, da se nepovrati; nekoji su svršili, drugi idu suplirat, a treći ne mogu se radi raznih okolnostih povratiti.

Bilo bi dakle želeti, da se čim više novih silah amo doseli, osobito vriedi to za istarske Hrvate, dok njim nebude sudjeno učiti u Zagrebu.

I drugi je jedan razlog, koji zagovara, da se hrvatski mladići u Prag požure. Čitali smo najme u jednih novinah dopise iz Praga, u kojih se vabi vrst mladeži, koja bi imala „Hrvatu“ na put stati. Radila je i ljetos ta klika u Pragu proti „Hrvatu“ i osnovala nekakvo poddružtvo, izmamila dapače dvojicu malovriednih članovah „Hrvata“, nu niti je postigla nebratskog cilja da najme „Hrvata“ i što je njegovo uništi, a niti će njoj to u buduće za rukom poći, pa makar nas ne bilo mnogo; mi ćemo njoj ako uztreba pokazati, što smo, držeći se one stare hrvatske: „malo nas je, al smo ljudi.“

M—ć.

*) Izvolite nam više puti pisati; dapače umoljavamo i drugu gospodu da nam novosti iz naše zapušćene Istre pošilju. U Barbani pako ima gospode, koja po drugih novinah pišu ćak i o znanstvenih stvarih, pa bi dobro bilo, da se i nam kadkad oglase. Ured.

Slavenski rat za oslobodjenje.

Rusi su prevalili Balkan! Ako je njihov prelaz prieko Dunava bio velik i znamenit dogadjaj, to je prelaz prieko Balkana još veći i znamenitiji. Ta dva dogadjaja vriede toliko, koliko dvie velike dobivene bitke, jer se računalo, da će kod svake od tih dviuh prigodah morati izgubiti barem kakvih 20 do 30 hiljadah ljudi, a ono jih nisu nego jedva koju tisuću. Kod balkanskog prelaza osvjetlao si

(5) **PODLISTAK.**

POP MARKO

pučki svjetovatelj.

Istarska pripoviest. Napisao *Nadan Zorin.*

Jednoč dodjosmo u njegovu kuću. Ondje nam pokaza svoju malu biblioteku iliti knjižnicu. Imao svakovrstnih knjigah. Imao i liepih hrvatskih pripovjedčicah za školsku mladež i puk. Neke porazdielio i nam. Meni dade: „Trnskove Kriesnice“ i „Tomazeove iskrice“ rekavši mi: „Čitaj ih marljivo, preliepih i preplemenitih ćeš naći u njih misli. Ja ih znam već sve na izust...“ Liepo smo se onaj dan proveselili kod njega. Svojim govorom i svojim uljudnim ponašanjem nama svima prirasao srcu. Nikad ne zaboravim onih rieči, koje nam reče na razstanku onoga dana:

— Drugovi moji! marljivo čitajte našu knjigu. Vidjet ćete, kako je sladka. Nabavit ću još drugih knjižicah ako Bog dade. Ti školska mladeži, osobito imaš biti sa mnom buduća braniteljica našeg zanemarenog puka u Istri. Sada je vrieme. Uči se. Svjetuj narod, potiči ga na čitanje. Narod neuk duševno driema, jer neima mislih, a bez misli i težnjah neima duševnoga života, neima velikih, sjajnih djelah! Učite čitanju ne samo braću si nego i sestre. Ugledajte se u moje selo!

Na razstanku pružismo mu ruku i zavjerismo se tvrdo, da ćemo ga slušati.

Podje u Goricu i posta bogoslov. Tamo usavršio svoje znanje. Hrvatska tamošnja i slovenska mladež jako ga ljubljaše. Kad se vratio u kolovozu kući, donio nam liepih drugih hrvatskih knjigah. Objeručke ga dočekasmo. Još kao učenika ljudi ga ljubili a sada kao „žakna“ još više. Pozivali ga sad u jedno sad u drugo selo, a žakan Marko posvuda napućivao i nagovarao. Svaka mu zlata vriedila. I moj otac ga ljubio.

— Vidiš Luko, da bi bio imao pameti, bio bi i ti danas takvi gospodin, govorio bi mi otac.

Mene su doista svrbile njegove rieči, žao mi je bilo al šta sam htio? Za tučom uzalud je zvoniti...

***

Moj otac me oženio. Tom prigodom pozva Marka sa njegovimi drugovi — pjevači. Milile se momu ocu hrvatske i slovenske pjesme, a povrh toga je želio čuti, kakvu dobru iz Markovih ustiuh. Znao je dobro, da ga je vriedno slušati. Dragi Mirko, da ti do sjutra pripovjedim, nebih uspio, što je sve Marko na mojem piru govorio. Reći ću ti samo poglavitije stvari, ali uz to valja mi primjetiti da je na mojem piru bilo i gospode premda malo, kmetah i djakah.

— Tvoj otac mi nije mogao veće usluge učiniti nego mi je učinio, pozvavši me na ovo tvoje veselje. I tuj ću ako Bog da kakvo zrno posijati. Vratiti ću vam milo za drago. Kad promisim, bit ćete i vi moji uzovnici, reče mi Marko.

Veselje započme. Svi se posjedaju za stol. Bilo nas je oko stotine. Jelo se i pilo, smijalo se i pjevuljilo, samo kadšto iz jednoga kutića ozvao se kakvi: „Avviva“. Prama svršetku zaredile napojnice. Svatko morao napiti „napojnicu“ mladim zaručnicima. Dodje red i na Marka. Svi unj upreše oči. Marko usta, digne u vis čašu i napi sliedeću napojnicu:

Luko! vjerni drug tvoj Marko:

„Dobarah ti trista želi —
Dobromu se uviek nadô
Jadi nikad te zadjeli
Sa ničega nikad stradô.“

„Zdravljem viek ti tielo cvalo,
I duh vesô u njem bijo,
Sve što činio plod ti dalo,
Puno nažnjô gdje ma sijô.“

„Našao si liepu drugu:
Bila ures domu tvome,
Gonila ti s srca tugu,
Bila dika rodu svome.“

Digitized by Google

lice gjeneral Gurko, koji je dne 13. tek. mjeseca, vodjen od Bugarah, krenuo nepoznatimi balkanskimi klanci, te došao s druge strane Turkom za ledja, gdje su u klancu Šipki stražu stražili, da se tobože opru Rusom, ako bi onud prelaz skušali. Turci, vidivši to čudo, dadoše se u bieg, a ruska se vojska razli po miomirisnih Tračkih ružicami nasadjenih ravnicah i dolinicah. Dosad imadu Rusi u rukama tri balkanska prelaza, kojimi se spušta u one divotne prediele živež, ratna sprav i sve mnogobrojnija ruska vojska. Mjesta, koja su dosad tamo zauzeli jesu: Staro Zagorje (Jeni-Zagra), Novo Zagorje (Eski-Zagra), Jambol, Kalofer, Kazanlik i Kara-Bunar. Tu su hametom potukli Sulejman-Pašu, koji se ono onako proslavio u Crnoj Gori, te mu oteli deset topovah, silu živeža i ostale ratne spravi. Sulejman potučen, nagne prama Odrinu (Adrianopol), a Rusi ravno prieko rieke Marice u Haskjej, gdje su pretrgnuli željeznicu, koja vodi iz Plovdiva (Filipopol) u Odrin, te tako zagradili Turkom put s one strane. Sad Turci na vrat na nos utvrdjavaju Odrin, tu svoju za Carigradom drugu prestolnicu, koja je nekada brojila do 300,000 stanovnikah, a još sad da jih imade 150,000, po nekom drugom pako računu samo 90,000. Bilo kako mu drago, na te viesti zadrktao je i sam Carigrad tako, da su se u njem vrstili oni grčeviti dogadjaj, što smo jih na drugom mjestu spomenuli.

Ali da se vratimo opet za sjeverne balkanske obronke, reći nam je, da se sad vrhovno rusko zapovjedničtvo nahodi u staroj bugarskoj prestolnici Trnovi. I med Dunavom i Balkanom bilo je u ovo petnaest danah na više mjestih kreševah i porazah s jedne i s druge strane. Rusi su u to vrieme napali i uzeli tvrdjavu Nikopol kod samoga Dunava, ali su s druge strane postradali kod Plevna od turske vojske, što je iz Vidina krenula uzduž Dunava prama iztoku. Med Ruščukom, Silistrijom, Šumlom i Varnom, gdje se nalazi jezgra turske i ruske vojske, neće nikako da dojde do odlučne bitke, jer se Turci nedadu izmamiti na polje, pak to zadaje Rusom trista jadah. Nego to je stalno, da neprestano bombardaju Ruščuk, da su obkolili Silistriju, pak da su se već pokazali i pod Šumlom. Osim toga bilo je kreševa i kod Razgrada, gdje su pala i dva turska gjenerala. Kad bi Rusom pošlo za rukom posjesti željeznicu, što iz Varne na moru vodi u Šumlu, tad bi Turci na onoj strani, nebuduć već u nikakvom obćenju s Carigradom, bili ulovljeni baš kao u mišnjak. Turci i njihovi prijatelji polažu ondje još svu svoju nadu u novoga zapovjednika Mehmet Ali-Pašu. Mi se ufamo, da neće bit sretniji od svojega predšaštnika, Kerim-Paše. U Aziji ide sad Rusom mnogo bolje. Nego u ovom ratu sva jakost i mudrost turska stoji u tom, što se nedadu na polje, već se kriju za zidine svojih tvrdjavah, da neprijatelja izmore; s druge pako strane sva slabost ruska u neopreznosti i smionosti njihovih gjeneralah, koji se razkrope pa napadu i mnogo jačega neprijatelja, samo da se tobože proslave. I toga se ruski prijatelj najvišr boje.

Našim dičnim Crnogorcem nedade junačko srdce da miruju, nego su se već od više danah slegli okolo grada Nikšića, te ga bombarduju, uževši mu već više na okolo tvrdjavicah. Iz Bosne neima pouzdanih viestih, nego je s druge strane izviestno, da su pograbili oružje Grci na otoku Kreti, pak se očekiva, da se pobune i u Tesalji i Epiru. Rumunji sad vojuju uz Ruse, te su prešli Dunav i zamienili rusku posadu u Nikopolu.

Franina i Jurina.

Fr. Odkud to, Jurino, potle toliko vremena?
Ju. Bil sam v Carigrade.
Fr. Po ča?
Ju. Čul sam, da tamo svakeh petnajst dan Sultana menjaju, pak sam šal, nebi li i na me red prišal.
Fr. Pak?
Ju. Videl sam, da bim imal mnogo posla, a malo koristi, pak sam se vratil.
Fr. Ti, kî si dakle va Turskoj bil, biš mi znal reć: kâ je razlika med osaljskom lalokom jakoga Sansona i onom sabljom, kû su ono Ungarezi Kerim-Paši poslali?
Ju. Ta, da je ona laloka došla junaku v ruki, a majerska sablja oslu?
Fr. A ča ti se vidi, su pak to Ungarezi i prej znali?
Ju. Valjda su, ač su mu i par majerskih čižam poslali, da se nenabode, kad mu bude bežat.
Fr. Znaš li pak, kâ je razlika med Sansonom i Ungarezi?
Ju. Da je Sanson bil jak, a Ungarezi da su slabi.
Fr. Pak?
Ju. Pak da je Sanson vojeval *lalokom* na Filistejci, a Ungarezi da vojuju *na laloku.*
Fr. Na koga?
Ju. Na Rusa.
Fr. Dragi ti, ča ti se vidi, kad će Ungarezi k sebe prit?
Ju. Kad jih kî popelja.
Fr. Znaju li to i oni?
Ju. A znaju, zato onako i laju.
Fr. Biš mi znal reć, čiji će bit Carigrad?
Ju. Čiji je bil vavek i do sada.
Fr. Ča će to reć?
Ju. Da će bit onoga, kî ga bude znal držat.
Fr. Ti, kî si tamo bil, kud je pak najkraći put va njega?
Ju. Po zrake.
Fr. Nà pak!
Ju. E dà, jer baloti nehode po tlih, nego lete po zrake.
Fr. Kad ćemo se opet videt?
Ju. Kad nebude niš med nami, kako ni sada!

SLAVA PETRU PRERADOVIĆU!

Narode hrvatski!

Ponajmiliji hrvatski pjesnik Petar Preradović davno prije svoje smrti, u prviencu slave svoje, sinulom na dalmatinskih žalih, u pjesmi „Putniku“ uzkliknuo je domovini svojoj: „*U tvom* polju daj mi groba, *tvojim* cviećem grob mi kiti!“ Kroz tridesetak godinah tisuć su puti po svih stranah naše domovine ove njegove rieči prenosili zanosni besjednici u tisuće srdacah; nebrojenih puti ove je njegove rieči ponavljalo staro i mlado, kao najvruću želju svake vriedne domoljubne duše. Ove rieči, prvi reć bi glasi oživjeloga svojoj domovini pjesnika Preradovića, bile su jamačno i zadnji šapat u tudjini umirućega slavnoga pjesnika Preradovića. Ova prva i zadnja želja pjesnikova ni danas, petu godinu poslije smrti njegove, još se izpunila nije. U tudjini leže Preradovićeve kosti. Zadnja želja Preradovićeva, već za života mu nebrojenih putah s najdubljim sućućem prihvaćena od tisućah hrvatskih srdacah, ne smije još duže ostati gluhi uzdah. Sveta je dužnost Hrvatom, da ta želja pjesnika njihova, životom i smrću njegovom posvećena, i njih samih želja harna postane djelom.

Po zamisli i na poticaj hrvatske sveučilišne mladeži u Beču i Zagrebu sastavio se je podpisani, visokom hrv. slav. dalm. zemaljskom vladom potvrdjeni odbor, koj se ima brinuti kako da se ova sveta narodna dužnost izpuni, najpače da se pribave sredstva za dostojan prenos Preradovićevih pokojnih ostanakah iz Beča u Zagreb i za dostojan mu nadgrobni spomenik.

Odbor se obraća ovim pozivom na savkoliki hrvatski narod, moleći neka bi svatko premogući doprineo bud kako malen prilog, da se uzmogne Petru Preradoviću u krilu majke domovine, kojoj je on njoj na veliku slavu sav svoj viek s najsvetijim žarom služio, podati zadnje pokojište. Nitko, u koga hrvatsko srdce bije, ne može se oglušiti riečim Petra Preradovića, kojimi moli domovinu svoju: *„U tvom polju daj mi groba, tvojim cviećem grob mi kiti!“*

U Zagrebu mjeseca srpnja 1877.

Predsjednik:
Dr. Kosta Vojnović, knez Užički, sveuč. prof.

Blagajnik:
Ivan Benković, gr. viećnik.

Tajnici:
I. Žigrović Pretočki, stud. jur. — **P. Marković,** stud. phil.
Dr. Aleksander Bresztyenszky, sveuč. prof.
Dr. Fr. Marković, sveuč. prof. — **Armin Pavić,** sveuč. prof.
Ferdinand Horvat, stud. jur. — **Gjuro Mišković,** stud. jur.
August Šenoa, gr. viećnik.

„Darovala te sinovi
I ljepšijem još kćerima,
Bili slavski sokolovi,
Bile ponos tebi — svima...“

„Živio Marko!“ zagrmjelo cielom kućom. Ja i žena mi Katarina zahvalismo mu na čestitki.

Sad usta moj otac i reče Marku:

— Dragi Marko, čusmo liepu čestitku, što ju izrekoste mladim zaručnicima, ali rad bismo čuli, što i ovdješnjim prisutnim želite. Govorite, Marko! dva sam puta bio s vami u društvu i svaki put mi bio drag i mio vaš govor.

— Hoću drage volje, odgovori Marko, i najveće veselje bit će mi, ako vas budu moje rieči zanimale. Draga braća, vi hoćete znati što vam ja želim? Slobodu vam želim i opet slobodu!

Svi umukoše, moj otac prekide muk i reče: Marko što je sloboda?

— Zadnja je naša svrha, nastavi Marko, tjelesna i duševna sreća, vremenito i vjekovito blagostanje. K toj sreći teži svaki čovjek već po naravi, a nepriečen biti k toj svrhi, reći će biti „slobodnim“. Nieste vi slobodni jer ste daleko od te svrhe i mnoge vam zaprieke zakrčile put.

— Pravo reče Marko, ozva se jedan starješina, niesmo slobodni, jer nas gaze i tlače, al kako da dodjemo do slobode?

— Čuvajte se vaših neprijateljah, ljubite Boga, a za njim svoj narod i materinski jezik...

— A tko su ti naši neprijatelji?

— Po njihovih djelih se poznaju. Oni, koji vam izsmiehava vjeru, vaš narod i materinski jezik, vaše najveće svetinje...

Dva prtena gospodina u kutu zakašljala...

— Dà! vatreno nastavi Marko, oni su vaše pijavice, oni su vaši klanci jadikovci na putu napredka i prosvjete... Ta evo kako vam zarobiše tielo i dušu, a vi toga niti ne vidite. Dužnici ste njihovi. Šteditи ne znate, jer ne mislite za budućnost. Stežu vam duh i neće da ga razvijete. Hoće da ste njihovim porivališćem, sredstvom, pukim ratilom. U školah, koje svojim znojem plaćate, uzgajate bezbožnike, svoje izrodice i oderuhe. — Za škole skrbite najprije braćo moja! Nabožne i narodne škole tražite i Bog će imati svojih vriednih i dostojnih slugah, naša tužna domovina hrabrih braniteljah, familija krepostnih otacah, dobrih sinovah i poštenih kćeri. Kako će djeca biti pobožna, ako učitelji preziru vjeru? Kako će narodna, ako se učitelji porugivaju našim jezikom, našom nošnjom i običajima? ako gledaju svaku iskricu domovinske ljubavi ugasiti u mladjahnom srdašću djetetovu? kako će djeca biti krepostna, ako učitelji sami nisu krepostni? Zato usvojite braćo draga: „bolje sto puta bolje bez škole, nego imati slabe škole“. Dobri su učitelji veliki dobrotvorci naroda i cieloga čovječanstva, ali slabi učitelji jesu kuga za vašu djecu, za vaš narod i za cielo čovječanstvo.

Učiteljah krepostnih i domoljubnih potrebujete. Krepostni i domoljubni učitelji mogu usrećiti vašu djecu, vas i domovinu vašu. Kriepostni učitelj bûde nabožnu ćud u djeci znajući, da bez vjere čovjek nije čovjek nego hijena — ljuta zvier... Narodni će učitelj razpiriti u mladjahnom srcu djetetovu sveti oganj rodoljublja, reći će mu da nije grieh za čovjeka, kako neki šarenjačići trube, ljubiti onu zemlju, gdje mu je bieli dan zasvietlio, gdje ga je mila majka ljuljala, da nije grieh ljubiti one gore i humove po kojih je kao mlado i čilo jelenče skakutao, onaj jezik u kojem je najprije Boga i svoje roditelje nazvao, onaj jezik po kojem se njegov narod uči, razvija i stupa u kolo izobraženih narodah, one ljude s kojimi se veselio, plakao, tješio.... Takvimi i drugimi visokimi misli nastojat će dobri učitelj razvijati um i plemenito srce vašoj djeci.— Ali braćo moja! nije dosta samo mužku djecu izobraživati, i djevojačkih školah potrebuje Istra. Svakomu je znano koliko žene utiču u izobraženost narodnu. Mlade vaše kćeri s vremenom imaju postati matere. Prvi učitelji su djeci roditelji a osobito matere. Nabožna i narodna mati znat će uzgojit nabožnu i narodnu djecu. Sjeme dobro, koje mati posije u nježno srdašće svojega mezimca, nikad ne pade na tvrdo tlo niti iztruhne, nego iznikne i uzbuja kašnije u neuvehljivi i mirisavi struk poštenja i krieposti.

(Sliedit će.)

Digitized by Google

O uzgoju livadnoga glasnika

(livadnoga repca, alopecurus pratensis.)

Nakan sam ti danas, dragi moj poljodjelče! uzpisat uešto „o livadnom glasniku.“ Dakle slušaj pozorno i uvaži:

Livadni glasnik je vele sličan mačjem repcu (phleum pratense).

Svojstva ove trave jesu sliedeća: 1 što spada medj dobre livadne trave; 2. što mnogo godinah na jednom (posijanom) zemljištu uztraje; 3. dobro se obokoreni to jest duboko svoje korenje u zemlju pušća; 4. proljećem rano zazeleni; 5. raste odveć brzo (naglo) tako, da se u dobrih godinah može tija tri puti kosit; 6. vlat mu je listnat i 63 c. m. (2 stope) dug; 7. daje mnogo sjemena — rječju spada u najplodovitije i najbolje livadne trave, jer ga konji i goveda sa golenom pohlepnošću žderu.

Prem se tako ova trava odlikuje, to ipak ima i ona neke pogrieške, a te su, naime: 1. što zahtieva dobro i izvrstno gnojnu zemlju: 2. što se tek treće godine sasvim iz sjemena razvije, radi čega je slabo gospodaru koristna na oranicah, ali je zato koristna na livadah (bile sad livade privremene ili dugovječne).

Livade, koje obiluju sa ovom travom, daju izvanredno veliku korist gospodaru (poljodjelcu).

Zemljište (tlo) i gnojenje (djubrenje). Ova trava ljubi promješano tlo od ilovače i pieska pa uz to ako ima i crnice (humusa). Isto (tlo) ima bit dobro i duboko obdjelano.

U obće se može reći: da se za trave ima isto tako zemljište prirediti t. j. obdjelati, kao i za žitarice (n. pr. pšenicu, ječam, zob itd.)

Gnojit se ima pod ovu travu obilno ako želimo, da nam ista dade mnogo siena. Gnoj gledaj, da ti je miešanac, jer na ovakovom (gnoju) vrlo dobro uspieva.

Takodjer ljubi, da se osokom (gnojnicom) što češće polieva. Mnogo puti se ima i voda na ovakovu travu (t. j. na livadu) napušćati. Nu opet nesmieš previše, jer joj mnoga mokrina škodi.

Dobra gnojitba pod ovu travu (i u obće kod svih) koristna je sa dva gledišta: 1. uzdržava zemlji potrebitu vlagu; 2. uzkorava rastenje posijane trave.

Dakle gledaj, da ne samo dobro preoreš i urediš svoju zemlju (livadu), već ju dobro i pognoji, tada znaj, da se nećeš kasnije pokajat, jerbo će ti se trud i trošak znatno izplatiti.

Sjetva. Ova trava sije se u jeseni (u mjesecu kolovozu i rujnu) s razloga, što će sjeme iste godine niknuti, i tako će si više vremena zadobaviti, da se u zimskoj vlagi dobro ubokoreni.

Ovo pravilo vriedi za sve livadne trave.

Način sjetve. Sije se na omaške (t. j. rukom) i to pomiešana sa drugim travam.

Na jedno jutro ide sjemena 5 Kilograma i 4 Dekagrama do 5 Kg. i 60 Dg. (9—10 ℔), a 2 Kg. i 52 Dg. do 2 Kg. 50 Dg. ($4^1/_2$—5 ℔) kod sijanja u redove za goj sjemena, pri čem su redovi udaljeni jedan od drugoga 32 c. m. do 37 c. m.

Budući da se sjemenje ove trave pri sijanju lahko jedno drugoga hvata, preporuča neki gospodarski pisac, Sprengel, sasvim ga pomiešati sa zemljom. Nu ja sam godine 1876 izkusio, da je k tomu piesak mnogo prikladniji.

Žetva i uporaba. Većinom se rabi ova dobra trava za sieno. koja se kosi u početku cvatnje i to u lipnju (kadkad u srpnju). Može se sa jednog jutra dobit dobrog siena 20—25 ct. i to u dvie kositbe.

Žetva i sušenje sjemena biva isto tako, kao i kod mačjega repca (phleum pratense).

Budeš li, mili brate, uzgajao livadnoga glasnika po ovih pravilih, tada ćeš si zajamčiti ovoj dobroj livadnoj travi dobro uspjevanje.

Deder pokušaj! Vazda tvoj iskreni prijatelj

N. Vežić.

Opaska: Sjemenje od dobrih livadnih travah prodaje čestiti trgovac gosp. Julio Dürr (prije Karl Schmidt) u Ljubljani. Ja ovog čestitoga trgovca što toplije preporučam gospodarom.

Različite viesti.

Naš Presv. g. Biskup J. Dr. Dobrila pohodit će i podjelit sv. Krizmu u sliedećih mjestih: dne 22. Augusta u Grdom-Selu, 23. u Lindaru, 24. u Gračišću, 26. u Pićnu, 27. u Svetivancu, 28. u Žminju, 30. u Svetom Petru, 31. u Kringi, 2. Septembra u Tinjanu, 3. u Trvižu, 4. u Zamasku, 5. u Kašćergi, 6. u Bermu, 7. u Starom-Pazinu, 8. u Pazinu.

Umrli su dne 22. t. mjes. u Bujah, M. č. g. Mat. Godina, umirovljeni katehet; a dne 26. t. m. u Kastvu M. č. g. Josip Dukić, umirovljeni župnik. Da počivaju u miru!

Spomenik morovodji Tegethoffu, koji je nazad 11 godinah na Viškim valovim, hrvatskom mišicom izvojevao prem slavnu pobjedu proti napadajućim Talijancim, razkrio se u Puli dne 20. o. m. Svečanosti prisustvovaše Njeg. Visost Nadvojvoda Albrecht, namjestnik barun Pino, pokojnikov brat gjeneral Tegethoff, c. k. oblasti i više občinah dalmatinskih, a najprva občina Viška.

Kakvih znadu Kozaci! Kako pišu iz Bukurešta u Vlaškoj nekim njemačkim novinam, tamo da su se do suzah nasmijali jednoj kozačkoj, kad su onomadne onud projašili oti najvrstniji ruski vojnici i prvi europejski konjanici. — Neki Kozak najeo se i napio do sita u nekoj krčmi, pak zajašio konja da ide. Sietiv ga krčmar, da nije platio, Kozak se počeše za ušima, izvadi iz džepa strašno umazanu kesu i hoće da namiri svoj račun; ali eno, na jednom mu se konj sruši na tla, kao da ga je kap udarila. Kozak se preseneti, stade obletati okô konja, zvati ga, drmati, dizati; ali sve badava, konj tobože mrtav pa mrtav. Kozak nedobiva konja od vlade, nego mora si ga sam nabaviti, pa što će sad u tudjoj zemlji bez konja, bez novacah, a k tomu još u živu ratu? To se kosnulo milostiva srdca okolo stojećeg svieta, pak u tili čas složište malu svoticu srebrnih rubaljah, da ublaže raztuženo tobože kozačko srdce, a i sam ga krčmar podvori još nekom kupicom ponajboljega vlaškoga vina. Kozak, zahvaliv se svojim dobročincem, skine sedlo sa konja, vrže ga na rame zajedno sa sulicom i ode, a sviet ga gleda i žaluje. Kad bude podaleko od krčme kakvu tisuću koračajah, okrene se i zažvižda baš po kožački što je krepče mogao. I eto čuda, na to znamenje mrtav tobože konj ustane i poleti kao striela k svojemu gospodaru, koji uzjaši, pozdravi mašuć rukom začudjene gledače, pa odpraši sa svojom četom prama Dunavu na Turke. Od to doba da se onaj krčmar nemože donatužiti na Kozake i na njihove djavolske konje.

Dvie knjižice za mladež izišle su nakladom knjižare Mučnjaka i Senftlebena u Zagrebu, i to: 1. „Djetinji vrtić“, zabavne pripoviesti dobroj djeci, napisao jih i sabrao učitelj Lj. Tomšić. II. svezak. Ciena u tvrdom vezu 40 nvč., sa zlatorezom 50 nvč. 2. „Potočnice“, napisao Jos. Lj. Varjačić. Ciena ista. Obedvie ove knjižice vrlo su liepe i zabavljive, pak je radi toga što toplije mladeži preporučamo.

Hrvatsko domaće platno izložiti će za prvi put na parižkoj svjetskoj izložbi zagrebačka firma L. Baumgärtner.

Riža raste i u Hrvatskoj, kako pišu „Pučke novine“. Gosp. Demattei, trgovac u Zagrebu, rodom Talijan, a veliki prijatelj gospodarstvu, pokušao to lani na Auerspergovu zemljištu u Mokricah, gdje je od jednoga vagana posijane riže dobio 28 vaganah. Ljetos je posijao pri zagrebačkom kolodvoru 75 kg. kinezke riže, koja u vrlom našem podneblju liepo uspieva, premda je sjeme stiglo 20 danah kašnje. Ovaj pokus svakako je znamenit po naše gospodarstvo.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 31. Julija 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	106	—	114	—
Rio polag vrsti	„	88	—	112	—
Cukar austrijski	„	52	—	53	—
tučeni	„	48	—	50	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	—	—	—	—
Naranče skrinjica		2	50	—	—
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	—	10	50
levantinske	„	5	—	6	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	9	—	11	—
puljezke	„	—	—	—	—
Limuni skrinjica		5	—	8	—
Bademki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	89	—	92	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Liešnjaci	„	31	—	34	—
Šljive	„	23	—	28	—
Pšenica ruska	„	14	50	15	50
ugarska	„	14	—	14	50
galačka	„	13	50	14	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	7	—	7	50
ugarski	„	7	75	8	25
Raž	„	7	50	8	25
Ječam	„	7	40	—	—
Zob ugarska	„	—	—	—	—
arbanaska	„	7	50	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	50	11	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	9	—	11	—
Oriž talijanski	„	20	—	26	50
inglezki (kitajski)	„	15	75	18	50
Vuna bosanska	„	120	—	130	—
morejska	„	130	—	133	—
arbanaska	„	130	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske „		44	—	75	—
Grede „		12	—	14	60
bukovice		8	—	9	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg.	52	—	54	—
„ najbolje	„	71	—	72	—
„ srednje vrsti	„	63	—	67	—
dalmatinsko	„	52	—	—	—
istarsko	„	52	—	53	—
Kameno ulje u barilah	„	17	—	17	50
u kasetah	„	20	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	50	—	65
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	36	—	37	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	84	—	92	—
Loj dalmatinski i naški	„	49	50	52	—
Salo	„	66	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	57	—	58	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	30	—	31	—
Ruj naški	„	8	75	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	32	—
Lumbor (jabučice od javorike)	„	13	50	15	—
Pakal baril od 100 Kilg.		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

PRENDINIEVIH SLADKIŠAH

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* to gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Špljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 8

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 16. U Trstu 16. Augusta 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu **godinu.** Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine **više poštarina.** Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz **poštarsku** *Naznačnicu.* Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti **kroz jednu Naznačnicu,** a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. **Komu List** nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu **pismu,** za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija.* Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalaze se

Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice.*

Pogled po svietu.

U Trstu 15. kolovoza 1877.

Dne 8. tek. mjeseca sastao se u Išlu, kako bijaše predjavljeno, naš Car sa njemačkim carem Vilimom. S našim Carem da je bio Andrassy, a s Vilimom da nije bilo Bismarka. Taj sastanak da će na novo pokriepiti savez i dobar sporazumak triuh sjevernih carevah. Toga radi da se nije bojati, da se iz ovoga sadašnjega porodi obćeniti evropejski rat, nego da će se dokončati med samom Rusijom i Turskom.

Kako smo zadnji put javili, naše je ministarstvo odlučilo pokrenuti austrijsku vojsku, ali ne svu nego samo jedan dio. te je dalo ministru Andrassyu oblast, neka se njom služi gdje i kada mu bude trebala. Čudno je, što se Andrassy-u uzhtjelo te povlasti baš onda, kad se kod Plevne onolika krv prolievala; a još je čudnije, što se na svršetku one bitke reklo, da naša vojska neide nikamo. Što se je dakle namjeravalo? Mi sudimo, tko bi htio promozgati taj čudni dogadjaj, da bi mogao ući do kraja u trag Andrassy-evoj politici.

U Zagrebu je dne 5. tek. mjeseca bio pučki sastanak, gdje se izjavilo, da je obstanak Turske protivan izobraženosti i napredku, pa da svaki pošten čovjek mora želiti da se raspe ona nečovječna država, pa to da žele i Hrvati. Zato da žele i što bolji uspjeh požrtvojnoj ruskoj vojsci, a kad Turske nestane, da se Bosna i Hercegovina prislone na Austriju, a drugim tamo pokrajinam dade samostalnost i zaslužena samouprava. I u drugih po Hrvatskoj gradovih bijahu takovi sastanci, pak se narod svuda izjavio, da pristaje uz želje zaključke zagrebačkog sastanka. Dne 19. t. m. bit će i u starodavnom Sisku takav sastanak. Takodjer u Ljubljani, u Brnju i u drugih cislajtanskih gradovih htijaše narod da se izjavi na isti način i u istom smislu, ali mu se to od vlade nije dopustilo. Nego valja reći i to, da su u Galiciji nekoji kratkovidci Poljaci htjeli, da se izjave proti Rusiji, pa da im vlada nije toga dopustila. Aj jadna braćo Poljaci, vi dakle nevidite, kad bi danas Rusije nestalo, da ste i vi zauvjek propali! U ostalom u našoj carevini ništa novoga.

U Engleskoj se zatvorio parlamenat. Kraljica je tom prigodom rekla, da engleski narod može mirne duše gledati u budućnost, jer da je Car Aleksandar izjavio, da neće povrieditи nikad i nikako engleskih interesah, ako pak bi, dodala je, da će jih Engleska znati braniti. Prema tomu, Engleska će mirovati, a naime odkad joj nije pošlo za rukom, predobiti na svoju Austrije. Sad kao da se nebi sgrozila ni kad bi ruska vojska na neko vrieme osvojila Carigrad, al se ipak pomalo oruža. A čuje se i to čudo, da bi sad i naša Austrija prekrštenih rukuh gledala, kad bi i Srbija uz Rusku vojevala, akoprem s početka da nije htjela na to nikako pristati. Ako je sve to istina, onda su se morale u diplomatičkih krugovah dogoditi velike promjene. Il je dakle Rusija umjela razpuhati sve sumnje nekojih državnikah, il ti državnici misle, da Rusija nije dorasla Turskoj, da ju pokori te postigne cilj, radi koga evo vojuje. Ovo zadnje neće bit lje istina.

U Fsanceskoj je ministarstvo u velikoj brigi, jer nežna, kako bi odolilo republikancem, koji su mu narasli prieko glave. Povrh toga i sami carevci su u zavadi medju sobom. U Italiji se slegla ona novinarska buka, o kojoj smo zadnji put govorili. Ali Italija da se ipak pripravlja, jedni kažu da proti Franceskoj, a drugi vele, da pomiče svoju vojsku prama našoj granici. I grad Rim da će tvrdjami i topovi ograditi. U Njemačkoj sve po starom. Govori se o nekakom savezu med Srbijom i grčkom. Turska bi dakle imala, ako je to istina, novoga posla. U Americi biesni na nekojih mjestih državljanski rat.

ISTRA I HRVATSKO SVEUČILIŠTE.

„Naša Sloga“ priobći u br. 15. o. g. članak „djakom iza praznikah“; pun je patriotičkih osjećanjah, ima u njem i plemenitih zahtjevah, ali neke stvari nečine mi se sasma ispravne. Zato vas liepo molim, gospodine uredniče, da uvrstite nekoliko redakah, da se stvari tamo navedene razjasne.

Ako se pita, zašto ima tako malo mladeži iz Dalmacije, Istre i Kranjske na hrvatskom sveučilištu, obično se odgovara ono, što je i poštovani M—ć. u rečenom članku „Naše Sloge“ napisao. Čemu da idemo na sveučilište, kad nam vrieme tamo probavljeno, ispiti tamo načinjeni, nevriede ništa. Ovo, čini se, da je osobito preplašilo Dalmatince i Slovence, jer ovih imade preko svake nade malo na hrvatskom sveučilištu; daleko nam je vjernija naša dična Istra, jer njenih sinovah u Zagrebu svake godine više.

Al kakova nam korist — velite vi tamo — ako istarska mladež i u većem broju polazi hrvatski najviši učevni zavod, kad je taj dio za nas izgubljen; sa svjedočbami tu stečenimi nemogu u Istri biti namješteni, a mi ih nuždno trebamo. Bolje dakle da neidu u Zagreb, dok hrvatska vlada neizposluje, da budu rečene svjedočbe i u Cislajtaniji imale punu valjanost. Istina je, da svjedočbe stečene na hrvatskom sveučilištu neimaju krieposti tamo kod vas, ali to nevalja za sve svjedočbe. Evo to ću vam dokazati. Neka dodje mladić iz Istre na fakultet juridički — a bilo bi dobro da jih dolazi što više, jer vi trebate činovnikah Hrvatah — tu može slušati predavanja prve i druge godine; na svršetku druge godine napravi pravno-povjestni državni ispit, a svjedočba ob ovom ispitu valja na *svakom* sveučilištu u cieloj monarkiji. Svaki dakle Istran može bez ikakove zapreke u Zagrebu učiti pravoslovne nauke *najmanje* dvie godine; ali može i više. Tko kani stupiti u državnu službu, ili postati advokatom u Istri, tomu — ovo je žalibože istina — nevalja svjedočba o položenom *drugom* ili *trećem* državnom ispitu u Zagrebu. Ali to nije i nemože biti nikakov razlog, da mladež iz Dalmacije, Istre i Slovenije nepolazi hrvatsko sveučilište. Drugi i treći državni ispit polažu se istom nakon svršenih pravoslovnih naukah. Tko dakle nakani ostat u Istri kao činovnik, može probaviv u Zagrebu dvie ili tri godine, preći na koje sveučilište cislajtansko, tamo izvršit još jednu godinu i položiti propisane ispite. Ovaj expediens nije doduše posve udoban ali vjerujte, da se ovako radi, znatno bismo se približali našemu cilju: mladež iz Dalmacije, Istre i Slovenije probaviv dvie ili tri godine u Zagrebu priučila bi hrvatskomu jeziku, upoznala se sa hrvatskom knjigom, zavirila u želje i pregnuća narodna, koje se u glavnom gradu Hrvatske goje, usisala bi — koliko bi još potrebno bilo — narodnoga duha, te ga kasnije budila po svojoj domovini. A da bi mladež vaša u Zagrebu mogla toliko naučiti, koliko igdje drugdje, o tom gospodine uredniče, netrebate dvojiti. Hrvatsko je sveučilište sasma ustrojeno kao i bečko ili pražko, predavaju se skoro isti predmeti, u Hrvatskoj postoje velikim dielom isti gotovo zakoni, koji i u Cislajtaniji, hrvatske su gimnazije onako uredjene kao i vaše tamo, tu dakle neima nikakove bojazni. Bečka vlada sve to dobro znade, ali jer neće da se duh slavenski oživljuje i budi na zajedničkom ognjištu stavlja one zaprieke jedino sa *političkih*, a nikakovih drugih razlogah.

Ovo sam mislio, gospodine uredniče, navesti, da se stvari ponešto razjasne, nu pri tom ostaje netaknutim zahtjev vašega poštovanoga dopisnika, da bi hrvatska vlada imala svom snagom nastojati, da se sve zapreke polazku hrvatskoga sveučilišta podpuno dokinu.

U Zagrebu 9. kolovoza.

B.

Dopisi.

Iz Omišlja 6 kolovoza 1877.

„Neprestaj učiti se“, više širom svieta današnji viek, jer tromost i neukost žalostnim plodom radjaju; a to i ona naša „koliko znadeš onoliko valjadeš“ potvrdjuje. Koliko se jadah i žalostih neuk pojedinac tekom svog života nenatrpi, dok napokon težko nezakuka!

Pa dali nije isto tako sa natražnjačkimi obćinami i takvimi narodi? Imamo sjaset prilikah čuti i čitati, kako ovdje narod u tmini čameći poput robovah jačemu i nasramot služiti mora, tamo se opet golema carstva razpadaju itd.

Digitized by Google

A kako je s nami po Istroj? Jaoh i naopako; jer smo robovi nekoliko talijanašah! Zar ne!? A što je tomu krivo? Nekultiviranje naroda i nestašica naprednih i narodnih ljudih, koji bi narod ozbiljno zastupali i branili, dva su (med ostalimi) faktora, kojih dok si istarski Hrvati neizvojuju, ostati će pod tudjim jarmom. Al kako ćemo do tog blaga doći, kad neima dosta školah, narodnih učiteljah, kad neimamo hrvatskih knjigah i učilah i što ja sve znam! Ima, brajko, ima svega toga, ali nije volje, nije rada ni požrtvovanja, sloge ni ljubavi na više mjestih. Primjer.

Iz Omišlja nikad se ništa nečuje, pa bi svatko mislio, da blago si ga toj občini, tamo mora podpuni red i sklad vladati, tamo ništa nemanjka.

Tko ima uši nek sluša. — Omišalj broji danas sutra dvi hiljade dušah te ima već sada preko 260 djece obojeg spola dužnih školu polaziti, pa s jednim učiteljem i učiteljicom! Jedan se i drugi danomice tim brojem djece bore podučavajuć ih u čistom materinskom hrvatskom jeziku. Al da mladež do željenog cilja dodje, pitam jeli dosti učitelj i učiteljica (dosljedno škola)? Nije. Hoće li se djeca prilično usavršiti, treba im dobra nauka i primjera od roditeljah, pa straha božjega, koji se najbrže vjeroukom po vjeroučiteljih steći može. Ako dom kao brižni otac, i crkva ta nježna majka gojenčad svoju zapuštaju i zanemaruju, čemu se imamo od osamljene škole nadati, kakvu budućnost očekivati? Pa kako je u Omišlju? U Omišlju odkad je novi školski zakon u život stupio od onda mladež školska nečuje jedne rieči iz vjeronauka, taj je nauk nedužnoj gojenčadi sasvim „terra incognita“, toga lje čuo nisam nego na žalost vidio. Odkud u Omišlju povlastica, da se djeca neuče u vjeri, neznam. Kako čujem, sám se je učitelj već više putah kod viših oblastih potužio i gledao, da se tomu neredu na put stane, al se još ni sada ta pučka rana zacielila nije.

A kako občina sa svoje strane? Čudnovato doista! — Čuj! — občina ta plaća kao svaka nešto na školu, česa joj se nipošto neće; pak su počeli neki občinski odborni sebičnjaci i kratkovidci u občinskih sjednicah šaputati, kad je kakov o školskom trošku poveden govor, da bi se kako tog tereta otresli, pa da bi najsjegurnije uspjeli, kad bi se škola zatvorila, a da djeca nek za marvom i po ulicah trče!..

Stalni budimo, dok takvi duhovi pukom vladali budu i škola se na taj način njegovala i štitila, i dok se dužnosti vršile ne budu, ostati ćemo šćavi i robi, ali nekrivimo nikoga nego sebe. Ako si sami nepomognemo drugi nam pomoći neće. Zato probudimo se jednom, a občine nek takve grčeve sa sebe otresu, ako neće, da im vratom nezakrenu.

J—x.

Sa Raše mjeseca kolovoza.

Mnogim čitaocem liepe „Naše Sloge“ bit će poznata ona divna dolina, što se od krasne strme Učke do čepaljskoga jezera, a od čepaljskoga jezera tja do mora izpod Barbana proteže.

Divnu ovu dolinu, koju dolinci t. j. barbanci i susjedni stanovnici „Rašom“ a gorinci t. j. svetomartinčani i susjedni stanovnici „Lugom“ nazivaju, naši su pradedovi svim u korist velikom mukom i trudom obrnuli. Oni su trnje, vrblje i drugo nekoristno šikarje izkopali, te izorav je nasijaše svake vrsti trave, pa evo mi imamo sada liepe sjenokoše i liepa pašišta. Pošto pako ova krasna dolina bi uvjek izložena pogibelji velikih vodah, učiniše u sredini te liepe doline veliki potok, koj se zove „Raša“ odkuda i ime sjenokoši. Da tako toli voda iz čepaljskoga jezera tekuća, koli voda tekuća iz potokah i malenih mlačicah proizteče kroz Rašu u more, a da neškodi travi.

Dok se je ova Raša čistila, mi svi imadjasmo toli konjskoga koli volovskoga siena u izobilju. I to bi svim stanovnikom blizu Raše velika korist, jer nesamo da su si pobolji kmeti pripravili dosta siena za prehraniti kroz dugu zimu svoje konje i volove, nego i siromašniji. Oni milostivniji kmeti bo dadoše siromahu sieno pokositi i spraviti, a on ti je dobio pol otave (drugo sieno), ako ti je sieno popeljao, tada je uzeo svu otavu — evo kako bi to svim od velike koristi, pa ne samo u tom pogledu, ma i u drugom.

Mnogi rašanski stanovnici kao na priliku Čepljani, Kršanci, Fukljačani, Brijani, Pićanci i Šumberci skoro da nit imaju drugog siena do rašanskog, a mnogi imaju veći dio siena u Raši nego li na vrhu. Na kratko svim ovdešnjim stanovnikom je Raša od velike paće najveće koristi.

S toga će moći svatko uviditi, kolika nam je svim bila škoda lanjske godine, kad su nam veliki i gusti daždji preko osam puta poplavali sjenokoše, i to zato, jer Raša nije već više godinah čišćena. Mnogi doduše moradoše razprodati veći dio svojih govedah, a što kod kuće zadržaše velikom skrbi te mizerno prihraniše. A što će biti od brižnih i jadnih nas kmetah, ako govedah nebudemo imali? Hoću reći da ovdje nenosi nam mnogo govedo, jer prvo ih neimamo mnogo, a drugo jer neznamo još dobro goveda gojiti. Ali ova ljeta, gdje nam se radi pomanjkanja vina bačve razsiplju a radi pomanjkanja žita kasuni bršive, jest govedo jedino naše uporište iz kojeg izvaditi možemo po koji novčić za izplatiti velike poreze, adicijonale i druga plaćila. A odkuda ćeš da uzmeš novac za kupiti obuću i odeću i turkinju za prehraniti si nevoljnu čeljad? Što će biti dakle iz nas, kad bude Raša zamuljena? To će se pako zbiti za stalno, ako se budu naša občinska glavarstva ovako malo brinula za čišćenje Raše. Ali što njim zato ... oni podestati, koj bi se morali zato brinuti, neimaju sjenokošah u Raši, i tako joh vuku po takvom poruku. Na nikoga nemojmo se zanašati, kmeti moji dragi, nit se nemojmo što nadati od naše gospode, jer oni će nam obećati svašta, ako ćeš šterne, kale, ceste i drugo, ali njihova obećanja ostaju neizpunjena, pa onda nam se rugaju pogrdnim nas imenom nazivajući: *šćavo*, *morlako*, *vilan*, *ignorante* itd.

Bit će dakle najbolje, da se medju sobom složimo, pa učinimo jednu molbenicu na c. k. namjestničtvo u Trstu. Da bi se dostojalo posiliti sve dotične vlastnike na čišćenje Raše, i pružiti novčane pomoći, jer ovdje novac potrošen će koristiti svim rašanskim stanovnikom, dočim onaj potrošen za izsušenje Čepaljskoga jezera koristit će (kako smo videli što nismo) samo bogatomu Auerspergu.

Ako mislimo što učiniti, učinimo odmah, i to složno. Na noge dakle.

Ja imam čvrsto ufanje, da će liepa „Naša Sloga“ ovo par riečih zadovoljno primiti, pisanih po jednom siromašnom kmetu rašanskom, koj će nesamo više put (samo ako se bude „Naša Sloga“ dostojala primati) koju u „Našu Slogu“ pisati, nego i druge žrtve za svoj narod učiniti. Na vidjenje. *)

Š.

Slavenski rat za oslobodjenje.

Naši će čitatelji bit čuli u ovo petnaest danah govoriti o nečuvenih ratnih strahotah. Bit će čuli, da su Rusi tobože pobijeni, potučeni, poraženi, skončani; a s druge strane da su Turci nadmogli, nadbili, predobili, pobiedili itd. Neka se naši čitatelji neznebivaju — nije istina ni stoti dio onoga, što naši neprijatelji pričaju i žele! Rusi i Turci nalaze se skoro u onom istom položaju, u kojem su se nalazili danas petnaest danah. Što se je dakle dogodilo, te su se zagovornici turskog krvoločtva onako razkokodakali?

Baš kad smo mi pisali zadnje ratno izvješće, dne 30. i 31. pr. m., med Rusî i Turcî biesnio je po drugi i po treći put, kod poznate već našim čitateljem Plevne, strašan boj, gdje je, kako kažu, stojalo 60 hiljapah Turakah naproti 50 hiljadah Rusah. Turci htijahu po što po to da prokrče put do svoje glavne vojske, a Rusi da jih po što po to natrag bace; pa eno, ni jedni ni drugi nisu uspjeli, nego se tu i sad kao prikovani mrko gledaju i strogo straže. Rusi da su tom prigodum izgubili do deset hiljadah ljudih što mrtvih što ranjenih, a Turci isto toliko, akoprem su bili u pretežnijem broju i u neizmierno boljem položaju. To je eto taj strašni poraz Rusah, to ta nečuvena pobjeda Turakah! Ali ako su Turci predobili, zašto neidu napred prieko mrtvih ruskih tjelesah, zašto nerazdvoje potrtu tobože rusku vojsku te se nesdruže s vojskom Mehmet-Ali-Paše, turskog vrhovnog zapovjednika, kao što su bili nakanili i naumili?

Istina, da budu Turci uspjeli, Rusom bi se bila mogla pripetiti mnogo veća nesreća. Ali ovako nisu nego obustavili njihovo ratovanje, dok jim nestigne iz Rusije tolika pomoć, da budu mogli na lievo i na desno udariti uspješno na turske krvoloke. Mi smo zadnji put rekli, da se ruski prijatelji najviše boje ruske mahnitosti, kojom hoće da sve na

*) Kako nebi, kad je „Sloga“ vaša i za vas? Ajde dakle, i liepa vam hvala. Ured.

PODLISTAK.

Oslobodjenje Istre

KAPETANOM LAZARIĆEM

Godine 1813.*)

Manji dio pučanstva istrijanskog do 24000 duša sa glavnim mjestom Pazinom, spadaše pod Austriju, veći pak dio do 95,000 duša bijaše podčinjem Mlietkom kroz čitava stoljeća, te je tek godine 1797. Campoformijskim ugovorom pod Austriju podpao, od koje je već poslie 9 godina, uslied požunzkog mira odpao.

Da bi ovaj prediel opet natrag osvojio, koji sa otoci do 85□ milja imade, krene godine 1813. 2. rujna kapetan *Josip Lazarić* sa jednim častnikom, 47 piešaka Hrvata, jednim desetnikom i 6 husara, neimajući ni jednoga topa, iz Rieke, gdje je englezki Admiral Freemantle krstario, da carskoj vojsci, gdje uzmogne u pomoć priskoči. Već na večer 2. rujna bijaše Lazarić u Vranji, na podnožju velikog briega, kamo mu pošlje njeki svećenik, vjeran podanik Austrije, (kapelan Pikot), glasnika sa viešću, da mu od Pazina velika neprijateljska sila na susret dolazi. Ova viest ništa nesmete Lazarića, te zorom 3. rujna napade na Pazin, gdje se je dvadeset put jači neprijatelj nalazio. Na što je računao to se i izpunilo. Lazarić je znao jezik, poznavao je i zemlju i stanovničtvo, koje ga se je već od godine 1809. milo sjećalo. Brzo se raznese glas o Lazariću i austrijskoj vojsci, kojoj je on na čelu, ta kad se je selu Boljunu približio, izadje mu stanovničtvo pod jekom zvonovah i mašući zastavami na susret. Noćju od 3. do 4. rujna, kad je na gori sv. Trojice kod Cerovlja konakovao, pohrli iz obližnjih mjestah više stotinah seljakah pod njegovu zastavu, naoružanih sjekirami, kosami itd. nekolicina pak samo sa starimi pokvarenimi puškami. I 150 Otočanah fran. uniformom odjevenih, predje iz neprijateljskog stana k Lazariću, ali ih ovaj, bojeći se radi njihovog odiela pometnje, nemogaše u prvi mah u boj slati. Cielu noć su po okolnih mjesti zvona zvonila, te strah neprijatelju u srdce ulievala jer je mislio, da se ciela zemlja protiv njemu podigla. Sutradan 4. rujna opaziše francuzko-talijanske čete oko 1000 momakah na broju. Na oba krila postavi Lazarić veći dio seljakah, davši im vieštije ljude za vodje; njegov poručnik zapoviedaše ostalim brojem seljakah, te se od Cerovlja neprijatelju približivaše, dočim je Lazarić sa cielim konjaničtvom t. j. samo sa 7 momakah na neprijatelja navalio.

Neprijatelj bi iznenadjen. Lahko naoružani i napred poslani talijanski novaci zapustiše svoja mjesta, a Lazarićevi seljaci ovim uspjehom ohrabreni, poletiše za njimi, te dugim čarkanjem prisiliše neprijatelja, da visove briega Lindara ostavi, gdje se sakupio bio, i u Pazin povuče. Stanovničtvo, koje je nespokojno uspjeh prvog boja izčekivalo, poleti na bojište te silnom grajom (bukom) smete tako neprijatelja, da je ovaj dva topa ostavio, a treći mu oteše husari baš onda, kad ga je na zgodnom mjestu naperiti hotio. Lazarić je medjutim poslao pred neprijatelja, koji se u bjegstvo dao, neki dio seljakah, te ga tako obkolio. Videći se neprijatelj u stisci i pošto je već do 40 momakah, koje ranjenih, koje mrtvih izgubio — Austrijanci su imali samo 6 ranjenih — preda se na milost i nemilost.

Lazarić sad udje u Pazin, koji je u ime austrijskog cara osvojio, ukine sve frazcuzko-talijanske oblasti, te ih novimi carskimi zamjeni. Dne 5. i 6. rujna doprati zarobljenike, 3 štabska i 26 viših častnikah sa 900 momakah na Rieku. Ovdje je i

*) Vadimo ovaj članak iz netom izašle knjige: „*Vaterländisches Ehrenbuch*“, Geschichtliche Denkwürdigkeiten aus allen Ländesn der österreichisch-ungarischen Monarchie. Herausgegeben von Albin Reichsfreiherrn von Teuffenbach zu Tiefenbach und Masswegg. Wien u. Teschen Prochaska. 1877 994 str.

Članak sam napisao je čuveni austrijski historik Barun Josip Alexander Helfert u svojoj poviesti austrijskoj.

Digitized by Google

jedan put obajmu i obuhvate, pak se tako samo razkrope, raztruse i oslabe. Nego najposlje kao da će se izliečiti od te glavne pogreške svojega ratovanja, zato je sad na ratištu sve mirno, jer da su Rusi djelomice promienili svoj prvašnji plan, pak da se u pogibeljnijih mjestih sakupljaju što u većem broju. Prama tomu novomu planu i gjeneral Gurko, što se nalazi u Tračkoj, morao se sakupiti i primaći k Balkanu, da uzmogne u potrebi podati ruku vojsci, što stoji na sjevernoj strani te planine. Zato je i ruski glavni stan iz Trnove bio opet premješćen u Bielu, da bude u sredini sve, s lieva i desna poslujuće vojske. I za čudo, Turci već ovo petnaesti dan gledaju te ruske promjene i pripreme, a nemogu im nigdje da na put stanu. Jesu li dakle Rusi bili potučeni? Nisu nego zatečeni. Pa gle, baš tu su pokazali, što vriede, jer i sami neprijateljski dopisnici priznaju, da je čudo, kako se ruski soldat smrti neboji. Zato se i pripovieda, da su pali cieli regimenti kao jedan čovjek, ali uzmaći nikako. To je moralo i Turke začuditi, pa se evo sad tamo nemiču ni natrag ni napred. Gjeneral Krüderer, koji je tom prigodom tamo zapovjedao, bio je skinut sa svoje časti, a na njegovo mjesto postavljen gjenaral Latov.

Nego odkud Osman-Paši pod Plevnom onolika vojska? To je ono, što se ni sad pravo nezna, a ljudi buncaju svašta. Ta se je vojska od Vidina do Plevne vukla cielih četrnaest danah. Da joj se Krüderer nije nadao, vidi se iz toga, što je pustio, neka gjeneral Gurko ide za svojom srećom prieko Balkana. Nije li to onaj glasoviti tajni Kerim-Pašin plan, komu kao da je išla na ruku i Andrassy-eva politika, jer da su bile Srbiji ruke razvezane, a Rusom slobodno stupiti prieko Dunava na srbsku zemlju, dakle Turkom za ledja, nikad nebi bio Osman-Paša ostavio Vidina, nikad se ruska vojska kod Plevne na njega namjerila. Ele, tanahno li su spredene te političko-vojene niti; ali Bog neće dati, da čovjek rad vraga do vjeka pati!

I tako smo eto u glavnom naslikali položaj na bojnom polju, gdje se sad Rusi i Turci grozničavo spremaju na svoj daljni krvavi rad. Što se čuje o kojekakvih manjih pobjedah i porazih, to nisu nego ljuti okršaji, što se zbijaju med predstražami jedne i druge vojske. Iz Azije nikakvih novostih, nego da se Turci sele iz ruskog Kavkaza, jer da nemogu uspieti, a s druge strane da se Rusi i u Armeniji spremaju na odlučniji postupak. Ali da ni tu ni tamo nemisle biti skoro gotovi s ratom, vidi se iz toga, što čine priprave za zimu. Naša junačka braća Crnogorci nadaju se od dana do dne, da će im turski grad Nikšić pasti u ruke. U ovo petnaest danah bilo je svašta i u Bosnoj, gdje ustaše pod Despotovićem nemogoše odoliti pretežnijoj turskoj sili, nego moradoše uskočiti u Austriju, gdje su bili razoružani, a vodja im odveden u Linc. Ali se čuje, da su mu drugovi utekli, pa da se opet s Turci biju. Najgore je sad nesretnikom Bugarom po onih mjestih, koja su privremeno ostala bez ruske vojske, jer da jih razljućena zvjerd turska žive u grob meće i zagrnja. Bože milostivi, dokad će trajati to mučeničtvo!

---

svoju vojsku pojačao, te 11. rujna udje u Puli, pošto se neprijateljska posada već pre njegovog dolazka u ladje ukrcala i u Trst pobjegla, ostaviv 57 topovah. Istog dana preda mu se tvrdja Buzet a 12 bio je već pred Koprom, koji je pomoćju dvih ladijah kojima je Freemantle upravljao, na predaju prisilio, te još isto veće tršćanske visove posjeo. Tako je Lazarić za 10 danah, najprije sa 55, a kašnje sa 120 momakah neprijateljsku kolonu od 1000 vojnikah potukao i zarobio, tri tvrdjice zauzeo, 67 topova i mnogo živeža zaplienio, te čitavu Istru, osim Trsta, od neprijatelja očistio. Za ovo odvažno i hrabro djelo nagradjen bi Lazarić krstom Marije Terezije, a kašnje bi i baronstvom odlikovan uz pridjevak lindarski, po briegu Lindaru, gdje si je lice osvjetlao. Nakon nekoliko godinah dadoše seljaci iz okolice od kugaljah sa bojnog polja sakupljenih, izlijat Lazariću spomenik, te ga na franciškanskom trgu u Pazinu podigoše. *)

(Iz Svjetozora)

*) God. 1848. pozove FZM. grof Nugent barona pl. Lazarića, umirovljenog pukovnika u Istriju, „jer je njegovom prisutnošću Istra snažna". Lazarić se pozivu odazove, te ustroji četu dobrovoljaca, preuze zatim zapovjedničtvo nad jednom brigadom, kojom je do godine 1850. zapovjedao, te bude odlikovar čašću generalmajora.

Nešto o ciknuću vina.

Ciknuće vina sastoji se u tom, što se neprestance pretvara vinovica (alkohol) u vodu i kvasinovinu, to jest onu kiselinu, koja je najglavnija sastojina kvasine (octa).

Glasoviti Pasteur veli, da je povod zrak t. j. one sićušne gljivice vešnice (nazvane *Micoderma aceti*), koje neprestano pretvaraju vino u kvasinu.

Ove gljivice se tamo radjaju, gdje je vino slabo žestno, t. j. gdje je malo alkohola, uz pristup zraka.

Trusja (sjemenja) od ovih gljivicah nalazi se u zraku u velikoj množini; pa zato, mili moj prijatelju poljodjelče, nastoj, da su ti uvjek lagvi puni vinom i čvrsto tapunom zabrtveni.

Ako je vino umah u početku ciklo, ono se može izliečiti sa pridodatkom sladora (šećera), čim će iznova vreti.

Ako je vino sasvim ciklo, ono se ne može popraviti; onda ga treba ostaviti da se pretvori u kvasinu.

Da ciklost vina prepriečiš, ima mnogo načinah, od kojih ću ovdje nekoliko bratu poljodjelcu priobćiti. Evo ih:

1. Ulij u vino, koje cikati počima, varena mošta; ovim ćeš načinom vinsku kiselinu ublaziti, ali to vino potrošiti moraš.

2. Kad je vino ciklo, a ti uzmi jedno dvie šake dobre, čiste raži: kuhaj ju u vodi dok zrna ne popucaju, pa ju onda ostavi da se ohladi.

Kad se je ohladila, onda ju saspi u jednu uzku. ali podužu kesicu i objesi kroz vranj u lagav, a pri tom valjaj lagav na jednu i na drugu stranu.

Ima još više liekovah, koji se preporučaju, medju ostalim *sumpor*, *kreda mramor*, *riješ* i tako dalje; ali svi ti liekovi ostanu bez uspjeha; jer je izkustvom dokazano, da vinu koje je već ciklo, nije moguće kiselinu oduzeti tako, da se opet u prvotno stanje natrag povrati; samo se s tim liekom vinsko ciknuće uzdrži, da većma ne cikne. Tako izliečeno vino treba odmah potrošiti, ili ga odmah u ocat preobratiti.

N. Vežić.

O uzgoju Englezkog ljuljka ozimca

(lolium perenne, englischraigras).

Ovo je najstarija livadna trava, budući da ju u Englezkoj već preko 200 godinah siju i goje; pa zato i zove englezkom travom.

Kod nas pako Hrvatah ova trava raste u divljem stanju. —

Gojitbom nastade u englezkoj više odrodah iliti vrsti, koje se od divlje znatno razlikuju.

One se odlikuju time, što imadu tanje, gušće i kraće lišće, koje su već s toga vriednije za pašu nego li druge više trave. Ali ih ove kod uporabe krme, koja se kosi, količinom odlikuju.

Mnogi gospodari hvale ovu travu s razloga, što ima žilavu vlaknatost, koja dvie do tri godine traje, zatim njezinu izvrstnu vriednost za pašu ovacah, dalje njezinu prudnost za ovce, goveda i konje, i napokon njezinu ranu vegetaciju, množinu sjemenja itd.

Ipak nemogu oni zamučati slabu njezinu vriednost krme naprama drugim travam.

Po Dr. Volffu ima u 100 česti 49.1 dočim obično sieno ima 49.5.

Ova trava kad se sama sije ne da doduše toliko gospodaru koristi (ovo sam žalibože ove godine izkusio), koliko onda, kad se sa drugimi travami i koristnim biljem sije n. p. sa djetelinom.

Zemljište (tlo). Ova trava uspieva malo ne na svakom tlu bilo sad (tlo) močvarno iliti suho, nu opet ne smije (tlo) bit odveć suho iliti mokro (vlažno).

Takodjer rado ova trava podnosi na umjetno gojenih livadah i navodnjivanje (natapanje), zato joj je veći vlat nego li obično, samo ako je tlo (zemljište) povoljno i ako voda ima dostatan odtok, budući ne trpi t. j. neljubi stojeću vodu.

Obdjelavanje tla. Englezki ljuljak zahtieva *dobro pognojeno i duboko uzorano tlo* i to zato, što mnogo hrane iz zemlje izsiše i što svoje korenje vele razgrani.

Sjetva. Pošto se ova trava većinom uzgaja za sieno, to se sije na omaške (t. j. s rukom) i to pomiešana sa raznim drugim travam i djetelinom.

Na jedno jutro uzimlje se 10 ℔ sjemenja. Nu ako se sama sije na umjetno gojenih livadah Dr. Sprengel računa 18—20 ℔ sjemenja (na jedno jutro t. j. na 16000□°). Sije se u mjesecu kolovozu i rujnu.

Gojitba. Ova trava osobitu njegu zahtieva pri rastu n. p. da se čuva od drugih zločestih travah t. j. da nisu zločeste medj istom (travom) uzbujale, te ako jesu, da se umah sa motikom ili drugim sredstvom (s plievidbom) izkopa ili izčupa. Ova se sredstva upotrebljavaju većinom u proljeću i u jeseni.

Žetva (kositba) i uporaba zelene krme počimlje, kad se počme klasje razvijati, a za sieno, kad počme cvasti. Ako se pako čeka, da budu i druge trave za kositbu, tada otvrdne i gubi tim težine i okusa i napokon krmne vriednosti.

Uporaba sjemenja. Sa jednog jutra moze se dobit sjemena 4—6 ct. Sjemenje uzrieva obično četiri tjedna poslije cvatnje i u obće onda, kada se opazi, da pojedina zrna odpadaju (što se na skoro dogadja). Tada nam se valja žetvom požuriti, jer oklievajuć gubimo mnogo sjemenja. Ako smo na omaške sijali, tada se kosi, a u redove, onda se ženje.

Upozorujem te, mili hrate poljodjelče, da se snopovi pametno meću na kola i izmeću iz kola, jer se mnogo puti dogadja, da se skoro polovica prihoda raztepe (izgubi). Čim si kući dovezao (dopeljao), tada umah zmlati, zatim očisti i na hambar (žitnjak) na tanko razširi za da se uzmogne lakše osušiti.

Drugi put ću ti uzpisati nešto o uzgoju *Talijanskog ljuljka (Lolium italicum).*

Vazda tvoj iskreni prijatelj

N. Vežić.

Različite viesti.

U tršćanskoj Čitaonici bila su jučer dva znamenita slavenska sastanka. Jedan je sastanak viećao predbježno, kako da se osnuje u Trstu veće slavensko družtvo, koje bi dostojanstvenije odgovaralo broju i današnjim narodnim potrebam u Trstu i okolici mu stanujućih južnih Slavenah. Drugi sastanak je viećao, kako da se slovenska lista, ovdašnja naime „Edinost" i goričke „Soča", sliju u jedan jedini politički, trgovački i poučni list, pa mu se tako i obstanak osigura i uspješniji na narod upliv dokuči. U srećan čas jednim i drugim.

Naši djači. Glede nakanjena osnovanja diačkog istarskog družtva, piše nam mlad prijatelj sa jednog sveučilišta, da bi se naši djaci mogli u tu svrhu sastati u Kastvu, kad bude jesenas tamo velika skupština „Bratovštine". Ta se misao i nam dopada, zato ju evo i razglašujemo, a naši vrli djaci neka se o njoj dogovaraju. Naš će im list biti na ruku.

Na pazinskoj njemačkoj gimnaziji, kako čitamo u školskom Programo, što nam ga je ono slavno ravnateljstvo blagoizvolilo poslati, ove je godine bilo upisano 85 djakah, od kojih je do konca godine ostalo 81, te dobilu odliku 13, prvi red 53, drugi popravni 5, drugi nepopravni 8. Dojduće će godine biti ta gimnazija podpuna, pa se za prvi put na njoj polagati izpit zrelosti. Po narodnosti bilo je ljetos na toj gimnaziji 4 Niemca, 51 Talijan, 24 Hrvata i 1 Slovenac. Talijanah je dakle pretežniji broj. Nego znamo iz pouzdana izvora, da od onih 51 tobože Talijana najveći su broj Hrvati, samo što su se upisali u Talijane, a da neznaju za što ni oni ni njihovi roditelji. Uz gimnaziju obstoji u Pazinu i jedan pripravni tečaj, u kojem se djetca vježbaju u njemačkom jeziku, da uzmognu, stupivši u gimnaziju, odoliti propisanim zahtjevom svojih učiteljah. U taj se tečaj početkom školske godine upisalo 28 dečakah. Mi se ufamo, da ćemo u buduće viditi veći broj naših djakah na toj gimnaziji, jedno što će se naši stari istranski Hrvati više starati za školanje svoje djece, a drugo što će se il oni il djetca im domisliti narodnog poštenja, pa se dati upisati u Hrvate, jer je ružno i mrzko pred Bogom i pred ljudmi tajiti svoj rod i svoj materinski jezik. A sad evo uvjetah upisivanju:

Oglas.

Školska godina 1877-78, koje će godine ovdešnja c. kr. gornja gimnazija podpunom postati, početi će na ovom zavodu 1. listopada t. g.

Upisivanje obavljat će se 29 i 30 rujna t. g. od 8 pred podne do 1 sata poslě podne. Osim toga dèržati će se pèrvoga spomenutih dana primateljni i opetovni izpiti.

Uvěti kod upisivanja su slědeći:

1. Od djakah, koji žele u pripravni razred stupiti zahtěva se, da su najmanje treći razred koje pučke škole dobrim uspěhom svòršili.

2. U I. gimnazijalni razred mogu samo oni djaci stupiti, kojim bě dopušteno na ovděšnjoj c. k. gimnaziji taj razred opetovati, ili oni, koji su prošle godine u pripravnom razredu ovoga zavoda najmanje svědočbu pèrvoga reda dobili; svatko

Digitized by Google

drugi pako, koj bi želio stupiti u taj razred mora se prije podvrći primateljnomu izpitu, na kojem će se ovo zahtěvati:

a) U nauci věre onoliko, koliko se uči u pèrva četiri razreda pučke škole;

b) U němačkom jeziku razuměvanje lakših odlomakah iz čitanke, što će morati i pokazati prevodom iz němačkoga na materinski jezik, zatim počela iz slovnice; od ne němačkih djakah poznavanje glavnih pravila materinskoga jezika;

c) U računstvu věština u četiri glavnih operacijah sa cělimi brojevi.

Upisivanje u druge razrede biti će, kao dosele, uslěd valjane gimnazijalne svědočbe ili dobro položenog primateljnog izpita, kojemu će se morati podvrći svi bez iznimke djaci, koji nisu prije u kojojgod gimnaziji avstrijsko-ugarske monarhije upisani bili.

Na riečkoj hrvatskoj gimnaziji bilo je ove školske godine upisano 190 djakah, a do konca jih ostalo 176. Od tih dobilo je svjedočbu s odlikom 30, prvi red 103, drugi popravni 14, drugi nepopravni 8, treći 17, a 4 nebjehu izpitana. Izpitu zrelosti podvrglo se ove godine 17 djakah, a uspielo 13, od kojih 5 naših Istranah, jedan naime iz Pazinske okolice, a 4 sa otoka Krka, medju kojimi Nikola Žic iz Punta s odlikom. Da Bog naspori, mladi sokolići, pregnite sad ustrajno i dalje; a vi koji dolazite za njimi, ugledajte se u njihovu poučljivost i marljivost. Novoj školskoj godini početak 1. oktobra tek. godine.

Sa hrvatskog sveučilišta. I ovo sveučilište završilo je školsku godinu 31. srpnja službom božjom u crkvi sv. Katarine. U drugom poljeću minule školske godine bijaše na sveučilištu upisano što redovitih što izvanrednih slušaocah do 300; odatle ide na sam fakultet pravo- i državoslovni 170 diakah — Na istom fakultetu držano je u ljetnom semestru ove godine 20 kolegiah sa 78 urah na tjedan, a predavaše sedam redovitih, jedan docent. Od početka školske godine pa do svršetka bijaše u svem 79 pravno-povjestnih državnih izpitah, 29 državnoznanstvenih a 37 sudstvenih. U srpanjskom roku prijavilo se za pravno-povjestni državni izpit 26 kandidatah, trojica su odstupila; od preostalih 23 jedan je položio izpit s odlikom, trojica dobila odliku iz po jednoga predmeta, petorica su reprobirana, a ostali aprobirani što jednoglasno, što većinom glasova. — Za rok listopadski prijaviše se 44 kandidata.

Iz Tinjanšćine u Istri nam pišu, da su tomo bili občinski izbori dne 13. i 14. lipnja, a dne 14. srpnja da je bio izabran novi načelnik. Tamo da su bili izbori tri puta u jednoj godini, i to radi nespretnosti onih, koji su imali pripraviti izborne listine, jer da se svaki put našlo pogrešakah, pa da su se izbori morali uništiti, a to da bi se bilo dogodilo i ovaj put, da se bude htjelo reklomovati. U prvom od tih triuh izborah da su bili nadvadali narodnjaci, u drugom šarenjaci, a u ovom trećem pol i pol; al ipak da škriplju jače zubima šarenjaci nego li narodnjaci. Tomu neuspjehu narodnjakah da su krivi nekoji hulje, koji prižižu svoju svieću sad Bogu sad djavlu. Ali ti družinari da su se kod izbora načelnika zavadili. Naš dopisnik preporučuje zastupstvu neka bude što opreznije kod izbora blagnika i tajnika. Još pripovieda, da ima tamo jedan gospodin, koji je za vriemo izborah znao dobro hrvatski govoriti, a u drugih prigodah da nezna i daruži i grdi naš narod svakajakimi pridevki, kakomo *šćavo*, *murlak* itd., akoprem ga ti šćavunski i murlački žuljevi hrane. Djeca a ne ljudi hitaju blato u vodu, iz koje se napiju. Na koncu preporučuje g. načelniku, neka skrbi za vode, za ceste itd., jednom besjedom i za kmeta, jer da će oni otvorenima očima paziti na njegova djela i na prisegu, što ju je položio u ruke g. kot. kapetana.

Bivša vojnička krajina uzrujala se do dna, kako bilo već javljeno. radi zaključka ugarskog ministarstva, da se naime krajiškimi novci gradi takova željeznica, koja nebi Krajini ni najmanje koristila. Na taj bi način zauvjek propalo 30 miliunah krajiškog imetka. Da doviknu Magjarom, neka se prodju tudjeg blaga, sastali se u Zagrebu zastupnici ciele bivše Krajine te viećaju o predstavci, što ju misle u tu svrhu podastrti Nj. Veličanstvu Caru i Kralju.

Svilarstvo u Dalmaciji, kako piše „Narodni List“, uspjelo je ove godine u obće dobro. Kožurice (mjehurići) prodavali su se u Zadru po for. 2.20 kilogram.

Koliko stoje ratovi? „The Economist“ u Londonn donio je nedavno sliedeću statističku sliku o gubitcih ljudi i novaca, koji nastadoše uslied ratova tečajem treće četvrti našega stoljeća. Mrtvih ili uslied rana umrlih bijaše u krimskom ratu 750.000 ljudi, u taljanskom ratu (1859)45,000, u šlezvižko-holsteinskom ratu 3000, u gradjanskom ratu južne Amerike 280,000, u sjeveroamerikanskom gradjanskom ratu 520,000, u austrijsko-prusko-taljanskom ratu (1866) 45,000, kod ekspedicije u Meksiko, Kinu, Kokinkinu itd. 65,000, u njemačko-francezkom ratu (1870) 215,000, ukupno 1,923.000 ljudi. Što se novca tiče, stajao je krimski rat 340 milijuna funti sterlinga, taljanski rat 60, sjeveroamerikanski gradjanski rat 940, južnoamerikanski gradjanski rat 460, austrijsko-prusko-taljanjski rat 66, ekspedicija u Meksiko itd. 40, francezko-njemački rat napokon 500, ukupno 2,413 milijuna funti sterlinga.

Preporuka. Matija Gurij, rodom iz Maribora u Štajerskoj, naredio je i ponapravio, medju ostalimi stvari, i dva svjetilnika (ferali) i pozlatio i tako živahnimi bojami uresio za ovu plovansku crkvu, da zdola podpisani drži za svoju dužnost, izreći mu svoju zahvalnost, i preporučit ga svim upraviteljstvom crkvah, kao umna i poštena drvoreza, vajara, pozlatitelja kipovah, svetacah, oltarah i krstovah itd. kao što se može svaki o tomu osvjedočiti, kad bi hotio pregledat njegova liepa djelah u Lonkah (Lukah), Pasjojvasi, Pomjanu, Karkavcih i drugih mjestih. On stanuje u Trstu, a sad radi u Kostaboni, gdje će naredit božji grob, popravit i prenaredit veliki oltar za onu župnu crkvu.

U Krkavcih mjeseca Žetvenjaka 1877.

Ivan Grubiša.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 16. Augusta 1877.

Carski dukati (cekini) 5.73 — Napoleoni 9.70. — Lire Ingleske —.—. — Srebro prid (aggio) 105.—.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

Nadarenih

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Korpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Špljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 9

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 15. Augusta 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	106	—	113	—
Rio polag vrsti	„	88	—	112	—
Cukar austrijski	„	52	—	53	—
tučeni	„	46	50	48	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	110	—	120	—
Naranče skrinjica		4	—	4	75
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	—	10	50
levantinske	„	5	50	6	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	9	—	11	—
puljezko	„	—	—	—	—
Limuni skrinjica		4	—	6	50
Bademki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	80	—	86	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Liešnjaci	„	31	—	34	—
Šljive	„	23	—	28	—
Pšenica ruska	„	14	50	15	50
ugarska	„	14	—	14	50
galačka	„	13	—	14	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	7	—	7	50
ugarski	„	7	75	8	40
Raž	„	7	50	8	25
Ječam	„	7	40	—	—
Zob ugarska	„	8	75	9	—
arbanaska	„	7	50	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	50	11	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	9	—	11	—
Oriž talijanski	„	19	50	25	—
inglezki (kitajski)	„	15	75	18	50
Vuna bosanska	„	120	—	130	—
morejska	„	130	—	133	—
arbanaska	„	130	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske	„	44	—	75	—
Grede	„	12	—	14	60
bukovice		8	—	9	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg	53	—	55	—
„ najbolje	„	72	—	73	—
„ srednje vrsti	„	64	—	68	—
dalmatinsko	„	54	—	—	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	17	—	—	—
u kasetah	„	20	50	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	50	—	65
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	36	—	43	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	36	—	37	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	94	—
Loj dalmatinski i naški	„	49	50	52	—
Salo	„	66	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	57	—	58	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	30	—	31	—
Ruj naški	„	8	75	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	32	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	50	15	—
Pakal baril od 100 Kilg.		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	75	23	75
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Knjižara, knjigovezara i posudna knjižnica.

Trgovina glasbenimani i umjetninami.

Skladište svih školskih i nagradnih knjigah.

Mojom nakladom upravo izašla te se u svih knjižarah dobiva:

Hrvatska Kuharica

ili pouka, kako se gotove svakakva jela.

Novo, po metričkoj mjeri preradjeno i pomnoženo izdanje, 8.° 283 stranah. Ciena broširanoj knjiži je 80 novč., u tvrdih koricah ukusno vezano 1 f. U cielom platnu te pozlačeno 1 f. 30 nvč. Najprikladnije se naručuje ako se novac poštovnom doznačicom pošalje te se 15 novč. pridoda, gdje gg. naručitelji knjigu franco dobivaju.

Nadalje:

NOVA METRIČKA VAGA I MJERA,

za puk napisao MILAN KUČENJAK, župnik pod Bielom.

7. Izdanje u pet hiljada komada.

Ciena istoj 5 novč. ili groš. Ta veoma koristna knjižica razpačana je dosele u 25.000 kom.

DRAG. ALBRECHT ml. knjižar.

Varaždin, župni trg br. 69 — **DRAG. ALBRECHT ml.** — Varaždin, župni trg br. 69.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 17. U Trstu 1. Septembra 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugdje, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. kolovoza 1877.

Dne 3. septembra će se opet sastati naše carevinsko vieće, a za njim i ugarski parlamenat u Budim-Pešti. I jedan i drugi da će odmah uzeti na ruke preškakljivo nagodbeno pitanje, o kojem vele da je jedno i drugo ministrarstvo opet složno, što neide nekako pučanstvu po ćudi naime na ovoj strani, jer se boji, kako bi već češće rečeno, da će morati još i više plaćati. Naš će parlamenat osim toga viećati još i o preustroju ili reformi štibre. I to zadaje pučanstvu, koje je već i onako prenaprćeno svakojakimi daćami, dosta brige i skrbi. Ministarski listovi pišu, da mitnički ugovor s Njemačkom napreduje veoma liepo; što bi već bilo i želiti, ali samo da nebude na našu škodu.

Galički sabor zabio si u glavu, da prolije i on po koju suzu nad propašću bivšega poljskoga kraljestva. Toga Poljakom nemože nitko zamjeriti, jer se živ narod nemože nego sjećati, kako je bio nekada samostalan i slavan. Ali ako je propalo poljsko kraljestvo, uzrok je tomu, što su Poljaci bili sve prije nego li mudri političari i složni ljudi. Pa evo takovi su i danas. U adresi što ju spremaju na Cara, jedni bi htjeli, da se izjave proti Rusiji i proti tlačenju tobože poljskoga tamo plemena; drugi pako ni pet ni šest nego da Austrija uzpostavi bivše poljsko kraljestvo, zarativ se dakako s Ruskom i s Njemačkom, da jih prisili na odstup nekadanjih poljskih pokrajinah. Nije li to ludo? Ali ni u tom nisu složni, jer jedni bi htjeli, da se reče u adresi ovako, drugi onako, a treći ništa. Kad će Poljaci doći do poznavanja svojega položaja? Nitko nemože reći, da se poljsko pleme neće još jednom ujediniti; ali to će biti sasvim u drugih okolnostih i sasvim pod drugimi uvjeti, nego li to žele danas živući Poljaci. Čitamo, da najviši u Beču krugovi nečuju rada to poljsko rogoborenje proti Rusiji, pa da će se morati iz adrese il sve to izpustiti, il drugač da se nesmi o njoj ni viećati. U ovaj čas stigne glas, da je sabor bio odgodjen, obaviv proračun.

I hrvatski sabor da će se sastati dne 3. septembra. To će ublažiti hrvatski narod, koji je već bio u velikoj brigi radi svojih pravah i pravicah, pobojav se, da će proći godina, a sabora da neće biti, kao što po zakonu mora. Ali tko će izcieliti ranu, što će ju Hrvatskoj zadati graničarsko željezničko pitanje, ako je istina, da će graničarska predstavka ostati bez uspjeha, a Magjari graditi željeznicu graničarskimi novci, kud bude njih volja? I to se čudo može dogoditi, ali koje bi mu ime dali, mi toga neznamo. Ljudi obično sve na svietu laglje zaborave i pregore, nego li zgubu svojih žuljevah i svojega vlastitoga imetka.

Magjari još uvjek vojuju ustmeno i pismeno proti Rusiji. Klapka da je neki dan izustio u Požunu strahovit njemački govor proti tomu magjarskomu strašilu, a poštovani gosp. Košut da je iz Italije u Ugarsku pisao pismo, u kojem pozivlje Austriju, neka se što prije to bolje veže s Turci, te vikne Rusom — natrag! Sad dakle i Košut priznaje Austriju, ali neće bit ništa.

Njemačka vlada je pozvala sve evropejske vlade, neka zajedno s njom opomenu Tursku, neka vojuje kako vojuju ljudi, ne pako kao divlja zvier, to jest po nekojih zakonih i pravilih čovječnosti, na koje je sdogovorno pristala sva Evropa, pa i ona; a sad kao da toga nepamti, nego neprijatelja bilo živa bilo mrtva izmrcvari, naruži i nagrdi gdje god može tako, da je grozota i čuti. Ni to nije pravo Magjarom, nego sad psuju svojega Andrássya, što je pristao na taj Bismarkov poziv. Andrássy će još na koješta pristati, čega Magjari nežele.

Mak Mahon putuje još jednako po Franceskoj, da predobi narod na svoju ruku prigodom jesenskih odlučnih izborah; ali kao da mu se sreća nije na sliepo zapisala, jer se narod svuda izjavljuje proti njegovim namjeram. Čuveni Gambetta, neustrašivi republikanac, bačen je pod proces, jer da je u nekom govoru uvriedio predsjednika.

U Carigradu da jih je strah toli poraza, koli pobjede. Pobjede zato, jer da neće moći zadovoljiti zahtjevam, koje će tada iznesti pred vladu oholi vojnici. Mi se nadamo, da si turski paše i veziri još veoma u nedobu taru glavu timi stvarmi. Opet se govori, da će Midat-Paša bit pozvan u Carigrad. Sad kao da je izvjestno, da će Srbija opet na bojno polje, isto tako se govorka i o Grčkoj. Na otoku Kandiji buknula je buna.

Dopisi.

U Baški dne 23. kolovoza 1877.

Netom čovjek stupi nogom u jednu kuću, odmah je u stanju poznati, da li su domaćin i domaćica ljudi na svojem mjestu ili nisu.

Istim je načinom oštrouman motritelj kadar, po vanjskih odnošajih jedne obćine, prosuditi i njezin nutrnji život, te ocienit u obće svako djelovanje.

Ovdje nije potrebito čovjeku razbijati mnogo glave, da pogodi kakve osobe imademo na čelu naše tužne i veoma zapuštene obćine, evo ću navesti nekoje podatke, iz kojih će se moći svaki uvjeriti, da su to upravo ljudi na svojem mjestu. Ako se čovjek prošeta selom, tn treba, da veoma oprezno hodi, da nos nerazlupa. A zar mi neplaćamo cestarinu? Što je pako čistoćom? Sve ulice pune blata i smetja, gnoj se drži na javnoj cesti, kotci se trpe u sriedi sela, što bi se po zakonu imali odstraniti; pak ako se koja poštena osoba najde, ter oprezno na to učini poglavarstvo, tad se na njega dignu bukom svi plemeniti i neplemeniti (sic), da tako je bilo prvo i da tako mora sada biti! U našem mjestu imade 5 mesarnicah, a obćinske klaonice izvan sela neimamo; radi pomanjkanja iste, mesari kolju živad u istih mesarnicah i šuše kože na javnom putu. Navlastito u ljetno doba od istih mesarnicah, ili bolje klaonicah, obćinstvo mora mirisati neugodne mirise obćemu zdravlju veoma štetne; pak šuti svaki, jer ako samo rieč na boljak naroda prozboriš, tu ti se lahko zaprieti zatvorom i žandari.

Višja oblast imala bi našem obćinskom poglavarstvu strogo naložiti, da se već jednoč u našemu selu uvede red i čistoća, jer se opaža, da broj bolestnikah svakog dana raste, (kako nebi? slagar), a za liečnika nije spomena, nego kako je to bio jedan dopisnik ove godine u „Našoj Slogi“ oglasio, da je obć. poglavarstvo jedino iz tog gledišta razpisalo natječaj za obć. liečnika samo, da Višjoj Vlasti i pučanstvu pjeska u oči baci. A neporadjaju li se od nečistoće razne bolesti, jer gdje je uzduh okužen, tu neima zdravlja. Glavna zadaća jednog svjestnog obćinskog poglavarstva imala bi biti, pobrinuti se za podignutje zapuštenog gospodarstva, ter nastojati svakom prigodom svoje pučane upozoriti i primjerom njim prednjačiti, kako bi već bila i hora, započeti valjano gospodariti. Usljed toga imala bi obćina o svom trošku ustrojiti uzorni školski vrt i drugo koješta što bi ih potaknuti moglo, da oni tako rade. Mi smo ovdje, hvala budi Svevišnjemu, nadareni dosta liepim poljem, ali još bi mnogo više vriedilo, kad bi se regulirala Rečina (fiumara), što teče sredinom. U zimsko doba, kad voda nabuji, učini veliku štetu, jer cviet zemlje odnese u more. Zar naši otci, koji hvalisavo govore *„mi zapovjedamo“*, nebi mogli zasnovati misao, kako bi se dala Riečina regulirati, pak zaključke svoje Višjoj Vlasti podastrieti; pak kako su izhodili Vrbančani za reguliranje vode svoga polja, tako bi i mi za naše, razumieva se da to nebi moglo biti bez novčanih žrtavah, koje bi narod imao podnesti. Propustiti nemožem, da neizrazim svoje spočitanje naprama našem obćinskom poglavarstvu, koje za malenu svoticu od nekoliko forintih daje u najam pastirom otočić Prvić, koji na istom prieko ljeta marhu pasu. Moje čedno mnienje je to, kao takodjer pred nekoliko godinah predlagalo se je u obćinskoj sjednici, da obćina žrtvuje ono nekoliko forintih, ter da otočić nasadi voćem, i više nego uvjeren sam, da bi za kratko vrieme ozelenio, jer i onako svake godine na nekojih mjestih pomole se izpod zemlje mladice, koje gladne životinje požderu. Više krat imamo sgodu čuti jadikovati naš narod, pitamo ga za uzrok nezna nam odgovoriti nego ovimi riečmi: Sve smo sami krivični, da se u ovom stanju nahodimo. Bog govori sam: Čovječe pomozi si sam,

Digitized by Google

pak ću ti pomoći i ja. — Zato nemojmo bratjo uvjek očekivati pomoć od onuda, odkud ju hoćemo kasno dočekati, nego prva briga našeg občinskog pogl. imala bi biti umoliti našu Visoku Vladu, da ovamo pošalje jednog šumarskog činovnika proučiti ovaj naš kršoviti predjel, pak da isti uz političku kot. Vlast našim občinarom pravac pokaže, što bi imali činiti za ošumljenje našeg kršnog predjela.

Ovdje po našoj krasi obć. neimamo ništa drugo osim kuša, smilja i kojekakvog šikarja, a zar i ovo se pušta na miru? Podnipošto! to se sve na očigled istim pandurom (poljarom) sa korenom čupa, tako da za koju godinu držat ćemo za redkost ovdje kuš kao i Amerikanci. Zašto nebi mogla občina tomu na put stati? Uništavanjem kuša, smilja i drugog šikarja: a) lišavamo pčelicam potriebitu hranu, b) goli se tlo ter vjetar odnaša zemlju u more, a kamen nam ostavlja; c) pomanjkanjem ovoga, naš predjel zadobiva sve to oštrije podnebje, dažd po ljetu redje pada, jer svaki znati bo mora, da šume na sebe privlačuju vlagu i kišu. Nebude li naša Visoka Vlada što veću paznju obratila na ošumljenje krša našeg otoka, do koju godinu kupovat ćemo drva na vagu, kao što i kruh, a već je i kupujemo na svezčice (fascetti) kao u Mletcih a možda i skuplje.

Kako čujem jedan od naših učiteljah mora ostaviti svoje mjesto, na kojem je kao neviešt hrvatskomu jeziku našu djecu podučavao kroz 3 godine, a prepostavljena vlast kad ga je imenovala, valjda nije znala ili nije htjela znati, jeli isti za našu školu sposoban ili ne. Maknutjem prvo navedenog učitelja, kako se glasa, dvojica se takme, tko će ovo mjesto zadobiti, jedan podučitelj i jedan učitelj, koji je već i poznat do sada iz svog rada na književnom polju, jer je izdao za pučke škole posebnu slovnicu, koja uči djecu govoriti *ov kokoša*, *ov jaje* (sic). Ovdje mi sada ne preostaje drugo kazati nego to, da ovaj narod sve svoje pouzdanje postavlja u pravednost i bezpristranost poglavitoga i veleučnoga gospodina Klodića pokrajinskog škol. nadzornika vruće ga moleć, da na izbor ono nekojih naše občine neuzimlje ni malo obzira, neka nam pošalje učitelja rodoljubiva i poštena i u hrvatskom jeziku vješta, u koga se ufamo, da će popraviti što je do sada bilo zapušteno.

Iz Istre mjeseca kolovoza 1877.

Ima već preko mjesec danah, što su bili izbori za občinsko zastupstvo u Boljunu, gdje je pobjedila narodna stranka nad šarenjaci. Mnogo rodoljubivih srdacah se je razveselilo usljed toga dogadjaja tim više, što je načelnik pun narodna duha i zato mnogi očekuju od njega, da uvede potrebite reforme u dosadašnji trulež — koliko mu bude moguće. Na njemu je, hoće li biti od narodnjaka blagoslivljan, ili proklinjan.

Ne tako sretno su izpali izbori u Tinjanu. Žalostniji je taj dogadjaj tim više, što su u občini naši protivnici u golenoj manjini. Nebi si mogli protumačiti, kako se to zbilo, kad nebi poznavali on ubitačni upliv, one željezne verige, kojimi su Karnjeli opasali nevoljna kmeta. Te verige su novci, koje je Karnjel, preseliv se bez čizamah i košulje u ove strane na kojekakvi način kmetu oteo. Novac taj dade Karnjel — kako ribar kad na udicu stavi da se bedasta riba sliepo ulovi bratinskim tobože načinom uz male percente —, koga jadan kmet povratiti nemože, nego sve više i više u nevolju zapada. Ako pak dojde prigoda, da bi kmet štogod učiniti morao, što takovim ljudem po ćudi nije, onda se kmetu zagroze, da će — dobiti eksekuciju, ako to i to učini. Tako se je zgadjalo kod zadnjeg izbora za zemaljskog zastupnika, mnogobrojno. Iz toga si možemo jedino protumačiti uspjeh obijuh izborah. Kmeti dakle! gledajte da za svako malo dug nedelate, osobito pak gledajte kod koga ga učinite. Nemojte se onda dičiti, ako se Karnjel dostoji! s vami sladko govoriti, ako vam možda dade prežu tabaka iliti cigar, što morate pak krvavo platiti, nedajte se od takovih nastaviti, nego poslušajte onoga, koji pošteno s vami govori. Ondje pak, gdje nisu bili izbori, gledajte kako izabirate; kako si budete steljali, tako ćete i počivati.

S druge strane radostan je pojav, što su nekoji svećenici počeli korespondirati sa uredi hrvatski. To je veoma hvalevredan postupak i vriedan, da se sliedi uzperkos svim prosvkami s protivničke strane.

Čitao sam u broju 16. „Naše Sloge“, članak „Istra i hrvatsko sveučilište“; mnogo me razveseli, vidjeti kako moj nepoznani prijatelj B. želi, da bi istarski djaci polazili hrvatsko sveučilište, da sisaju u izvoru sladki med Hrvatstva, da se ondje u hrvatskom duhu uzgoje, pak da u domovini kašnje u onom duhu rade. Ja mu veoma zahvaljujem za njegovu priklonost prama Istranom, ali mu moram kazati, da on nepozna odnošajah, kojimi istarski Hrvat računati mora. Kako je zemlja, tako je i kmetsko pučanstvo — sa malimi iznimkami — siromašno, barem nije sploh tako imućno, da bi bili pojedini kmetovi kadri uzdržavati sinove si u tudjem gradu, a da sebe iste nezataru. Djaci su prisiljeni uprieti se na štipendije i podpore — kojih prilično dosti ima, a nedobiju štipendija ako u Translajtaniju idu. Jedini zavod, koji je za podupiranje istarskih Hrvatah kao takovih, je preslab, da bi tolikim koji bi želili učiti u Zagrebu mogao davati podpore; to jest „Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri“. Ja kod ove prigode apeliram na rodoljublje svih iskrenih Hrvatah, ovkraj i onkraj Rječine, da uvaživ poteškoće, koje izobraživanje Istranah preče, krepko podupiraju taj zavod, koji će onom stazom kako i dosele napred koracati, i kô što sad u malenom broju, tako onda u većem broju podupirati siromašne djake. Našlo se rodoljubah, koji su za akademije, sveučilište itd. tisuća i tisuća forinti namjenili, pak se ufam, da će oni i drugi, njihovim primjerom oduševljeni, i ovaj rodoljubni zavod podupirat. Bit će jim hrvatski narod zahvalan.

Sada toliko, a drugi put više. —č—

U Lindaru na 26 Augusta.

Na 23 t. mj. bijaše u našem gradiću veliko veselje. Naš Presvjetli Biskup pohodio je prvi put ovu plovaniju.

Već na predvečerje rečenoga dana sakupi se liepi broj ljudi, mužkih i ženskih, gospode i kmetovah da dočekaju Presvjetloga Gosta. Čim dodje željno očekivani Gost do mjesta, gdje se bijaše sakupilo ljudstvo zaori jedan glas: „Živio naš Presvjetli Biskup“ a za njim kako iz jednoga grla svikolici triput „živio“. Zatim odpratismo Presvjetloga do velike crkve, gdje se pomoli Bogu svemogućemu, zahvali Lindarcem, što su ga tako ljubeznjivo dočekali i primili te ih pozove na sutrašnju službu božju.

Sutradan bijaše kod nas kako obično na velike blagdane. Osobito milo bijaše gledati kako je skoro sva djeca i mužka i ženska pristojno bila odjevena, čista i vesela. — Kod službe božje bijaše crkva, akopram dosta prostorna, dobrahno puna. Kako svagdje tako i kod nas prosbori Presvjetli Pastir vrlo liep govor smjerajuć na korist duševnu a i tjelesnu svoga pučanstva. Zatim se obavi ostala služba božja, kao obično kod ovakovih prigodah. U koliko sam ja mogao opaziti, bijaše sve u redu toli u crkvi, koli izvan nje. — Po objedu razgleda naš ljubljeni Gost ostale dvie crkvice u gradu, pohodi jednu otmeniju obitelj i podje da se naužije liepa vidika izza crkve. — Pošto se pomoli u crkvi i se za kratko vrieme još jednom svrati u župnički dvor, odputi se put Gračišća.

Gostoljubivi Lindarci, a osobito vesela i nadobudna mladež nije propustila a da Mu ne zaželi sretan put. S toga sakupi se izvan grada mnogo veći broj ljudi nego li na predvečerje i ga srdačno pozdravi, veselo kličuć po više putah dogotrajni, urnebesni „živio“.

Tim su pokazali pošteni Lindarci, kako ljube svoga Duhovnoga Pastira; kako se je i u njih zbudila narodna sviest; pokazali su, da ako štuju tudje, to *da svoje ljube*.

Uvjeren sam, da će onaj dan ostati duboko zabilježen u srcu svakog poštenog Lindarca. Nu uvjeren sam i to, da bi ovaj narod najviše ugodio Presvjetlomu Biskupu, kad bi si dobro zapamtio nauk njegov i u prediki i poslie kad je izpitavao mladež i kad bi po njem živio!

Jedan kmetski sin.

Slavenski rat za oslobodjenje.

Rusi se i Turci još jednako pripravljaju velikoj bitki. To jest, Turci bi rada al se ne pouzdaju udariti na Ruse, a Rusi nemare, dokle im nestigne sva kolika pomoć, što su ju naručili iz Rusije. To očekivanje pomoći, hoće se mnogomu činiti predugo, ali neka promisli, kolika je to božja daljina, pak će se umiriti.

Rusija se je najposlje sietila, da i danas turska sila vriedi mnogo više, nego li je ona mislila, pa da je poslala na bojno polje premalo vojske, naime kad se ta vojska još onako raztepe i raztrusi, kao što se bilo zgodilo, zato sad gleda da bude sila prema sili. Da bude to odmah s početka učinila, nebi se sad kajala, što badava troši i počiva. Kad bi ju bila i veća nesreća stigla, nego li jest, nitko pošten nebi rekao, da nije bila kadra, onolika kolika jest, svladati Turske, nego da se je nesmotreno vladala, pa to bi bilo za onakvu državu prava sramota.

Nego ni ovih petnaest danah nisu stojale prekrštenih rukuh ni turska ni ruska vojska, dapače i kod Plevne i doli med tvrdjami, kao takodjer u Dobruči bilo je tu i tamo više ljutih sražajah med prvimi stražami, gdje su se sad jedni sad drugi natrag povukli krvavih glavah. Sve pak što se godilo važna u ovo petnaest danah, dogodilo se u klancu Šipki, što ga je siloviti Sulejman-Paša htio Rusom uzeti, ali do sada nije uspio, a nadamo se i da neće. I Osman-Paša i vrhovni zapovjednik Mehmet-Ali-Paša uvidiše, da nisu Rusom dorasli dokle im i Sulejman nepriteče na pomoć sa svojimi četami, pa onda daj mu nalog neka po što po to prevali što brže Balkan, dokle Rusom nestigne i veća pomoć. Sulejman poslušao svog gospodara, pa je juče bio već deveti dan, što neprestano napada Ruse, te skuša, da si prokrči put kroz Šipku, ali badava. I Rusi i Turci znadu veoma dobro, zašto se ondje bore, zato se i bore kao lavi. Sulejman da je dosad izgubio 22000 što mrtvih što ranjenih Turakah. Koliko su izgubili Rusi, još se nezna, al da nisu koliko i Turci to je naravski, jer Turci se penju uz brdo, dočim jih Rusi odbijaju niz brdo. Tko je na visini svakako je sigurniji, nego tko je u dolini il u strmu briegu. Sulejman je dakle htio ponoviti i na Balkanu svoje crnogorsko devetodnevje. Dao Bog onom srećom, kojom i tamo. Jedan engleski dopisnik pripovieda, da se je kod Jeni-Zagre 3000 Rusah i Bugarah branilo 8 urah proti 30000 Turakah, i samo kad jih je palo 830 vojnikah i 30 oficirah da su se predali. Gjeneral Gurko odišao je u Petrograd, da doprati na ratište carevu stražu.

Osman-Paša sjedi još uviek kod Plevne, ali njegov je položaj mnogo pogibeljniji nego danas petnaest danah, jer su i Rumunji Dunav premostili, te mu došli za ledja, a do skora će se uplesti u rat i srbska vojska, pa možda sa juga i grčka. Tu neima druge, nego napeti sve sile, pa izkoreniti vraga, koji u Evropi neima drugoga prava da vlada, nego pustu zvierinsku silu. Vlada, pod kojom narodi nenapreduju i duševno i tjelesno, po naravskom zakonu neima prava da obstoji. Tu griješi, tko se je nerieši, jer baca pod noge svoje čovječje dostojanstvo, to jest, sliku i priliku božju. Zato će ostati do vjeka pred svietom crn obraz sadašnjim turkoljubom, koji se grade, da tobože za slobodu živu i umiru, a ovo im je gnjusna i nepoštena duša ugrezla u blato robstva i nasilja. Prava sloboda je kao božje sunce, koje jednaka širom svieta svieti, a ne samo u Londonu, Pešti, il Beču. Tko toga neće da razumije, nije vriedan da se čovjekom zove, pa bio on koga mu drago roda il stališa, vjere il zakona.

Jest, ovaj se rat ratuje za slobodu, zato nas je evo duša zaniela u njezino divno kolo, pa nemogosmo da i našim čitateljem nepriobćimo, što tu počutismo i pomislismo. A sad da svršimo ovo izviešće, rekavši, da se Rusi i u Aziji nalaze sve to u boljem položaju. U Crnom Moru je ruski ratni parobrod „Livadija“ potopio jedan veliki turski ratni brod Monitor.

Iz Crne Gore se zna, da se Nikšić nije sve dosad predao. Turci su žilavi, al na koncu će se morat ipak svudjer podati tako stalno i sigurno, kako je stalno i sigurno srdce i junačtvo slavensko. U ostalom Bogu su u rukoma i Turci i Slaveni.

O sjemenu bilja.

Nastavak. — Piše M-é.

Škrob i ulje (i druge tvari koje u gospodarstvu rabe te koje se nalaze u bilju, osobito u sjemenu) pripravlja bilina iz česticah iz zemlje usisanih, k životu i k rastu neobhodno potrebitih. Radi toga imade u sjemenu mladoj bilini najpotrebitijih hranivih sokovah, tako da je mlado zrno, deleć se od matice biljke, priskrbljeno hranom, za prve dane života.

U ostalih dielovih biline biva škrob, ulje, i druge manje važne sastavine, koje sjeme izpunjuju vodom promiešane; odtuda poznata sočnost ploda i lištja. Vodu usiše sama bilina iz zemlje ili iz

Digitized by Google

zraka. U sjemenu nalazimo one tvari skoro bez ikakve vlage, dotično vode; uzrok je pako tomu taj, da se uzmogne više zrnah škrobovih i kapljicah uljenih u stanice sjemena namiestiti nego li u stanice lištja skoro posvema sokom napunjene.

Što u sjemenu neimade vlage, ne biva radi toga, da čovjek od zrna čistu hranu crpi, jer niti pčela ne naslaže med u ul radi čovjeka; dapače nekojeg nam je sjemena sadržaj netečan, otrovan i pogibeljan.

Jer je pako sjeme izpunjeno suhimi i mastnimi hranivimi česticami, to se ono tako lahko ne posuši. Ako sjeme i nedodje odmah u zemlju, pošto je od matice odpalo, ono ne pogine, već uztraje neozledjeno dulje vremena nepromieniv pri tom sadržaja. Zrielo sjeme jest dio ili cjelina neodvisna od majke si biline.

Lištje i cvietje od stablike otrgnuto, pogine naglo, sjeme pako proživi za sebe mnogo godinah, često i stoletja ne izgubiv silu klijanja (t. j. čim se posije nikne i rodi). K tomu mnogo pripomaže tvrda korica ili lupinja sjemena. Mehkoća i tvrdoća, tankost i debljina korice, uplivaju na naglo ili lagano klijanje sjemenja. Gdjekoje sjeme nikne prije nego li izpane iz ploda (uzplodja) u kojem je sahranjeno bilo. Sjeme od kave mora se odmah čim dozre zasaditi, inače neće niknuti.

Druga sjemena klijaju poslje više godinah. Tako primjerice, sjeme žita, što su ga našli n egipatskih mumijah i grobovih, u kojih je prieko 2000 godinah ležalo, niklo je posijano, te rodilo dobrim plodom kao 1. godinu staro žito.

Klijanje sjemena ne zavisi od množine u njem sačuvanih hranivih tvarih, akoprem su ove vrlo znamenito k dalnjemu rastu i razvitku.

Sjeme zatvara u sebi osim već navedenih sokovah i česticah, takodjer maljahnu bilinicu s korenjem i lištjem.

Zametak dakle buduće mlade biline počima već na majci bilini; posijano sjeme pako naliči sadjenici iliti mladici na tudjoj stablici uciepljenoj, jer već u sjemenu nalazimo pûp (pûpak) dapače i korjen, koji sadjenici ili ciepu manjka.

U zemlji umiekša se korica sjemena vlagom, koje imade uvjek u zemlji. Kod badema, i u obće kod sjemena naših voćkah, okružava sjeme jošte druga kano kost tvrda korica, a ona se umjekšava vrlo polagano.

Kad već jednom vlaga u samo sjeme pronikne tad počima klijanje. Najprije produlji se mali korjenčić odeblja ponešto, probuši ili nazdigne koricu te se u zemlju zabode. Zatim ponarastu prva listića te izbace posvema koricu.

Hranive tvari, koje sjeme izpunjuje, pomažu mladoj bilini k razvitku, čim se vlagom pomiešaju te njoj mnogo više služe, nego li služe staroj bilini tvari, nalazeće se u zemlji, kojimi se ona (bilina) hrani. Vlaga je dakle poticatelj klijanja. A tim nam se razjašnuje, kako može sjeme onako bujno u čistoj vodi klijati. *(Sliedit će)*

O uzgoju ječma

(Hordeum).

Evo me, mileni moj poljodjelče, da ti danas uzpišem nešto *o uzgoju ječma.*

Ječam je od pamtivieka kao divlji rasao u Armeniji, Georgiji i sjevernoj Indiji, te se još i danas nalazi divlji oko riekah Kura, Eufrata i Tigrisa, odkud je u Europu sa drugim gospodarskim bilinam (rastlinam) donešen. On se ponajviše sije u sjevernoj i srednjoj Europi tako, da još uspieva tija pod 67° 20′ sjeverne širine. —

Ječam istina ne daje dobar kruh *) i nije tako hranivan kao pšenični i raženi; nu ipak zauzimlje medj gospodarskim bilinam (rastlinam) važno mjesto.

Ječam se upotrebiti može za mnoge stvari, kanoti: za brašno, za različite kaše, kao slad u pivarstvu i za krmu. Slama je njegova cienjena tako, da u 84 Kilogramah (150 ℔) jačmenove slame jest toliko hranivosti kao u 56 Kilogr. (100 ℔) dobra siena. — A sad na stvar!

Suvrsti. Ječma ima mnogo odrodah iliti vrstih, od kojih ću ti, mili moj prijatelju poljodjelče, ovdje neke spomenuti, naime: *šesteroredni* (hordeum hexasticon), *četveroredni* (hordeum vulgare) i *dvoredni* (hordeum distihon), a opet od ovih trijuh ima još mnogo drugih. —

*) Kruh od jačmenova brašna je onda stopram dobar, kad je isti (kruh) pomiešan sa *jednim dielom ječma*, zatim *jednim dielom pšenice* i napokon *dva diela raži*.

Ječam dielimo na ozimi i jari t. j. prema tomu kako se s jeseni ili s pramaleća sije.

Ja ću sad u kratko uzpisat uzgoj rečenih trijuh vrstih ječma; nu počet ću ponajprije sa *šesteroredn im*. Dakle pozor!

Ova vrst ječma (t. j. šesteroredac) dieli se na ozimi i jari; nu većim dielom sije se kao ozimac. On se osobito odlikuje tim, što je liep i vrlo hranivan. Dobro uspieva, samo što mu jaka (oštra) zima rado škodi, zato se mora rano sijati, da se još prije zime može ubokorenuti.

Kod ovog ječma jest osobito to svojstvo, što rano dozrieva (dozori) tako, da gospodar može još za vremena na njegovu mjestu posijat heljdu, proso i sladku repu. — Zemlju (tlo) ljubi dobro gnojnu i obradjenu.

Ja ovaj ječam našim poljodjelcem ne mogu dosta preporučiti, s razloga, što sam izkusio, da je ova vrst ječma za naše predjele još najbolja, jer je izkustvo dokazalo, da najveće (najkrupnije) i najsvietlije zrno daje. Sa jednog jutra (1600□°) može prirasti 35—40 vag.

Četveroredni ili naš obični ječam. U nekih predjelih mile nam domovine nazivlju ovaj ječam *malim*. Visok naraste jedan metar i 26 centim. (4 stope). Mi Hrvati ponajviše ovu vrst ječma sijemo. — Isti se sije u proljeću kasnije, jer mu pramaljetni mrazovi škode, nu sijat se može na gusto.

Polag svega toga ipak nije tako izdašan kao napomenuti šesteroredac. Sbilja ako je vrieme ugodno i vlažno može sa jednog jutra dat 30 vaganah.

Žeti se ima umah čim je treći dio požutio, jer da se čeka dok sve dozrije, moglo bi pol zrnja izpasti. Zato brate pozor na ovo što rekoh! Slama mu je mehka i dobra za hranu (dakako kao sječka) našoj domaćoj stoki (marvi).

Dvoredni ječam. I ova vrst ječma sije se u nekih predjelih vrlo mnogo. Zove se i veliki ječam t. j. *debeli dvoredni ječam* a to zato, što imade liepo (debelo) i čvrsto zrno.

Ovaj ječam sije se vazda u proljeću t. j. kao jari; pa zato se i zove jari ječam.

Dobro uspieva na dobro gnojnoj zemli, a na pjeskovitoj nerodi, a na ilovastoj onda stopram uspieva, ako je bila (oranica) dobro izorana i izdrobljena. I tamo ovaj ječam dobro uspieva, gdje je krumpir posadjen bio (t. j. na onoj zemlji) i to s toga, što se zemlja sa okapanjem i izkapanjem istog (krumpira) nadigne i to mu vele dobro čini.

U mokrom vremenu nesmije se nikada sijati, bolje će biti pričekati sjetvom nekoliko tjedanah, dok se vrieme popravi.

Glavno pravilo u obće za sjetvu ječma jest evo ovo: „Ječam se imade vazda u sušnu zemlju (tlo) sijat s razloga, što ćeš onda stopram siguran uspjeh postignuti.“

Je li sad zemlja za rana u proljeću suha t. j. *izvana suha*, koristno će biti rano ga posijati, da se može dobro obrasti, dok je tlo (zemlja) jošte vlažno.

Ova vrst ječma dobro rodi, na jutro dobije se ga 30—40 vaganah, i to jošte nije premnogo. Slama mu je dobra za krmu, dočim zrno se upotrebljava ponajviše za kašu, pivu itd.

I ovu vrst ječma iz izkustva što toplije preporučam s razloga, što na zimi nije osjetiv i vrlo dobro rodi.

Naš hrvatski poljodjelac ne sije (žalibože) ovaj ječam, te veli za uzrok, što ima samo dvareda, a nezna jadan, da se ovaj dvoredac mnogo bolje izplaća nego li naš obični četveroredac.

U najnovije doba preporučaju mnogi gospodari sijat tako zvani *goli (golac) ječam.* Isti se upotrebljava za hranu osobito marvi, zatim za miešanje u kruh (kruh je iz ovog ječma veoma tečan) i napokon za pecenje pive. U Njemačkoj ga siju mnogo. Golac se zato zove, jer mu zrno nije tako plievom odjeveno kao što kod našeg domaćeg ječma.

Gologa ječma imade dvie vrsti, naime *četveroredni bez osija* i *krupni dvoredac sa dugim osijam.* Ova vrst ječma sije se u proljeću. Zahtieva dobru i dobro uredjenu (obdjelanu) zemlju.

Zrno mu je prilično krupno, bielo (kadkad sa crvenkastim prugom), ali uza sve to zrno daje zdravu melju (brašno).

Ovaj ječam se sije na više mjestih u Českoj, pa ga upravo českí gospodari vele preporučuju za sjetvu i to zato, što vele dobro rodi. Ja ću ga iz Češke naručit i počet ga sijat u Hrvatskoj. Uspjeh uzgoje priobćit ću u svoje vrieme milom i dragom bratu poljodjelcu.

Scienim, da sam ti u kratko razložio način uzgoje pojedinih vrstih ječma, a sad prijatelju reći ću ti još nešto u obće, što imaš znat o ječmu.

Kakvo u obće zemljište (tlo) ječam ljubi? Ječam ljubi (zahtieva) dobro gnojnu zemlju. Zemljište, koje (on) ljubi, nesmie odveć težko i žilavo biti, jer on podnipošto takovo netrpi.

Dalje ječam zahtieva zdravicu (dolnju zemlju) propustnu i zatim treba da se dobro i duboko uzorati daje. Tlo treba da je takodjer sastavljeno iz pieska i ilovače sa nešto vapna najbolje tlo; pa zato se zove ona zemlja (tlo) na kojoj ječam dobro raste: *zemlja (tlo) prvog reda.*

Poslije kojih biljkah ječam uspieva? Ječam uspieva najbolje poslije kuruze, krumpira, blitve, graha, grahorice u obće poslije svih okopavinah.

Poslije pšenice ječam neće nikad uspjeti, jer sitno zrno daje, dočim sijan poslije raži mnogo je bolji. Nu svakako gledaj, da ječam siješ poslije okopavinah, jer se isti onda najbolje izplaća. — Zemlja se za ječam ima više putih preorati (osobito prije zime) s razloga, što ječam ljubi dobro izdrobljenu zemlju.

Doba sjetve. Jari se sije u mjesecu ožujku i travnju, a dozrieva obično koncem srpnja do početka kolovoza. *Jari ječam gledaj, da što moguće ranije posiješ!*

Ozimac pako sije se mjeseca rujna, a dozrieva do polovice srpnija.

Na jedno jutro (1600□°) sjemena se potroši 2—2½ vag.; nu ječam radje pregusto nego preredko sij. —

Ječam se imade što češće plieti. Opazio si brate poljodjelče! da ječam rado biva snjetliv, zato se mora prije sjetve zrno u raztopljenoj *zelenoj galici* (FeO, SO_3) namakati. Deder pokušaj!

Žetva ječma obavlja se umah čim je veći dio, kako gori rekoh — požutio, jer mu je onda zrno najtežje.

Po rali (jutru) ječam daje 15—20—30—40 vaganah i 20—25 centih slame. Upozorujem te, mili moj brate i prijatelju poljodjelče, da prije nego ječam pod krov spraviš, imaš snopove *debro osušiti*, jerbo se inače može lahko upaliti, što veoma škodi zrnu i slami.

Došasti put uzpisat ću ti nešto *o uzgoju pšenice.* Za sada mi pako ostaj zdrav i sretan; ostaj i nadalje marljiv i pošten Hrvat.

Vazda tvoj iskreni brat i prijatelj

N. Vežić.

upravitelj vlastelinstva Vukšin-Šipak.

Književne viesti.

Poziv k predplati.

„Za krst častni i slobodu zlatnu.“

Premaklo se preko devet poslovičkih godina dana, da, zaboravno godište ide i već kuca zahrdjalom halkom na vratima vječnosti, kako sam zamislio i zasnovao djelo pretežnije narodopisne sadržine, koje namjeravam na sviet izdati pod predjevenim, — prekrštenim, prostranim i obćenim imenom: **Balkan**, a koje sam bio iznajprije naumio okrstiti i prvakom, pak i veledušnikom, pomenutim u predgovoru, po slavenskom svietu obznanio pod nadpisom bosansko-hercegovačkoga „Divana“.

Ovi će podatci koje izcrpeni iz najpouzdanijih izvora, a koje potekli iz postojbine preko vjerovanih domorodaca, ove misli i prouke o zemlji i o našem narodu hrvatskom i srbskom, naročito u Bosni i Hercegovini, izaći u čas, u koji će se k razkršću prevratno odlučnih, državnih i družtvenih preobražaja biti dognalo pitanje, komu sam bez ikakve pohvale svoje nemalo izmedju ostalih takodjer do dospjelosti privriedio, kad 'no sam godine 1868. Zapadnoj Evropi prvom doviknuo i naglasio dipletmatski poučak (theoremat): „ . . . Zapadna Evropa, ako se naprazno toga strašila i te utvare (panslavizma i vyzantizma) boji, ponajbrije treba da pregne, pa svom silom svojom da uznastoji, *neizviestno i golemo pitanje istočno prije svega da se pretvori — u bosansko-hercegovačko*“.

Nezahvatajuć za tankoglasovite strunje-čarobnice diplomatskoga nastroja, ovo moje djelo donosi zanimljivih viesti i crtica iz zarobljenih zemalja, Bosne ponosne i kolievke naše narodnosti, Hercegovine, obćih pomisli o nutarnjih prilikah, značajnih, čovjekoslovnih bilježaka o narodnjem životu i običaju,

Digitized by Google

a osobito o narodnjih vrlinah i lošinah, sve prema ćudi i naravi, razklade o narodnom jeziku i o narodnih umotvorinah, pripoviedkah, pričah, pjesmah, poslovicah, gatkah, rečenicah, zagonetkah, prekorečicah, napitnicah itd.

Poznavájuć običaj i život našega naroda, navlast po posavskih gradovih posanskih, dakle na sviet izdajem plod promišljena truda, osnovan o običnarodopisnih (etnografijskih pravilih, podatke i viesti, izvorno obradljene.

Čitavo je djelo sastavljeno, kano da je besjeda, prosborena svietu za oslobodbu Bosne i Hercegovine, epopeja „za krst častni i slobodu zlatnu".

Ovo će djelo, koje bi sad upravo u oru ugledalo svieta, po tiskarskom proračunu dobrano nadmašiti desetak tiskanih listova na veljoj osmini, te će izdanje, na tananoj hartiji jasnimi slovi ukusno izkićeno, iznieti nemali trošak.

Ljubitelji i ljubiteljke hrvatske knjige! Kako je izdanje ovakva i ovolika djela nemoguće književniku, koji neuživa stanovita dohodka, te se nemože u tisak dati bez predtečne gotovine, kojom će se tek omogućiti: molim osobito Vas, što ćete primiti ovaj moj poziv, da mi se koje sabiranjem predbrojnika, koje predplatom *čas prije* odzovete, — da se naklada uzmogne osjeći, — pak da me ovim poduprete po uzoritu rodoljubivu veledušju Svojem u ovom pregnuću i podhvatu, namienjenu na unapredjenje narodnomoderne knjige hrvatske i srbske, i ohrabrite na dalji rad u istom pravcu. — Prije se ovo izdanje neće moći tiskati, dok se nesazna, koliko će predbrojnika nanj biti. Imenik će se p. n. gg. sabiraća i upisnika priobćiti uz izdanje. —

Predplatna je ciena knjizi 1 for. Ova će ciena po izdanju poskočiti. Predplata se i predbrojka *ovdje* upisuje u svih knjižarah, a spoljašnja, molim, neka se na moje ime ovamo šalje *poštanskom naputnicom* i dopisnicom. Onim, koji plate predplatu, to jest 1 for. napried, knjiga će se *franco* opremati. Na deset će se uzetih iztisaka po jedan pridavati bezplatno.

Ako višak preteče, a ono će se na podporu sirotčadi bosanskih uskoka namieniti.

Uzdam se u žarko i vrlo rodoljublje sve kolike inteligencije, naročito svećenstva i omladine, da će se ovomu momu pozivu usrdno odazvati. Puka razglasba zaista nije svrha ovomu pozivu, nego je ovakav oglas jedan jedini put, kojim se djela u nas mogu na sviet izdavati i razpačavati.

U Zagrebu ljeti god. 1877.

Velimir Gaj.

***

Sv. Cecilija, list za pučku crkvenu glasbu i pjevanje ishadja svakoga prvoga mjeseca u Zagrebu i stoji 4 for. na godinu.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Poziv.

Dne 17. mjeseca rujna po podne držati će se u dvorani narodne Čitaonice u Kastvu redovita škupština „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri". Moli se, da blagoizvole prisustvovati škupštini svi, koji po §. 7. pravilah pravo imadu.

PROGRAM:

1. Izvieštje tajnikovo.
2. Izvieštje blagajnikovo.
3. Izbor novog odbora.

U Kastvu dne 27. Augusta 1877.

Vjekoslav Vlah, Predsednik.

Pop **Ern. Jelušić** Tajnik.

Različite viesti.

Nj. c. k. Visost, nadvojvoda carević Rudolf, prispio je dne 25. pr. mj. u 8 jutro navlašnim vlakom iz Beća u Trst, odkud je carskim parobrodom „Greif" krenuo put Dubrovnika u Dalmaciji, a odanle put Krfa u Grčku.

Vrućina je ovdje u Trstu tolika, da se jedva iko spominje takve. Ali čitamo da je drugdje još i gore, naprimjer u Rimu da je dosegla 40 stepenah, dočim kod nas nije nego 36, a u južnoj Španjolskoj da nisu već mogle ni ptice letiti po zraku, kako je bio usijan.

Gjeneral Mollinary dobio je, kako pišu Narodne Novine, od Cesara dvomjesečni dopust, te došao u Tirolsku i gornju Italiju, da si popravi zdravlje.

Veleučeni g. Dr. Gjuro Pulić, bivši gimnazijski ravnatelj u Trientu u Tirolskoj, kamo bijaše radi svojega rodoljublja iz Zadra prognan za vrieme Mamule i Lapene, stupiv u zasluženu penziju, odišao je ovih danah u Rim, gdje će ostati za nekoje vrieme.

Družtvo svetojeronimsko. Budući će se doskora knjige članovom družtva svetojeronimskoga za godinu 1878 pripadajuće razašiljati, zato se pozivlju sva gospoda članovi družtva, da promjenu svoga boravišta najdulje do 15. rujna 1877 predsjedničtvu družtva svetojeronimskoga prijaviti izvole.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 31. Augusta 1877.

Carski dukati (cekini) 5.67 — Napoleoni 9.54. — Liro Inglesko 11.91. — Srebro prid (aggio) 106.15.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

PRENDINIEVIH SLADKIŠAH

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Špljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 10

Knjižara, knjigovezara i posudna knjižnica.

Trgovina glasbeninami i umjetninami.

Mojom nakladom upravo izašla te se u svih knjižarah dobiva:

Hrvatska Kuharica

ili pouka, kako se gotove svakakva jela.

Novo, po metričkoj mjeri preradjeno i pomnoženo izdanje, 8.° 283 stranah. Ciena broširanoj knjiži je 80 novč., u tvrdih koricah ukusno vezano 1 f. U cielom platnu te pozlačeno 1 f. 30 nvč. Najprikladnije se naručuje ako se novac poštovnom doznačicom pošalje te se 15 novč. pridoda, gdje gg. naručitelji knjigu franco dobivaju.

Nadalje:

NOVA METRIČKA VAGA I MJERA,

za puk napisao MILAN KUČENJAK, župnik pod Bielom.

7. izdanje u pet hiljada komada.

Ciena istoj 5 novč. ili groš. Ta veoma koristna knjižica razpačana je dosele u 25.000 kom.

DRAG. ALBRECHT ml. knjižar.

Skladište svih školskih i nagradnih knjigah.

Varaždin, župni trg br. 69 — **DRAG. ALBRECHT ml.** — Varaždin, župni trg br. 69.

Izašla je u Beču NOVA SLIKA pod naslovom:

OSLOBODIOCI ISTOČNIH SLAVENAH

Na istoj slici ima *devetnaest* vjerno po fotografijama izradjena lika onih ljudi koji u toj velikoj istočnoj drami kako na bojnom, tako i na diplomatskom polju najvažnije uloge imaju, a to su sliedeći: 1. Aleksandar II., car ruski — 2. Nikola I. Petrović-Njeguš, knjaz Crne-Gore i Brda — 3. Cesarević, prestolonasljednik ruski — 4. Veliki knjaz Nikolaj-Nikolajević — 5. Veliki knjaz Mihajlo — 6. Veliki knjaz Aleksije. — 7. Veliki knjaz Vladimir — 8. Veliki knjaz Konstantin — 9. Veliki knjaz Sergije — 10. knjaz Gorčakov — 11. Gjeneral Ignjatijev — 12. Gjeneral Sumarakov — 13. Gjeneral Kaufman — 14. Gjeneral Suvalov — 15. Gjeneral Bariatinski — 16. Gjeneral Totleben — 17. Gjeneral Loris-Melikov — 18. Gjeneral Teodor Teodorović-Radecki — 19. Gjeneral Adlerberg.

Cena je ovoj slici samo jednu forintu austr. vrednosti.

Ako poručite najmanje deset komada slika u jedared, onda ću vam služiti jedan komad po 80. novčića i jaću platiti poštarinu.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković in Wien, VIII., Lederergasse Nr. 26.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. A. D. A. T.

Digitized by Google

Broj 18. U Trstu 16. Septembra 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti ii u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

†

Dne 4. tek. mjeseca preminu u Krku poslje kratke bolesti, pokriepljen svetotajstvi umirajućih, presvjetli i prečastni gospodine

Ivan Josip Vitezić

biskup krčki, prelat nj. svetosti, vitez željezne krune, doktor bogoslovja, član kat. Akademije rimske, knez rimski itd. itd. itd.

Pokojnik bijaše brat presvjetlomu gosp. Dru. Dinku Viteziću, našemu zastupniku na carevinskom vieću. S njim izgubi naš narod u ovih naših stranah vriedna sina, iskrena prijatelja i stalna zagovornika, te je tim njegova smrt prava narodna žalost. Pokoj vječni daruj mu, Gospodine, i svjetlost vječna svietila njemu.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. rujna 1877.

Ovaj put imamo zabilježiti jako znamenit dogadjaj, koji podpuno razjasnjuje odnošaje med Austrijom i Rusijom, te je veoma povoljan za nas Slavene. Sad očito znamo, ne samo da Austrija nije protivna Rusiji, nego dapače da je njezina prijateljica i saveznica. Dne 11. tek. mjeseca nj. velič. naš Cesar, nalazeći se u Košici u gornjoj Ugarskoj prigodom velikih vojničkih vježbah, napio je za stolom caru Aleksandru, buduć taj dan njegov imendan, sliedećimi riečmi: „Pijem na zdravlje mojega dragoga prijatelja i saveznika Aleksandra II. cara ruskoga, čiji imendan danas slavimo!“ Iz tih se riečih jasno vidi, da su se ljuto varali oni, koji su mislili, da će u ovom ratu austrijska vojska vojevati s turskom proti Kršćanom i Rusiji. To je takav dogadjaj, koji je uzhitio ne samo austrijske, nego i sve ostale Slavene, a porazio i uništio Turke i njihove pristaše u svem kolikom svietu, jer je pokazao, da su Rusija, Prusija i Austrija naproti Turskoj jedna duša i jedno tielo, pa da je odlučeno i zaključeno oslobodjenje naše mučeničke braće izpod onoga gnjusnoga jarma. Zato, kamogod stigne ova radostna viest, svaki će Slaven iz dna srca zavapiti: Živio velikodušni i plemeniti cesar Franjo Josip I.!

Uprav danas da se imaju sastati u Solnogradu knez Bismark i grof Andrássy, da se porazgovore o stanju iztočnih stvarih i o njihovu dalnjem razvitku. Čuje se, da će knez Bismark izjaviti Andrássyu, da će Njemačka baciti diel svoje vojske na ruskopoljsku granicu, da zaprieti Poljakom, ako bi se htjeli dići proti Rusiji. nauckani od kojekakvih pustolovah, da tako Rusija uzmogne mirne duše povući i tamošnju svoju vojsku na bojno polje. To isto da će svjetovati Andrássyu neka učini i Austrija u Galiciji. To će se Poljakom čudno viditi, ali ako su ljudi, uvidit će, da nije vriedan slobode, tko traži prepriečiti oslobodjenje svoje rodjene braće, kao što bi baš Poljaci, ako bi sad smetali Rusiji. Neka se oslobode prije iztočni Slaveni, pa onda će siguro doći red i na Poljake, jer će stopram tada slavenstvo čutiti, da mora izravnati svoje obiteljske nepravilnosti, ako će da napreduje.

Hrvatski će sabor upraviti na Cesara adresu, u kojoj će tražiti na temelju zakona spojitbu Granice s materom zemljom. Dosadanji vojnički zapovjednik u Hrvatskoj Mollinary ide tom istom častju u Moravsku, a na njegovo mjesto dolazi tamošnji zapovjednik drugi Hrvat gjeneral Filipović. Nekoji misle, da je to pobjeda Magjarah, ali kako je imenovanje sliedilo, vidi se da nije, pa da se stvari u Granici nalaze u onom istom položaju, u kojem i prije.

Stopram ovih danah se otvorio ugarski sabor. Čuje se, da magjarski zastupnici neće imati na njem prečega posla, nego zapitkivati ministre, što su učinili il što kane učiniti, da se Turska spasi, a Ruska porazi. Nisu li to djetca i narod i ministri, kad pitaju i odgovaraju, gdje svaki pametan čovjek zna, da nevriede ništa ni njihova pitanja ni njihovi odgovori?

Engleski državnici i novinari buncaju već više vremena o nekakvu miru, što bi ga po njihovoj želji trbale da što prije sklope Ruska i Turska, jer da su se već dosta naružile, a jedna i druga da su spasile čast svojega oružja. Tako da je onomadne neki englez govorio i u ruskom glavnom stanu velikomu knezu Nikolaju, a knez da mu je odgovorio, da Rusija nevojuje s Turskom, da vidi, tko je od njih dviuh jači, nego da oslobodi zasužnjene tamo kršćane, toga radi da ruska vojska nepoznaje ni druge časti ni druge sramote. A i sám car i sin mu prestolonasljednik da je rekao, kako sad stvari stoje, da o miru nemože biti ni govora sve dotle, dokle ruska vojska neunidje slavodobitno u Carigrad, pa bilo to prije ili poslije. Kad se već zaigralo to krvano kolo, ovaj da se put mora i doigrati, pa stojalo što da stojalo!

Dopisi.

S otoka Krka.

I opet jedno stado bez pastira. Žalostno je doista i težko po svaku biskupiju, kad joj nestane glavara i to u takvih vremenih, kad se reć bi sve urotilo proti pravoj i jedinoj crkvi. A kud i kamo žalostnije to mora biti po biskupiju raztrešenu košto je krčka? Jest i ona se po providnosti božjoj ima ubrojiti u ta tužna stada. Utorak u veče, oko ponoći, preseli joj se u vječnost njezin ljubljeni pastir *Ivan Josip Vitezić!*

Jeli do potrebe, štovani čitatelji, da vam kažem, tko je bio taj čovjek? Ta tko ga od vas baš po imenu ne pozna?

Ne zahtjevajte od mene, da vam nanižem ovdje sve njegove zasluge, da vam dadem pravu sliku tog riedkog čovjeka. Ćutim, da su za to moje sile nedostatne, slabe; zato se zadovoljite samo sa nekoliko životopisnih crticah.

Na iztočnoj strani otoka Krka uzpinje se iz mora strm brežuljak, a na tom brežuljku bieli se malen gradić od 1800 stanovnikah Vrbnik. Tù ugleda svjetlo božje Ivan J. Vitezić. Otac mu Ivan, kô što mal ne svi Vrbničani, bijaše posjednikom. Obitelj Vitezićah jest jedna od najstarijih i najzaslužnijih u mjestu. Od tog koljena poteče graditelj vrbničkog zvonika, kako nam to kaže glagoljska ploča, koja se na istom nalazi. Od tog koljena bijahu graditelj crkvicah sv. Mandaljene i sv. Martina i utemeljitelji dotičnih zadušbinah. Medju vrbničkimi svećenici, kojih je kadgod bivalo do četrdeset, ima uvjek i po koji Vitezić, a starci Vrbničani još pripovjedaju, kakav je bio propovjednik pop Luka Vitezić. Posljednji u tom nizu svećenika jest dosele Ivan J. Vitezić.

Već od malenih noguh ćutio je on u sebi veliku želju za naukom. To zamieti u njem skrbljivo oko strica mu popa Luke, pa ga dade u Krk na nauke. Tù dokonča normalne i nekoliko gimnazijalnih razredah, a za tim predje u Senj, gdje ostade do filozofije, koju izuči u Gorici. Dovršiv dvie godine u Gorici, svrši ostale u Beču. Kao marljiv i darovit djak, htjedoše da položi u Beču i doktorat, čemu se on nipošto neuprotivi, pače je to on sam vruće želio. Još ne svrši niti sve nauke, kada ga imenovaše perovodjom kod dvorske kancelarije. Tu je čast obnašao punih 14 godinah. Odlikovao se u svojoj službi, premjestiše ga iz Beča u Zadar čašću crkvenog savjetnika kod Namjestničtva. Tù on pokazà svoju sposobnost, jer nadje i šireg polja svojoj djelatnosti. Kakav je to bio savjetnik, to vam znadu pripovjedati njegovi vrštnjaci i svi, koji su s njim pobliže obćili. Zasluge, koje si on steče uredjenjem dalmatinskih župah, ne može mu niko poreći, pače i danas traži se i rado čita kod zadarskog Namjestničtva, što je on o toj stvari napisao.

Medjutim u mjesecu kolovozu godine 1854. umre krčki biskup Bartul Božanić. Već tad, odmah iza smrti, svatko je predvidjao, tko ga jedini može naslieditì. I zbilja pol godine iza toga dne 23. ožujka 1855. potvrdi sv. Otac još listopadom 1854. godine po austrijskom caru predloženi izbor Ivana J. Viteziča na krčku biskupijsku stolicu.

U svojoj čednosti vidio kakvo breme na se prima, ali nada u pomoć božju i svoje svete zašti-

Digitized by Google

tnike, pa želja da bude što više koristan crkvi i narodu dade mu sile, te nastupi svoju novu čast 8. rujna 1855. U tom novom dostojanstvu on dokaza, što može čovjek, koga nevode sebični ciljevi. Zato je imao podpuno pravo, ma tko on bio, koj mu u epigramu, prigodom njegovih zadušnicah reče: „Proživiv 71. godinu više za druge nego za se.“ Bio je čovjek čedan, koj nije mario za hvalu i laskanje, nu niti se je klanjao, nego znao svakomu odrješito istinu u oči kazati. To dokazuju svi njegovi čini i sve poslanice i okružnice, koje su bile svuda rado čitane. On je bio pravi pastir svoga stada i nastojao promicati u svakom pogledu njegovo dobro. No nad svimi moraju mu biti zahvalni rodno mjesto i grad Krk.

Zajedno sa svojim vrlim bratom Dinkom, zastupnikom na carev. vieću, utemelji dva stipendija. Jednoga od 4000 f. uživat će potomci brata im Luke Vitezića po mužkom koljenu, a u pomanjkanju tih, oni po ženskom. U slučaju da izgine pleme Vitezićah moći će ga uživat svaki Vrbničanin bez razlike. Drugoga od 5000 f. za dvojicu utemeljiše na korist svih vrbničkih djakah. S toga će se imena Ivan i Dinko Vitezić sjati dok je svieta pred očima svih Vrbničanah ko dvie svjetle zviezde.

Bit će vam poznato, da pokrovitelj krčke biskupije jest sv. Kvirin. Nekad su Krčani imali tik stolne posebnu crkvu posvećenu svomu svetcu. Kad obćeljubljeni pokojnik nastupi svoju biskupsku čast, ta je crkva bila zapuščena i zanemarena. Bila je spala na prostu teslarsku radionicu. Toga nije moglo podnesti njegovo bogoljubno srce, pa mal ne sve na svoje troškove odkupi, popravi i digne ju na ugled, koj se pristoji dioecezanskomu zaštitniku.

Želja, da pomogne siromahom, bila mu je uvjek na srcu. I kako je skrbio za njih za živa, nije ih ni na smrtnoj postelji zaboravio. U svojoj oporuci pusti dio svog blaga, da se razdieli na pol medju vrbničke i krčke siromahe. Pa tko je onaj, koj pokucav na njegova vrata, moleć za pomoć, nije je i postignuo? Mnoga su njegova dobrotvorna djela poznata, ali koliko ih ima, koja je on kriomice učinio, da nepovriedi stid oskudnikah?

Jest, velik je to bio ljubilelj siromahah, ali nije bio ni manji ljubitelj svog naroda. Na porečkom saboru bio je i on jedan od onih, koji su uz presvj. gosp. biskupa Dobrilu dizali svoj glas na obranu narodnih pravah zapuščenog hrvatskog naroda u Istri. Kad se ustrojilo svetojeronimsko družtvo, on ga je posebnom okružnicom preporučio svojim biskupljanom, upisav prije samoga sebe utemeljiteljem i to dvostrukim prineskom. Kad je stupio u život zakon izravnih izborah na carevinsko vieće, on je sebi podloženim drugom okružnicom preporučio, da biraju samo onakvog čovjeka, koj će im braniti pradjedovsku vjeru i sveta narodna prava, tako da zadarski „Narodni List“, priobćiv svojim čitateljem tu viest, odmah s početka kliče: „takvih bi nam se biskupah htjelo!“

Eto vam, štovani čitatelji, malene slike tog čovjeka, kakvih nema svagdje i koji se riedko radjaju. Nastojao sam navesti sve, što je glavnijega bilo, ali mi morate priznati, da se život takve osobe nedade opisati u stupovih malena lista. Medjutim većina vas bez dvojbe ga već i pozna, te ja nisam učinio ništa drugo, nego pismeno izrazio što ste vi već znali.

A sad evo napisah, što su kitili njegov mrtvački odar prigodom svečanih zadušnicah, držanih u stolnoj krčkoj crkvi:

IVAN JOSIP VITEZIĆ

PROŽIVIV LXXI. GODINU SVOGA ŽIVOTA
VIŠE ZA DRUGE NEGO ZA SE
PRESELI SE U VJEČNOST
NOĆJU IV. RUJNA MDCCCLXXVII.

MUŽ UMAN SVJESTAN
PRAVI OTAC PRAVI PASTIR
BRANIO NESTREPLJIVO
CRKVU STADO NAROD.

VJEČNI BOŽE
U LJUDSKOJ PAMETI
IME MU SE SPOMINJALO
U TVOM KRILU
DUŠA POČIVALA.

X.

Iz Tinjanšćine mjeseca rujna.

Hvala Bogu, doživismo i mi čas, u kojem ugledasmo u svojoj sredini našeg presvjetlog biskupa, miloga nam domorodca.

Takvu Gostu dolikuje takodjer pristojan doček. Pa svjestni Tinjanci učiniše svomu slavnomu Gostu slavoluk, na sredini kojega bi postavljena tablica, a na njoj s jedne strane napisano: „Živio naš Biskup“, a s druge „Juraj Dobrila“. Dne 31 kolov. pojde ovdešnji veleč. g. župnik sa svojim duhovnim pomoćnikom na susret presvjetlomu Gostu, te pokloniv mu se kod pokopališta sa liepim brojem pučanstva, spravode ga u grad. Kod slavoluka bude dočekan od ostalog puka i četvorice sa svjetiljkami. Čim dodje premili Gost pod slavoluk, zaori sav puk kao u jedan glas: — *Živio, živio naš presvjetli Biskup!* Zatim podje Presvjetli u crkvu sprovodjen od mnogobrojnog puka, gdje izza kratke molitve prozbori nekoliko ganjljivih rieči, zahvaliv pako Tinjancem na ljubeznivom dočeku, pozove ih na službu božju imajuću se vršiti dne 2. t. rujna. Pred crkvom puk opet' pozdravi svojeg predragog Biskupa sa trojim živio, što učini i pred župničkim stanom. Sve ovo činilo se je bez ikakove smetnje i u najboljem redu. Naše mjestance bi liepo očišćeno, za što ide hvala gosp. načelnika i obćinske viećnike.

Drugog tekućeg rujna, t. j. u nedjelju, sakupila se je množina naroda u Tinjanu od svih stranah. Kod službe božje bi crkva tako puna, da nije bilo moguće radi vrućine obstati. Rieči, koje proizbori Presvjetli naš Pastir, ganuše vas puk — mnogi zaplakaše čuvši kako ovaj pravi pastir opominje svoje ovčice na živu vjeru, krepko ufanje, goruću ljubav i pravu pobožnost, u kratko na pravo življenje viernoga kršćanina. Presvjetli bi mnogo zadovoljan, jer je našao toli u crkvi, koli izvan nje sve u dobru redu. Moram pako reći, da djeca odgovorahu veselo i čisto, nemiešajuć nikakove stranske besede.

Toli prvog rujna koli na dan službe božje primao je Presvjetli zadovoljno posjete, kojih bijaše u veliku broju, pa s svakim se je više vremena baš prijateljski razgovarao. Napokon, primiv poslije objeda liep broj posjetnikah, pojde naš predragi Gost u crkvu pomolit se Svevišnjemu, pa ode put Trviža.

Tinjanci, koji tudje štuju a svoje ljube, sprovadjahu svojeg premilog Otca do pred grad, gdje ga množina ljudi svakog spola i dobe srdačno pozdravljaše veselo, kličuć mnogo putah urnebesni živio, živio, živio naš Presvjetli Biskup. To isto se je klikalo i na zvoniku, pucalo se je takodjer, sve se je veselilo staro i mlado, govoreć, nikad takovoga biskupa, blažen takov čovjek, Bog neka mu da doživet veliku starost itd. itd.

Ovo vam napisah zato, da sviet znade, kako znadoše svjestni Tinjanci pokazati ljubav napram svomu duhovnomu Pastiru i svoju narodnu sviest naprama svojemu domorodcu.

Onaj će dan ostati u dugoj uspomeni u srcu ovoga puka. Zato sam i uvjeren, da će ovaj puk pomoću božjom, spominjajuć se riečih izuštenih po svojem Pastiru kod svete propovjedi i izpitivanja nauka, dobro ih zapamtiti, u srce usaditi i po njih život svoj ravnati.

Svemogući pako Bog podielio milost našemu predragomu Biskupu, da se još više puti svrati u svoju domovinu, da vidi plod sjemena, koje on kô dobar Pastir neprestano sijati nastoji. Bože uslišaj!

Živio naš Biskup Juraj Dobrila, živili svjestni Tinjanci! *K—n.*

Iz obćine pazinske.

Tko je čitao onaj dopis iz Pićna uvršten u tršćanski „Cittadino“ od 31. augusta, a nije bio još nikad u Pićnu, morao je pomisliti, da je Pićan kakav veliki grad, a Pićanci i gradjani i poljani gotovi, čisti Talijani. Ali jok vala! Pićan ti je gradić ili bolje selo brojeć kakvih 50—55 kućah, sazidan na **pećini** (odtuda mu ime Petina = pećina = stiena, jer u našem jeziku rabi se više puta *ć* mjesto *t*, na primjer plata = plaća; s toga mislim da nije Petena celtičko ime, kako kaže Dr. Kandler). Broj stanovnikah u gradiću težko da nadmašuje 320 dušah, dočim je izvanjskih — poljanah 2000. Pa kako se može govoriti o Pićnu da je *città*, kad broji samo 320 dušah? Valjda zato, što ga neki Dr. Benussi meće medju gradove istarske, krivo sudeć da ima do 2300 stanovnikah.

G. dopisnik „Cittadinov“ laže, kad kaže, da nerazumi gradjanska djeca ni rieči hrvatski, dapače ni gradjani odrasli, da nerazumiedu. Istina je samo da većina gradjanah tepa bedasto s djecom si, dok je posve malena i talijanski i hrvatski, i to tako, da se Bogu smili, ali kad odraste govori većinom

(6)

PODLISTAK.

POP MARKO

pučki svjetovatelj.

Istarska pripoviest. Napisao *Nadan Zorin.*

— Nuto braćo! nadaljuje pop Marko, maknite se dakle. Dosta ste spali. Ljubite vjeru i domovinu. Za nje se borite. Pokažite svietu, da ste potomci hrabrih Hrvatah. Hrvatskim se imenom ponosite: ono je dično i slavno ime! Tko ti izsmiehava to sladko ime, bio duhovnik ili svjetovnik, kloni se ga, neslušaj ga. Nevjeruj mu ako ti laska: zmija, hinac — šarenjak je: tebi slobode ne želi, nego te kani u ljuće robstvo spustiti, ubit te tjelesno i duševno!

Marko presta, ljudstvo ga pohvali, a neki viknuše:

— Pravo reče Marko. Nećemo više slušati naših zmijah, hinacah i šarenjakah. Narodnim svećenikom i drugim narodnjakom bit ćemo odani. Za vjeru i za naš sladki hrvatski jezik borit ćemo se, pa ma bilo i za nje umrieti.

Već ti rekoh, dragi Mirko, što je sve učinio Marko kao pop za svoju plovaniju. K rečenomu mi je još ovo pripomenuti: Kad je pop Marko kao župnik došao na svoje sadašnje mjesto, našao je mnogih potežkoćah i nereda. Mnogi pijanci vukli se u nedjeljah i blagdanih od krčme do krčme. Po ciele noći bi pili, kleli, igrali i vikali. Neki od ovih su bili obiteljski otci. To je popa Marka jako žalilo, pak je mislio, kako bi tu rugobu odklonio. Najprije počeo u crkvi pred pukom oštro šibati pijanstvo i kletvu. Dokazivao je puku, kako to ponizuje visoko dostojanstvo čovječje, kako se tim vriedja Bog, ozledjuje duša i ubija tielo. Neki se doista na govor Markov poboljšaše, al opet neki ostaše stari griešnici. Pop Marko videći, da ovi za njegove rieči nehaju, pozva ih k sebi te ih oslovi ovako: „Župljani moji, vi znate dobro, da sam ja vaš duhovni pastir. Znate da sam ja odgovoran za vaše duše pred licem Božjim. Vidio sam da na moju propovjed ne pazite. Dužnost je moja spomenut vas opet, da se nahodite u žalostnu položaju. Vi ste otci. Pred oltarom u crkvi zavjeriste se, kad se pozakoniste, da ćete Bogu uzgajati dostojnih slugah, a vašim kućam i rodu vriednih sinovah. Vi lomite zadanu vjeru, vi izdajete Boga, obitelj i rod. — Kako će vaša djeca Bogu služiti, kad mu vi nećete služiti? Vi ste ubojice i tati vaše djece. Vašimi izgledi sablažnjavate sinove i kćere vaše, ubijate im dušu, put im kažete k propasti, a ne k vječitoj sreći. „Težko onim, koji sablažnjavaju djecu, bolje bi im bilo da im se kamen o vrat obesi i utonu u dubinu morsku“ govori naš božanstveni Učitelj. — Svojom razsipnošću i neštednjom kradete imanje ženam i djeci svojoj, sebe i kuće vaše zakopavate u dugove, sebe i svoju djecu činite robovima lakome gospode. Vi sebi bič pletete. U starosti vašoj sinovi će vas zlostavljati i kleti mjesto vam pomagati i vas tješiti. Obratite se! Rieči sv. Pavla neka vam budu vaviek na pameti: „Tko se nebrine za kuću i svoje domaćine, gori je od neznabožca“. — A one ružne kletve, koje bljujete iz vaših ustiuh? Kakva opačina! Vaš jezik koji bi imao hvaličati Boga i svaki dan moliti: „posveti se ime Tvoje“, Boga kune i proklinje. Mrska je to navada! Još malo i usahnut će i umuknut za uvjek vaš jezik, a kamo će vam duša?... Ostavite se dakle pijanstva i gadnih kletavah. Odsada unapried ću sve one, koji se neodreku tih opačinah, očito pred pukom u crkvi obličiti. Sada pojdite u Božjem miru!“ Pijanci otidoše. Putem razmišljavahu rieči župnikove i uvidješa, da imaju krivo. Ostaviše se zle navade i popraviše se.

Pop Marko je svojim župljanom pravi angjel čuvar. U njegovoj župi vladala osobito u ljetno doba zimnična bolest. Pop Marko nadje brzo uzrok toj bolesti. Većina ondješnjih ljudi bijahu lakomišljeni i nehajni za budućnost. Po zimi se bezbrižno i udobno živilo. Jelo se i pilo, dokle je u žitnicah i konobah bilo. Bilo je „do Božića Kraljeviću Marko,

Digitized by Google

hrvatski, tako kad počmu polaziti školu težko, da je ikoji, koji nebi razumio, dapače i govorio hrvatski. Djeca pak izvanjskih kmetovah po gotovo nerazumi ni rieči talijanski kad stupi u školu. — Gradjani odrasli znadu *svi* bez iznimka *dobro* hrvatski govorit a nesamo da nerazumiju. Sjegurno bi bilo žal pićanskim gradjanom, da bi doznali, kako netko laže, da neznaju hrvatski.

G. dopisnik „Cittadinov“ debelo laže, kad kaže, da poljani t. j. izvanjski kmetovi „capiscono quasi generalmente lo slavo“. Ne, oni nesamo da razumiju hrvatski, nego ga i govore svi bez iznimke (ako nečini jedan sočal furlan iznimku!), a skoro bi se moglo pobrojit na prste one, koji razumiju talijanski. A kamo li da ga govore! Kad bi bio rekao dopisnik ovako: u gradu razumiju svi talijanski, a na polju govore samo hrvatski a nerazumiju talijanski, bi bio blizu istine. Nu njemu nije do istine stalo! On je jadan na pope, na vjeru, na crkvu, i zaradi toga, da njih ponizi treba lagati.

On, dakako prosvjetljeni liberalac želi, da se zabrani hoditi popom u školu i učiti djecu nauk kršćanski, nego „La sana e pura morale“ po kojoj se nebi smjelo govoriti djeci o Bogu, nego najprije o *tovarih*, pak kako se valja opijati, itd. Knjiga, koja bi sadržavala tu *moral*, morala bi biti sastavljena od predsjednika „tovarjega družtva“ i na čelu nositi pečat, koji nosi dvie tovarje glave s dugima, dugima ušima!

Buduć se nebi smjelo po g. dopisniku govoriti djeci o Bogu, Isukrstu, sv. sakramentih ... neznam zašto se jadi, da nije bila pripuštena neka djevojčica izpod 7 godinah k bermi. To bi ga moralo veselit! Barem bi si umišljao, da ga sbiljа ljudi poslušaju i da se drže njegove bezvjerske nauke. Nu sakrivajuć on za hip svoju bezvjersku ćut, mislilo bi se, da zagovara svete Sakramente, pa hajd opet udri, da djeca nerazumiju nego čisto talijanski i s toga da nije bila pripuštena, jer da nije mogla biti pripravna, kad se s djecom samo hrvatski govori. Nije li to pravo po liberalsku?

Dobro je, da je počeo tovar *ruti*, jer će možda ljudi začepit si uši t. j. pošteni Pićanci neće poslušati bezvjerskog čovjeka nikad, a najmanje kad bude ruo proti vjeri i kad ih bude podmićivao kod izborah.

Slavenski rat za oslobodjenje.

Ovaj put neimamo sa ratišta nego malo viestih, ali tim povoljnije za konačno oslobodjenje naše iztočne braće. Već se od 7. tek. mjeseca vrste okolo Plevna ljuti bojevi, u kojih je dosad sreća svedjer Rusiji poslužila. U tih su bojevih Rusi uzeli Lovču, onda prekjuče Grivicu, a to će reći, da su si otvorili put do Plevna, koje da mora poslje tih pobjedah u najkraće vrieme pasti u ruske ruke. A kad jednom budu Rusi gotovi s Osman-Pašom, onda ovaj rat dobiva sasvim drugo lice. U tih bitkah da su se veoma proslavili i Rumunji, koji sad pod zapovjedničtvom svojega kneza Karla vojuju uz Ruse.

Sa šipačkog klanca na vrhu Balkana neima drugih viestih, nego da ga Rusi drže u svojima rukama, a Sulejman-Paša da popunjuje svoje razbijene čete, pa da opet skusi proti njim svoju vojničku sreću. Mehmet Ali-Paša napada sad tu sad tamo sredilj ruske vojske, ali dokle nije palo Plevno Rusi kao da se na onoj strani samo brane, da poslje tim uspješnije potjeraju i ondje svoje neprijatelje. Još ni sad nije prispiela carska straža na bojno polje. Iz Azije neima osobitih novostih. U zabalkanskoj Bugarskih Turci čine pomin od siromašnih Bugarah. Tu da se ljudi svaki dan na stotine obiešaju, a žene i djetca bugarska kolju kao janjci, pa ako ovako potraje još nekoje vrieme, da će Bugarska ostati bez Bugarah.

Naša braća Crnogorci i opet pokazaše, da dandanas u svietu neima boljih junakah od njih. Grad Nikšić morao im se predati, pa se sad sa njegovih nazubljenih zidiuah vije slavenska crnogorska zastava, a Turci ostaviv ga odoše u Gacko. Branilo ga skoro 3000 vojnikah, što se predali Crnogorcem na milost i nemilost. U tvrdjavi nadjoše Crnogorci prieko 20 velikih topovah. A i za tim su si Crnogorci osvjetlali lice u nekoj velikoj bitci, gdje su Turke hametom potukli. Čuje se, da će sad nastaviti svoje vojničko poslovanje proti Spužu i Trebinju. Do koji dan hoće i Srbija na bojno polje, jer je već pokrenula svoju vojsku, a očekiva se i knežev proglas. Med Ruskom, Srbijom, Rumunjskom, Grčkom i Crnom Gorom da obstoji stalan dogovor, koji opredjeluje svakomu od njih svoje dužnosti i svoja prava za rata i nakon rata.

Chaverondiereva pravila za berbu iliti trgatbu. *)

Berba (trgatba) zaključuje cjelogodišnju radnju u vinogradu te započimlje posao oko proizvodnje vina.

Prije nego li se k njoj pristupi, valja popraviti badnjeve i bačve, namočiti nje i čapre te preše, da ne propuštaju pa jih veoma pozorno izprati.

Brati valja, čim je groždje pudpunoma sazrelo. To se poznaje po sliedećih znacih: Petljika (hostina) na grozdu počima žutjeti; grozd se objesi; jagoda nije više tvrda; kožica joj je mekana i prozirna; grozd i jagoda lahko se odkida, grozdov je sok sladak i ljepčiv.

Koristno je u obće, da se kasno bere; ali ima iznimakah i od toga pravila. Tako primjerice na sjeveru zgadja se često, da groždje ne može podpuno dozreti te ga valja i prije ubrati ako ne ćemo da nam na trsu sagnije. I u sriednjih krajevih nužda je kadkada prije brati sbog sveudiljne kiše, s koje počima groždje gnjiti. Isto to valja za onaj slučaj, premda to riedko biva, kad nadodju rani mrazovi prije nego li je groždje dozrelo; tada se dozrievanje obustavlja i grozdje se naglo razstavlja te je sila, da se bezodvlačno pobere.

Nu ako je dobro ne brati prije nego li je groždje podpuno dozrelo, bilo bi štetno odgadjati i nadalje berbu, jer bismo tada dobili vino mekše, sa više sirupa, ali manje stalno.

Kasna berba neka se ostavlja bielu groždju, što ide odmah u prešu te je odlučeno na žestoka vina (vins de liqueur). Za crvena vina ima se brati groždje čim je dotle doprlo, da na čokotu (trsu) više ništa ne dobiva.

U vinogradih boljega glasa dobro je pričekati berbom dok nastane redom više liepih danah pa i tada ne valja brati za rose, dok je nije sunce osušilo, da bude grozdni sok više stisnut to jest dok se digne njegov razmjer sladora. Na liepu vremenu znamenito izhlapljuje iz groždja voda te se po malo i težko nadomiešta; u takovih odnošajih ubrano groždje daje sladju širu (mast) i dosljedno bolje vino s više alkohola.

U dobrih vinogradih ima se držati dvoja berba: u prvoj se bere samo podpuno zrelo groždje, a u drugoj, nekoliko danah kasnije, sve što je ostalo iza prve berbe.

Biračah ili trgačah ima se uzeti toliko, koliko jih treba, da se nabere pun badanj. Ovo je važan naputak osobito kad je za berbe vlažno i hladno vrieme; jer beruć dva dana u jedan badanj, ono što se bere sutradan te se meće na jučer ubrano groždje, razhladjuje ovo, što se je jur ugrijavati začelo te po tom sustavlja (zaustavlja) vrienje.

Ruljenje ili čupanje groždja.

Ruljenjem odkida se jagodje (zrna) s petljike. Vještaci nisu ni danas posve složni u sudu, da li ruljenje koristi ilii škodi; nu u glavnih načelih ne ima medju njimi razlike, a po tih načelih ne će vinogradar pogrešiti ako bude u posebnih slučajevih groždje ruljio. Nitko nepreporuča u obće da se rulji, a neki drže u više slučajevah ruljenje upravo štetnim.

Gdje je trsje, što rodi vinom tvrdim, rezkim (trpkim), prejakim nu stalnim, tuj se može najveći diel groždja ruljiti, jer u petljici ima puno rezke sućine (soka) a povrh toga mnogo tanina, koje bi oboje pomnožavalo prirodjenu trpkoću takova vina.

Usuprot ne valja groždja ruljiti gdje rodi lahko vino, koje se rado mjenja; isto valja pamtiti ako je groždje pezrelo te veoma puno sladora; petljika je takovu groždju potrebita da pospješi vrienje te pronikne širu dušičnom tvari, na kojoj bi inače oskudievala. Puglavita je mana petljike, da podaje vinu ukus oštar i gorak; nu toga ukusa na skoro ne staje od velike česti ako ne sasvim, a vino dobiva više vinskoga duha, snage i jakosti, čega mu za stalnost veoma treba.

*) Chaverondjer jest jedan od prvih praktičnih vinogradarah u Franceczkoj, koj je svoje naputke za vinare izdao u knjizi: „La vigne et le vin“. A Paris; Libraire agrikole 1876. 26 Rue Jakob.

---

a od Božića jaoh moja mila majko.“ Pop Marko učio ih štedjivosti, dokazivao im, koliko je blatna voda škodljiva duševnom razvitku i tjelesnom zdravlju, uzeo ih nagovarati, da kopaju studence (bunare, šterne) i doista se nije prevario. U početku su ga samo tri kmeta poslušala, a ostali videći kašnje veliku korist čiste vode, povedoše se za njima. Sada je hvala Bogu skoro u svakom selu po jedan studenac, a i zimnične bolesti nestade. Pravo je imao Marko, kad je više puti ljudem govorio, da je „čistoća pol zdravlja“ i da „zdrav zrak i čista voda neobhodni su uvjeti života.“

— To ti je pripoviedka o „Popu Marku“ reče Luka i otare znoj sa čela. Bog ga poživio još mnogo ljeta. Doba je da se maknemo ...

— Liepa ti hvala, odvratih Luki, na toj pripoviedki. Doista vriedna i plemenita duša je taj pop Marko. Ugledali se drugi u njega ... Ali Luko još mi nekaza zašto bi protjeran iz škole?

— E upravo si me domislio. Skoro da bjeh zaboravio. Neka bude! Još ovo, pak ćemo poći. Do četvrte latinske bio mi Marko, nastavi opet Luka, veiiki prijatelj. Ovo zadnje ljeto sprijateljih se takodjer sa nekim „Nanetom“. Ovaj polazio s nami školu, ali nebješe dobar učenik. Danguba i igra mu se milila, a ne knjige. Nane bje iz uboge kuće. Prsti mu va noguh virili iz razdrpanih postolah kao goli vrati mladih trkavicah iliti grlicah iz gniezda. Marko me karao, da se s Nanetom družim, ali ga ja nehtjeh slušati. Jednoč dobih dvojku iz grčkoga. Radi toga se Marko na me razljuti i u gnjevn reče mi, da ću postati huncut i *osal* kao i Nane. Besjeda *osal* razbila naše prijateljstvo. Marku obratih ledja, a Nane posta moj drug i prijatelj. Po ljetu smo često mjesto u školu išli u šumu i tamo igrali na karte. Profesorima smo lagali, da smo bili bolestni, ali su u laži kratke noge. Naša lopovština došla najposlje na vidjelo.

Jednoga jutra u proljeće odpravih se u školu. Marko bje otišao napried. Drveće već bilo prolistalo i gorice prozelenile; žito mlado već se leljalo kao more; ovčari vriskali i skakutali na pašnjacih. Na putu se sastah opet s Nanetom. Pozdravismo se oba i nekako posilno napried koracasmo. Neznadijasmo lekciona, pak se oba bojasmo tadašnjeg profesora patra Sokrata.

Nane najedanput kao da ga komar uštinuo, vrisnu i smugnu ispred mene u grmlje. Knjige mu padoše s ramena.

— Što je Nane! viknuh za njim, a on meni niti glasa. Popostah malo i osluhnuh. O Nanetu niti traga. Skočih u grmlje i opet ga zovnuh dva, tri puta. Uzalud! Njega nije. Šta da činim? Kada ćemo u školu? Već ih je osam. Ali neka! Ovdje su mu knjige: bez njih neće za cielu u školu, pak neide li on neidem ni ja. Rekoh, uzeh knjige i prodieh niže grmlje. Dodjoh do jednog sagnjilog panja. Sjedoh nanj, odložih knjige i uzeh ga čekati.

Nad Učkom već visoko bilo odskočilo sunce, nada mnom ševa (ladrica) cvrkutala, na moje uši dopirali glasovi liepih istranskih narodnih pjesamah. Sve se veselilo liepomu proljetnomu danu, samo meni u grudima srce nemirno kucalo.

Čekah i čekah. Svaki minut stvorio mi se urom. Nadošla i deseta ura. Skraj mene nešto zašušnu. Trgoh se kao iz sna i htjeh pobjeći ...

— Luko, kuda ćeš ta evo neima nikoga, ozva se moj Nane.

— Ti si Nane, koga smo biesa danas opet učinili!

— Nije meni do škole, nastavi Nane već do moje noge. Gle! Nanetu bila sva noga krvava.

— Gdje si bio za Boga? upitah ga prestrašen.

— E moj Luko, napastovanje, napastovanje! Grieh neće nego na pokoru. Ono pred dvie ure šmugnuh za jednim kosićem. Po drugu uru sam tekao za njim. Nesreća htjela da mi se kosić pritajio baš blizu one Goretinove trešnje. Ja gledaj ga i traži. Najposlije ga najdoh i sretno uhvatih. Sav trudan legoh kraj živice da odpočinem. Gledjuć oko sebe, pade mi u oči ona zlokobna trešnja sa zrelimi trešnjami. Bijah gladan i voće bilo zrelo, privabljivo... Izvadih iz njedarah kosića, metnuh ga pod svoju *bareticu* pak fuk! na trešnju. Dugo zobljah ...

— Poniet ću i mome Luki, rekoh u sebi i hlastno počeh trgati trešnje u njedra ...

(Sliedit će.)

Digitized by Google

M. Tamé opazio je, da vino gnječeno s petljikom ima više alkohola od onoga što je gnječeno iz oruljenih jagodah. Ovo se razjašnjuje onim svojstvom petljike, da pospješuje vrienje svojim mekaničkim djelovanjem i kiselinami, što jih sadržava, a budući savršenije vrienje, pretvorila se je tim veća čest sladora u alkohol ili vinovicu.

Tko dakle ne zna, bi li ruljio ili ne, neka se ravna po širi i po vrsti vina što hoće da napravi.

U svakom slučaju, ako ima šira vrieti u otvorenu badnju, biti će ruljenje skoro uviek štetno, jer će se tako trajanje vrienja odveć produžiti.

Ako se kani metati kljuk (mast) u zatvoren badanj, može ga se jedna čest oruljiti, pazeć ipak na sve ostale okolnosti, koje neka odluče koliko se ima oruljiti a koliko ostaviti na petljici.

Rulji se na više načinah. Najobičnije biva, da se nad badanj vodoravno postavi okvir s rešetom budi drvenim budi željeznim. — U to se rešeto sasiplje grožđje, što ga radnik grebljicom tako dugo amo tamo tjera, dok ostane petljika gola. Petljice se bace u prešu, da se izvadi s njih ako bi što god ostalo na njih soka, a tada se stisnu u hrpu i dobro pokriju te pričuvaju, da se s grožđjem skuvaju u rakiju komovicu.

Valja li ubrano grožđje odmah gnječiti?

Gnječeć grožđje hoćemo da prikratimo trajanje vrienja, koje u sgnječenu grožđju počima mnogo brže nego li da smo cielo sbacali u badanj.

Gnječiti se grožđje mora, ako hoćemo da vre u zatvorenu badnju ili u onakvu, gdje se kljuk pritište posebnim izprobušenim pokrovom. Budući tuj vrienje mnogo polaganije nego li u otvorenu badnju, dobro je da se prikrati koliko se može.

Nu za otvorene badnjeve ne tréba grožđja prije prvoga vrienja gnječiti; ili mu to barem ništa ne pomaže. Čini se doisto, da je dobro potrgano grožđje sgnječiti prije nego li se meće u badanj, da tim brže nastupi vrienje; nu u nekih slučajevih bolje je da se cielo grožđje metne u badanj i tako ostavi nekoliko danah.

Kad primjerice grožđje nije posve dozrelo, valja da se koliko je moguće ne ozljedjeno uspe u badanj: tu će ono na neki način iz nutra uzavreti te ovakovo vrienje zovu Francezi ne bez razloga: „fermentation saccharine“. To je isto ono, što rade u krajevih, gdje prave jabukovaču (cider). Jabuke se metnu u hrpu te se ostave ovako dugo vremena prije nego li se kane gnječiti. One u toj hrpi skoro uviek mienjaju svoja svojstva a to uslied toga što duže stoje te malko uzavru. Tko jih je prije okusio pa je sada kuša, uvjeriti će se, da su manje kisele: pa to isto biva i kod grožđja.

Početkom ovoga vieka upozorio je M. da Sampayo, kemik i oenolog portugižki na valjanost ovakva postupka. On preporuča, da se čeka dva, tri ma i četiri dana prije nego li ćemo grožđje gnječiti, a to prema tomu kako je više ili manje grožđje zrelo te tvrdi da se za tih nekoliko danah razvija u grožđju slador prije nego li počme vreti. Omeknuti će i kožica te će se grožđje laglje i savršenije sgnječiti; vrienje biti će brže, vino biti će jasnijega lica, jače i stalnije; jer će, sakupiv se u njem više sladora, imati i više alkohola.

Da postignemo sasvim uspieh opažaja Sampayova, ne smiemo ubrana grožđja odmah u brentah gmeždити (greštati) niti ga preko gnječila u badanj spuštati, već polagano i oprezno metati u badanj, da ne ozledimo kožicah.

Gnječitba biva na više načinah. Nu gnječilo se kako komu drago, uvjek valja paziti, da se ne satru koštice, jer ima u njih neko ulje, koje bi, da se s vinom smieša, nahudilo dobroti vina.

Bez prigovora najshodnije je sgmeždити grožđje gazeć ga nogama, jer težina tiela toliko pritište jagodu da mora puknuti, a to ima biti ako hoćemo, da svaka kap šire odavre, elastičnost nogu neda da se satru koštice koje bi tada potakle drugo vrienje pa bi pokvarile i ukus vina. Tople noge i listovi gazioca dižu toplinu kljuka te pospješuju vrienje.

Danas se obćenito gnječi gnječili s dva narezana valjka, učvršćena izpod otvorena trupa, u koj se usipava grožđje. Vrteć se valjci jedan prema drugomu, hvataju svojimi nabori grožđje te ga gmeždе i ujedno izgmeždjen sok i trop bacaju u podloženi badanj.

U ovih strojevih to ne valja, što ili propuštaju ciele jagode ili gmeždе koštice i petljike, kojih oštar sok uviek hudi širi. S toga bi valjci imali biti obučeni debelimi nu koliko mekčimi oblozi od kaučuka.

Bitno je tuj, da bude gnječitba podpuna t. j. da se otvori svaka jagoda. Razumije se, da sok u ne stisnutoj jagodi ne bi mogao uzkipiti te bi s njega izašla šira a ne vino. *(Gosp. List.)*

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah

Platiše za godinu 1876: Podobnik Dragutin župnik, u g. prinos f. 1, Sironić Antun župnik u miru, u g. prinos f. 1, oba u Trvižu. Šumberac-Šote M. duh. pomoćnik, u g. prinos f. 1, Defar Šime kmet, u g. prinos 50 novč., Križmanić Vicko kmet, u g. prinos 30 novč., Pomazan Ivan kmet, u g. prinos 30 novč., Pelicari Antun kmet, u g. prinos 30 novč., Korian Ivan kmet, u g. prinos 30 novč., Ukušić Mate kmet, u g. prinos 30 novč., Filiplić Mate kmet, u g. prinos 30 novč., svi u Tinjanu. Akad. lit. družtvo „Hrvat“ u Pragu, u kap. f. 6. Trinajstić M. filosof u Pragu, u g. prinos f. 1. Brozović Josip poštar, u Kastvu u g. prinos f. 1.

Platiše za godinu 1877: Bratulić Josip župnik u Vrhu, u kap. f. 3. Dešković Rodolf mornar u Mošćenicah, u g. prinos f. 1. Rubeša Ljudev. stolar u Kastvu, u kap. f. 1 u g. prinos 50 novč. Cihlár Sebald učitelj u Kraljevici, u g. prinos f. 1. Orlić Mate kmet na Puntu, u g. prinos 30 novč. Tomičić Ljud. sudac u Krku, u g. prinos f. 5. Marini Ernest djak u Pazinu, u g. prinos f. 1, Košak Ivan trgovac, u g. prinos f. 1. Ružić Juraj u g. prinos f. 1, Bičanić Silvin, u kap. f. 1, svi na Rieci. Pošćić Nat. Ant. pomor. kapetan na Voloskom, u g. prinos f. 1. Pretnar Ivan kurat u Golcu, u g. prinos f. 2. Trinajstić M. filozof, u g. prinos f. 1, Didolić Drag. filozof, u g. prinos f. 1, oba u Pragu. Suran Šime Karlov, u kap. 30 novč. u g. prinos 30 novč., Križmanić Drag., u g. prinos 30 novč., Pajca Ivan, u g. prinos 30 novč., svi kmeti u Tinjanu. Jelušić Kažimir c. k. mor. počastnik u Pulju, u g. prinos f. 1. Klodič Ant. škol. Nadz. u Trstu, u g. prinos f. 5. Šupljina Mate župnik u Bermu, u g. prinos f. 1. Pučić Ivan u Lindaru, u g. prinos 50 novč.

Različite viesti.

Nj. Visost Carević Rudolf, vraćajući se iz Dalmacije, prodje kroz Rieku, gdje se bavio 4. popodne i 5. do 10 sati predpodne. Tom prigodom bio je i preko mosta, na Trsatu, Martinšćici i Žurkovu, gdje su ga naši Hrvati baš po hrvatski dočekali. Na Rieci bio je dočekan već po običaju, samo što su tom prigodom nekoji Riečani htjeli, da i opet izkale svoje srdce nad Hrvati, poizkidav baš po barbarski hrvatske zastave sa nekojih domorodačkih kućah, a riečka policija ne samo da nije toga prepriečila, nego da je dapače i sama pripomogla tomu osramoćenju kraljevinske hrvatske zastave, tobože pod izlikom da preprieči veći nered. Liep li pojam imadu Riečani, kako treba dočekivati članove vladajuće carske kuće, iznosec baš pred njimi na svjetlo, kakva ljubav i sloga vlada med raznimi kraljevinami i pokrajinami prostranoga carstva. Iz toga se najbolje vidi, kako su Riečani daleko dospieli u civilizaciji i odgodjenju!

Vjekoslav Spinčić, rodom iz Kastva, bio je od ministarstva imenovan pravim učiteljem na c. k. koparskom učiteljištu.

† **Frane Volarić,** prepošt stolne crkve krčke, preminu u Krku dne 27. pr. augusta u 72. godini svojeg vieka. To je prva žalost u krčkoj biskupiji, za kojom je osam danah poslje sliedila odmah druga još i veća, najme smrt vrhovnog pastira one biskupije. Pokojni Frane Volarić odlikovao se osobito svojim pravoljubljem, iskrenošću, čednošću i dobrim srdcem. Kao bivši više godinah školski nadzornik, svojim bistrim razumom i neobičnim znanjem koristio je mnogo školi i napredku svoga naroda, koga je ljubio svim žarom svoje plemenite duše. Kakov je bio rodoljub, te kako je nastojao promicati našu narodnu prosvetu, najbolje dokazuju njegovi hrvatski spisi, medju kojimi zauzima prvo mjesto *Hrvatska slovnica*, što ju je on napisao a vlada stampala na svoje troškove te uvela u naše primorske i dalmatinske škole. Pokoj njegovoj duši, a slava poštenu imenu!

† **Adolf Thiers,** glasoviti franceski državnik, čuveni spisatelj, član franceske Akademije znanostih, više puti ministar, bivši predsjednik republike, a sad vodja republikanske stranke, preminu dne 3. tek. rujna u 81. godini svojeg vieka, te bi svečano pokopan u Parizu dne 8. uz žalovanje ciele Franceske. Ostavio je kakvih petnaest miliuni imetka. U svojoj oporuci veli, da su ga kao ministra mnogi tužili, da je protivan vjeri i crkvi, ali on da to nije nikad bio, nego da je uvjek vjerovao u Boga, od koga da se nada, da će bit milostiv njegovoj neumrloj duši. Eto kako misle i govore o Bogu i vjeri veliki ljudi!

ZAHVALA.

Ne mogući osobno svakomu pojedince, zahvaljujem ovim najsrdačnije Prečastnomu Duhovnomu Sboru i svemu Svećenstvu, c. k. mjestnim Oblastim, občinskim Zastupstvom i svim inim Sborovom, ko što i svoj Gospodi koja su svojom prisutnošću svečanim zadušnicam i izjavami saučešća toli ustmenimi, koli pismenimi i brzojavnimi nastojala ublažiti neutaživu bol, prouzročenu nenaknadivim gubitkom preljubljenog brata, dotično rodjaka **Ivana Josipa Vitezića,** bivšega krčkoga Biskupa.

Krk 7 Rujna 1877.

Dinko Dr. Vitezić
u ime braće i inih rodjakah.

Br. 521/C. S. D.

Natiečaj
na učiteljske službe.

Za prihodnju školsku godinu se razpisuju u ovom kotaru sliedeće učiteljske službe sa dohodci odmerjenimi po zemaljskom zakonu od 3. Novembra 1874:

1. Služba učitelja III. verste u Rukavcu, hrvatskim učnim jezikom;
2. Služba učitelja III. verste u Mošćenicah, hrvatskim učnim jezikom;
3. Služba učitelja III. verste u Tatrah, sa slovenskim učnim jezikom, i
4. Služba učiteljice III. verste u Kastvu sa hrvatskim učnim jezikom.

Prošnje sa dokazi starosti, sposobnosti i dosadanjega službovanja imadu se od onih, koji su jurve u službi, tragom predpostavljene oblasti, a od onih, koji još ne službuju, ravnim putem, najdalje do 10. oktobra t. g. na ovo c. k. kot. šk. vieće predložiti.

Od c. k. kotarskoga školskoga vieća

na Voloskom dne 6. septembra 1877.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

Nadarenih

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Špljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 11

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 19. U Trstu 1. Oktobra 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu **godinu. Razmierno** 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine **više poštarina.** Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz **poštarsku** *Naznačnicu.* Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno **označiti. Gdje ima više predbrojnikah,** mogu sdogovorno svi predplatiti **kroz jednu Naznačnicu, a** i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. **Komu List nedodje na vrieme,** neka to javi odpravničtvu u otvorenu **pismu, za koje se neplaća** nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija.* **Tko** List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah: il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Popisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice.*

Pogled po svietu.

U Trstu 30. rujna 1877.

Naše carevinsko vieće bavi se još jednako zakonom, kojim se ima preinačiti i preustrojiti dosadašnji temelj državnih daćah. U viećnici je pobiedio ministarski predlog, čim da je i samo ministarstvo zatećeno, jer da se bojalo da neće. Prigodom pretresivanja tog novog zakona probielio je neki zastupnik rieč, da će po njem siromašniji dio državljanah biti naprćeniji od imućnikah i bogatašah. Ako je to istina, onda su naši tobože slobodoumnjaci, koji sačinjavaju većinu u carevinskom vieću, pokazali i ovom prilikom, kako su pravedni i duševni ljudi!

U ovo petnaest danah vrstili se medju našimi i ugarskimi punomoćnici dogovori i o Banki iliti o vrhovnom novčnom zavodu. Naši da su popustili, pak će tako odsad unapred, ne samo naša nutarnja i vanjska politika, nego i sama Banka štakama poduprta hodati.

I u Pešti i u Beču imali su ministri dosta posla, što da odgovore na dosadna zapitkivanja zvjedljivih zastupnikah glede iztočnih stvarih, a da neodaju pravih nakanah vlade, njih kako da utješe i umire. Pa kao da i jesu il veoma lukavo odgovorili, il jih zastupnici veoma mudro razumili, jer sad opet mirno sjede i šute.

Hrvatski sabor, prihvativ na Cara naviještenu već adresu, u kojoj spominje cjelokupnost domovine i glede Dalmacije i Rieke, a spojitbu Granice s materom zemljom traži kategorično i odrešito, odgodio se na neizvjestno vrieme, jer jedan dio narodnih zastupnikah mora na skupni ugarski sabor. Vele, da će se tamo prosinca il siečnja mjeseca sastati Delegacije, pa hrvatski sabor da će onda nastaviti, opet svoja viećanja. Najvažniji zakon, što ga je ovaj put stvorio, jest o lihvi. Po tom zakonu nemože u Hrvatskoj nitko tražiti interesa više od 8 po sto. Liep je taj zakon, kad nebi bilo na svietu lopovah, koji umiju siromaka tako oderati, da jih nikoji na svietu zakon nemože zakvačiti.

Poznata careva zdravica caru Aleksandru digla je u Ugarskoj toliku huku i buku, da su magjarski ministri morali izjaviti u službenih novinah, da je podmetnuta. Ali sav sviet zna, da Magjari sami sebi lažu, a carska da se neporiče. Zato su valjda u Košicah i drugih ugarskih gradovih i razlupali prozore na kućah, gdje stanuju gjenerali i ostali vojnički častnici, te tim dokazali, da njihova il mora biti starija od careve, il drugače da jih je malo mar za državu, u kojoj živu. Magjari bi tim svojim postupanjem donekle samo onda pravo imali, kad bi sami živili u ovoj prostranoj državi ali ovako što su bezobraznji, to su smješniji.

Nego Magjari su si u ovo petnaest danah dozvolili još jednu i krupniju ludoriju. U Sedmogradskoj bili se počeli kupiti, da provale oružani u Vlašku, te se na svoju ruku zarate s Rusijom, kad neće Austrija da joj naviesti rata. Već da jih je bilo na okupu do 5000, a samoznani gjeneral Klapka, ako nije pred njimi, da je klapao za njimi. Nu kako se to doznalo prije nego je trebalo, tako da je i sama ugarska vlada našla za shodno, da preprieči tu magjarsku igru.

U Franceskoj će bit izbori dne 14 oktobra. Mak Mahon će se najposlje pokoriti republikancem, koji kao da su sigurni o pobjedi uzprskos vladinim agitacijam i proglasom. Vele, da posmrtni izborni proglas Thiersov čini čudesa, akoprem se drži u obće da je podmetnut. Prošlih danah nalazio se u Berlinu predsjednik talijanskoga parlamenta Crispi, koga su vladajući krugovi gledali na svaki način da odlikuju. To da je opomena Franceskoj i u slučaju Austriji. Ali tom prigodom da se je govorilo i o budućem izboru pape. Najviše o tom da su se razgovarala u Salnogradu i kancelara Bismark i Andrassy. Ali Pio je još živ, a u izbor njegova nasljednika baš ovaj put vlade će se moći manje miešati, nego ikada.

Dopisi.

Iz Istre.

Kamogod okom svrnem po našoj Istri, svuda opazujem žalostni prizor ružnog preziranja i divljeg tlačenja neukog našeg puka od strane bezdušnih talijanašah i šarenjakah. Ti ljudi, uzgojeni po načelu „stiskaj i davi seljaka ščavuna, i čim ga već stišćeš i daviš, tim ćete već slušati i štovati“, sada su se med sobom složili namjerom, vladati nam i gospodariti, nam iz srca izkoreniti ljubav prama rodu i jeziku našemu, da tim lasnje razplode i učvrste svoje talijanske nazore. To najbolje znaju rodoljubni i sviestni svećenici, pa nas nastoje probuditi u narodnom duhu, da se jim tako na put stane i pokvare njihove račune. A oni zato daj njih huliti i pogrdjivati, da nam siromašnim kmetom svojimi razgovori srce okuže, a njim sav ugled i štovanje pred nami otmu. Ali zalud im posao. Mi kmeti hrvatskog roda, u kojih srdcu još tinje žar ljubavi prama svomu milomu rodu i jeziku, znamo svoje prijatelje i neprijatelje; nismo već kukavice, oči otvorismo, i iskustvo nas naučilo, da je odkad slusašmo one nestalo našega dobrostanja nestalo ljubavi i sloge medju nami, a nastale prepirke, mržnja i nenavidost, koje su oni sijali med nas svojim otrovanim naukom, propadasmo u veću nevolju i postali smo tudjinci u svojoj domovini.

Ali još i danas pravi uzrok naše sve to gore nevolje jest naša pusta nemarnost, hrdjava mlitavost i slabo naše gospodarstvo, i to kad ono što nam prirodi, raznašamo iz kuće i razsipamo, neobzirući se na budućnost, i neznajući šteditи ili šparati, ili kad se brez velike potrebe zadužimo, pak se ne brigamo oddužiti. Ovo potonje jest takav bič, koji nas najviše stišće, ogorčava naše dobrostanje i krati nam zlatnu narodnu slobodu. Talijanaši bo i šarenjaci poznavajući naše gore opomenute mane (fale) izumili su u sadašnjih okolnostih način, po kojem mogu nas uvjek u verigah imati, nudjajuć nam rado i veselo, davajuć nam svoje novce u zajam ili posudu dakako na veliki dobit od 12 do 25 po sto, ili pako prodavajuć nam trgovinu na poček s velikim dobitkom i računajuć nam i dobit (interes), ili napokon ostajuć za nas porukom kod trgovca kukuruza, komu oni plate star po 4 forinti, a nam ga računaju na poček do Bartulje po 8 for., do Miholje po 10 for., a do Martinje po 12 for., i to rade vam rado, ali zlom namjerom nas prigodom izborah občinskih i zemaljskih zastupnikah lišiti slobode u biranju. Tada otvaraju svoje knjige, jave svim pristašem svoje dužnike, i daj piši na tisuće pismah svakomu s pretnjom, da bira osobu njemu preporučenu, i pod takovomu pretisku moramo birati ljude njim po volji, a nam suprotivne. Tako se dogodi prigodom izbora u Pazinu, gdje se je birao zastupnik na sabor porečki; svaki njihov pristaša i izbornik primi množinu pismah, da si je mogao s njimi košulju ušiti. Po tom ružnom postupanju izbornici su morali ili pod pritiskom ili progonstvom ostati kod svojih kućah, ili glasovati po volji njihovoj. Kad dakle mi svoje ljude i domorodce birati nemožemo, kad pod strahom i pritiskom ljude nam suprotivne birati moramo, kojim je deveta briga naše dobrostanje i naš potlačeni narod, tad nemože nam svanuti zora bolje budućnosti, tada se mora naš položaj pogoršati.

Da je tomu tako, uzmite u ruke vi koji znate čitati n. p. izvješća proš. godine naše Junte i sabora porečkoga: zaludo ćete tražiti u njih imena djakah ili školarah, koji dobivaju pomoći ili štipendije od nje. A to se zato sbiva, da sviet neznade što malo tko od naših mladićah polazećih školu dobivaju podporu. Još po pravilu zakona naši mladići polazeći školu u Hrvatskoj, nemogu dobiti od Junte podpore, dočim ju nekoji, polazeći zavode izobraženja u tudjoj državi talijanskoj, dobivaju u obilnosti. Zbilja to je vam smiešno, da se mladić našim novcem izobražuje u Italiji, a ne u zavodih naše carevine. Tko su ti mladići i čiji su, koji se uče u Italiji, to lasno svaki može pogoditi.

Paragraf 67 občinskoga zakona propisuje, da se prinosi občinskimi imadu najprije pokriti sve potrebe občinske. U smislu ovoga §. občinsko zastupstvo u Žminju, kako čujem, u svom vieću dana 20. decembra 1876, uvažavši dostalnost prinosah občinskih za pokriće svih svojih potrebah, uvažavši da još zaostaje 400 for. svake godine na razpolaganje, uvažavši da prigodom prodaje g. 1864 svih komunalah, bijaše od tadašnjeg zastupstva viećano dignuće svih bremenah otegujućih pojedinoga kmeta

Digitized by Google

obzirom da ovom prodajom bila bi osigurana dostatna občinska imovina od 32,000 i više za pokriće svih svojih potrebah, zaključi usljed dostavljene i preložene molbenice gosp. učitelja i orguljaša, da mu se iz blagajne občinske kaše, nadoknadi žito sa 100 for., i po tom mu zabrani prošjačiti od kuće do kuće žito, koje mu bijaše odredjeno od starine za plaću službe orguljaša, kad blagajna občinska neimadjaše niti novčića na razpolaganje. Proti ovomu zaključku ovdašnji načelnik občinski za kmeta tvrdoga sluha, a tankoga za šarenjaka, uloži na Juntu svoj utok. Ta pak po svojih načelih zaključak odbaci, odredivši orguljašu, da imade po starom običaju proti svomu dostojanstvu pekljariti žito, što i učini tekućeg mjeseca brez da bi se bili kmeti složili i prosvjedovali iliti protestirali proti ovoj nezakonitosti na visoko c. kr. Namjestništvo u Trstu. S toga je jasno, da su ljudi, koji su se do sada birali proti našoj volji, pod strahom, našemu narodnomu dobrostanju, našoj slobodi i našemu napredku protivni. Ako dakle želimo da i nam svane zora bolje budućnosti, starajmo se najprije otresti naših gore spomenutih manah (falah), i prigodom izborah nedajmo se podkupiti, ter birajmo uvjek naše poštene narodnjake, kojim na srcu leži naše dobrostanje i naš napredak, i koji su voljni za njega se starati, pak onda će biti i bolje za naš narod, drugčije ćemo morati i još kakovu gorku krušku progutati.

Javljeno mi je, da će do skora uprav Žminjci birati svoje novo občinsko zastupstvo. Prigodom ovom jih opozorujem, da se spominju gorkih tugah i nevoljah zadanih u prošastih godinah od strane one gospode, koja su im se sama predlozila za zastupnike. Ljudih brezdušnih, bezposlicah, koji po vas dan po krčmah i ulicah vrebaju na nas, kao pauk na muhu, da se zaleti i zaplete u mrežu pa ju zadavi, tih ljudih nebirajmo, kao što niti onih kmetah, koji s njimi trešnje zoblju, dapače birajmo naše poštene i rodoljubive kmete, koji su željni nas očuvati od daljeg tlačenja i starati se za naše dobrostanje, pokažimo svietu da smo vriedni sinovi našeg naroda, da želimo otresti se šarenjačkog gospodarstva, te biti sami svoji u svojoj domovini.

Jedan seljak.

Iz Punta na otoku Krku.

Naš se puk u Istri svuda težko tuži, da su mu škole slabe i naopako. A kako nebi, kad u naših mjestih, akoprem je puk čisto hrvatski, ipak mu se daje škola *talijanska*, a i u ono malo školah, gdje se hrvatski uči, većinom sve slabo ide. Uprav tako stoje stvari glede škole i ovdje kod nas na Puntu. Punat je mjesto, koje broje kakovih 1700 stanovnikah. U njem ima škola, u kojoj uz malu nagradu podučava velik broj djece mjestni duhovni pomoćnik. Naša su djeca, bilo na čast Puntarom, dobrim talentom i dobrom voljom obdarena. Al svaki, koji ikoliko pozna stanje naše škole, lahko će uviditi, da djeca kod škole, kakva je naša, malo ili ništa nemogu naučiti. Po tom je pako djete ljeto il dva polazilo svoju rodnu školu, ako želi napredovati, to mu valja otići u Krk, da tamo dovrši četvero-razrednu školu i to žalibože sve u golom talijanskom jeziku. Mnogo što imao bi još ovdje reći, al za danas, da ne režalim do sdvojenja sam sebe i neuvriedim Petra i Pavla, neću! Jedino želim ovdje, opomenuti i osvjedočiti naše Starešinstvo i sve pametne Puntare, da ako ikoliko žele dobrostanje i sreću sebi i svojoj djeci, neka napnu sve moguće sile, da ustanove dobru narodnu školu, gdje će im se djeca kako valja podučavati i izobrazivati, te vremenom postati, tko uman poljodjelac, tko vriedan mornar, tko mudar i svomu rodu koristan svećenik il činovnik. Puntarski se mladići već dosele u liepu broju podaju u sviet, da si što zasluže i poboljšaju svoje stanje, pak kao što svaki dobro zna, da *tko umie ima dvie*, tako treba reći, da i oni, ako znadu čitati i pisati, ako imaju što nauka u glavi, svagdje će si laglje zaslužiti krajcar i čast sebi i rodu učiniti. Il morda nije istina, da se čovjek po školi iliti knjigi svako djelo nauči i u njem usavrši? Dà, po knjigi se čovjek nauči dobro orati i kopati, po knjigi se nauči dobro gospodariti, po knjigi u svakom stanu umno živiti i srećnim postati. Što više, Puntarom se je toliko većma skrbiti da si urede dobru domaću školu, pošto njihova djeca, koja žele napredovati školu, nadati se mogu osim ostalim štipendijom, takodjer onim, koje je za mjesto Punat ustanovio dobre uspomene pokojni pop Gržanov.

Na noge dakle Puntari, nedajte se već sliepiti od nikogare, budite mudri i složni da osjegurate na vrieme sreću i dobrostanje vaše, pak si nadajte, da će ljepše sunce sijati i pred vašimi vrati.

Iz Ravnih Kaštilah 20 Rujna 1877.

Dalmatinski Hrvati kao da su pomrli, ovo ima nekoliko mjeseci da iz nijednog kraja Dalmacije nema nikakva dopisa u „Našoj Slogi“. Ako vami, gosp. uredniče, nije mrsko, da vam štogod iz ovih stranah javim, rado ću se ovog tereta primit. *) Istina je, da predmetah neima izobila, no kad jih bude, opisat ću sve.

Grda je zima, koja nas ove godine čeka, jer grožđja malo, a maslinah i manje. Kad se promisli, da je ovaj jedini proizvod od kog živi naš seljak pri moru, srce čovjeku puca. Predjimo na drugo.

Narodni zastupnici Kambelović i Bulat sa Načelnikom Staroga, Dr. Cegom upitali su vladu, nek njim dopusti držat veliki narodni tabor na Rožaricu u prilog istočnom pitanju, a za izrazit simpatije onim, koji se bore za „krst častni i slobodu zlatnu“. Neznam pako, hoće li naša vlada i ovaj tabor zabranit kao i onaj, što se imao držati u istu svrhu u Šibeniku na 16. tek. To je novi dokaz, kako nekoji ustavni zakoni valjaju dokle valjaju, pa i onaj o pučkih skupštinah. No, da vam kažem da sa našimi Turci nije tako, evo vam jedan dokaz.

*) Dapače molimo vas, na čem ćemo vam biti veoma zahvalni u ime puka, za kojega izdajemo svoj list. Ured.

Nekidan sakupila se fukara poznatog Šeik-ul-Islama Bajamontia, pak kao da je fašnik, obukla se u nekakve čudnovate haljine — čini se da je kroj po Čerkezku, — pak hajd na Solin, gdje posljen su se napojili, počeše klicati: Živio Sultan i ostala njegova družina!

Ni prigodom dolazka kraljevića Rudolfa ova turska gospoda, nisu se stidili vikati: „Viva il principe d' Italia“.

Gospodo u pamet, pazite da ste u slavenskoj zemlji, koja vas je nazad nekoliko vremena samo za milostinju primila, daklem imajte na umu onu našu poslovicu, koja kaže „svakomu svoje“, a niste li zadovoljni, gdje se nalazite, eno vam Meke, pak sikter, a nas ostavite u miru.

Slavenski rat za oslobodjenje.

Neimajuć mjesta, ovaj put nemožemo govoriti o vojsci, nego veoma u kratko. A pravo reći, baš i neima sa ratišta velikih novostih. I Rusi i Turci kao da su prikovani svaki na svojem mjestu. Turci čine sve što mogu i nemogu, da bace Ruse sa svoje zemlje, a nemogu; isto tako i Rusi nisu dosad uspieli, da prekinu nenadanu tursku žilavost i uztrajnost. Sad se posreći jednomu, da korakne napred, sad na drugoj strani drugomu, da ga baci natrag. Tako na primjer Plevno je još uvjek u turskim rukama, akoprem ga Rusi sa svih stranah okružuju. A najbrže da će još nekoje vrieme ostati, jer se onomadne posrećilo Turkom prodrieti rusko konjaničtvo, te bacili Osman-Paši 10,000 ljudi pomoći sa nešto živeža i ratne sprave To da se je dogodilo, jer da su se Rusi sa zapada nadali srbskoj pomoći, pak da nisu se ondje marili bolje ukriepiti, a ta da nije došla. To je dakako neoprostiva pogreška ruskoga vrhovnoga zapovjedničtva. No s druge strane osvetili su se Mehmed Ali-Paši, koji da se je morao povući na ona ista mjesta, koja je držao 30. augusta, akoprem je od ona doba u više okršajih i raznih bitkah izgubio silu svoje najbolje vojske, da uhvati što je sad ostavio. Sulejman-Paša još jednako udara glavom u Balkanske hridi, ali prieko Šipke nemože nikako. U svih onih stranah da je sad veoma zlo vrieme, a Balkanske planine da su se već okitile snjegom i ledom. I Rusi i Turci da se pripravljaju, gdje će i kako zimovati. Možda će biti još koja bitka, ali rat se ove jeseni neće svršiti. Bezposleni ljudi govore o miru i primjerju, ali iz toga brašna neće i nemože biti hleba. Kažu, da ovoga stoljetja nije još bilo krvavijega rata od ovoga. Ali nije ni o kojem bi se više lagalo što ob ovom. Zato opominjemo navlaš naše čitatelje, neka nevjeruje onim krupnim glasinam, kojimi turski prijatelji zaglušuju povjerljivi sviet. Ova vojska nije kako druge vojske. Ovaj put se bore medju sobom dva svieta, dvie vjere i dva naroda za svoj obstanak; pa dokle pade jedan il drugi, tu će se još i više krvi proliti nego do sada. U ovom se ratu Rusija nebori samo s Turskom nego

---

(7) **PODLISTAK.**

POP MARKO

pučki svjetovatelj.

Istarska pripoviest. Napisao *Nadan Zorin*.

— A *birbante!* zableji hunjkavi glas ispod trešnje. Huntala Goretinu zagledah pod sobom crvena kao raka, razkoračena sa kolcem u zamahnutim rukama. Kraj njega vrebao sa uzvinutim repom kucak *dirindelo* pripravan skočiti name na mig gospodarev. Od muke me probio leden znoj. Htjeo sam se prositi, ali Goretina sve jače psovao i vikao, a *dirindelo* biesan cerio na me zube. Neznah što da počmem. Sreća mi ipak posluži. Trešnja je upravo u živici. Jedna joj se grana dugo ispruživala preko živice. Dok Goretina vikao i vražji *dirindelo* lajao, malo po malo neopazice šuljah se prema kraju grane dok dodjoh ispreko živice, pak onda skok! kao striela na zemlju i u tren uminuh ispred njegovih očiuh. U tieku čujah samo hujskanje: *„ćapilo, dirindelo, ćapilo!“* Vražje blago, ipak me stiglo i kako vidiš, dobro zagrizlo u nogu.

Nane presta i izasu predame nešto trešanjah, izvadi iz žepa nešto ribicah i kruha.

— Te ribice dao mi stric Menigo jučer u Pazinu. Bit će dobre s kruhom, al ih treba speći. Naberi suhadi i lišća, ja imam žveplenkah. Staknut ćemo oganj, reče moj Nane.

Ja nabrah a Nane pripecnu žveplenkom i u kratko buktio plamen prama nebu. Malo za tim metnusmo ribice na žeravicu. Najprije pozobasmo trešnje a kašnje použismo s kruhom i ribice. Najedosmo se do sita al i piti trebalo. Kraj nas na jednoj njivi orao neki kmet Hostić. Vidio sam ga još u jutro istoga dana, kad htjeh u školu. Znajući da je imućan kmet, mislio sam, da nije Hostić na onoj poldnevnoj pripeci bez pitja. Ja ustah.

— Kamo ćeš Luko? viknu moj Nane.

— Doći ću brzo počekaj me, odgovorih i se uputih dalje. Baš sam pogodio. Bilo je preko podne. Hostić trudan ležao u hladu i spavao a kraj njega bio jedan bućak. Sve uz grmlje se kradoh i tiho dotapah do bućka, uzeh ga pak hop! s njim u grmlje. Ono ljeto bilo vina.

— Veselo, Nane! nosim ti i pitja, ijuknuh i hladnokrvno odčepih bućak i zalih si kruh i ribice. Nane si liepio zemljom ranu na nogi i zavijao rubcem.

— Vino je, Naniću moj, vino! Još glasnije ijuknuh. Nà, pij! Dobro danas objedovasmo. Moj Nane nagnuo bućak i dobro odsjekao. Zatim izvadio *karte*, pak uzesmo igrati *koncinu*. Dobru uru igrasmo i pijuckasmo. Dotuži nam i igra te siti legosmo i usnusmo kao zaklani. Oganj gorjeo, suho lišće sve dalje gorjelo . . .

Na šestu uru probudio nas silni buket ognja i praska sirova granja. Oganj bio zahvatio dobar diel *liešća*. Htjedosmo pobjeći ali bje prekasno. Obližnji kmeti dohrliše da vidi što ono gori. I Hostić dodje sa Goretinom. Goretina držao u ruci Nanetovu *bareticu* i kosića a Hostić našao predamnom svoj prazni bućak . . .

Uhvatiše nas i podobro izbiše. Plačuć otidosmo kući. Nane pošao bez *baretice* i kosića. Prijavise nas odmah roditeljem i gimnazijskom ravnateljstvu. Jao si ga sada po nas!

Jedno jutro zazvoni zvonce na gimnazijskom hodniku. Svi četiri razredi izadjoše. Tresli smo se kao prut na vodi. Vidjeh predamnom i Marka, a on plakao: žao mu bilo mene. Suhonjast čovjek visok kao telegrafski stožar *familias* stajao s prutom uz nas. Na ravnateljev znak sve umuče. Pročita nam se tužba i — osuda. Svatko nas dobio šest udaracah i bi prognan iz škole.

Roditelji moljahu za nas, al sve zaludu.

— Vidiš Luko, kazao mi dobri Marko odmah za onim, sam ti govorio da se nedružiš s Nanetom.

— Kamo sreće da sam te poslušao! odgovorih mu.

Vrieme teklo . . .

— Luko ajde sa mnom krumpir sadit, reče mi jednoč otac. Ja podjoh.

Digitized by Google

i s Ingleskom, kao i sa svimi neprijatelji i protivnici slavenstva, koje im je tim strašnije čim ogromnije. Rim se nije sazidao u jedan dan, pa ni slavenstvo nemože izvojevati svojega u svietu mjesta u jednu il dvie godine. Tu treba napora i žrtvah, kakve se riedko vidjaju. Naši su dični Crnogorci sretniji od Rusah; njim u Hercegovni pada u ruke jedan grad za drugim. Braća Srbi kao da su odrešito nakanili stupiti opet na bojno polje. Grkom nedadu Inglezi, ali naposljedku neće jih moći zadržati. Iz Azije ništa nova, nego da i tamo Rusi drže mjesta, koja su bili u prvi mah uhvatili. Iz svega se vidi, kao da će stopram na proljetje početi prava vojska.

Chaverondierova pravila za berbu iliti trgatbu.

O vinskom vrienju.

Pojavi kod vinskoga vrienja zastrti su jošte tajnom unatoč neumornom iztraživanju slavnih učenjakah. Kemici ne slažu se o naravi kvasa; jedni tvrde, da je on neko organično živo biće, životinjicah; drugi pak vele, da nije van rastlina.

Način, kako djeluje kvas na grozdni sok, tumače u raznu ruku; nu mnogobrojne teorije što jih ustanovljuju najglasovitiji kemici, ne osnivaju se van na hypothesah te jedna drugu obara. Znanost dakle nije jošte uspjela dići koprenu s pojava u vinskom vrienju te ono ostaje tajnom i za budućnost.

Da podpuno poznamo te pojave, učinili bismo silan korak napred u enologiji; nu čekajuć dok se i to odkrije, dobro je da bar proučimo razne phase vinskoga vrienja, da možemo njim prema potrebi upravljati. Ako se grozdni sok, u kojem ima svih elemenatah potrebitih za vrienje t. j. vode, sladora i kvasa, izloži na primjerenu toplinu, vide se obćeniti pojavi:

1. *Toplina židčine diže se.* — U istinu, čim počme vino vreti, odmah se opaža znamenit razvitak topline: toplina masta postigava malo po malo 35 stup. ma vanjska temperatura u okolo ne bila viša od 15—20 stupnjevah. Ovaj se povišaj topline ima pripisati tomu, što se u širi stvara ugljičina, koja se, kako je poznato, sastoji u svojoj težini od 0,73 kisika i 0,27 razplinjenja ugljena; ove se dvie stvari ne mogu slučiti a da se ne razvije velika množina topline.

2. *Židčina se uzmuti.* Po M. Thenardu kvasina se razstavlja u dva diela: jedan, koje ga nestaje te pomaže stvarati nove tvari; drugi u kom noima snage da potakne vrienje, obara se i ostaje ne razstavljen. To je onaj diel, što zbog tananosti svojih mjekušacah ostaje viseć te uslied sile, kojom razvijujuća se ugljičina masu židčine sveudilj u vis tjera, muti istu židčinu čim je u njoj vrienje nastupilo.

3. *Obseg židčine širi se.* Obseg žiďčine bude veći s dva uzroka: židčina se razteže uslied jače topline i s onih nebrojenih mjehurićah ugljičnine, koji se bez prestanka dižu te jih jedna čest ostaje uz ostala plivajuća tjelesa a drugi, nemoguć svladati odpor što nastaje s ljepčivosti židčine, sustavljaju se dok jih novi mjehurići, što su se medjutim izpod njih razvili, u vis potisnu.

4. *Židčina se prevraća odozdo gore i to ono neizmjernom množinom mjehurićah što se dižu na površinu i tu razplinjuju.* Ove mjehuriće pravi ugljičnina, koja se počela odlučivati čim se je počelo osjećati djelovanje kvasine na slador. Ovo stvaranje mjehurićah dižućih se sve to naglije sa dna posude u vis, jeste gotovo ono isto, što vidimo u posudi vode, koja počima vreti.

5. *Židčina pokriva se pjenom a tjelesa, što su u njoj plivala dižu se i sustavljaju se na površini.* Ovaj sloj pjene, što se stvara na površini sastavljen je od ugljičnih mjehurićah što se sveudilj u vis dižu te povlače sa sobom tjelešća, s kojim se na putu sastaju. Najmanji mjehurići, koji ne mogu svladati odpora što jim smeta na putu prema površini prijanjaju uz polukruglaste stiene od lagva: a najveći izilaze iznad površine, gdje se razplinjaju. Ostali mjehurići dižu se uzastopce te se smieštaju izpod prvih, koje dižu: kasnije dižu ove novi koji nadolaze te se tako stvara sloj tim gušći čim je jače vrienje i čim ima u širi više sladorovih česticah. Kožice, kostice (pećke) i petljike dolaze u vis, jer su jih potegli sa sobom mjehurići, što su se s njimi sastali. Sila ugljičnine, što se bez prestanka razvija i diže, povlači sa sobom sastojine od kojih se djelomice sastavlja onaj klobuk na širi. (Niemci ga zovu *Hut*, a Francezi *chapeau*) a djelomice provaljuju preko površine te kroz otvor sile napolje.

6. *Množina se ugličnine razvija.* Ugljičnina, što se razvija, postaje od sladorovine, koje ima u širi, pošto se je ona razlučila te pod uplivom kvasine promienila. Kako to biva, dosada je jošte tajnom; nu kemici su dokazali, da se vrienja slador pretvara u alkohol i ugljičninu u sliedećem razmjerju:

48,8 uglićnine
51,2 alkohola } od sto dielovah sladora.

7. *Čuje se šum vrienja.* Ovaj šum nastaje raztvarajući se ugljična kiselina, dočim njezina počela prelaze iz kruta stanja u plinasto. Ovo je isti onaj pojav, koj vidimo u ključajuće vode, kad počme vreti, pri čem se zrak, koj je do sada bio u vodi, dieli te iz židka stanja prelazi u svoj plinasti oblik.

8. *Razvija se vinski miris te bude sve to jači.* Vinski miris što se razvija postaje od alkohola, koj u širi zauzimlje mjesto sladora, a taj miris umnaža se toliko koliko je veća toplina šire i koliko se je više s nje razvilo ugljičnine: razplinuv njezini mjehurići na površini, padaju s njih u širu kapljice, u kojih ima alkohola. To biva upravo tako kao kad se u posudi stopi nešto vina; dok nije vino toplo, nedaje skoro nikakva mirisa, nu čim se vino stopi biti će mu miris prema visini topline sve to jači i penetrantniji.

9. *Toplina je klobuka veća od one u židčine i ako bude duže vremena u doticaju sa zrakom, ona se mienja.* Toplina klobuka veća je od one u židčini s toga, što je u onom njegovom dielu, koj nije potopljen u širu, nastupilo kiselo i gnjilo vrienje ako je nešto duže bio izložen zraku. Ima i drugi razlog toj većoj toplini u klobuku, a to je množina kvasa, što ga ondje ima. U istinu, kvas što ga je vječito komešanje ugljičnine odozdol gore potisnulo, prodire u šupljinu klobuka te potiče u njem, budući tuj svi povoljni uvjeti, alkoholno vrienje. Potopljen dakle diel klobuka jeste sjedište veoma živahna vrienja, iz kojega se razvija množina topline, te razdieljujuć se ta toplina iz dola gore nastaje u klobuku više topline nego li je ima u židčini.

10. *Razni ovi pojavi postupice rastu: tada, doprv do svoga vrška, izčezavaju polagano do svršetka vrienja.* Dok se nije veća čest sladora razstavila, stvara se velika množina ugljičnine; koja diže toplinu šire i čini da se razvijaju i rastu pojavi vinskoga vrienja i to biva dotle dok uzme jenjati stvaranje ugljičnine pošto se naime razstavila najveća čest sladora, što ga je u širi bilo. Tada prestaje burno vrienje i bude sve to slabije dok se malo ne sav slador ne razstavi; tada je doba, da se vino prvi put pretoči.

Tvorba vina jeste umjetnost, za koju se poprieko premalo mari. Većina vinarah ni ne zna koliko skrbi i pomnje ište vinsko vrienje i misli, da je dosta ona obična vinarska vještina, da jim vrienje ne izadje naopako.

Istina je, da ima vinarah, koji pomnjivo, paze kako jim vino vre te i kušaju koje što da postignu bolji uspjeh. Strukovnjaci mnogo su toga prokušali pa su i uveli u enologiju mnogo velikih popravakah. Uveli su po novom sustavu badnjeve i lagve, da bude vrienje jače, brže i savršenije. Nu ti novi izumi ne mogu se uvesti u svake okolnosti i u svaki priedjel vinski. Sustav kod vrienja ima se obazirati na podneblje, vrsti groždja, na stepen zrelosti i narav vina, koje hoćemo proizvesti.

(Gospodarski List).

Nesto o žilavosti, sluzavosti iliti uljavosti vina.

Ona vina, koja veoma malo jakosti vinske imaju ili koja su slabo vriela, podvržena su ovoj bolesti.

Ovakovo vino naravnu jakost gubi i napokon teče poput ulja, postane žilavo iliti sluzavo tako, da se daje otezati medjn prsti kao nit.

Uzrok je tomu pliesan, koja se sastoji iz sićusnih glivicah nanizanih kao čislo.

Tako se kvare ona vina, koja se rano otaču i to većinom biela. Kad je vino ovako pokvareno, a dosta je jako onda će ova bolest sama od sebe izčeznuti; isto tako izčezne kadkad odmah pri jakom mućkavju vina uz pristup zraka; mućka se kao ono, kad se masti groždje. Ako se pak mućkanje neupotrebi, onda se pridodaje vinu slador, da iznova prevrije. Može se takodjer ova bolest izlečiti sa pridodatkom nešto trieslene kiseline, koja se može nabaviti u liekarni i upotriebiti $4\frac{1}{2}$ grama na 56 litarah i 60 centilitarah vina.

Nu u najnovije vrieme priznaše umni vinogradari (n. p. Babo, Trummer itd.) da je za ovu bolest najsigurnije uporabiti kao liek pećke od groždja. Dodavši naime sluzavu vinu stučenih pećakah (uzima se 5 dekagramah i $2\frac{1}{2}$ gr. na 56 litarah i 60 c. l. vina), oborit će se sluz na dno posude, te se vino otoči i tim izlieči!

I ja ti ovo sredstvo srdačno preporučam, jer sam kroz više godinah izkusio, da je zbilja preporuke vredno. *Dakle savjet iskrena prijatelja uvaži!*

Ako se crno vino počme kvariti, ovo se u početku kvarenja može izliečiti sa tako zvanom *vinskom kiselinom* (Cremor tartaro — $T' = C_4, H_2, O_5 HOX = C_4, H_4, O_6$), koja se kupi u liekarvi i upotrebi $8\frac{1}{2}$ grama na 56 litarah i 60 c. l. vina.

Dragi moj prijatelju! U koliko nisi sâm vješt da ovakovo bolestno vino liečiš, tada trebaš da mu u vještijega čovjeka za vremena lieka potražiš.

Tvoj iskreni brat i prijatelj

N. Vežić.

Kako ćemo postupati, da nam vinska kapljica bude izvrstna?

1. Groždje treba svaku felu (vrst) na pose brati i to onda stoprv, kad posvema dozri. Svaki grozd treba razgledati i svaku jagodicu, koja nije zrela ili je gnjila, ukloniti; jer i malo onakovih jagodah kvari za čudo širu (most). 2. Petljine iliti šipurine i pećke (koštice) od groždja neostavljaj za dugo u širi, jer od njih bude trpka i neugodna. 3. Kad crno vino prestaje vreti, otoči s njega širu i rastavi ju od matice. Ta ostavi širu njekoliko danah u prešnici u sudu (ako je vrlo sladka), pak onda sud začepi tvrdo, dokle ga godier nepretočiš u pivnicu. 4. Sve posude i prešnica neka bude što čistije: isto tako treba pomesti pivnicu i ukloniti iz nje paučine i pliesan, jer od ove nečisti zaudara i vino. 5. U vinske posude u pivnici nalij na vino ulja, da nemoze zrak do vina. 6. Ako se mlado vino giblje, muti i cikne, uzmi šaku roždja, zapali ga i utakni u sud; za koji dan bit će vino popravljeno. 7. Vino neka bude čisto: zato nevalja mu primješavati nikakvih travah ni drugih tvarih, tobože da postane ljepše ili jače: onakove tvari samo pospješuju njegovu kvarnost. Dobro vino postaje od cigle čiste šire.

(Pučki Prijatelj).

Različite viesti.

Nj. k. c. visost, carević Rudolf, da će nekoje vrieme proboraviti kod namjestničtva u Insbruku u Tirolskoj, da se izviežba u službenih upravnih poslovih.

Visoko bečko ministarstvo odredilo je 300 for. za izkapanje starinah u Osoru na otoku Cresu,

---

— Meći dva po dva u brazdu. — Otac orao a ja žalostan stupao punim košićem krumpira za njim. Najedanput se ubrnuo i ošinuo me po obrazu.

— Kako to mećeš, stresnuo se name, niesam ti rekao da mećeš dva po dva u brazdu, osle jedni! Niesi sinko ti, za školu ne, nimaš glave, nimaš talinta! Ta evo krumpir neznaš sadit . . .

Od onoga dana, niesam smio pisnuti više za školu. Motika i vrganj zamienili mi pero i knjigu. Tielo mi se pognulo. Bielo mi lice potavnilo dabome cielo tielo omršavilo. Dobih kratko domaću nošnju mjesto dugih gospodskih haljinah. Pametni Marko sretno vršio škole u Pazinu. Odavde, kako ti već rekoh, podje na Rieku a kašnje u Goricu i posta vriedni svećenik i vrući rodoljub. To ti je svršetak.

Luko presta pripoviedati. Ja mu se zahvalih i odoh s njim na počinak.

***

Sjutradan ostavih Pazin. Na polazku zamolih Luku, da mi prigodice pozdravi popa Marka. Cielim putem bio mi Marko na pameti. Jureći željeznicom put Divače mislio sam i na *šjor Titu*, na Prekomorca, na šarenjake, izrodice i oderuhe istranske i pri tom nekim svetim jedom izgovorih sliedeće rieči jednog znamenitog pisca talijanskoga: *„Maledetto chi profitta de' guai e delle sventure di sua patria per tradirla o farsene tiranno!“*

KONAC.

Digitized by Google

kojih tu ima daleko davnijih od rimskih vremenah. Posao rukovode g. župnik Bolmarčić i pokrajinski školski nadzornik g. Klodić.

Ministar bogoštovja i nastave izdao je naredbu, da odsle unapred nesmie već nikoji učiti u školi, ako nije austrijski državljanin. A oni inostrani učitelji. koji su jurve namješćeni u kojoj školi, ako u kratko nedokažu, da su austrijski državljani, imadu se odpustiti. Medju ove spadaju i svi učitelji iz zemaljah ugarske krune.

U središnjem goričkom sjemenistu počima školska godina 15. oktobra, mjesto 1. novembra, kao što je to bila dosad navada.

Slovenski Gospodar javlja, da je učiteljem u Koruškoj naloženo, podučavati u njemačkom jeziku, te da oni, koji nebudu dokazali, da znadu u školi djetcu ponjemčivati, neće dobiti pet godišnjih doplatakah. Što takva, može se reći, sgadja se i kod nas u Istri, čim se godimice podaju nagrade onim učiteljem, koji u pučkih školah uče djecu u njemačkom jeziku.

Proganjanje katoličkih svećenikah u Njemačkoj uslied Bismarkovih bezakonah još uvjek traje. Tako se u novinah čita, da u Kolinskoj biskupiji od 813 katoličkih župah, ima jih jurve 107 bez ikakva svećenika; u Trienskoj 146, a u Münterskoj 62. U ovih i svih drugih mjestih, gdje je nestalo svećenikah, puk sam drži svejedno svu predpoldansku i popoldansku (to se zna izvan svete mise) službu božju, koju su prije obavljali svećenici. Pak se još tvrdi, da 19. viek, jest viek pravice i slobode!

Hrvatski Dom. Zabavnik hrvatske omladine za god 1877. Izdalo ga djačko družtvo „Hrvatski Dom“ na 1. hrvatskom sveučilišću. Godina II. U Zagrebu. Tiskom dioničke tiskare. Ciena 1 for. 20 n. Liepu ovu knjigu naše hvalevriedne mladeži, vruće preporučujemo svemu hrvatskomu narodu.

Kako car ruski živi u glavnom stanu. Pišu o tom iz Gornjeg Studena sliedeće: car živi u glavnom stanu u Gornjem Studenu posve vojnički, pače rekao bi po špartanski. Tko je vidio Oriandu, Kijev, Moskvu, Petrograd, Carskoje selo i druge mnoge gradove, u kojih careva kuća sve ostale kuće nadkriljuje veličinom i sjajem, jedva bi mislio, da car stanuje danas u jednostavnoj prostoj bugarskoj kolibici, čiji bi krov jedva mogao odoliti oštroj jesenskoj kiši. Car stanuje u jednostavnoj, jednokatnoj seljačkoj kolibici, koja je obkružena šikarjem i vrtom voćnjakom, u kojem je ponamješteno nekoliko šatorah. Tuj se nečuju nikakove himne i vojničke počasti, već samo žamor čednih jutrnjih, molitavah, kojim car redovito prisustvuje sa svitom i štopom. Car i živi jednostavno. U jutro pije čaj. Objeduje se oko 2 sata poslie podne i to juhu, govedinu i pečenku. Stol na kojem se objeduje, jest najjednostavniji, a biva obično u hladu hrasta. Car objeduje sa štopom, al nigdje da bi se vidio trag kakovoj strogoj etiketi. Objeduje se obično uru, a cielo to vrieme čita dvorski prepovjednik molitve i glave iz blagoviesti. Car stanuje sam u jednoj sobici, a ta naravno nimalo nesliči gjurgjevskim ili aleksandrovskim dvoranam. I ostali ruski kavaliri živu jednostavno poput cara svoga.

Austrijanske poste god. 1875 odpremile su 319,001,962 komadah malom poštom, t. j. listovah, dopisnicah itd., od kojih 59,357,526 komadah izvan austrijanske granice. Preporučenih listovah bijaše 19,800,509 komadah, a od poštarine oproštenih 38,357,557. Teretnom poštom odpremljeno što omotah, što novacah, škrinjah i t. d. u vriednosti naznačenoj 37,236,627 komadah, koje važe 16,270,141 kilogram u pravoj jvriednosti for. 4,710,055,966. Od ove svote odpade na Cislajtaniju 4,004,438,247 for. a na Ugarsku 705,617,719 for.

Stari tlačitelj Košut da je, kako se čulo, iz svoga zakutka u Italiji odklimao u Carigrad, da tu svojim crnim savjetom pokriepi zviersku mudrost turskih krvolokah, kako će moći i nadalje vladati kolcem u Europi.

Stara grčka naselbina. U gradiću Pianelli u Abrucih stoji od drevne davnine mala grčka naselbina. Stari naseljenici, premda okruženi velikim tudjim narodom, pridržaše sve do današnjega dana jezik i običaje svojih praotacah. A neki naši ljudi u Istri misle, da su postali gospodičići kad smetnu hrvatski jezik il narodnu nošnju! Grčka vlada sjetila se je te naselbine i pozvala naseljenike, neka se povrate u Grčku. Ponudila jim je povoljne uvjete, a oni su ponudu primili. Od nekoliko danah počela je selitba. Tako javlja „Corriere del Abruzzi.“

G. Nikola Vežić, gospodarski providnik u Vukšin-Šipku u Hrvatskoj, čiju vriednost i ljubav do svoga naroda imao je opaziti svaki, koj je čitao njegove liepe članke i u našem listu, kao što čujemo, podnio je molbu, da u svom rodnom mjestu Drnišu u Dalmaciji zadobi službu kao nadzornik gospodarstva i šumarstva občinskog. Neima dvojbe, da slavna občina Drniška, koja no je na glasu odavna, hoće imenovati na toli važno mjesto ovog svog vrlog sina te tako baš u viešte ruke postaviti dobrostanje i napredak svojih občinarah.

Čudna oklada. Neki bogati inglez u Liverpolu okladio se s jednim svojim drugom pol milijuna forintih, da će u vrieme 6 godinah hodeć obići sviet, i to prolazeć iz Inglezke u Francuzku, Njemačku, Rusiju, Kitaj, Indiju, Persiju, Južnu Rusiju, Carigrad, Grčku, Italiju te opet u Francuzku. Okladnik dao se jurve na put te drži da će godine 1883 dovršiti svoje putovanje. U tom dugom maršu, mi mu želimo srećan put!

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 27. Septembra 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	105	—	112	—
Rio polag vrsti	„	84	—	110	—
Cukar austrijski	„	45	—	46	50
tučeni	„	38	50	42	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	110	—	120	—
Naranče skrinjica		—	—	—	—
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	50	—	—
levantinske	„	5	50	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	12	—	14	—
puljezke	„	14	50	15	—
Limuni skrinjica		6	50	—	—
Bademki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	105	—	110	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Liešnjaci	„	31	—	32	—
Šljive	„	23	—	28	—
Pšenica ruska	„	14	50	15	—
ugarska	„	13	—	14	—
galačka	„	13	—	14	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	8	20	8	80
Raž	„	7	50	8	25
Ječam	„	9	—	12	—
Zob ugarska	„	8	50	—	—
arbanaska	„	7	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	—	—	—	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Oriž talijanski	„	18	—	24	—
inglezki (kitajski)	„	15	75	18	50
Vuna bosanska	„	110	—	120	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	127	—	130	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
štajerske	„	44	—	75	—
Grede	„	12	—	14	60
bukovice		8	—	15	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg	55	—	57	—
„ najbolje	„	72	—	73	—
„ srednje vrsti	„	64	—	68	—
dalmatinsko	„	55	—	—	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	18	50	18	75
u kasetah	„	21	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
vunene slane	„	—	50	—	65
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	32	—	42	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	34	—	36	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	94	—
Loj dalmatinski i naški	„	49	50	52	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	63	—	—	—
Slanina	„	54	—	56	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	23	—	24	—
Ruj naški	„	8	75	9	25
„ istarski	„	9	—	9	30
Liše od javorike	„	15	—	16	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	32	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	50	15	—
Pakal baril od 100 Kilg.		3	75	9	—
Cunje (Strace)	za 100 Klg.	17	50	23	50
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

Nadarenih

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a: — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a: — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 12

SKLADIŠTE

NEPREBITNIH OPEKAH

Podvodnog zamazka Portland

Podvodnog i suhog

VAPNA

iz nadarenog zavoda **E. Eschera** u Sv. Andriji kraj Rovinja.

Opekah i žliebacah

iz tvornice **P. V. Ferrari-a** u Sv. Jurju kraj Nogara.

SOBNIH LONČENIH PEĆIH

iz nadarene tvornice **E. Kern-a** u Gradcu

kod

Jakova Fitza

u Trstu, Via Chiozza Nr. 7.

Na prodaju

Svakovrstne sisaljke iliti pumpe

to ručne to parne.

Pšenična vršila iliti mlatila

to na ruke to na konje.

Kukuruzne ruljače

iliti mulila.

OŽIMALA iliti **PREŠE**

za grožđje i uliku.

Žrvnji i parni malini.

Lopate, motike, kuke, pralice itd. od nada

kod

Schivitz & Comp.[1]

inžinirsko poslovalište, opravničtvo i skladište strojevah iliti makinah, zanatnih iliti tekničnih predmetah i zidarskog gradiva

u Trsiu, Via della Zonta Nr. 5. 1

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 20. U Trstu 16. Oktobra 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu **godinu. Razmierno** 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine **više poštarina.** Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz **poštarsku** *Naznačnicu.* Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti **kroz jednu** Naznačnicu, **a** i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. **Komu List** nedodje **na vrieme,** neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija.* Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice.*

Pogled po svietu.

U Trstu 15. listopada 1877.

Osobitih domaćih novostih neima. Carevinsko se vieće bavi carinom, što se ima udariti na cukar i žest iliti spirit. I naši Poljaci da su bili namislili zapitati koju ministra predsjednika o iztočnih stvarih al da su odustali od te nakane.

Dogovaranja o trgovačkom ugovoru sa Njemačkom da dobro napreduju. Sad se vieća o vinskoj carini, gdje da su njemački punomoćnici popustili.

Magjarska erdeljska ludorija, što smo ju zadnji put spomenuli, bila i bitisala. Uzprkos oružju, što se našlo, uzprkos dobrovoljcem, što su se očito sakupljali, da provale u Vlašku Rusom za ledja, Magjari su sav taj posao tako zabašurili, da u svoj Ugarskoj neima ni duše krive u tom poslu. Najviše ako postrada kakav čoban, il kakav pandur, i to će bit sve. A što bi bilo, da budu na primjer Srbi il Hrvati osnovali dobrovoljačku četu i sakupili oružje, da udare za ledja Turkom? Na to može najbolje odgovoriti Srbin Svetozar Miletić, koji čami jur petnaest mjesecih u Peštanskih tamnicah, samo što je pala na njega sumnja, da je tobože nešto takva snovao. Ugarska ima očevidno jednu pravicu za Magjare, a drugu za Slavene. Najčudnovatije pako u tom poslu jest, što su Magjari htjeli, da bace svu krivdu na naše i ruske Poljake. Iz toga takodjer mogu Poljaci naučiti, kakvi su im priiatelji ti viteški Magjari.

Što su Magjari i Englezi ljući proti Rusiji, to joj se Njemačka pokazuje čvršća i pouzdanija prijateljica. U Franceskoj su bili juče izbori za narodnu skupštinu. Još se nezna, koliko je koja stranka dobila glasovah, ali Republikanci da će svakako iznieti većinu. To će umiriti Italiju, koja se bojala Mak Mahonove stranke radi Rima, ali Njemačkoj neće oprostiti nikad nikoja stranka u Franceskoj, pa ni republikanska. Zato ona mora biti uvjek na oprezu, bila u Franceskoj vlada koja nu drago. U Italiji da će se dne 14 novembra sastati parlamenat. Govori se, da i ruski car misli dati ustav svojoj državi. Tim bi Ruska vriedila sto puti više nego vriedi u očima sadašnjega svieta, jer gdje narod govori, tu se drugače sluša, nego gdje govori jedna osaba; ali težko da je još Rusija zrela za takav politički ustroj, zato mi tim glasovom jedva da vjerujemo.

Dopisi.

U Baški dne 11. rujna 1877.

Dragovoljno bi vam, gospodine uredniče, javio od ovog mog zavičaja kakvu ugodnu i radostnu novost, nu buduć nam sudbina odredila navieke kuburiti i kukati, zato odlučih vam za danas koju od srca reći tom nakanom, da će mi biti na srcu lakše, s druge pako strane računam i to, da i višji krugovi naše jade i nevolje uvide, pa da nemisle o nami, buduć čestokrat znamo šutiti, da u ovom kršovitom kraju živemo kao bubreg u loju.

Držim, da nijedna stvar na svietu nemože toliko djelovati na čovjeka, da ga potakne posvietiti se radu toli duševnu koli tjelesnom, kao što predjel u kojem stanuje t. j. domovina. Primjerom nam mogu služiti Inglezi, koji videći se osamotljeni od ostaloga svieta u sinjem moru, sve svoje sile moralne i materijalne tomu jedino posvietiše iz tog samo gledišta, da radom i uztrajnostju svojom podmire one potrebe, koje ljudskom rodu danomice na vratih kucaju.

Mali prostor zemljišta, nerodica i oskudica, koja bijaše zavladala u ovom našem mjestu pred nekoliko godinah, prisili naš mladji budni naraštaj podati se na brodarenje, trgovinu, pak smo do danas tako rekuć *naslieno* prilično koraknuli napred jer nismo za tu struku niti naobrazbe imali. Da je ovaj naš narod u svoje doba imao škole dobro uredjene za tu struku, kojoj se bijaše posvetio, držim, da nebi bio zaostao za Lošinjani i Cresani. Nije tomu niti dvadeset i pet godinah, da su ovdje bili mornari riedki kao biele vrane, a broda trgovačkog nije ni jednoga bilo osim nekoliko plavčicah, koje su medju Senjom, Riekom, Lošinjem i Zadrom brodarile. Već od god. 1848. opazio je ovaj narod, da materijalno sve to većma propada radi nerodice, koja bijaše zavladala i radi broja stanovnikah, koji u malo godinah bi znatno povećan, t· eto vidimo danas, da se sva čeljad splohom podala na brodarstvo i trgovinu. Da nisu naši ljudi upravo u pomorstvu i trgovini orijaškim korakom napredovali, nelažu nam to liepi brodovi, koji u našoj *pretiesnoj i zapuštjenoj* luki usidreni jesu, da ih je upravo krasota gledati navlastito u ovo doba godine. Mi ovdje neimamo nijednog velikog broda (di lungo corso), ali imademo zato više od *osamdeset* što trabakulah, što peligah i bracerah, nebrojeć ovamo tragete. Pravedno bi indi bilo, da bi naši ljudi za ovu dosta veliku glavnicu (kapital) imali i prostranu luku (porat), gdje bi mogli svoje brodove osigurati od zeštoke bure, koja znade ovdje neopisivo duvati svako doba godine. Kakva je to tegota i šteta za naše brodare, koji za osigurati svoje imućstvo moraju tražiti utočište svojimi brodovi u luki puntarskoj, jer ovdje akoprem brodovi nisu veliki, ipak nemože jih u ovoj luki niti petnaest usidreno biti. Slučajno ako tko u zimi svojim brodom zaželi kući se vratiti, mora pošteno harač platiti, jer podere užeta (konope) od broda i nemože jedne noći mirno u krevetu proviesti, da nije prinuždeu k luki trčati ter tamo budno motriti izložen svim nepogodam vremena, da mu se na brodu kakva nesreća nedogodi. Radi postignutja gradjenja naše luke pisalo se je i govorilo dosta kod višjih i nižih krugovah a povrh svega zagovarao je našu svetu stvar, za koju toliko godinah uzdišemo, na carevinskom vieću naš velevriedni narodni zastupnik gosp. Dr. Dinko Vitezić. Na licu mjesta za osvjedočiti se o stvari bilo je ovdje dosta visoko cienjenih osobah i nitko nije kazao, da Bašćani luke nepotrebuju kao gladan kruha, pak do danas na našu obću žalost nevidimo ništa. Što je tomu uzrok? to ja nisam kadar prosuditi. Mi vruće molimo našeg velevriednog narodnog zastupnika Dr. Dinka Vitezića, da pitanje o našoj luki stavi u Beču opet na rešeto, možda bi tako po njegovom zagovoru zadobili ono, za čim toliko godinah težimo.

Pred dvie godine obećana nam bijaše trgovačka pomorska obrtnička škola, nu ako ova do danas ovdje upeljana nije, sudim da se to jedino u grieh upisati imade našim občinskim starešinom, koji drže školu i naobražbu za devetu brigu. Neka jih Bog sudi. Naše občinsko poglavarstvo znade veoma uredno svoje poslove obavljati, ono obstoji po imenu, a po radu malo, jer je evo treći mjesec, da nije bilo kadro sazvati občinsku sjednicu, a bi ju imalo po zakonu, kako mi se čini, svakog mjeseca držati, pak i onda kad se ista drži nebude narodu oglašeno. Ovako ćemo liepo napredovati. Prošlog mjeseca bio je ovdje jedan činovnik pokrajinskog Odbora, da se uvjeri o stanju naše obć:ne, ali sudim, da nije mogao mnogo učiniti ni potražiti u 3 ili 4 ure.

Kako mogoh iz pouzdanog izvora čuti, od nekoliko danah broj natjecateljah na ovo izpražnjeno mjesto učiteljsko pomnožio se na četiri. Svi ti natjecatelji posjeduju toliko vještine u hrvatskom jeziku, da bi njim mogao onaj, na čije se mjesto natiecaju, da tako rečem, učiteljem hrvaštine biti. Bude li jedan od ove četvorice izabran, ništa nećemo boljega imati nego smo imali. Hora bi već bila, da se jednoč uvede red u školu i da bude narod u stanju uviditi kakvu korist od škole crpi, da se nastoji djeci omiliti školu, ne kao to do sad bijaše, da u jednom razredu gdje je bilo upisano 99 djece, više od $^1/_3$ je nije nikad ni vidjelo. Tako nećemo nikad dalje! Ovaj put dosta, doskora ću se javiti.

Jedan mornar.

Iz Boljunštine mjeseca septembra 1877.

Boljunska podestarija je baš pogodila izabrav si županom g. Josipa Buretića. Taj skrban župan, izabran 12. julija o. g., pozove još onog istog mjeseca svoje starešine na prvi dogovor ili sedutu te biaše većinom glasovah odlučeno, nek se ured ili oficij podestarijski prenese iz gradića Boljuna na polje u kuću istog g. župana i to zato, da će većini svih občinarah biti bliže i laglje obavljanja svojih poslovah u oficiju podestarilskom, te da će se i troškovi umanjiti, jer da nebude treba plaće gosp. županu za pute u Boljun, pa vrhu toga pita on samih 40 for. stanarine mjesto dosadanjih 40 for. u gradu. Pa nekoji naši gradjani teci zato u Pazin, napiši protest proti toj odluci, nabavi si u cieloj podestariji (medju 450 izbornikah) do 125 većinom samo podkrižanih podpisah, pa medju drugimi uzroci napišu i to, da ono malo civilizacije, štono jest je ovdje u Boljunštini (liepa čast drugim občinam), da je sva concentrirana u gradiću Boljunu. Baš gola istina! Tomu sviedoče toliki samo podkrižani gradjani, a pa i djelo u Boljunu ovršeno, naime balegom namazana plovanija!!

Digitized by Google

O tom protestu kao da će sama dieta ili sabor nešto progovoriti; nu medjutim nek ostali občinari (dvie trećine) napišu drugi protest i nek prose, da se odluka rapreženstance odmah ovrši te oficij podestarilski odmah prenese. — Naši šarenjaci su zatajili narodnost pa misle i vjeru, jer eto pristali su nekoji uz Magjare, uzvišuju mrzkog Turčina, mrze Rusa prijatelja i saveznika naše presvjetle krune, pa svoje gadne psice (kuje) zovu „Russia“. Čujem, da će politička oblast po žandarih to izpitati.

Dne 24. o. mjes. bijahu po drugi put pozvani naši rapreženstanti te bi najviše o tom govoreno, kako i čim će se u dojdućoj godini izplatiti tolike dugove občinske, i čim obične godišnje troškove podmiriti. A tih dugovah da imaju občine priličan broj na čast g. Šupljini prvašnjemu županu, koji nije dugove iztjerivao, nepotrebne ceste gradio, na svoju se ruku Franom Sestanom pravdao, pa kašnje sve troškove na občinu navalio, a dug je medjutim u c. k. kasi rasao i narasao, pa napokon su i Vranjske obligacije bile sekvestrirane radi dugovah občinskih. Pa taj potalijančeni mudrolija nek si zapamti staru običnu rieč našeg hrvatskog puka: Ki se nečuva grieha i dûga, neće živeti do duga, pa baš po tih istinitih riečih i napreduje dan danas nekojim gospodarstvo.

Al rečeni dan 24 septembra bijaše još skoro jednoglasno (2 glasa proti 16) odlučeno, da se ima unapred u boljunskoj školi samo i čisto hrvatski učiti, a tekar u zadnjih godinah nekoliko talijanskoga. Šupljini i drugu mu nebijaše to po volji, nu bit će po volji pokrajinskomu školskom vieću, koje da je odlučilo, da se ima u pučkih školah diecu u onom jeziku učiti, u kojem se i u crkvi rieč božja propoveda. Jeste li razumieli Zvane i Frane! Gosp. Buretić jim odgovori iskreno, da voli neimati škole, nego kakva je sada, a za izgled neka služi provizorna hrvatska škola u Sušnjevici, gdje djeca samo malo vremena školu pohadjaju pa ipak znade liepo i čisto čitati, nekoliko pisati, računati — a u Boljunu? Bog se smiluj!!!

Jako je potrebno, da se i drugdje, a naime na Vranji, provizorna škola otvori, a mnogoč. g. plovan bi i drage volje školu učio, nu dotične školske oblasti nek dobave kakvu priličnu sobicu, pa škola može započeti. U svemu dosadašnjemu djelovanju moram pohvaliti sadašnju rapreženstancu, a osobito glavara Buretića, komu srdačno dovikujem: Srčno i veselo napred! Posla i truda vam je mnogo, al slava na ovom a plaća na drugom svetu neuzmanjka!

Iz Bišine u Hercegovini 22. Rujna 1877.

Odavno mislio sam koje slovce zabilježiti, ter vam poslati s prošnjom, da biste se udostojali uvrstit ga u vaš slavni list „Našu Slogu“. Ja ovdje na carskoj *džadi* (cesti), mogu reći da sam veliki *beg*, dočim Livaj paša ovamo posla me i postavi prvim stražarom sve Bišine (čitatelji spomenut će se, da je Bišina veliki klanac izmedju Blagaja i Nevesinja). Na prolazku kroz ovi klanac svakovrstni ljudi prolaze iz Mostara u Nevesinje i dalje, pak opet od onuda u Mostar: ovdje sam stekao dobro ime, pak zato svaki tkogodj ovda mimohodi, želi, pa i treba da se k meni svrati i porazgovori. Neki dan stiže *tatarin* (kurier) iz Matahie, kojeg potanko razpitah o stvarma medju Nikšićem i Crnogorcim, Gacku i drugim onamo mjestim, na što mi veselo odgovori, da stvar idje dobro, da su *Karadag* — Crnogorci — raztjerani, i džebanu u Nikšić iznova prinieli; nadalje zapitivao sam ga, jeli bilo velike krvi? pa mi dokaza, da je Crnogoracah 200 mrtvih a 700 ranjenih ostalo, a od naših (turakah) desetak ranjenih, i tri mrtva: ali što ćeš da reknem tu sam stvar za stavno tako držo, kako mi je tatarin napovjedo: medjute tatarin otrka u Mostar, da tu viest razturi po cielom Mostaru; pa evo imaš što vidjeti: Nikšićani na stotine ujedno biže u Mostar, koje pitajuć, kud idju i kako je u Nikšiću? koji mi potanko počeše napovjedati, kako su za više danah bili u Nikšiću neimajući nikakve sprave vojničke, pak nisu se mogli više uzdržati napadaju Crnogorskom: „Već da su znali Crnogorci za naše jadno stanje, na toliko vremena prije mogli su nas zasužnjiti, ali kad su se naši bezi s Komendar pašom pridali Crnogorcem, mi zato ništa nismo znali, već kad začusmo po gradu uzlačenje Crnogoracah i naših begovah — živio knez crnogorski Nikola — tada stopro izidjemo iz naših kućah na ulice, gdje ugledasmo pun grad Crnogoracah s nožem i sabljam golim u rukam: na taki jad krv se u nama oledeni, ter počesmo kukati misleći, da će nas Crnogorci odmah svih izsjeći na kabljiće: u tom našem strahu i jaukanju evoti preko dvadeset *telalah* po gradu vičući, da svak bude *rahat* i *veseo*, neka svak bude slobodan, jerbo je sad pod knezovom zaštitom grad i gradjani. Mi se pak svi povratimo u svoje kuće, ter se medjusobno počmemo svietovati, što da činimo. Ali naši bezi tamo s knezom dogovarali su se kroz nekakve pogodbe, i nama dokazaše, da knez nam dariva sva naša dobra, i da će nas svakoga kako i sebe čuvati i braniti, i svak da provadi svoj zakon kako je po *ćitabu*, da idjemo u džamiju (tursku crkvu) i da se klanjamo, ali nam samo neda okujisati na *munari:* da svak tko bude želiti, može slobodno otići iz Nikšića; pak mi volidosmo otići, nego pod gjaurovom zapovjedi ostati, jerbo znaš, to nam *din* nepripušća, da nam *gjaur zapovjeda:* mi pako medjusobno odredivši da prtljamo iz Nikšića u Mostar, pak dojavismo knezu, koj nam dade veliku pratnju i zadosta konjah da natovarimo našu prtljagu, medjuto u našem polazku knez došao je medju nas, ter i najmanje naše diete darovao je bielom medjedijom; kad smo se pak dielili od pratnje koju nam je knaz dao, s manjim nijesmo mogli, već smo u glas zaurlali *živio knaz crnogorski, haktihahala mu dao sreću u poduzetju*, pak na to naši pratioci odgovoriše: *Kadune, ajdete s Bogom i sretan vam put, a vjera i Bog, brzo ćemo vas i u Mostaru naći, ali tamo neće naša vlada biti, već svjetla kruna Cesara Bečkoga;* mi smo mislili da će nas Turci putem izčekivati i potrebne nam stvari iznositi, i izpratit nas do u Mostar, pa vidiš da nitko nehtje ni uhom krenuti, baš kao da nismo njihova braća; već vjera i Bog sad nam je žao što smo ostavili svjetlog knaza i amo uputili, pak *dinami!* ako nam bude ovako u Mostaru, odmah ćemo svjetlog knaza barjak dignuti u Mostaru i zanj ćemo se i mi početi biti.“

Tako Nikšićani, i mnoga druga nabrajajući o Nikšiću i knazu, i dokazajući, kako ih je nekoliko pomrlo putem od ospicah. Ovo do koji dan polazim u Mostar, pak što budem vidjeti, to ću vam dostaviti. *)

Slavenski rat za oslobodjenje.

Sa ratišta najvažnija novost ješt ta, da je Mehmet Ali-Paša skinut sa časti vrhovnog zapovjednika turske vojske a na njegovo mjesto postavljen mahniti i svemu svietu znani Sulejman-Paša, koji se onako liepo proslavio u Crnoj Gori i u Šipki, gdje je ludo izgubio nebrojenu tursku vojsku. Toj promjeni da je uzrok, što Mehmet Ali-Paša nije htio udariti na Ruse, videć njihovu pretežnost i tim svoj poraz. A i jesu sad Rusi mnogo jači, jer im je prispiela velika pomoć iz domovine. Ali sa svim tim da se ponudio rečeni Sulejman-Paša, da će on i tu skusiti svoju sreću, i tako eto ga sad na čelu turskih zvierskih čoporah. No dočim se na vodi Jantri i na Lomu glavna ruska vojska, s kojom bi se imao pobiti, i nemiče, to je u Dobruči iza ledjah mu kao uzkrsnuo ruski gjeneral Zimermann sa svojimi već skoro zaboravljenimi četami, tako da je Sulejman morao od svoje vojske odkinuti trideset hiljadah, da se brani proti Zimermannu. Kako će sad i čim na Carevićevu vojsku, koja je tim za trideset hiljadah ljudi jača. I to je prvo Sulejmanovo junačtvo. U šipačkom klancu i kod Plevna mir. Nego Osman-Paša, da je opet dobio pomoći sa Niša i Sredice (Sofije), nu sad da je u one strane sašao gjeneral Gurko sa 8000 konjanikah i 40 topovah, pak se nadati, da će Turkom u Plevnu i taj izvor odpora presahnuti. Rusi i Rumunji da su kod Grivice dokončali svoje priprave, zato da se očekiva skori napadaj na to kobno Plevno, koje je ono Rusom sve račune pokvarilo, jer ga u svoje vrieme nisu znali il marili osvojiti. Na koncu računa valja reći, da su sad Rusi u neizmierno boljem položaju od Turakah. To se vidi takodjer iz jadikovanja turkoljubskih novinah, koje neprestano ponavljaju lažnu viest, da se radi o primirju, dapače i o miru, sad u Beču, sad u Londonu, sad u Parizu. Kad bi Turčinu islo dobro, prijatelji mu nebi siguro u taj rog trubili. Nego ti ljudi bi radi s jedne strane spasiti Tursku, a s druge osramotiti Rusku, kao da je toboze morala mir tražiti, ali u tom će se računa prevariti. Razvrhovni zapovjednik Mahmet Ali-Paša da je poslat proti Crnoj Gori, gdje se sad Crnogorci protiskuju prama jugu, a na sjeverin samo da brane ono, što su dobili. Srbija da je još i sad neodlučna, isto tako i Grčka, kojoj da neprestano prieti bezdušna Ingleska. Mi mislimo, da bi Rusija najbolje učinila, da se okani tih dvajuh pomagačah.

*) Baš vas lipo molimo. Urod.

O uzgoju talijanskoga ljuljka

(lolium italicum).

Talijanski ljuljak razlikuje se od englezkog time, što ovaj ima veće, izpravnije vlati, jasnobojno lišće, ranijim i brzim rastom, većom korišću, ali i kraćim trajanjem, čega radi je više prikladna za sjetvu kratkotrajne jedno do dvogodišnje trave nego li za livade.

Marva (blago) ju mnogo radje jede (ždere) nego li englezkog ljulika zato, što je mehka vlata. Razvije se mnogo brže nego li druge vrsti trave, ponaraste za kositbom veoma brzo tako, da se ljeti može kositi 2—3 puta.

Tim prednostim pridolazi i to, da kao jednogodišnja krmna trava može malo ne nadomjestiti crljenu djetelinu (trifolium pratense sativum) sa svojom hranivošću.

Podnebje i zemljište. — Pošto ova trava u naravnom stanju pripada više južnoj polovini Europe (divlja raste u našoj Dalmaciji i u hrvatskom primorju) i mislilo se je, da u sjevernih predjelih ne uspieva zbog oštre zime; nu kasnije se ipak oprovrglo sa iskustvom mnogih gospodarah, jer takodjer divlja raste i u sjevernih predjelih Njemačke, dapače i Češke; dakle ova trava može podnieti i oštrije podnebje.

Talijanski ljuljak, ne ljubi takovo vlažno i jako zemljište, kao što englezki ljuljak, ali ipak se preporuča, da se uspješnije uzgaja na blagoj (umjerenoj) ilovači nego li na pjeskovitoj ilovači ili na ilovastoj pieskovači; samo gdje se ova posljednja nalazi u izvrstnom stanju gojitbe, može se preporučiti, da se i na ovakovoj vrsti zemlje sije, naročito ako se može poslije gnojiti (djubriti).

Mnogi umni i praktični gospodari (poljodjelci) ne preporučaju nikada ovu travu sijati na slabih tlih, najpače onda, kad je zdravica (t. j. spodnje tlo) *) mokra i nepropustna, budući da talijanski ljuljak ljubi suhu zdravicu to jest takovo spodnje tlo, koje će prekomjernu vlagu propuščati.

Obradjivanje zemljišta. — Za ovu travu treba zemljište dobro i duboko preorati, jer svoje žilje široko i duboko pušća t. j. razgrani.

Sjetva se talijanskog ljuljka obavlja u južnih predjelih (n. p. u našoj Dalmaciji, Istriji i hrvatskom primorju) u jeseni, dočim u sjevernih predielih rano u jeseni, da se uzmogne prije zime ubokoreniti ili (rano) u proljeću zato, što su njegove mlade biljke veoma osjetive na oštroj zimi.

Pošto je sjeme krupnije od englezkog ljuljka i budući da se ova trava toliko nerazgrani, koliko jur opisane trave, s toga treba po novih pokusih kod ručnog sijanja 10—12 ℔ (5 kilogramah i 60 dg. do 6 kg. i 72 dg.) od jutra.

Kad se pako sije pomiešana s drugom travom i djetelinom, uzimlje se više. Ova trava je za smjesu preporuke vredna s razloga, što se nijedna trava tako brzo ne razvije i ne rodi, kao što ova. Ja ju bar vazda sijem pomiešanu sa djetelinom i sa drugimi travami i uvjek sa dobrim uspiehom.

Gojitba. Budući da ova trava netreba toli čvrsta i sbijena tla koliko jur priobćene u „Našoj Slogi“ trave, s toga treba poslije obdjelanoga tla sa branom (drljačom) i valjem proći, da se zemljište uzmogne bolje izjednačiti i da tlo vlagu u sebi zadrži. —

Poraba i rodnost. Pomiešana sa drugimi travami i djetelinom može se ova trava, ako se zelena rabi, više putah kositi. — Dr. Volff kaže: Kad sam ju čistu (samu) sijao, sijao sam ju uz druge trave sve po ¼ jutra na jakoj, blagoj ilovači pieskovitoj medju zobi, bez kasnijega gnojenja, te sam druge godine dvojom kositbom, dobio oko 15 centi siena, računajuć od jutra (1600□°). Isto je tako proračunao i glasoviti gospodar i pisac Nathusius, a Dr. Karmrodt mnogo više (47 cent. od tri kositbe, računajuć od jutra). U Hohenheimu proračunala se rodnost za ⅓ više nego li englezkog ljuljka, a Dombasle računa kao i kod 2—3 godišnje lucerne (medicago sativa).

Glede vriednosti za krmu, jednaka je po Dr. Volffu „mačjem repcu“, budući da u 100 dielovah

* Ono gornje tlo, koje se obradjuje, ore, kopa, prekopa i gnoji, zove se prava zemlja *oranica* iliti *mekota* dočim ležeće pod mekotom tlo *spodnjim tlom* zovemo.

Digitized by Google

ima 60 dielah hranive tvari. Kad se krmi t. j. podaje blagu (marvi) zelena, valja ju češće kositi, jer joj inače stabljika otvrdne i onda ju marva ne rado ždere (jede). Kad ovu travu sijemo mjesto crljene djeteline, tada nam još iste godine daje dvie podpune kositbe i poslije ovoga liepu pašu.

Sieno pako valja kositi, kad počme cvasti. Kad je povoljno zemljište i podnebje, cvieta i kod druge kositbe.

Po Sprenglu daje sjemenja koliko i englezki ljuljak. Travu za sjemenje valja kositi, prije nego li prezori, budući da joj lakše nego li englezki ljuljak odpada, čega radi valja osobito pomno (pazljivo) nastojati kod nametanja i izmetanja. Mlaćenje sjemenja može kasnije biti, kada se je na zraku osušilo.

Drugi put o „pahovki, ovšenici“ (avena elatior, franz. raigrais). Zdravstuj!

Tvoj brat i prijatelj

N. Vežić.

O sjemenu bilja.

(Konac.)

Svako sjeme sastoji od više bitnih i drugotnih dielovah, te su nekoji od tih neobhodno potrebiti, da se uzmogne od sjemena bilina razviti.

Prvi izvanjski dio sjemena jest sjemenovnik, t. j. izvanjska kožica, koja poput odjeće sjeme prikriva. Sjeme obavito uzplodjem (uzplodje = izvanjski dio ploda tako n. p. zelena kora kod oraha i bademа) priraste često sa sjemenovnikom. Nebiva li to, tada se dade sjemenovnik u dva diela razstaviti t. j. u tapinu i jezgarnicu. Prvu ćeš poznati kod nesuhih orahah i bademah, ako naime olupiš gornju žutu kožicu na jedljivom dielu (sjemenu) oraha ili badema, pomoliti će ti se druga biela i tanahna opnica; prvu žutu nazivamo tapinom a posljednju jezgarnicom.

Drugi dio sjemena je jezgra ili pravo sjeme, koje obkoljuje klicu. Ova bude kadšto tolika, da je čitavo sjeme jedina klica. Dobro nam je poznato, koliku vriednost imade klica u sjemenu. Bez klice je sjeme nesposobno k dalnjemu razvitku, jer je klica začetak buduće biline, a bez klice ostane sjeme gluhim.

Navadno imade svako sjeme po jednu klicu, riedkokad po dvie ili više.

Promotrimo li klicu jošte u sjemenu, opaziti ćemo na njoj dva pravca ili težišta. Maljušni korenić teži k zemlji te vuče klicu u tom pravcu, pupoljica pako teži u vis, jer je ona opredieljena da gospoduje nad zemljom. Pupoljica (vrh) sastoji od više maljušnih listićah, gornji (jedan, dva ili više njih) su veći i mesnatiji od ostalih, a zovu se supke. Supke su ona dva lista, koja se kod graha, boba, dinjah i šljivah najprije iz zemlje pojave. Odluštimo li bobu ili kostanju gornju kožicu, tada će se razpasti u dvie polovice, na jednoj strani malo spojene, nalazi se korenić i pupoljica.

Sjeme s dviema supkama rodi bilje, u glavnih čestih slično, to pako bilje, ka kojemu brojimo i naša stabla, ružmarin, klinčić itd., tvori red dvosupnicah.

Jele, smreke, borovice te ostala k ovima spadajuća stabla, imajuća više supkah nad korienom nazivamo mnogosupnicami.

Napokom imade mnogo bilja sa jednom supkom, to su jednosupnice.

Amo spadaju palme, trave, dakle i žito, tulipani, lilije i njima slične.

One biline, koje neimadu nikakve supke, zovu se bezsupnice. Ovamo spadaju najednostavnije biline kano n. p. prah od puše ili puhare, gljivina, ozorina itd.

M—ć.

Neukû Nauka.

Kako možeš staro drvo presaditi. Takovu drvetu, koje želiš presaditi, odpili u jesen sve žile na dvie cipele do stabla. Dojduće godine potjerat će iz ostaloga korena nebrojene male žilice, koje mogu dovoljno hraniti drvo. U jesen izkopaj drvo i možeš ga bez zemlje posve običnim načinom usaditi na drugo mjesto, samo ga poplavi dobro, kad ga posadiš.

×

Kako se liječi drvo, kojemu je kora oguljena. Ako je kora na voćki pokvarena, ter se je bojati, da će drvo poginuti, savjetuju ruske vrtlarske novine, da valja takovo drvo namazati svinjskom mašću, pa će do mala nova kora izrasti.

×

Da ti krave dobe više mlieka. Ako ti krava slabo doji, uzmi 50 gramah praha od sladkoga januša (Fenchel) ili kopra (Dill); podaj ovo u holbi mlake vode kravi, da na tašte popije, ili polij time krmu. Ako krava još ne da više mlieka, a ti joj daj još jedan put ovaj napitak.

×

Da se krvotok kod goveda zapreči, t. j. da živina ne odsebljuje krvave vode, preporuča se *sumporna kiselina.* Uzmi naime žličicu sumporne kiseline, pa ju ulij u polić vode te sa ovako okisanom vodom svaki dan poškropi krmu. U velikoj vrućini ovako okisana voda, krmom pomiešana, dobro čini i prascem.

×

Kako možeš ždrebe hraniti bez materina mlieka? Evo ovako: Hrani ga mrkvom ili vodom od kuhana siena i to na ovaj način: Uzmi 3 funta stučene ili izribane mrkve, kuhaj ju 5 minutah u 9 funti kipuće vode: sada uzmi lonac od ognja, razdieli čitavu tu prekuhanu stvar na tri diela (porcije); u svaku porciju baci šaku pšenične ili ražne melje, pa da se ždrebe što prije ovoj hrani priuči, dodaj još svakoj porciji malo mlieka. — Ako ne imaš dosta mrkve, a ti uzmi polovinu mrkve a polovinu krumpira i kuhaj, kako je rečeno. Nu ovu vodu baci, jer je voda, u kojoj se krumpir kuha, oštra, pa bi mogla ždrebetu naškoditi. Svakoj porciji ovako priredjene hrane dodaj nekoliko soli.

Ima još i *drugi* način, da možeš ždrebe hraniti bez materina mlieka. Evo vam ga: Uzme se za svaki obrok 1 funt izrezana siena, stavi se u lonac sa 8 funti kipuće vode; posuda se kokrije, za pol ure primieša se tomu pol ili čitava mjerica (sajtlik) mlieka, te se tim ždrebe hrani. Dobro je, da se kašnje tomu primieša i malo fine melje.

×

Da crvi ne pogrizu u vrtovih korenja na šalati, kolorabi, karfiolu i ostalom povrću, veli gosp. list tirolskoga družtva, da je dobro, ako se dotične biljke (flance), prije nego li se sade, posiplju sitno stučenim žveplom (sumporom). Nekoji gospodari učiniše to, te se osvjedočiše, da je taj savjet vrlo dobar.

×

Ptice, koje na noguh boluju u krletci, ovako ćeš izliečiti. Razmoči kecelja (alauna) mnogo u vodi, pak u toj vodi drži pticam noge i ozdraviti će.

×

Kad živadi gvata (putača) otvrdi, te iz nje hrana u želudac prolaziti ne može i oboli, izliečiti ćeš ju, ako joj popiti daš jednu, dvie ili tri žlice od kave finoga ulja, koje nam za šalatu rabi.

×

Ovo treba pamtiti, kada kupujemu krmke. Dr. Rhode pomno je iztraživao, koliko mesa, krvi, kosti i slanine imade tust krmak, te je pronašao, da tust krmak (živ) kod svakoga centa imade tri funta krvi, $2^1/_2$ funta praznih crevah i želudca, 3 funta srca, pljuća, jetarah i jezika, $11^1/_2$ funta loja i masti pri crevih i 76 funti mesa, slanine i kosti. Po tom mogli bismo kupujuć krmke proračunati, koliko će česa dati.

×

Čim se neka peći mažu? Uzmi pepela te ga na gusto rešeto presij, zatim uzmi isto toliko stučene ilovače te ju pomiešaj s pepelom. Toj smiesi dodaj nekoliko soli i ulij toliko vode, da postane nekakovo tiesto. S ovim tiestom maži razpukle peći i vidit ćeš, da je to vrlo dobro, jer ovo tiesto ne razpuca i tako tvrdo postane, da ne odpadne od peći.

(Pučke Nov.)

Franina i Jurina.

Ju. Dragi moj Franiću, povej ti meni malo, ča 'j bil ono neki dan on šršur v Reke.

Fr. A rečki su baštaži i gumilarski razdrapanci počastili magjarsko-tursku banderu a pogrdili hrvatsku.

Ju. Pak ča ti se vidi, jeli se to pristalo, baš kad je za prvi put v Reke bil sam kraljev sin?

Fr. A ča ćeš, to ti je fino, već onako po rečku.

Ju. Pi, sram jih budi! — Pak ča su s tem dobili?

Fr. A ono ča veli Talijan *„Chi la fa, l' aspetti.“*

Ju. Valja da je pak za tem ča rečka trgovina oživela?

Fr. A je po moju puru, ač je bilo valje sto smokav črnic za šolad.

Ju. Ča je pak s onimi žabolovci v Pićne?

Fr. A da se povlače po pajiže s nekim tamničarom.

Ju. Par s parom! —

Književne viesti.

Zabava i pouka za našu domaću mladež. Napisao Mijat Stojanović, okružni škol. nadzornik. U Senju. Tiskom i nakladom H. Lustera 1877. str. 153. Ciena nevezanoj 30 nov., uvezanoj 40 nov. — Ovu knjižicu što većma preporučujemo učiteljem i roditeljem kao shodan dar djeci.

***

Istovrstnih knjigah napisao je takodjer gosp. Vjenceslav Zaboj Marik učitelj u Zagrebu, a te knjige jesu: **Slike iz hrvatske poviesti; Krasuljak; Pouka o kućanstvu; Geometričko oblikoslovje; Kratak sveobći zemljopis; Kratko prirodoslovje itd.**

***

Uzorci za kačkanje, izšivanje, mrežkanje i vezenje. Po jugoslavenskih motivih složio August Posilović. Svezak I., broj 1. Umetci za navlake jastuka. Ciena jednoga svezka 20 nov. a. vr. U Zagrebu 1877. Kamenotiskom Dragutina Albrechta. Eto liepe prigode svim našim hrvatskim učiteljicam, da si pribave ovu knjigu i po njoj u pravom hrvatskom duhu il okusu podučavaju žensku mladež.

***

Tiskom primorske tiskare u Kraljevici izišla je na svjetlo knjižica po imenu **Kratka kateketika** za bogoslovne zavode i preparandije od Dra. Martina Stiglića. Ova knjiga jest veoma dobro došla ne samo onim, kojim je evo namienjena, nego takodjer i starijim svećenikom i učiteljem, koji su radi čitati i u svojem jeziku te tako opetovati težku nauku, kako treba djeci, toli u crkvi koli u školi, usaditi u pamet i srdce uzvišene istine i dužnosti naše svete vjere. Zato ju i mi što toplije preporučujemo onim našim štovanim čitateljem, koji se bave odgojivanjem malenih, tih nadah naime crkve i domovine.

***

Nauka o tlu i gnojitbi, jest knjiga podjeljena u dva diela, koju je napisao g. Žiga Šugh te dao štampati u Zagrebu u tipogr. i litogr. zavodu g. Albrechta 1877. Prvi diel knjige, kao što i naslov kaže, govori **o tlu**, drugi pako **o hrani bilja i o gnojitbi.** Osim ostalih vlastitostih, knjiga je ova pisana baš čisto i razumljivo te se već i zato svakomu preporučuje.

***

Gosp. Andrija Hajdenak, učitelj kralj. mužke vjezbenice u Zagrabu izdao je malenu ali veoma koristnu knjižicu za ženski spol pod imenom **Njemačko-hrvatsko Nazivlje** *pri podučavanju ženskoga ručnoga posla u pučkih i gradjanskih školah.* Dosad su se naše gospoje i gospojice tužile, da neznaju, kako se to i to njihovo ručno djelo zove u našem jeziku, pa se tim kao izpričavale, što brbljju njemački il talijanski. Odsad im to neće bit prosto, ako neće da steku ime, da su liene il nedomorodne. Ali ni gospojah ni gospojicah, koje bi pristale na taj prikor, neima nigdje na svietu, pa ni kod nas. Zato proricamo Hajdevakovoj knjizici najbolji uspjeh u svakom smislu.

***

Početnica hrvatske povjesti za mladež pučkih školah, napisao Ljudevit Tomšić učitelj. Prodaje se mekano vezena po 30 nvč. tvrdo vezana 40 nvč. u knjižari Mučnjak i Senftleben u Zagrebu.

***

Bolesti i liekovi za domaću životinju. Sastavio prof. Jos. Ubl. Troškom kr. zem. vlade. Str. 198 Ciena 1 for.

Digitized by Google

Različite viesti.

Bečko carevinsko vieće broji sveukupno 353 narodnih zastupnikah, a izmedju njih ima 78 odvjetnikah (advokatah), juristah i notarah, 46 c. k. činovnikah, 97 velikih i 22 malih posjestnikah, 21 fabrikanta, 23 svećenika, 20 trgovacah, 4 pisatelja, 15 privatnih činovnikah, 19 zasebnikah i 8 ljećnikah.

Promjene u Tršćansko-Koparskoj Biskupiji. M. č. g. Podobnik Dragutin, župnik u Trvižu, dobio mirovinu. Čč. Gg. Skabar Ivan i Močilnikar Josip, začasno u miru, idu duh. pomoć. prvi S. Antonu u Trst, a drugi u Veprinac. Č. g. Bukovec Franjo do sad kapelan Ceranski u Žminju, bi imenovan župničkim Upraviteljem u Trvižu, a na njegovo mjesto ide Gabrielić Ivan, duh. pomoć. u Gračišću. Č. g. Žnjidarić Dragutin, do sad duhovni pomoć. u Crnomvrhu bi imenevan duhov. pomoć. u Gračišću, a na njegovo mjesto pride mladomisnik Kavalić Ivan. Č. g. Zajec Anselm ide kano duh. pomoć. u Hrušicu, a na njegovo mjesto u Jelšanah ide mladomisnik Plata Valentin. Č. g. Anton Rogač, do sad kapelan u Podgradu bi imenovan župničkim Upraviteljem u Katinari. — Umrô je dne 7. o. mj. M. č. g. Zorman Josip, kurat u Katinari.

Sv. otac imenovao je u posljednem koncistoriju od dne 21. rujna kardinala *Pecci*-a, nadbiskupa Perugie, svojim *kamerlengom*, a to će reći, da po papinoj smrti ovaj će upravljati izpražnjenom papinskom stolicom.

Dalmatinska željeznica odprla se 4. tek. mjeseca na carev imendan. Glavna pruga *Spljet-Siverić* duga je 84.35 kilom. a ogranak *Perković-Šibenik* 21.76 kilom., dakle sve ukupno 106.12 kilometarah Trošak željeznice iznosi 12,161.000 for. Na toj željeznici nebude prvoga voznogu razreda, nego samo drugi i treći.

Gospodin Vežić, naš vriedni dopisnik, bi imenovan jednoglasno od domaćeg Drniškog zastupstva nadzornikom gospodarstva i šumarstva one občine. Mi na toj viesti čestitamo i Občini i gospodinu Vežiću; a nadamo se, da naš neće ni odanle zaboraviti.

Stanovničtvo u Cislaitaniji, kao što c. k. statističko povjerenstvo u Beču nabroji, iznosilo je prošle godine 1876. 20,394,980 dušah, a 971,281 više od g. 1869.

Koliko ima svećenikah u Austriji. Godine 1875 bilo je u Austriji 19,003 svećenikah ili popovah računav u to i bogoslovce (sjeminariste). Nadbiskupijah Katoličkih bilo je 9 i 1 grčko iztočne crkve, biskupijah Katoličkih i grčko-istočnih 24, 2 latinsko-katolička general vikarijata, 8649 župah (plovanijah), 1846 lokalijah, 1754 bogoslovacah i 32 sjemeništa.

Talijanski princip Amadeo, bivši kralj španjski, komu no je lani umrla obljubljena žena, Maria Vittoria od Aoste, vele da će u samostan te postati redovnikom.

G. Baudouin de Courtenay, ruski profesor, koji već od više godinah obahadja i mnogošta važna napisa o južnih Slavenah, boravio je prošlih danah ovdje u Trstu nakanom da izda biografiju pok. Lavriča. On se nada, da će dojduće godine opet doći u ove naše krajeve, da proputuje Istru i napiše što je važnija o njoj.

Magjarom treba opet novacah, zato su razpisali nov zajam, ali da se novčari nedadu već na njihov lepak, pa kuku i lele. Vele, da ovaj zajam vodi Ugarsku u bankrot, koji će učiniti konac magjarskoj slavi i preuzetnosti.

Magjarska surovost. U Ugarskoj ima mnogo Bugarah, koji se vrtlarstvom bave. A kad onomadne Magjari u Pešti svjetkovahu nekoje turske pobjede i opaze, gdje nekoji mirni bugarski vrtlari peljahu na prodaju svakovrstne povrtnine, u čas planuše kao bjesni na nje, uzeše i porazbaciše im sve što nosahu kako čuše glas: Eto Bugari, prijatelji Rusah, potucimo Ruse i Bugare! Malo korakah odanle stajahu i nekoji redarstvenici, al da se ni nemakoše tužnim ljudem na pomoć. I ovim grdim činom dokazahu ti Magjari, da su doisto bratja divljih Čerkezah!

Turska zvjerad. Dne 9 prošlog mjeseca vozili se iz Carigrada u Jedrenu *(Adrianopolj)* dopisnik englezkoga lista „Timesa", nekoliko gospodjah englezkoga družtva za podupiranje turskih ranjenikah i bjegunacah te više turskih čerkezkih vojnikah. Kad bjehu na putu, Čerkezom se valjda vrieme činilo dugo; pak daj pištolami iz željeznice umjerati i pucati sad u koje drvo, sad u pasuće se blago, sad u mimostojeća kojeg čovjeka. A kad njim već dosadi pucati van iz željeznice, počeše pucati iz jednih željezničkih kolah kroz daske u druga. Putnici radi velike pogibelji, dosti straha pretrpiše, dočim željeznički činovnici nemogoše im ni oni pomoći. Nu kad napokon vlak prispje u Jedrenu, dočekaše naše slavne Čerkeze nekoliko stotinah vojnikah, uzeše im oružje i odvedoše u tamnicu.

Opomena. Mole se oni naši p. n. predbrojnici, koji nam još nisu platili predbojarine, da to što brže učiniti izvole, jer nam posao počeo zapinjati.

U Trstu 15. listopada 1877.

Uredničtvo „Naše Sloge."

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 11. Oktobra 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 Kilogramah	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	103	—	110	—
Rio polag vrsti	„	84	—	110	—
Cukar austrijski	„	44	—	44	50
tučeni	„	38	50	42	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	„	120	—	130	—
Naranče skrinjica		—	—	—	—
Karube puljezke	za 100 Klg.	9	50	10	—
levantinske	„	5	50	6	50
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	12	—	14	—
puljezke	„	—	—	15	—
Limuni skrinjica		5	50	6	—
Bademki iliti mendule puljezke	za 100 Klg.	—	—	113	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lješnjaci	„	31	—	32	—
Šljive	„	23	—	28	—
Pšenica ruska	„	14	50	15	—
ugarska	„	13	—	14	—
galačka	„	13	—	14	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	8	20	8	80
Raž	„	7	50	8	25
Ječam	„	9	—	12	—
Zob ugarska	„	8	50	—	—
arbanaska	„	7	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	—	—	—	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Oriž talijanski	„	18	—	24	—
inglezki (kitajski)	„	15	75	18	50
Vuna bosanska	„	110	—	120	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	127	—	130	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice		52	—	94	—
Štajerske „		44	—	75	—
Grede „		12	—	14	60
bukovice		8	—	15	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 Klg.	56	—	58	—
„ najbolje	„	72	—	74	—
„ srednje vrsti	„	64	—	68	—
dalmatinsko	„	55	—	—	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	17	75	18	—
u kasetah	„	20	50	21	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 komadah	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 Kilg.	—	75	—	92
runene slane	„	—	50	—	65
suhe	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 Klg.	30	—	40	—
Sardele 1 baril		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 Klg.	34	—	36	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	94	—
Loj dalmatinski i naški	„	50	—	52	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	61	—	—	—
Slanina	„	53	—	55	50
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 Klg.	23	—	24	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	—	—	32	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	50	15	—
Pakal baril od 100 Kilg.		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 Klg.	17	50	23	50
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

OGLASI.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izlječiti rabljenjem

Nadarenih

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jochola i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Puzinu* kod Liona; —. u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Špljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 13

SKLADIŠTE

NEPREBITNIH OPEKAH

Podvodnog zamazka Portland

Podvodnog i suhog

VAPNA

iz nadarenog zavoda **E. Eschera** u Sv. Andriji kraj Rovinja.

Opekah i žliebacah

iz tvornice **P. V. Ferrari-a** u Sv. Jurju kraj Nogara.

SOBNIH LONČENIH PEĆIH

iz nadarene tvornice **E. Kern-a** u Gradcu

kod

Jakova Fitz

u Trstu, Via Chiozza Nr. 7.

Na prodaju

Svakovrstne sisaljke iliti pumpe

to ručne to parne.

Pšenična vršila iliti mlatila

to na ruke to na konje.

Kukuruzne RULJAČE iliti mulila.

OŽIMALA iliti **PREŠE**

za grožđje i uliku.

Žrvnji i parni malini.

Lopate, motike, kuke, pralice itd. od nada

kod

Schivitz & Comp.[1]

inžinirsko poslovalište, opravničtvo i skladište strojevah iliti makinah, zanatnih iliti tekničnih predmetah i zidarskog gradiva

u Trstu, Via della Zonta Nr. 5. 2

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Broj 21. U Trstu 1. Novembra 1877. Godina VIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cielu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nvč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nvč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jedinim ovitkom. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO
nalaze se
Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju plaćene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izradku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 nvč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nvč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju s nikim drugčije, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. listopada 1877.

Naš ministar novčarstva je položio pred carevinsko vieće državni proračun za 1878. godinu. Carevinsko vieće da je s njim zadovoljno. Ministar da je tom prigodom rekao, ako nebude rata, da će se 1880. godine, il najdalje nastajućega desetljetja izravnati potroški i dohodki, te tim naše novčarstvo stupiti u redovito stanje. Trgovački ugovor s Njemačkom nije uspio. Tomu se jedni raduju, drugi pako nad tim kukaju. Radi toga neuspjeha kao da bi imala zapeti i nagodba s Ugarskom. Svaki dan se sve to jasnije vidi i osieća, kamo je nesretno razpoloviljenje dovelo Austriju, našu staru skupnu domovinu.

Predsjednik talijanskog parlamenta, Crispi, što je onomadne pohodio i Beč, nije bio od političkih austrijskih prvakah ni iz daleka onako dočekan, kao ono u Berlidu od njemačkih. U Pešti, gdje je takodjer i bio, jesu ga Magjari nešto ljepše dočekali, ali dakako s nakanom, da ga predobe na svoju ruku u njihovoj turkoljubnoj politici. Tom prigodom pisahu magjarske novine, da su Magjari još uvjek prijatelji slobode, ali samo glede onih narodah, koji su slobode vriedni. Po njihovu dakako Slaveni neidu u taj račun, ali ako Bog da taj će se račun bez njih obračunati, te Slaveni uzprkos Magjarah doći do slobode ne samo na Balkanu, nego gdje jih god na svietu ima.

Graničarski su dakle fond Magjari proglasili državnim imetkom, no ne hrvatskim nego ugarskim, te na taj način dokončali sretno po sebe tu razmiricu sa Hrvatskom, svojom drugaricom i saveznicom. Nego kakvo je to drugovanje, gdje jednomu od njega sva škoda, a drugomu sva korist?

U Berlinu bio otvoren pruski sabor. Po načinu, kojim bje otvoren, slobodnjaci naslućuju, da će knez Bismark opet udariti u natražnjačke žice, pak se dakako na nj jede i mrgode. Po najnovijih viestih u narodnoj će franceskoj škupstini sjediti jedno uz drugo 320 republikanacah i 210 konservativacah. Po tom računu republikanci su mjesto dobiti izgubili nekoliko glasovah, toga radi predsjednik Mak-Mahon da se nemisli ni podati ni odstupiti, pa tim u Franceskoj ostaje sve pri starom. Engleska se u prociepu iztočnih dogadjajah uvija kao zmija. Potrošila je za Tursku silne novce, zamjerila se Ruskoj, osramotila pred svietom, a Turskoj neima spasa. Zato nastoji neprestano, da skloni sad Tursku sad Rusku na mir, ali badava, jer je car Aleksandar izjavio, da mira neće biti, dokle ruska vojska nepostigne svojega cilja, naime podpuno oslobodjenje naše tamo braće.

Dopisi.

U Kastvu dne 15. listopada.

Godišnja glavna skupština „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri.“ — Pošto se redovita glavna skupština, sazvana na 17. septembra, nije mogla obdržavati radi premalena broja sakupljenih članovah, bila je sazvana skupština izvanredna dne 8 oktobra. Na urečen dan sakupi se u prostorijah narodne čitaonice osim upravljajućeg odbora još nekoliko članovah iz bližnje okolice što svećenikah, što učiteljah. U tri sata poslie podne otvori skupštinu predsjednik družtva, prečastni g. Vjekoslav Vlah, župnik i dekan u Kastvu, kratkim govorom, u kom naslika u obćenitih crtah stanje družtva. Kaza u nekoliko liepih rieči, da je bratovšćina izgubila velikoga svoga dobrotvora u osobi presvietloga i prečastnoga gospodina Josipa Vitezića, biskupa krčkoga. Uz jednoglasni: pokoj mu plemenitoj duši! sva se skupština dignu. Predsjednik, zahvaliv skupštinarom, da su se sabrali, izrazi začudjenje i žalost, što je i ova skupština slabo posjećena, pa prisutnim a i svim rodoljubom bratovšćinu živo preporuči.

Zatim pročita družtveni tajnik, g. Ernest Jelušić, sliedeće izvješće o stanju družtva i o radu upravljajućeg odbora:

„Eto nas na domaku treće godine, odkad obstoji naše dobrotvorno družtvo. Svake godine imao sam javiti radostnih i žalostnih viesti. Tako i ljetos. Imao bi početi s radostnimi, ali neću, jer me žalostne više peku. Kad smo ono pred tri godine utemeljili ovo dobrotvorno družtvo, nadali smo se, da rečem iskreno, boljemu uspiehu, nego smo ga do sada postigli; jer odasvud se družtvo radostno pozdravljalo, posvud se članovi prikupljali i prinosi sabirali, a danas? — Kao da to sve malaksalo. Ta nakon trogodišnjega obstojanja bratovšćina još nebroji 600 članovah, koji bi redovito svoj godišnji prinos doprinašali, a ukupna imovina njena jedva nadilazi 2500 for. To je malo, to je premalo; jer bi se toliko u jednoj jedinoj godini postići dalo, da je samo prave i ozbiljne volje. Nego sve to može krenuti na bolje, dapače krenuti će odmah, jer se nadamo od naših povjerenikah, da će svi prionut uz rad onom gorljivošću i ljubavlju, kakovu ova sveta stvar zaslužuje. Povjerenici su jedini, koji mogu pomoć do života pravoga, do razcvata ovog rodoljubnoga podhvata našega, pa to od njih čekamo.

Neuzmi ovo nitko kao tužbu ili ukor povjerenikom našim, ta ima ih hvala Bogu, koji upravo revno nastoje oko unapredjivanja bratovšćine, nego budi ovo radje opomenom a i prošnjom onim povjerenikom, koji nisu dosad možda dosta revno radili, da odsada revnije uz rad prionu.

Prelazeć sad, da što radostnoga javim, budi mi slobodno ovdje javno spomenuti ime velikoga našega dobrotvora, kojega brigom drugo se rodoljubno družtvo sve bujnije razvija, a ipak na našu bratovšćinu nezaboravlja, nego ju toplo preporuča i za nju prinose sakuplja. Taj veliki dobrotvor naš je prečastni gospodin Toma Gajdek predsjednik družtva svetojeronimskoga. „Živio!“ Njegovim nastojanjem i ove je godine bratovšćini namaknjena dosta znatna podpora sakupljena prigodom družtvene skupštine. — U koliko sastanakah i skupštinah bi se to isto učinit dalo! —

Ove godine naša sveučilištna mladež u Zagrebu zamisli plemenitu misao u korist bratovšćini. Priredi sjajan ples, na kog pozva rodoljube širom domovine. Rodoljubno obćinstvo liepo se odazvalo pozivu toli plemenitu, te se u svrhu znatna svota sakupila. A da nije onoliko izdano za priprave k tomu potrebite, bratovšćini bila bi pritekla velika korist, a i tako dobi 292 for., što su odboru putem veleslavnoga rektorata priposlani bili. — Po drugih sveučilištih, kud naše mladeži ima, ljetos se, izuzam pražko, veoma malo uradilo; al se svakako nadamo, da neće dopustit ti hrvatski sokolovi, da bi im izvjestilac družtveni do godine ovako malo u hvalu reći imao. —

Sad prvo nego predjem, da štogod potanje pripoviedim ob odborskom radu, reć mi najprije, da se odbor ovako konstituirao: podpredsjednikom bio izabran veleštov. g. Matija Brusić, ravnatelj financijalni na Rieci, tajnikom veleč, g. Ernest Jelušić, ravnatelj školah u Kastvu, a blagajnikom veleč. g. Anton Puž, katehet u Kastvu.

Buduć prošle godine bolešću prepriečen, nisam mogao izvjestiti glavnu skupštinu o družtvenom koledariću, izdanu za god. 1876., to sada naknadno činim. Koledarićem, premda se skoro sav razpačao, ipak je družtvo štetovalo, kako to blagajnikovo izvješće pokazuje, te je zato jur prošle godine odbor predlagao, a skupština zaključila, da se unapred već koledara neizdava, nego da se samo godišnje izvješće, ako moguće sa imenikom članovah, izdati nastoji. Premda je ovo u lanjskoj skupštini odlučeno, ipak je odbor odložio misao o izdanju posebnoga izvješća potlam mu pisa veleuč. g. dr. Franjo Iveković, urednik „Danice“, da je voljno družtvo svetojeronimsko tiskati bezplatno uz svoj ljetopis i ljetopis naše bratovšćine. Odbor prihvati objeručke ovu veledušnu ponudu, priposla izvješće, koje jur u ovogodišnjoj „Danici“ tiskano i ujedno se svesrdno zahvali. „Danica“, taj ponajbolji koledar hrvatski, i dosad je bio med hrvatskim pukom po Istri dobrahno, razširen, a odsad nam nastojat, da ga u svaku kuću hrvatsku privedemo. Širenjem „Danice“ širit ćemo družtvo svetojeronimsko, širit i našu bratovšćinu, a ujedno izpunit i dužnost zahvalnosti.

Odboru bilo je osobito drago, a sl. skupštini bit će ugodno doznat, da se hrv. pedagogijski književni zbor u Zagrebu sjetio bratovšćine naše, poslav joj na dar 26 tablicah metričke mjere, na platnu napetih, da ih porazdieli hrvatskim učionam po Istri i kvarneskih otocih. Odbor se je obratio na zemaljsko školsko vieće, da bi mu javiti blagoizvolilo, koje učione nisu još ovakovimi tablicami obskrbljene. Pošto mu je odgovoreno, da imaju sve učione redovite i pomoćne slične tablice, to jih je odbor odposlao stranom veleuč. g. Andriji Sterku c. k. kot. škol. nadzorniku, stranom pako veleč. g. Petru Dorčiću, župniku u Baški, da jih oni porazdiele, kako jim se najkoristnije čini.

Digitized by Google

I ovo bit će skupštini radostan glas, da se bratovšćine spomenuo jedan znameniti pisac hrvatski, preč. g. Mihovil Pavlinović, književnik i narodni zastupnik na carevinskom vieću, poslav odboru 5 iztisakah svojih zanimivih djelah: pučki spisi, besjede i pjesme. Odbor scieneć, da će najbolje udovoljiti darovateljevoj namjeni, posla po jedan iztisak spomenutih djelah knjižnicam c. kr. gimnazije u Pazinu, c. kr. preparandiji u Kopru, školskim knjižnicam u Kastvu i Krku, a jedan iztisak pridrža za sebe.

Kad je odbor razpisao natječaj za podpore, prijavilo se 12 moliteljah, od kojih su trojica na sveučilištih, sedmorica na gimnazijah, a dvojica na učiteljskoj pripravnici. Osmorici moliteljah bile su dopitane podpore u ukupnom iznosu od 210 for. Ostalim moliteljem obnašao je odbor s raznih uzrokah neuvažiti molbe.

Imena članovah objavljala je redovito „Naša Sloga“ i to bezplatno, kao što su i drugi nekoji hrvatski listovi, osobito „Primorac“ i „Obzor“ donašali izvještaje i opetovno bratovšćinu preporučili. Budi njim za to od nas najljepša hvala.

Ujedno im što toplije bratovšćinu i u napred preporučamo, i najučtivije umoljavamo, da i ovo izvješće cielo ili prikraćeno objelodaniti izvole.

Ovim sam eto u kratko narisao stanje družtva i rad upr. odbora. Te savršujem željom, da bi vas do godine izvjestilac radostnijimi viestmi na daljnji rad potaknuti mogao. Bože daj!“

Nakon ovoga poda blagajnik izvješće o novčanom stanju družtva, iz koga se uvidja, da je družtvena imovina narasla u prošloj godini za 521 for. 05 n. Na predlog predsjednikov odabran je cenzuralni odbor, sastojeći se od g. Mir. Grosmana učitelja, g. Josipa Glavca učitelja i g. Josipa Stefana, občinskoga pisara u Kastvu.

Prije nego se prešlo k izboru novog. upr. odbora, predloži g. Vinko Zamlić, da bi se i kod bratovšćine uveli osim članovah prvoga i drugoga reda još i članovi utemeljitelji sa primjernim prinosom. On obrazloži svoj predlog tim, što su mu jur mnogi očitovali želju, da bi rado platit stanovitu svotu na jednom mjesto godišnjega prinosa, i što bi tim znatno bilo družtvu pomoženo. On scieni, da bi za članove utemeljitelje bio primjeran prinos od 20 for.; te prema ovomu da bi se svi koji su družtvu ovoliko ili više darovali, medju članove utemeljitelje uvrstili. Pošto je predlog zagovarao još g. Fr. Jelušić, bio je jednoglasno primljen s tom promjenom, da članovi utemeljitelji plate mjesto 20 for. 25 for., a to da se može izplatiti i u dvie godine.

G. V. Z. spomenuv, kako je velečastni g. Ernest Jelušić za bratovšćinu velezaslužan, jer je po njem zamišljena, njegovim nastojanjem u život privedena, a i sad većinu posla još uviek najvećom pomnjom obavlja, predlaže, da mu se za to u zapisnik javna zahvala uvrsti. — Burnim „živio!“ povladi skupština predlog,

Pošto nije bilo već nikakova predloga, zahvali predsjednik u ime odbora na povjerenju, koje je uživao i pozove skupštinu k izboru uprav. odbora za tekuću godinu. Skupština potvrdi jednoglasno sav dosadanji odbor, te ostaje i nadalje: predsjednikom: preč. g. Vjekoslav Vlah, župnik i dekan u Kastvu, a odbornici: veleštov. g. Mat. Brusić, financ. ravnatelj na Rieci; veleštov. g. Ernest Jelušić, rav. školah u Kastvu; veleč. g. Ant. Puž, vjeroučitelj u Kastvu; veleč. g. Jos. Janc, ekspozit u Rukavcu; veleč. g. J. Premuda, kapelan u sv. Mateju, i veleč. g. Vinko Zamlić, kap. učitelj u Opatiji. *V. Z.*

Iz Istre.

Vaš seljački dopisnik, štovani g. Uredniče, pravo ima, kad kaže u svom dopisu uvrštenu u 19. broju „Naše Sloge“ dana 1. Okt., da mi ludi kmeti hrvatskog roda moramo uvjek pod strahom i pritiskom birati prigodom izborah ljude većinom nam suprotivne za naše zastupnike, zato odabravam i ja sve njegove razloge u toj stvari. Nego dozvolite, molim vas uljudno, i meni koju reći u „Našoj Slogi“ ob onom, što sam čuo i što mi je palo na um, kad sam pročitao spomenuti dopis. Neopovrgljiva istina jest, da mi kmeti hrvatskoga roda prigodom izborah ili pod strahom, ili pritiskom, ili podkupljeni božjom kapljicom, ili novci moramo proti našoj volji za našu najveću nesreću birati većinom takove ljude, kojim je pak jedina briga, otupiti nas, podivljačiti, otudjiti i pokvariti svojom italianšćinom, a deveta im briga naše prosvietljenje, naš napredak i dobrostanje. Da je tomu sbilja tako, evo vam razloga. Po ustav. zakonu dozvoljena je občinam samouprava, po kojoj mogu občine same slobodno ravnati i upravljati svojemi obć. poslovi, na koje spada takodjer i pučka škola. Te samouprave uprav glede škole u pravom smislu mi neuživamo, kad se drugi upliću u naše občinske poslove uvedši skolu italijansku u naša sela i gradiće, *školu italijansku*, gdje nitko nerazumi drugoga jezika van hrvatskoga, ili turajući nam učitelje, koji neznadu niti pisnuti u našem jeziku, i što je još gore koji se kadkad ponašaju ružnije od naših najprostih kmetah. Pravila pravoga uzgoja mladeži i mnogoljetno iskustvo potvrdjuje moje osvjedočenje, da takove škole našu djetcu ne prosvietljivaju i ne izobrazuju. Jer ta pravila nas uče, da pravi uzgoj mladeži počima materinskim jezikom, i to je naravski, i na to pristaju svi mudraci, svi učeni ljudi i isti učitelji svih izobrazenih narodah po svemu svietu, izvan naših šarenjakah i italijanašah, koji jih odbacivaju, jer žele naš hrvatski narod u Istri otupiti, podivljačiti, pokvariti i otudjiti, kad nam nedozvoljavaju, da se naša mladež materinskim jezikom uzgaja po pučkih školah. Ja sam više puti čuo od mnogih nasih suprotivnikah kazati: Jaoh nami ako šćavun počne poznavati pismo, tad mi smo propali, bolje bi bilo po nas, da kmet ostane tup i neuk, zato ga potalijančimo, tada ćemo njim po volji vladati, jer po italijanskih školah neće on nikada do takovog stepena prosvjete dospieti, da uzmogne naše račune pokvariti, nego ostati će tup i neuk.

Da se pak malo ili ništa za naše dobrostanje i napredak starati mogu oni, koje mi ovdje i ondje po sili biramo za naše zastupnike, to nas lahko učiti može ista naša pamet i svakidanje iskustvo. Radi česa nemarim ja sad ovdje ništa već o tomu reći, nego jedino želim napomenuti kao stvar posve napose, što se dogodi u Žminjskoj občini. Občinsko zastupstvo u Žminju kao mi biaše izvieštjeno u svomu vieću dne 1. Julija prošle godine 1876 uz prikazanu molbenicu ceranskih kapelanistah, kojom moljaše, da se njim iz občinske blagajne podieli kakva takva pripomoć za gradjenje nove kuće svomu kapelanu u Ceru, gdje bi se i pučka škola uvela, dozvoli u tu svrhu 250 forintah s razloga što godine 1854 javnom dražbom ili licitom bili su prodani svi njihovi komunali, ter dobiveni novci od ove prodaje čine veći dio današnje občinske imovine, i Cerani lišeni pašišćah, osiromašiše usiljeni kako biahu umanjiti broj ovacah jedini izvor njihova življenja; s razloga što občina ima dostatan prihod za pokriće svih svojih občinskih potrebah; s razloga što su kapelanisti ceranski uvjek robotali na svih cestah u občini i izvan nje, i na gradjenju god. 1869. velikog bunara ili cisterne uzidane u sredini grada Žminja. Ta dozvoljena podpora od 250 for. baš je malenkost obzirom na svotu od 3500 for. brez rabote, što će stati ta nova kuća. Ali za čudo, niti ta malenkost nebiaše potvrdjena! Ovdašnji občinski glavar po naputku ovdašnjih šarenjakah uloži proti dozvoli občinskog zastupstva svoj utok na Juntu ili zemaljski Odbor, i ova brez obzira na tamošnje osiromašene kapelaniste, zabrani podieliti svaku pripomoć iz občinske blagajne. Radi česa nije bilo moguće početi ljetos graditi dotičnu kuću u Ceru, jer do sada imadu sakupljenih i položenih novacah u trstjanskoj štedionici (glavnicom i postotnici ukupno) samih blizu 3000 for. Ipak neka se Cerani pouzdaju u svojeg mrljivog plovana i one 500 for., naći će se, i kuća biti će sagradjena i brez ikakve šarenjačke pomoći, i brez ikakva nametka ili bremena na pojedine Cerane. Sada pako u obće govoreć reći ću, da se u žalostnom položaju nahadjamo mi kmeti hrvatskog roda, pak da nam se je unapred pouzdati više sami u se i u svoje kljuše birajuć prigodom izborah uvjek i svagdje ljude naše poštene narodnjake, koji će se otčinski starati za naše dobrostanje i napredak.

Jedan kmet.

Stari kod Trogira 9 listopada.

Dan 4 tekuć. mj. ostat će nezaboravan u našoj povjesti, jer se taj dan svečano otvorila dalmatinska željeznica ili bolje rekuć pruga Šibenik-Šiverić-Spljet.

Naš puk dobro znade procienit najvažnije trenutke, stoga je i htio da taj dan bude dan iznimke, daklem veselja i slavlja, ne samo slavlja za ono šta se do sada učinilo, već i za ono šta se ima učiniti; jer kad bi otvorena pruga ostala ograničena kao što je sada, nebi vriedila ništa, daklem nebi se ni imalo izkazivat toliko veselje; no pamet je svakog nosila k budućnosti, pak je svečanost i zbilja zadobila dostojni karakter.

Odma u jutru za rana vidila se neka nestrpljivost e svak pitao kad će prispieti vlak, a narod počeo kao mrav vrvit k postaji Sv. Nikole, koja leži u krasnom predjelu a 15 časovah hoda daleko od Stároga.

Blizu 9½ satih prispje iz Spljeta vlak s kojim je dojurila deputacija Političke vlasti kao što i ona odličnih Spljetskih gradjanah, koja je imala dočekati odaslanstvo Šibeničke i Drniške Občine.

Nakom malo vremena, ugleda se i onaj vlak iz Šibenika, koji je imao otvorit prugu i u kojem se nalazio C. K. Namjestnik Rodić, Predsjednik Sabora itd.; kad stane kod postaje ukusno narešene lovorikom i trobojnicami, iz stotinah grudih zaori gromoviti Živio Franjo Josip, Carska Obitilj i Namjestnik Rodić!

U tom trenutku Trogirska narodna Glasba zasviri Carevku, svak skine kapu, pomole se trobojnice i zavlada grobna tišina.

Posljem Carevke, Načelnik Dr. Čega u ime Občinarah pozdravi Namjestnika prilićnim hrvatskim govorom izrazivši želju, da što prvo ovo važno poduzeće neostane ovako ograničeno, već da nas što prvo pruga veže sa Hrvatskom i preko Knina s Bosnom ne samo materialno nego i moralno.

Prikaza nakom ovog govora trgovce, koji su se bili ondje sakupili; a i naše rodoljubno svećenstvo pozdravi Namjestnika.

Prikazivanju su prisustvovali svi občinski viećnici i načelnik Občine Lukšičke.

Namjestnik sa onom uljudnosti, koja ga odlikuje, odgovori načelniku Čegi, da će poduprieti kod Cara njegove želje; a i predsjednik zemaljskog sabora učini prilični govor, tako se isto odlikovaše narodni zastupnici Bulat i Rendić.

Svi ovi govori bjahu dočekani sa trokratnim Živio Car, Namjestnik, narodni žastupnici i narod Hrvatski!

Posljem govorah, glasba započne naš divni „Naprej“, mužari zaore, seljačka ronda okićena trobojnim znakovim, kao pri dolazku vlaka tako i sada, prikaza oružje: u jednu rieč, oduševljenju nije bilo kraja.

Vlak odjuri za Spljet a narodu ostane sladka uspomena ove svečanosti.

Našemu puku valja već sada reći, neka nemisli, da će željeznica pretvoriti naše litice u drago kamenje, nego se tu hoće baš sada neumorna rada i uredjene štednje; na taj sami način može se doći do blagostanja, jer se kaže „tko umie njemu dvie“. Daklem neumorno radi i uredjeno štedi, pak ćes pripoznati plod nekidanjskog slavlja.

Slavenski rat za oslobodjenje.

Odkad su ono Rusi premostili Dunav i prevalili visoko sleme Balkana, neimadjahu u ratovanju ovako sretnih danah, kako ovih posljednjih petnaestak. Triput su se s Turcî pobili i triput slavno pobiedili. Dne 14. oktobra u Aziji kod Aladža-Daga razbili su i razpršili glasovitoga Muktar-Pašu, zarobili mu sedam Pašah iliti gjeneralah i sedam hiljadah ljudi, uzeli više od trideset topavah, silu živeža i ostale ratne spravi. Sad obsjedjuju i bombarduju grad Kars, a i u Ercerumu da već sve striepi od primičućih se Rusah, što gone pred sobom ostanke pobite Muktarove vojske. To je dakle od Jurjeva dne do danas najveća bitka i najslavnija ruska pobjeda. Na isti je način sreća poslužila Rusom i u Europi, naime kod Plevna, gdje je gjeneralu Gurku pošlo za rukom dva puta potući Turke, naime 24. kod Gornjeg Dubnika i 28. kod Teliša. I tom je prilikom zarobljen jedan Paša, preko tri hiljade vojnikah i jedan regiment konjanikah, onda dodje u ruske ruke jedna zastava, više topovah i mnogo ratne spravi. Tim sretnim Gurkovim vojevanjem, koji da ima pod sobom četrdeset tisućah ljudi, Osman je Paša u Plevnu zatvoren sa svih stranah, jer mu je Gurko začepio još jedini odušak, što ga je imao prama Nišu i Sofiji. Sad se govori, da će Rusi što skorije udariti na njega, pak da je sva nada, da će se morat podati

Ruskom vojskom kod Plevna ravna sad stari gjeneral Totleben, što se je jur 1854. godine proslavio u Krimu, pak se već evo i vide posljedice toga novoga zapovjedničtva. Nego u ovo petnaest danah su kod Bukova na desno od Grivice postradali Rumunji, koji su htjeli da se bez znanja Rusah na svoju ruku pokolju s Turcî. Doli pako na rieci Lomu, gdje zapovieda carević, pao je u nekom povećem iztražnom pohodu knez Maksimiljanović Leuchtenburg, netjak cara Aleksandra, te tako natopio bugarsku zemlju i carskom krvlju, koja se

Digitized by Google

eno na bojnom polju isto onako junački prolieva, kao svakoga drugoga prostoga vojnika ruskoga. Neimajuć mjesta, da i više pišemo o ratu, zaključujemo, da se ratna sreća očevidno preselila u rusku vojsku, pak se s pomoću božjom nadamo odsad unapred najboljemu uspjehu uzprkos svim zaprekam, koje će još morati Rusi nadvladati. A neka im Bog i dá, jer je pravedna stvar, za koju vojuju!

Znamenite izreke starinskih ljudi.

Sak. F. Klančanin za „Danicu“ g. 1874.

Rugao se Atenjanin Lacedemoncem, da su neznalice. Mi smo jedini, reče mu Lacedemonac Antalcida, koji se nismo ništa zla od vas naučili.

Jedan je Grk u zviezde kovao Harilla, jer da je svim bez razlike bio blag i dobar. Pa kako možeš, ukori (pokara) ga Lacedemonac Arhidamida, slaviti čovjeka, koji je bio i nevaljancem dobar i blag?!

Na pitanje: koji su poglavari u državi Špartanskoj? Arhidam Zeuksidamov sin odgovori: zakoni!

Starac Lacedomac upitan, zašto nosi dugu bradu? odgovori: da videći siede vlasi, ne činim ništa, čim bi ih osramotio.

Išao hrom (šepav) Lacedemonac u rat; kad su ga izsmjehavali s toga, zavika: ne treba u ratu bježanah nego stojanah!

Filip, kralj macedonski, u dugu listu zapovjedi nješto Lacedemoncem. Ovi mu odgovoriše jednom riečju: Ne!

Agesilaj kaza više puti, da mu je drago, kad ga hvale oni, koji se ne boje koriti ga, kad je kriv.

Lacedemonka čuvši, da joj se sin u svietu zlo ponaša, pisa mu: O tebi je zao glas; ili da ne bude zla glasa, ili da tebe ne bude!

Siromašnu djevojku Lacedemonku zapitaše, što će mužu za miraz (dotu) donesti? Sramežljivost, odgovori, od djedovah baštinjenu.

Zarobljenu Lacedemonku dovedoše na trg na prodaju. Što sve znadeš? pitahu ju kupci. Znam vjerna biti, odreče zarobljenica.

Drugu opet zarobljenu Lacedemonku zapita kupac: hoćeš li biti dobra, ako te kupim? Dobra ću biti, ako me i ne kupiš, odvrnu mu poštenjača.

Hilon govoraše, da je šteta (škoda) bolja od krivična dobitka; jer da šteta samo jednom boli, a krivičan dobitak uviek.

Pitahu Hilona: što je težko? Tajnu čuvati!

Hilon je prepoviedao ružno govoriti o pokojnicih; jer da je kukavština jezikom napadati onoga, koji se ne može braniti.

Jesi li dobro učinio? zaboravi odmah: jesi li dobročinstvo primio? sjećaj se ga vazda; učaše Hilon.

Sokrat govoraše, da je najbolji začin (smȯk) glad; jer da svako jelo zasladi a ništa ne stoji.

Pitao njetko Sokrata, kako bi si mogao steći dobar glas? Ako nastojiš takov biti, za kakva hoćeš da te ljudi drže; bješe mu odgovor.

(Sliedit će.)

O uzgoju pšenice

(Triticum).

Još se do danas žalibože sigurno ne zna, gdje je prava domovina pšenici; nu sva je prilika, da je pšenica sa ostalim gospodarskim biljem u našu stran svieta najprije iz Azije donešena, buduć da i najstariji grčki pisac *Strabo* piše, da na obalah Inda divlje raste.

Takodjer je i u Galiji od najdavnijih vjekovah cvalo poljodjelstvo, i ovdje su ponajviše pšenicu uzgajali. Cezar i Cicero pričaše mnogo o Galijskoj trgovini sa pšenicom. Poslije pako Cezara prenesoše pšenicu i belgijski naseljenici u sadanju Englezku. Ona se u Europi sije od skrajnjega juga do 64 stepenah sjeverne širine, pošto ju još u zapadnom Laplandu s dobrim uspjehom siju.

Pšenica za cielo zasluži, da ju svaki napredan gospodar čim više sije i njeguje, jer poljodjelcu (gospodaru) najfinije brašno podaje, koje se za kruh i za razne kolače upotrebljava. Takodjer i posije (mekinje) njezine zasluže pazku svakoga naprednoga gospodara, a to zato, što se sa istim hrani naša domaća perad (n. p. guske, patke, kokoši, purići itd.), zatim je dobra hrana domaćoj stoki (blagu), osobito kravam muznicam, jer mnogo bolje doje i mastnije mlieko daju.

Slama se pako njezina većim dielom rabi za stelju (nastelj) s razloga, što se za hranu našoj stoki podnipošto preporučiti ne može, jer je slabo hranivna. Iz pšenice se pravi i škrob (štirka).

Suvrsti. — Takodjer i pšenica ima mnogo odrodah iliti vrstih, koje su postale stranom podnebjem, zemljištem i raznim obradjivanjem.

Pšenica se dieli u *našu običnu* (triticum vulgare) i *pir* (triticum spelta).

Najobičnija je prva t. j. triticum vulgare, koja se opet dieli u golicu, gdje na klasju ne ima osinja i na resnicu (brkaticu), kojoj je klasje brkato (resnato).

Prema dobi kad se sije, dieli se i resnica i golica na *ozimnu* i *jaru* pšenicu; ona se sije s jeseni (mjeseca rujna gdjegdje listopada) te ostane preko zime u zemlji, dočim se ova sije s pramaleća (ob ovoj govorit ću u svoje vrieme).

Polag boje, zrna i osinkah dieli se opet resnica (brkatica) i golica u više plemenah, naime: na *španjolsku*, *banatsku golicu* i *češku*. Španjolska (talaverska) pšenica imade izvrstno zrnje i slamu; zatim je znamenita banatska golica, kao i češka, koja rado rodi i malo joj mraz škodi.

Nisu samo napomenute pšenice na glasu, već ih imade i drugih, koje se takodjer u red dobrih pribrajaju, naime: *provečka* (probstajska iz Holštajna), kojoj je zrno debelo; zatim *englezka*, kojoj je zrno tvrdo, debelom i tvrdom kožicom odjeveno, dugoljasto, trbušasto i skoro ne providno, ali osobito brašnavo itd.

Brkašica pšenica je mnogo bolja od golice, jerbo ju ptice tako ne napadaju, kao golicu, pa ima i jaču slamu, zatim nije toliko izvržena hrdji i snieti i napokon finiju melju (mûku) daje, jerbo je tanje kožice.

Zemljište za pšenicu. — Pšenici prija ponešto težko tlo osobito glineno, uspieva i na lahkom ilovastom tlu i to samo onda, ako je zemljište vlažno i podnebje blago. Pšenica će onda stopram na ovakovu zemljištu dobro roditi, ako isto imade u sebi gdjekoji postotak vapna, osobito pako praničnoga i suporo-kiseloga vapna, jer su ove tvari neobhodno potrebite za razvitak zrna.

Pjeskovito zemljište u viših gorkih okolicah nije za pšenicu.

Poslije kojih biljkah pšenica uspieva? Pšenica neće roditi, ako ju posiješ dvie godine jednu za drugom na istoj oranici (njivi), nu treće godine će uspieti, dočim u slabijoj zemlji tekar pete godine.

Takodjer ju ne valja sijat poslije raži i ječma, a osobito *ne* poslije *heljde*, jer ove dvie vrsti bilja zahtjevaju upravo protivna zemljišta tako, gdje heljda bujno uzraste, badava ćeš ondje pšenicu sijat i obratno.

Zato pšenica najbolje raste tamo, ako ju posiješ na ono mjesto, gdje dobro uspieva *repica*, *grašak*, *djetelina*, *konoplje;* zatim poslije pognojenog *kukuruza*, *krumpira*, *kupusa (zelja)*, *repe*, *boba*. Napokon dobro rodi i na ugaru.

(Sliedit će.) **N. Vežić.**

Književne viesti.

Poviest rusko-turskih ratovah. Napisao Dane Gruber, asistent narodnoga muzeja u Zagrebu. Ciena 60 nvč. Preštampano iz podlistka „Obzorova“. Tko se želi dobro upoznati današnjim istočnim ruskoturskim ratom, neka si nabavi ovu vrla zanimivu knjigu.

×

Veleučeni i rodoljubni ovdješnji profesor, g. Fr. Jesenko, izdao je u slovenskom nariečju iz inglezkoga prevedenu baš vriednu knjigu **„Prižigalec“** u kojoj se podučavaju roditelji, kako, im je uzgajati djecu, da uprav srećni postanu.

×

„Kocenov zemljopis“ za narodne škole. Ciena 15 nvč.; **„Učitelj Dobrašin“** po poznatom hrvatskom djelu Trnskoga. Ciena 8 nvč. Obedvie ove knjižice izdao je u Mariboru u slovenskom jeziku g. J. Lapajne.

Različite viesti.

Austrijskim vinarom. Gospodin Schöckl, generalni konsul austrjiski u Genfu u Švicarskoj javlja našoj vladi, da pošto su *crna vina* u Švicarskoj usljed zabrane uvažanja francezkih vinah jako podražila, imali bi austrijiski vinari započeti trgovinu vinom s tom pokrajinom. Tko bi htjeo sreću pokušati, neka se obrati napomenutomu konsulu, koji je spravan kazati i tumačiti svakomu sve, što tko želi.

Naši niesu krivi! U kotorskom kazališću u večer 26 veljače tekuće godine, kao što piše „Narodni List“, bila je nastala halabuka izmedju nekojih magjarskih častnikah i navlastito trimi častnimi i rodoljubnimi profesori kotorske gimnazije, naime gospodinom Ant. Mrkušićem, Dušanom Jovanovićem i Jovanom Jakšićem. Uzrok je tomu bio, što su ti magjarski častnici na našem žemljišću htjeli slaviti Turke i upeli se da im se sviri *ćardaš*, a naši nehtjeli nego svoje *kolo*, dok Magjari dakako moradoše propustiti i pobrati se iz kazališća. Nego Magjari obtužiše naše k sudu, kao da su tobože time uvriedili magjarsko pleme i c. k. vojsku. Poradi toga bila je nekidan u kotorskom sudu konačna razprava, u kojoj porotnici izrekoše očekivanu viest: naši niesu krivi! Velezaslužni g. J. Sundečić na uspomenu te porotničke odluke, ispjeva u „N. Listu“ krasnu piesam naslovom: „Niesu krivi!“

Pripravni učiteljski tečaj, što no dosle biaše u Kastvu premješten je odredbom istarskoga zemaljskoga odbora za školsku godinu 1877-78 u Vrbnik na otok Krk. Mi preporučamo osobito našim Otočanom, da se okoriste tim zavodom, pomoćju kojeg moći će i bez velikog troška osjegurati sreću svoje djece.

Vino urodilo je ove godine, kao što bilježi „Sl. Gosp.“ ovako: U Štajerskoj nisu ljudi zadovoljni vinskom ljetinom; jedino „Šilhasa“ ima ove godine dobra i to prilično mnogo. U Tirolskoj slabije je od lane. U Dalmaciji i Istri najbolja je ova godina za vino u Austriji. Iz Hrvatske ne čuju se baš najpovoljniji glasovi o ljetošnjem vinu, iz Ugarske tuže se, da je vina malo, i još ovo da je slabo. U Austriji ima malo i to slaba vina; tuča ga je potukla. U Njemačkoj je ovogodišnje vino mnogo lošije od lanjskoga. U Italiji se vinom osobito hvale, navlastito u Piemontu. U Španjolskoj vladala je silna vrućina, te je mnogo groždja osušilo; što je groždja preostalo, dati će vrlo jaka vina, U Portugalskoj pokvarila je trsna uš (všenac) vinograde; u Franceskoj ima ove godine dosta vrlo dobra vina, mnogo više, nego lane.

Roditelji, skrbite dobro za uzgoj vaše djece. Stao je nekidan pred bečkim sudom učenik (školant) trećeg razreda, djete od jedanaest godinah, tužen da je ukrao knezu Jablanovskomu veliku svotu novacah, i to po tom si je dao otvoriti stol, gdje su bili novci, po ključarskom (bravarskom) djetetu. Poslje kradje, nabavi si kočiju, čini se voziti po stačunih (butigah), nakupova svake vrsti robe, pa i žensku odjeću sa vlasuljom (zenskom kosom), u koju se u kočiji odmah za tim i preobuče. Kad je bio uhvaćen, ispovjeda pred sudom zločin, al htjede krivično opravdati sebe, kao da su ga tobože drugi na to naveli. Iz svega onoga, što je djete i njegovi roditelji povjedalo, ispoznalo se očito, da je prvi uzrok njegovoj moralnoj propasti bio, što su ga roditelji odkad se bio rodio pa sve do osme godine bili predali na uzgoj nekoj nemarnoj obitelji, onda što vrnuv se djete kući neimajući nikakve ljubavi do svojih roditeljah kao što i oni malo do njega, za svako pomanjkanje bili bi ga roditelji samo lupali a ništa podučili. K tomu jošte, da kako je djete bilo dobre glave, rada bi se bavilo čitanjem, nego kako je bilo zapušćeno samo sebi, čitalo je većinom slabe knjige, i iz njih mnogo se zla naučilo. Tako je djete samo povjedalo, da je čitao pripovjedku: *Fedora i Olge*, koja sliči njegovom zločinu. Sud razmotrivši svakolika, odluči, da se djete pošalje u *popravilišće* i ondje se dobrim naukom popravi ono, što su roditelji u djeteta zanemarili. Evo liepa nauka roditeljem, kako treba da oni isti, dobro skrbe uzgojivati svoju djecu, da za olakšati samih sebe, nesmiu jih predati kojekakvim dojiljam il pestinjam i da kad dorastu jim nepuste na volju čitati svakojakih knjigah.

U gradu Poreču, neki latin imenom Ritossa, kako nam odanle pišu, iz skrita i bez ikakva uzroka udario je nekidan do smrti batom po zatiljku seljaka iz Montrilja, Stipa Rajka, kad je ovaj na ulici posve mirno pogodjivao svoja drva sa nekim čovjekom. Još se nezna, zašto je uprav taj latinjanin bez ikakva uzroka, kriomice napao i skoro ubio toga našega čovjeka, nego nekoji sumnju, da je to učinio, da se osvjeti nad *šćavunom*. Ako je tomu tako, tad ima dakako i Poreč svoje *paše* i *bašibozuke!*

Digitized by Google

LISTARNICA.

P. n. g. A. M., Zagreb: primili smo 4 for. u ime vaše predplate i dviuh ubogih seljakah: liepa vam hvala! — P. M., Gata: petrolijem mi se nepačamo, pišite komu trgovcu. G. Šivicu predasmo pismo. — J. D., Karbune: mi vam List svaki put poslasmo, a mogao ste ako ne drugo reklamovati; što ništa nekošta.

Opomena. Mole se oni naši p. n. predbrojnici, koji nam još nisu platili predbojarine, da to što brže učiniti izvole, jer nam posao počeo zapinjati.

U Trstu 31. listopada 1877.

Uredničtvo „Naše Sloge."

OGLAS.

Odzdol podpisani javlja svoj p. n. gospodi ovdje i u Primorju, koji su ga dosele počastili svojimi naručbinami, da je primio velik izbor svakojake robe **suknene, tkanine, fanele, baršuna, platna, pamuka** za svakovrstnu koli mužku, toli žensku odjeću, kanoti svakovrstnih **pokrivalah za stol i postelju, rubacah, ogrnjačah,** itd. itd.

Prima svaku naručbinu i obavlja sve uz uprav nizku cienu.

FRANJO JEREB

U Trstu, Via Ghiaccera N. 638—2 n.

Na prodaju

Svakovrstne sisaljke iliti pumpe

to ručne to parne.

PŠENIČNA VRŠILA iliti MLATILA

to na ruke to na konje.

KUKURUZNE RULJAČE iliti MULILA.

OŽIMALA iliti **PREŠE**

za grožđje i uliku.

Žrvnji i parni malini.

Lopate, motike, kuke, pralice itd. od nada

kod

Schivitz & Comp.[i]

inžinirsko poslovalište, opravničtvo i skladište strojevah iliti makinah, zanatnih iliti tekničnih predmetah i zidarskog gradiva

u Trstu, Via della Zonta Nr. 5. 3

SKLADIŠTE

NEPREBITNIH OPEKAH

Podvodnog zamazka Portland

Podvodnog i suhog

VAPNA

iz nadarenog zavoda **E. Eschera** u Sv. Andriji kraj Rovinja.

Opekah i žliebacah

iz tvornice **P. V. Ferrari-a** u Sv. Jurju kraj Nogara.

SOBNIH LONČENIH PEĆIH

iz nadarene tvornice **E. Kern-a** u Gradcu

kod

Jakova Fitz

u Trstu, Via Chiozza Nr. 7. 3

☛ NADARENI ☚

LUČBENO - LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši **60 hiljadah ozdravljenjah** prsna tažila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

☛ **Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti.** Ovi dragocieni utažiteljni sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenje prsiuh i osobito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti pomanjkanju glasa; izviše pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Liek komu neima para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zalvam, pokostici (carrie delle ossa), protiski iliti bodcu, proti cingati iliti nuzli, proljevu mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trokutne staklenice imadu u staklu udjelano mojo ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, s toga nije jih moći pogrešno zamieniti s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedine što su bile nadarene na raznih izložbah, najbolji i najuspješniji liek proti griži kao i najuspješnije sredstvo za nutarnje hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti šuljevom iliti krvavici, turobnosti, trepetu srdca, zapeki jetarah i slezene, šumenju ušiuh itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestane namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Liek protu-grozničnі od Dra. *More*, komu neima para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih Karmelitah u Mletcih.

Okrepna židčina za konje. Ova žest uzdrži konje do skrajno starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bedrobolji.)

Frances. žest i morska sol od *William-a Leea*. Kućno sredstvo proti oparini, živcobolji, oteklini zleždicah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče il porežc. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguislera*, što se mogu rabiti bez tudje pomoći.

Brescianski ostrižki staro i skušene sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po lučbaru i liekasniku K. Zanetti-u u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne poslje težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospoje od *Planchais-a*, povlašćena parižkog lučbara. Kriepost ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i nježnost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezne sa lica kojekakvó crvenilo i ostale grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba postaje običnitom.

Orižov nepipljivi prah biele i ružičaste boje za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Bobice Redlingerove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez ikakva ni duha ni teka, čisti što brže i bez svake boli. Ovo se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine — Ranarski strojevi — Podpasači — Pružive bječve iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

☛ **Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, sveobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.**

SKLADIŠTA: U **Kopru** kod Giovannini-a — **Motovunu** kod Matejčića — **Spljetu** kod Tocigl-a — **Poreču** k Igei — **Rovinju** kod Angelini-a — **Pulu** kod Wassermann-a — **Rieci** kod Prodan-a i Catti-a — **Lošinju** kod Orlanda — **Zadru** kod Androvich-a — **Šibeniku** kod Misture — **Buzetu** kod Farinoni-a — **Tržiću** (Monfalcone) kod Fumagalli-a — **Ronchi** kod Patune — **Cervignanu** kod Lavisoni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih.

1

P. n. Občinstvo!

Čast nam je javiti, da smo dne **1. listopada t. g.** uredili i otvorili

TISKARU i KNJIGOVEŽNICU

u BAKRU, providjenu **pismeni najnovijega ukusa.**

Uz **tiskaru i knjigovežnicu** prodajemo takodjer **knjige, papir,** kao i razne druge za **pisanje i risanje** potrebite sprave. — Naskoro naštampat ćemo sve tiskanice za **občinska poglavarstva, župnike, školu, trgovce i osebnike.** — Naručbina, koja na skladištu nebi bila, obavit će se odmah i bezodvlačno, ako joj se označi točni oblik, kolicina iztisaka i vrst artije. Obilatije naručbine biti će razmjerno i jeftinije.

Spremni smo primiti svake vrsti **poziva, cirkulara, računa, čestitaka, posjetnica, preporučnica, osmrtnica, nadpisa na listovnoj artiji i zavitcih, cienika, skrižaljaka, djela, novina itd.** i to uz vrlo povoljne cieno i uvjete.

Preporučamo se indi što usrdnije svim sl. kr. uredom, preč. svećenstvu, sl. občinskim poglavarstvom, mjestnim školskim odborom, raznim družtvom i zavodom, p. n. gg. odvjetnikom, obć. činovnikom, učiteljem, trgovcem, osebnikom i dr. za tiskanje, vezanje knjiga itd., te jamčimo, da ćemo svaku naručbinu, bila ona ma kakva mu drago, obaviti ukusno, brzo i uz što manju cienu. Nadajuć se od p. n. občinstva što izdašnijoj podpori, molimo uljudno, da nas naskoro svojimi velecienjenimi i mnogobrojnimi naručbinami usreći, bilježimo se

u Bakru, mjeseca listopada 1877. sa dubokim počitanjem

1 **Stiglić i Desselbrunner.**

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem **NADARENIH**

PRENDINIEVIH SLADKIŠAH

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 14

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google